

fr. Varga Kamill OFM

Élni Krisztust, megdicsőíteni életével az evangéliumot

II. rész

P. Kiss Szaléz OFM művei

Kézirat
Belső használatra!
Szeged
2012

Műveinek listája

Cím	Hol jelent meg?	Mikor?
<i>Több lélek, több élet</i>	<i>Amerikában</i>	ismeretlen
<i>Az amerikai katolicizmus: tanulmány</i>	<i>Papi Egység</i>	ismeretlen
Jegyzőkönyvecske lelkiismeretvizsgálatra	Kézirat, Eger	1921.
Az éneklő Passziflóra		1925.01.27.
A mi kincsünk	Magyar Umbria, 12-19.o.	1928.01.
Néhány szó a missziókhöz	Magyar Umbria, 89-96.o.	1928.04.
Örüljetek!	Magyar Umbria, 128-131.o.	1928.07.
Emeljük magasra Krisztus keresztjét	Magyar Umbria, 29-38.o.	1929.07.
Élni	Szeráfi Ifjúság 115-116.o.	1929.
Nagy vágyak	Szeráfi Ifjúság, 50-51.o.	1929.
Érzéki ember (hédonista)	Exhortáció, kézirat	1929.11.07.
Dicsőség hajhászó (glorialista)	Exhortáció, kézirat	1929.11.14.
Vagyonszomj (utilitarizmus)	Exhortáció, kézirat	1929.11.21.
Tudomány	Exhortáció, kézirat	1929.11.05.
Művészet	Exhortáció, kézirat	1929.12.12.
Erkölc	Exhortáció, kézirat	1930.01.09.
Vallás	Exhortáció, kézirat	1930.01.17.
Vallásos lelkület fejlődése	Exhortáció, kézirat	1930.01.24.
Viszonyok Isten és lélek között	Exhortáció, kézirat	1930.02.06.
Mi tölti ki a vallási viszonyt? Szeretet (fő)	Exhortáció, kézirat	1930.02.13.
A szeretet fokai	Exhortáció, kézirat	1930.02.20.
Imádság	Exhortáció, kézirat	1930.02.28.
Kegyelem	Exhortáció, kézirat	1930.03.13.
Tízparancsolat	Exhortáció, kézirat	1930.03.27.
Első parancs	Exhortáció, kézirat	1930.04.03.
Első parancs	Exhortáció, kézirat	1930.04.11.
Második parancs	Exhortáció, kézirat	1930.05.08.
Harmadik parancs	Exhortáció, kézirat	1930.05.15.
Negyedik parancs	Exhortáció, kézirat	1930.05.23.
Negyedik parancs	Exhortáció, kézirat	1930.05.24.
Veni Sancte Spiritus	Szeráfi Ifjúság, Pécs, 1-2.sz. IV.évf. 3-4.o.	1930.
Új élet után	Szeráfi Ifjúság, Pécs, V.évf. 1-2.sz., 1-2.o.	1931.
Memento	Szeráfi Ifjúság, Pécs, V.évf. 5-6.sz. 115-117.o.	1931.
Alleluja	Szeráfi Ifjúság, Pécs, 7-8.sz. V.évf. 179-180.o.	1931.
Minket keres	Szeráfi Ifjúság, Pécs, V.évf. 5-6.sz. 119-120.o.	1931.
Öt szent betű	Korunk szava, III. évf. 4.sz. 52.o.	1933.02.15.
Isteni szikra	Korunk Szava (III. évf. 8. szám), 133.o.	1933.04.15.
Patrona Hungariae	Korunk Szava, III. évf. 9. sz.	1933.05.01.
A Mária-tisztelet szociális jelentősége	Korunk Szava, III. évf. 10. 165-166.o.	1933.05.15.
A mi édes kisasszonyunk		
Isten szentjei		
Az életből		
Ifjúságunk világszemlélete		
Szűz Anyánknál	Szeráfi Ifjúság, VII. évf. 3-4.o.	1933.
<i>Missiók, lelki gyakorlatok</i>	<i>Dombóvár, kézirat</i>	<i>1933.12.5-8.</i>
<i>Van Isten. Missiók, lelki gyakorlatok</i>	<i>Csongrád, kézirat</i>	<i>1933.12.17.</i>
<i>Missiók, lelki gyakorlatok</i>	<i>Kézirat</i>	<i>1933.12.19.</i>
Ifjúságunk világszemlélete	Szolnoki Katolikus Élet,	1934.04.15.
Szent Ferenc szeretetszoltára	Ferences Közlöny 274-276.o.	1934.09.
Szent Ferenc lelke	Ferences Közlöny, 5-6.o.	1935.01. hó
A papok szombatja	Ferences Közlöny, XV. évf., 68-70.o.	1935.03. hó

Élni Krisztust, megdicsőíteni életével az Evangéliumot	Korunk Szava, V. évf. 7-8. sz., 134-135.o.	1935.04.15-05.01.
Katolicizmus és „nemzedékgondolat”	Korunk szava, 5. évf. 11-12. sz. 198.	1935.06.15-07.01.
Szent Ferenc és a teste	Ferences Közlöny, (XV. évf.), 296-298.o.	1935.10. hó
Kihez, hová, merre?	Korunk Szava, V. évf. 19. szám. 350.o.	1935.10.15.
Tóth Tihamér: Hiszem az örök életet		
Emlékezés	Magyar Umbria, X. évf. 1-2.szám, 10-1.o.	1936.
Esendő testben égi szellem	Katolikus Élet, Szolnok, XIII. évf. , 2. sz. 18-19.o.	1936.02. hó
A könnyek boldogsága		
A boldogvilág csodaszere		
Boldogságteremtés		
Új világ felé	Kalazantinus Tudósító, V. évf. 5.sz. 72.o.	1936.05. hó
Egy a szükséges	Kalazantinus Tudósító, V. évf. 4.sz. 85.o.	1936.06.
A legnehezebb művészet	Kalazantinus Tudósító, V.évf. 7.sz. 100-101.o.	1936.07.
Egy kép a magyar élet mélységeiből	Korunk Szava, 270.o.	1936.07. 1-15
Szeressünk	Kalazantinus Tudósító, V.évf. 8.sz. 116-117.o.	1936.08. hó,
Az életboldogság titka		
A szeretet bölcsessége	Kalazantinus Tudósító, V.évf. 9.sz. 135.o.	1936.09.
Az örök szeretet	Kalazantinus Tudósító, V.évf. 11.sz. 172-173.o.	1936.11.
Szeráfi húsvét	Ferences Közlöny 100-101.o.	1936.11. hó
A katolikus Jászberény	Korunk szava VI. évf. 21. szám, 409-410.o.	1936.11.01.
Nyilatkozat	Jász Hírlap, 18. évf. 47. sz. 4.o.	1936.11.21.
<i>Lelkigyakorlatok-missziók-triduumok</i>	<i>Begévelt kézirat, eredetije ismeretlen helyen</i>	<i>1937-38, 1945-46.</i>
Kedves Kelemen!	Kézelt írt levél, New Brunswick, MFKL Király Kelemen hagyatéka	1937.02.18.
Az igazi boldogság felé	Magyar Hírlap, New Brunswick	1937.03.11.
Gondolatok a hazáról	Amerikai Magyar Népszava	1937.03.14.
Az örök nő	Katolikus Magyarok Vasárnapja	1937.04.0 1.
A felsőbbrendű élet forrása az Isten szerinti nő	Katolikus Magyarok Vasárnapja, 8.o.	1937.04.15.
Az örök birtokos	Jó Pásztor, 8.o.	1937.04.16.
<i>Nagym. Shvoy Lajos székesfehérvári püspök látogatása New Brunswickon</i>	<i>Magyar Hírlap</i>	<i>1937.04.29.</i>
<i>Anyák napja – élet napja</i>	<i>Magyar Hírlap</i>	<i>1937.05.06.</i>
<i>Férfiak a gátra</i>	<i>Magyar Hírlap</i>	<i>1937.05.06.</i>
<i>Házasság</i>	<i>Magyar Hírlap</i>	<i>1937.05.06.</i>
A könnyek boldogsága	Jó pásztor	1937.05.13.
<i>Katolikus magyar férfiak apostolsága</i>	<i>Magyar Hírlap</i>	<i>1937.05.13.</i>
<i>Első amerikai missziós utam</i>	<i>Katolikus Magyarok Vasárnapja</i>	<i>1937.05.13.</i>
<i>Anyák napja a Szent László hitközségben</i>	<i>Magyar Hírlap</i>	<i>1937.05.13.</i>
Őszintén a jobb jövőért	Amerikai Magyarok Vasárnapja	1937.06.17.
<i>A legnagyobb örömök forrása</i>	<i>Jó pásztor</i>	<i>1937.07.23.</i>
Őszintén jobb jövőért	Katolikus Magyarok Vasárnapja	1937.07.14.
Őszintén jobb jövőért	Katolikus Magyarok Vasárnapja	1937.07.28.
Őszintén jobb jövőért	Katolikus Magyarok Vasárnapja	1937.07.15.
Őszintén jobb jövőért	Katolikus Magyarok Vasárnapja	1937.07.22.
Együtt a mesterrel!	Toledo	1937.08.13.
Hol vagy István király?	AMN	1937.08.22.
<i>Róma lelke</i>	<i>Katolikus Élet</i>	<i>1937.08.23.</i>
<i>Eleven élet</i>	<i>Magyar Hírlap</i>	<i>1937.09.23.</i>
A mennyországos ember	Jó Pásztor havilap	1937.09.10.
Boldog béke és békés boldogság	Jó Pásztor	1937.09.17.
Szent Ferenc életének művészete	Ferences Közlöny, 346.o.	1937.11.hó

<i>Mi a bajunk? Mi az orvosságunk?</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.02.24.
<i>Magyar est</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.03.17.
<i>Vissza Istenhez! Vissza Krisztushoz!</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.03.31.
<i>Eszményképeink</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.05.19.
<i>Imádunk Téged Oltáriszentség</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.05.26.
<i>Kedves hitközségi testvér</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.06.09.
<i>Hála az isteni Szívnek</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.06.23.
<i>Katolikus magyar nap New Brunswickon</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.07.28.
<i>A boldogság aranyútja</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.05.28.
<i>Szeressétek!</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.08.03.
<i>Imádkozzatak!</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.05.03.
Szent István király élete és méltatása	<i>Amerikai Magyar Népszava</i>	1938.08.?
<i>Szeretet és élet</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.08.11.
<i>Imádság és élet</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.08.11.
Nagyszabású Szent István emlékűnnep New Brunswickon	Magyar Hírlap	1938.08.18.
<i>Róma lelke</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.08.19.
<i>Szent Ferenc hagyatéka</i>	<i>Katolikus Élet</i>	1938.08.19.
Nagyszabású Szent István emlékűnnep New Brunswickon	Amerikai Magyar Népszava	1938.08.22.
Felhívás Kelet-Amerika magyarságához	Amerikai Magyar Népszava	1938.08.26.
Szent István a történelem és az élet tükrében	Katolikus Élet	1938.08.01.
Szent István a történelem és az élet tükrében	Amerikai Magyar Népszava	1938.09.05.
Felhívás	Magyar Hírlap	1938.09.20.
Kötelességeink a történelmi Magyarország iránt	Amerikai Magyar Népszava	1938.11.12.
Nagyszerű összefogás ereje biztosítja a new brunswicki revíziós munka nagy sikerét	Amerikai Magyar Népszava	1938.11.24.
Felhívás New Brunswick és környéke magyarságához	Magyar Hírnök	1938.12.0.8.
Felhívás New Brunswick és környéke magyarságához	Amerikai Magyar Népszava	1938.12.09.
<i>Bridgeport hazafias magyarságához</i>	<i>Bridgeport</i>	1938.12.16.
Igazi magyar karácsonyt	Amerikai Magyar Népszava	1938.12.22.
<i>A new brunswicki Szent László hitközség évi jelentése</i>	<i>Amerikai Magyar Népszava</i>	1939.02.17.
Kedves Hitközségi testvér!	Sokszorosított levél, MFL	1939.09.16.
A New Brunswicki Szent László R.K. Hitközség 35 éves a Szent László Iskola 25 éves Jubileumi Emlékkönyve		
A New Bruswicki Szent László Hitközség 1939. Évkönyve		1940.01.28
Szeressétek a szeretet	Ferences Közlöny, XXI. évf. 1. szám, 4.o.	1941.01.
Az assisi koldus szelleme	Ferences Közlöny: XXI. évf. 4. sz. 56.o.	1941.04. hó
Boldogságkeresés	Ferences Közlöny: XXI. évf. 5. sz. 68.o.	1941.05. hó
<i>Kicsoda olyan mint az Isten?</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.09.01.
<i>Olvasós Boldogasszony népe</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.10.03.
<i>Magyarok Nagyasszonya</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.10.10.
<i>Jézus Szíve szolgálatában</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.10.17.
<i>Krisztus a Mindenség Királya</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.10.24.
<i>Istennek Minden Szentjei</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.11.01.
Kedves Mrs. Mary Stez!	Levél Mary Stezhez, New Brunswickba, Kelt.: Pittsburg. Király Kelemen hagyatékában	1941.11.01.
Kedves Mrs. Stez!	Levél Mary Stezhez, New Brunswickba Pittsburg. Király Kelemen hagyatékában	1941.01.06.
<i>Díszes és jeltelen sírok hívogatnak</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.11.07.
<i>Krisztus titokzatos teste</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.11.14.
<i>Sajtó és lelkiesség</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.11.21.

<i>Kimúlást vagy életet akarunk?</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.11.28.
<i>A cselekvő magyar ádvent</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.12.05.
<i>Az Egyház és a papság jelentősége</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.12.12.
<i>Jézust váró lelkeség</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.12.19.
<i>A magyar betű karácsony</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.12.19.
<i>Köszönjük Jézus, - búcsúzunk Tőled</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1941.12.25.
<i>Mindent az Istenért! Lechner Mária Franciska alapítóánya egyénisége</i>	<i>A "Magyarok Vasárnapja" kiadása, Detroit, Michigan</i>	1942.
<i>Építő magyarok</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.01.02.
<i>Erős családokat</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.01.09.
<i>Legjobb közbenjárónk</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.01.16. ???
<i>Gondolatok egy sír mellől</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.02.06.
<i>A katolikus ifjúság rögzös útján</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.02.13.
<i>Leiket a nagybőjtbe</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.02.20.
<i>A nagy miért</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.02.27.
<i>A titkos bűn</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.03.06.
<i>A kincses bűnbánat</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.03.13.
<i>A győzelmes élet</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.03.20.
<i>A nagy utak Krisztusa és én</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.03.27.
<i>Az én húsvétom</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.04.03.
<i>A hit csodája</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.04.10.
<i>Krisztus a világ reménye</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.04.17.
<i>A hódító szeretet</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.04.27.
<i>Az élet asszonya</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.05.01.
<i>Az édesanyánk Anyja</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.05.08.
<i>Mária az ég királynője</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.05.15.
<i>Keresztények segítsége</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.05.22.
<i>Magyarok reménysége</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.05.29.
<i>Kedves Mrs. Mary Stez!</i>	<i>Gévelt levél, Allentown, MFL Király Kelemen hagyatéka</i>	1942.05.29.
<i>A szeretet hatalma</i>	<i>Amerikai Magyarok Vasárnapja</i>	1942.06.05.
<i>Kérdőív egy amerikai magyar lexikonnak</i>	<i>New Brunswick</i>	1942.
<i>Kedves Miksh mama & Msr. MaryStez!</i>	<i>Kézzel írt levél, A hajóról, MFL Király Kelemen hagyatéka</i>	1942.06.10.
<i>„Ebben az ősi magyar városban nekünk magyar barátoknak is feladataink vannak”</i>	<i>Debreczen</i>	1942.07.28.
<i>Újból Debreczenben</i>	<i>(Magyar Barát, XXII. évf. 9.sz. 135-136.o.</i>	1942.09.15.
<i>A könny és mosoly hőse</i>	<i>Katolikus Figyelő: Debreczen, VIII. évf. 10. sz., 5-6.o.</i>	1942.10.
<i>A felekezeti béke érdekében</i>	<i>Az egység útja</i>	1943.01
<i>Debreceni élmények</i>	<i>Magyar Barát, XXIII. évf. 2. sz. 29.o.</i>	1943.02.15.
<i>Válasz Boros Dezső református theológus úrnak</i>	<i>Katolikus Figyelő</i>	1943.03.
<i>Mi inasok</i>	<i>Sorsunk, 263-264.o.</i>	1943.03.
<i>Hősi helytállásra van szükség</i>	<i>Debreczen</i>	1943.03.07.
<i>Ferences népiesség</i>	<i>Magyar Barát, XXIII. évf. 3. sz. 33.o.</i>	1943.03.15.
<i>Az élet ünnepe</i>	<i>Debreczen, XX. évf. 93. sz, 1.p.</i>	1943.04.25.
<i>A magyar lelki egységről</i>	<i>Egység Útja 149-150p.</i>	1943.05.
<i>Lélekvarás</i>	<i>Magyar Barát, XXIII. évf. 6. sz.. 87.o.</i>	1943.06.15.
<i>Debreczenben első alkalom a porcinkulai búcsú elnyerésére</i>	<i>Katolikus Figyelő, XIX.évf. 8.sz. , Debreczen, 1.o.</i>	1943.08.01.
<i>Üdvözlégy hazánk reménye</i>	<i>Magyar Barát: XXIII. évf. 9.sz. 133-134.o.</i>	1943.09.15.
<i>A Szent István ferences plébánia új rendháza a Csapókerben</i>	<i>Katolikus Figyelő</i>	1943.10.
<i>Szent Erzsébet nyomában</i>	<i>Magyar Barát, XXIII. évf. 11.sz. 168-169.o.</i>	1943.11.15.
<i>Utazás északamerikában</i>	<i>Sorsunk, III. évf. 12. sz. 935.o.</i>	1943.12.
<i>Mindent az Istenért! Lechner Mária Franciska alapítóánya egyénisége</i>	<i>Magyar Barát kiadása, Gyöngyös</i>	1944.

Szent Margit a béke angyala	In: Liliomos királyleány Szerk. P. Fenyvessy Jeromos I. kötet, Budapest, Stephaneum Nyomda, É.n., 98-104.o.	1944.
Provinciánk életéből	Rendtartományi Közlöny, 13-14.o.	1944.01.
A nagy pártfogó	Magyar Barát, XXIV. évf. 2.sz. 24.o.	1944.02.15.
A Szent István Ferences Plébánia hírei	Katolikus Figyelő: XX. évf. 6.szám, 9.o.	1944.06.
Értsétek meg a titkokat!	Katolikus Figyelő	1944.06.06.
Levél Schrotty Pál min. provinciálisnak	Debrecen	1944. június 8.
Mindig előre	Magyar Barát XXIV. év. 6.szám, 87-88.o.	1944.06.15.
Az egység felé	Magyar Barát XXIV. évf. 7.sz. 104.o.	1944.07.15.
A világ magyarságáért	Egység Útja: II. évf. 9. szám, 266.o.	1944.09.
A szentferenci béke	Magyar Barát: . XXIV. évf. 9. sz. 125.o.	1944.09.15
Az áhitat egységesítő jelentősége	Az egység útja; II. évf. 10. szám, 289-290.o.	1944.10.
Éljék és szolgálják egyházközsegeink az egyház évezredes szellemét	Előadás: Teológiai egyházsónoklattan tanárok konferenciáján, Budapesten	1945.
Levél a provinciálisnak	Budapest	1945.03.06.
Az amerikai demokrácia	Fiatalkorok, I. évf. 2. sz. 1-3.o.	1945.06. hó
Páter Kiss Szaléz levele felelős szerkesztőnkhez	Gyöngyösi Néplap	1945.06.06.
Kalot		1945.06.28.
KEDIM jegyzőkönyv	Gépirat, MFKL	1945.05.10 – 08.05
Katolikus élgárda	Hitvallás, Katolikus Társadalmi és Hitéleti lap, Szeged, 1.o.	1945.08.26.
Arccal a tisztesség felé	Gyöngyös és vidéke	1945.12.08.
A nagy csoda	Szent Antal Missziós Naptár 33-34.o.	1946.
Szellemibb ember az igényünk!	Gyöngyös és vidéke	1946.03.02.
Minden várakozást felülmúló hatalmas érdeklődés mellett zajlott le a Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt vasárnapi nagygyűlése. P. Kiss Szaléz beszéde	Gyöngyös és vidéke, II. évf. 6. szám	1946.03.10.
Egyszeri válasz	Gyöngyös és vidéke; II. évf. 7. sz. 2.o.	1946.03.17.
Kedves Júlián!	Gépirat P. Füzér Júlián naplójában. MFL XI. fond, személyi hagyatékok, Gyöngyös	1946.03.30.
<i>B-lista és Koalíció</i>	<i>Gyöngyös és vidéke</i>	<i>1946.03.31.</i>
Demokrácia az ó- és az újszövetségben	Gépelmény	1946.04.02.
Emlékezzünk!	Gyöngyös és vidéke	1946.04.07.
P. Kiss Szaléz előadást tartott a Gyöngyösi Munkaszolgálatos Szövetségben	Gyöngyös és vidéke	1946.04.14.
Érdemes még élnem /1944.04.05/	Új Misszió?	1994.
<i>Példák</i>	<i>Kézirat</i>	<i>Dátum nélkül</i>
<i>Cikkek és gondolatok</i>	<i>Kézirat</i>	<i>Dátum nélkül</i>

Különböző olvasmányaiból jegyzeteket készítettem, a prédikációban felhasználható példákat, idézeteket egy-egy füzetbe, könyvbe írogattam: Példák, Cikkek és gondolatok. Dólt betűvel szedtem azokat, amelyek nincsenek ebben a dokumentumban feltüntetve. Aláhúzással, azokat, amelyek nincsenek meg az irattárunkban. Felhasználtam P. Király Kelemen, Hetényi Varga Károly és Fáy Zoltán gyűjtéseit.

Jegyzőkönyvecske a lelkiismeretvizsgálatra¹

Ferences papi eszmény.

Leszek az Isten templomának fundamentuma, vagyis a szegénység sziklája. Miértis lehetőleg semmi anyagit. Annyit a társaságból, amennyi a lelkek üdvét szolgálja.

Leszek az Isten templomának áldozati oltára, leszek annak dísze, ékessége, vagyis vérrel hintett, szépséges lilium. In fuga est salus. – bustodia oculorum est arx castitatis. Eszmei légkört alakítani magam körül.

Hallgatni akarom és azt szentül megvalósítani, amit az Isten az ő templomában mond. Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem? Ime az Úr szolgája! Mindenben készségesen engedelmeskedem, s .....-nek pestisét, a kritizálást kerülni, attól .....-ni akarok.

E hármás önfeláldozást betetőzöm Isten templomában azzal, hogy átadom az Úrnak egész lényemet, hogy bennem legyen az Úr és én az Úrban.

Elhagyok mindent, hogy megtaláljam az örök Mindent!

Isten engem úgy segítjen!

Mindig többet és mindig jobban

Mindig többet és mindig jobban! ~ ezek XI. Pius pápának legkedvesebb buzdító szavai. Néhány szó, de kész program. Nekünk terciáriusoknak is. Örülünk, hogy sokat kell dolgoznunk, és sohasem elégedjünk meg az elért sikerrel. Legyen jelszavunk és célunk: Mindig többet és mindig jobban! Fr. Salezius Kiss Cler. Nov. O.F.M.

Az éneklő Passziflóra²

Mint egy félelmes fekete sáv vonul az emberi életen át: a szenvedés, a küzdelem és a megpróbáltatás. Ez a félelmes fekete sáv az melyet hit nélkül akart oly sokszor megmagyarázni a materialista tudós világ, de képtelen volt rá. Ez a félelmes fekete sáv az, mely annyi ezer ember előtt gyűlölté teszi az egyház szenvedést hangoztató tanítását.

Az első fény e fekete sávra az édes Jézus vezette.

Az egyház pedig, ez a drága jó anya, szünet nélkül a lelkekre irányozta e fényt, hogy annak világánál – hit segítségével – megértsék e szenvedés mélyeséges titkát.

E drága fénytől vezetve merültek el a szentek a szenvedés nagy misztériumába és lettek Szent Lőrincekké és Szent Teréziákká, kik a vasrostélyon is örültek a szenvedésnek, akik Krisztust csak arra kérték folyton-folyvást, hogy szenvedést küldjön neki, mert szenvedés nélkül nem tudnak élni.

Azonban vessünk egy pillantást a mi forrón szeretett Atyánknak aranyos, poétikus lelkébe és kutassuk, hogyan férhetett meg lelkében az öröm és szenvedés egyszerre.

Umbria kedves dalnoka, az örökké víg csalogány befutja Olaszhon hegyeit, völgyeit és városait, mindent és mindenkit fölhív a Teremtő dicsőítésére. Inti az embereket, a napot, a holdat..., hogy dicsérjék az Urat. Ő pedig lelke csodás buzgalmában leborul és az illatozó virág, a tovaftó gyík, a pajzánul csörgedező pici patakocska szemlélése folytán csodálja és imádja a jó Istent. Ciripel a tücsökkel, énekel a madárkával, versenyt fut a pajzán kis patakossal, örvend a vigadozókkal és együtt kacag a jókedvűekkel. Nincs más vágya, mint dicsérni, imádni minden módon Azt, ki úgy szeret minket.

Ily szent lelkülettel ment egy este imádkozni az erdő csendes magányába. Víg volt. Örült a néma csendnek, a hold szende fényének, az égi mécsek kedves villogásának, a csillagoknak.

Most az erdőt keresztező úthoz ért és meglátja a hold szétáradó fényénél a szenvedő Krisztusnak vonagló, száz sebből vérző testét a kereszten. Lelke megremeg és könnyezve hull a kereszt tövébe és sír és sír, majd így esdekel bocsánatért:

Bocsáss meg szenvedő Krisztusom, hogy daloltam, vigadoztam, mialatt te szenvedtél és drága

¹ Agria, 1921.V.21., (Eger, kézirat)

² Kézirat: A gyöngyösi befalazáskor előkerült dossziéból, Megjelent: Ferences Közlöny, 1924.04. 173-175.o.

véredet ontottad értem. Bocsáss, ő bocsáss meg Jézusom... és szava zokogásba full.

De csodák-csodája! A hold úgy ontja fényét, mint a nap, fényárban úszik minden, bár éj van, a virágok mégis illatoznak, a madárcák énekelni kezdenek és az erdő kicsi patakja vígan csörgedez tova.

Szent Ferenc föleszmél s szíve nagy fájdalmában így kiált:

- Hold nővére, ne világíts, virág, ne illatozz, dalos madárcák ne énekeljete, kicsi patak ne csörgedez oly vígan, mert Krisztus szenved, Krisztus vérzi.

De a hold jobban világít, a virág csodásabban illatozik, a madárcák éneke ezerszer fönségesebb, a pici erdei patak pajzán csörgedezéssel kacag úgy, mint soha.

Szent Ferenc szinte kétségbeesve hull a kereszt tövébe és zokog szíve nagy fájdalmában. Az édes Jézus azonban megkönyörül rajta, mert kész volt már lelke a nagy dolgok megértésére és befogadására. Világosságot adott lelkének és Ő kezdett mélyen, igen mélyen tekinteni a szenvedés misztériumába. Az édes Jézus lépésről-lépésre vezette és Ő megértette a szenvedés nagy titkát.

Reggel van. - A nap csodás fönséggel borítja bíborszínű fénypalástját a tájra, a madárcák már vígan énekelnek. Szent Ferenc fölébred, feleszmél és csodás boldogsággal mond üdvözlő – imát a szenvedő Krisztushoz és elkezd énekelni vígan, boldogan a kedves madárcákkal. Ő nagyon boldog, mert az édes Jézus megértette vele a szenvedés mélységes titkát. Ő tudja már, hogy bűneink miatt ér bennünket a szenvedés vagy pedig azért, mert az Úr nagyon szeret, és a szenvedés tüzeben akarja kipróbálni lelkünk szeretetének aranyát. De tudja azt is, hogy: „Az Úr a vígan adakozót szereti.”

Ő kész az új, a szent életre, imádni, dicsérni az Urat a szenvedés, a megpróbáltatás, a kísértés idején is. Kijegesedik lelkében a szent elv, mely megoldja az élet legnagyobb problémáját, a szenvedés problémáját, és hirdetni kezdi, főleg életével, hogy az igazi élet:

Énekelve szenvedni és szenvedve énekelni.

Szent Ferenc újra kezd élni és élete – minden fájdalom és szenvedés ellenére is – víg, vonzó élet. Igen vonzó, mert ideális célt tűzött maga elé, mert ezen ideális célokért lt, küzdött, halt meg.

Ő Krisztushoz akarta vezetni az egész világot, de oly lelkülettel, mely nyíltan hirdeti életével, hogy az igazi élet:

Énekelve szenvedni és szenvedve énekelni.

Ezen ideális életcél, ezen csodás eszmékért való lelkesülést akarta Szent Ferenc fiai és leányai szívébe plántálni, hogy az ott virágozzék és illata által másokat is ily krisztusi életre serkentsenek. S valóban fiai és leányainak lelkében mindenkor csodálatosan illatozott e virágocska, olyan csodálatosan, hogy szinte az egész világot elbájolta illat és millió és millió lélek kezdett igazán élni, élni Krisztustól ihletett ferences életet és hirdették a világnak, hogy az igazi élet:

Énekelve szenvedni és szenvedve énekelni.

Szent Klára, a mi drága jó Atyánk és eszményképünk hatása alatt 27 éven át viselte, tűrte a legfájdalmasabb betegséget. Tűrte és viselte örvendező, víg és imás lelkülettel és soha egy panasz- vagy jajszó nem hagyta el ajkát. Csodás volt ez élet és rabul ejtette a szemlélőt. Leányai szent ámulattal szemlélték óriási lelkierejét és az volt szívük legszentebb vágya, hogy ők is szenvedhessenek, édes anyjuk példájára, énekelve Krisztusért. Oly csodás volt Szent Klárának e magasztos élete, hogy halála előtt a Szentanya ment hozzá négy bíboros kíséretében és épülve szent türelmén, lelkének kedves vígságán, áldást adott rá.

Ha belenéznék az elmúlt 700 évbe és föltáruhnának előttünk azon könyvek, iratok, melyek magukban rejtik Szent Ferenc fiai és leányainak szent életét, ó, akkor egy végtelen hosszú sort kell látnunk, mely sornak minden pontja Szent Ferenc lelkéből kinőtt, csodásan illatozó éneklő Passziflóra.

De hagyjuk ezt. Nézzük magunk köré és kérdezzük, vajon nem kell-e ezen tényre is rámondani azt a sokszor hangoztatott mondást: ja az a vallásos középkorban történt. Nem! Ez ellen a leghatározottabban tiltakozom, míg vannak – pedig vannak – Szent Ferencnek oly csodás lelkű fiai és leányai, kik tudnak 10, 18 éven át szenvedni betegségben jaj és panaszszó nélkül, kik tudnak dalolva nélkülözni, kik tudják életük nehéz keresztjét vígan viselni, kik tudnak nyugodtan a halál

szemébe nézni, kik képesek a halálos ágyon is dalos lélekkel kitárni karjukat és békecsókját lehelni a megjelenő haláltestvérré, ki egy új örökké boldog hazába viszi őket. Én tehát, ezek alapján visszautasítom azt a vádat, hogy Szent Ferenc csak vallásos középkorban tanított fiai és leányai által:

Énekelve szenvedni és szenvedve énekelni.

Elmereng most lelkem és szent áhítattal szemlélem azon drága éneklő passziflórának életét, kiket a közelmúltban ültetett át az Úr égi kertjébe, hogy örökké illatozzanak s lelkem megtelik boldogsággal, oly boldogsággal, mely megfoszt attól, hogy tovább írjak. Csak szívem röpít még két fohászt az ég felé. Egyet az édes Jézushoz a szent hivatás kegyelméért és egyet a mi aranyos Atyánkhoz, a legcsodálatosabban éneklő Passziflórához azért hogy tanítson meg minket is:

Énekelve szenvedni és szenvedve énekelni.

A mi kincsünk³

Ne gondoljon itt senki Dáriusnak mérhetetlen kincseire, vagy ahhoz hasonló földi kincsekre. Ne, mert mi olyan kincsről akarunk most szólni, melyet nem lehet arannyal, vagy más földi értékekkel megbecsülni. E kincs a hétszázéves szegény barátok atyai öröksége, a szebb, nemesebb és krisztusibb életet tápláló ferences-pozitív irányzat a teológia, a pedagógia és a pasztoráció körzetében.

Lássunk is mindjárt munkához. Első, amit tisztáznunk kell az, hogy miért nevezzük e szebb, evangéliumibb életet nevelő irányzatot pozitívnek. Lehet negatív irányzatról is beszélni? Igen lehet. A két irányzatnak végző célja teljesen azonos: a lelket elvezetni az élet tekervényes utain Isten megismeréséhez, megszeretéséhez és a kettő révén megszerezni neki a mennyei polgárjogot, az üdvösséget. De az emberi élet e hármas végcélját többféle módon lehet munkálni. A céljának elérésben nem okoz nagy gondot a híveknél az Isten megismertetése, mert a legvadabb és legkultúráltabb ember is érzi lelkében egy föltétlen úrnak a létezését, neki, mint urának, alkotójának tiszteletét, hódolatát bizonyos módon nyilvánítja. Sokkal nehezebb munka, itt van tulajdonképpen az igazi munka- hogy meg is szerettesse a lélekkel Urát és Istenét. Az Isten megszerettetésének azonban több ellensége van, melyeken a lelkivezetőnek győzelemre kell segítenie a lelket. Ez ellenség hármas, hasonlóan az ember hármas végcéljához: a., a bűnre hajló megromlott természet, b., a világ a hiúságaival, bűneivel, c., a gonosz lélek. E három ellenség bármelyike is képes rombolást végezni a lélekben, vagyis ráviszi az embert a bűnre. A cél elérése szempontjából tehát a legfontosabba büntől megőrizni a lelket. Erre segít a pozitív vagy negatív irányú lélekmentés.

A negatív irányzat akként igyekszik elérni célját, hogy lépten-nyomon int, sürget a rossztól való tartózkodásra, elménkbe idézi annak szörnyű követelményeit és föltárni igyekszik annak csúnya voltát.

Ezzel szemben a pozitív irányzat az Istentől az emberi lélekben oltott jóra való hajlandóságot akarja fölényre juttatni az alantas, a bűnre hajló természettel szemben. Itt fő a lélekkel megismertetni fönséges hivatását, miért is itt főleg a pozitív eszközök jöhetnek szóba: a jóságos isten, a lélek szépsége, az erény győzelmes ereje, küzdeni érdemes a szebb és eszményibb életért, mert Isten és ember előtt kedvessé tesz...

Ezek után lássuk röviden hogyan érvényesül e pozitív irányzat nálunk ferenceseknél, illetve hogyan jut az szent Ferenc atyánkon át a ferences teológiába, pedagógiába és pasztorálisba.

I. Sz. Ferenc hatása a teológiára.

Nincs a művészetnek, a tudománynak olyan ága, amely legalább ne vett volna Sz.F. Atyánktól valami indítást, buzdítást területén való emelkedésre, haladásra. Ez indítások mindig pozitív értékűek, az eszményi szépnek, jónak előbbvitelét szorgalmazzák. Részletekbe nem akarunk bocsátkozni, hogy miként érvényesül ez a festészet, szobrászat, zene... körében, hanem azt kutatjuk, hogy a tudományok tudományára, a teológiára van-e hatása? Igen, és pedig nem is kevés hatással. Szépen fejezi ki ezt dr. Schütz A. /1/, mikor értésünkre adja, hogy sz. Ferenc a teológia ment is

³ Magyar Umbria, 1928. január 12-19.o.

gazdagítja, abba új, szebb élete volt a theológia cordis által. E theológia cordis szent hivatása abban kulminálódik, hogy a theológiát megóvja a sok értelmi vita, fejtegetés...közepette az elszáradástól. E munkáját hogyan oldja meg sz. Ferenc arra ad válszt dr. Trikál J. /2/, t.i. Hogy a ferences bölcsélet, mint hatalmas épület az unctio, a gustus és az actio, vagyis a kenetesség, az átélés és a cselekvés alappilléreire épül föl. A helyes theológiának azonban a helyes filozófia adja meg szilárd alapját. Mármint, ha a ferences filozófia három jellegzetességére, mint alapra helyezzük a theológia mentissel egyetemben a theológia cordist, akkor világos képet nyerünk sz. Bonaventura azon meghatározásáról, mellyel a ferences lélek fő irányelvére mutatott; Prius unctio, dein speculation /3/. Ezen mélyen ferences elv vezérfény a ferences theológiában, mert sz. Ferenc atyánk mindenben a lélek javát, annak áhítatát, kenetességét és cselekvését szorgalmazta a főcél elérésre végett. Erre kellett szolgálni mindennek, még a theológia spicilációnak is. Ez általános előrebocsájtás után nézzük a részleteket.

Először is Isten sz. Ferenc atyánknál mindenkor mint szerető kegyes atya jó tekintetbe, aki az irgalmasság Istene is /4/. Ő Istent, elválasztva a jóságos atya fogalmától – nem ismer. Kifogyhatatlan Isten magasztalásában, mert érzi, átéli/unctio, gustus/, hogy szeretete alkotta meg a nagy mindenséget, Ő tartja fenn és gondot is visel reá, mint jóságos atya. Hozzá kiált, mikor lelke túlradó örömeiben megénekli Naphimnuszát.

„Magasságos, mindenható, jóságos Úr
tied a dicséret, a dicsőség és tisztelet
és minden áldás.

Csak téged illet, magasságos,
kinek nevét említeni nincs ember, aki méltó. /5/

Micsoda mélységek, micsoda meglátások és átélések nyernek itt kifejezést és hogy tud e néhány sor századok múlva is nevelni, emelni. Miért? Mert a szeretet, a kenetesség, az átélés és mindenekfelett a mély meglátás szülöttje, Sz. Ferenc atyánk mélyen, nagyon mélyen lát és e látás keretein belül fölismeri a teremtő Atyát, aki az Ige által hoz létre mindent a Szentlélekben. Mi ez, ha nem a Szentháromságnak legeszményibb meglátása? Ez adta meg a ferences theológiának a Szentháromság működésének kifejtésében a nagy stílt, a mélyen szántást, a subtilitást.

Jézus Krisztus, a Verbum Incarnatum a mi édes testvérünk, fivérünk, ki ég az irántunk való nagy szeretettől, ki – ha szabad ily emberiesen szólni, szinte boldogtalan lenne, ha ki nem önthetné szeretete tengerét miránk. Ez indítja égi Gyermeke föltétlen megtestesülésének meglátására, ez vezeti Őt az Alvernára. De itt egy másik nagy mélység is föltárul, t.i. Hogy minden ember Krisztusnak testvére, fivére, egyazon jóságos Atya gyermeke. S vajon mi következik ebből? Atyáról, anyáról... való lemondás, önfeláldozó, küzdő és az utolsó leheletig tartó örömmel teljes apostoli tevékenység, amely nem kürtölteti ki tetteit, hanem halad alázattal az isteni Fivér útján.

A Szentlélek a legjobb vigasztaló, küzdelemben erősítő... Ő segíti a mélységek meglátásában és ott lebeg mindenütt, hogy mindent megszenteljen a mi kérésünkre.

A kegyelem és a szabad akarat működése közti mély misztériumot sz. Ferenc atyánk úgy látja, hogy abból a legszebb harmónia csillámlik elő. Érti talán mindennél jobban, hogy: Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok” /6/. Ő segít, erősít és nélküle semmi sem vagyok. Ez adja ajkára a szót: „Alázzák meg magukat – a testvérek – és ne dicsekedjenek, sem öntetszelgők ne legyenek, sem bensejükben fel ne fuvalkodjanak jó szavaik tetteik miatt, egyáltalán semmi jó miatt, melyet Isten bennük vagy általuk mond vagy tesz” /7/. De ebből nem következik, hogy az akaratot elhanyagolná. Nem, hisz akkor következtelen volna önmagához, mert miért int, buzdít és gyújt, ha nincs szabad akaratom. Ő, igenis nagyra tartja a szabad akaratot, hisz belőle folyik a ferences voluntarizmus. Ő, mindkettőt összekapcsolja és Isten fönséges, ingyenes ajándékát látja benne sz. Pál szavai szerint: „Isten az, aki mind a szándékot, mind a véghezvitelt munkálja a jó szándék szerint.” /8/

Itt kapcsolódik bele a ferences theológiába a „malasztal teljes” Szűz, kit mindenkor a

legnemesebb szívű édes Anyának, pátrónának tartott, aki bűn nélkül fogantatott... Végül Atyánknak az összes élő és élettelen teremtmények iránti viselkedése is mély meglátáson épül föl. Celanoi T. írja /9/, hogy mély bepillantást nyert Istentől – e dolgok iránt és észrevette, hogy minden teremtett dolognak egy értelem, egy szív az ősoka s hasonlóképen egy valamennyinek ősi állaga, természete és alapja. Az őskorban a jóságos Istent ismeri föl, a teremtményekben pedig az Ő tökéletességeinek halvány mását látta helyesen. Ez ad mélységes jelentést a madarakkal folytatott beszélgetéseire. Végig vonul tehát mindenütt a nagystílűség, az eszményiség, a meglátáson nyugvó kenetesség, átélés és mindenek fölött az ily szellemű cselekvés. Ezek mind nagy pozitívumok, melyek ha krisztusi ferences öntudattá válnak, akkor minden negatívum nélkül – óriási erővel viszik a lelket végcélja, Isten felé.

II. Szent Ferenc neveléselvi.

Talán kissé furcsán hangzik ez. Mi eddig úgy ismertük Őt, mint a cselekvés emberét és ezért tűnt fel nála az elvek hangoztatása. Valóban nem alkotott, nem állított Ő fel nevelési elveket, ezeket nekünk kell levonnunk eljárás módjából. Szent Ferenc az élet nagy iskolájában tanult a szeretet és kegyelem, mint tanítómesterek vezetése alatt /10/ és itt kiképezve, amint nagyon helyesen jegyzi meg Dr. Magyar /11/ Szent Ferenc Atyánk mint tanító, mint mester a legnagyobb tudományra tanított: az Isten szeretetére, melyben az ember legtudatlanabb. Tehát itt is a mindenhol domináló szeretet az alap, amelyre fel kell építeni a nevelés művészi, Isten akarata szerinti rendszerét a könnyebb eljárás céljából.

Első feltétel a pozitív-ferences iránynál a nevelést illetőleg a tűrő, a kegyes szeretet, melyhez hozzá kell simulnia a szelídségnek és a nagy türelemnek. Ennek érvényesülését szemléljük a Fioretti 26. fejezetben /12/, mikor a 3 rabló megéréséről beszél. Mily szelíden, de határozottan feddi Angelo testvért helytelen eljárás módjáért és mily gyengéd szeretettel oktatja ki, hogy mit tegyen a rablókkal azok megérése végett. Csak át kell tanulmányozni e fejezetet és a benne rejlő pozitívumokat alkalmazásba venni – micsoda eredményei lesznek ennek. Ily áttanulmányozás, jobban mondva átélés nyomán született meg Sík Sándornak „A montecasalei erdő” c. dráma képe a Fioretti főnti fejezete alapján /13/, melyben Szent Ferencnek is nagy szerep jut a rablókkal szemben. Figylejük meg szavait, tetteit és ráismerünk a felállított első ferences nevelési elvre.

A másik nagy elv, melyet leszögezhetünk, a napsugaras lelkület, vidámság, mert Ő nem akart másképpen cselekedni, mint azt a jó Isten akarja. A Szentírásban pedig olvasta: „Hilarem datorem diligit Deus.” /14/. Ez vezette akkor is, mikor a Porcinkulánál lakott és az alamizsnát kéregető testvér elé szaladt, ki az Urat dicsérve jött meg útjáról, megcsókolta annak vállát, melyen a terhet hozta és magára véve a zsákot, együtt ment a kéregető testvérral és mikor együtt voltak mindnyájan, így szólt: „Így akarom, hogy a testvéreim alamizsna után járjanak: ujjongó örömmel szívükben és az Úr dicséretével ajkukon.” /15/. De figyeljük csak. Ha e kis eseményt szemléljük, akkor rájövünk az öröme nevelésen kívül egy másik nagy nevelő erőre is, u.i. Atyánk szavával, eljárásával megérdemelt dicséretet nyújt a jót végbevívőnek. A magyar cserkészvezetők kézikönyvében olvastam egy hasonló elvet: Többet ér egy jó időben adott dicséret ezer dorgálásnál. Érdekes jelenség, hogy a Szent Ferenc pártfogása alatt élő cserkésznevelésnél mily nagy életbölcsességgel alkalmazzák a víg, kedves Patrónus elveit. Hogy mily eredményeket hozott már e nevelési módszer, bizonyíték többek között a magyar cserkészlet is.

A két előbbi elvhez kell simulnia a harmadiknak is, a szeretetből származó krisztusi szigorúnak. Megszívlelendő példáit látjuk ennek a „Tökéletesség tükre” egyes fejezeteiben. /16/ Így a 4. fejezet, amely elmondja, mily határozottan állt ellen Atyánk minden birtoklási vágyának, a 24. fejezet, melyben elküldi a „légy testvért”-t, a „here testvért”, mert nem dolgozni, nem imádkozik, hanem lustán másokéban él. Ez egyúttal a munkára nevelésre is jó példa. A 14. fejezet már talán kegyetlennek is látszik, amikor a pénzhez nyúló testvért bünteti meg. De az eredmény mutatja, mennyi szeretettel és imával volt e parancs egyesülve, hisz mélységes alázatot, szegénység szeretet szült. S a 37. fejezet, mely az alaptalanul ítélő testvérről mondja ki a büntetést, de a mód s eredmény itt az mint az előbbieknél.

Lehetne még néhány elvet leszögezni, de úgy hisszük, nem szükséges, mert e három magában foglalja a fő jellegzetességeket. Már ezekből is világos, hogy Szent Ferenc nem állította fel a „tilalomfák” erdejét /17/, hanem egyszerű és szeretettel teljes módon nyúlt minden testvére és embertársa hóna alá, hogy őt emelje, akarátát a jóra rávegye és így benne ki alakítsa az Istent szerető, boldog és a szenvedésben is Istenben bízó ember képét. Ez a ferences pozitív irányzat szerepe a nevelésben.

III. A ferences pasztoráció.

Ha lehetséges külön ferences pasztorációról beszélni, akkor annak egész természetesen a ferences pozitív irányú teológiából és pedagógiából kel származnia. S valóban így is van. A ferences pasztorációnál ugyan azok az elvek szerepelnek, mint a két előbbinél. Jellegzetesen kitűnik ez a ferences lelkigyakorlatoknál és népmisszióknál.

A fer. lelkigyakorlat, melyről már Clelanói T. értesít /18/, a szeretet jegyében áll elénk. Itt az egész lelkigyakorlat folyamán a szeretet lesz a domináns. Szeretet a jóságos Atya iránt, hogy aztán mi is örömmel kiállhassuk Kreszcenciával: „Istenem, én Atyám, - Istenem, én Atyám, milyen szó.”, de az édességnél mélyebb a valóság, hogy egybeforrok a szeretet folytán jóságos Atyámmal. Ez az első.

Szeretet Krisztus, a mi édes testvérünk iránt és ez abban nyer kifejezést, hogy az Ő életét az Evangélium alapján kópiázom, magamban kialakítom. Szeretet önmagam, embertársaim és Isten minden teremtménye iránt. A helyes önszeretet feltárja éneket, a maga gyenge és jó oldalaival együtt és ez önmegismerés rásegít a hiányoknak Krisztus szerinti pótlására. Hasonló módon kell szeretnem embertársaimat, de itt igen erős hangsúlyozást nyer a jótekonyság szeretet. Szeretnem kell minden teremtett dolgot is, mert a természetszeretet lelkemet felüdíti és diadalra segíti bennem az Evangéliumból fakadó napsugaras, ferences világnézetet.

A szeretet e sok irányú érvényesülése eredményezi, hogy a lelkigyakorlatozó bízó lélekkel áll bele az életbe a lelkigyakorlat végén és nyert pozitívumok alapján éli életét, békét hordozva magában és ezt osztogatja másoknak is. Ez a ferences lelkigyakorlatok célja. Ebben benne van az emberi hármasság legelőkeltebb elérése a béke és a szeretet jegyében. Ezek teszik kedvessé és eredményessé a ferences lelkigyakorlatokat.

Ugyanezen alapokon történik a ferences népmisszió is, a nép lelkéhez való megértő leereszkedés, a bizalmat keltő egyszerűség által. Ismerve a nép nehéz viszonyát, a nehéz keresztet és a bűnre való sok alkalmat, nem akarja a missziós atya őket pokollal... rémítgetni, hanem hogy rávegye a jóra, békét, türelmet öntsön lelkébe, megismerteti vele a ferences pozitív irány szerinti élete hármasság célját: Isten megismerését, az Ő megszeretését és e kettő által elérendő üdvösségét. Ez teszi eredményeiben szinte utólérhetetlenné az igazi ferences népmissziót, ez nyitja a nem várt és még is elért eredményeknek. A misszió folytán a nép megszereti az ő „barátját”, bizalommal lesz hozzá és szerető, vidám arcát magával hordozza az élet nehéz utain, amely őt folyton fogja emlékeztetni a hallottakra, arra, amit tennie kell, hogy végcélját elérje.

Végére értünk fejtegetésünknek és mint végszót szabad legyen azt mondanunk, amit a nagy Prohászka püspök mondott- aki több, mint 20 éven át emelte az emberi lelkeket a magasba, nevelte a ferences pozitív irányzat szerint őket, hogy t.i. a jövő század papjai a ferencrendiek. Az ő mélyen látó szeme észrevette a mérhetetlen kincset, mely a Poverello nyomán fakadt, melyet őriznek, vele sáfárkodnak és látónoki lelkével előre jósolta ez irányzat új nagyráhivatottságát és győzelmét. Munkára fel és jól sáfárkodni legyen valamennyiünk kötelessége a ránk bízott atyai kincessel.

Jegyzetek: 1. Szent Ferenc nyomdokain. Dr. Schüth A. A klasszikus ferences ehológia, o.135-36. 2., UO. Dr. Trikál J. Duns Scotus és a ferences bölcselők, o. 200-1. 3. U.o. 200. 4. V.ö. P. Rohr-P. Siposs: Ferenc és Ignác, o.20-6 5. Tormay C. Assisi Sz. Ferenc kis virágai, o.186. 6., I.Kor. XV, 10. 7., V.ö. P.Rohr-P. Siposs i.m. o.78-80. 8. Filipp.II,13. 9. Dr. Trikál J. i.m. o.20. 10., P. Rohr-P. Siposs i.m. o. 77-8. 11. Dr. Magyar I.: Magyar képek Szent Ferenc Atyánkról o. 54. 12., Kapossi j.: Fioretti, o. 62-72, Tormay C. i.m. o. 96-106. 13., Szent Ferenc nyomdokain, Sipos s. Amontecasalei

erdő, o. 420-8. 14., 2.Kor II,7. 15., Balanyi Gy.: A tökéletesség tükre, o. 56-57. 16., U.o.: o. 31-4,56, 43-4, 69-70. 17. V.ö. Dr. Erdey F: Új utak erkölcstanításunk rendszerében. 18., V.ö. P. Rohr-P. Siposs i.m. o.86.- fr. Szaléz.

Néhány szó a missziókhöz⁴

Valóban könnyen érthető az apostoli, missziós lelkű papi és szerzetesi lelkeknek lángra lobbanása valahányszor olvassák vagy hallják az agg Simeon fölkiáltását: „Mert látták szemeim a te Üdvözítőt, kit rendeltél minden népek színe elé, világosságul a pogányok megvilágítására és dicsőségéül népednek, Izraelnek”, vagy az Úr Jézusnak szavait: „Elmenvén az egész világra hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” vagy amint sz. Máté mondja el: „Elmenvén tehát tanítsatok minden nemzeteket... tanítván őket megtartani mind, amiket parancsoltam nektek”, hiszen íme 2000 éve, hogy e nagy célkitűzés megtörténvén hol az eredmény? Az emberiségnek alig egy harmada 600 millió a keresztény, ebből katolikus csak 340 millió legalább anyakönyvileg- míg a pogányok száma 1000 millió. Hogyne vágyódnának nagyot tenni, hogyne szeretnének szolánói sz. Ferencek, xavéri sz. Ferencek lenni, hogy ezreket üdvözíthessenek? Feltör a vágy: menni, menni a missziókba, menni a pogányok közé.

Milyen szép e lelkesedés! De várjunk egy kissé és legyünk higgadtak, mert a nagy eszmék és célok érvényesülése ezt föltétlenül megköveteli. A nagy lelkesültség, az apostoli tűz mellett engedjük szóhoz jutni a következő, mérlegelő józan ész is. Az első, amit biztosan megértünk ennek a világánál az, hogy nekünk egyaránt kell munkálkodnunk a bel és külmisszióért. Azonban hogy ezt tenni képesek legyünk vizsgáljuk, legalább nagy vonásokban azon követelményeket, melyek a kívánt eredményt biztosítják. Az eredményes bel – és külmisszió föltételez é követel:

1. nagyszámú, alapos tudású, szent életű apostolokat, 2. anyagi eszközöket.

De hogy állunk mi elnyomott, szegény magyarok az élet illetőleg. Valljuk be, nagyon gyenge alapon, mert hol vagyunk mi a papság és szerzetesség tekintetében a hollandoktól, hol a spanyoloktól, az olaszoktól és a németektől, kiknél az arányszám jóval nagyobb a miénknél. Legjobban bizonyítja e tényt a szomorú valóság, melyet szemeik elé tárnak az alföldi, a kecskeméti és leginkább az árokszállási tanyák, - hogy mily szomorú e helyeken a lelkek állapota, azt csak az tudja igazán mérlegelni, aki szív sóvárogva látta.

S talán jobb a helyzet a nagyvárosokban? A legkevésbé, hisz a munkások tízezrei vannak a szociáldemokrácia, a kommunizmus szemet kápráztató, lelket elbutító rabságában. Vajon nem megrendítő valóság-e az, hogy 1926. júl. 1-től 1927. jún. 30-ig 531,933 pengő, azaz több mint tizenkilencmilliárd koronát költött a magyar szociáldemokrácia pártcélokra, mely óriási összeget 126,260 szegény magyar munkás zsebéből vettek ki. S talán zsidók vagy reformátusok e szegény elkábítottak? Ó, nem! Legnagyobb részben katolikusok. Hol vannak a tanyák népének és e szegény városi munkások nagy apostolai? Nincsenek! Nincs papjuk, vagy ha van, akkor oly kevés, hogy nincs ereje a nagy munkához. Nekünk mégis nincsenek Schuch abbéink, kik a kérges kezű Istenember eszméjét vésik a munkások lelkébe. Istenem, pedig de kellenének!

Nagy baj az is, hogy még nem kiforrott a papi tudományunk. Nem foglalkozunk az oly fontos társadalomtudománnyal, értékbölcselettel, miként ezt a nagy külföldi szemináriumok, szerzetesrendi főiskolákon olyan nagy haszonnal teszik. Nem tudunk ítélni e téren, mert nincs hozzá képzettségünk és így nem is tudjuk kivenni részünket az ily irányú vezetésből, amivel pedig rengeteget érnének el. Nincs kifejlett gyakorlati érzékünk a teológiai kurzusok alatt magunkba szedett szent, de teoretikus kincsek értékesítésére. Ennek is nagy hiányát érezzük, főleg a misszióknál.

Ezekből azonban világos, hogy nemcsak számarányában hanem tudásban is alatta állunk másországi pap és szerzetesestvéreinknek. De nagyon halkan azt is be kell vallanunk, hogy papi-szellemünk is hagy kívánnivalót hátra. Ezen azonban inkább az egyén segíthet, míg a másik két

⁴ Magyar Umbria, 1928. április, 89-96.o.

hiány inkább közorvoslást kíván.

De végeredményben mi következik ebből? Az, hogy nincs meg a bel- és külmisziókhöz a legszükségesebb: a nagyszámú, jól felkészült és szent életű papság, szeretesség.

A belmiszióink így igen gyenge, a külmiszióink meg szinte semmi, pedig itt az idő és nekünk is ki kell venni még részünket a külmisziókból. De hogyan, hiszen, ha elengedünk többeket az amúgy is kevés számú páterekből, akkor mi lesz az oly gyengén álló belmisziókkal? Pedig ki ne tudná azt, hogy az eredményes külmiszió létföltétele a biztos-alapú belmiszió, mely a szükséges szukkreszcenciát, a szükséges anyagi

Azonba vigyázzunk és fontoljuk meg jól, hogy bizony az érezhető, de pótolhatatlan veszteség lenne a magyar katolicizmusra nézve. Ami pedig a mi provinciánkat illeti, hisszük, hogy innét is mehetne azonnal 2-3 Páter misziókba, és ha igazi apostoli tűz hevítene mindnyájunkat, akkor a lehető legkönnyebb volna pótlásuk. De bármint áll is a dolog tény az, hogy a múlt és a közlejövő nem kecsegtet azzal, hogy így is lesz. Az előjáróknak bizonyára meg vannak a nyomós okaik arra nézve, hogy miért ellenzik ezt most. Hogy mik ezek, ne kutassuk hanem, ha ég a szívünk a külmisziók vágyától, kérjünk engedélyt az elmenetelre s ha nem kapunk, félre minden zúgolódással, minden ítélkezéssel, mert akkor szembetaláljuk magunkat sz. Ferenc Atyánkkal, sz. Antallal és más nagy szentjeinkkel, kik ezerszer jobban égtek az apostoli tüztől, mint mi, s mikor megismerték Isten akaratát, mely itthoni misziót akart, akkor engedelmeskedtek lángoló szívvel, s szívük minden melegét vetették rá a misziós gondolatra s többet tettek közvetve a miszióért, mint akár szolánói sz. Ferenc vagy akár a nagy Xavéri. Ez nem túlzás, mert maguk helyett ezeket küldtek és vezérlésükkel még ma is ezren és ezren mennek a misziókba. De hát mi legyen akkor mi a külmiszióinkkal? Tegyük le minden reményről ez irányban? A legkevésbé! Főleg nekünk nem kell erre gondolnunk. S vajon miért? Mert vannak-hála érte Istennek – buzgó, apostoli lelkű pátereink, akik azonnal mennének miszióba, ha engednék, mármint, ha ezek a jó atyák tervszerűen kigondolva - a németekhez hasonlóan – adhatnak, hogy a „Ferencs Egyházmiszió” a lehető legszélesebb körben elterjedjen, hogy íg maga a család neveljen Krisztus-szerinti papot, szeretest, továbbá, hogy a begyűlt pénzen könnyebben szegény, de hivatásos ifjút pappá, szeretessé nevelni – vajon önmagunk helyett nem állíthatnának-e hamarosan 3-3,4-4 embert? Hiszük, hogy ebben senki sem kételkedhetik, ha minden célszerűen, kitartással történik.

Ha pedig ehhez hozzáteszük még ezt a másik eredményes módot is, melyet német testvéreink oly bő eredménnyel használnak ki, t.i. az ingyen lelkigyakorlatokat a felső iskolákban, akkor sokkal biztatóbb lesz a jövő. Ezzel – főleg, ha igazi ferences szellemben végezzük, akkor a sok szunnyadó hivatást élővé, lángolóvá teszünk, amilyen hivatás pedig lehessen olyan sok van. Másként fogékonyá tesszük a többi fiúk lelkét is ez iránt, kiknek már oly unott a hittanártól felolvasott vagy elmondott monoton lelkigyakorlat. Örül neki az azért, mert háromnapi szünetet jelent, de lelki haladásról szó sem lehet, sokszor még egy jó gyónásról sem. Sajnos ez nem mese, - ez fájó valóság-. De a hittanár is örülne ennek, hisze ő is érzi, hogy nem tud adni úgy, hogy eredményes legyen az intézet viszont nem fizet lelkigyakorlatot adó szerzeteseknek, azért azt hívni nem meri. De ha tudná, hogy ingyen is eljön jó szívvel, sőt örömmel, mily másképp állna a helyzet. Azt nem mondjuk, hogy minden intézetben meg lehet tenni, azt sem, hogy minden hittanár így fog tenni, de hogy többen tennének így az biztos. No és az eredmény? 4-5 év múlva biztosan gyönyörű, talán a fáradtságot felülmúló lenne. Vajon nem lenne így megoldva a paphiány mind a számarányt, mind a szellemet illetőleg? Vajon nem lenne intenzívebb hazánknak, provinciánknak bekapcsolódása így a misziós gondolatba, munkába, érte a külmisziót? Úgy érezzük, hogy a céltudatosan, ernyedetlen szorgalommal menne minden, akkor csakis igennel felelhetünk.

A misziókat illetőleg nem elég csupán így a szukkreszcenciáról gondoskodni, hanem igen fontos a fenntartáshoz szükséges anyagi forrás, a pénz is. Ezért bátran mondhatjuk: a második nagy követelmény a misziókhöz az anyagi forrás, a pénz.

Senki sem tagadhatja, hogy sokkal eredményesebb lenne a belmiszióink, ha a fősvénység szele nem kerülhetne oly sok világi és sajnos sokszor egyházi személyt is. Ha azon ez áll a

belmissziókra, akkor mennyivel inkább a külmissziókra. Sokszor igazán nehéz eldönteni, mire volna nagyobb szüksége a missziós telepnek Páterre-e vagy anyagi segílyre. Hányszor kell hallani, hogy az anyagiakban való majdnem teljes hiány miatt, oda a sok fáradságon elért eredmény. Ő, hányszor hódítják el az amerikai guruló aranyak, dollárok a szabadkőműves páholyoktól folyósított összegek jó testvéreink vérrel verejtékező munkájának eredményét lutheránus és más tiszteletes urak konkoly hintése munkájára! Ne mondja senki, hadd hulljon a férgese, mert megy a jó is, hiszen a külszín csal és ők oly jól tudnak álarcot viselni, másrészt pedig a pénz még a hitben erősnek is mily erős kísértő, hát még a szegény éhező pogány keresztényeknek.

Mennyit lehetne itt is céltudatosabb, kitartó és önfeláldozó munka árán elérni. Hogy csak egyet említsünk: a pogány-gyermek-ackió fellendítésével. Istenem, egy kitett pogány gyermek 8 pengőért keresztgyermek lehet bárkinek. Mármost számítsunk csak össze mennyi minden történik egy egy évben mikor, ha akarja, ha nem a jó lelki atyának, plébánosnak egy-egy tortát, egy-egy csokor vagy cserép virágot, néha hasznavehetetlen csecsebecsét küldenének a hívek, a lelkigyermeknek, melyekre igazán semmi szüksége sincs a jó atyának, sőt sokszor szinte fáj neki, hogy küldik. Vajon egy kis okossággal az ilyenekért kidobott pénzt nem lehetne a pogány-gyermek-ackió céljaira fordítani az által, hogy ha valaki kedveskedni akar, váltson ki egy-két pogány gyermeket. Vajon nem kapcsolná ez még jobban össze a hívőt jó, eszményi példát nyújtó vezérével, lelkiatyjával? Vajon nem használna ez többet apostoli munkásságának, egyházának, rendjének oly képen, hogy Isten bővebb kegyelmével kísérne apostoli, hogy sok új lelket nyerne meg Krisztusnak, kikért egyházat alapítás, hogy az egykor felnövekvő pogányból lett keresztény-katolikus gyermekkel testvéreinek, nővéreinek számát gyarapítaná? Mi nem kételkedünk ebben. S mennyi erre az alkalom, főleg, ha valaki a III. rendnek, kongregációnak vagy valamely társulatnak a vezetője. Ide egy kis ügyesség kell és egy kis áldozat és sokszor sokkal többet tehet így, mintha maga menne misszióba.

De más irányban is lehet e cél érdekében dolgozni. Például egy-egy jól sikerült misszió után tartani egy lelkes misszióbeszédet és így a falu népét is bekapcsolni a missziós ügybe, megjelölve az eszközt a pogány-gyermek-ackióban. Ha kihasználjuk – nemes értelemben – a jó alkalmat, akkor 20-25 gyermek kiváltása szerinte pár perc alatt meg van, főképen, ha a tehetősebbek szíven kopogtatunk, kifejtve szépen, hogy ők lesznek azon szegény gyermekek kereszt-szülei, sőt ha egy kicsit nagyobb áldozatot hoznak, akkor még a fényképét is megkapják a picinek. Ismerve jó népünk áldozatkészségét, ha jó lelki hangulatban van, annyi reményt fűzhetünk az ilyen munkához. Az még eddig kihasználatlan kincsesbánya!

Az egyes lelkigyakorlatok is nagyon kedvező alkalmak erre, különösen akkor, ha szerzetes tanító rendek vagy apácáknál tartunk lelkigyakorlatot, kiknél az ilyen ajándékozások szinte elkerülhetetlenek. Egy missziós beszédet mondani nekik, mikor az egyesülés útjáról beszélünk, t.i., hogy mi módon egyesülhetünk Krisztussal, aki éhez- szomjazza a lelkek üdvét, az apostoli, missziós munkát illetőleg, hogy miképp lehetek Krisztussal apostola a pogányoknak is anélkül, hogy közéjük mennék. Mennyi eredményt lehetne ez úton is elérni a külmissziót illetőleg, mennyi erkölcsi és anyagi jó fakadna ebből számukra és az adakozóra is. Csak találékony, apostoli lélek kell hozzá. S főleg a külmissziót illetőleg nem szabad elfelejtenünk, hogy az anyagi forrás – annyival inkább is fontos, mert nem elég csupán a misszionáriust küldeni, hanem a missziót fenn is kell tartani, sokszor a megtértek megélhetését biztosítani és ami a legfőbb a missziós iskolák, kórházak jelenét, jövőjét biztos alapra helyezni.

De, ha már a külmissziók anyagi támogatásáról beszélünk, ne feledjük el, hogy a történelem, mely az élet mestere, itt is segítségünkre jön. Ugyanis a külmisszióknak mindig volt két fő ellensége: az eretnek szekták konkolyhintése és a misszionárius fehér arca.

Ő, ha az arianizmus ádáz ellenségeskedése nem zavarja meg a szép irányban fejlődő missziós mozgalmat a népvándorlás népei között az őshazában, ha ellenségeskedő rágalommal nem tesz sokak előtt gyűlöltebbé az oly nem szívesen látott fehér arcot, akkor talán sohasem lépett volna Európa földjére ez a nép, hogy vandál módra pusztítson és megbecsülhetetlen kultúr kincset

tegyen tönkre, akkor nem dőlt volna meg Róma, hanem a keresztény égisz alatt soha el nem ért magasságokba emelkedett volna. Ki tudja, hol lenne ma már az evangélium szent ügye, ha ez így történik? Azonban, ha a múlton siránkozunk, tanuljunk meg így cselekedni, hogy ne kelljen majd egykor rajtunk is így sírni.

A nagy politikusok, szociológusok aggódó lélekkel beszélnek és keresnek orvosságot a félelmetes „sárga veszedelem” ellen és joggal, mert ha egyszer tudatára jön és kihasználja – pedig ehhez közel van- Japán és Kína felbecsülhetetlen kincseit ember anyagban, lelki milyenség és természeti kincseiben, akkor Nyugat fizikai, materialista kultúrájának vége, mert eljött a leszámolás ideje. S ez nem álom- ez félelmes valóság.

A „sárga ördög”, a kuli, amint japán munkást nevezik rajta hagyja munkáján a kezét. Sokat bír, elég neki egy marék rizs és dolgozik a 40 fokos hőségben így, mint a 30 fokos hidegben. A munkában kitartó, lelkesre, tudományra törekvő, iskolái számosak és katonasága félelmesen emelkedik. Fiai bejárják Nyugatot, elviszik fizikai kultúrkincseit és a gyűlölt fehér ellen fogják egykor fordítani. Tud az olyan fanatizálni: S ami még rosszabb, magukkal viszik a materialista egyetemek szellemét, mely az erkölcsi alapot nélkülözi s belerögződik lelkükbe, hogy nekik minden szabad céljaiknak elérésére. Hogy mit jelent ez, nem szorul magyarázatra.

A helyzetet még félelmetesebbé teszi az a körülmény, hogy a kommunisták lázítanak és pedig nem eredménytelenül; a szabadkőműves páholyok arannyal teszi csúszóssá az utat, az eretnek szekták harcosai a konkolyt szórják. S mind ez mindig nagyobb arányban történik. Van erre valami orvos szer? Egyetlen egy: Keletnek megszelídítése a krisztusi erkölcsök, a keresztény kultúra által, s e nagy apostoli munkát ne annyira fehérek végezzék, hanem a bennszülöttek. De hisz ez igen könnyű mondhatná valaki, azonban nagyon tévedne az illető, mert – amint már mondtuk is ehhez a misszionárius mellett – óriási anyagi tőkére lenne szükség, hogy a katolikusok is felvehessék, főképen iskoláikkal a versenyt, hol jó szellemben nevelhetnék az ifjúságot, aki között még nagyobb számban mutatkozik a szent hivatás, bármely európai államban. (de – csak áldozat kell a gyermekek kiváltása, a bennszülötteknek papi pályára való kiképzéséhez szükséges anyagiak előteremtése által, s akkor megy minden szépen, akkor biztató lesz a jövő a „sárga veszedelemmel” szemben, akkor meg lesz oldva a legnagyobb missziós kérdés, t.i., hogy a bennszülött legyen a bennszülött apostola, így a buzgóknak egy jó részére már nem lesz szükség, akik viszont küzdeni fognak majd többi testvéreikkel az itthoni modern pogányság ellen, - s mindez, hogy mit jelentene a krisztusi hit győzelmét illetőleg, Istenem, ki tudná megmondani! - Hogy óriásit bizonyítja Róma, mert minden erejével a bennszülött papság gyarapításán fáradozik, püspököket szentel, papokat, szerzeteseket nevel, s mindenhova elhallatszó szavával erre buzdít mindenkit.

Mi nekünk is ki kell venni részünket a missziók szent munkájából, de céltudatosan, hogy ott is sokat tehesünk, de itthon is. Csak néhány eszközt láttunk erre – pedig van még sok más is-, de ha azok szerint járnánk el, hamarosan nagyot lendülne a missziós mozgalom nálunk is. Egy kis változással, szent Ferenc Atyánk szavaival zárjuk fejtegetésünket: Ó, testvéreim, tegyünk már valamit Istenért, a szent missziós ügyért, mert eddig még mit sem tettünk!

Jegyzet: I./Sz. Lukács 2,30-32.-2/Sz. Márk 16, 15.- 3/Sz. Máté 28, 19-20.- 4/ A Szív, Budapest, 1928.I.21. „A szociáldemokraták áldozatkészsége.” 5./Eucharisztikus Értesítő, Győr, 1928.III. „A kézműves Krisztus ünnepe.” Dr. Szántó Antaltól, 47.o. 6/L. Dr Artner Edgár kitűnő művét: „Egyház és történelem”, Budapest, 1926. 57-76.old. 7./Zászlónk, 1928. I. 15. számában megjelent cikket: „A sárga veszedelem.” 134-135.o. fr. Szaléz

Örüljetekek!⁵

A nemzetek Apostola fölszólítja híveit és minden kor embereit: „Örüljetekek az Úrban mindenkor; ismét mondom örüljetekek. /1/ Azonban ma nem kell éles szem ahhoz, hogy észrevegyük, hogy nincs igaza korunknak. Feketének lát mindent. Leopárdi elkeseredésében odakiáltja a

⁵ Magyar Umbria, 1928. július, 128-131.o.

világnak: Öld meg magad! /2/ Schopenhauer pedig nagy erővel hirdeti: az emberi élet a legszerencsétlenebb valami, s a világ nem egyéb pokolnál. /3/ Mindenesetre ezek túlzások, meghasonlott emberek szólamai, azonban tény az örömtelenség is.

Mi az oka ennek? Hányan kutatták már ezt, hányan írtak róla! A végkövetkeztetés azonban korunkat illetőleg csak ez lehet: a múlt század szélső intellektualizmusa fölényessé, büszkévé s mindent lebecsülővé tette az emberi értelmet, mely érezte minden vonalon rossz hatásait; s megjött rá a reakció a naturalizmus. Ez sem állt meg, hanem fölgújtotta a szenzualizmus tüzét és a hedonizmus eszméit igyekezett győzelemre vinni. Jött a nagy világégés, a háború; milliószámra bukkantak föl a nyomortanyák, elkeseredés, harag vett erőt a lelkeken s jött nyomában, mint megtorlás a forradalom, mely a szélső szocializmus és kommunizmus gyümölcse. Azonban ha csak még ennyi volna, akkor legalább nálunk könnyű lenne az öröm harcát megnyerni, hiszen túl vagyunk a forradalmon is. A tény azonban az, hogy forradalomig-jutás föltételezte a vallástalanságot, a jog és nemes iránti érzés szinte teljes kiölését.

Tehát, ha örömet akarunk adni korunknak, akkor vissza kell vezetni a vallás és erkölcs ösvényeire; ez az első. Azonban – hála Istennek – nem mindenki lett áldozata e romboló munkának, vannak még sokan őszintén vallásos, erkölcsös lelkek, akiknél viszont ennek ellenére sem találjuk meg az igaz örömet. Mi ennek az oka? a. /Hogy P. Godefrieddel szóljak? A „gyásztrombitások és minden boldogság sírásói” /4/, kik szerint csak folytonos önsanyargatás, sírással szerezhetjük meg bűneink bocsánatát és az örök életet; b. /mert sokan azt mondják és tartják: minek örüljek, hisz' annyi szenvedés vesz körül.

E két helytelenséget szeretnők röviden megdönteni, mely oly sok lelekt tart fogva, hogy így aztán igaz öröm fakadhasson e jóra törekvő lelkekben is.

I. Nincs igazuk a „gyásztrombitásoknak” azért, mert ellenkezésbe jutnak Krisztussal, az Apostollal, a Szentekkel és magával az emberi természettel.

1. Krisztussal azért, mert Ő a jó és örömhír hordozója, aki arra törekedett, hogy minden emberi szívet fölvidítson. Letörölte az árvák könnyeit, örömet csalt a betegek fáradt-bús szemébe, fölemelte a bűnöst és minden lépésével békét, örömet adott a világnak, a lelkeknek. Meghalt értünk, hogy megváltván örömünk teljes legyen. Föltámad és meghozza az igaz öröm hármasság alapját; a békét Istennel, embertársainkkal és önmagunkkal szemben. Ki meri ezek után mondani, hogy üdvözülni akarunk nincs jogunk örülni, hiszen a siralom völgyében élünk. Krisztus akar bűnbánatot, akar javulást, éhezi üdvünket, de nem úgy hogy minden örömet kiirtsunk magunkból, mert a „vidám adakozót szereti az Isten. /5/

2. A nemzetek Apostolával is ellenkezésbe kerülnek, hisz' nyíltan írja a filippiekhez: „Örüljete az Úrban mindenkor, ismét mondom örüljete!” - És talán ő és a többi apostolok nem a krisztusi „örömhír” terjesztői-e? Ugyan mit emel ki Szt. Pál jobban a keresztény tanból, mint Krisztus föltámadását, mely meghozta nekünk a békét, az igaz öröm forrását. Az Apostolok Cselekedetének írója is hány helyen hívja föl figyelmünket arra az örömről, mellyel az apostolok az Evangéliumot hirdették, és a hívek azt fogadták. Az igazi krisztusi élet nem ellenkezik az örömmel, hanem föltételezi azt.

3. Mi sem dönti meg jobban a valótlanságát gondolatunknak, beszédünknek, mint a szentek tanúbizonyossága. A kereszténység vértanúi is akartak üdvözülni s mégis víg, örömteljes szívvel mentek Krisztusért a halálba és nem sírva, zokogva. Üsse föl bárki az egyiptomi a thébai remeték életének történetét és csodálja meg a legnagyobb önsanyargatás tetteit, de a víg, mosolygó lelkületet még inkább. Vagy olvassa el bárki Keppler ppk. Könyvének „Vidám emberek képcsarnoka” /6/ c. fejezetét. Azonban úgy hisszük senkivel a szentek közül oly összeütközésbe nem fognak kerülni, mint az Umbria dalosával, a napsugaras, víglelkű assziszii sz. Ferencsel, ki százával küldte világgá fiait, hogy örömet öntsenek minden szívbe és mindenkit hívjanak föl az Úr dicséretére. Ezért lettek sz. Ferenc fiai: „Ioculatores Dei”-k. És vajon ezért nem üdvözültek?

4. De maga az emberi természet és élet is ellene szól tévedésüknek, mert után vágyik a szív, mint a száraz föld a víz után, vagy a virág a fény után. Öröm nélkül elsenyved, munkában

erőtlen, ideges lesz az ember, a nagy munkák megtevésére, eszméi diadalra juttatására képtelen. Ez bizonyításra nem szorul, ez a mindennapi tapasztalat ténye. Ma az oly nagy tekintélynek örvendő lélektan bátran kimondja, ha több lenne az emberben a józan öröm, kevesebb volna a neuraszténikus; amit az orvosi tudomány elfogad, sőt az örömré, kedélyrehatást, mint gyógyszerközt használja is.

Örüljön hát csak minden ember, mert joga van hozzá, szüksége van rá: csak arra vigyázzon, hogy lelke tiszta legyen, hogy rossz úton ne keresse az örömet. Ezért bölcsen írja Kempis Tamás: „Ha lelkiismereted jó, derült léssen egész életed.” /7/ Erre hív őt a királyi próféta is: „Vigadjatok az Úrban és örvendjenek igazak, dicséjétek mindnyájan egyenes szívűek.” /8/ Vagy melyik jóra törekvő krisztusi lélek nem kiálthat föl Izaiás prófétával: „Örülve örülök az Úrban s örvendez lelkem az én Istenemben...” /9/ Vegyük szívünkre ezért Dávid király szavait, szavait, cselekedjünk szeretniük és nyugodtak lehetünk üdvösségünk felől: „Szóljatok az Úrnak igazsággal, járuljatok színe elé örvendezéssel.” /10/

1. Volna még néhány szavunk azok számára is, akik azért nem akarnak örülni, mert annyi a szomorúságuk, szenvedésük. Mennyire tévednek ezek a jó lelkek, hiszen nem gondolják meg, hogy épen nekik volna szükségük az erőt adó örömré, mert aki örül, munkáját kettős erővel végzi. Nem gondolják meg, hogy a szenvedés és öröm nem valami összeegyeztethetetlen dolog, u.i. Az Úr Jézus mondja apostolainak: „Örüljétek és vigadjatok, mert a ti jutalmatok bőséges a mennyben, mert így üldözték a prófétákat is, kik előttetek voltak.” /11/ Sz. Pál apostol pedig, aki oly sokat szenvedett a hitért, önmagáról mondja: „Elteltem vigasztalással, fölötte bővelkedem örömmel, minden szorongatásomban.” /12/

A szentek példája is erről győz meg bennünket: sz. Lőrinc víg a tüzes rostélyon is, sz. Cyprián jutalmat ad leendő hóhérjának, sz. Ferenc Atyánk legégetőbb fájdalmaiban is énekelt, sz. Terézia gyakran fölkiáltott: Uram, szenvedni, vagy meghalni! Szenvédései közepett volt igazán boldog Pazzi sz. Magdolna pedig folyton ezt hajtogatta: szenvedni, szenvedni akarok Uram, és nem meghalni! Tehát lehet a szenvedés idején is örülni, és ez hasznos is, mert szenvedni úgy is kell, ha szenvedés ér, ha pedig szenvedelem kell, szenvedjek úgy, hogy hasznom legyen belőle, szenvedjek el mindent Krisztusért. Van még egy jó forrása az örömré a szenvedés idején: a könny. Ezért mondja az Úr Jézus: „Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.” /13/ B. Eunod így ír egyik levelében: „Az Istennél a könny vígságot nyer, és a szomorúság örömré változik.” Még egy másik forrása is van az örömré, a szenvedés idején: örömré mások örömré. /14/ Mikor én szenvedek, van más, aki örül, s ha más örül és én szenvedek, akkor örüljek legalább mások örömré. Így biztosan mindenkor lesz okunk örülni.

Föl hát az örömré, örömré, melyet senki sem vehet el tőlünk és akkor eleget teszünk az Apostol fölhívásának: Örüljétek az Úrban mindenkor, ismét mondom örüljétek.”

1. Filipp.4,4. 2 P. Godefried H. A lélek hazája 126. 3U.o. 4. U. 128. 5. II. Kor. 9,7 6. Keppler-Némethy: Több örömré 145-198. 7. Kempis-Platz: 120. 8. Ps 31,11. 9. Iz 61,10. 10 Ps. 99,2. 11. Mt 5,12. 12. II. Kor 7,4. 13. Mt 5,5. 14. P. Godefried im. 139-140. fr. Szaléz

Emeljük magasra Krisztus Keresztjét⁶

A félévi kongresszus eredményeként, mint életető tavaszi fuvalom futott át provinciánkon, klerikátunkon a hír: Lesz önálló missziónk! A nyáron már heten indulnak.

Nagy, mélységes és igaz öröm és sokak lelkéből váltott ki könnyes hálaimát. Ez természetes is, mert lehet-e ingaz papi, szerzetesi lélek az, ki a Gondviselésnek ily nem várt gyorsaságú közénk nyúlását ezermillió pogány üdvének szent ügyében hálásan, lelkesen ne fogadná? Itt el kell némulnia minden okoskodásnak, imás lélekkel kell munkához látnunk, mert velünk az Úr.

A szent eszme, melynek lelkünket hevíteni, munkára sarkallnia kell: Krisztus keresztjének diadalra juttatása a pogányok között is. E nagy áldozatot, talán vértkívánó szem megvalósulásáért

⁶ Magyar Umbria, 1929. július, 29-38.o.

mindenkinek küzdenie kell, itt senki számára sincs kivétel. Kell, hogy benne égjen minden katolikus szívében, lelkében, ezzel mindenki tartozik felebarátja üdvének! Mégis, főleg a céltudatosabb munka érdekében, három nagy csoportra oszthatjuk az eszme érvényesüléséért küzdőket. 1./ első csoport tartoznak, akik lelkileg és anyagilag adakoznak, a szent misszió céljaira; 2./ a másodikba a külmisszió itthoni szó és toll apostolai; 3./ végül a harmadikba a külmissziók tényleges munkásai.

Lássuk ezeket egyenként, hogy ismerve a módot lelkesen dolgozhassunk.

I.

Az első csoport, mely a leghatalmasabb, melybe beletartozik minden katolikus, egyházi és világi, férfi és nő... két jellegzetességgel jelenik meg előttünk: a lelki és anyagi segítség jellegével. A lelki alatt természetesen az imát értjük, melynek szükségességéről nem kell sokat beszélnünk, hisz' az Úr mondja: „Oportet semper orare, et non deficere” /1/; az Apostol pedig hangsúlyozza, hogy mindent Isten dicsőségére cselekdjünk. „Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite!” /2/ Ezzel a lelkülettel kell bekapcsolódni, mindenkinek bekapcsolódnia a missziós tevékenységbe, mely által Isten kegyelmét nyerjük meg a pogányok lelki szemeinek megnyílására, hősiességét a külmisszionáriusoknak és a legjobb Atyának kezeibe helyezzük le így a missziós ügyet. Ezt mindenki megteheti, legyen még oly szegény is, másrészt óriási fontosságú, mert ki dönti el, vajon a buzgó lelkek imája, a gazdagok milliói vagy a misszionárius önfeláldozása-e a legfontosabb a kereszt diadalra juttatásának szent ügyében?!

A lelki adakozáson kívül fontos szerepet játszik a cél érdekében az anyagi támogatás is, mert iskolákat, kórházakat, templomokat kell építenie a misszionáriusoknak, ha nem akarja, hogy munkája eredménytelen legyen. Másrészt gyakran sokakat magának kell eltartania a megtértek közül, mert a pogányok kitaszítottjai lesznek megtérésük által /főleg Indiában/ - és ez óriási gondot okoz a misszionáriusnak. Azonkívül magának a misszionáriusnak, a „missziók angyalai”-nak, az apácáknak és a sok-sok munkatársnak is élniük kell, s mindezt főleg hazai segítség folytán érhetik el. A protestánsok áldozata e téren megszegyenít bennünket. Van nekik ily módon létesített és fenntartott 101 egyetemük, 1800 középiskolájuk, 40,000 elemijük. A hittenyésztés művén dolgozik 40,000 hithirdető, 150,000 bennszülött munkatárssal, s ezek anyagi eltartásáról, munkájuk gond nélküli továbbfejlesztéséről a protestánsok gondoskodnak. /3/

Ha ők ennyit tudnak áldozni, nem mindig eszményi céloktól vezéreltetve, akkor mennyi áldozatra kell késznek lennünk nekünk és minden katolikus hívőnek! Itt nyílik alkalom megmutatni kinek-kinek az ő leleményességét a missziók anyagi támogatását illetőleg akár szivarról való lemondás által vasárnaponként / a hollandi férfiak közt legújabbán megindult akció/, hetenkint több villamosjegy árának megtakarítása által, akár a pogány gyermek-akció, vagy a névnapi, újévi, karácsonyi ünnepek ajándékozásainak ilyetténvaló okos fölhasználása által. Ha mindenki megtenné a magáét e téren csak úgy közepszerűleg is, akkor sokkal jobban állna a missziók szent ügye. Itt a cselekvés, a leleményesség a fő.

II.

A második csoport munkaköre pedig arra irányul, hogy mindenki megismerje e téren szent kötelességét, s így ráeszmélve arra, meg is felelhessen annak. A toll és a szó- apostolságához, hasonlóképpen az elsőhöz nem csupán a papok és szerzetesek tartoznak, hanem a buzgó terciáriusok, konreganisták, társulati tagok is mindkét nemből. Ez apostolságra nevelni kell őket, ami főképpen a pap és szerzetes kötelessége.

E csoportba tartozók munkája nagy és áldozatos. Föl kell használniuk minden alkalmat arra, hogy akár szóval, akár a nyomtatott betű erejével mindenki figyelmét fölhívják a missziók ügyére, a belőle fakadó szeretet-kötelességekre. Mindig készen kell lenniük a nagyobb, több áldozatra az eszme érdekében és igaz heroizmussal kell minden akadállyal lekicsinyléssel, gáncsolással sőt szándékos rosszakarattal is szembeállni. Az örökös tettekészség kell hogy tüzelje őket s ha katekéta a katedrát, a szónok a szószéket, a népmisszionárius a népmissziót, a lelkigyakorlatvezető a lelkigyakorlatot, ha harmadikrendi előljáró, prézes, vagy társulati elnök, akkor a rábízottakat,

azoknak munkásságát kell felhasználnia okosan és mértékletesen Krisztus keresztyének diadalra juttatása érdekében a pogányok között. Nagy optimizmussal kell jellemeznie még a missziók itthoni apostolait, mely őket arra segíti, hogy nem látnak minden kis sikertelenségben lehangoló szükségszerűséget, hanem törhetetlen bizalommal, kitartással, az eszme diadalában való lendületes hittel és bátorsággal haladnak a maguk útján. Ha pedig meg van a hősi, folyton tettekész lelkület és az optimizmus minden törekvésben, akkor okvetlenül jelentkezni fog a missziók itthoni apostolának negyedik sajátsága is az alkotó leleményesség. Nem kell az ilyen lelket biztatni most így, majd úgy tégy, talál ő utat, módot eszméje megvalósítására akár egy sajtócikkben, matiné, missziósünnep rendezésében, vagy a Ferences Egyházmisszió széleskörű elterjesztésében, akár a kis elemisták, a fiatal leányok, fiúk hadsorbába állítása által!... Ha akarna sem tudna nyugodni, üzni, hajtja az eszme; isten dicsősége és a lelkek megmentése!

Végül nagy egységbe forrasztja a lelkek hősiességét, tettekésztségét, optimizmusát és alkotó leleményességét a szavakkal ki nem fejezhető lelki égés, szeráfi tűz. Bennük folyton ég a szentferenci lélekmentés vágya és parancsa: Non sibi soli vivere, sed allisproficere! S ők fölgyúlva szeretet e mély tüztől szinte megfeledkeznek önmagukról és küzdenek, futnak, szaladnak, üzi őket a szeretet tüzeben fehérré izzott eszme.

Ily lelkületű apostolokra van szükség idehaza, hogy eredményes lehessen a messze távolban folyó külmisszió. Az ilyen alter Franciscus-ok, alter Antonius-ok nélkül szinte vakmerőségnek látszik külmissziót vállalni. Az ily apostolokért nekünk is sokat kell imádkoznunk, főleg azonban a külmisszionárius emelje lelkét, szívét esdő szavát az Úrhoz, hogy gyűjtsa föl az itthoniaknak szívét a misszió eszméje által, hogy közös munkával elérhessék a közös nagy célt.

Azért sem kell aggályoskodnunk, hogy a külmisszióért küzdő ily apostolok nagy veszteségek a belmissziók óriási fontosságú munkájában. Korántsem! Az ilyen apostoli lelkek az ő működésükkel a legjobb apostolai a komoly, mély hit és lelki életnek. Ha ők eredményeket akarnak elérni a külmissziók szempontjából, akkor nekik elsősorban igazán buzgó lelkekre van szükségük s ha ilyenek nincsenek elég számmal, hát odahatnak munkájukkal, hogy legyenek. Így aztán ők a legjobb belmisszionáriusok is mert komoly lelki buzgóságot fakasztanak a lelkekben.

Itt a közös megtérés, imás, munkás lelkület a fő, hogy mindenki megfelelhessen szeretetbeli kötelességének. Némuljon el minden ellenkező szó, gáncs, Isten kívánja!

III.

A harmadik csoport a legnagyobb hősök csapata. Megilletődéssel nézünk föl rájuk, csodáljuk őket, hiszen lemondanak szülőről, testvéréről, le a társadalmi jólétről... és messze idegenbe mindenkitől elhagyatva, sokszor félreismerve gáncsolják önfeláldozó munkájukban, máskor minden munkájuk, küzdelmük eredménytelen, nincs megtérés. A misszionárius szinte egyedül érzi magát, nincs, ki támogassa s neki mégis bízni kell, hiszen az Úr hívta, Ő küldte. S áll rendületlenül, könnyes, fáradt fejét az Úr oltárára hajtja és ismét erős lesz, erősebb, mint eddig és küzd, dolgozik, mert különben még boldogtalanabb, mint a legnagyobb eredménytelenség idején.

Az Úr Jézus választja e lelket, maga neveli és kíséri őket, éltük minden pillanatában. Az Evangélium aranylapjai rásegítenek minket arra, hogy e hősi lelkek belső világa föltűnjék szemünk előtt, rásegítenek, hogy megismerjük, ugyan közjük illünk-e, érzünk-e vágyat közjük lépni, és megteszünk-e mindent, hogy az Úr szava készen találjon!?

Úgy érezzük, e rész legfontosabb kis munkánkban, ez vet világot a mondottakra és feleletet ad arra, vajon érdemes-e a külmisszióért idehaza dolgoznunk, nem fog-e elfecsérlődni a külmisszionárius kezén a nagy áldozatok árán összehordott érték.

Az Evangélium két küldetésről beszél, ez első: az apostoloké és valamivel később a 70 illetőleg 72 tanítvány küldetése /4/, a második: Krisztus föltámadása után: „magna missio” az egész világra /5/.

A második nagy egyetemes küldetésnél nem ad az Úr Jézus új tanítást, hisz' egykor megmondotta nekik, hogy mit tegyenek, sőt néikép már gyakorlatból is ismerik. Megígérte nekik már az utolsó vacsorán a Szentlelket és most a nagy munka előtt csupán azt köti lelkükre, hogy

maradjanak együtt: „Mígnem felruháztattak erővel a magasságból.” /6/

Ha az Úr Jézus második küldetésnél részletes tanításba nem is fog, mégis a két legfontosabbra: az útirányra és a célra, melyek itt kissé megváltoztak, fölhívja a figyelmüket.

Az első küldetésnél így szólt: „...menjetek Izrael házának elveszett juhaihoz” /7/, a másodikonál: „Elmenvén az egész világra, hirdessétek az Evangéliumot minden teremtménynek” vagy „Elmenvén tehát, tanítsatok minden nemzeteket... tanítván őket megtartani mind, amiket parancsoltam nektek” /8/.

Nincs ellenmondás az Úr két útirányjelölése közt, mert az első küldetés a zsidókhoz szólt, míg a második minden nemzethez és így a pogányokhoz. Az első küldetéssel eleget tett Jézus a választott népnek tett „Ígéreteknek”, hogy elfog jönni a Messiás. Ezt adták tudtára a népnek az apostolok, mikor hirdették: „Elközelgett a mennyek országa.” /9/, míg a második küldetésnél bizonyosságot tesz Krisztus Urunk arról, hogy az Isten minden népek atyja és hogy mindenek üdvét óhajtja, munkálja.

1./ Itt hát az útirány: „Az egész világ.” Ebből aztán megérti az apostoli lelke, hogy ő mindenkié, miért is nem mondhatja: csak ide vagy oda megyek! - neki mennie kell, bárhová is hívja az Úr, ő mindenkié! Az apostoli lelkeknél így először is egyetemes üdvakarást óhajt látni az Üdvözítő. Ne legyen hát nagyobb vágy a misszionáriusnak ide vagy oda menni, hanem hagyatkozzék Őreá és ahová küldi, oda menjen lelkesen, égre.

2./ A cél már nem egyszerű hirdetése az Isten országa elközelgettségének, hanem az egész krisztusi tanítás, az egész Evangélium hirdetése. Mit jelent ez a misszionáriusnak? Át és át kell élnie Krisztust a betlehemi éjszakától egészen a mennybemenetelig, sőt a jelen percekig! Amit aztán az átélés neki mond, susog, azt mind el kell mondania hadd érezze az a pogány, vagy új keresztyén az Istenember jóságos szívének dobogását, érezze fénytől körülveve magát és meghíva- küzdelmes élet után bár- az örök boldogságra.

3./ Az Úr Jézus csodatevő hatalmat és mivel „hatalmat ad nekik” /10/ követeli, hogy a biztos cél elérése végett éljenek azzal: „Gyógyítsatok betegeket, támasszatok fel halottakat...; ingyen kaptátok, ingyen adjátok.” /11/ Emberfeletti az apostoli munka, ép ezért az Üdvözítő is, ha kell, emberfeletti erőt biztosít számukra. Nekik sohasem szabad kételkedni annak megtörténtén, ami szükséges az apostoli munka eredményéhez. Mindig biztos, nyugodt és folyton Istent szemlélő hittel kell járniok, melynek határtalan bizalommal kell összekapcsolódnia. Gyógyítani csak így tudnak lelket és testet! De jaj nekik, ezerszer jaj, ha a pénz, az anyagiak szele csapja meg őket, ha nem Isten országának, hanem önzsejük vagy kényelmük nagyobbítására fordítják, szent hatalmukat. A missziós léleknek minden anyagitól mentnek, levegővel telített csontúnak kell lennie, mint a madárnak, hogy könnyen repülhessen.

4./ Csak így lesz képes az Úr szemébe nézve megérteni: „Ne legyen aranyotok... se két köntösötök, se sarutok, se bototok; mert méltó a munkás az ő élelmére” /12/. Tehát szinte minden nélkül, még a legszükségesebb élelelről se gondoskodni, hanem Istenben élni, küzdeni, bízni! Vigyázni kell azonban itt, hogy túlzásba ne menjünk, mert nem a teljes anyagi-nélküliség a fő, hanem a lelkület, mely nem köti eszméje érvényesülésének lehetőségét ehhez. És erről biztosítja az apostoli lelket az Úr, mert sz. Márknál ezt mondja: „Ha nem kössenek fel sarut és nem öltöznek két köntösbe.” /13/ Tehát itt megengedi a sarut, sőt valamivel lejjebb még a „botot” is, - így szorgalmazza az egyszerűséget. Örüljön a misszionárius a szegénységnek, sőt fontos is a célja elérésére, hogy gazdag ne legyen, mert könnyen a vagyongyűjtés vágyától vezéreltetnek tűnnék föl munkája. Mérsérel azonban ne menjen annyira mint sz. Pál, ki semmit se fogadott el, még élelelmet sem munkájáért, „Mert méltó a munkás élelmére” - azonkívül így az új hívőnek némi alkalom nyílik valami kis szolgálatot nyújtani a vett lelki jókért.

5./ Lelkükre köti az apostoloknak az isteni Üdvözítő azt is, hogy a békességeseket a „méltókat” keressék, azokat köszöntsék, s ha méltók „rászáll a ti békességtek”; ha pedig nem hallgatnak titeket s nem fogadnak be, „Kimenvén... rázzátok le a port lábaitokról.” /14/ Így az apostoli lelkeknek, bár mindenki üdvét kell óhajtania, mégis a jóra valókat, az evangéliumi szellem

befogadására méltókat, a békességeseket kell keresniök, s nem szükséges a megátalkodottakkal foglalkozniök, kiknek úgy sincs komoly szándékuk az Istenhez térni. Hogy ily esetben mindig helyesen ítélhessen, mély lelki bölcsességre van szüksége, mit bizonyosan megad az isteni Mester az Ő választottainak. Sőt nemcsak nem kell sokat törődniök az ilyenekkel, hanem még a port is le kell rázniök lábukról, mert semmi közük többé hozzájuk, sorsukat maguk lássák, még ha Sodománál és Gomorránál is rosszabb lesz az. A misszionárius pedig menjen tovább, mert sok a munkája. Így tanítja az Üdvözítő okosságra s az apostoli időnek jó felhasználására az ő választottait.

6./ De hivatásuk nagy keresztjeire is inti őket: „Íme, úgy küldelek titeket, mint a juhokat a farkasok közé. Legyetek tehát okosak, mint a kígyók és szelídek, mint a galambok.” /15/ Ne gondoljátok azt, hogy csupáncsak nem fogadnak be az emberek, ó dehogy! Megvetnek, gúnyolnak majd titeket, minden rosszat mondanak majd ellenetek; ütnek, rúgnak, vernek benneteket, de ti ne vesztétek el türelmeteket, hiszen ez a bárány sorsa a farkasok között. Szét akarnak majd tépni s ezért a hatalmasok kezeibe adnak, ott aztán minden rosszat elkövetnek veletek szemben, ó de meg ne tagadjátok bárány voltotokat! Esztelenek se legyetek azonban, hanem okosak, mint a kígyók, mely csendben csúszik áldozata felé, vár arra néha napokat is. Ti se hamarkodjátok el a dolgot. Tudjátok türelemmel várni és bölcsen cselekedni. Szelídségtel legyetek, mint a galamboké, mert a galamb az ő együgyűségében is megszeretteti magát.

7./ Ha pedig már sem okossággal, sem szelídséggel nem tudjátok ellenségeiteket lefegyverezni, akkor ne féljete s ne remegjete a hatalmasok előtt, „ne legyen rá gondotok mikép és mit mondjátok, mert adatik nektek ezen órában, hogy mit szóljátok.” /16/ Esméljete rá e nehéz percben arra, hogy én választottalak ki a nagy munkára benneteket, én adtam eddig is annak végzésére erőt, így hát most sem foglak elhagyni benneteket, ó nem, hanem veletek leszek. A szavak se aggasszanak, hogy mit mondjátok, majd szól a Szentlélek ajkatok által s annak nem fog tudni senki ellentmondani. Legyetek csak ti türelmesek, mindenre készen és ne féljete. Tehát semmi téren sem túr még az isteni Üdvözítő az apostoli lelkeknél kislelkűséget, aggályoskodást, itt föltétlen hittel kell haladni, cselekedni és szólni.

8./ Az se aggasszon benneteket, hogy gyűlöletesek lesztek az emberek előtt, hisz' engem is gyűlöltek...” Nem különb a tanítvány mesterénél, sem a szolga uránál.” /17/ S ha velem így cselekedtek, ugyan ti mit akartok? Azért veszitek-e a keresztet vállaitokra, hogy ne érezzétek annak súlyát? Azért léptetek-e a lélekmentés rögös, sebző útjára, áldozatot se hoztatok? - Elég a tanítványnak, ha akkora lesz, mint a mestere. Engem azonban Belzebubnak neveztek, megvetettek, kigúnyoltak minden jóságomért halállal fizettek. Ha ti mást akartok, nem vagytok az én tanítványaim, követőim.

9./ Arról se feledkezzete el, hogy nem elég az Evangéliumot csak úgy nagyjából hirdetni, hanem „Amit nektek sötétben mondok, mondjátok el fényes nappal, amit fülbesúgva hallotok, hirdessétek a háztetőkről.” /18/ Szükséges már, hogy mindenki megismerje a teljes igazságot. Ha az igazság hirdetéséért megölnék titeket, ne szomorkodjátok, inkább örüljete, ne féljete azoktól, kik csak a testet tudják megölni, hanem féljete inkább azoktól, kik a lelket is megölik, a gyehennára tevén azt méltóvá. Különb is ne feledkezzete meg arról, hogy van nektek gondviselő Atyátok, ki szíven viseli sorsotokat, mert többek vagytok ti a verebeknél, többek a mező liliumánál. Harc is támadhat az igazság hirdetése nyomában, nem baj, így kell lennie, mert nem „békét jöttem hozni a földre, hanem kardot.” Az én tanításom hirdetésénél és annak elfogadásánál nincs alkudozás, el kell múlnia a réGINEK és diadalra jutnia az igaznak, még ha vérbe, áldozatba kerül is az. Mint a legnagyobbat küzdelmeitek közepette véssétek jól szívetekbe és hallgatóitok szívébe: „Aki megtalálja életét elveszti azt, és aki elveszti életét énértem, megtalálja azt!” Vagyis ne gondoljátok hogy megmentitek életeteket, ha nem lesztek az igazság bátor hirdetői, s az emberek se véljék, hogy jobban járnak ha ellentmondanak, ha nem mernek az igazság útjára lépni, s aszerint élni. Nem, nem mentik meg, mert ugyanakkor elvesztik örök életüket, örök boldogságukat. Ellenben, ha az igazságot hirdetitek, ők meg követik és élnek s esetleg elvesz életeteket emiatt, nem baj, mert így biztosítva van számotokra az örök boldogság.

10./ Akarom pedig, hogy örömtök teljes legyen, azért még egyet kötök lelketekre: „Aki titeket befogad, engem fogad be... És aki csak egy pohár hideg vizet ad is inni..., bizony mondom nektek, nem vesztí el jutalmát.” /19/ Tehát minden jót mit nektek az emberek tesznek, velem szemben gyakorolt jócselekedetnek veszem azt. Jutalmat adok érte, fogadjon be bár titeket, mint igazat, vagy mint prófétát és csak a legkisebb jót is cselekedje veletek. S vigasztalástokra mondom, hogy nem akármilyen jutalmat adok érte, hanem örök jutalmat.

Ezzel befejezi az isteni Mester tanítását az apostoli misszionáriusi lélekről. Miután pedig lejött a hegyről, megy és maga mutat példát ennek megvalósítására, miáltal örök szegényképe lesz a missziós lelkeknek.

Főséges az ilyen lelke, főséges a hivatása! Boldog, akit erre hívott az Úr! Ép ezért igen bölcsök a körlevél szavai, melyeket a Tartományfőnök Atya intéz a magukban missziós hivatást érzőkhöz: „Végezzenek folytonos kilencedeket a Szentlélek tiszteletére s könyörögjenek fölvilágosító kegyelminek bőségeiért! Szorgalmasan olvasgassák sz. Mát s sz. Lukács 10-ik fejezeteit s állandóan elmélkedjenek felette.” /20/ Bizony csak olyan imás, elmélkedő lélekkel lehet rájönni arra, vajon hívott-e engem is az Úr, meg vannak-e már bennem is, miket az Üdvözítő, mint az apostolságra kiválasztottban látni akar? Csak tovább imádkozni, tovább képezni magam, mert sohasem lehetek erre egészen méltó!... Keressem mindenkiben akár küldenek akár nem, szerető gondviselő Atyánknak irányító kezét. Legyen boldogságom mindig úgy cselekeni, ahogy föllebvalóim által rendelkezik.

Végül pedig értsük meg mindannyian az Üdvözítő hívó szavát és legyünk azon, hogy közös munkával magasra emeljük Krisztus keresztségét, tartozunk bár az első a második vagy a harmadik csapatba. Mindegy, hogy melyikben vagyunk, a fő az, hogy dolgozzunk lelkesen kitartón!

Jegyzetek /1/ Luk. 18,1;- /2/I Kor.10,31;- /3/ Katolikus Missziók, 1929, márc;- /4/ Mt. 10. és Luk. 10-1-17;- /5/ Mk. 16,15;- és Mt.28,19-20;- /6/ Luk. 24,49;- /7/ Mt. 10,6;- /8/ Mk. 16,15 és Mt. 28,19-20;- /9/ Mt. 10,7;- /10/ Mt. 10,1;- /11/ Mt. 10,8.- /12/ Mt. 10, 9-10;- /13/ Mk.6,9;- /14/Mt. 10,15;- /15/Mt.10,16;- /16/Mt.10,19-20;- /17/Mt.10,22-26,- /18/Mt.10,27-39;- /19/ Mt.10,40-42;- /20/ Rendtartományi Közlöny 10. évf. 1-2sz.81.L- P. Szaléz.

Élni⁷

Hej ifjak-öreges, élni, víg életet élni jöjjetek, itt a farsang! - hangzik mindenfelé, ha nem is szóval, de cselekvéssel annál hangosabban.

Ki merné kétségbe vonni az ember jogát az élethez, a víg élethez? Csakhogy a gyermek tapsikoló öröme, benne a játszó gyermek-kacaj, az ifjak és lányok szívrepeső hangulat hullámozása, benne az édesanyák és apák benső öröme övéik felett, de szomorú valóságként benne van a lélek megperzselődése, a liliomhullás, az ösztönök fékevesztett tobzódása, családok boldogtalanságának elkártyázása, szépen indul ifjú életnek porba, sírba hullása... Mi is akarunk élni, nekünk is kell a napsugaras esőtől duzzadó élet. Nekünk se sírszagú élet, nem komorság, fejhorgasztás, hanem igenis lendület, égbetörés. Mi mikor nevetünk, játszunk, dolgozunk, imádkozunk, ... mindig boldogan élünk és égbe törünk. S éppen azért élünk boldogan, mert van célja, ezerszeresen célja az életünknek: égbetöréseink és az Úr Jézus jóságos szívében nyugodva megsejtjük az Isten örök gondolatát rólunk. S ha megtudtuk, akkor lendülettel, örömmel, ifjúhoz, fejlődni, erőben kifejeződni vágyó tiszta ifjúsághoz illően addig nem nyugszunk, míg nem realizáljuk, míg valóra nem váltjuk magunkban az Isten örök gondolatát.

A „Seraphi Ifjúság mostani száma e fejlődő életbe enged rövidke bepillantást. A kép, mit látni fog a Kedves Olvasó nem lesz teljes, hisz' az életet nem leírni, hanem élni kell és lehet. De, azért mégsem volt fölösleges a munka... A „Kollégiumi élet” címen pályázat volt és e pályázat eredményeit kapja itt a Kedves Olvasó. E pályázatban a IV. V., VI., osztályos növendékek vettek részt, míg a kicsik karácsonyi élményeik szóba foglalásán törték a fejüket és írták le. Azok közül adjuk a jobbakat. -

⁷ Szeráfi Ifjúság, Pécs, 1929

Utolsó szavunk is a Kedves Olvasóhoz szól: Emelje szemét, szívét néha-néha értünk is az égre, hogy élni, igazán élni, fejlődni tudjon a ferences ifjúság. P. Magiszter.

Nagy vágyak⁸

Verik habzóvá erősen hullámzó lelkünk tengervizét. A pátriárkáknak és prófétáknak minden esengő, kiáltó vágyódása bennünk ég, mert érezzük, hogy kell jönnie valakinek, ki diadalmassá, világ fölényessé, tökéletessé, egyenesen istenivé tesz bennünket.

Várjuk a „Per regnum”-ot, hogy megtanítson uralkodni és fönséges eszméktől hevítve megalázkodni, engedelmeskedni Istennek. Várjuk bizakodón a „Dominus deominantium”-ot, aki ír lelkekké tesz bennünket – szívünkbe vési, hogy mi illik s mi nem illik egy úri lélekhez. Várjuk égő szomjúsággal „Laetitia gentium”-ot, a nemzetek isteni örömfakasztóját, hadd legyen szívünknek-lelkünknek már egyszer s utána mindig igaz öröme. Várunk, várunk – nagy vágyak és várakozások vagyunk. De bizton érezzük, tudjuk, hogy jönni fog hozzánk is az égi Istennek, a pici Babuska, aki úgy tud ember szíveket simogatni, benne szenvedély lángokat kioltani s örök eszméktől ismét fölgújtani...

Aki úgy tud, lelket, gondolatot, érzést, vágyat, cselekvési nagy világot ég felé emelni s pici kacsójával elszakíthatatlan földi kötelékeket széttépni.

Hát csak jöjj, édes égi Küldött, jöjj, mi várunk és lehulló bánat könnyünk tengerében akarjuk tisztára mosni a lelkünket, - vágyaink szent tűzével kiégetni magunkból mindent, ami visszatart tőlünk. Jöjj, ó jöjj, és szüless újjá bennünk, hadd legyen több, szebb, istenibb az életünk, hadd élj, Te, mi bennünk és mi benned. Ez a mi nagy vágyunk és erős reményünk. P. Magiszter

Exhortációk, elmélkedések⁹

1. Érzéki ember (hédonista)¹⁰

Nagyvilágot hordozunk magunkban, kibeszélhetetlenül nagy világot. Óriási kincsek rejlenek a világban, napfényre-életre-hozásukat várják.... E nagyvilág a lélek.... Kutassunk e nagyvilágban, gyűjtsük össze kincseit, vessük ki értéktelenségeit....

A bennünk rejlő világ értéke, földi és örök életünk szempontjából, attól függ, hogy egész valónkkal merre fordulunk, hajlunk. Attól, hogy mi köti le gondolatainkat, vágyainkat, érzéseinket, cselekvéseinket, szóval egész lényünket.

Ha kertnek veszem a lelket, akkor hét úton járhat benne az „én”, az erkölcsileg beszámítható ember. Csak a hét út valamelyikén, nincs több. Mi is e hét út valamelyikén járunk. Legközelebbi célunk az, hogy megismerjük, melyik úton járunk, jó-e az vagy rossz.

Az első s leggyorsabb, emberhez legkevésbé méltó út az érzéki ember útja, a hedonistáé. Mindene az ilyennek a gyönyör, nem szürcsöli, habzsolja azt! Nincs nyugta, folyton többet s többet akar, úzi zsarnoka, szabadjára eresztett ösztön-világa. Szinte csupa test a szerencsétlen s a lélek haldoklik benne. – Rendívil szomorú világ, a földi rossz teljessége.....

Nem léptünk mi K.T., rá erre az útra? Nem vagyunk engedékenyek ösztöneink zsarnoki követeléseivel szemben?... Hogy eldönthessük, nézzük meg az embert közelebbről.

Mi tölti ki gondolat-világát? A gyönyör. Csak erre tud gondolni, csak ebben leli örömét s fáradhatatlanul kutat-keres, hogyan élvezhetne több gyönyört.

Kifáradhatatlan a tervezgetésben, melyek eljuttatják céljához. –Micsoda alacsony, posványos világ!- Lebukott az egykor büszke sas az ösztönök mocsarába, nincs menekvés, rárakódott a sár a szárnyára, húzza lefelé. – Az, ki az eget volt hivatva kutatni, bűzös posványban keresgél, - s ó szörnyűség, jól érzi magát. Ez a legmélyebb züllés, ennél mélyebbre emberi lélek nem juthat.

Vigyázzunk, legyünk éberek s ne engedjük, hogy Istent, igazságot szomjazó lelkünk,

⁸ Szeráfi Ifjúság, Pécs, 1929, 50-51.o.

⁹ Pécsen a kollégistáknak mondott elmélkedéseinek vázlatai, 1929-30, Kézirat, MFL

¹⁰ 11.07

gondolat-világunk szennyes tervezgetésekkel, képekkel... legyen tele.

Vigyázzunk, legyünk éberek s ne engedjük, hogy Istent, igazságot szomjazó lelkünk, gondolat-világunk szennyes tervezgetésekkel, képekkel... legyen tele. Ó ne, ezerszer ne, mert itt nincs megállás! Egy megengedett gondolat képet, a kép vágyat, a vágy érzést, az érzés égést, szenvedély tüzet lobbant lángra s szükségképpen ott lesz a szörnyű tett. Lebukott a sas az élet sorvasztó posványba!

Nagyon könnyű jó lenni, az érzéki ember címét meg nem érdemelni, csak az első gondolatnak kell ellenállni s miénk az üdv és a győzelem!

Vágyaik milyenek? Hát milyen lehet annak, kinek szennyes, bűzös a gondolata? –Szennyesek a vágyai, ilyenek lesznek érzései s cselekvései is. –

Egész valója egy mohó, habzsoló gyönyöréhség! Ó azok a szemek, mit s hogyan kutatnak! Mily élesek a látásai – ott is megleli a magáét, ahol nincs. S ha van , mit se törődik vele, hogy lelke romba döntője, Isten gyalázó, lázadó lesz, neki ez mind semmi, - gyönyör kell. – Így vétkezett Dávid, mikor megpillantotta a fürdőző Urias feleségét s lett gyilkos, házasságtörő – Herodest is szemei vitték keresztelő Szent János meggyilkolására, mert az érzéket korbácsoló Salome tánca rabszíjra fűzte s mindenre kész volt érte. -

Félre minden rossz nézéssel, vigyázni szemünkre, vigyázni, mert romlásba dönt. – Ha tiszta gondolat, vágy s érzésvilágot akarunk fejleszteni magunkban legyünk akkor szemünknek őrei. Ars castitatis custodia oculorum! Vájd ki azt!

Az érzéki ember füle nem dallamot keres, nem szerető embertársra jóságos szavait akarja hallani, ő nem, neki gyönyörfakasztó szó, dal, zene kell. Ocsmány az ilyen, dehogy is, neki boldogság s mit törődik ő Istennel, lélekkel, neki gyönyör kell!

Ajka csak szennyezett, undorítót tud mondani, undorító akkor is, mikor mézes-mázás szavaival behálózza áldozatát, hogy kiszívja minden életenergiáját, hogy tönkre tegye testileg-lelkileg. – Az kell neki, hogy gyönyört okozzon. Nem táplálék kell neki, - hanem gyönyör ételben-italban. – Henyélés kell neki, elnyújtózkodás..., hadd csapongjon a gondolat s jöjjön, amit esengve vár, amit szomjaz.... Ember állat!-

Keze, lába, minden megmozdulása csak egyet akar, - gyönyört -. Nem érez ő serkentést magában máson segíteni, - nem akar ő az erény útján járni, ő mindent a gyönyörben bír s akar bírni.

Hát égjen a szívünkben Krisztus Urunk szava: „Ha kezéd megbotránkoztat téged...., ha lábad.....” – Ez isteni, örökérvényű szó! – Ne legyünk, mint az oktalan állat, melyet ösztöne vezérel, - ne legyünk süketek, vakok az isteni intések meghallására, észrevevésére, hanem legyünk lelkünk bányászai s kincseket hozzunk onnét elő, legyünk jó őrei lelkünknek s ne engedjük, hogy a bennünk meghúzódó rossz fejlődni tudjon, hanem az Isten erejével, kegyelmével tegyük jókká azokat, jó kincské váltóztassuk magunkban. –

Ez az első s legszomorúbb pillantásunk a lélek világába. Ilyen is lehetek, a csíra bennem van, - sőt ilyenné kezdek is lenni, ha nem őrzöm féltve, gondolatom, szemem és kezem. –

Ne ijesszen meg a bennem, a magamban megtalálható rossz, hanem ösztönözön harcra, küzdelemre a jóért, a több jóért, lelkem jóságáért, Istenért! – Előre!

2. Dicsőség hajhászó (glorialista)¹¹

.... A másik út a lélek kertjében – a másik bepillantásnál a lélek világába szemünkbe ötlük a nem kevésbé szomorú tény: a dicsőséget éhező, szomjazó ember. – Nincs más vágya, mint másoktól dicsértetni, halhatatlanná lenni, nevüket megilletődéssel emlegessék..... Ennek eléréséért mindenre képes! Munka, fáradozás, éjszakázás, pénz, lemondás, mind semmi, csak:”tudjanak rólam!... csak lássák, hogy én vagyok, aki igazán számba vehető, szem előtt tartandó ember!...”

Az eszközök megválogatásában nem válogatós, neki csak egy kell: dicséret. Képes írni, beszélni, pénzt adni, állást szerezni.... Másoknak, másokat magasztalni, hogy annál több

¹¹ 11.14

háramoljék rá vissza..-

E szomorú lelkiségnek csírája mindegyikünkben benne van. Kifejlődhetik mindenkiben. Nem ment meg tőle semmi állás vagy hivatal. Néró császár.... költő! – tudós... Voltaire – művész, - író, - miniszter, - pap (szónok. Lelkiatya..) – egyszerű ember- a római polgár fölgyújtja az istenek templomát, hogy róla, őróla beszéljen, - benne nyöghet kollégista is: én a szavaló..., szép gyerek..., jeles..., ez aztán teszi, így felelj,.. lemosolygás: még ez is beszél!-

Mily szegénység ez! Nincs semmi más érték számára, mint mások hívságos dicsérete. Halhatatlanná akar lenni, hogy neve halála után is fönmaradjon s nem veszi lelkére Szent Ciprián szavait: „ Esztelen, mit használ neked az emberek emlékezés, mikor szenvedsz ott, ahol vagy, ahol pedig nem vagy, ott dicsérnek?”... S ha nem gondol is a jövőre, hanem csupán e földi életre, hát miért nem érti meg: „ Ubi multa lans, ibi multa!”A tékozló fiú barátai idegen földön.....

Senki rövidebben s mégis kimerítően nem összegezte a hiú dicsőség tulajdonságait, illetve annak lényegét, „hivségét” Szent Ágostonnál: „ A világ üres dicsérete nem egyéb, mint hazug öröm, gyümölcstelen munka, örökös félelem, igen mély veszélyforrás, okosság nélküli kezdet és megbánás nélküli vég.” –

Hazug öröm, mert nem ad meglepedést, békét.. Az igaz öröm forrása a tiszta lelkiismeret. – Megtettem mindent, ami tőlem telt, hogy örök s ideiglenes célokat elérjem, - lelkiismeretem nyugodt.. – Ez béke, ez igaz öröm!-

Eredménytelen munka, mert mit se ér számára örök üdv szempontjából: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja!” – Legnagyobb érték számomra a jó Istenen kívül az én halhatatlan lelkem! – minden más hiúság, veszély, semmi, ha lelkemet nem szépíti: - A hiú dicséretvágy csak nem teszi ezt?! –

Örökös félelem, mert retteg, hogy elveszti dicsőségét, hogy kisebb lesz másnál, hogy hátra marad, mellőzik vagy egyenesen lemosolyogják!... Milyen más a lelkileg bölcs. Senkitől és semmitől sem fél a jó Istenen kívül. Tőle is csak akkor fél, ha rosszat követett el, különben jóságosan nyugszik meg keblén, gondviselésén. –

Veszélyforrás, mert könnyen rájönnek ám az emberek, hogy ki mért teszi, cselekszik valamit, s ha észreveszik, hogy a dicsőség a mindene, hát lesajnálják, legjobb esetben egy-két üres bókkal kifizetik, de semmi értéket nem fognak találni benne, vagy ami van is benne, értéktelenné lesz a dicséret miatt.

Okosság nélküli kezdet, mert szerencsétlen ember az, aki nem keresi igazán élete célját s mindjárt a kiindulásnál balra tart jobb helyet. Nem akar Istent ismerni végcélnak,, a lélek boldogságát nem egyedül Istenben keresni s mivel ilyen a kezdet, ebben halad előre, második természetévé válik a dicsőség szomj s lesz megbánás nélküli vég, vagyis kárhozat.

K. T. ne akarjunk hazug örömeinkben gyönyörködni, hiábavaló munkát végezni, örökös rettegésben vagy veszélyben élni, ne akarjunk esztelenek lenni délibábot kergetve az emberek dicsérete után futva! Legyünk inkább értékek az Isten szemében: Tanto sa, quanto fa!... – Mily kevés még bennem a jó, mily sok még a hiány!..- S ne feledjem soha Sz. Pál apostol szavait:”Hiszen mid van, amit nem kaptál? Ha pedig kaptad, mit dicsekszel vele, mint a nem kaptad volna?”

(I. Kor. 4,7). – Ha pedig a jó Isten kiválaszt, kegyelmet ad, eredményessé teszi munkámat s minden jól megy, akkor is, sőt akkor csengjen csak igazán a fülemben, lelkemben: „Haszontalan szolgálunk, amit meg kellett cselekednünk, azt cselekedtük.” – Tanuljunk alázatosságot Sz. Pétertől, ki a jeruzsálemi templom ajtajában ülő sántát meggyógyította: „Ezüstöm és aranyom nincsen, de amim van, azt adom neked: A názáreti Jézus Krisztus nevében kelj föl és járj!”- a nép dicsőítette, magasztalta, mire ő csendet intett s nagy hangon kiáltotta: Izraeli férfiak, nem én gyógyítottam meg e sántát, hanem az, akit ti megöltetek, a nevében való hit adta neki a járást, az egészséget!...

(Ap.Csel. 3. fej.)- Hozzánk is szól az Úr Jeremiás által: „A bölcs ne dicsekedjék bölcsességében, az erős ne dicsekedjék erősségében, és a gazdag ne dicsekedjék gazdagságában,

hanem abban dicsekedjék, aki dicsekszik, hogy ismer, engem és tudja, hogy én vagyok az Úr, ki irgalmasságot cselekszem és ítéletet és igazságot a földön, mert ezek tetszenek nekem.” (Jerem. 9,23-24). – Halljuk meg az Úr szavát, neveljük intése szerint a lelkünket, s elérjük, hogy minden gondolatunk... kiáltás lesz az ég felé a Zsoltárossal: „Ne nekünk Uram, ne nekünk, hanem a te nevednek adj dicsőséget!” (Zs.113.9)

3. Vagyonszomj (utilitarizmus)¹²

Robogó vonat fut be hosszú út után valamelyik nagy állomásra, - a nép tódul, a pincérek, árusok kiabálnak, az éhes emberhad pedig ráveti magát a vajjas, - szalámis zsemléjűkre, sörre, fröccsre, gyümölcsre, cukorra és eszik, habzsol...

Mikor tisztos távolból látja ezt a szemlélő okvetlenül fölvetődik lelkében a kérdés, miként egykor fölvetődött Prohászka püspök lelkében is: ugyan mi a legnagyobb mozgató erő, szenvedély az emberben? – S minden bizonnal mi is rámondanók, minden nagyobb fejtörés nélkül: az élvezet vágy! – Élvezni, gyönyöröt szürcsölni, megtelni tőle..... ez a legnagyobb, - ez köt le gondolatot, érzést, vágyat, cselekvést, - egész embert!....

Pedig hát nem lenne igazunk, mert a vad gyönyör-éhség és tombolás, érte való rohanás csak az ifjúságé, a serdültebb ifjúságé..., míg később óriásibb erő fogja le, állítja egy irányba össz-energiáit: a bírvágy! Kérni mindent, mit a szem lát, mit a fül hall, kéz érint, láb tapos, mindent, mindent, mert éhség űz, éget belül: többet a vagyonból, pénzből, aranyból..., hisz ha ez van, mindened van! Csöstül tódul pénzed nyomán a gyönyör, hódol, ha akarod, imád, magasztal a világ, csak aranyat, koncot adj neki!... Nem csak leköti, hanem rabláncra tudja ez ösztön fűzni az embert, éjjelét-nappalát kínozássá tenni. – Legnagyobb ösztön így: a bírvágy, melynek legtermészetesebb hajtása: az önzés – Prohászka: „Diadalmas világnézet.”-

Ez K.T. a harmadik szomorú pillantás a lélek világába, ez a harmadik giz-gazos, bozotos, dudvás, ingoványos út a lélek-világában. – Micsoda szomorú világ ez, hogy benn van, milyen kócos, lealázott it az egykor fönséges lélek, de elhalványult az imago Dei, - vagy semmi se látszik más belőle? – Míg alig valami. – Itt fő a vagyon, a pénz, az arany, a haszon, futó, kapkodó nagy tömeg, égő, tüzelő homlokú bőr, kikben senyved a lélek. –

Ha teljesen nem vészett még ki belőlük az Isten-hit, hát akkor néha-néha ajkbigyesztve égre néz, s szól: Elismerlek Isten- azt hiszem ez elég, hisz nézd, ki ismer el. – Én a hatalmas, a milliárdos, a 30000 hold birtokosa, én a falú első gazdája... s nem akar ki ember!-....

Haldoklik bennünk istenhit, lélek, lelkiismeret, jóság.. és minden, ami szép és nemes, nem hat rájuk semmi fölemelőleg, annyira lenn vannak. - Nézzétek a szerencsétlen apostolt, Judást, mint nyűgözi le egész valóját a kapzsiság, a pénz, pedig Krisztus lelkének szinte minden magasztos ténye szeméi előtt játszódtott le.. Ott Ananias és Zafira esete...

Milyen szomorú tények.

Édeseim, ne gondoljuk ám, hogy ez bennünket nem érdekel, mi távol vagyunk ettől, ne, ne, mert az önzés, a haszonlelés bennünk van, ó bennünk és sokszor nem kis mértékben. – Lenyűgözhet minket is, mint annyi más embert, papot vagy szerzetest. Mennyire lesújtó tény, miről öreg pátereink beszélnek: Öreg, aranyos pater élt egyik kolostorunkban, de egy hibája aggodalommal töltötte el ismerőseit, hozzáótt a lelke a pénzéhez... Kettős vas-ajtó,- rács!- Beteg lett, nem engedett magához senkit, féltette kincsét. Feltörték ajtaját és pénzét kezében szorongatva feküdt holtan ágyában. – Zokogott mindenki!.....

Egyik szentatyánál olvastam a kapzsiságnak a kitűnő összefoglalását: A kapzsi nem tud együtt érezni a szenvedővel, nem siet segítségére a nyomorgónak, hanem megsérti az Istent, felebarátját és önmagát.

Megsérti az Istent, mert elvonja tőle, az őt megillető dolgokat, megtagadja felebarátjából a szükségeseket, önmagától pedig amik hasznára lennének. Így hálátlan az Istennel szemben, embertársa iránt szívtelen, önmagával szemben pedig kegyetlen!

¹² 11.21

Milyen fájó tények ezek a lélek világában.

A történelem följegyzett néhány esetet, melyek a legjobban bizonyítják a kapzsisról, a vagyonért remegő emberről mondottakat. – Caligula császár legboldogabb perceit, napjait kincstárában töltötte. Simogatta, becézgette értéktárgyait, csókjaival halmozta el aranyait..! Lehet ennél mélyebbre süllyedni embernek?!

Szegény arany-imádok!

Qyrus erzsza király is e csúf betegségben szenvedett, s nem sajnált semmi emberáldozatot, egyik háborút a másik után vitte a kincseit az aranyért. ... királynő megölte saját kezével, s azt parancsolta szolgálainak, hogy nyissák ki száját és olvasztott aranyat öntsenek bele, mit szolgálai meg is tettek királynőjük e szavai közben: Aurum sitisti, aurum bibe! -... az arany kicsordult a száján és mindent perzselt, égetett. -

K.T. ne ragadjunk a földhöz, anyagiakhoz, ne legyünk földszagú emberek.... Szent Ferenc igaz gyermekei akarunk lenni, hozzá ez nem illik,ellenkezik alapszellemünkkel. Ne ragaszkodni semmihez! Elveszi az előljárom köpenyem, jól van... könyvemet...., izzadsággal, fáradtsággal összeírt jegyzeteimet, hát még ez is jól van, mert van hitem: minél jobban kiüresítem magam a földiektől, annál jobban tölt ki az Isten. Majd gondoskodik Ő már rólam, a szükséges gondolatokról.....

Ne legyünk szarkatermészetűek, ne menjünk a szemünk után, megkívánva azt, amit látunk. -

Haj, csak 13 pengőm lenne, de megvenném a két könyvem... Milyen szép ... van, hű ha nekem is ilyen lehetne... Milyen jó neki, tudnak szülei küldeni (neki) ilyen finom pulóvert... Ó, édeseim, hát az anyagiaktól függ a mi boldogságunk?... A lelkem az érték, azt szeressem!...-

Ne legyünk, ó ezerszer kérem, ne legyünk lelkileg kapzsiak Ilyen is lehet! Ne tulajdonítsam magamnak az Isten művét lelki világomban... ne irigyeljem a mások lelki javait, hanem használja föl enyéimet..., ne legyek elégedetlen, zsémbes magammal szemben lekötve így lelki energiáim!.....

Három negatívumot láttunk a lélek életéből..., három szomorú utat, melyben sok igaz lélek jár... E három tény, lelki valóság: gyönyör, - dicsőség, - és vagyon-szomj az élet hajójának három léke, melyek bármelyike is elsüllyedéssel fenyeget... Ha ezek egyike is állandóan mint egy második természetemmé válva, megvan bennem, akkor hiába keresek önmagamban igazi értéket, nincs semmim!.....

Elég ennyi e szomorú tényekből, aki akart érteni, érthetett. – Ellenben olyan gondviselészerűnek látszik nekem a mai ünnep összefügg ... témámmal. Ma ünnepeljük Szűz anyánk följajánltatását a templom szolgálatára, Praeratio 13.

Nézzétek édeseim, azt csöpike 3 éves lánykát, mint megy édes anyjával föl a jeruzsálemi templomba, nézzétek örömszín önti el arcát, lelke repes: „vigadozom, mert az Úr házába megyek!”... Nézzétek azt a fönséges életet, mit ott él az Isten templomában 3-14 éves koráig. – Lemond a világ minden gyönyöréről... , nem kell neki üres dicsősége..., szüzességi fogadalmat tesz, s lemond arról, hogy anyja lehessen az Üdvözítőnek... S íme, ép ezért választja őt az Isten anyának!....

Örvendek-e elhívatottságomnak? – Vigadozom-e, hogy az Úr hívott meg házának nem szolgáljává, hanem urává.... Érzem-e és áthat e hivatásom isteni ténye?.. Ó, legyek egészen az Uré, ki kezeibe akarja adni önmagát!...

Elmondhatom-e magamról jó Anyámmal: „még ifjú volta, már tetszettem az Úrnak.” – Milyen a múltam? ... Milyen a lelkem most... Mi uralkodik fölöttem?...

Vagy le kell alázattal hajtanom a fejemet s a koronás prófétával, a szőrzsákban és hamuban zokogó prófétával kell esengnem: „Ifjúságom vétkeiről ne emlékezz, ó Uram!”...

Mindegy mult,- legyen a multté,, - a jelen az enyém és a jövőm! Akarjak jó Anyám példájára minden gyönyörrel, minden dicsőségről, minden kincsről, ami véges, földi, lemondani, s lenni az Istené egészen, - akkor majd épít bennem az Úr, befejezi művét, mint az alázatos szűzben! – cselekedjem!

4. Tudomány¹³

.....Pozitív öröm forrásoknak is kell bennem lenni, nem alázhatott meg a Teremtő, hogy csak ösztön, kielégíthetetlen dicsőség és vagyon-szomj legyen bennem, - nem több vagyok ezeknél, lélek vagyok, isteni vagyok isteni tulajdonságokkal.... Ezek adják a lélek másik négy útját. Mielőtt azonban néznénk a négy utóbbi út elsejét, jöjjünk előbb tisztába, hogy mi is űz, hajt bennünket előre egyik vagy másik úton.... A boldogság utáni nagy epekedés. Mindenki boldog akar lenni...., - hedonista, glorialist..., utilitrista... is, de nem azok, mert az gyönyör, a dicsőség, a vagyon csak eszköze és pedig nagyon csalfa eszköze a boldogságnak. Nekünk és mindenkinek pedig maga a boldogság kell.... Eljuthatunk e célunkhoz négy úton: az igazság, szépség, jóság és szentség útján, melyek mindegyike Istenhez vezet, jobban mondva az igazság maga az Isten!.....

Az igazság megszerzéséhez eljutásához segít a tudomány. Mi ez: az okság-elvén fölépült ismeret. – Iszonyú száraz, érthetetlen ugye K.T? Nem látni mögötte a végtelenbe nyíló világot, pedig födi azt. ... A tudomány nem egyéb, mint a bennünk levő igazság utáni nagy vágynak szépséges virága, gyümölcse... Minden értelem embert foglalkoztat az igazság, mindenki keresi azt a kicsi gyermek mi ez? miért-jétől kezdve a halállal tusakodó ember fájdalom szaváig: Istenem, hát miért kell ennyit szenvedni!...-

Fejleszteni kell bennünk e nagy értéket és keresni mindenben az igazságot magát vagyis az Istent. Ez úton főszeves világ lesz számunkra minden tanulás. A számtan már nem diákkínzó eszköz, tény, hanem az abban elrejtett óriási bölcsesség, tévedhetetlenség fölismerése. A természetrajz..., a földrajz..., a nyelvek..., a fizika..., a történelem. Micsoda más a diák élete, ha ezt látja s neki minden betű, minden szám, minden szép a nagy igazságról, a jó Istenről beszél.-

A tudomány útján még az igazságot megtudjuk sokat kell dolgoznunk, először csak megsejtjük, majd megismerjük, végül egészen tudomásunkra jut az igazság. – Az igazság keresése egész szenvedélye, szent szenvedélye lehet a nagy lelkeknek, kik az igazságot mindenről képesek kimondani..., beveszik magukat a könyvtárak csendjébe: homérosi kérdés, - létezett-e Krisztus, - a hieroglyphák megfejtése és a szentírás. – Szent csodás lelkek ezek, akik a meghalt igazság birtokában egészen boldogok.

De vigyázzunk, az igazság csak akkor boldogít, ha magát az örök igazságot keressük benne. Mertha a tudomány pénzért, hírnévért dolgozik, akkor lesüllyedt s megalázta az igazságot is!....

Vigyázzon hát közületek is mindenki, hogy keresse minden erejével a jó Istent, aki az igazság minden tanulmányában, de ne azért akarjon tudni, mert jelest kap, mert dicséretet nyer....: „én aztán jelentek valamit, tiszta jeles vagyok”... „ez is tanulhatna tőlem”... A gögös, dicsvágyó lelkek beszéde ez s nem leendő szerzeteseké. Távol legyen az ilyen töletek. Igenis akarjatok a legjobb tanulók lenni, de a jó Istenért, a legszentebb igazságért. -

Még egyet – nem elég ám nekünk a tudomány, akarjunk mi többet: bölcsességet, mert ez több a tudománynál. A tudomány csak elsegít az igazság megismeréséhez, de a bölcsesség megtanít a megismert dolgok jó fölhasználására, a jövőbe is vezet velünk. – A bölcsesség arra tanít titeket, hogy mint a jó Isten leendő papjai, szerzetesei, a lelkeknek vezérei készüljetez jövő nagy hivatástokra....

Tehát ti nemcsak azért tanultok, hogy most tudjatok, hanem hogy papjai lehessetez Úrnak!....

Édes Testvéreim, mindenben a jó Isten igazságát keressétez és akarjatok a jó Isten szerint tudósok, bölcsék lenni. De ne feledjétez az élet legnagyobb igazsága és bölcsessége az, amiért Szent Ágoston imádkozott esengve: Istenem, add, hogy megismerjelek téged és megismerjem önmagamat! – Igen, akarjátok megismeri az Istent, aki maga az igazság és akarjátok megismerni magatokat is, mert igazságok vagytok az örök igazságból! – Ha ezt megismeritez és eszerint éltez, akkor a lélek első igazi és teljes boldogságának útján jártok! –

Előre, ezen járjátok!

---

¹³ 12.05

5. Művészet¹⁴

.... A tudománynál is átfogóbb, lenyűgözőbb erő a lélek világában, mely a szűzi lemondásra készítet az eszme realizálásáért és a legteljesebb boldogságot, - nyújthatja a földön a művészeknek. – A művészet vezére az esztétikai szép, amely viszont nem egyéb, mint a Teremtő tökéletességének vetülete, halvány mása...-

A művészet az élet költészete – hangulatossá tesz mindent, a belvilág minden megsejtett szépségét be akarja lopni az életbe, mert szenvedélye mindent széppé tenni..... Kibeszélhetetlen élet energiák rejlenek a művész lelkében... Senki jobban meg nem közelíti a természetes rendben az Istent, mint ők. Az isteni ideák hordozói és realizálói, hacsak nem rombolt bennük a gyönyör,- dicsőség, bír-vágy fölforgató szelleme!....

Nézzétek a természet főséges tényeit: a hamvas fenyveseket, a zúgó tenger örvénylő hullámozását, - a kis patak fülbecsengő tova futását, az állat, növény-világ millió csodáját és keressétek, lássátok meg benne a teremtő szépséget... Csillag!...

Ez a titka a ferences világszemléletnek- ezért dallamos, napsugaras az! Isten szól a lelkéhez mindenből, - boldoggá teszi,- hogy ne lenne így vig!...

Minden igaz művész innét, e kettőből merít: a lelkében megsejtett Isten végtelen eszméiből és a teremtett világban rejlő isteni eszmékből.

Mit adott az építészet az isteni eszmék nyomán? – A frigy sátor készítése, - egyiptomi piramisok, - a görög építészet: dór, ion, corinthusi – irány, - Athén, - a világuralkodó Róma colosseuma, Pantheonja, cisternái, vízvezetékei, utai, -

A keresztény világ: katakombák, - Jeruzsálem, Constantinápoly, Róma bazilikái, - a Sz. Péter, Sz. Pál bazilikák,- kölni dóm, Notre Dame Párizsban, - Pécs székesegyháza!.. Mennyi Istenhez emelkedést váltottak ki mindezek! A stílok lelke!....

Mit adott a szobrászat: a görög, - római szobrászat, - antik láz! – A keresztény szobrászat: Michel Angelo Mózes!.... Külön élet kellene összeírásukra! – Micsoda lelki, nemes, örömezt fakasztottak és fakasztanak ma is.... –

Amit adott a festészet: a bizanci nagy kor a maga évszázados alkotásaival, - a megsejtett élő, mozgó isten eszmék hódítása épen Szent Ferenc nyomán: Giotto, Cimabue, Murillo, Rafael, Michel Angelo, - Fra Angelico: énekelnek, sírnak...., élnek alkotásaik!

Imádó hódolattal borulunk le az azokban rejlő isteni nagy eszme, Isten előtt!....

Mit adott az ének, s zene: Szent Cecília, Gregorián, - modern zene: Schubert, Mozart, Liszt, Hartman, Beretvás, Szabó Polikárp!....

Mit adott a költészet: Homerosz, Vergilius, Horatius, - himnusz költészet, - Szent Ferenc, - Dante, Torquato, Tasso, Göthe, Madách!...

Mit adott a szónoklat: Demostenés, Cicero, - Sz. Ágoston, Arany. Sz. János, Sz. Bernát, Sz. Ferenc és Domonkos, - Sz. Antal, Bonaventura, Kapiszt Sz. János, Szienai Sz. Bernardin, - Bossue, Bourdalou, Fengeri, Lacordaire, - Keppler, Prohászka!.... Mennyi égbe emelkedést, hány millió lélek boldog óráit, életét, üdvösségét jelentik!

Mit adott a színészet, a nagy tanítómester: misztériumok, - Oberamergan, - a modern színészet Shakespeare....., Blaha Lujza mit jelentet a magyar nemzetnek?-----

Ez mind –mind isteni szikra s mind az örök Szép élet beállítója! Vagyok e én is kifejlesztője a bennem – levő isteni szépnek, - emeli e lelkemet, föl, föl az Istenhez a természet főségesen szép világa, a művészetek nagy eszmei alkotásai? Emeljen mindez, - fejleszem, ha az Isten teremtő erőt is adott, - az áldozatoktól ne féljek érdekükbe!-

Azonban nekünk, mint lelki vezéreknek, meg kell találnunk, magunkban kifejlesztenünk a legnagyobb művészetet: a lélek művészetét. Legyek önlelkem művésze, hogy a lelkeknek is művésze s ne rombolója legyek majd egykor. – Minden művészetnek megvan a maga örök eszméje, a lélekművészetének is, az Isten önmaga, - minden művészetnek művészi anyaga, amelybe eszméjét vési, - a lélekművészetnél ez anyag „lelki”, maga a lélek, de amely az érzékelhető világba is

¹⁴ 12.12

megjelenik: ez az élet! - Életem mutatja művészetemet! -
Ne feledjem soha Endrődy Sándor csodaszép szavait:

„Szeresd a szépet igazán
Ez adja meg a lét becsét,
Aki a szépet szereti
Széppé teszi az életét.”

6. Erkölcs¹⁵

... Az erkölcs, testvéreim, nem egyéb, mint a tudatos és szabad akaratú embernek cselekvési módja. Az erkölcs az emberben virágzik ki. Dehogy ez megtörténhessék szükséges hozzá: értelem és szabad akarat, - törvény és kötelességérzet, melyet megkoronáz a felelősség érzet, mindkettő a lelkiismeretben bírván alapját. – Így hát hat, eleme van minden erkölcsi cselekvésnek. – Külön ezekről röviden. –

Az ember a jó Istennek teremtménye előtt érzi szükségképpen, hogy meg kell hódolnia.

Az emberi értelem meghódol az Isten előtt a hit által: hisz az Istenben, isteni tényeiben: teremtés, gondviselés,... Az akarati nagyvilág meghódolása az erkölcsös cselekvésben nyer kifejezést, amennyiben engedelmeskedik a lelkébe, természetébe – írt törvényeknek, melyeknek kötelező erejét megdönthetetlenül állítja eléje a bíró, a lelkiismeret, melynek igaza mellett tesz vallást a felelősségérzeti nagy valóság bennünk. –

A kérdés már most az, vajon ez a belső, parancsoló törvény kiben bírja alapját? – Istenben, mint teremtőben – avagy az ember önmaga alkotja, mint Kant tanítja, az új élet profétája?... Ő belekiáltja a világba, nincs semmi, nem ismerek el semmit, ami megismerő képességeimet fölülmúlja. –

Nincs Isten....., nincs lélek..., nincs egyetemes erkölcsi törvény!... – Mivel azonban érzi, hogy így a társadalmi rend inog, hát rászabadítja az embert, hogy csináljon törvényt. Nagy hangon hirdeti: „az én vallásom a morál!” – De milyen morál ez: „az enyém”, „az én törvényem!” - .... Ő szomorú emberi szabadság, mily szomorú szabadossággá tudsz fajulni. – Nem ez, nem ez az erkölcsös élet útja, mert bár az emberi értelem fölismeri a természeti törvényt, de azért még nem az ő teremtő eredménye az. Nem, a természeti törvény nem emberi, azt éreznie kell mindenkinek, hogy emberfölötti s ezért egyetemes, ezért kiált hangos szóval, parancsoló szava: tedd, ne tedd s e parancsot szentesíti a nagy felelősségérzet belső világunkban.

Minden egészséges eszű ember érzi, hogy nem önmagától van, - hanem úr van fölötte, aki parancsol..., akinek ő meghódolással.... tartózik!...

A politeizmusban az Isten, - lélek, - hit..., nap, bika, tűz, - házi istenek...

Mindenki érzi, hogy a jót tennie, a rosszat kerülnie kell: bonum faciendum, malum sonittendum. – S amit már most jónak ismer, annak legtöbbje a tíz parancs egyetemes világában bírja alapját. Beferdülések vannak, de ez csak a nehézkes emberi elme szüleménye: vérbosszú az V. p.-al szemben, - de itt menthető a nagy szülői tisztelettel, - a vérbosszú híve se bántott mindenkit, csak aki az „övét” bántotta, vérét vette vagy akarta! - Erkölcsi elferdülések, vannak tisztultabb jellemelek, korok.

A természeti törvény egyetemes jellegén kívül, még nagyfontosságú tény az, hogy megtartója, sőt az ellene – szegülő is érzi, bizton tudja, hogy neki való, természetének megfelelő e törvény, - sőt fölemeli őt és tökéletesíti. –

Mi érdekel mind – ebből bennünket? Az K.T., hogy az a nagy G.-ik út bennünk, az erkölcs útja tulajdonképpen az, ami emberi voltunkhoz a legjobban simul, - alapja a szabad akarat és célja az erkölcsi jó útján eljutni a Nagyhoz, az Alkotóhoz . – Óriási tény ez! Ha az erkölcsi érzék kivesznék belőlünk összeomlanék minden kultúránk, társadalmunk s állattá, ösztön-világgá válnék az ember! –Hála a jó Istennek az erkölcsi jó világáért. Hálánk az legyen, hogy mindent-mindent megteszi, amit a lelkiismeret mond. Szent legyen előttünk és áradjon ki mindenre a törvény: bonum

¹⁵ 1930.01.09

faciend...! –

Álljon előttünk fénylőn a természeti törvény a maga szépséges világával..., érzem, hogy ennek mindnek létté kell válni bennem, - ha baj van, valami készül jóvá tenni azonnal,- de érezni, érezni, hogy ez nekünk nem elég,- égjen a lelkünkben: természetfölötti, krisztusi erkölcsrend, erkölcsvilág kell nekünk! – Nekem többnek kell lennem a tízparancs emberénél! – Hát leszek! –

7. Vallás¹⁶

Virágdíszes... ravatalon feküdt Littre, a kiváló, a mély-tudású, lelkű Littre, - a legméltóbb lángelme, a legmélyebb lelkű Pasteure mondott fölötte emlékbeszédet, - Csapongott a lelke, mindenkit elfogott a végtelenség létének nyomasztó s mégis magasba-ragadó érzete. Megáll a szónok, égre néz, int s szava vágja levegőt, szakítja az emberi szíveket: „E csillagos égbolton túl mi van? – Új csillagok! Mi van azontúl?... azontúl végtelen terek, mennyiségek vannak! – Senki sem érti e szókat. – Aki a végtelen létét állítja – s ezt ki nem kerülheti senki-állításában annyi természet fölöttit halmoz össze, amennyi az összes vallások valamennyi csodáiban nem található. Ha a fogalom hatalmába keríti az emberi elmét, le kell borulnunk. Én a világában mindenütt a végtelen fogalmának kikerülhetetlen kifejezését látom. Isten fogalma a végtelen fogalmának egyik formája. Amíg végtelen súlyával, rá fog nehezedni az emberi gondolkozásra, addig templomokat fognak építeni a végtelenség tiszteletére, akár Bráhma, Allah, Jehova, akár Jézus a végtelenség neve. S e templomok kövén mindig fogunk látni térdeplő, leboruló, a végtelen gondolatába elmerülő embereket”. – Természettudományi közlöny. 154. füzet –

Mi ez a csapongó, lelket ragadó erő, - mi beszél ez emberből, - miért hevül? Ezer kérdés vetődik föl bennünk, mert érezzük, hogy itt mélységek örvénylenek, itt szív, lélek, egész ember érdekelve van! – Adjatok nevet e tüzelő, belső erőnek, - nevezétek meg Pasteure érzelmeit, egész valóját tűzbehozó valamit!... Tudjátok mi a neve, tudjátok mi tüze, égeti, vonzza? A benne élő vallásos lelkület! – a lelke vallása!

Mi a vallás, édeseim? Mi ez a nagy erő?..

A bennünk rejlő végtelenség kivirágzása. A vallás meleg valósága a ténynek, hogy én isteni végtelen vagyok. Nem elégít ki semmi, senki – csak maga a végtelen. - Neki kell hódolnom, őt kell szeretnem, érte kell élnem – halmom, beléje kell hullanom, - különben boldogtalan, különben célját vesztett ember vagyok!

Érzem a nagy valóságokat bennem, - kezdem-e már érteni, hogy mi a lélek nagy világának hetedi, utolsó, egész embert lekötő útja!? -

Ez testvéreim ez, - vallás, vallásos lelkület a neve! –

Mi a vallás? Az Isten vágyódása az emberi lélek után s az emberi lélek vágyódása az Isten után. Egymásra kell találniuk, mert mindkettő végtelen!

Az egyik öröktől fogva, a másik csak időtől, de mégis végtelen.

Érzem-e, megtapasztalom-e magamban e végtelenséget. Egymásra talál-e bennem Isten és lelkem? Alakul-e, fejlődik-e ki a találkozásából viszony, élet? Valóság nekem, hogy Isten és lelkem egymásé, - hogy nekem Istenben és bennem az Istennek kell élni?! – Ekörül forog boldog vagy boldogtalanságom! –

Mi a vallás? – Forrás – (Prohászka), melyet be akar temetni materializmus, hedonizmus, glorializmus, - de az nem hagyja magát, - előtör, s előtörésében feszülésében megtisztul s mint üdítő víz buggyan föl, kerül a napfényre...-

Ó te szegény ember, ki ösztöneid rabságában élsz, ki falod a gyönyört habzsolod a pillanatnyi bűn-boldogságot, hogy utána annál boldogtalanabb legyél, miért nem érted meg, hogy több kell neked gyönyörnél!?...

Isten, vallás kell neked, - ez a te igaz gyönyörűséged!

Te szegény dicsvágyó ember, - szegény lidérc-fény után futkozó ember, - miért nem érted

¹⁶ 01.17

meg, hogy igaz dicsőséged a végtelenség benned, - a vallás, az Isten!?

Te pénzimádó, aranyat kutató, kereső szegény ember, - miért nem keresed örök, igaz kincsedet, az Istent, lelkednek Istennel való egyesülését a vallást?

Soha, soha sem fog, édes testvéreim, kielégíteni embert: gyönyör, dicsőség, pénz, - soha, mert ő mindennél több, ő végtelen! –

Ne engedjem, ó ne, egy pillanatra se, - hogy uralkodjék bennem a gyönyör, a dicsőséggláz, - a pénz-szomj, - hanem, ha oly szerencsétlen voltam, hogy élt ilyen bennem, - hát kezembe az akarat acélsákányát és nyissak utat a forrásának, a bennem folydogáló vallásos érzéseim hadd fürödjék meg a lelkem az Istenben!...

Ne féljete a vallástól, ha az igazság a vágyatok ne továbbja, - ne, ha a szép vonzza a lelketeket, - ne ha erkölcsösek akartok lenni, - ne, féljete, ezerszer mondom: ne féljete, mert mindezek örök kimeríthetetlen forrásához vezet el benneteket!...

Álljunk meg és eszmélődjünk, legyünk tisztában azzal, hogy ez a mi világunk, ez az út a miénk, ezen járunk, ezen kell járnunk s ez elmerülésben melegedjék meg a lelkünk, hevüljünk, lendüljünk föl a magasba, mint a sas és élvezzük a végtelent. Emelkedjünk föl s ne féljünk a nagy térségektől, - mélységektől, - a sas sem fél. Kiterjeszti úri, öntudatos gesztussal a szárnyait s úszik a lég-tengerben. Tanuljam ezt el tőle!...

Ne akarjunk szárny-nélküli sasok lenni, porban vergődő szárnyszegettek, - ne! – de keressük másrészt a mélységeket.

Legyen édes zene fülünknek – lelkünknek a krisztusi szó: duc in altum! Evezz a mélyre, - menj feléje óriás értékű kincsek rejlenek ott! Ne piszkold be magad a sekélyesben, a pocsolyában, - nem illik hozzád, többre születél!...

A mai sz. gyónástok legyen megnyilatkozása az égbeemelő érzésnek, - valljátok meg az Istent!....

8. Vallásos lelkület fejlődése¹⁷

Maxim Gorkij „Az éjjeli menedékhely”-ben leír egy reggeli jelenetet. Az éjjeli menedékhelyre, ahol nyomorult koldusok, züllött existenciák aludtak, besüt az első reggeli napsugár. Mindnyájan fölbrednek, hogy megkezdjenek megint egy újabb napot, céltalanul, nyomorult tengődéssel. Egy mohamedán is van közöttük, aki felkel, napkelet felé fordul és elmondja reggeli imáját Allah-hoz. Letérdel egy magasabb világ előtt, amely vigaszt adóan nyúl bele a mi világunk sötétségébe és nyomorúságába. Ott térdel, s ráömlik a felkelő nap sugárözöne s ez olyan, mintha egy magasabb világ árasztaná el áldásával és békéjével. A többiek bámulnak s nem tudják megérteni, hogy ilyen helyen is lehet imádkozni, s mégis felébred bennük a sejtelen, hogy e nyomorult élet felett egy szebb élet is lehetséges.” Dr. F. „Egy marék por bölcselete” 178.o.

K.T. látjátok itt ismét óriás világ szorong. Azt a nyomorúságában elgyötört mohamedánt valami az égbe emeli, valami oda vonzza, - s a többi ámulók is megsejtik bensejükben, hogy nekik más elhivatottságuk van, - fölébred bennük öntudatra kél: a vallásos lelkület. – S ez nem is lehet másképp. Az ember Istentől kiszakadt világ, - s ezért hazavágyik, Isten után sír, zokog öntudatlanul is, és nem boldog míg el nem éri. –

Az első ember-pár egyetlen szomorúsága is az volt, hogy nélkülözte az állandó istenközelséget. Hiába volt ott páratlan, isteni alkotás, a gyönyör kertje, hiába, - mert neki az Isten kellett! - ... Ez lesz bukása alapja: „ugy-e istenek akartok lenni?”...

S a bábeli tornyot építő emberek fő célja sem a kevélység volt, - nem benne volt a vágy az Istent látni, bízni, - égbe nézni s közel lenni az emberi szív egyetlen kielégítő forrásához!

A nap s fény imádó is azért érzékenyült el, mert közel, bensejében tapasztalta meg áldó, életfakasztó melegével a vélt istent. Hát, hogy ne imádta volna mikor körül fonta, övezte életét, mindenét!?

Az ős-magyar is ezért kereste föl a csendes ligeteket, az erdők sejtelmes világát, mert ott urrá

---

¹⁷ 01.24

lett fölötté a boldog, istenbemerülés és – nagy harcos, mint pici gyermek hullt térdre, pórba ura, Királya, Boldogsága és Mindene előtt.

Mindez a vallásos érzület megnyilatkozása, a bennünk szorongó végtelennek eltorzult előtörése. Eltorzult, mert hisz' ferde utakon keresi az Istent, de tény, letagadhatatlan tény, hogy keresi. – Mennyire szegény lelkek voltak ezek nem volt lelki fényük. Kellett nekik, szomjazták a fényt és sötétség vette őket körül. Akarták, az Istent magukhoz közel bírni s távol volt az Úr!...

Mily másképp vagyunk mi! Krisztus vére fehérré mosta a lelkünket és templomaivá lettünk az Istennek! Közel, bennünk van az Isten, csak nem üzzük-e mi ki Őt magunkból!? Bennünk laci az isteni világosság a lux aeterna, de mi sokszor jobban szeretjük a sötétséget!... Édes testvéreim, ne így, ne így! – Emeljük szívünket, lelkünket a jó Istenhez, hozzuk le Őt lelkünkbe szívtisztaságunkba s őrizzük, fejlesszük ki bensőnkben a szunnyadó, de fejlődni vágyó vallásos lelkületet!

A vallásos lelkület fejlődésének óriási térségei s mégis biztos utai vannak. Négy módon alakíthatom a lelkemet vallásos lélekre, négy úton juthatok el életem céljához, Istenhez. E négy mód, út fokozatosan emel magasabbra s magasabbra! – ezek a következők:

1.) A lélek legyűri a testet és úrrá lesz felette. – Itt határozott világossággal áll a lélek előtt: ha bírni akarod az Istent, ha kell gyűrnöd az testet! Nem engedheted, hogy víz, ösztön mocskoljon be!.. Itt óriási harcok folynak lélek és test között az uralomért!...

2.) A lélek nem értékeli, fölülelemelkedik a világon, testen! – Amott még kell s nagy tény a test megengedett öröme, - még édes boldogságba ringatta bár Istentől el nem vonta a terített asztal, - a kedves családi öröm a világ elismerése... - Itt már nem, - ez itt a leckét már nem érinti, neki Krisztus kell, az ő főnséges evangéliumi világa: itt már semmi a test és minden az Isten! ...

3.) Még jobban megközelítheti a lélek az Istent, mikor eszközül veszi a testet Istenért. Az irgalmas Isten képe beleég a lélekbe és érzi égetőn a lelkében, hogy neki elhívása van, neki apostollá kell lennie, neki csak egy célja, eszméje lehet: Jézust, a szenvedő, irgalmas Jézust győzelemre segíteni a lelkekben. Ezért aztán csak eszköz lesz a test. Semmi értéke sincs magában a lélek előtt, de fölemelkedik tüzes imájával Istenhez porba hullva testileg, - engesztel kínzó önsanyargatásaival vagy rettenetes fájdalmaival munkájában, betegségében. Így mikor a lélek szinte egésze elhagyta magát Istenért, akkor a jó Isten rávezeti a 4.) útra, melyen maga a jó Isten veszi eszközül a lelkét-testet örök gondolatainak, elhatározásainak megvalósítására. Itt jönnek az extatikus leckék isteni víziói, kinyilatkoztatásokat nyernek, szívek vizsgálói lesznek és isteni erőt nyernek csodák végzésére. Ők már egészen Istenben élnek, nem is élnek, hanem Isten él bennük!...

K.T. , mi sem természetesebb ezek után, mint az a kérdés, hogy mi melyik úton járjunk, mely módon jussunk Isten-közelébe?...

Bizony elől kell kezdenünk mindent és meg kell tanulnunk parancsolni a testnek, - le kell gyűrnünk azt, úrrá kell lenni fölötté!...

De mit teszünk mi annak elérésére?... Imával esdeklünk, e erőért a szörnyű véres harchoz?.. A nagy oratoriumban alusznak egyesek.... Mi a sz. mise így?... Nem lehetek így urrá testemen, - ő parancsol nekem! - Mented magad: fáj a fejem, fáradt vagyok..., a test szava ez 8 órai alvás után....

Áll szomorúan, hogy a magiszter szíve meglágyuljon és vakációt adjon!...

Ellenmondás a cselekvés világában: nem dolgozom a kötelesen kívül, sőt akkor se, ha tehetem, illetve azt se végzem!...

Fejlődés ez, fiaim, az Isten szerint?... Uralom ez a lélek uralkodik itt a test fölött? Nem, nem! Nekünk pedig fejlődünk kell a jóban, meg kell tanulnunk imádkozni Istenben élni, különben kisebbek vagyunk ezernyi kegyelem-kincs közepette, mint Gorkij imádkozó mohamedánja!....

Akarjatok, akarjatok nagyok, öntudatosan vallásos lelkek lenni, - akarjatok, voluntas omnipotens-ek vagytok! Ó ébredjete már elhivatottságtoknak tudatára s küzdjete, harcoljatek érte! Aki küzd Krisztusban, Krisztusért, az győzni fog! – Elő a 10 ponttal, a szerint menjen a harc!-

9. Viszonyok Isten és lélek között¹⁸

A múlt alkalommal megcsodáltuk Gorkij mohamedánjának föltétlen engedelmességét az Őt Isten imádására ösztönző belső világával szemben... és néztük mi is magunkbankban a bennünk meglevő, bennünk kifejlődni akaró végtelent.... Megtaláltuk az utakat, melyeken eljuthatunk az Istenhez, közelebb hozzá, mindig közelebb. A négy út:

1. a lélek legyűri a testet és urrá lesz felette, -
2. a lélek nem értékeli, fölülemelkedik a világon, a testen,-
3. a lélek eszközül veszi a testet, hogy célját elérje, - végül
4. az Isten maga veszi eszközül a testet és a lelket. –

Igen nagy tények ezek,- nagyságukat mi sem fejezi ki jobban, mint az a folyton bensőségebb viszony, mely kialakul az Isten és a lélek között ez utakat járva.

1. A lélek, mely nem engedi, hogy az ösztön, a test, az állatember parancsoljon neki, olyan az Istennel szemben, mint a szolga urával szemben. A szolga parancsokat teljesít. Ha a suszter megjavítja a cipőt és megkapja bérét. – Ha iskolaszolga, akkor csenget, takarít, fűt... és elveszi fizetését. – Ha béres, földmunkás és, kapál, szánt, vet, őrzi a nyáját, - de nem teszi ki veszélynek az életét, ha jön a farkas, miként egyáltalán nem érdekli a bérest, hogy milyen lesz ura termése, vagy az iskola szolgát, vajon eléri-e az intézet a maga célját, a suszter sem repeszt meg fejét a fölötti gondjában, hogy ura cipője párizsi e vagy londoni, - honnét vette rá a pénzt, - ő elvégezte a munkáját, a bért megkapta érte, - minden más mellékes. – Ilyen a szolgálai lélek is Istennel szemben. Nem törődik ő semmi mással, mint hogy halálos bűne ne legyen. Hisz Istenszemben, nem gyalázza, káromolja Őt, ... nem lop, gyilkol... - tudja, hogy így az Isten se nyújtja be. – Távol áll itt az Istentől a lélek. – Fönn magasan a parancsoló, villámaival büntető, lesújtó úr, - messze lenn a megelégedett lélek!-...

2. Más a gyermek. Az fut, szalad..., cselekedni szülője akaratát. Úgy átjárja szüleinek jósága, nagysága..., hogy lenyűgözi mindenét és nincs nyugta míg őket meg nem közelíti: - A kis királyi herceg Belgiumban: nekem nem szabad anyukámat megszorítani!... Ó a gyermeki lélek is telve van vágyódással mennyei Atyja után – nem nehéz neki a parancs, futva teszi azt, mert mennyei Atyja akarja, kinek Ő gyermeke. – A mennyiségben, a szépséges síkság végén az aranyszívű szeretőszívű atya, - a síkság elején az Atyához futó lélek!..

3. A lélek, mely isteni eszmét kapott: bűnösöket téríts, - gyóntasd a betegeket: istenes Sz. János, - térítsd a pogányokat: szolánói és xavéri Sz. Ferenc, - újítsd meg a világot: asszisi Sz. Ferenc, - olyan, mint a jó barát: so'sincs megelégedve önmagával. Érzi és fáj neki, hogy még nem tett meg barátjáért mindent, még nem: egy szív,- egy lélek vele. Jellemzi a nagy elégtelenség önmagával szemben. -

Ugyan ez az elégtelenség emészti a lelket, meg eszmét kapott, - nincs egy pillanatnyi nyugta, - fáj neki, hogy még ne minden gondolatával, vágyával, érzésével és cselekvésével keresi barátját, teljesíti óhaját. -

- Egy síkon halad kart karba téve az Isten és a lélek. –

d.) Végül kialakul a jegyesi viszony Isten és lélek között, mikor fönségesen érvényesül a lélek világában az isteni óhaj a földi jegyesekkel szemben: lesznek ketten egy testben! Igen csakhogy sokkal mélyebben egyesül a lélek Istennel, mint a földi jegyesek, hitvesek. Az ő egyesülésük csodálatosan a tőlük származott gyermekben jut érvényre, - míg a lélek önmagában bírja az Istent., az Isten tölti ki Ő a gondolata..., mindene! Itt teljes az önátadás, teljes a kiüresítés, hogy minden a jegyes legyen bennem. – Az Isten ül, mellette guggol a lélek, egymásra néznek, s mondják, érzik: ügyis én te vagyok!...

Kedves jó T., érzitek magatokban a végtelen fejlődési lehetőségeket, fölemel-e benneteket a tény, hogy szolgálai, gyermekei, barátai, jegyesei lehetünk az Istennek! Aki viszont Urunk, Atyánk, Barátunk, Jegyesünk akar lenni?...

S most megint csak vizsgáljuk a lelkünket, hogy ki nekünk az Isten, mije vagyunk mi az

¹⁸ 02.06

Istennek?..

Nem tudom, hogy egész nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk-e, hogy jó szolgálai vagyunk az Istennek?... Szándékos bűn távol van tőlem?... Készebb vagyok meghalni, mint halálosan vétkezni?..

Mije vagy az Istennek, te szegény lélek, aki tudsz annyira dühös lenni játékban, hogy odavágod testvéredhez, - szégyen e helyen és bárhol is kimondani -: ögye meg a fene a marha pofádat! – Inast úgy arcul vágok érte, hogy megemlegeti, de kollégistát?... – Megbecsülöd te az Istent, az embert, leendő rendtársadban, - testvéredben?...

Jó szolgálja-e az Istennek az, aki minden kérdés... ellenére is semmibe vesz előljárói kérését. A második csengetés után is kiabál, ordít, - tanulás helyett, mely Isten akarata szerint kötelessége?...

Édeseim – itt vagy megszokjátok a rendet vagy megszöktök!...

Egy mély lélekismerő mondta:

A tanulatlan ember, ha vallástalan veszélyes, - a művelt pedig boldogtalan. -

Micsoda nagy igazságokat rejt ez egyszerű mondás magában!... Ott van a tanulatlan és vallástalan lélek durvasága: Istent gyaláz, gyilkol, kommunizmus,- orosz szovjet... - A tudós pedig, ha az isteni hit nem vezérli, nem tud kielégítő választ adni az élet nagy kérdéseire: honnét, hová és miért!.... Sem K.-Laplace., sem Ichopp., sem Büchner ... nem segít rajta...-

Mi sem műveletlenek, sem utolérhetetlen tudósok nem vagyunk – de vagyunk hívő Istentől hívott lelkek kik tudjuk, honnét jöttünk, tudjuk, hogy miért küzdünk, tudjuk, hogy mi a földi és örök célunk. – Hát élünk öntudatosan és értsük meg, hogy mint kollégistáknak el kell annyit érnünk, hogy Istennek becsületes, jó szolgálai legyünk, hogy urai legyünk akaratunka, hogy ne vér, ösztön, test parancsoljon nekünk, hanem a lélek irányítson bennünket mindent Isten akarata szerint. – Így kell belépni a noviciátba, hová belépve, a zárda kapuja, mint hatalmas olló, levágja rólunk a világot, nem lesz érték előttünk, úgyszintén a test is csak másodlagos lesz nekünk, mert a jó Istené akarunk lenni... A mai sz. gyónás is vezessen közelebb bennünket a jó Istenhez. –

10. Mi tölti ki a vallási viszonyt? Szeretet (fő)¹⁹

Kétségtelen, hogy nagy világ a lelkeim, kétségtelen, hogy viszony van a lelkeim és teremtő Isten között, - kétségtelen, hogy e viszony Isten és lelkeim között végérvényesen szolgálai vagy gyermeki, baráti vagy jegyesi. -

A kérdés már most csak az, hogy alkotja, mi tölti ki bennem ezt a viszonyt? Mik azok a tények, adottságok, melyek fokozatosan nagyobb jobban bír, de meg vannak a szolgálai, gyermeki, baráti és jegyesi vallás, - Isten-viszonyban?

Három kiszámíthatatlanul fejlődni képes, nagy érték: 1. szeretet,- 2. imádság, - 3. kegyelem! –

Szeretet, igen a szeretet, mert Isten maga a szeretet, a végtelen szeretet, - lelkeim pedig, ez az Istenből kipattant szikra, a véges szeretet és a kettő közti viszony sem lehet más, mint szeretet viszony más-más fokban.

Ez a szeretet a lelkeim élete, mert mély értelműen jegyzi meg Sz. Ágoston: „Miként a test holt lélek nélkül, úgy válik holttá a lélek szeretet nélkül”,- (Tract. 9. in Joan.) a szeretet így élete a lelkeimnek. – Mivel ilyen egyetemesen szükséges a szeretet –nincs nélküle élet -, hát egyetemes törvényt is adott az Isten a szeretetre vonatkozólag: „Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes elméből, teljes szívedből, egész lelkeidből és minden erődből!”

Emberi ésszel szinte fölfoghatatlan mélységeket sejtenek e szavak, - benne zsongnak a jó szolgának minden tényei, a gyermeki szív rajongó szerelme – a vértől, az alázatosság véréből piros baráti szívnek örvénylő mélysége, - és az Isten szerentséges titkait szemlélő jegyesi szív Istenbe-hullása!...

Édes jó Testvéreim, tudjátok mit jelent a parancs? Jelenti, hogy egész logikámmal Őt kell szeretnem, - szívem minden hullámlásával, - lelkeim minden tehetségével, vágyával, - és minden erőmmel, fizikai, kémiai világgal, érzéseimmel Őt kell szeretnem!-

¹⁹ 02.13

1., Mit jelent Istent egész logikámból szeretni?...

Diomiza, florenzi apácának megjelent egyszer az Úr Jézus és így szólt hozzá. Leányom, gondold reám és szeress engem, és majd én is rád gondolok és szeretlek téged! – Így szeretem?..

2., Mit jelent egész szívemmel szeretni a jó Istent?... Fiam, szeress egész szíveddel, mert az én szívem te érted kezdett meg dobogni, érted hidegült ki és érted ver ma is! – Így szeretem?...

3., Mit jelent szeretni a jó Istent egész lelkemből? ... Fiam, szeress egész lelkedből, mert végtelen árt fizettem lelkedért! – Így szeretem?

4., Mit jelent szeretni a jó Istent minden erőmből?... Fiam, mindenemmel engem szeress, mert mindenemet adtam én is érted! – Így szeretem?

Testvéreim, tudjátok hát mit jelent: „Szeresd a te... teljes...”? – jelenti az egész embert, minden porcikáját, egész életét, - jelenti az ének, és életének átítatását Istennel. -

Milyen hálásak lehetünk e nagy isteni tényért, hogy szerethetem az Istent, - és nagy kötelességeket és felelősséget jelent is ám számomra, számunkra e lehetőség! –

Mutassuk be életünkben, hogy igazak Sz. Ágoston szavai (   ): „Aki megismeri, feleli önmagát és téged szeret, jobban szeret önmagánál kivetkezik saját énjéből, csakhogy veled egyesülhessen!” –

Tudjátok, mit jelent ez mindennapi életben?..

Mindennap több, több, több (igazat), -

Mindennap jobb, jobb, jobb (jót), -

Minden nap szebb, szebb, szebb (szépet), -

Minden nap istenibb (szeretet). -....

11. A szeretet fokai²⁰

Kerestük és megtaláltuk azon valóságokat, melyek kitölti az Isten és lelkem közti viszonyt, - ezek a szeretet, imádság és kegyelmi. Láttuk a szeretet egyetemes szükségességét és törvényét: nincs nélküle a léleknek élete, - „szeresd a te Uradat....teljes”... s mint szent elhatározás előtört a lelkünkben: Leszek mindennap több a jóban, az igazban, a szépben és a szentben! Most egy új kérdés áll a lelkünk előtt: vajjon a szeretet Isten iránt ismer-e fokokat, van-e emelkedés, növekvés a szeretetben?... Igen is van, - ahol élet van, ott fejlődésnek is kell lennie...

A jó Isten iránti négyirányok: (értelem, akarat, érzelem, fizikai világ-) szeretetnek hét foka van. Míg eljut a lélek az Istenhez teljesen, míg kialakul a földön v. a földön túl a lélekben az Istennel való teljes egyesülés, addig 7 nagy világot jár be a lélek. – Lehetséges ugrás is az Isten kegyelméből (Sz. Pál,- előtte Mária Magdolna)...-

Charitas serviliter servilis: A parancsoló Istennek engedelmeskedik, törvényeit, a tízparancsot megtartják, de nyögve, zúgolódva, - vágyódnak a sínai hegy alján levő arany-borjút körül táncolók közé. – de másrészt érzik a kín szagot, a pokol lángnyelveit..., s az örök v. ideiglenes büntetések félelmétől áthatva beadják a derekukat, s meghódnak az Istennek. – Milyen szomorú lelkek ezek! – Mily üres az intelleum..., a jóra törekvő akarat, ... a szépet eszményit szomjazó lélek..., a végtelenbe fejlődni vágyó eszes természet!....

Még a neve se említették közöttünk!-

...servilis: a lélek tudatára ébred a jó Isten igazságának, belátta, hogy az Isten nem szük-markú, megfizet minden jóért-rosszért. Itt teljes a zsidó fölfogás a lélek világában: fogat-fogért, szemet-szemért!.... Az ilyen lélek egyenesen haszonleső az Istennel szemben persze önmaga képére. – Igaz, hogy itt már jön szóba a pokol örök kínja, de még a szeretet igaz természete se! Nem méltó igazságra.... Törekvő lélekhez: -

Ch. Servilis: A lélek följut Mózesrel és Áronnal a Sínai-hegyre tetejére és meghódnak, szinte porrá lesz az Isten parancsával szemben. Mint a legtermészetesebb valami jó elő lelkéből: megtartom az Isten parancsát, mert csak így lehetek igaz, becsületes lélek! – Nem akarom, hogy bemocskolja becsületemet, lelkemet az Isten elleni lázadás, akár a káromkodás, akár a gyilkosság,

²⁰ 02.20

akár a lopás, az erkölcsi v. becsületbeli rablás folytán! – Büszkén akarom kimondani: becsületes ember vagyok Isten és ember előtt!-

A természetes rendben szinte csodálatos!... Sok rabbi és orthodox zsidó a magaslaton. – Hogy megszegyeníti a bőjtölő zsidó.... A hasember keresztényt, ... kollégistát, az imaszíját szorító zsidó órákra terjedő imájával a mi lanyhaságunkat az imában, 10 perc s hogy izgünk-mozgunk mennyi köhintés..... chily csodálatos a pogány ember becsületes jósága! – Biztos az üdvösségük, ha önhibájukon kívül nem tudnak Krisztusról, s ha.....

A szeretetnek a foka már megérdemli a szeretet nevet, ha nem ment is az önzéstől. Ide mindenkinek el kell jutnia. Akinek még ennyi szeretet sincs, annak nincs és nem lehet része a jó Istennel. –

Ch. Objektíva: szépséges, önzetlen lelkek lángadozása az Isten iránt. Itt már ment a lélek a félelemtől, ment a haszonleséstől, ő már nem becsületes akar lenni, hanem meleg, piros, szeretőszívű ember. Szeretlek Istenem, mert örök szeretetre méltó vagy, szeretlek jóságodért, szépségedért, igazságodért, szeretlek önmagadért!ég kis rossz se a gondolat, érzés, cselekvés világában! – Nincs közöm veletek, én az istené vagyok!...

Ó, itt már mozgalmas élet van a jó Istenért! – szóhoz se jöhet a szándékos, még kis rossz se a gondolat, érzés, cselekvés világában! – Nincs közöm veletek, én az istenéé vagyok!...

A szeretet a szépséges világában elő kollégista már benső örömmel élvezi a meleg valót: én a jó Istené vagyok! – Neki szentelem mindenem! – Nem tudok már szeretet sérteni, mást bántani, - én szeretem a jó Istent és nem lehetek engedetlen, zabolátlan a szavamban, beszédemben, - kószáló a tekintetemmel, nem lehet éhes a szemem sem utcán, sem fürdőben, - sem színházban, - én szeretem az Istent és azért vagyok jó, engedelmes, tiszta, türelmes, szolgálatkész, - nekem ez mind természetes már!....

Mennyi boldogság fakad az ily lélekből! – Mily kevesen vannak ilyen lelkek, még a jó Istennek választottai, a kollégisták közt is! ... Pedig....

De nem azért van értelmünk, hogy ne ismerjük meg a nekünk valót, a hozzánk méltót, - nem azért van akaratunk, hogy ne harcoljunk érte, - nem azért vagyunk kollégisták, hogy ne így szeressük az Istent, hanem azért, hogy mindez a miénk legyen!....

Ch. Exclusiva: A lélek itt már nem csak trónra emeli a jó Istent értelmi, érzelmi, akaratú és cselekvés világában, hanem már arra is törekszik, hogy a természetes személyi viszony mellőzésével egyedül a jót, a lelket nézze és szeresse. – Tud örülni annak, ha valami jót nem ő, vagy övéi végeztek is, - ha szorgalma útján, vagy mondjuk „diák szerencsével” sikerült egyik fiúnak, osztálytársának jeles bizonyítványt szerezni....-

De nagyon távol áll ettől a szeretettől az, akinek fáj, - teszem ha a magiszter csak mosolyogva néz is másra v. ha néhány szem cukrot, süteményt ad az illetőnek nagyobb szorgalmáért, a közmunkából való önzetlenebb részvételért.... Ez a lélek még nem tud személyt, emberi tekintetet kizárva örülni, - sőt nincs szeretete, ha helyt enged lelkében a gondolatnak: no ez quarta persona,- rámondja: na övéi közt van már a mester megint, osztogat....

Ez a szegény lélek még nem ment a sértett hiúságtól, látszatosságtól, emberi tekintetektől, nem ment sokszor az ösztönösségtől sem.

Nagyon komoly lelkiismeret-vizsgálatot kell tartani e téren, mert sok nagyra hívatott lélek hajója kapott már az ily szírten léket....-

Ch. missionaris: folyton-folyvást lobogó szeretet-láng és pedig mindig másokért. – Nincs az a munka, áldozat mire önként ne vállalkoznék, ha Isten dicsőségéről, a lelkek üdvéről, elnyomottak fölemeléséről van szó. Igazi hős, áldozatos missziónáriusi lelkek!-

A kollégiumi élet is nyit teret e szeretet gyakorlásra. Lehet itt is bárki társai apostola, missziónáriuma - ernyedetlen szorgalmával, mindig szolgálatkész, segítő jóságával, oly művész tud lenni a segítségben, hogy a gyengébb észre se veszi elrejtett, nagy képességeit...- Ilyen lélek lehet valaki, ha minden földiességtől ment lélekkel tud dolgozni a közösért, - képes lemondani szabad idejéről, kedvenc foglalkozásáról...., csakhogy többet tehessen Isten dicsőségéért, a lelkekéért,

rendjéért, a kollégiumért,!...

Legnagyobb érdemük az ilyen lelkű kollégistáknak az az ernyedetlen buzgóság, mellyel alakítják magukban az igazi szent ferenci kollégista lelkületet. Szent kovászai a közös életnek és százak megjavítását elég belőlük 5-6. –

Legszentebb imánk legyen: ily áldozatos lelkű kollégistákat tudni, bírni magunk között! – Ne nyugodjék senki, míg ki nem alakítja önmagában e hozzá legméltóbb lelkületet!-

Ch. seraphrica: az Isten lélek-foglalása ez, - már nem is a lélek szeret, hanem a lélekben az Isten. Ez örök tűz, szünet nélküli égés, de, soha el nem égés, - nem ámitás, hanem tiszta valóság, hogy e kiváltságos lelkek szünet nélküli 44'-os lázban égnek. Nagyon kevesen jutnak el ide, az Istennek különösen kiváltságos lelkei csupán. Sz. Ágoston, Sz. Ferenc atyánk... Sz. Terézi,..., Neum. Teréz a szenvedés idején!-

Itt csak egy imánk lehet: add Uram, hogy eljuthassak az égbe szeretni téged szeráf szeretettel!...-

--Nagy tudós feküdt az ágyon körülvették barátai, tanítványai, a már-már lelkét kilehelő öreghez hajolt hirtelen egyikük s ezt kérdezte tőle: „Mesterünk, mi okozott legnagyobb veszteséget neked e földön?” – Az ősz átértette a kérdés mélységet és minden erejét összeszedve papírért és írónéért nyúlt s írni akart, de csak ennyit bírt ráírni: o.....o.- s visszadült, csendesen meghalt. Az ámuló és titkot fejtő tanítványok észre se vették halálát, - egy fogta le őket: ugyan mit jelent ez?...

Majd nagyot kiált az egyik: Megvan: oblivio!...

K.T. nekünk is az a veszünk, hogy sokszor megféledezzünk nagy elhivatottságunkról..., hogy szeretetben kell élnünk és szünet nélkül fejlődünk. – Tegyük róla, hogy a feledékenység elmúljon. Pontozzam ki életrendemet, - ne érzékenykedjem, hanem írjak és vegyek gyakorlatba mindent, ami az exhortációkban, szabályokban, életrendünkben nekem szól – nem bánom meg! – Tegyek meg mindent, hogy hiányozzék életem szótárából e szó: oblivio, megféledekeztem, - akkor bizton mély, örömmel teles, szeretetben fejlődő lesz az életem! –

12. Imádság²¹

Miután láttuk a lelkemet Istennel összekötő, közte és lelkem közti viszonyt kitöltő szeretet hét fokát... és megígértük, hogy sohasem fogunk megféledekezni elhivatottságunkról, szeretetben fejlődő kötelességünkről, lássuk a második összekötő kapcsot Isten és a lelkem között, vagyis az imádságot.

Mi az imádság kedves testvéreim? Lelkünkre, egész magunknak égbeemelkedése és Istennek lelkünkbe ereszkedése. Fölemelkedő emberi természet és leereszkedő isteni jóság az imádság. Itt hagyja a sáros, poros földet az ember és magasba lendül, elhagyja égi honát az Isten és bennünk, lelkünkben teremt magának új eget, új mennyországot....

Ami nem váltja ki e kettős tény, az nem imádság. -

Mi legyen már most számomra az imádság, hogy e kettős célt elérje?

Legyen először is: látás.

Mikor imára kulcsolom kezem, mikor égre emelem imás lelkem, mikor első gondolatom, érzésem, vágyam, cselekvésem száll föl Istenhez, akkor legyek látó lélek. Lássam a végtelen, teremtő Istent, ki pillanatok alatt ronthat és teremthet száz világot, - lássam, amint szeretettől csordult jósága megteremti a nagy világot..., - lássam és tisztelet, hódolat, hála kél önkéntelenül is szívemben-lelkemben. Lássam, amint szerető Atyámmá lesz az Isten, nekem elbukottnak, s hogy fölemeljen, fiát küldi a földre szenvedni, megváltani. Fusson végig lelkemen Krisztusom szeretetének számtalan csodája..., égjen, lobogjon bennem a Szentlélek életformáló ereje, tüze és bizton égbe lendülök s lelkembe vonul az Isten!...

E belső látás összegyűjt bennünket, fölfokozza élet erőinket, a végtelenség élet-óceánjában fűrészt meg bennünket, - élet forrást fakaszt bennünk, mely tisztít, üdít majd bennünket a hétköznapi élet szűrkeségében...-

²¹ 02.28

Legyen számomra, számunkra az imádság: élet. Amint az élet ereje áthatja mindenem, úgy hassa át az ima lelke, szelleme is is egész valómat. – Imádkozzék a gondolatom, s üzzön távol mindent, mi elvon, szembeállít Istennel, - hódoljon neki érzés és vágyvilágom, de ne kelljen semmi, ami szégyenpírral futtatná el arcomat, ha mások is tudnának róla, - ne szóljon semmit ajkam, ami megbotránkoztat bárkit is, ne még viccből se, mert az Írás szava jut eszünkbe: A száj a szív bőségéből szól, Ily szellemben imádkozzék a szemünk, a fülünk, kezünk, lábunk, vérünk, idegünk, húsunk, csontunk és mindenünk, mert az igaz imádság élet, lendületes, szép, tiszta élet. – Így van értelme az életnek, és így lesz imádság Istenbízás az élet. –

Legyen számomra az imádság: egyesülés. Igen lelkemnek össze kell kapcsolódnia imájában a pátriarkák és próféták szent, szenvedélyes Isten-vágyódásával, az angyalok örök sanctusával, a vértanúk véreontásával, a Bárányt követő szüzek liliomoságával, a hitvallás eszményi életével, a szent szerzetesek áldozatos Isten keresésével. Nem emelkedhetem egyedül Istenhez és a jó Isten se ereszkedik egyedül a lelkembe. Az imádság összekapcsol a lelkek millióival és szinte elvész egyedülisége – fölpszlik, hogy nagyvá lehessen, porba hull, hogy égbe emelkedhessék, kiüresíti önmagát, hogy a végtelenség töltsé majd ki. –

K. T. ez az igazi imádság, ez képez összeköttetést lelkem és a jó Isten között. – Ó engedjem, ó tegyek meg mindent, hogy imámban lássak, bennem minden imádságos élet legyen és szentséges egyesülés az Istenült nagy lelkekkel! –

K. T., mikor e szavakat mondom és buzdítalak benneteket az igazi imádság szellemre, a szívem és lelkem elszorul erre a velőkéig ható gondolatra, hogy Európában, a szabadság, jog és egyenlőség századában 125 millió ember él egy mamut országban élet-halál-harcban az Istenért, arra a gondolatra, hogy napjainkban, a művelt Nyugaton.

Oroszországban nyilvánosan trónfosztottá kiáltották az Istent és trónra emelték az istentelenséget, - hogy 2000000 újság mótelyezi naponként az Istenben fejlődni hívatott lelkeket, - hogy kitüntetés, pénz, rang, minden elképzelhető földi jó vár azokra, akik az Isten, hit és erkölcs gyökereit a legtéljesebben tudják kitépni az emberi szívekből!...

Veszik bennem a jó lelkek millióival minden, hogy ma 125 millió Istent-szomjazó nyomorba süllyesztett ember testvérünknek tilos Isten szent nevét kimondani, hogy csak a közelmúltban 12.000 templom, zárult be, dőlt, romba vált laktanyává, korcsmává vagy a testiség undok, helyévre, hogy ezer – és ezer művész, imás léleknek évszázados, évezredek szent alkotása, a keresztény művészet és kultúra megszámlálhatatlan kincse esett vandál kezek áldozatául, s mikor mindez szinte teljesen lesújt, akkor föltűnik előttem Néró és Dioklecián kegyetlenségeit fölülmuló Stalin alakja s parancsára a véredek, a megbódult, vértől, meleg, piros, embervértől megőrült emberek vérpadra hurcolnak, bárd alá dobnak, bitófára húznak... 380 ősz, egyházfejedelmet, püspököt, 2000 papot, 12.000 szerzetest és apácát, mert Istent imádták, szent ügyet védték, mert a kultúrának és a felebaráti szeretetnek emberfeletti munkáját ingyen, életük, mindenük fölládozása árán elvégezték!...

Mondjátok, édes testvéreim, nem szorul el a szívetek, nem hihetetlen, szörnyű valóságok ezek! Édeseim, érzitek-e, látjátok-e mit jelent Istent akarni! – Izzgul-e a lelketek hálára azért, hogy az Isten minket még nem vezetett át e vérömléses Isten imádáson?!...

Ó imádkozzatok, ó lássatok, éljetez, egyesüljetez, mert a lelkek ezrei halnak meg naponként Istentért. Míg mi tegnap nyugodtan éltünk, addig a lengyel határtól 400 méterre fekvő falucska lakóit rabláncra fűzték és síkságon gépfegyver söpörte el őket Istentért. – Templomba, Isten, oltára köré menekült hívek százai gyűjtják magukra Isten házát, hogy megmeneküljenek a vadállatoknál kegyetlenebb emberkínzóktól és megmentsék Isten szentélyeit a meggyalázástól! – Égő, szent áldozatok! – Szibéria hómezőin, fagyott szent imádságok emelkednek és kiáltanak segélyért Istenthez!...

Nem halljátok, testvéreim, 100 millió lélek esengő kiáltását, felénk fordítják kisírt szemüket és minden ami bennük van: porig alázódott könyörgés, hogy segítsünk rajtuk! – Sajnos, édeseim, Európa nagyhatalmai szinte karbetett kézzel nézik ez embertelenséget!... De van más fegyver is, -

fegyver mely égbetört, Istent indít, ha kell csodatevésre... ez az imádság! Legyünk élő, nagy imádságok szenvedő millió és millió testvérünkért és egy szívvel, egy lélekkel, a föld és ég jó lelkeivel egyesülve imádkozzunk értük! Sz. kilenced Jézus szent nevéhez! Ω. –

13. Kegyelem²²

...A lelkemet Istennel összeköt, s közte és lelkem között viszonyt kitölti harmadszor a kegyelem. – Oly egyszerű szó, oly könnyedén ejtjük ki, pedig micsoda nagy világ az... Ha Isten segít, majd jövőre 10-20 beszédben lehet elmélkednünk fölötte, most csak röviden, lényegében érintjük.....

Mi először is a kegyelem? Jézus isteni Szívéből kiáradó erő, mely a természetes világból a természetfölöttibe emel bennünket..., - gyökere minden üdvösséges cselekvésnek..., Jézus legszentebb életének, szenvedésének és halálának életfakasztó, életet megszentelő eredménye.....

Ez az isteni erő kegyelem egyetemes, mindenkié, mindenkinek joga van hozzá, de kötelességei is megszerzésére, miként Krisztus is mindenkié, mindenki magáénak vallhatja Krisztust, hisz' érte is meghalt, de csak akkor, ha a Krisztusi kötelességeknek megfelel. -

Ez a kegyelem átszövi egész életünket, - lelkünkbe hull a keresztségben és el se hagy bennünket, hacsak bűnnel ki nem űzzük Jézussal, Istennel egyetemben. Megelőzi cselekvésünket..., serkent és buzdít..., hív és sarkal..., kísér és segít....., befejezéshez juttat és örül velünk az eredményeknek .-

Egyedül a kegyelem, a kegyelmi benső világom különböztet meg engem, mint üdvösséges embert (üdvre méltó) a kárhozzat fiaitól....

Ez a kegyelem nem néz külsőt, nem tudomány, művészet, , hírnév, gazdagság, dicsőség... szeri meg, - ez egyedül szívet-lelket néz és vesz számba. Sőt, ha szabad mondani, előszeretett választja a kicsiket, egyszerűeket, tudatlanokat nagy tervei végrehajtásár: 12 apostol: az egyház 2000 éves múltjának sziklakemény talpkövei- ... Bernadette, Neum. Teréz .-

Mit eredményez hát e kegyelem a lelkekben?

Istenhez emel, viszonyba hoz vele, megigazulttá tesz....- Megszabadít a bűn és halál rabságából, legyőzhetem vele a bűnforrásokat: comeupiacentia carnis, seulorum, superbia vitae...-

Krisztus részévé..., társává..., a mennyország örökösévé tesz...-

Istennek a Szentléleknek élő templomába szentel...-

Átala lehetek:

Kegyelmes lelkű Isten-szolga...

Kegyelemmel tett Isten-gyermek, fogadott fiú..

Kegyelemtől túlradó Isten-barát

Kegyelemben fölolvadt Isten-jegyese...szeressem e szépséges, erőben kifejlő kegyelmi világot, engedjem át mindenem neki, ne féltsem szabadságomat, hisz' a kegyelem a szent szabadság Lelkének, a Szentléleknek ... éltető harmathullása. – Az a lélek teljes győzelme a rosszon, ha meg tudta hódítani, ha meg tudta értetni önmagával, hogy gondolat, vágy, érzés és cselekvés világunkat a kegyelmi erő, az Isten ereje fejleszti ki, ez neveli a legmagasabb fokig és fejleszti ki benne a legteljesebben az igazság, jóság, szépség és szeretet utáni isten alkotta vágyakat.

Nekünk a kegyelmi élet világában kell élnünk, különben megszakad a viszonyunk a jó Istennel. –

14. Tízparancsolat²³

~ Megdönthetetlen tény, hogy van Isten, hogy van lelkem és ahogy e lelkem és Isten között kapcsolat van, e kapcsolat vallási és pedig szolgálai, gyermeki, baráti és jegyesi. – Ezt a kapcsolatot Isten és a lelkem között az imádság, a szeretet és a kegyelem tölti ki. -

~ Ezek után egészen természetes, hogy nekem legalább szolgáljának kell, lennem az istennek

²² 03.03

²³ 03.27

és az Istennek velem szemben úrnak! Ne féljek a szolga szótól, nem rabság az, hanem csak hasson át a tudat: Servize Deo regnare est! –Igen, uralkodni és parancsolni lázadó természetünknek és urrá lenni test, bűn, világ és gonosz lélek fölött. –

Azonban, ha szolgálnom kell az urat, vajjon van-e iránya, határozott mezsgyéje a szolgálatnak? Igen van: a szívembe, lelkembe., természetembe írta az Úr. De kőtáblára is rávéste az Úr. Sz. Ágoston szavat azonban nagyon a szívünkre kell vennünk. „Írott törvényt kapott az ember, nem mintha nem lett volna a szívébe írva, hanem mivel a szívére nem hallgatott!” - S ezt nem szabad elfelejtenem: a szívedre hallgass, ó kollégista, az a jó Isten legszentebb szava, számodra írt különös törvénye!

A tízparancsolat az Isten szerető, irányt mutató nagy jóságának ténye, amely minden korok emberét érintik, alóla senki sem vonhatja ki magát! Egyetemes. – De egyetemessége nem csupán az emberekre vonatkozólag áll fönn, hanem magára a törvényre nézve is! Vagyis nem csupán minden embernek meg kell tartani, hanem minden parancsát meg kell az embernek tartani: „Nem nyer vele semmit aki az egyik parancsot megtartja, a másikat pedig elhanyagolja,” – mondja Sz. Ágoston...-

A tízparancs tárgyalása előtt látnunk kell azt is, hogy e parancs betartható és ez alapon felelős azért, minden ember. – senki se mondhatja: nem bírom megtartani a törvényt, - mert akkor a jó Istent hazudtolja meg...- Sőt be kell látnunk, hogy nagyon is természetünkhöz simuló - annak teljesen megfelel, - második természete az embernek

.... A társadalmi családi, egyéni élet káosz, romhalmaz, ... és nem rendezett élet, a tízparancs,ha az nem kötötte volna apámat, anyámat: én se élnék! –

A tízparancsot 2 kőtáblán adta az Isten, az egyik viszonyomat rendezi az Istennel első három, - a másik ugyanazt teszi embertársaimmal szemben! Hét többi parancs.

Életünkkel játszunk, ha e két kőtáblát össze akarnák törni! – a táblák darabjai megválnának, mint az üvegek, az üvegdarabok a gondatlan gyermekek kezét! De ne higgyük, hogy a kezünket vágnák meg, - nem: a szívünket, az életünket!... -

Legyen szent nekünk az Isten tízparancsa és legyünk hálásak érte a jó Istennel szemben. E hála abban álljon, hogy nem olyan emberek akarunk lenni, akik mindenkinek barátai a földön (:kiköplek), hanem jó Isten-szolgák! –

15. Első parancs²⁴

I. Ha akarjuk, ha nem a tízparancs köt bennünket, - nem játszhatunk, komolyan kell vennünk azt. –

II. „Én vagyok a te Urad, Istened. Uradat, Istenedet imádjad és csak neki szolgálj!”

Ez három nagy valóságot fog át:

1.) A végtelen teremtő, kormányzó, fönntartó Isten nekem Uram és Istenem, Ő az enyém, velem neki ügye, közössége van. Nekem pedig az Isten Uram, vagyis bennem minden az övé, jogos tulajdona vagyok, szabadon rendelkezhet velem, nincs függési viszonya velem, hanem csupán én függök tőle. -...

Tud hálát fakasztani a lelkemből a tény, hogy a jó Isten parancsban biztosít engem arról, hogy Uram, Istenem és nem csupán Úr és Isten fölöttem?... Ha nem, akkor még nincs értelmes lelked, - nincs mélységeket átfogó lelkem!...

2.) „Uradat, Istenedet imádjad!” hát ezt még parancsolni is kell. Hát nem természetes az, ha a virág virágzik, ha a napraforgó a nap felé fordul, ha a hal úszik és a sas a bércre száll?... Biz' az természetes, de mégis parancsolja az Isten, hogy érdemszerzőbb legyen, hogy segítsen a gyenge emberi éssen: vigyázz, ez parancs, ezzel játszani nem lehet! –

Örüljek a parancsnak, hisz a szolgának van joga örülni, ha leereszkedik szolgálatkész szeretetben hozzá ura és földi mindene. S lám ezt tesz a lelkünkkel az Úr: leszáll hozzánk imánkra, leszáll, hogy elfogadja dicsőítésünket, mosolyt fakasszon, megelégedést őszinte hálánk, - leszáll, hogy meghallgassa kérésünket, szívünk dobbanását és elfogadja porba hullásunkat, engesztelő lelkünk meghódolását.

---

²⁴ 04.03

Legyen öröm, büszkeség, öntudat nekem az imádság és higgyem el, hogy nem nap számomra a 24 óra, ha azt ima nem szentelte meg a részemről kezdetén és végén, nem az volt számomra minden jó ... tudatosan vagy öntudatlanul bár. –

3.) „És ne csak neki szolgálj!” Bizony szolgálnom kell az Istent, - és ez nekem megint boldog dicsőségem, mint a pápai titkárnak, hogy szolgálhatja a Szentatyát.

Csakhogy míg az én dicsőségem a végtelenbe nyúlik, addig a másik csak pár esztendő életű.

Szolgálnom kell az urat mindenemmel, mert teljes szolgálatot akar és nem megalkuvást. Szolgálnom értelmi, érzelmi, vágyó és cselekvés világom minden lényével. – Legyen nekem szent Isten-szolgálat a reggeli ágyból való friss fölkelés, a napi imádság, a tanulás, az étkezés, a játék és szórakozás, - egyszóval minden! –

Azonban vigyáznunk, hogy e szolgálat jó és az Istenből kipattant lélekhez, lelkemhez méltó legyen. – Higgyem el, hogy nem érdemes rossz szolgának lenni.

III. A keresztény világ eszményibb fényében mutatkozzék be a tízparancs lelkünk előtt: az Isten legyen Uram, de ez fontos, életbeváltó tényként rajzolódjék ki életemben. Mutatkozzék meg a krisztusi ima-szellemben: s mindig, mindennel, mindenütt imádkozó életben. Ne nyögve szolgáljam az Úr törvényét, akaratát, hanem ruganyos, tette kész akaráttal, amely minden áldott percben meghozza a maga cselekvését, szolgálatát! –

Aki Isteni akar lenni, értse meg a háromat és valósítsa meg! – Gyónás! –

16. Első parancs²⁵

I. „Idegen isteneid én előtttem ne legyenek, - Faragott képet ne csinálj magadnak” – dörgött a kemény parancs a tízezres pogány istenség követése ellen.

II. Ma igazán korszerűtlen erről beszélni, hisz’ oly távol vagyunk a pogányságtól, ma már az egy Isten is sok és diadalt ül az ... - mondhatná valaki.

Hát legyen nyugodt és tagadja el szépen, hogy ma éppolyan, ha nem olyanabb pogányság uralkodik az embereken, mint mikor a parancsot kihirdette Mózes Isten nevében. – Az új pogányság ezer neme vesz bennünket körül és lépten-nyomon látunk Istennek kijáró tiszteletbe részesíteni teremtett lényeket, dolgokat... Uralkodói trónon ül az emberbe az, aminek hódolatosan kellene szolgálnia!.. Idegen istenek, - faragott képek:

1.) Szabadság: életünket, vérünket, királyunkat, ezeresztendő társadalmi berendezésünket... érte!... Szabadosság néven, mint hatalmas „isten” uralkodik.

-- Még kollégista leckét is rabul ejti: ha, haza, nem lát majd....., vakáció, édes arany szabadság!.... „Ha vakáció nem lesz, akkor inkább barát, kollégista se leszek!” teljes szabadosság, - isteni, uralkodói hatalom. Hogy hivatásba, esetleg örök üdvbe kerül – mit törődik ő azzal! –

2.) Gyönyör embernek vajjon nem istene, egyetlen célja a gyönyör? ....Mindén csak annyiban érték neki, amennyiben ezt nyújtani képes... Nincs igaz látása, nem tudja megérteni az Isten szent céljait a gondolattal, vággyal, érzéssel és szervvel szemben! ... - Lehet sötétség, sőt igen könnyen vaksötétség fiatal szívben-lélekben is!...

3.) Pénz,- ez kell, mert akkor mindenem lesz!... Kimegyek nagybátyámhoz Amerikába, minek küzdjek itt tovább!... Ilyen az is, aki azt terjeszti: Minek az ilyen.... pályadíj, inkább adnák ide a pénzt, majd vennék én!...

4.) Siker, dicsőség!.... Nem bánja, ha törtetésében agyonsújt v. eltapos másokat...

5.) Divat: ruhában, hajban, körömben... én is tudok olyan lenni! Vakáció, gyerünk a strandra! A lélek is megbarnul, főleg ott a bőrrel, - nem baj, fő a divat. –

6.) Sport...7.) Gépek.... 8.) Költő: Óda a Berettyó tündéréhez!....

K.T. iszonyatos istenségek ezek! – Vigyázatok, zúzzatok össze a bálványokat, mert azok zúznak majd titeket össze! – Ne álltassuk magunkat, nézzem nagyon éles szemmel mindannyionk a maga belsejébe és ismerje meg bálványát, faragott istenét, - s törje össze!

Ha nincs erőnk menjünk az erős Asszonyhoz, a fájdalmas Anyához, aki 7. tőrrel szívében járja

²⁵ 04.11

a kereszt utat!... Azért oly nagy és erős Ő, hogy mi is azokká legyünk! Vágjuk bálványunkat 7 töre nyeléhez, ott minden széthull, darabokra törnek!

III. Szent Pál óvakodásra int bennünket, int arra, hogy óvakodjunk az ilyenektől, mert ezek dicsekedni képesek azokkal, amik szégyenük! Az a legnagyobb züllés, mikor valaki szégyentényével dicsekszik, hogy mást is a maga életére csábítson. – Legyünk óvatosak, őrizzük a lelkünket, csak egy van – vigyázzunk szemünkre, mindenünkre, mert a pogányság ezer csalfa fénye csábít, csalogat pillanatnyi gyönyöreivel. – Hordjuk szívünkben a fájdalmas Jézus és a fájdalmas Szűz, - ezek erősítsenek, szenteljenek bennünket! –

17. Második parancs²⁶

I. Van egy név, mely bele van írva szívünkbe, bele szemünkbe, kezünkbe, minden porcikánkba. Benne van a teremtett világ minden tárgyában. A csillagokból, szélviharból, csattogó égiháborúból, lepkeszárnyról, vadrózsáról ezt a nevet olvasom... E név, e szó a legszentebb gondolat, nincs épeszű ember, kinek agyán számtalanszor végig nem cikkázott volna, nincs nép, mely nem tudna, nem beszélne róla, - neki építette szent oltárait, templomait.

E név: Isten.

II. Csak szeretni, csodálni, imádni – esetleg félni lehet e nevet egészséges-lelkű embernek. – Szent e név, mint hordozója, - mindent megszentel, mindenkit meg is tanít, aki nem szegül ellen. Szent a név, melyet túlzott tiszteletében sohasem mert kimondani a zsidó. Neki a Jahve kiejtésre halál-gondolata volt! – Ő, mi csak susogjuk, szeressük, ezer örömmel emlegessük e szent nevet!...

Minden meghódol a teremtett világból e névnek, csak az értelmes ember dacoskodik, csak ennek a számára kell az Istennek Sínai hegyre hágni s beledörögni:

- Istennek nevét hiába ne vegyed! –

Mennyi minden elfér e rövidke szóban: „hiába”...

1.) Vannak, kiknek életük, örömük az Isten-gyalázás. Nem boldogok ha nem piszkolnak, ha lankadatlan erővel nem irtják Isten tényeit ember szívből, erkölcsből, családból, tudományból, - a napi életből. Emberiességükből kivetkezett emberek. Anatol France, Voltaire. –

Szegedi Kovács. – Lábára esett egy kis tüzes vasdarab, - szörnyű két kezét égre-emelte s elhörögte: Te Isten!----- Orosz 10-12 éves gyilkosok!....

Erkölcstelen lezüllött ifjúság biztos ténye annak: mi az ember Isten nélkül! – Démon dühöngő valaki!-

Nagy kötelességünk lesz, van e téren, - ha kell vérünk árán s, de megvédeni akit csak tudunk ezer Isten- ezen Isten-gyalázók hatásától.

Ne áltassuk magunkat: kevesen vannak, csendesek, - fiaim a 18-as kommünre se gondolt komolyan senki, - de kapkodtak mikor lángba borította az országot! –

Vértanúságig menő szeretetre nevelni, a lelkem Istenemmel szemben! –

2.) Sokkal többen vannak, akik tisztelik is az Istent, akarják szeretni is, de mikor az indulat valami miatt elfogja őket, nem bírnak magukkal:

Nem indíték a ló...., „ilyen a foglalkozásom”: kocsis, mester...., - nálam béresek, munkások vannak mondja az ispán, a gazdatiszt, - vonatnál valaki a tyúkszemére taposott..., elverte a jég a termést!...

Engesztelnünk kell ezekért a jó Istent, de apostolkodnunk is, hogy indít az a ló Isten szidása nélkül is!... Erre sok alkalom nyílik falun, mikor hazamegy az iskolázott fiú. A tény, hogy erő Istent szerető öntudat, lélek kell hozzá. – Az igazi kollégista ilyen! – Neki ily lelkülettel fog sikerülni bebizonyítani:

Aki haragszik nincs igaza! (közmondás!) . – Haragodban ne szólj. (Életelv!) Szal. Sz. Ferenc szerződése nyelvével. – Julius Caezár 20-ig számolt indulatosságakor, utána szólt, intézkedett. –

---

²⁶ 05.08

3.) A legtöbben azonban könnyelműségből veszik tiszteletlenül ajkukra az Isten szent nevét. Megszokások: az Istenfáját, - énekelnek, s nem tudják, hogy mit. Egy alkalommal hallottam énekelni ily éneket:

Sántalábú Istenit az anyádnak!...

Megálltam, néztem az éneklő fiatal embert s kérdeztem, : miért haragszol az Istenre?

- Dehogyan haragszol, nem bántott ő engem!

- Hát akkor, miért bántod te őt, miért nevezed: sántalábúnak?

- Ej, tisztelendő úr, észre se vettem, hogy mit énekelek, - tegnap hallottam a korcsmában.

Mások mást nem vesznek észre. Történik valami s hirtelen fölkiált: Jézus Mária: Szent Isten, Te jó Isten!...

Ide tartozik az a sok esküdözés: Isten bizony, Istenre mondom!...

A fogadások: Jaj, csak most segíts Szent Antal, 20 Siquaeris-t imádkozom, ha nem felelek, - Persze tegnap nem tanult s ma Sz. Antalt hívja lustasága büntérsául, - Sz. Antal nem segíthet, felel és négyes A fiú kitör:

Ne érdemes már imádkozni, - Szent Antal is csak bolondít! - Imádkozni nagyon is érdemes, - de nem érdemes lelkiismeretlennek lenni!...

Ily esetekben az igazi kollégista – nála ilyen szóba se jöhet – apostol. Fölvilágosítja az embereket szerető komolysággal, hogy mily helytelen szokások lettek urrá a lelkeken. Teszem:

- Józsi bácsi, mit imádkozunk a Miatyánkban Isten nevére?

- Szenteltessék meg a te neved – feleli,

- Hát a sok Isten bizony, - Szent Isten – megszentelése Isten nevének? –

- Nem a, - de nem is gondoltam rá. –

Ugyanily szellemben, de határozott lélekkel szólhatunk iskolatársainknak is. Ha szeretettel és komolyan történik, bizton eredményes lesz.

III. Szeressem az Isten nevét, szenteljem meg mindenemben, örömmel legyek apostola, engesztelője, he kell vértanúja, is. Amikor e lelkület kialakult bennem, akkor lett számomra élet, cselekvő, erőben megnyilatkozó élet – Isten szent neve! –

18. Harmadik parancs²⁷

I. Falusi vasárnap..., misére harangoznak...., vasárnapi lelkület...

II. Nem szükséges nekem a vasárnapi miséről szólnom..., - de magáról a szent miséről, örök, isteni tényéről igen.

1.) A sz. mise egész napom alapja. –

2.) A sz. mise áldozat, - áldozatosan kell rajt' részt vennem: áldozata fölkelésnél, - a térdelésnél. „Püspök úr oly hosszú a sz. mise.” „Dehogyan, - az Ön áhitata rövid.” – Milyen az én áldozatom, áhitatom. – Szentek!

3.) Külső, belső tisztelet, „**Iste bocus sanctus est...**” „**Introibo..!**” Orrfuvás...

4.) A lelkem melegszik (tüzes vér), - megvilágosul (**lux rosundi**), erősödik, mert vértanúk eledele. Ismét kiindulva:

5.) sz. áldozás!

III. Emmánuel-e nekem Jézus?!

19. Negyedik parancs²⁸

I. Az Isten megmutatta teremtő bölcsességét és hatalmát a teremtés öt napján, de a hatodikon szerelme nagyságának adott mindennél szentebb s nagyobb bizonyosságot: megalkotta a teremtés koronáját: **inspiravit faciem eins ... raculum vitae.** - ..De az Úr Isten azt akarta, hogy teremtő, életfakasztó hatalma megosztózzék az emberrel, - hatalmat adott neki, hogy húst adjon a húsából, vért a vérből, csontot a csontjából!... Apámé, anyámé vagyok!...

²⁷ 05.15

²⁸ 05.23

II. Ez a szülő szentséges hatalom, -- melyben csak imádó hódolattal csodálhatjuk az Istent.

Mikor az Úr parancsot adott, akkor a magára-vonatkozó első 3 parancs után – I. tábla-, a II. tábla első parancsaként a földi istenekről adott parancsot: „Tiszteld..” – Istenek ők s ily értelemben esendő Krisztus szava: „Ne hívjatok senkit atyátoknak a földön...” S a legkevésbé akarta ezzel a szülői tiszteletet kisebbiteni – ellenkezőleg: atyádban a mennyei Atya z atyád!... – egyenesen isteni elhivatottságukra int!

Mivel tartozunk szülőinknek? – 1.) Tisztelettel, - 2.) szeretettel, - 3.) engedelmisséggel. –

Tisztelet nekik! – A pogány araboknál mielőtt a gyermek anya szobájába lépne, kinn leoldja saruját, mert szent a hely hová lépni akar-... Egyik püspökünkkel történt, hogy fölszentelése után térdre borult anyja előtt s zokogva mondta: Isten után mindent áldozatkész anyai szívednek köszönhetek. Majd az anya térdelt le miután fölemelte fiát: Az Isten nem tudott nagyobbat adni nekem náladnál!...-

Ez a püspök az anyai szív áldozatáról szólt. Ó, kimeríthetetlen áldozat forrásai vannak e szívnek!... Néró anyjának megjósolják, hogy gyermeket szül, de az meg fogja ölni, fölkiált,: - Nem baj, nem baj, csak szászár legyen!... Ez anya előtt nagyobb cél nem állhatott, s hogy fia elérje mindenre kész!..

Éljünk úgy, hogy örömei legyünk anyáink szívének, - vigyázzunk, mert sok anyai szívet repszett meg fiúi makacsság!..

Fontos pont: Ne szégyeljem szüleim szegénységét!... Krisztus

Mint szerzetes mit tegyek tisztelem jeléül? Mint egykor bőven kifejtettem: Oltárra a szülőkkel, - szívem oltárára, mert istenek ők, szív oltár illeti őket – Ennél mélyebb, szentebb tisztelet nincs!...

Szeretet nekik! Láttatok kedvesebb képet, mint a piaci emberkét, mikor jóllakott és kicsi karjaival átöleli édes anyja nyakát tejes szájacskájával első öntudatlan hálacsókját leheli anyukája arcára? – A szeretet drága megnyilatkozása ez! Ennek a szeretetnek kell bennünk mindig nagyobbnak lennie, s nem csak nagyobbak, hanem öntudatosabbnak, cselekedetekben gazdagabbnak!...

Salamon dicsősége, Bethsabet maga mellé ülteti!..

Karjolán: Anyám, Róma él, de fiad elveszett!...

Rajnai Oberlsbach községben élt egy agg koldus, kit kicsi unokája kíséretett mindig. Egy alkalommal fagyos tél idején nem tudtak hazaérni s a temetőben maradtak. De a kemény fagy életét vett az aggnak, mire ráborult a csöpp lányka, hogy teste, hulló könnyeinek melegével élesztgesse szeretett nagyszülőjét. Ó, de a hideg, a fagy őt is könnyeiben dermesztette meg. Egymásra borulva látták meg őket az emberek. A lányka arcocskáján még ott fénylettek a megfagyott könnycseppek, a szeretet gyémánt kövei!-....

Ó, szeretni, szeretni őket szívünk legmélyebb szerelmével!...

A szülői szívnek legnagyobb öröm, ha azt hallja gyermekéről, hogy a legjobbak közt van, - ha tudja, hogy büszké a fiára, boldogok a közelében, - ha jól tanul, mindenben megfelel kötelességeinek!.. Ki nem teheti ezt meg?... Mindenki lehet jó így szülőinek öröme, büszkesége! Fizessem vissza a szeretet ily cselekedeteivel nekik tartozásomat!...

Engedelmeskedni nekik – Az engedelmisség az társadalmi élet alapja,- nélküle nincs közös élet! ... Ha valamelyik csillag megunná a maga pályáját és visszafelé forogna, í felbontaná az egész csillagrendszert, minden elpusztulnék. Így ha az engedelmisség kivesznék, - így lenne a családdal, a társadalommal, a közös étellel...-

Rendkívül fontos, a mi szempontunkból itt dől el a negyedik parancs jelentősége: milyen viszonyban van a szülői hatalom az Istentől nyert szent hivatással?

A szülőnek föltétlen joga van fiához még ha hivatása is van azon esetben, ha nélküle nyomorba, végszükségbe, esnék. Sőt ha már szerzetes és szülői ily nyomorba jutnának, ez elég ok a szerzet elhagyására.

Ezen kívül a hivatás szent ügyében semmi néven nevezendő jog nincs a szülőnek. Nem

követelheti, hogy ebbe v. abba a szerzetbe v. világi papok közé menjen a fia!...

Hősi küzdelmet kell sok ifjúnak vívnia sz. hívatásáért, - itt e küzdelemben csak a nagy kemény lelkek győznek!...

Aqu. Szent Tamás hihetetlen küzdelme, - mire képes a szülői vakság!...

Sz. Ferenc megszökik apja börtönéből...., ruháit visszaadja..., apja átkozza koldus áldja..., hősi lélekkel mindezt!...

Ó, ne feledjétek, ha Sz. Tamás, ha Sz. Ferenc ezek r darabra szakadva mint külön ezer ember ért volna el nagy gazdagságot..., nem tehetett volna együttvéve sem annyit, mint így, mikor az egyik a tudomány terén világító nap még ma is, - míg a másik lelkek millióit emeli már 700 éve dalosan, krisztusin az Istenhez.

A mi korunkban is vannak ily hős lelkei. Gemelli a milánói kat. egyetem rektora, - megtérése, - szülői, - anyja naponkénti átka!... Csodás, nagy lelke az Istennek! Milliókat fog megmenteni s bizton hiszem, hogy átkot szóró zsidó anyja is, mint keresztény hal meg. – Semmivel jobban nem lehet legyőzni az Istent, mint a hősi áldozatos lélek vérontásig hű életével! –

Oltárra szüleinkkel, szeretni melegen, őszintén őket, keresni kedvüket mindenben, engedelmeskedni nekik mindaddig, míg Isten akaratával összeütközésbe nem jövünk!.... Tartsuk meg eszményi módon a negyedik parancsot, mint szerzetesek, - de határozzuk el keményen: ha Isten szavát követve szülőinek fájdalmat okozok, - fáj nekem, de hű leszek. Inkább szülőmnek legyenek fájdalmára, mint az Istennek!....

20. Negyedik parancs²⁹

Tegnap megcsodáltuk a jó Isten bölcsességét a szülői hatalom létesítésében, a gyermeki szív szövevényes, mégis szépséges világában, - végül hősi hűségében az Istenhez.

Vajjon az Isten csak a testnek adott életfakasztót, ápolót, gondozót, irányítót?... A lélekre nem gondolt az Úr?... Dehogy nem, hisz tudta ő, hogy a lélek is lehet gyenge, erőtlen, nagyon is beteg, sőt mi több a test egyszери halálával szemben, többször is halott!...

A lélek orvosai, új életadói a lelki atyák, és nálunk még előljáróink. Itt nekünk kollégistáknak igen őszinte lelkiismeretvizsgálatot kell tartanunk, mert általános provinciai panasz, hogy a kollégista klerikus sokkal tiszteletlenebb, könnyelműbb előljárójával szemben, mint a más, a világból jött fiúból lett klerikus. – Próbálják kimagyarázni, azzal, hogy más kis fiúk megszokták az Pátereket..., azok játszanak velük!... stb. Édeseim ez mind nem ok, ez forrás nem lehet tiszteletlenségre előljáróinkkal szembe, hacsak nem akarjuk hit nélküliségünket bebizonyítani.

Mert hogy valaki a hit szemével átlássa: „Aki titeket hallgat...., aki titeket megvet”... - s engedetlen, tiszteletlen legyen: ez non sens, - lehetetlen!...

1.) Mit kíván a tisztelet előljáróimmal szemben?

2.) Miért kell szeretnem őket? – Az önkéntes, meleg szeretet tényei!..

3.) Milyen engedelmisséggel tartozom neki? –

Az öntudatos kollégista így még a negyedik parancs keresztényi krisztusi légkörben megélményesült szellemével előljáróira, lelki vezéreire!

S látjátok én most csak egyetlen fájó tényre akaratok itt kitérni a ti okulástokra.

Nagyon helyesnek tartom, ha egy ifjú mikor tesz valamit tudja miért teszi. Ha mielőtt átadná magát valaminek, keresi annak komoly okait. De mikor valaki a szellemtelen kriszcizmus, sőt lesajnálás útjára lép – ez szellemszegénységet, jellembeli ziláltságot árul el!...

Mikor a kollégiumi újításokat kihirdettem: 200 pengő helyett 50 pengő, 14 nap szünet, - nagy vakáció, mely 2-3000 pengőbe kerül, akkor hangzott el füle hallatára:

- Buta barátok, tele vannak adóssággal s még újat csinálnak a vakációval, nemhogy haza engednének!....

Nohát legyenek buták a ti szemetekben., de hal a ti okosságatok? Egyetlen kollégistától se láttam, hogy írt volna szülőjének:

²⁹ 05.04

Atyám, a barátok elengedték a semmi 200 pengőből most 150 pengőt, - küldj ezeknek a koldusoknak egy kis alamizsnát, küldj nekik 20-30-50 pengőt! Nem, ilyet nem tapasztaltam, ennyi bölcsesség egybe se szorult. No hát, akkor hátra a szellemtelenséggel! Nekem van hitem, én láttam a hittel teljes szegénység csodáját: „hogy született meg Osvald atyánk kezében az egri lelkigyakorlatos ház, fönséges templom!”...

Hiszek, hiszem, hogy ha kell s bennünk lesz erre méltó lélek, szent Ferenc Atyánk megrázza az égben rongyos tarsolyát és hullani fognak a 100 pengősök a kollégium anyagi s minden más szükségessége fedezésére!...Hitet fiúk és hit-szerinti engedelmességet az életünkbe!

Veni Sancte Spiritus³⁰

Jöjj, jönnöd kell, ó isteni Fény, isteni Tűz, isteni Élet. Jönnöd kell, mert mi fényednél érteni, lángodnál szeretetre gyulladni, és örökké csörgedező életforrásodból életet akarunk meríteni. Te, ki kegyelmeddel az akarást bennünk fakasztottad, segíts minket azt életté, valósággá tenni.

Jöjj, hát és fényed világánál értesd meg velük Istenatyánk akarátát: legyetek ízig-vérig ferences ifjak. Isteni lángoddal égesd belénk az élet legmélyebb értelmét: szeresd ferencesen az Istent. Teremtő életerőd tegye bennünk ezt pezsgő, tüzes életté.

Jöjj, ó jöjj, esengve, vágyva, sóvárogva kérünk! S a lélek jött! Tágra nyílt szemünk, tüzes lett a szívünk és mi egy szívvel-egy lélekkel kiáltottuk: ferencesen akarunk, ferencesen fogunk látni, szeretni, élni.

Kedves Olvasó, vedd kezedbe e látni, szeretni, élni akaró ifjúság kis lapját és a sorok mögött keresd a lelkét, dobogó szívét, - ha megtaláltad, szeresd meg! Ha megszeretted, magadhoz öleld, tiédnek ismerd és semmit se fogsz sajnálni tőle! Akit szeretünk, azért mindent megteszünk!

A nagyobbak mind azon igyekeztek, hogy szóba önthessék: Miért szeretem és Szent Ferencet? A kicsik két hét után vették elő emlékezetüket és keresték: Mit mondott nekem utolsó exhortáió? A próbálgatásokból adunk most. Hibák, hiányok vannak benne, melyik emberi műben nincsen? - de örök, reményfakasztó értékek is!

Szabadjon buzgó mementót és áldozatkész támogatást kérnem e provincia legkisebb, de ferencesen élni akaró gyermekei számára. P. Magiszter

Új élet után³¹

Lelkes öntudatos vágytól vezérelve nagy örömmel kezdtünk a ferences eszmék megvalósítására a ... a szeráfi kollégisták cserkész szerű táborában. Éreztük mindannyian, hogy a jó Isten adja kedves lehetőséget nekünk. ...

Így készült a fizikumunk az új életre. A lelkünk se volt ám rest. Már a táborban is apostolkodtunk vasárnaponként 4-500-an tiszteltek, magas szoknyájú hölgyek, cserkészek, leventék, munkások hallgattak kápolnánkban misét. Ehhez mindannyiunk hozzájárult előkészítéssel, énekkel, jó példával. Tábor után a szülői édes fészek felé repültünk és ott is, és onnét is csak lelkünk mélyeiből adtunk. Majd az Alma Mater, a kedves Kollégium csókolt ismét homlokon, és a szentségi Jézus simogató jósága készítette lelkünket a tüzes isteni Lélek befogadására. S mi vettük a Szentlelket. S megteltünk fényével, kegyelmével és esküre nyitottuk szívünket. Leszünk ízig-vérgi szeráfi Kollégisták. Leszünk Jézusnak, Immakulátánknak és Szeráfi Atyánknak büszkesége! Leszünk minden provinciái áldozatot megérdemlő ifjúság. P. Magiszter

Memento³²

Micsoda múltat, jelent, jövőt fölkaravó erő rejlik a hamvazószerdai hamuhintésben. Valami rendkívüli hő, fény lövel ki a hamuból, amely a jégszíveket is megolvasztja. De főképp a világot vet

³⁰ Szeráfi Ifjúság, Pécs, 1930. IV. évf. 3-4.o. (Az írás nem mindenütt olvasható!)

³¹ Szeráfi Ifjúság, Pécs, 1931. V. évf. 1-2. szám, 1-2.o.

³² Szeráfi Ifjúság, Pécs, 1930. V. évf. 5-6. szám, 3-4.o

szürke emberi életre. E világosságból hármat ismerek meg:

1. Hamu vagyok és hamu leszek. Szürke sors nagyon. ... jó lenne, ha szürkeség lefogná öntudatunkat, lelkünket és leszállnánk gögünk főnnhéjazó könnyelmű ... kakasülőjéről. Bárcsak le tudnánk szállni a mélyre, hogy isteni kincsek rejlenek! Teszem porhüvelyét ... szikrának, kincsnek, örök életű lelkem temploma kincsháza...

S az első nagy igazság, Istenatyánk teremtő művészetének örök ... összekacsolta egy életté a por embert az isteni lélekkel. Így a hamvazószerdai szürkeség égi vényt, isteni nagyságot nyer!

2. A hamuhintés kapunyitás az élet legmegrázóbb tragédiájának végigámulásához – nem nézéséhez! Ha tudsz fennhéjazó lenni, ő por-ember, akkor jer ide, jer és nézd meg művedet, nézd meg mint roncsol össze bűnöd Istenembert” Soha sem rázhat meg, verhet jobban földhöz a bűn szörnyű hatalma, kízó kegyetlensége, mint az Olajfák hegyén kezdődő kínon ... gyalázaton, durvaságon, testromboláson átvezető és a Kálvárián befejeződő isteni tragédia! Hamvazószerdán érzem elemi erővel Megbomlott bűnös ember a legkegyetlenebb és legvérengzőbb szörny te vagy!

3. Hiába hamvazószerda az ellentétel napja a hamu isteni fényben megasztosul föl, most meg az ember kegyetlen bűnmunkája emeli ki az Istenember, Jézus tüzes szerelmének emberi erőt s elmét meghaladó nagyságát. Így szenvedni, így szeretni csak az Isten, maga a Szeretetet tud! - s ez hamvazószerdának harmadik igazsága.

Mi is, Szeráfi Kollégisták érezzük por voltunkat, de fényben akarunk, az akaratosan jót cselekvő lélek fényében akarunk ragyogni! Ismerjük a bűn romboló marcangoló hatalmát, de nem akarunk e hatalomnak alárendeltjei, részesei lenni! Akarunk azonban a szelíd isteni Bárány, Jézus megölésének könnyes lelkű szemlélői, még inkább akarunk tűzszerelmének isteni lényegének részesei lenni.

Kedves Olvasó, küldj egy fohászt a szenvedő Jézushoz, hogy e hármak akarásunk valóságot nyerjen. P. Magiszter.

Alleluja³³

Zengett a diadalmas, győzelmi ének légen-égen át! Milyen jó örülni, repesni az agyongyötört emberi szívnek! Jézus, a megdicsőült, a föltámadt Jézus ezt a tisztult, belőle fakadt, alleluját örömet akarja munkálni bennünk. Az ifjúságnak is megvannak a maga küzdelmei, melyeket szinte játszi könnyedséggel küzd le, ha fészket rakott szívében a húsvéti öröm.

A ferences, a szeráfi ifjúság édes lelkesültséggel énekelt alleluját föltámadt Jézushoz. Esengve kért 47 fiúi szív: áldást, húsvéti örömet, sok-sok kegyelmet kedves Előljárói, Jótevői és Olvasói számára mindazon jókért, mellyel ez ideig elhalmozták. Azonban őszinte kérése is lenne ennek a jézusin, ferencesen vigadni akaró ifjúságnak:

„Őszinte bizalommal kérünk Mindenkit, segítsenek rajtunk, tegyék lehetővé szívünk igazi, őszinte vágyát: a szentferenci nagytábor. Tavaly még mi nem akartunk őszinte szívvel, - ma pedig mi imádkozunk annak sikeréért, a hozzá szükségesek megnyeréséért. Minden adományt, hozzájárulást szeretettel fogadunk. Isten fizesse meg!”

Én, mint aki kezem a kollégiumi ifjúság ütőerén tartom bátran mondom: Ifjúságunk szava ma őszinte, bensőséges, reményekkel teljes. Persze mi még a kezdet nehézségeivel küzdünk, nincsenek meg a szükséges felszereléseink, azonban magam és ifjúságom, sok-sok jó lélekkel egyetemben már év eleje óta ezek beszerzésén dolgozunk. Már alakul a helyzet, bontakozik a ferences ifjúság szentferenci nagytáborának valósági képe, de azért még sok a hiány.

Ezért bizalommal kérek és is Mindenkit, aki segíteni tud, segítsen, - siessen ifjúságunk tiszta vakációi örömeinek biztosítására, - amely sokban szent hivatásának kifejlesztője, másrésről meg mentsvára lesz.

Aki örömet fokoz,	- életet nevel,-
Aki életet nevel,	- kincset osztogat, -
Aki jó szívvel osztogat,	- Istentől kap igazi jutalmat.

³³ Szeráfi Ifjúság, Pécs, 1931. 179-180.o.

Minket keres³⁴

Vérbe borult szenved, arcod – Fárdatan hanyatlik le kebledre töviskoronás fejed és mikor meglátsz minket keresztetd tövében, új erő, új lüktetés kél egész valódban.

Bennünk is új erőt, új lelkesülést és új életet keresel. Belehatolsz gondolataink, vágyaink és cselekedeteink szövevényes világába s keresve-keresed magadat bennünk. Képed még igen kezdetleges a lelkünkben. Sokszor zavar még a képzelet, űz a fékezetlen szív és elragad az ösztönös test. Gyengeségünk mélységéből kiáltunk hozzád.

Vérző Szeretet, mit kívánsz tőlünk!?

Legyetek a kereszt tövéből kinőtt, véremmel öntözött liliomok. A fehér ifjúságé a jövő.

Kinyilatkoztatásunk szent nekünk, Urunk, de öntsd tüzes, isteni véredet belénk. Véred hármass keringése szentelje meg életünket! Jézusi vérkeringést az értelemben, hogy gondolat, képzelet ismeret, tudás mind-mind jézusi legyen. Harcolunk minden bűnös, sötét, közönséges gondolat... ellen. - Ez első célunk e szent időben.

Jézusi vért szívünkbe, hogy vágyaim, lelkesüléseink, érzelmeink, akarataink mind szíved szerintiek legyenek. Ez második törekvésünk.

Végül isteni véred keringjen egész valónkban, hogy egy szemernyi életműködés se legyen bennünk tudatosan, mely elszakítana Tőled, - Ez lesz legfőbb harcunk! Mi győzni akarunk. Győzelmi kincsünk te légy, édes, szenvedő Jézus.

P. Magiszter.

Szűz Anyánknál³⁵

A pécsi barátok toronyórája hajnali három órát ütött. Tizennyolc lelkes, áldozatos kollégista víg-imádságos lélekkel igyekezett a szürkés homályban a gyűdi Szűz Anya templom felé. A kilométerek fogytak, meg-meg simogatott a naptestvér mind' melegebb sugaraival, de azért csak egy egy volt a jelszó: Előre, a Szűz Anyához!

Édes öröm töltött el mindnyájunkat, mikor $\frac{3}{4}$ 8-kor térdre omolhattunk a Jézuskás-Máriás kegyoltár előtt. Ó, itt a szívünk, a lelkünk s az édes Jézus a gyűdi Szent Szűz mosolygott le ránk. Felbúgott az orgona, feltört a ferences szív hála, öröm éneke, s a P. Magiszter az összes kollégista testvérek nevében mutatta be az Úrnak a legszebb áldozatot három célból.

Először, hogy a Szent Szűz által fejezze ki háláját a gondviselő mennyei Atyának mindazokért a kegyelmekért, melyekkel Kollégiumunkat harminc éven át elhalmozta. /1902-03 tanévtől 1932-33. tanévig./

Másodszor, hogy áldást esdjen le Szent Királynőnk által áldozatos jótévőinkre, akik annyi nehéz anyagi gond ellenére is szünet nélkül támogattak. Különösen kettő-három.

Harmadszor, hogy a csodatevő jó Anya óvja meg otthonmaradottakat és ne engedje, hogy a fölözletás vihara megtépázza, elpusztítsa harmincéves Szeráfi Kollégiumot. ...boldog hittel búcsúztunk el délután jó Anyánktól, hogy estére ismét a mi kedves ferences otthonunkban térhessünk nyugovóra. P. Magiszter.

Öt szent betű³⁶

A mának futkozó, rohanó, pillanatonkint változó élete üressé, idegessé, nyugodt elmélyülésre egyenesen képtelenné tesz. Hovatovább megszámlálhatatlan lesz azon embereknek serege, akiknek a legszentebb forgalom is üres semmiség, a legégetőbb szükségesség is hideg, rideg dőreség, akikben zátonyra fut minden mélység-keresés, megszűnik számukra a kibeszélhetetlenség!

³⁴ Szeráfi Ifjúság, Pécs, 1931. 119-120.o.

³⁵ Szeráfi Ifjúság, Pécs, 1933. 3-4.o.

³⁶ Korunk Szava, 1933. február 15. 53.o.

A rengeteg szóáradatban, mely emberi ajkakon végig hömpölyög, aligvan üresebb szó, fogalom ennél: *Isten*. Átvillan milliószor és milliószor azon ajkon alázatos tisztelettel, gúnyos megvetéssel – szeretettel, utálattal, eget nyitó imádással, dühös megvetéssel ..., ó de mily kevés szer elmélyüléssel. Kin viharzik át ez az *öt szent betű* végtelen átfogással? Mily kevés lélekben zendül mindent kitöltő erővel! Boldog, ezerszer boldog a lélek, aki minden ideges kapkodás ellenére is képes átélni, kincses gazdagsággá mélyíteni önmagában e végtelen nagyságot, *Isten!*

Benne szorong e röpke szó fogalmában *a lét és a nemlét*. Napsugár, rózsaszirm, futóhomok, tengerszem, gyermekkacaj, jajongás, élet és halál, elképzelhetetlen világok, lelkek víziós, de megvalósulást nem ért meglátásai, az emberi ész hajótörött kutatásai ... mind, mind benne vannak. Benne vagyok én is. Ő e gondolat szédítő! Szárnyakat ad, hogy feléje röpjek, ajkat cserepező szomjúságként űz feléje s nyugtot benne is csak akkor találok, ha életté magasztosult az egység: *Isten és én*.

Ő a kezdet és vég. Belőle szakadtam ki. Elmém belőle veszi igazságszomját, Ő űzi lelkemet a jobbra, Ő élvezi bennem a valódi szépet, Ő tör bennem szüntelenül a végtelenbe. Nekem, e földön küszködő emberkének, hozzá kell visszatérnem. Haza kell találnom; csipognom, sírnom kell, mint a fészkből kiesett madárfiókának, míg örök, szent keze föl nem vesz, haza nem visz. Mily boldogság már itt *Benne élni*, milyen megmérhetetlen titokmélység *örökre Benne pihenni!* Ezért érdemes *Érte* élni!

A mérhetetlen emberi gonoszság közepette *Ő az én szent erőm* mely szennytől, piszoktól, lelki sorvadásoktól megóv. Ő serkent jóra, szerelmes szétáradásra, Ő sarkal könnyet törölő, simogató szívjóságra, Ő akarja, hogy utolsó falatomat megosszam az éhezővel, fődözzem be a mezítelent ..., igen Ő, mert maga a *Jóság*. Vezérszillagom az élet ezen útvesztőjében s nem enged igaztalanná, léhűtő könnyenélővé, másokat nyomorgató gabszággá lennem. *Ő az igazságom*. Nem félek sehol, nem riaszt az éj sötétje, az erdő bizonytalansága, az emberi gonoszság..., benne élek küzdök, sírok és örülök, *Ő az én örök jelenem*. Ha elbukom, Ő emel föl, ha megütöm magam Ő enyhíti fájdalmamat, ha az árvaság könnye váj barázdát arcomon Ő simítja el, s ha véget ér e földön számomra minden, Ő kezd végtelen újságban életet nekem, mert *Ő az örök Élet*.

Isteni Szikra³⁷

Dante látnokai szeme, mint hatalmas tűzkohót szemlélte az Istent. A kohóból milliószám törtek elő és röppentek szét a tűzlángok és szikrák, - felices ignes, felices scintillae- hogy széppé, Istenhez és emberhez méltóvá varázsolják a földet, az életet. – a lobogó lángocskák, a röppenő tűzszikrák ez életben a lelkek.

Valóban, ha a csend szent némaságában, a sötétsége misztikus fénytelenységében befelé nézek, ha a szentbonaventúrai introspekciós fényvel vizsgálom benső világomat, - megtalálom az én szerelmes lelkemet, ezt az Istenből kiszakadt boldog tüzet. Elámulok a bennem szorongó titkos, nagy világon és megértem Szent Izidor felkiáltását: „Ember, mond, mit csodálkozol a csillagos ég mérhetetlenségén, mit a tenger mélységén, hisz’ a te lelked a mélységek mélysége, s megcsodálhatod-e eléggé!”

Titkos belvilágom első bizonyossága imago Dei vagyok, élő, eleven kép Istenemből. Halhatatlansága engem is ékít, - örök vagyok jövőmre nézve, - akaratomban szabad nagyhatalommal lettem, - gondolataimnak, vágyaimnak, érzelmeimnek határait senki se mérheti meg, - cselekvéseim biztos eredménnyel döntik el jövő sorsomat ...

Ez mind igazság! Éppen azért nem leszek dilettáns, avagy kontár, hanem vérbeli életművész s vigyázok arra, hogy el ne rontsam magamban Teremtőm remekművét. A negatív ember azonban nem elégít ki engem, hiszen a természetem nyugtalanul keresi az élet pozitívumait, mindig a több igazat, a biztosabb jót, az eszményibb szépet és az abszolút Valóhoz segítőt keresi. Ezeket, mint életalakító erőket, beleviszem a sűrke élet hétköznapijaiba, azoknak zűrzavaros,

³⁷ Korunk Szava: Aktív katolikus orgánus: 1933. április 15. (III. évf. 8. szám), 133.o.

idegesen váltakozó gondolataiba, hogy rendet, békét, céltudatos életet teremtsék. – tengerszem leszek s azt akarom, hogy létezőm törés nélkül mutassa a facies Deit, - Istenatyám arcát.

Szent Bernát segít megismernem a lelkemet, mint a mulandóság és az örökkévalóság horizontját. Kapocs, foglalat vagyok a kettő között, mert haladó testben járva az idő, a mulandóság igáját viselem, de halhatatlanságom az örök élet vágyát, tényleges részeseését biztosítja számomra. Sejtelmes kettősség ez! A mulandóság segít örök célomhoz, Istenhez, vagy zúdít le boldogtalanságom véget nem ismerő mélyébe. Viszont örökkévalóságom napsugarassá, békésen boldoggá varázsolhatja mulandóságomat, bár nyomor, vergődés, betegség, elnyomatás, halál jár velem egyazon életúton, - vagy pedig minden fény, illet, kéj, dicsőség, hatalom ellenére is kínlódo vergődést, titkos rágódást, mély fullánkot dobhat földi boldogulásomba.

Ezek nyomán részemre is csalhatatlan igazság az assisi Pátriárka, Szent Ferenc intése: a szolgáltság igájába kell fogni a szamar testvért, hogy ne lázadozzék a lélek ellen. Igen, törekvésem odairányul, hogy ne legyek földszagú, giliszta ember, aki boldogtalan halálra kényszeríti magában a lelkét. De túlzástól is óvakodom. Testemet nem vetem meg, nem utálom azt, - Isten remeke az is – hanem odatöreksem, hogy tiszta, ragyogó szentélye legyen a lelkemnek, hordozója a bennem lakó Istennek. Ezt elérnem dicső győzelem!

Végül a teremtmények koronája, éke, dicsősége is vagyok. Nem a szemeim, nem kezeim..., nem érzéki, fizikai világom révén, hanem halhatatlan lelkem által. E nagy természet fölé, világ fölé emelő isteni erő irányítja, magasabb régiókba segíti bennem a gondolatokat, az érzelmeket a vágyakkal, sőt a cselekedeteket is, - új világokat tár föl, - összekapcsol a Végtelennel, - hitet lop elmémbe, reményt a lelkembe, szeretetet a szívembe, - bizton vonz a mélységek, magasságok felé...

Mennyi sok mulandó cél, törekvés, nagyravágyás tüzei az embereket, mennyi csalódás, lemondás, meghunyászkodás, kétszínűség, ravaszság, embertelenség tarkázza életüket és mégis – vagy éppen azért?! – a vég milyen szomorú, elmúlás, nem egyszer már e földön kétségbeejtő nyomorúság. – E nagyon is szent igazságát: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkének kárát vallja?” – Hát én nem ezt akarom, kincsek, rejtett kincsek kellenek nekem, melyeket Jézus sejt bennem, melyet Ő keresett először lelkemben. – Megtalált kincse leszek Jézusomnak, magamnak és embertestvéreimnek. Az elő kettő módja világos, a harmadikéra pedig elnémult ajkú Profétánk, Prohászka oktat: „A forrás vizet, a szív vért lüktet; a lélek pedig, melyben Isten él, öntudatos jószágot, lelkiséget, szeretetet állít a világba!”

Patrona Hungariae³⁸

Az európai kultúrállamok krisztianizálódásának történetében sehol se jut oly kiválóan első szerep a Boldogságos Szűznek, mint Magyarországon. Elmondhatjuk minden nagyzás nélkül 1.) Mária nélkül nem született volna keresztény Magyarország; 2.) Mária ringatta bölcsőjét édesanyai gonddal; 3.) Mária óvta az évszázadok folyamán.

Szent István, első apostoli királyunk államalkotó bölcsességét abban látom leginkább kimagaslani, hogy zseniális szellemével, finom lelkével fölfogta, hogy bizton megérezte korának eszmei hovatorrtetését és habozás nélkül, férfiasan, kétségtelenül providenciális egyéniségének minden vitás erejével beleállott a világot és főképp nemzetét krisztianizáló szent munkába. Azonban, véreit jól ismerve, eszméje nem csupán keresztény királyság, hanem nyomatékosan a Szent Szűz különös oltalma alatt álló keresztény királyság.

Kiválóan finom, de szövevényes a magyar lélek. A legnagyobb ellentétek csodálatos egységbe olvadnak nála, amit aztán a kegyelem művészmunkája természetfelettivé magasztosít életében az isteni, örök akarat érvényesülése érdekében. Ennek a végtelenül finom kegyelmi munkának elvégzője a magyar lélekben legelső sorban a Boldogságos Szűz.

A magyar tüzes, keleti vérenek lávaszerű forrósága miatt nyugodni nem tudott Pannónia

³⁸ Korunk Szava: Aktív katolikus orgánus: 1933. május 1-én, III. évf. 9. sz.

keresztény vértől megszentelt földjén. Csata csatát ért, - portyázott, harcolt, gyilkolt, rabolt... s lett a szomszédos és távoli országok élő réme. Ezt vadóc, szilaj férfit higgadt, nyugodtan megfontoló, állandó országot alapító jellemé csiszolni, - országát megőrző, fejlesztő, művelő egyéniséggé kinevelni emberfeletti munka volt. A kereszténység nem tudott kezdetben szilaj természetére termékenyítőleg hatni, pedig sok-sok papot, szerzetest látott és igen sok templomot földölt és kifosztott. Megütötték ugyan füleit nem egyszer a kereszténység tanai, többször ámulatot is váltott ki érdeklődő lelkéből, de a gyermek Jézus mosolya, a munkás Krisztus életet szentelő szelleme, a megváltó Istenember véres tragédiája még nem simogathatta meg termékenyítő, életfejlesztő napsugárként – gyerekes, férfiatlan, gyáva életfoglalat volt ez neki. Itt valami más kellett. Ezt a rendkívül fontos mást adja első szent királyunk apostolhoz méltó irányítása mellett Szent Adalbert, Szent Gellért, Szent Mór püspökök nyomában járó, dolgozó térítő serege. Feltűnik általuk a magyar lélek egén a csillagkoszorús Nő, a kígyót acélsarkával széttipró Asszony, a Hősnő, amint kétélű kardjával legyőzi a lélek, az egyház ellenségeit. E főséges égi tünemény a lovagias, nőt eszményesítő, harcért lelkesülő magyar lelkét egészen megnyerte! A többi már könnyebben ment.

Imádásra és meghódításra igazán méltó előtte az az Isten, aki ez eszményi, fehér fényben tündöklő, töretlen dicsőségű Nőt teremtette. Most már aranyos, égi kincs Mária karján, hisz' hús e diadalmas Asszony húsából, vér az ő makulátlan véréből, élet magából az Életből, Isten magában az Istenben. Lelke az ámuló magyarnak még nem ért meg mindent tisztán, de a titokzatos mélységek és magasságok annál jobban lekötik bensejét, egész emberi valóját. E szent Édesanya példáján felbuzdulva még jobban megszereti a családját. Mária a szentesalád nagyasszonya, királynéja, - hát akkor az ő hitvese, az ő felesége is nagyasszonya, királynéja családjának, ő pedig a királya. Királyi érzés hevíti lelkét- életét. A családban, ezen kiskirályságban a dolgozó hitves mellett tétlenül nem élhet, - neki tenni, alkotni, dolgozni kell. . Lelkében szépen hozzásimul a munkás Krisztushoz, megszereti a munkát, s a munka diadalmas eredmény-öröme többre sarkalja, civilizációt, kultúrát teremt.

Természetesen életében megismerkedik a sikertelenséggel, meg a szenvedéssel, a fájdalommal, sőt az emésztő kínnal és a sokszor rémes elmúlással is. Ebben az életdermesztő, lelki sötétségben reveláló fényvel döbbsenti rá a szeplőtelen Nagyasszony mindezek ősforrására, ősökára: a bűnre. De itt nincs megállás. Jön a fájdalmas Anya, jön a héttörű Asszony, jön a vérben megdicsőült Fájdalom a ronctestű, vérző, keresztviselő Jézus nyomában és ellenállhatatlan bizonyossággal vési lelkébe a bűntől szabadító, minden fájdalom elviselésére segítő, egyedüli biztos gyógyszert: Jézus véres áldozatát. A Boldogságos Szűz ezzel megoldotta a magyar lelkében a legnagyobb problémát, - a szenvedést, győzelme így bizonyos. A küzdelem és szenvedés értelmét helyesen látó, okaiban elmerülő, eszmélkedő férfi lelkét egy gyors fordulattal a Szent Szűz az égre irányozza – ahol Őt először meglátta – szeretettel, hívogatólag int és szól feléje.

Lélektanilag így szülte újjá a Boldogságos Szűz a pogány magyar férfi lelkét és alapozta meg általa a keresztény Magyarországot.

A magyar női lélek meghódítása és újjászületése már gyorsabb, könnyebb és egyetemesebb volt. Mi sem természetesebb, mint hogy ez is a Száz Anya, a Nagyasszony hatása alatt lett a magyar élet felbecsülhetetlen kincsévé.

Ó, hogyne kellett volna a lilimos, angyalos Szűz az alaptermészetében, tiszta, érzékeny, finomlelkű magyar hajadonnak, mikor Benne ismerte meg nemének büszkeségét, kihez a bűn árnyéka sem férhetett! Ő lett mindene.

A családi, jó magyar anyának is megnyerte vonzalmát a koronás Nagyasszony, akinek karján a világmegváltó Istent tanulta meg imádni mosolygós Gyermekek képében. Anyai szívének selymes jóságával és szeretetének odaadó melegével vette Őt és Jézusát körül, míg életet általuk erényesebb, imádságosabb, istenibb lett. Megszentelődött az ősmagyar, de tiszta, családi szentély. A krisztusi-máriás hitves és édesanya szelíd, áhítatos finomsága fogékonyabbá tette férjének és gyermekeinek lelkét az isteni titkok elfogadására, majd türelmes jóságával kisebbítette bennük a szilaj harciasságot, a heves lobbanékony nyugtalanságot és családi-otthonhoz. – Ő szentelte meg a

házi és mezei munkát. Mindenből örömmel, fáradhatatlanul és hűséges kitartással vette ki a részét. – Vezére, iránymutató fáklyafénye e földi honban a szent, koronás királyné, bajor Gizella volt.

Ez a magyar nő képe és keresztény honalapító munkássága a Szent Szűz nyomdokán.

Ismerjük el őszintén szomorú lecsuszamlásunkat az áldozat életköveiből képződött dicsőséges magyar magasságról és érezzük át újjászületésünk szükségességét, - e nélkül nem lehet igazi, új magyar élet. – A mód és út adva van őseink életében: nézzünk Nagyasszonyunkra, kövessük Őt és új magyar mennyországot alkotunk ezerével hazánk területén.

A Máriatisztelel szociális jelentősége³⁹

Szent István eszméje: *Mária különös oltalma alatt álló keresztény királyság*, bár nagy áldozatok gyümölcseként, még saját életében realizálódott, de ezeréves történelmünk folyamán vált igazán szembetűnővé. A milleniumi ünnepségek során az oly kevésbé katolikus szellemű Wekerle is fennen hangoztatta, hogy Magyarország fennmaradását annyi véres viharon keresztül egyedül Nagyasszonyunk különös s feltűnő pártfogásának köszönhetjük. E különös és feltűnő pártfogásnak nyitja *a materna potestas*, az anyai joghatóság, amelynek jegyében a Szent Szűznek ajánlotta hazánkat Szent István. Ennek lettek érett gyümölcsei az idők folyamán Szent István, Szent László, Nagy Lajos, Hunyadi János, Mátyás király, Eszterházy nádor győzelmei, melyek nyomán Máriás szentélyek, apátságok, zárdák keletkeztek és lettek a magyar lelkiség és műveltség kiapadhatatlan forrásaivá. — Mária fakasztotta a magyar életfáján a szentség rügyeit.

Ez a múltunk. A jelennel kapcsolatban ne ringassuk hamis biztonságba magunkat, hogy *mi még jól állunk, nálunk rend és béke uralkodik, nincs, szegénységünk mellett se, éhhalál vagy végső nyomor ...* Ne mondjuk ezt, mert ez a valóság hamis letagadása. Nagyok a bajaink, sőt veszélyes szociális, társadalmi, gazdasági, — s legfőképp erkölcsi válságban szenvedünk. A napról-napra leplezett kommunista szervezkedések, — a kevesek kormányokat buktató, magyar véreink ezreit szipolyozó hátaimaskodása, — a munkanélküliség folytonos emelkedése s a nyomában járó pauperizmus gyors gyarapodása, — a népegészség véstjósuló leromlása, valamint a gyermekek tízezreinek csenevész, beteges elsatnyulása, — a panamák és öngyilkosságok demoralizáló áradata, — a házasságok bomlása, a családi élet lezüllése s az erkölcsök minden vonalon való eldurvulása ezt bizonyítja. Értsük meg ezzel kapcsolatban Szentatyánk aggódó figyelmeztetését: *„Ha férfiásán és haladéktalanul nem vállaljuk a végrehajtást (t. i. a bajok orvoslását, főképp a proletársors megszüntetését), ne áltassuk magunkat, hogy a közrend, az emberi társadalom békéje és nyugalma a fölforgató hatalmak ellen megvédhető.”* (Quadr. Anno.) Azonban bajaink megismerése magában még édes kevés a kibontakozás szempontjából. El kell ismernünk, a „világ” s az „ország” mégoly ideges tiltakozása ellenére is, hogy e szörnyű életkátyúból: *„a vallás és az Egyház segítsége nélkül nincs kiút.”* (Rer. Nov.)

Ezek előrebocsajjtásával a magyar kibontakozás érdekében jöjjön egy komoly történelmi elismerés, az tudniillik, hogy *a magyar katolikus vallás és a magyar katolikus egyház megerősödése, történelmi hivatásának betöltése s Magyarok Nagyasszonyának tisztelete nélkül el sem képzelhető.* Ezért nevezik Szent László óta Regnum Marianumnak Magyarországot. A regnum szó nem-csupán „királyságot”, „országot” jelent, *hanem „uralmat”* is. Viszont ez napjainkban elsősorban azt erősítené a „regnum marianum” szerint, hogy nekünk bajainkból kiemelő erőnk csak a „mariánus uralom” s ha kimondottan a társadalmi megújulás szükségességét tartjuk szem előtt, akkor egyenesen *„szociális mariánus uralom”*, a „regnum sociale marianum” megvalósulása lenne.

³⁹ Korunk Szava: Aktív katolikus orgánus, 1933. május 15, III. évf. 10. 165-166.o.

Ne ítélje el előre senki ez eszmét csak azért, mert *új*, mert *talán* szokatlan! Ne, mert ki a megmondhatója annak a felbecsülhetetlen értékű társadalmi, népjóléti és erkölcsi újjászületésnek, ami ez eszme megvalósulása nyomán fakadna. Úgy hiszem, ez vésné rá az egyetemes Katolikus Akcióra *a jellegzetes magyar vonást*. Ez a munka ízig-vérig *katolikus*, valóban *aktív* és kimondottan *magyar* lenne.

Az új szociális rend kialakulása szempontjából legfontosabb, hogy az egyes társadalmi osztályok közti úr kitöltődjék, hogy a társadalom minden egyes tagját komolyan egybefűzze az összetartozandóságnak érzete a közös célért, *a köz és magánjólét biztosítása érdekében*. Van-e ennek eszményibb és mégis reális megvalósulási lehetősége annál, hogy a hazai földön, a legjobb édes anya, Mária fog össze bennünket és ráeszméltet arra, hogy Krisztusban, Őbenne és Szent Istvánban *mi mind édes testvérek és magyarok vagyunk?!*

Másodszer a magyar, katolikus testvériség e máriás és igazán szociális egységében bizton együtt van a megújódást eredményesen munkálni képes három hatóerő: a munka, az értelmiség és a *magántulajdonként ésszerű elosztásban kezelt tér m észét*. *Megfog-e* bennünket az a nagyszerű lehetőség, amely meghúzódik ez egység mögött? Az tudniillik, hogy az egységes katolikus intelligencia tudatosan, aktíve föllépne a felső és alsóházban, a kamarákban *a szociális igazságosság* elérhető teljes érvényesüléséért. Ezt sürgetnék a bírók és „a tornyok alatti” katolikus nagyok, ezt munkálnák tanítva az egyetemi katedrákon professzoraink, a középiskoláinkban és népművelésünkben tanáraink és tanítóink ... — Másrészt a katolikus tőke és birtok a maga keretein belül — legalább erkölcsi téren vezető szerepre törekedve — gyors tempóban hozzáfogna a *munkanélküliség leküzdéséhez*, ami kiválóan katolikus ügy, hisz’ katolikus testvéreink jórészt köztük találjuk. Katolikus irányítás alatt egy telepítési akciót kellene megindítani, — az ősvadonhoz hasonló erkölcsi eltévelyedésben sýnlődő alföldi, ormánsági katolikus testvéreinken lelki, kulturális, és anyagi szempontból segíteni szükségképpen, helyi lelkészségek, iskolák és gazdasági, segítő-egyletek létesítésével. S ez nem utópia, hiszen vannak bőven munkanélküli mérnökeink, építészeink, iparosaink és munkásaink, pénzünk is akad még, birtokaink is, — ha van hitből fakadó máriás, szociális eszménk és mindenekelőtt igazi felebaráti szeretetünk.

Harmadszor a szociális és máriás testvériség, — az intelligencia, a munka és tőke harmonikus együttműködése nyomán bátran megnyílhatnának a *gyárak nagykapui*, hogy a mainál sokkalta több munkással dolgozzanak normális bérért, másrészt a tőke abnormis profit éhsége nélkül.

Negyedszer a szociális és máriás testvériség jegyében nem tartanak tovább lehetetlennek a *Katolikus Egyesületek* megszervezését XIII. Leó és XI. Pius eszméi szerint, hogy „munkások, iparosok, földművesek, és mindennemű alkalmazottak”, — „munkások és munkaadók” egymás kölcsönös megsegítésére egyesülhessenek. Ezen egyesületek életképességét fokozni tudnók folyton az ernyedetlen taggyűjtés, a tagok szociális nevelése, a keresztény szolidaritizmus és a szeretet elmélyítése révén. — Itt és a többi munkatereken is *Jól képzett segítőkre van szükség*” (Quadr. Ann.), akik magyar viszonylatban, mint szociális apostolok erős hittel, fáradhatatlan úgyszeretettel és minden áldozatra kész lelkesedéssel vinnék előre a jobb és igazságosabb jövő szent ügyét. A társadalmi kötőanyag a máriás szellem.

Ezeket az apostolokat volnának hivatva kinevelni elsősorban a *szociális és máriás szellemű szent gyakorlatok* mind intelligenciánk, mind munkástestvéreink körében, így az örvendetesesen terjedő lelkigyakorlatos mozgalom hovatovább több gyakorlati és szociális gyümölcsöt teremne. — Rendkívül fontosak lennének a nagyközönség szempontjából a *szociális hetek*, a díjtalan *szociális kurzusok* és legfőképpen a szociális tudományok iránt komolyan érdeklődő, azokban elmélyülő ifjúságunk összehozása *társadalomtudományi körökben*. Ezekben is tervszerűen és intenzíven a szociális és máriás

eszme érvényesülne, fejlődne és képződne egy új ezredév boldogságának biztos bázisává, —•
szociális és máriás tudományosan megalapozott bensőség lenne úrrá a szívek felett.

A mi édes Kisasszonyunk⁴⁰

A kereszténység még nem írta rá a történelem misztikus lapjára az i-t, amikor már régen ringott a bűnátkozta földön a legszentebb bölcsőt, melyben édesen pihegett a csöppke Lányka, imára kulcsolt kezű agg édesapjának és a boldogság könnyeit szüntelen hullató édesanyjának őrző, féltő gondossága mellett a mérhetetlen szeretet, a feszülő figyelem, a villámgyors tenni akarás, az áldozatokra és a mindenrekész lelkület tüzelte a boldog, szent szülőket édes Kicsikéjükkel szemben. A kicsike neve Mária!

Két világ mesgyéje Ő, az Isten mosolya a szomorú földön, az égiek büszkesége, a földiek boldogsága, minden szentség, jóság, szépség, harmónia, hófehérség eszményképe, a teremtő Isten kezének remeke, testbeöltöző, egyetlen, hűen megvalósult gondolata. Születése a legszebb élet hajnala, aurora speciosa, amely valóban hora auerea vitae, az élet fényességes órája. Boldog öntudattal mondhatta a Szent Szűz egykor Szent Brigittának: - „Az óra, amelyben én születtem, valóban aranyos, drága óra, hisz az emberek üdvösségének kezdete volt.

Úgy szeretnék most végtelenül hatalmas lenni s mindenkit a Szent Szűz bölcsőjéhez vinni. Mindenkit a kuszált, hamis, álnok, hazug világból., hogy rájuk mosolyogjon az Isten szépsége, jósága, igazsága, ragyogó tisztasága a Szent Szűz lényéből s lennének új emberek, ember-testvérek, megértő, meleg szívek, segítő jóságok, könnyet és verejtéket törölgető irgalmasságok, kérgeskezűséget, kérgeslelkűséget puhává-simogató életboldogságok.

Jól tudom, ez lehetetlen! Azért mégis megkérem a jó édesapákat, édesanyákat, meg a mi máriás reményünket, a fiúkat és leányokat, hogy legalább így kevesen, röpjünk vissza az isteni élet hajnalpirkadásába, és telítsük, gazdagítsuk ott lelkünket, életünket. Értsük meg jól, vergődő édesapák, könnyes szemű édesanyák, hogy az élet száz keresztje, számtalan mostohasága közt is, vagy talán annál inkább: Isten ránk mosolygó szeretete a gyermek, az élet, a hús, a szív, a vér, a csont, amely mind belőlünk való. Épp azért hitet, szent isteni hitet az ég kincsét hordozó édesanyák lelkébe, - csodálatos,teremtő, életszépítő hitet az életet magunkban kivirágoztató krisztusi, jó anyák szívébe!... Hitet, a hősök szent hitét az édesapák keblébe, mikor az első csapás érti őket a gyermekért, mikor a jó Isten ajándékoz nekik az első felső bimbó után még 6-8-10 életrózsát, hogy igazán világba boruljon bennük az élet-fája!... Megértetek-e kedves, jó Szülők!? Hitet, hitet a szívetekbe-lelketekbe és ismét megszépül a családi szentély, megifjul szeretetek, hűségetek, - puhább lesz a kenyér, édesebb a munka, nem lesz kétségbeejtő a verejtékezés, sőt elviselhetővé válik még a néha-néha bekukkantó nincstelenség is. Mosolyogja rátok az édes picit Mária a jó Isten szeretetét és életfakasztó szent boldogságát!

Édes ifjúságom, lendületes, színpompás, életdús-e még a lelked? A titokzatosért, a szépségéért lendülsz, lelkesülsz-e még? Elbűvöl-e jövőd végtelenbe merülő csúcsa és sarkal-e a többre, a mé többre, a legtöbbre annak fénybeborulása? ... Ugye igen!? Ne horgasszatok le fejeteket, lelketeket, de igenis nézzetek az égre s vegyétek észre, hogy ránk mosolyog az Isten, új életet, új kincset osztogat nekünk ma a mosolygó Máriácskában. Értsétek meg és vessétek szívetekbe: Mária életútja az egyetlen, amely töretlen, nyílegyenes, végtelenbe érő, ezen az úton nincs hátrálás, nincs hűtlen elhagyás, nincs összeomlás! Ha boldog akarsz lenni életedben, hass oda, hogy töretlen legyen életutad. Ennek nyitja: hordd magadban szüntelen a te mindenható, mindentudó, szerető Istenatyádat. Ez annyit jelent, hogy vele gondolkozzál, vele érezzen szíved, vele színesedjenek vágyaid és vele cselekedjél. Mindezt élő, eleven hittel. Lehet, hogy kimosolyognak barátaid, barátnőid, sőt talán gúnyolnak, bántalmaznak, - vigyázz, meg ne törj, el ne veszítsd életed töretlenségét, mert akkor keserűen fogod megtapasztalni a gyávák hátrálásának boldogtalanságát. Életed legyen nagyigényű, melynek kevés a töretlenség, a simaság. Ó, a sima út

⁴⁰ Katolikus Élet, 1933.09.15. X. évf.15.szám, 232-234.o.

lehet kacskaringós, ki-beszögellő, s akkor mennyivel később vezet a célhoz a nyílegyenesnél. Életutad nyílegyenes lesz, ha Mária nyomán Jézust követed. - Hidd, hogy Jézus a lét és az élet teljessége, - hogy benne Istenatyánk minden, végtelen kincse ereszkedett le közénk, - hogy minden vágya és öröme bennünk a több és gazdagabb életet munkálni. Ehhez azonban nekünk is hozzá kell járulnunk, a mi munkánk is lényegbevágóan fontos.

Jézus útja nyílegyenes, de meredek. Rajta az életszintek: a., minden szeretetet magának követel, de Őbenne mindet, mindenkit szerethetek, szeretnem kell; - b) lemondást vár tőlünk, hogy életürességünket betölthesse a nagylelkűség és hősiesség vívmányaival; c) keresztet rak vállainkra már fiatalon, hogy életutunk végén megkoronázhasson az örök élet hervadhatatlan koronájával.

Édes ifjúságom, érted-e Jézusodat, lépsz-e a nyomába, győzől-e erejével? Mindez tőled függ, de egyet jól jegyezz meg: piszkosak, lumpok, csavargók, gazemberek... nem járhatják Jézus útját! Épp azért légy okos és éber, hogy ki ne szívják erőidet e csúf, életpolipok és tapasztalni légy kénytelen saját magadon, hogy mennyivel több ért követel a jézusi utat hűtlenül-elhagyók életútja. Útjelzői: nyomor, kórház, örültek háza.

Végül életboldogságod akkor lesz teljes, ha töretlen és nyílegyenes úton az égbe érsz. Titka: élni az Istent! - Ne nézz nagyot nem lehetetlen ez! - Tudat- és életvilágodat ragyogja be a boldogító hittény: itt lebeg közöttünk, bennünk a Szentlélek, a kegyelmi, isteni élet ősteljessége, - felbugyog és szerteömlik az anyagszentegyház három világot (küzdő, szenvedő, dicsőséges) átfogó mezején, - színben, fényben, ragyogásban, erőben ömlik át a hétszentségi csatornán az emberi lelkedbe! ... Ő, titokzatos, végtelen a Szentlélek kegyelmi tengere! Itt az a fontos, hogy lendülj bele bátran a Végtelenbe, ússz és evez a mélyre s végtelenül boldog leszel! Sohasem fogod tapasztalni, hogy mit jelent kifosztatottan örökre összeomlani, elkárhozni.

Búcsúzunk tőled, kedves Máriácska, édes Kisasszonyunk, búcsúzunk bölcsődtől, hogy diadalmas hited, - istentől áldott életutad a miénk is lehessen. Ezért élünk, ezért küzdünk!

Isten szentjei.⁴¹

Krisztus Királynak, a teremtett világ abszolút Urának legnagyobb dicsőségei, - hatalmának kifejezői a szentek. Nem lehet egyetemes hatású, nagyvonalú kultúremlő az, aki az 1900 éves kereszténység örökifjú arcán, életében nem veszi észre a szentség szüntelen virágzását, aki nem látja a jellemóriásoknak, a hősöknek, az eszményi embereknek ama végeláthatatlan sorát, amely Jézus szalmás jászolától máig vezet, mától, a múlt biztos tanúsága alapján, az élet végső határáig. Ki képes átfogni azt az egyetemes hatást, amelyet Isten e hősei a éle, a jellem, az erkölcs, a művelődés, a művészet, a szociális élet terén jelentenek?! Nincs kor, év, nap talán óra, perc, pillanat se Jézus Krisztus óta, melyet istendús lelkük meg nem szentelt. Hol kullogna az európai civilizáció apostoli áldozatos munkájuk nélkül? - Hol tartana a tudomány időt, kényelmet, imát, önsanyargatást és ezernyi mást a verum aeternum, az örök igazság oltárára helyezett lelkesedésük nélkül? Hol lenne a művészet az ő poetikus, diadalmas, harmonikus, megistenült életük nélkül? - Egészen bizonyos, hogy nélkülük Európa, sőt a Világ sohasem jutott volna el arra az egyetemes kultúrfokra, amelyet ma birtokol, és hogy csak annyi műveiben a maradandó, abszolút érték, mind igaz-emberi, mind isteni szempontból, amennyit általuk, termékenyítő lelkük szétáradása nyomán alkotott. Ezekon túl, miben tűnik ki – főképp gyakorlatilag – leginkább a Szentek életértéke? Háromban.

A múlt, ma és a jövő számára Ők élő halhatatlan bizonyosságok, hogy a boldogabb élet az Istennel egyesült élet. - Kettős erő biztosítja ezt: egyrészt a mindenre képesítő isteni kegyelem, másrészt a mindent elérő erős akarat. E kettőnek örök művészei Ők, - ezért alkotásuk is örök és vonzó! A legharmonikusabb egyéniségek a Szentek. Hordozták a homo lapsus, a bukott ember testigáját, - verejtékeztek az ösztön, a világ és a gonosz elleni harcban, - járték, nem is egyszer, a bűn csábító, kínzó útját, és mégis, ezek ellenére is: rendet teremtettek. Gondolat, vágy, érzelm, cselekvés egyirányú lett életükben, azaz a legemberibb, a legistenibb. - Vér, könny, zokogás, jaj, -

⁴¹ Katolikus Élet, Szolnok, 1933.november 15. X. évfolyam 17. szám, 1-2.o.

öröm, lelkesedés, önfeledtség, összeforrás Istennel egyaránt jelzik fejlődés útjukat. Fényes csillagok Ők az élet legsötétebb éjjelében is, hogy a bűn, a kín, a földiesség örvénylő mélyeiből a magasba hívjanak, segítsenek minden szegény embert.

Az élet legeggyetemesebb útját taposták ki a számunkra Isten Szentjei. Ellentmondást nem tűrően bizonyítják, hogy mindenkor, minden méltóság, állás, állapot alkalmas arra, hogy az életszentség himnusza legye. Nincs az életnek olyan helyzete, alakulása, ahol és amelyben bárki is ne diadalmaskodhatnék Isten kegyelmével és erős akarattal. - Útjelzők Ők a legbiztosabb és legeggyenesebb úton!

Fakadjon őszinte, mély hála lelkünkben azért, hogy Istenatyánk élő örök eszményképeket adott és ad még ma is hazafelé vezető életutunkon. Ő nagy kincs, ezernyi áldás forrása ez nekünk! De tisztuljon is gondolkodásunk, látásunk a szentség lényegével szemben. Értsük meg mindnyájan Dr. Tóth Tihamér aranyszavait. „A szentséghez nem tartoznak sem kifícamodott fejtartás, sem ijedt tekintet, sem kicsavart kezek, vagy lábak! És ha itt-ott látunk is ilyen ábrázolásokat, ilyen képeket, ilyen szobrokat, ne felejtsük el, hogy azokat a művészek a művészeti stílus kedvéért, a valóság rovására készítették és hogy a valóságban a szentek soha olyan furcsán nem néztek és úgy nem tartották kezüket-lábukat.” (Besz. A tízpar. I.123.) - Legyünk főképp lelki életünkben természetes, normális emberek, őszinte vággyal telt lelkek az Ég után, - legyünk napsugaras, harmonikus, kiegyensúlyozott egyéniségek a magunk és mások javára s történjék mindez sub specie aeternitas, az örök élet jegyében, - akkor bizonyos, hogy a Szentek nyomdokain járunk.

Az életből⁴²

Kemény, tizennyolc fokos hidegben siettem hazafelé. Szobámnál vártak rám. Gyorsan intéztem az ügyeket, mert szinte vacogtam. Azt hittem már végezte, mikor szerényen hozzám lép a sarokból egyik régi, jó ismerősöm, egyetemista, orvostangahallgató. Meglepődve ránéztem, gond, bánat, fáradtság sirt le róla, alig ismertem rá. Rég nem láttam s örömmel tuszokoltam befelé.

~ Csak igen rövid leszek, jó Atyám: bocsásson meg, hogy zavarom.

~ Semmi, semmi, csak vedd le a kabátod és tedd magad kényelembe. - Közben magam is elkészültem s széket hozva, már egymás mellett ültünk.

~ No beszélj kis öreg, - biztattam valami titkos sejtéssel a bensőmben.

~ Atyám körülbelül egy éve, hogy itt jártam. Azóta rengetegen mentem keresztül: édesapám tuberkulózisban elhalt, édesanyám nyomorog, testvéreim szétszóródtak... A patika, temetés mindent elvitt, - tovább nem tanulhattam. Munkát kerestem. Atyám bármi munkát elvégeztem volna, de semmit se kaptam. Munkát keresve, megismerkedtem valakivel. Megsajnál, pénzt adott, jó volt hozzám, segített rajtam. Egyszer aztán elém állt... s mindezekért engem kért, s a testemet. Megremegtem, szédülés undor fogott el és kirohantam. Azóta se láttam. - Hiába próbálkoztam újra, semmi se sikerült, még a napi pusztá kenyeremet és tiszta fekvőhelyem árát se tudtam megkeresni... Feje lekonyult sirt. Én imádkozva vártam. Hirtelen fölkapta a fejét, a szemembe nézett s a meggyőződés mély érzetével hadarta: - Atyám, ugye szabad lesz nekem este kimennem a Mecsekre. Lefekszem a hóba s reggel már nem ébredek föl?! - Úgy érzem, a jó Isten nem büntet meg ezért, hisz, Ő látja, hogy bűn nélkül nem bírok megélni! -

~ Tisza mentén jártam. Rég voltam már arra. Ó, mily változást kellett tapasztalnom! A faluk némák, az emberek vénhedtek, a gyerekek sápadtak, soványak, - mindenki rongyos – Reggel missziós beszéd volt. Didergő férfiak, asszonyok jöttek ezrivel. Szemükben vágyódás volt Isten után, kezük görcsösen immár szorult, egész valójukon a hit ömlött szét. - Beszéd után a templom elé siettem. Nyolc óra múlt már, egészen világos volt a templomi homály után. Megdöbbenve álltam köztük és a szembe könny szökött. Zsákba, rongyba csavart lábbal jöttek a hívók 8-9-12 kilométernyi messzeségből, a tanyákról 40-50 centiméteres hóban... Beszélgettem velük. Szívük megnyílt és zokogott belőlük az élet, a magyar falusiak életnyomorúsága...

⁴² Katolikus Élet, Szolnok, 1934. január 15. XI. évfolyam 1. szám, 4-6.o.

A társalgóba hívtak. Fáradhatatlan, apostoli lélek várt a portánál. Gyorsan, esengően beszélt. - Kedves Páter, esdve kérem, nyugtassa meg a társalgóban lévő fiút. Beléptem a társalgóba. Félénken nézett reám egy sötétkék szempár, - beesett arcú, nyúlánk jól öltözött fiatal-emberrel álltam szemben. Hellyel kínáltam meg, s ő azonnal beszélt nyugtalan, ideges akcentussal, közben mindig az ajtó ablakát figyelte, mintha várna valakit. - Öt év óta először léptem ma templomba. Egy angyali lélek vett rá erre, valamint arra is, hogy Főtisztelendőséggel beszéljek. Önt még sose láttam, de hiszek jó lelkében hát nyílt leszek. Fémipari után, amelyet tiszta jelessel végeztem, megismerkedtem a szociáldemokratákkal. Apám ősi munkatárunk. Jó anyám szenvedő, néma, titkon imádkozó asszony. Hamarosan otthon éreztem magam a szakszervezetben és fiatalok vezére lettem. Rengeteget tanultam, sokat tapasztaltam. Szocialisták, kommunisták eredeti műveit, cikkeit olvastam németül, franciául. Hitemet elvesztettem, imádkozni nem tudtam, de nem is akartam. Nem lumpoltam, az erkölcstelenségben sem volt részem, de igen sokat dolgoztam, szerveztem az ifjúságot városon, falun, fönn és lenn a föld alatt. Napokig nem aludtam. Pénzem volt bőven. Igen eredményes munkát végeztem. Ezek alapján három hónap előtt egy rendkívül fontos ügyet bíztak rám, - nem sikerült. Szidtak, gúnyoltak, sőt halállal fenyegettek, újra meg nem próbálom és célt nem érek. Egy hónapja megszöktem tőlük, közülük. Messzi a titkos központtól egyik pécsi családnál húztam meg magam. Elvonult előttem ötéves demokrata múltam minden bűne, rémesen szenvedtem, de a szemem megnyílt, ezeryi ellenmondást, hazugságot fedeztem föl, amiről eddig nem is álmodtam. S most vágyódom Isten és az igaz élet után, de félek. Szeretnék igazán meg - ...Szava megakadt, arca fakó lett, s szemei üvegesen néztek ki az ajtó ablakán. - Megtaláltak, ő az végem van!

Szemei lecsukódtak. Elájult, kisettem a folyosóra. Egy markáns vonású férfi állt kinn. Kutatón rám nézett s a plébános „úr” után érdeklődött, aki éppen vidéken volt, erre az idegen köszönve távozott. Egy-két percig tartott az egész. Közben a fiú is jobban lett s mikor beléptem, remegve kért, hogy vezessem ki más ajtón a rendházból, de azonnal. Nem akartam, őszintén megszerettem Istenkereső lelkét. Rám nézett keményen: A vesztemet akarja?! - a nélkül, hogy szóhoz jutottam volna, folytatta. Most azonnal megyek, még találkozunk. Elment s azóta is hiába várom. Az új esztendő küszöbén állunk, fogékonyabb a lelkünk, hát leírtam e tényeket, nem azért, hogy rémesebb, szomorúbb esetek ennél nem volnának, hanem azért, hogy ez apostoli lelkek buzdítást, munkára serkentő biztatást nyerjenek a lelkek.

Sok, igen sok imát kérek mindenkitől, hogy a felsőbbiségek lelkiismerete fölébredjen, kötelességüket híven teljesítsék, hogy drága jó magyar népünket szeressék... nagyon, szeressék, ... szenvedését, nyomorát, koldustarisznyáját, könnyeit, a maga igaz, mély valóságában meglássák, megértsék és ne mélyítsék, hanem igenis az egyetemes jólét érdekében, eredményesen segítsék, - végül, hogy munkás ifjúságunkat megrontani, szellemi, fizikai értékeit romlásra használni ne engedjük, de igenis segítsük, emeljük, s bár áldozatok árán, de hozzuk össze, szervezzük őket a jóért, a jobbért.

Az ima azonban egymagában kevés. Munka elszántság, áldozat is szükséges az eredményhez. Legszebb, legégetőbb kötelessége ez a magyar Katolikus Akciónak.

- Segítsen mindenki és higgye igazán: Ima, összefogás, elszántság és áldozatosság révén minden lehetséges nekünk, még a boldog új esztendő, a közeli boldog jövő is!

Ifjúságunk világszemlélete⁴³

A még józanul gondolkodó és ítélő emberek előtt bizonyára nem mondok újat, ha teljes határozottsággal állítom, hogy élettengerünk háborog, iszonyatos hullámok torlódnak egymáson s szomorú, majd a hullámhegyek tajtékzó tetején, majd a hullámvölgyek nyugtalan mélyén lelem az életirányító faktorokat, a generációkat. Ó bárcsak szörnyű rémlátás, fekete szemű pesszimizmus lenne e szemlélet, a valóság, hogy a generációk, gyermeke-ifjak, fiatalok-öregék, szemben állnak

⁴³

Katolikus Élet, Szolnok, 1934. április, XI. évfolyam 4. szám, 116-119.o.

egymással, - agyak, karok, izmok, szívek, idegek feszülnek, pattannak, pusztulnak a harcban, mely hovatovább elkeseredettebb lesz. Ez alkalommal nem érdekel a sz. összemérés keretein belül folyó generációk-harca, nem akarom az egyetemes okok lelki, erkölcsi, gazdasági, politikai... vonatkozásait tárgyalni, csupán egyet óhajtok megvilágítani, hogy a magyar katolikus ifjúság is részt vesz a harcokban, de krisztusi stratégiákkal a lelkén.

1) Ha e sokat vergődő ifjúság lelkében, szemébe, életébe nézünk, az első amit észreveszünk nála, az a boldogabb, a jobb, az igazságosabb, a kiegyensúlyozottabb életnek elemi vágya: neovitalista! Hisz egy új, egy krisztusibb élet lehetőségében s lelkében undorral fordul el a gyászos múlttól, melyben gyermek és ifjú életét élte vagy tengette. Szeretné kitépni a rémes napokat, éveket múltjából; megremeg ma is ösztönösen azoknak árnyától. S minden hiába! Végig vonul benne kínos vergődéssel az élet kettőssége, hogy é. éhezett, kukorica-kenyeret evett, tejet nélkülözött, szűk szobában, vagonban élt, - hazudott, veszekedett, sírt, zsír, kenyér, cukor, petróleum jegyekkel a kezében ember-tömegben... Apát, fivért vesztett. Vérérejtékkel tanult. Dolgozni, keresni akart és protekció híján, nem tudott. Mindebbe beletörődött volna, ha ez az élet egyetemes képe, - ne mást látott! Míg ő éhezett, mások dúslakodtak, - az életért harcot nem vívtak, könnyen gondtalanul tanultak, - apát, fivért nem vesztettek, de milliőkat, gyárat, hatalmas gazdaságokat szereztek, minden sikerült nekik. Az ifjúság igazságos lelke megundorodott ettől, el, el ezzel az étellel, nem kell! Igazságot szomjazott és szomjaz még ma is az élet minden vonalán, - azért él, ha kell harcol is Új életet akar! De milyen legyen az új élet; merre menjen, hol keresse, hogyan találja meg az emberileg elérhető teljes igazságot? S még bizonytalanul bolyongott a sötét éjben, feltűnt, s rémes gyorsasággal jött az üstökös és soha el nem homályosítható fényt hagyott maga után. Az üstökös +XIII. Leó pápa volt. „Rerum novarum” enciklikájával, melynek fényét, erejét, melegségét, életirányító szellemét konzerválta XI. Pius pápánk „Quadragesimo anno” körlevelével. Az új-életre vágyó ifjúság mindkettőben félreismerhetetlenül az igazságot találta meg: „elromlott, megbomlott a mai társadalmi rend és élet, - a helyébe új, jobb, igazságosabb társadalmi rendet akarunk” - hirdette XIII. Leó. Sőt XI. Pius nyíltan elítéli a mai liberális kapitalista rendszert, mely ember milliőkat dönt nyomorba és felszólít mindenkit, hogy egy akarattal dolgozzunk a szociális gazdasági és társadalmi rendért, mely az igazság és a szeretet pilléreiren biztosan, mindenki javára épülhet.

2) Így ifjúságunk örömmel szegődik a szociálisabb jövőn dolgozók táborához és ezzel kiverődik lelkén a második jellegzetesség szociális. Az „én” világából az egyetemes emberi eszmék világába lendül. Szeret. Szereti a népet, a munkás testvér, a vergődő segédet, az agyonnyomogatott kisiparost, a körmölő díjnokot... Testvérei ők mind Krisztusban. Hatékonyan tesz meg minden lehetőt az egységért; „legyünk mindannyian együtt, kik egy célért harcolunk” - vallja ifjúságunk és így krisztusin kollektív és szolidáris. Nem kötik meg lelkét kicsinyes nemzetieskedő érzések, jelszavak, - egyetemes, univerzális. S mert katolikus, univerzalizmusa mindent átfogó. Nem akar ellensége lenni annak, aki ellen apja, fivére harcolt, az igazán konstruktív békét óhajtja. Gyűlöli a háborút, a kegyetlen embermészárlást, nem azért mert gyáva, hanem mert semmi jót sem remél attól, - a bajból meg úgy is van elég, minek még növelni.

3) Utópiákat, légvárat nem épít, szappanbuborékokat nem kerget, - világosan látja, hogy az eszme a megvalósítástól távol van még, a krisztusi, szociális igazságon fölépült életért még sokat kell küzdeni, - ezért minden korok ifjúságnál lázasabban, határozottabban cselekvő, - aktív. Óriási munkakedvvel, a végletekig leegyszerűsített igényekkel akar a köznek értékes egyede lenni, ismerni akarja a teljes igazságot, ezért tanul, kutat lélektani, erkölcsi, gazdasági, történelmi, politikai téren... Ítélete helyességéért vigyáz higgadtságára, viszont nem engedi megfélemlíteni magát ledorongolás, kegyetlen mellőzés által. Igazságával, nyugalomával, előbb-utóbb utat tör magának. Aktivizmusa konstruktív és spirituális. Dolgozik, de égre nézve, fönről vár erőt, kegyelmet. Épp ezért hamis a vád, a maga teljes voltában, hogy az ifjúság vallástalan. Ó nem! Azonban az bizonyos, hogy vallásosságában a mélység és az értékelés nem azonos a múltéval, de ne feledjük más korok eredményei is csak ezek. A katolikus ifjúság szociális lelke igenis igényli a krisztusi

erkölcsöket, a krisztusi igazságot és szeretetet, éhezi a kegyelmi és harmonikus életet, de kívánja azt is, hogy mindezek sáfára, a Katolikus Egyház, szociálisabb legyen, azon nem lelkesül a nagylábon élő, vagyoni hatalmáért megalkuvó, kormányhúságában sütkérező papságért, de szerető, meleg, ifjú szívvel követi az új élet új papját, aki megértően megosztja vele gondját, fájalmát, de lelke tartalmát, bőségét is. Ifjúságunk így érti meg, hogy Istenben kell élnie, korrekt, becsületes, kegyelmi életet és ezáltal a köznek is értékes egyedévé lennie. Lehet, hogy e fölfogás első pillanatra lázongónak, kritikusnak, sőt tiszteletlennek ítéli az ifjúságot, de – tévesen. Korunk a szocializmusé, egyedei pedig vagy a mélyen szociális Katolikus Egyházé, vagy a szociáldemokráciáé lesznek. - harmadik megoldást sem a jelen sem a jövő nem nyújt, hacsak nem a drengő új pogányság, - a nacionalizmus.

4) Ezek után könnyen érthető, hogy az ifjúság mélyen radikális szellemű. Ne borzadjon meg ettől senki, hisz az ő radikalizmusa merőben ellenkező a szabadkőművesség, szociáldemokrácia, kommunizmus és anarchizmus vallási-, polgári és társadalmi rendet felforgatni törekvő radikalizmusával szemben... Nincs köze a majd kétezer éves Egyház történelmében előforduló radikális törekvésekhez, az eretnekséghez, - nem akar ifjúságunk ez lenni szakadár sem, sőt ily értelmű modernista sem. De akar Jézus Krisztusé lenni, a legszentebb radikalistáé, aki megalkuvást nem ismerő elszántsággal életét is áldozatul hozó lelkesedéssel küzdött eszméje diadalmaért. Jézus Krisztuson át élő, eleven példakép ifjúságunknak a gyökeres orvoslás terén Szentséges Atyánk, XI. Pius pápa, akinél világosabban senki sem mutatott rá a bajok forrására, és senki sem küzd oly elszántan, áldozatosan azok gyökeres, radikális orvoslásán, mint Ő. Én örvendezem ifjúságunk keresztény radikalizmusán, hisz értsük meg jól, ha nem akar bedőlni vazallusnak, helótának a mai korrup, önimádó, haszonéhes, liberális kapitalizmusnak, akkor – hacsak életereje tudatában elsenyedni nem akar – keresnie kell a harcot, ha mégoly bizonytalan is annak eredménye.

5) E harc eredményének bizonytalanságát a biztos felé lendíti ifjúságunk öntudatosan komoly meliorizmusa. Ő, nem nézi ő az életet és harcát a túlzó idealista és potimista szivárványszínek pompájában, de nem esik a másik végtelenbe sem, a letört existenciák: „úgy is mindegy már” akarat nélküliségnek mélyébe, pesszimizmusába. Ő meliorista és a hitből erősödik. Hisz az életet és a történelmet irányító isteni Gondviselésben, hisz Isten segítő jóságában, - hisz Jézus Krisztusban, aki legyőzte e világot és minden igaz embert közelebb visz a „plus”, az „abundaus” „vita”-hoz, a krisztusibb élethez.

Az új élet vágyának akarásával tűnt föl ifjúságunk lelki szemeink előtt s most az új élet győzelmének rendíthetetlen hitével búcsúzik tőlünk.

Szeressük ezt az ifjúságot öregek-fiatalok egyaránt és higgyük el, sokan élnek ők, ily biztatón komoly világszemlélettel – szétszórva édes hazánk megcsonkított határain belül és túl. A magyar katolikus és egyben nemzeti fellendülésünk terhes munkáját szervező, végző, irányító Katolikus Akció megértő, szerető gondjaiba ajánlom őket azon szent hittel: ők lesznek az eszmék fáradhatatlan, lendületes, áldozatos, elszánt munkásai.

Szent Ferenc szeretetsoltára⁴⁴

MINDENÜTT néma csend honol. A természet most ébred az éji álmából. A hajnalcsillag szende fénye vibrál a szürkülő égen és jelzi, hogy nemsokára itt lesz az idő, mikor a csillagvilág királya, a Nap felkel, hogy fénytengerbe füröszse a még szunnyadó természetet, hogy éltető meleget adjon lombnak, virágnak. A kis pacsirta is magasba szökken, hogy víg trillázással köszöntse Urát, Istenét. Imája, dala oly elragadó, hogy a nap-testvért is előcsalja rejtekéből. . .

Miként a szeretettől égő édesanya öleli keblére szunnyadó gyermeket, úgy ölelkezik Alvernának sziklás csúcsa a nap sugaraival. De ez ölelkezés ma ezerszer főnségesebb, ezerszer

⁴⁴ Ferences Közlöny, 1934. szeptember, 274-276.o. valamint: Katolikus Magyarok Vasárnapja: 1955. 10.10. 62. évf. 41.sz.;

mélyebb; mintha erezne a nap és Alverna csúcsa, hogy ma valaki az ő szeretetüket túlszárnyalja. S nem csalódtak, mert a jó Isten víg csalóánya a természet és szeretet *lánglelkű* dalnoka, Assisi Szent Ferenc kitárt karokkal imádja Alverna szikláján Urát, Istenét; s a lelkében duzzadó szeretet-folyam nem bír medrében megmaradni, hanem ajkára tolul s mint lelkének szeretet-zsoltára, szertefolyik a nagy mindenségben:

. . . Szeretlek, édes Istenem ! . . .
Szeretlek, Jóság, Életem és Mindenem!
Szeretlek, Szépség, szeretlek Mélység,
Szeretlek, édes Istenem!
Szeretlek forrón, lángolón, mert teremtettél,
Szeretlek, mert szeretni tudó szívet s lelket adtál
Szeretlek, Téged, Ki szeretted,
Szeretlek, mert fiaddá fogadtál. . .
Szeretlek örökre Téged . . .!
. . . Szeretlek, Jézusom, örök Szeretet!
Szeretlek igazán Téged . . .
Szeretlek, szívem Szerelme, lelkem édes Jegyese,
Szeretlek, mert nagyon szeretted . . .
Szeretlek születve, élve, szenvedve, gúnyoltatva,
Szeretlek keresztre feszítve, halva, lelkem örök Szerelme!
Szeretlek, mert Szívednek kiömlő vére- eltörlé bűneinket,
Szeretlek, mert megnyitád számunkra az eget . . .
Szeretlek, mert jó, mert irgalmas vagy,
Szeretlek, mert Orvosunk, mert Vigaszunk,
Szeretlek, mert Étélünk, Italunk,
Szeretlek, mert Vezérünk, Tanítónk és Mindenünk vagy,
Szeretlek örök Szeretet, édes Jézusom!
. . . Szeretlek, szeretet Istene, Szentlélek!
Szeretlek, Te lelki Tűz, Te Láng,
Szeretlek kicsi szívem minden tüze-melegével.
Szeretlek, mert szeretni tanítottál engem,
Szeretlek, mert szeretetre gyújtottad szívemet . . .
Szeretlek, mert Te adsz bölcsességet,
Szeretlek, mert értelmed és tanácsod Lelkével díszítesz,
Szeretlek, mert erőssé, tudóssá és jámborrá teszesz.
Szeretlek, mert igaz szeretettel Isten félelmére oktattál . . .
Szeretlek, szeretet tüzes Lelke!
. . . Szeretlek, jó Anyám, Szeretetnek Anyja!
Szeretlek, mennynek és földnek szerető-szívű Királynője
Szeretlek, Mária, engedelmesség legszebb Példaképe,
Szeretlek, tisztaság ragyogó Csillaga,
Szeretlek, alázatosság szende Ibolyája,
Szeretlek, Jézusomnak Anyja, mennyország Kapuja,
Szeretlek, szép Szűz Mária!
. . . Szeretlek, édes Órangyalom!
Szeretlek titeket: Szeráfok, Kerubok és minden Angyalok,
Szeretlek titeket. Szentek, égnek összes Lakói,
Szeretlek titeket, mert folyton-folyvást imádjátok az örök Szeretetet!
. . . Szeretlek, Nap-testvér!
Szeretlek, te fénytenger, világosság ontója, éltető hó,

Szeretlek, mert mindenkor dicsőítéd teremő Uradat!
 Szeretlek, Hold-nővér!
 Szeretlek, titeket, égi mécsesek, hatalmas csillagok,
 Szeretlek, mert Isten szeretetére tanítotok ...
 ... Szeretlek, kis gerle, egyszerűség képe,
 Szeretlek, dalos pacsirta, Isten dicsérője;
 Szeretlek mindnyájatokat, kis dalos madárcák,
 Szeretlek, mert dalolva-búgva, röpülve-futva,
 Szeretlek, mert énekelve és vidáman pajzánkodva dicséritek az Istent... . Szeretlek titeket,
 viharral küszködő cédrusok, tölgyek . . !.
 Szeretlek, lombos erdők, virághímes rétek,
 Szeretlek, madárdalos ligetek és berkek.
 Szeretlek, kicsi ibolyácska, bűnbánat virága,
 Szeretlek, hófehér liliom, tisztaság jelképe,
 Szeretlek, piros rózsa, az Istent szerető vértanúk kifolyt vére,
 Szeretlek, bogáncs, szép szegénység,
 Szeretlek, napraforgó, engedelmesség éke,
 Szeretlek titeket, virágok, mert szeretitek az élet és minden jók Adóját... . Szeretlek, tűz, víz!
 Szeretlek, szellő, szél s vihar,
 Szeretlek, égi villám,
 Szeretlek, gyöngyöző harmat,
 Szeretlek, hull eső, szállongó hópehely,
 Szeretlek, bugyogó forrás, futó hegyi patakocska,
 Szeretlek, zúgó, hömpölygő folyam,
 Szeretlek, titkos-háborgó tenger!
 Szeretlek, éj, szeretlek, nappal,
 Szeretlek, világosság, szeretlek sötétség,
 Szeretlek, titokzatos magány, magunkba szállásra indító homály...
 Szeretlek, sziklák, bércek, hegyek és völgyek,
 Szeretlek, téged, jóságos Föld-anyánk!
 Szeretlek, vas, réz, ezüst és arany,
 Szeretlek, éltető levegőnk!
 Szeretlek, mindnyájatokat, kik és mik e földön vagytok,
 Szeretlek, mert szünet nélkül dicséritek és szeretitek Urunkat, Istenünket!
 ... Szeretlek ... szeretlek ... szeretlek ... örök Szerelmem, Istenem!
 Szeretlek ... szeretlek ... Istenem és Mindenem!
 Szeretlek édes Istenem!
 Arca égett, szeméből a szeretet tüze ragyogott, karját kitérve át akarta ölelni az egész világot, hogy
 mindenkit és mindent magával vigyen a szeretet örök Tengerébe. Jézusunk áldott Szívébe.

Szent Ferenc lelke⁴⁵

A PICINY asszisi istállócskából elinduló, az Alverna csúcsáról égbe-törő szentferenci lélek volt forrása annak a csodálatos, negyvennégy évre terjedő életnek, amelyet az Asszisi Pátriárka e földön élt és boldog élvezője annak a másíknak, melyet az égben örökre és fiaiban, leányaiban, tisztelőiben e földön a világ végezetéig él.

Csodálatosan szép Szent Ferencnek a lelke. Celánói Tamás áradozva ír lelke megnyilatkozásairól, de amikor mélyet, egyetemet akar közölni Róla, csak ennyi jön tolla alá: „Lelke nyílt, emlékezete tiszta, okoskodása finom, mindenben és mindig egyszerű”.

Nem tudom, a szent szerző átfogta-e a teljes igazságot, amit ily „egyszerű” szavakba foglalt,

⁴⁵ Ferences Közlöny; 1935/XV.évf./ január hó

vagy pedig a Szentlélek sugallta neki a késői korok számára, amikor majd minden összekuszálódik. Szent Ferenc lelkéről is rengeteget írtak már, ellentéteket, értékelő, hiányoló szóáradatokat, de ritkán sejtették meg lelke legmélyebb értékét: „nyílt”-ságát.

Szinte az tör ajkamra: Szent Ferenc az az egyéniség, akiben semmi titok sincs. Benne minden világosa, fölfogható és biztos, ha igazán elmélyedünk benne iratai, élettényei nyomán. Evangéliumi nyíltság ez, amint élete és egyénisége is az.

A „ma” emberének lelke vonzódik a misztikus, a benső élet után. Egészen bizonyos, hogy eredményes életté nem csupán különködő, divat-életté akkor válik ez benne, ha lelke nyílt lesz Isten, önmaga és embertestvérei felé. Minden kendőzés, képmutatás... Halálos csapást mér a belső életre, pláne a kezdetére. Szent Ferenc Atyánk lelkének rendkívül eleven, színes, tiszta volt az *emlékezete*. Talán e lelki irányban, tehetségben érvényesült nála a legvalóságban szülői öröksége, a francia anyai és az olasz apai adottság. Dalba, színbe, könnybe, kacagásba, verőfényességbe, elemi erővel kitörő viharba... öltözik körülötte az élet és ez mind benne rezeg, ő éli, éli a múlt világán át is.

„Civil” életében ez teszi kedvessé, majd megtérése után könnyeinek, édes örömeinek szent forrásává válik. Parányi vétek, félrelépés is elég a múltból, hogy bánatának könnycsatornáit meginduljanak és vakítón fehérré mossák a lelkét, de egy édes madárfütty is elégséges nála a hála égbe-lendítő erejéhez. Szülei, pajtásai, gyermekei, előljárói s az emberek mind benne éltek és eleven erővel üzte a mindig többet tevő úton előre. Széles szédítő világ ez. mégis a földi lét szűk kerete.

Szent Ferenc lelke többre vágyott, neki kellett a teljes igazság, az Isten, azért *elméjével*, okoskodó finomságával belevetette magát az igazság tengerébe és bátran, boldogan úszott. Az út ehhez elég hosszú volt: kiszakadás a régi környezetből, magány-keresés, csend-szomjúság, befelé nézés, igazságsejtés, majd hirtelen fény, elmerülés, fölolvadás, egyéforrás.

Talán szürke szavak ezek, de óriási tények, Szent Ferenc istentkereső elméjének életive, életnyila, amellyel Őhozzá eljutott. Ez már valóban szédítő világ. Isten és Ferenc világa, elemezni nehéz, élni, követni kell, ha ismerni és tudni akarjuk.

A tiszta látás, a teljes Isten-átfogás, Szent Ferenc fölmérhetetlen cselekvő és *akaraterejének* a nyitja. E nélkül ezt a mindent legyőző, meg nem alkuvó, rettenhetetlen, szilárd, életerős akaratot meg nem értjük. Szent Ferenc él, amikor találkozik mindig jobban, mindig mélyebben az Istennel, az élet azonban nem tétlenség, hát ő is cselekszik.

Tizenkilenc év (1207-1226) elég neki egy minden nemre, rangra, életre, kultúrára kiható organizmus létrehozására, gyümölcsöztető életnyarára, megalapítja egymásután három rendjét és beléjük leheli hallhatatlan lelkét: életdús emlékezetét, finom okoskodását, egyszerű és ezért mindenre kész akaratát.

Ez a hétszáz éves ferences múlt nyitja, ez a jövő útja.

Ma, a legnagyobb ellentétek, az akciók és reakciók, a mechanizálódás és spiritualizálódás korában nekünk ferenceseknek különös gonddal kell ferencessé nevelni a lelkünket. Nekünk lélek, ferences lélek, életdús, mély, szent, szerető ferences lélek kell ahhoz, hogy szent missziókat a maga teljességében tudjuk megvalósítani, életre váltani.

Az út ehhez adva van, induljunk a megvalósulás felé !

A papok szombatja⁴⁶

A lendületes és boldog élet irányítója lelkünk: a helyes és eszményi lelki élet irányítója Krisztus papja. Átala vezeti, őrzi, emeli és világosítja meg a Szentlélek a számkivetés völgyében botorkálókat. Átala nyílnak meg a kegyelmek csatornáit, ő közvetít Isten és az emberek között nemcsak akkor, amikor kérnek valamit, hanem Istenadta hatalmával le is veszi lelkünkéről a bűn terhét, hogy megtisztultan simulhassunk Atyánk karjai közé. Kezében pihen meg Isten Báránya, aki

⁴⁶ Ferences Közlöny, 1935. március hó (XV. évf.), 68-70.o.

állandóan feláldozza magát a világ bűneiért oltárainkon, hogy kibékítse és kiengesztelje a mennyei Atyát... A pap a szentségek által táplálja, fejleszti lelkünket és ébresztgeti bennünk az égies vágyakat, hogy bele ne ragadjunk a földi sárba, hanem meglátó szemmel és kitáguló szívvel töressünk fölfelé az evangélium ösvényén. A szentatyák kifogyhatatlanok a papi méltóság magasztalásában. Szent Ágoston Isten érinthetetlen trónjának és hófehér templomának tartja a papot, szent Efrém ámulandó csodának, végtelen hatalomnak mondja. Kasszián apát pedig úgy ír róla, mint aki magasabb és szépségesebb a napnál, holdnál és csillagoknál, titoktartóbb az angyaloknál, értékesebb minden adománynál, csupán Istennél, a Teremtőnél kisebb.

A szentek és a jámborok a legnagyobb tiszteletben részesítik a papi méltóságot. Kiváltképpen Szent Ferenc Atyánk utolérhetetlen magasztalásukban és szolgálatukban, gyermekei pedig ma is hűségesen követik szeráfi Atyjukat a papság tiszteletében. De az emberek és a nemzetek is hódoló tisztelettel néznek rájuk, és általuk remélnék és várnak minden jót. Éppen ezért sokat is kívánnak tőlük a papi életben, szentségben, imában, szószéken, a szentségek kiszolgáltatásában és az élet minden vonalán. A mai vérző, nyugtalan, bizonytalan, gazdasági és erkölcsi élet válságos perceiben szinte minden vigaszt, erősítést, támogatást tőlük remélnék. Így lesz a pap mag a legszociálisabb lény, a központ, a szív, az ész, az erő, a fáradhatatlanság, a megvesztegethetetlenség, a hosszútűrés, szóval minden.

Ki az a hívők seregéből, aki ezek nyomán nem érezné, nem méltányolná a pápaság, a világi és szerzetes a papok feladatainak emberfeletti voltát? Azt rengeteg veszélyt, ármánykodást, rosszakaratot, akadályt, amelyek hivatásuk teljesítése elé gyülemlenek?! Óriási a papok feladata ma, óriásibb minden más idők papjaiénál. Azért mi sem természetesebb, mi sem szükségesebb, mint a bőséges, túl bőségen áradó kegyelem leedsése számukra a minden kegyelem Atyjától, Jézustól, a minden kegyelmek Anyjának kieszközlése által.

Mi a lényege a papok szombatjának? Semmi rendkívüli. Az első péntekre következő szombaton a hívek a Szent Szűz kezei által felajánlják szentmiséjüket, szentáldozásukat, egész napi munkájukat, örömeiket és bánatukat a világ minden papjáért, papnövendékiért. Tehát nincs semmi különös ájtatosság, semmi különös társulat, - itt a lélek, a szív tesz nagyot a lelkipásztorokért csendben, a – Szent Szűz édes oltalma alatt.

A buzgó heti gyónó és áldozó lelkek ugyanezt tehetik minden szombaton. De lehet első vasárnapon is végezni ezt azoknak, akik szombaton szent misét hallgatni és szentáldozáshoz járulni nem tudnak.

XI. Pius pápa 1934. nov. 21-én áldását adta e szent mozgalomra és ezt mondotta:

„Isten az égben és én itt a földön, semmit sem kívánunk hőbben, mint imádságot és áldozatosságot a papokért. Kérjük Istent, hogy szent papokat adjon nekünk! Ha ilyen papjaink lesznek, minden egyéb jó jár majd nyomukban; de ha hiányosak a szent papok, semmi sem segít rajtuk.”

Ki nem akarna e szent apostolkodásban részt venni?! Hiszem, hogy mindenki, aki tudomást vesz erről, azonnal apostolául szegődik, ha lelke üdve érték előtte. Mi Szent Ferenc Atyánk nagy magyar családjának tagjai kivétel nélkül és azonnal álljunk e szent apostolságba. Mi magunk is ajánljuk el első szombatjainkat és hacsak lehet minden szombatjainkat is, papjainkért, lelkiatyáinkért, ismerőseink körében is hogy minél többen legyünk e szent eszmének terjesztői, megvalósítói.

Felajánló ima papok szombatján

Jézus Krisztus, isteni Megváltónk, aki egész megváltói művedet, a világ megmentéséért és üdvét papjaidra, mint helyetteseidre bíztad, legszentebb Anyád kezei által egész napomat, minden imámat, dolgomat, örömeimet, áldozatomat és szenvedésemet a Te papjaid és papjelöltjeid szent életéért ajánlom fel.

Adj nekünk valóban szentéletű papokat, hogy a Te isteni szereteted tüzetől lángra gyúlva, csak a te nagyobb dicsőségedet és a mi lelkünk javát szolgálják. – És Te Mária, Isten szolgálójának jóságos anyja, oltalmazz meg minden papot hivatásának veszedelmei között és jóságos

anyai kezeddel vezesd vissza jó Pásztorhoz a szegény eltévelyedett papokat is, aki magasztos hivatásukhoz hűtlenek lettek. Ámen.

Ima a lelkiatyáért és papért.

Jézus Krisztus, isteni Megváltónk, aki szent Egyházunknak minden javát és papjaidra bíztad. Neked ajánlom fel szívem legmélyebb áhítatával lelkiatyámnak és minden lelkipásztornak apostoli munkáját. Töltsd el mindnyájukat egyre növekvő életszentséggel. Adj nekik melegen érző apostoli szívet. Add, hogy telve legyenek szeretettel Irántad és a rájuk bízott lelkek iránt. Áraszd rájuk bőségesen minden lelkipásztori kegyelmedet. Engedd, hogy az Egyház, a pápa és a püspökök iránti szeretet és hűség eleven példaképeiként tündököljenek előttünk.

Legszeretőbb szívé Jézus, áldd meg lelkipásztori munkásságukat és áldozatukat. Áldd meg szavaikat és imdságukat, amelyet az oltárnál és a gyóntatószékben, a szószéken és az iskolában, az egyesületekben vagy a betegek ágyainál mondanak. Óvd meg és oltalmazd őket minden belső és külső veszedelemtől!

Isteni megváltónk, adj Egyházadnak igazi szent papokat! Vezess sok jó gyermeket és derék ifjút a papi és szerzetesi életre. Segítsd meg és szenteld meg mindazokat, akik hivatva vannak arra, hogy papjaid legyenek. Az elhunyt papok lelkének pedig add meg az örök nyugalmat.

Nekem pedig adja igaz hitet és alázatos engedelmisséget, hogy lelkiatyámban mindig Isten helyettesét lássam és készségesen kövessem minden tanítását. Ámen.

Élni a Krisztust, megdicsőíteni életével az evangéliumot!⁴⁷

Túlságig elkoptatott szólam lett már a komoly megállapításból: *Sorsfordulón állunk!*

Kétségtelen, nem kell ahhoz nagy fantázia, hogy belássuk korunk mély, szinte minden irányú válságát. — Tele van a világ letört lelkekkel, csodaváró tétlenekkel, ordító demagógokkal, véreskező gyilkosokkal, felvágós világcsalókkal, könnyűvérű erkölcsbírakkal, önző politikusokkal, milliók nyomorán őrzöngő aranyimádókkal, szolgálalkú nyárspolgárokkal, csúszó-mászó vazallusokkal, kígyósímaságú árulókkal, pénzért-vehető emberekkel . . . S a tragikum az, hogy nem nagyzás az állítás: „tele van a világ.” A bajok és a negatívumok egyetemesek, világátfogók, míg a pozitív munka, a világmentés és jobbítás nagyon is helyi és kis-jellegű.

Nem azt mondjuk, hogy nincs e világon jóakaró, becsületes, áldozatkész ember. Van, vannak, — de valahol baj van, mert nincs bennük elég átütő erő, lendület, lenyűgözés, mert milliók maradnak a közelükben is régiek, változatlanul javíthatatlanok.

Jól tudjuk, hogy a történelem nem ismétli meg önmagát, de történelmet vezérlő szellem és élet, mivel konstitutív elemei azonosak, sok hasonlót eredményez az emberben és életében. A fokozás teljes jogával bár, mégis sokan szeretik korunkat összehasonlítani mind szociális, mind spirituális szempontból a XIII. századdal, — s bizonyos, nem alaptalanul. Céltalan lenne azonban e szűk keretek között e két hasonló kor találkozó pontjairól eszmélkedni, — de egy *ellentétre* mégis szeretnénk rámutatni.

A XIII. századnak európai-méretű nyomorúsága mellett volt apostola, alterchristusa, Assiszi Ferencé, — nekünk pedig világnomorúságunk mellett sincs ilyen egyetemes, közvetlen, benső, ellenállhatatlan vezérünk. — Ülünk talán az élet ország-útjára és várjuk míg eljön?! Korántsem! Ez még nem a legrosszabb helyzet; azonban azzá lesz, ha a katolikus tízezrek, százezrek, milliók és a keresztény Európa összetételével és munkájával nem tud Assisi Szent Ferenc evangéliumi életeszmejének megvalósítója lenni. A ma pozitív munkáját végző embereinek parányi Ferenceknek kell

⁴⁷ Korunk Szava: Aktív katolikus orgánus: 1935. április 15-május 1. V. évfolyam 7-8. szám, 134-135.o.

lenniök és a sok parányi lélek nagy, eleven Ferencet varázsol majd közénk és emberi módon bár, de jobbra, krisztusibbra változik közöttünk minden.

A kérdés most már az, hogyan lehetünk parányi Ferencek? — Egyszerű: az ő életkövetése által. — Nem hívunk ki senkit Ferenc Testvér nyomán a világból, nem kell kolostorba lépni, hiszen épen az az evangéliumi-ferences lélepszellem értéke, hogy mindenütt, mindenkor, mindenkit éltet, nevel boldogít, ha szándékosan nem fordul el tőle.

Mi Assisi Szent Ferenc első, legmélyebb jellegzetessége?

Az apuliai úton történt megtérés után komoly magábamélyülés, lelki gyötrődés vesz erőt Ferenc testvéren; űzi, hajtja valami titkos belső homály, 'míg vakító fénycsóvaként nem sújtja le újra a meglelt életprogram:

Praeco sum Magni Regis! A Nagykirály követe vagyok!

Könnyebb volt azonban ezt megérteni, mint megvalósítani. Hiszen, amikor dolgozni, munkálkodni akar Asszisi nagy Fia, a kérdések özöne áll eléje: Hol, mit, hogyan, mikor . . .? Csak ekkor döbben rá az Ég Választottja küldetése súlyosságára. Bizonytalansága nőttön nő, míg teljes erőtlenségévé lesz benne, s e gyengeségében hullik az imádság égbeemelő, egetlevonó karjai közé. Ferenc „kimondhatatlan fohászokodásokkal” esedezik Urához, Királyához, Istenéhez, Mindenéhez. Imája egész lényén előmlik, — valami egészen újszerű van benne. Imája nem az elmének Istenhez emelkedése csupán, mérhetetlenül több van benne: értelem, szív, akarat, fizikum, *a teljes emberi való* emelkedik az Égbe, és hozzá, a teljes emberhez ereszkedik alá az Istenember. — Imájának útszakaszai: erdei barlang, San Damiano, Róma, Portiuncula, Rivo Torto, Carceri, Greccio, Alverna, Fonté Colombo. Ez Ferenc Testvér unkciónak, áhítatának forrása, ez a krisztus-apostollá kenés szent olaja, krizmája.

Az új Ferencnek is unkciónak kell lennie, miután erkölcsileg-kegyelmileg (iustitia-charitas) átértette, hogy cselekedni kötelessége, tétlenül nem maradhat a süllyedő világhajón.

Ezen unkción mély, bensőséges ima-életet értünk és nem szórakozott elme-csapongást, divatos templomba járást . . . Szent Grál-edénnyé kell lennie minden ferences léleknek, amelyből mindig, mindenütt, mindenkire ömlik az Isten-áldás.

Ebből a benső ima-szellemből van kevés az új életre hivatott és feltölt irányítóiban, pedig e nélkül életjobbulás, világújulás elképzelhetetlen. Az élet csúcса a lélek, ez pedig igazi kenetesség nélkül negatív végtelenség, improduktív mindenhatóság. — Azért igen fontos, hogy minél többen jöjjenek férfiak; új, bátor krisztus-katonák az élet színterére az egri, a manrézai, a pannonhalmi . . . szent magányból; — és szenteljék meg ima és élet-szellemükkel a családot, a társadalmat a Pécselt és Pécelen lelkigyakorlatozó katolikus nők. — Még jobban kellene a mélykúti falusi, munkásvidéki lelkigyakorlatok, hogy szerte e kicsi országban új élet fakadjon és régmúltjához híven, kovász legyen ismét minden irányban.

Vigyázzunk azonban, ez korántsem elég! Ferenc Testvér nemcsak unkciónak lett, hanem *átélte* (Gustate ét videte . . .) az Istent, azaz gondolkozása, vágya, érzelme, akaratja, mindene megistenült. Kemény ön fegyver mezés, lelkimunkásság, vezeklés nyomán pirkadt meg neki is az isteni Hajnal.

A ma emberét kétségtelen spirituális beállítottság jellemzi. Sőt, egyenesen misztikarajongó. De éppen ez rejt ezernyi veszélyt magában, hiszen a lelkiéletben ritkább a „halálugrás” mint nálunk a fehér holló. Sereg a száma ama bajoknak, amik abból származnak, hogy egy mégoly

komoly lelkigyakorlat, pár havi, évi, heti-szentgyónás és napi-szentáldozás után sokan az hiszik, hogy misztikus egyéniségek, s várják lázasan a reveláció-kat, raptuszokat és apparíciókat, — szóval megrendült a bensejük, de nem azért, mert jött az Úr, a Jegyes, hanem mivel homokra, fővényre építettek.

Játék, lelki halál-játék az, amit ma oly sokan misztikus életnek gondolnak. Misztikusokat olvasnak, róluk beszélgetnek, elemezik őket, sőt felső fokban írnak életükről, és fegyelmezetlenül kritizálnak, vállveregető csodaemberek lesznek, akik finoman lemosolyognak másokat, gáncsoskodnak és mindezt a szent, új, világmegvető misztikus életük nevében.

Ó, nem így, nem így! Komoly aszkézis, unkiós belső és külső nélkül gustus divinus, Isten-megtapasztalás nem adatik. Szent alázat, pacsirtás szürkeség nélkül nem csattan fel a lélek Isten-himnuszra.

Ez a második elem, amit sajátjává kell tennie az új Ferencnek is, ha komolyan, építőn, életnemesítőn és boldogítóan akar szent apostolságának tudatában dolgozni.

A legsodálatosabb, hogy Ferenc Testvérnél csak ezután jön az igazi *nagy munka*, az actio Christi. 18 év alatt végezte el azt az óriási munkát, amelynek hatása ma is új tavaszként, zamatos gyümölcsöt érlelő nyárként borul reánk. Sajnos, nem mindenütt.

Ferenc Testvér actio-ja igazán evangéliumi. Megalkuvást nem tűrt. Egész embert, istenült lelket követelt.

Először is a kegyelem fényénél tisztán felismeri, mit kell tennie: *Élni a Krisztust, megdicsőíteni életével az evangéliumot!* Jelszava: Előre! Nála épen ezért nincs lehetetlen, nem ismer legyőzhetetlen akadályt, hátrálás, félrelépés, összeomlás képtelenség. A múlttal leszámol és szakít vele, kitepi magát övéi köréből, kincset, hírnevet, dicsőséget örvendőve hagy el, hogy kiálthassa: Deus meus et omnia! — Empirikus egyénisége átél, megtapasztal mindent. Még megtérése kezdetén Rómába zarándokol, beszorja pénzét Szent Péter konfessziójára, a koldussal ruhát cserél és kéregét, korgó gyomorral járja az országutat, összeölelkezik a bélpoklossal s boldogan ér haza. A San Damiano-i szózat után templomot épít, saját kezével dolgozik, ápolja a betegeket, gondozza a szegényeket, majd prédikál, embereket békít, tanítványokat nevel, missziós utakra indul. Megtapasztalja az élet minden nincstelenségét, de a kegyelmi bőség szédítő magasságát is. Búcsúja kacagó zokogás a hamuval beszórt földön, amikor övéihez szól:

— Ó, Testvéreim, kezdjünk már el jót cselekedni, mert eddig még semmit sem cselekedtünk!

Ez a szentferenci, mindent átélő apostolság lesz korunk új Ferencének harmadik s legnagyobb értéke, — persze mit sem von le érdeméből, ha nem éri el ezt a mértéket. De ezt egészen komolyan kell tennie, mert igazán csak az tudja megérteni az éhezőt, akinek zúgott már a feje az éhségtől; csak az buzdíthat eredményesen szeretet-munkára, aki maga is böven kiveszi belőle a részét; csak az kérhet bátran, aki minden lehető és meg-engedhető megvont már magától s csak az lelkesítsen, aki már maga is régen ég . . .

Ha ezeket újból átgondoljuk és kriticizmus nélkül körülnézünk, akkor vesszük észre, hogy mennyire pusillus grex azoknak az összessége, akik élnek ezt a miniatűr szentferenci életet. Ez az oka annak, hogy még

oly kevés az igazi, a szentferenci, a krisztusi eredmény: politikai, gazdasági, szociális, lelki téren egyaránt, így a krisztusi jobb jövő útja: *krisztusi áhítat, tényleges Isten-áldás, evangéliumi cselekvés.*

Örömmel üdvözlöm a Korunk Szava ankétját, mert mély sebe korunknak, magyar életünknek e természet – magyar – keresztény, s katolikusellenes ékverés ember és ember közé. Kemény, egyenesen áldozatos munka kell ennek orvoslásához, de szükséges, hogy mielőbb megkezdődjék, mert végzetes bajok forrásává nőheti ki magát.

Alapos munkát végeztek e téren a hangadók. Nem tudok menekülni a gondolattól, hogy itt céltudatos, kiszámított rontással találjuk magunkat szemben, amely durván visszaél az emberek jóhiszeműségével, szenvedélyeket korbácsol eszmei létezőkrekvések örve alatt. Ma már az ékverésnek külön szócsoportja van, s ezek mindegyikének fokozható jelentés-skálája: „paraszti”-, „feudális” – magyarság, „konzervatív”, „reform”- nemzedék, „dandy-”, „gentry-”, „proli”-, „szoci-”, „osztálybeliek”, „nyárszolgák”-, „grófi lakáj”, „snájdig”, „elit-”, egyének, stb.

Ezek érték- és mértékegységek lettek a köznapis és a hivatalos, a társadalmi és a vallási életben egyaránt. Külön hely, beszédmodor, figyelem, áldozatkészség jár a kiváltságosoknak, a vezéregyéniségeknek. Az egyed, az egy ember tör az élre, élharcos lesz az eszmény a szociális bajokkal terhelt időben. Aki csak egy kicsit is melléfogott, már megbízhatatlan, vagy ha harminc éves is, homlokára sütik: „még gyerek, - nem érti az életet.”

E tagadhatatlanul komoly baj gyógyszerként néhány gondolatot szeretnénk itt közölni.

1. A keresztény embernek minden időfelettségére való törekvése mellett sem szabad megfedkezni arról, hogy korának gyermeke, hogy nagyon is időhöz és helyhez kötött lény, és mint ilyen, mert az élet közösségi tény, - a kor pozitív és negatív adottságainak hordozója. Magát ezektől teljesen egyik irányban sem mentesítheti. Különösképpen érvényesül ez, a bűnök nyomán fakadó bajokat és nyomorúságokat tekintjük.

Ezek alapján értse meg jól a keresztény ember, hogy a nevével kerülne ellentétbe, ha a kereszt nem lenne tény az életében. A kereszt mindenkitől áldozatot követel. Hogyan érvényesüljön ez a nemzedékek harcában, illetőleg ezt az állítólagos harcok vívók életében?

A nemzedékek harca szemszögéből fontos, hogy az öregek keresztényi lelkiállattal kövessenek el mindent, hogy a keresztet, amit utódaiknak akarva-nemakarva készítettek, kibéleljék, tegyék elviselhetőbbé, - különben vétkük mérhetetlenül fokozódik Isten és ember előtt. A fiatalok pedig tanuljanak meg igazán érteni, helyesen a mélyre -, magokbanézni, lépésről-lépésre haladni, elgondolásaikra, vágyaikra, cselekvéseikre féket rakni, nehogy meggondolatlan, vakmerő törtetésükkel apáik vétkét iszonyúbbal tetézzék a még talán meg sem születettek, boldogtalanságára.

Nagy dolog jézusi lélekkel keresztet hordozni, jól tudom, de tényleges és nem pillanatnyi megváltást csak ez, egyes-egyedül ez az élet hoz. Abstinencia – sustinencia! Fékezd magad – tőrj! Legyen a jelszó minden keresztény ember számára. De ne csupán jelszó!...

2. A teljes ember. Korunk totális állam jelszavának kora. Minden ilyen törekvése vészes és meddő. Egyetlen irányban szabad és kell is ennek az eszmének érvényesülnie, a totális homo, azaz teljes ember kialakításában. Bajaink azért tornyosulnak, mert hovatovább kevésbé vagyunk külön-külön teljes emberek. Természetes, hogy ilyen embersejtek mellett teljes szövet és szervezet, egészséges közösségi élet sem képződhetik. Mi tehát a tennivaló? Kialakítani a teljes, az egész embert! Erre a feladatra nézve a haladók közül senki sem eléggé érett, öreg, - de senki sem túl fiatal. Ez mindenki szükségessége!

Aki célt akar érni, annak kettőre kell jól ügyelnie: teljes lélekre, teljes testre.

A lelkiesség teljességét munkálni szinte kizárólag a család, az iskola s az egyház feladata. Ezért vétek a lélek és az élet ellen ezeknek a természetes s egyben természetfölötti lélekalakító tényezőknek összmunkáját akadályozni, elgáncsolni. A három közül különösen – mert a két előbbire is hatással van- az egyházra hárul nagy feladat. Az ő hivatása ugyanis az örök és isteni értékeket alkalmas, hajlékony, életképes erőkként használni, a velük való helyes életre

⁴⁸ Korunk Szava, 1935. június 15-július 1. (5. évf. 11-12. szám) 198.o.

megtanítani...

A teljes, az ép test a második szükségesség az egész emberhez. Ez ugyancsak a család, továbbá a társadalom, de legfőképpen az állam feladata. Magyar viszonylatban is elhiszem, hogy vészesen komoly bajok vannak erkölcsi és lelki téren is, - de mély és személyes bepillantást, komoly és valóságos megtapasztalást szerezve városi, falusi, tanyai népünk életébe – merem mondani, hogy az itteni hiányok vészesebbek és szörnyűbbek az előbbieknél. Nagyon sok esetben – az oltárig emelő hősiesség nélkül – képtelenség is az erkölcsi és lelki élet ezeknél a szerencsétleneknél.

Én nem szólok most a család és a társadalom feladatáról, de igenis az államéről, melynek vezetői elvesztik –emberi és keresztény erkölcsi szempontból egyaránt – a jogukat az államélet vezetéséhez, ha csak egyszer is elhelyezik a magánérdeket az egyetemes közjónak, - ha minden mozdítható értéket haladéktalanul föl nem használnak a nyomor megszüntetésére, - ha a jog és alkotmányos élet messzeható erejével nem teszik lehetetlenné azokat a visszaéléseket, melyekben források az egyetemes nyomor és az életképtelenség.

Ezt értsék meg másodszer az ifjak és öregek egyaránt és ne az ékverés feszítő, romboló, hanem a keresztény, testvéri összefogás erejével hassanak oda, hogy hazánkban az ezeréves magyar s keresztény jog, s alkotmány szerinti élet kifejlődhessék. Ne induljanak hangzatos politikai jelszavak után, ne harcoljanak önzőn csupán egyéni érvényesülésükért, hanem kompromisszum, megalkuvás nélkül a teljes igazságért és boldogságért.

Szent Ferenc és a teste.⁴⁹

„Szamár testvér” néven szólígtatta páratlan nyelvezetével jóságos Atyánk azt a törékeny testet, élő szervezetet, amelyet a Gondviselés oly annyira új, eszményi isteni dolog történéseinek színteréül választott.

Aki csak felületesen lapozza végig a ferences ősirodalom mélyen aszketikus irányú lapjait, az bizony igen sötét képet alkot Ferenc testvérnek testéhez való viszonyáról. Pedig ez a felületesség rossz tanácsadó a ferences életkép kialakításánál.

Szent Ferenc Atyánk egyik legőszintébb jellegzetessége: színes, eleven, mélységekig ható természetszemlélete. Ebben minden mély értéket és értelmet nyert. Isten Szegénykéje a megbecsülés és a figyelem egészen újszerű gyöngédségével veszi körül a legparányibb élőlényeket, sőt az életteleleneket is. Nála minden nagy érték, mert az Atyaisten műve. Az Alkotó kezének nyomát mindenütt észreveszi és örvendez neki. Tehát testét se becsülte le, annak se volt ellensége. Ó, nem!

Igen jól tudta ő, hogy a test Isten remekműve, s bizonyára hallott valamit születése körülményeiről is... Ezek alapján törekszik „megtérése” után mind testében, mind lelkében alkalmassá lenni az isteni akarat megvalósítására. A cél érdekében lelkét maga az Ég alakítja ki csodálatosan, testén pedig önmaga dolgozik. E kettős munka eredménye az a dantei szellemi test, amelyről oly hű képet fest a hálás tanítvány, Celánói Tamás: „Arca vidám, tekintete jóságos, bátor, fegyelmezett. Alacsony, s szinte kicsiny termetű; feje kicsiny, kerek; arca hosszúkás, előreálló; homloka sima és alacsony; szemei közép nagyságúak, feketék és nyíltak; haja feketés, orra szabályos, finom-metszésű és egyenes, fülei felállóak, de kicsikék, halántékai simák, nyelve engesztelékeny, lángoló és égető, hangja lelkes, lágy, világos és zengő, fogai egymáshoz simuló az egyformán nagyok és fehérek, ajkai keskenyek és finomak, szakálla fekete ritkás, nyakhajlása finom, válla egyenes, karja rövid, keze gyöngye, ujjai hosszúak, körmei megnöttek, lábszárai törékenyek, lába kicsiny, bőre lágy, húsa soványra aszott, ruházata durva. Igen keveset alszik, bőkezű, s mivel alázatos volt, minden emberrel szemben csupa szelídség volt s alkalmazkodott mindenkihez. A szentek között ő volt a legszentebb, a bűnösök közt pedig, mintha közülük való lett volna...”

A szellemi-test kialakulásának története legmélyebben maga a szeráfi Atya mutat rá a

⁴⁹ Ferences Közlöny, 1935. október hó (XV. évf.), 296-298.o.

„szamár testvér” elnevezéssel, ami nála nem puszta szó, hanem a valóság kifejezője.

A római mytológia szárnyas lónak képzelte a lelket, a szellemet, amihez képest alantas kis állat a test. „Szamár”, - igen az annak minden értékével és hiányával. Ferenc testvér igyekezete arra irányult, hogy olyan megadó, kevés igényű, hűséges, csendes fáradhatatlan, keresztel jelzett élettársat adjon lelkének, mint a szamár pásztora mellett. Ezért idomítja, ösztökéli, fegyelmezi testét önmegtagadásának ezerszínű és mégis igen komoly, kemény tetteivel. Az ő páratlan szelleme, amely izzott az eszmék hevétől, amely mindenütt, mindenkiben működni akart, - sajnos keservesen érezte szintén, hogy a test börtöne, akadály, súlya, társzekere, göröngyös-kátyús útja csupán. Nem lendülhet és szárnyalhat, lépésről-lépésre kell haladnia... Ez a fölfedezés nem szegi kedvét, munkához lát és a keresztény ferences aszkézis művészetével a szamárból szárnyas szamarat alakít.

De nem csupán „szamár” a teste, hanem testvér is. Testvér, és pedig jó testvér, aki mint szellemül-való igyekszik mindenben a léleknek segítségére lenni. Ferenc testvér a szamár testvér révén akart győzni a maga nagy harcában, amely benne is dült a felső ember, a lélek és test, az eszményi és közönséges, az ész és az ösztönök az erény és a bűn között. Kemény és állandó harc eredménye volt az a lelki béke, szelíd mosoly, amely egész valóján előmlött. Ebben a harcban nincs durvaság, de igenis van kemény okol, nincs kegyetlen öldöklés, de van következetes és céltudatos lefegyverzés, nincs csatazaj, ordítás, hanem annál több dal, öröm, győzelmi érzés. Csak egy példát erre.

Ferenc testvér kölcsönzött tányérral ajtóról ajtóra jár: ennivalót kéreget. Mindenféle étel kerül össze tányérján. Szívéből örvend s hálálkodva ül le az út szélére és enni kezd. Túl finom neki e sok jószág, ezért vidáman az út porába markol és megporozza ételét... Most aztán ízlik, ez a neki való étel!

Ne undorodjunk meg e képtől, hanem könnyezve köszönjük meg ezt a mosolygós aszkézist, ezt a vidám győzelemre tanítást és értsük meg a nyitját:

Tagadd meg magad, hogy a lélek uralkodhasson testeden és lelked békében élhessen Istennel, emberrel, akkor belsőd összhangját semmi sem zavarhatja meg!

A Pax et Bonum alvernai életértéke csak így lehet a miénk. Korunk nagy test-kultuszával szemben jó lesz kinevelni a szamár testvért, a fegyelmezett és szellemi testet, amely egyedül képes e forrongó világban a harcot állni, győzni. Ilyen lelki-testi összhang képesít bennünket arra, hogy a lélek erőit csorbítatlanul érvényesíthessük és Isten tervei szerinti egységet biztosítsunk a lélek és a test a kegyelem és az élet, Isten és ember között.

A ferences lélektől ezt az evangéliumi egységet és összhangot várja, óhajtja korunk. Vajon hiába? Tegyük róla mindannyian, hogy ne hiába várja!

Kihez, hová, merre?⁵⁰

A komoly életszemlélet valósággal megdöbbeníti az a kifejezhetetlen zűrzavar, amely a ma szellemi és kulturális, erkölcsi és fizikai, egyéni és közösségi életét jellemzi. A szellemtudományi stigmákkal ékes jelenben, amikor a világnézettan és a jellemtan hovatovább termi édes, nem evilági gyümölcsseit, lesújtó az elvtelenségnek és a jellemtelenségnek, a megalkuvásnak és a közömbösségnek az a tengeráradata, mely körülhullámoz bennünket. Benne úszunk, ha tudunk, — küzdünk ellene, ha bírunk és igen féltő, hogy belefulladásunk, ha a mentőövet, a megszabadító jobbot gyorsan és erősen, életösztönösen meg nem ragadjuk.

Mit se változtat e szomorú tényen az, hogy milliók nem akarnak tudni róla, hogy a mának harsonázó „hangadói” letagadják vagy csak annyiban ismerik el, amennyiben saját biztonságuknak negatív elemét ismerik fel benne.

A szomorú valóság letagadhatatlan! Az értelmes embert ezek után az érdekli: ugyan honnét ered e tengernyi baj és zűrzavar, — hogyan menekülhetek meg tőle?

⁵⁰ Korunk Szava: Aktív katolikus orgánus: 1935. október 15. V. évf. 19. szám. 350.o.

Amikor a forrás után kutatunk, vakító fénnel világít rá az évezredek át hozzánk jutó szentléleki szózat: „VAN-E HASZONTALANABB VALAMI, MINT AMIT A HÚS ÉS A VÉR KIGONDOL!”

Ha így a forrásra némileg rábukkantunk, melynek szüntelenül ömlő vize tengerként vesz körül bennünket, az érdekel: hogyan menekülünk?

A világban és benne a mi életbajunk is, nagy és óriási, — de szintén ugyanilyen az önmagukat felkínáló orvosok, világmentők és embermentők sokasága. Szerte az élettéren számtalan a *vezér*; valóságos vezérszüretben élünk és mégis hovatovább belegabalyodunk bajainkba.

Ezek a hangos vezérek menekvésünk útmutatói nem lehetnek, ők félemberek, ha mégoly vakmerőnek is tetszik ez az ítélet, nem is ítélet, hanem ténymegállapítás.

Félemberek egyrészt *azért*, mert megölték magukban az elme főtörekvését: a teljes és elérhető igazság elvét. Ők gondolkoznak, tanácskoznak, agytrösztöket létesítenek, programot adnak, de megmaradnak a nagy bálvány, a *reálpolitika* vazallsainak s így képtelenek világos, határozott, kipontozott, következetesen felépített, pozitív programot adni, — „hisz mindent úgysem ismerhetünk meg” szólás-mondás alapján elvi magasságba emelik a kételyt. Biztosságot, százszázalékos sikert ígérnek és maguk sem ismerik a hozzávezető biztos utat.

Félemberek másrészt *azért*, mert vezérelvük, — hogy mindenkit megnyerjenek, — a közömbösség, a semlegesség, a kompromisszum, ami pedig az akarat, abban pedig az erkölcs halála. Elmosódik így náluk a szándék és a tudat, a cél és az indíték, a jó és a rossz, az abszolút és a relatív értékek határa, — így mind maguk, mind öveik a fennen hirdetett határozottság, tényleges törekvés mellett is céltalan, megnyugvást, békét, boldogságot nem termő egyéniségekké lesznek, azaz „vérszegény”, méginkább hús és vér kigondolta vezéregyéniségek.

Ezek után sikong csak igazán a kérdés: *kihez, hová, merre menjünk?* Csendesüljünk, nyughassunk egy kissé, hallgassuk meg a tizenkilenc évszázad messziségéből szüntelenül hangzó szózatot: *Én vagyok az út, az igazság és az élet, — aki utánam jár, nem jár sötétségben!*

Micsoda méltóság, micsoda nyugalom és biztosság ömlik el ezen a fehértógás Mesteren! így még senki sem szólt az emberek közül, de senki sem élt és halt meg eszméjéért hozzá hasonlóan! Belőle forrasoz és árad minden pozitív és konstruktív érték, minden szellemi és erkölcsi, kulturális és civilizációs javunk. Ha akarjuk, elhisszük, ha nem, mégis igazság marad szava: *Nálam nélkül semmi jót sem tehettek!*

KRISZTUS A VEZÉRÜNK, ŐT KÖVETJÜK ÉS A NYOMÁBAN CÉLT ÉRÜNK!

Ez az isteni vezér is az embert, de nem a tömegembert keresi. Keresi az emberben az egyéni lelket, a szellemet minden képességével. Isteni és emberi, örök és időleges célokat tűz eléje, elvekre irányozza figyelmét de edzi az akaratát is, hogy erő, kitartás és hűség is legyen benne az elérendő célokért és az életté magasztosítandó elvekért. Kialakul így a szép lélek, a krisztusi egyéniség, a teljes ember, — a teljes emberek révén létesül az eszményi család, — belőlük szövédik a nemzet, amelynek polgárai nem akarnak itt lent maradni, hanem igenis örök céljukhoz érni: Istenhez. Ebben az eszmesorban a legmélyebb hangsúly a teljes emberre esik. ő a krisztusi munka és megváltás alanya, ő kiteljesedik és gazdagszik hovatovább Krisztusban, majd őbenne az élet, az igazság és a szeretet.

Ezek után az lesz a fontos számunkra, hogy ne idegeskedjünk, ne engedjük, hogy elborítsanak az *élvezet* vagy a kenyér-gondok hullámai, hanem a „jobbik részt” választva, üljünk le a Mester lába elé és áhitattal, tanulékony lélekkel hallgassuk tanítását.

A Mester pedig tanít:

— Nagy titok, titokzatosan nagy világ az ember, A legnagyobb ellentétek mélysége testben és lélekben.

— Értsétek meg, hogy nincsen *öncélú*, hanem csak *istencélú* ember, — nincsen *evilági halhatatlan* ember, hanem csakis *égvilági halhatatlan*, — nincsen *emberfölötti ember*; hanem ugyanaz az ember kicsi is, nagy is, sőt örök is,

— Igen, *kicsi* az ember és törékeny testi világában. Tehetetlen, másra szoruló születésében, életében, halálában, sőt azután is. Önmagának sohasem elég, — ereje, képességei, tehetségei, elért eredményei mindmegannyi mérhetőség, könnyen felülmúlhatóság. Ezért csupán magában, erejében ne *bízzék*, mert könnyen *parányi, semmis állat-emberré* változik. Könnyen elsorvasztja erejét és életét az érzékiség, a régi és az új orgiák rothadó *élvezője lesz*, — eltompul a nemesebb iránt és ösztönös vakságában letapos, pusztít, gyilkol testet, mint az állat, azontúl is lelket, mint az állatnál állatabb. Borzadj meg e szörnyű lehetőségtől, ó ember, s vigyázz, hogy igazán kicsi maradj, — elég ez a testedben!

— Elég a testedben, mert *nagy* vagy szellemedben! A szellemed fényes, szépséges, jóságos, — el kell érned az igazat, a szépet és a jót, — kultúrát, civilizációt és etikát *életté* magasztosíthatsz vele, — magad alá gyűrheted általa az egész anyagi világot — igazán nagy lehetsz. De azért önszellemedben se bízzál túlságosan, hanem fáradhatatlanul törj mindig a többre, a teljesebbre. Ha felhagysz ezzel, igazságod *hazugság lesz*.

— Ó, igen, örök, *örök* az ember! Ugye milyen szédítő ez? Pedig valóban ilyen vagy, örök a céloban, a törekvésedben, a boldogságban, vagy a boldogtalanságban. Istenből pattantál ki és feléje kell törnöd, — magadon viseled szellemképmását, — te fogod össze az időt és az örökkévalóságot, a térséget és a térfölöttiséget, — te vagy a mélységek mélysége, a magasságok magassága Istenben — benned érvényesül az élet igazi mélysége. Benned lakik az élő Isten, szentélye vagy neki, sőt magad vagy az élet koronája! Sok ez neked, szinte alig bírod el, de simulj forrásodhoz, mindenedhez és ne légy hűtlen Istenhez soha! Soha! Fontos ez, mert hűtlen is lehetsz! Oly nagy a hatalmad, hogy fellázadhatsz Isten ellen, trónfosztó zsvány lehetsz, üldözheted az övéit, az örök magasságból és boldogságból lezuhanhatsz a feneketlen mélységbe, az örök boldogtalanságba. — Ember, ó ember, ismerd meg, ki vagy, — ismerd meg, *mi lehetsz*, s ismervé magadat és célodat, küzdj, áldozattól ne félj, — hősnek, halált megvető nagyságnak, elpusztíthatatlan, legyőzhetetlen hatalomnak kell lenned és lehetsz is, — de csak Istenben!

A Mester tovament, a zűrzavar és a számtalan életnyomor itt maradt. Mi is itt maradtunk, hogy kitermeljük magunkból az ő szent tanítása és segítsége folytán a tiszta és a határozott programot, a teljes ember, azaz a kicsi, a nagy és az örök ember szerves egységét erős, mindenre kész akarattal.

Tóth Tihamér: Hiszem az örök életet⁵¹

A könyv, az 1934-35. egyetemi tanév első és második szemeszterének megfelelően, két részre oszlik. Az első részben tizenhat beszédet szentel a szerző az örök életnek. A beszédek az örök élet bizonyosságát mutatják ki a hit, a bölcselő ész, és az élet szempontjából. Majd a dantei el alapján: „az élet sietés a halál felé”, nyolc beszédet szentel a halálnak, mint az örökélet kapujának s ellebbenti a fátylat a halál, majd szomorú és lesújtó, majd meg vigasztaló és győzedelmes arcról. Végül egy-egy beszédben rámutat a tisztítóhely, a pokol, a mennyország mivoltára.

A második részben tizenhét beszédet kapunk a keresztény házasságról. Az első három beszédben kihangsúlyozza a család kérdésének fontosságát, valamint a Krisztus előtti és a Krisztus utáni házasságnak jellegzetességeit. A következő három beszédben világos fejtegetést nyerünk az

⁵¹ Korunk Szava, 1935.11.01, V. évf. 20. szám, 367.o.

olyannyira fontos házassági előkészületről, a házastársak tulajdonságairól és a házassági akadályokról. A házassági beszédsorozat nagyobbik részében, azaz tizenegy beszédben foglalkozik a szónok az isten szerinti, illetve a terve elleni házasság elemeivel. Beszél az egynejű, a felbonthatatlan, a boldog és a sokgyermekes házasságról, majd a „megreformált”, a felbontott és a gyermektelen házasságról, hogy végül is a keresztény házasság eszméjének klasszikus kiemelésével adja meg munkájának a koronát.

Ennek a könyvnek, valamint a többi Tóth Tihamér könyvnek, egyetlen pap, nevelő, lelki ember, komoly politikus asztaláról sem szabad hiányoznia.

Emlékezés⁵²

Jól tudom, hogy minden szubjektivizmus nivótlanít, de viszont azt sem felejttem, hogy a múlt még mindig tanít. Így hát engedek a jubiláló Magyar Umbria felszólításának s mint egykori öreg csákyás, elmondok egyet-mást.

A tanács

Ha tizanhat esztendő szerzetes életem útján visszafelé megyek, feltartózta azaz élménysokadalom, mely az 1927-es esztendő első hónapjaiban az ősi gyöngyösi konvent teológus ifjúságát lázba hozta. Nap mint nap gyűléseztek a barát-fiókák. Ugyan mi volt a téma? Hát, hogy mennyire megváltozott a világ, s hogy mennyire mást vár mindenki lelki vezéreitől. Ezért a tanulás, a tudás, a lélekszeretés stb. kevés, valami újszerű lélekmentés kell! Eszmezavarban él a világ, - akkor hát eszmetisztítás a fő! Az új fegyver a sajtó! A ferenceség nem maradhat el, várja az élet. Rajta hát! Legyen a múlté az édes, mosolyfakasztó, de egészen szűkkörű Fiókbarát és jöjjön a modern s mégis ősi szellemű, az igazságot ügyesen életre váltani képes formakészség, jöjjön az assisi-i Pártriárcha magyaros szelleme, jöjjön a Magyar Umbria. S jött, íme tíz éve már!

A „tanács” így jól tanácskozott. Hogy sikerült nekünk. Mindegyikünk külön-külön világ volt s az eszme úgy összeforrasztott, hogy színes, illatos, zamatos egésszé, élő, eleven egységgé váltunk. Az egyéniség feloldódott a szent közösségben. Nagy kincs ez! Már azért is érdemes lett volna újrarendíteni a Magyar Umbriát.

Mindenki megkapta a maga posztját a jó öreg, sőt hadviselt vértől, fra Marcellótól s ment a munka. Ment tüzesen-frissen, de nem gépiesen, a szellem, a lelkület diktálta a tempót. Nekem a gyakorlati rész jutott.

Pacalozás.

Megvan az eszme, tessék húsba-gondolatba öltöztetni! - hangzott felém a kemény parancs. Jöttek az írók, kértek s én, szorongó könyvtáros, szomorúan tapasztaltam, hogy nagyon sok a hiányunk. Megtanultam ferencesen, bízón kérni, könyörögni s nem eredménytelenül. Sziporkáztak az agyak, lázasan folyt a munka, gondolatszületés és érés, cikkszüret lett a vége.

Sietni a nyomással, sietni, sietni! - harsogták számtalanszor a nyomdafesték után éhes szellemóriások. Ők mit se tudtak a mi verejtékes zselatin tekercek, 10-12 víz és vérhólyag volt a kezünkön, amíg egy-egy díjbirkózónak szegődhetek volna velem együtt olyan muszklink nőtt mire kész lett az első szám. Hej, de nagy a család öröme a trónörökös születésekor, hát valami ilyen öröm volt a miénk is! Kész a Magyar Umbria! - harsogta a lázas ifjúság, szinte sírtunk az örömtől, pedig milyen szegényes volt. De hiába, szeretetben fogant, szeretet szülte, szeretet és nagy örömet szült ökelme! Ez az élet törvénye.

A pacalozás tanított meg bennünket szinte a pillanatok értékére. Kifogyhatatlan türelemre, okos előregondolásra, állandó munkára sarkalt. A Gondviselés megengedte, hogy jó Lektoraink minden munkánk ellenére vagy annak ellenére, vagy annál inkább, drákói szigorral követeljük a leckét s mi tanultunk, tudni akartunk s nem sikertelenül. A szegény pacal, a zselatin-tekercek – a nemes adakozók jóvoltából – hamarosan örök nyugalomra tértek, de én még ma is szívesen őrzöm emléküket.

Pompás szórakozás.

⁵² Magyar Umbria, Jubileumi szám, 1936. 1-2. szám, X. évfolyam, 10-11.o.

Ahol sok fiatal él együtt, ott napirenden van a vita, nem egyszer a parázs veszekedés. A kisbarát is hús és vér, benne is áramlik, vulkanikusan ki-kitör az élet, ha nem rombolóan is. A Magyar Umbriás gyöngyösi klérusból ez idő tájt hiányzott ez. Megihletett bennünket Umbria-Hungária szelleme s mi, ha vitáztunk is, csak arról folyt: ki, mit, hogyan írjon a legközelebbi számba? Továbbá, ki gépeljen, ki segítsen a sokszorosításnál, ki a fűzésnél, ki rajzoljon, ki korigáljon... s mindig, több-kevesebb szóval, de meglett a beosztás. Semmiféle osztályellentét sem volt köztünk, a studens Páter úgy vette ki a munkából a részét, mint az imént érkezett filozófus. Öregek-fiatalok vidáman, ferencesen dolgoztak együtt. Igazi testvériség volt ez s letagadhatatlan: jórészt az Urbirának köszönhattük.

Jó iskola volt.

Nekem legalább az. Dolgozni addig is szerettem, de lelkesen, letörhetetlenül, ezer akadály ellenére is a cél felé törni, célt érni a Magyar Umbria tanít meg. Ő, hányszor születtek bennem cikkek, gondolatot a 10-20 perces szünetekben, milyen serényen írtam, csak hogy semmi késedelmet se szenvedjen a nyomda. Munka közben is dolgozva is tervezgettünk. Számptalan ötlet született, hogy hamarosan meghaljon, - de mindig maradt valami, ami mégis csak megvalósult s az egész jó dolog lett belőle: új dísz, ügyesebb fűzés, gyorsabb gépelés, kevesebb festék fogyasztás, tisztább lapok stb. Szellem és fizikum éberem, hűségesen együtt dolgozott.

Esendő testben égi szellem.⁵³

Bármennyire okoskodunk is, földi életünkben nem bárjuk kitudszkolni a bajt és a jajt. Körülfognak, elkísérnek mindenüvé, húsunkba-vérünkbe ivódnak, egyek lesznek velünk. Bizony ha az emberi okosság nem láttatja ezt belünk, balgaságunk kétszeresre növeli azt, - ó hová vész az ilyen emberből az igazi boldoggá? ! Ezért, ha még oly idegen elem is életünkben a könny a sóhaj, békességre kell lépnünk velük. Erre serkent az Üdvözítő, amikor hirdeti: „Boldogok a szelídek, mert ők lesznek birtokosai a földnek.”

A lelki szegénység, a kiüresítettség után új birtokosai lesz az ember, a lelke, mert birtokolnia, kinccsel vagyonnal kell rendelkeznie, - ez emberi szükséglet. Nagy kérdés azonban, hogy mi lesz a birtok, - mi az evangéliumi föld? Egészen bizonyos, hogy első és legmélyebb értelemben nem a mulandó anyaföld, magasabb és mélyebb fekvésű az, mint kiérdemlője, a szelídség. A Szentatyák szerint az élők földje az, ahol a lelkek élnek s nem haldokolna élve. Persze nagy titok az élet. -Mások szerint a Messiás országa, az ígéret földje, az, - azaz a jobb haza, a jobb anya, vagyis az Anyaszentegyház., mert kívülre nincs üdvösség. - Végül nevezik a földet Isten országának is, mely bennünk van s mi benne vagyunk. Annyi bizonyos, hogy a szelídség jutalma felbecsülhetetlen érték, birokosává lenni ezerszer érdemes!

Mi szerzi meg ezt a mi számunkra? Mi a szelídség? - Páratlan birodalom mely szédítő mélységekből, szédítő magasságokig terjed, - az önmagát por alatt érző emberek Istenatyánk kebléig való felemelkedése. - Kifejezhetetlen erő, hatalom, mely indulatokat, ösztönöket, rohamokat fékez, - mindet elbír: emberi esendőséget, elbukást, bünt, hálátlanságot, betegséget, nyomort, még halált is, s mindent nyugodtan, boldogságos lélekkel fogad. Nagy lélekjelenlét, amely mindig ébren figyel, megelőz, felvértez, erősít, munkára s harcra képesít. Csak a kegyelem világánál megérthető lelki nyugalom, amely úgy áthatja birtokosát, hogy a mondás szerint „nem lehet kihozni sodrából”. Végül orvos, orvosa a szívnek, a léleknek, az embernek, az emberi közösségnek. Ahol ő otthonos, ott nincs nyavalya, gyógyíthatatlan baj.

Ugyan ki nem kíváncznék ezután a jézusi kincs után? S kívánczunk, hogyan lehet az a miénk?

A szelídség forrása az őszinte lelki alázat, alázatos türelem amely egyrészt kicsi, esendő, vétkes emberi voltunkból növekszik, másrészt a hit útján Istenatyánk szerető keblén lesz teljessé.

⁵³ Katolikus Élet, Hitbuzgalmi Folyóirat, XIII. évf. Szolnok, 1936. február hó, 2. szám, 18-19.o.

Így lesz igaza Szent Leónak, hogy az „alázatosnak semmi sem megalázó (ugyan ki kisebb nála?), a szelídnek semmi sem durva (megérdemel lelke szerint mindent, viszont minden durvaság a jóságos égi atya érintésére öröm s kincsforrás lesz a számára)”. - De ez nem olyan egyszerű dolog, amit az első pillanatra tetszik. Nehéz midig s mindenütt okosan szentnek lenni! Szent Ambrus így oktat: „Boldog, aki edzett a szigorban és a szelídségben, hogy az egyikkel elsajátítsa a fegyelmet, a másikkal meg ne éljen a nyájasság rovására”. Tehát az állandó fegyelem és figyelem őrzi meg számunkra a szelídséget.

Vajon érdemes-e szelídnek lenni? Minden biztonnyal! S nincs igazuk azoknak, akik gyávaságnak, megfutamodásnak, férfiatlanságnak nevezik a szelídséget, mert akkor a durva s az őrvölgő, - az oktalan s a vakmerő, - az izomember s az ordító száj az eszmény, vagy legalább ezek kisebb-nagyobb fokban.

A szelíd ember az Ég mosolya a földön s e mosoly termékeny, - életerő, fény árad ki belőle. Így a szelíd lélek Isten és ember előtt kedves, - Jézusnak csak így tetszhetik. Nélküle senki sem igazi keresztény, - az élet viszont elviselhetetlen nyűg lenne. Szelídség nélkül nincs igazik közösségi élet, nincs igazik kormányzás, - ábránd az ellentétek kiegyenlítése, a haragosok kibékülése. Szelídséggel viszont növekszik az egyén és a közösség szellemi, lelki testi tartalma.

Töltekezzünk a szelídséggel, ezzel az égi szellemmel és magunk is égiek, szellemiek leszünk!

A könnyek boldogsága⁵⁴

Az istenalkotta földi mennyország, a paradicsom az első bűn nyomán a könnyek országává, a siralom völgyévé változott. Az ember sírva, kínokat okozva és hordozva lép e világba és távozik belőle. A könny gyakran folyik az arcán s jó, ha még folyik sem gyülemlik befelé, ami sokszor az idegre, a szívre, az agyra, sőt az életre is bénítólag, összeroppanólag hat. A természetes könnyezés is megenyhít, ha nem boldogít is. De vannak megszentelt könnyek, ezeket Jézus fakasztja s emeli egy magasabb értékrendbe és megáldja azokat boldogságot növelő erővel.

„Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.” Rendkívüli kézzel nyúl ez a jézusi, egyetemes boldogságnyelv az emberbe, - minden íze, porcikája tiltakozik a könnyfakasztotta boldogság ellen. Ő inkább könnyezés nélkül, kacagva pajzánkodva szeretne vigasztalással töltekezni. De mindhiába, az életet visszafordítani nem lehet! A bűn, a lázadás, a törvényszegés megbosszulja magát! Az ember erkölcsi lény s így az erkölcsi világrendet nem sértheti meg önmaga megsebzése nélkül. A seb viszont fáj, tűzben, lázban, tiszta nyugalomban tud csak begyógyulni. Jól tudja ezt az ember mind testi, mind lelki világára nézve, s mégis valami bódulatától eltelve, sebet sebre halmoz önmagán. Még jobban ismeri ezt és minden következményét Jézus, azért hívogat, buzdít a könnyek adta boldogságra, a titkos, a sebeket gyógyító erőre: Sírjatok, ó sírjatok, de könnyetek a szív mélyéről emberi valótok mélységéből fakadjon s szemetek a könnyek fátylán át is az eget, a másik hazát nézze és keresse, - azt, ahol nem lesz könny s nem lesz fájdalom! Miért sír vajon az ember és hogyan szentelheti meg könnyeit? A legtöbb ember az élet nyomorúságát siratja. Keservesen érzi a bajt, a lelketlen durvaságot, a sokszor életét fojtogató igazságtalanságot, majd meg a szerencsétlenséget, a betegségek egymásutánját s el-elönti a bánat, ami hangos zokogásban, keserves könnyezésben keres enyhülést. Jézus ott áll a zokogó mellett s várja, hogy feléje nyúljon, kiáltson érte s ő azonnal segít. Segít nem mindig feltűnő csodával, sem a baj okozójának összetiprásával, hanem önnön életpéldájával: a szenvedésteljes élet megszentelésének művészetével és az érte járó örök haza reményével. - Ó, boldog könnyezők azok, akik hittal nyúlnak Jézus felé, szomorúságuk öröme változik, főképp, ha ártatlanul szenvedtek. Ez a jézusi szegények, a jézusi árvák és özvegyek könnyes boldogsága. -

Mélyebb az a könny, amelyet az önmagára ébredt lélek hullat a bűnkozta lelki nyomorúság miatt. Az eltékozolt élet, a tisztaság, a lendület, a kedély romhalmazán találja magát igazán lázári lelkinyomorban Lázár hite, bizalma nélkül. Lesújtja a bűn vakmerősége s iszonyú

⁵⁴ Katolikus Élet, Szolnok, 1936.03. XIII. évf. 3.szám, 36-38.o.

következménye; nem hiszi, hogy Isten ennyi tengernyi vétkeket megbocsát neki; jajongva sír, zokog s a kétségbeesés partjain futkos. De ott Jézus a korlát s ha vakmerően nem löki el a korlátot, szent csodára ébred. Valaki símogatja, csókolgatja, tépdesi róla a bűn rongyait, - új ruhát, gyűrűt, új szívet és lelket ad neki. Ő meg ámulva sír s nem fogynak el könnyei. Ó, ki a megmondhatója a Dávidok a tékozló fiúk, a Magdolnák, az Ágostonok boldogságának, akik Jézus lábainál sírnak csendesén, boldogan! Ki ne ismerné ezt a könny-boldogságot a saját életéből? Ő, ne szégyelljük esendő, könnyes embervoltunkat, hiszen ezek a könnyek kereszteltek meg újra és avattak Jézus testvéreivé! Szerezzünk Jézusnak sok örömet könnyeinkkel, igazi bűnbánatunkkal, mert Aranyszájú Szent János szerint: „Jézus éhezi a vétkezők sóhajait és szomjazza a bűnösök könnyeit!”

Még mélyebbről fakad azoknak a könnye, akik szomorúan rájönnek a saját könnyelműségük okozta bemocskolt, befröcskölt lelkületükre, - s jól tudják, hogy ezt kis bűneik sokasága okozta. Ez a könny nehezen jut felszínre, mert igen finom lélek kell ahhoz, hogy fájjon a kis bűn. Találkozniok kell Jézussal a keresztúton s a harmadszor földre zuhanó Jézus sebzett és elgyötört testéről kell leolvasniok az igazságot: Ezeket a sebeket azok okozták, akik azt mondják, hogy szeretnek engem! - Át kell, hogy verje őket a félelem: Jaj; ez az út is a kárhozatba vezet! - Nagyon igaz Szent Gergely intése: „Aki elmulasztja megsiratni és kerülni a kis bűnöket, az nem esik ki azonnal és egészen a kegyelem állapotából, de lassan igen.” Boldogok, igen boldogok azok a lelkek, akik őszintén megsiratják kis bűneik sokaságát, mert ők bizton érzik és igazolják, hogy Jézus fakasztotta könnyek édes vigasztalást, nagy előhaladást, őszinte jobbra törekvést eredményeznek.

A legmélyebbek végül is azok a könnyek, amelyeket a kompassziós, a mással együtt szenvedő lélek hullat páratlan megnyugvással, de a teljes átéléssel. A szentek e könnyezés nagy művészei. Ez üzte Szeráfi Atyánkat, amikor rádöbbsent, hogy az emberek nem szeretik a Szeretetet. Ezért esedezett Pazzi Szent Magdolna: Jézusom, sohase akarok meghalni, hanem örökre érted szenvedni! - Az önmagát, sőt az üdvösségét is feledő szentek ennek a könnyezésnek termő talaja. Csak Jézus és a lelkek ügye köti le figyelmüket és készíti őket minden erőfeszítésre. Szent Pál ettől a szeretettől „üzetik”, Szent Ignác ezért kér „csak lelkeket” és minden más elmaradhat, s a jóság földi angyalok, a névtelen, jézusi, könnyes hősök ezért tudnak mindenkinek mindene lenni. Nem boldogtalanok ők, hiszen minden áldozatuk, könnyük tágra nyílt szemekben, hitben újjászületett lelkekben, boldogságosan örvendező emberekben értékesül és válik betömhetetlen boldogság forrásává. Ők vigasztalnak, mert boldogok, - mert vigasztalhatják Jézust, mert vigasztalnak Jézusban!

Ó, csak folynának bőven a Jézustól áldott könnyek, mert a mi világunknak igazán csak a könnyekben lehet megtisztulnia és újjászületnie. Nagyobb boldogság ez mindennél! De szeretném megértetni mindenkivel, hogy szükségesebb is mindennél! Ó, csak sietni, sietni az újjászületéssel, nehogy vértengerben Jézusnak kelljen megnyitnia szemünket és fehérre mosnia lelkünket.

A boldogvilág csodaszere⁵⁵

Tapasztalati tény, hogy amit sokszor gondosság és vigyázat nélkül használunk elkopik, szertefoszlik, értéktelenné válik. Életünk legszomorúbb vonása, hogy majd így vagyunk a legabszolútabb értékek egyikével: az igazsággal. Ma mindenki igazságot hirdet, érte harcol, nevében toboroz, ezernyi jót ígér, - egyén és közösség zászlaján viseli s mégis hovatovább a világ igazság helyett gázsággal van tele. Pedig igazság nélkül tengődés, pusztulás az élet!

A teremtő Isten az élet szabályozójává szánta az igazságot, lévén az ember természetétől fogva közösségi lény. Ebből a szempontból az igazság az egyéni és közösségi élet jogainak mint normák, útmesgyék a természeti, kinyilatkoztatott és polgári törvények. Sajnos a történelem még a zsidóság életében is szomorú igazságtalanságról értesít.

Jézus Krisztus az egyetemes életet új szellemmel töltötte meg, az új világ új emberét a szeretet teljessége jellemzi s csak az boldog, aki a szeretetben él. De a szeretet nem romboló, nem

⁵⁵ Katolikus Élet, Szolnok, 1936.04. XIII. évf. 4. szám, 55-57.o.

önkényes. Jézus fennen hirdeti: „Ne gondoljátok, hogy felbontani jöttem a törvényt, vagy a prófétákat, nem jöttem felbontani, hanem beteljesíteni.” Az új törvény nem rombolja szét az erkölcsrend igazság fundamentumát, nem másasztja a vallási és közösségi élet falait, kapcsait, hanem mindent igazabbá, jobbá, szebbé, értékesebbé tesz – azaz felemel egy magasabb értékrendbe.

A boldogsághegyi keresztény életprogram így nyeri meg a legbiztosabb fejlesztőjét az új törvény szabályozójában: az igazság éhségében és szomjúságában. Milyen idegenül hangzik a krisztusi szózat még ma is: „Boldogok, akik éheznek és szomjúhozni az igazságot, mert ők kielégítést nyernek.” - Éhségről, - szomjúságról beszél a Mester, s nem csupán akarásról, amit Szent Jeromos is észrevett: „Nem elég csupán az örök jóra, a kegyelmi és szellemi javakra való törtetés. Az igazság birodalma nagyobb a vallásélet teljességénél, ha az alaptermészete szerint a személyes Isten és az emberi személy viszonyában fogjuk fel. Az igazság igényli az élet társadalmi vonatkozásait is. Jézus az egyetemes életet nemesíti, ezért nem hagyja figyelmen kívül az igazság evilági közösség-arculatát sem. Sőt, hiszem, hogy elsődlegesen is erre gondolt, hisz a húsba, vérbe, időbe, térbe öltözött ember első életformája, élettere ez. Mindezt szem előtt tartva, az igazság azaz erény, amely arra képesít, hogy mindenkor megadjuk, meghagyjuk mindenkinek a magáét. Ezek szerint ha eltekintek az egyén, az ember Istennel és önmagával szemben fennálló köteleiségeitől és jogaitól s csak az ember közösségi élete szempontjából vizsgálom az igazságot, akkor az a keresztény boldog:

1. Aki a törvényszerű igazság értelmében készségesen eleget tesz annak, amit tőle az állam, az egyetemes jólét érdekében joggal elvár. Idetartozik az adózás, a katonáskodás, kislánytátás stb.

2. Aki a kölcsönös igazság szellemében minden embertársával és polgártársaival szemben teljesíti vállalt kötelezéseit, főképp az adás-vevés, a munka, termelés területein.

3. Aki az osztó igazság természete szerint megnyugvással fogadja ami a közjóból ráesik s viseli arányosan a közterheket is.

Jól meg kell értenünk ezeket, mert a keresztény, különösen a katolikus ember szemébe szeretik vágni, hogy rossz hazafi, mert jobban szereti Istent, az Egyházat, mint a Hazát. Ez arcátlan rágalom s a dolgok félremagyarázása. Az a keresztény katolikus, aki épp az igazság szellemében mindenkinek felett szereti Istent, mint az egyetlen és teljes örök értéket, s emellett, vagy éppen ezért a legjobb keresztény s a legjobb hazafi. Ezt akarja Jézus, amit fenséges logikával így old meg ellenségei előtt: „Adjátok meg az Istennek ami az Istené, a császárnak, ami a császáré. Ez hát a jézusi életrend köteleességhierarchiája.

De még nincs vége mindennek. Megszédít bennünket a szociális nyomor világát fogó iszonyata. Jézus, aki maga az Igazság, nem mehet el mellette szó és tett nélkül. S nem is megy el, földi helyettese ajkával belesikoltja a világba az új igazságot, amely hivatva van a zűrzavart harmonikus életté szelídíteni, rendezni: „A gazdaságot szabályozó elv: a szociális igazságosság és a szociális szeretet.” (Quadr. Anno). Egyszerű szavak, óriási értékek, mélységek.

Szentatyánk tanítása szerint csak az lesz igazi keresztény:

4. Aki a teremtett javakat úgy igyekszik magának megszerezni, hogy az a szükséges óvhatárokon túl ne menjen, továbbá, aki úgy él vagyonával, hogy általa a teremtett javak közösségi célját nem sérti, azaz odahat, hogy a szükségessel mindenki el legyen látva.

Szomorúan kell elismernünk, hogy ezen a téren még igen sok a hiány. Mindenkinek napjában térden állva kellene elgondolkoznia arról: hogyan szerezhet Jézus igazsága értelmében vagyont és hogyan élhet azzal! - Elvünké kell tennünk: Csak úgy, hogy az minden ízében igaz legyen és az embertársi szeretettel semmiben sem ütközzék össze.

Kevesen vagyunk az összemérés tekintve, - de a kultúremlékek nagy hányadát mi adjuk Keresztények, Katolikusok! Ha valamennyien igazán így is élünk, akkor az igazságon épül szeretetünk és a szeretettel szépült igazságunk boldoggá teszi az egész, - még pogány világot is.

Boldogságteremtés⁵⁶

Az igazság krisztusi érvényesülését a boldogvilág csodaszerének neveztem, - a boldogsághegyi irgalmasságot, azaz a tényleges, a cselekvő felebaráti szeretet boldogságteremtésének mondom. Az csak csodaszer, maga a csoda: boldogság testben és lélekben!

Ez a teljes ember szeretetének tavaszi virága, - édes gyümölcse. Ahol ez hiányzik, ott zimankós tél uralkodik. A kőszirten semmi sem terem. Az önző, a keményszívű ember minden lehet, de keresztény soha! Az irgalom keresztény hitéletünk mértéke. „A hit cselekedetek nélkül hol.” Viszont a hit legszebb cselekedete az irgalmasság. Ez eltörli bűneinket, az értükjá büntetéseket. Másoknak testén túl a lelkén is segít. Az irgalom, a szeretet kenyerere sokszor lesz a lélek kenyérévé is. Az irgalom az igaz keresztény voltunknak próbája. Megerősít a jóban, - kegyelmet növeli bennünk, győzedelmessé tesz a rossz felett, - üdvösségünk legbiztosabb útja. Irgalmasan ítél majd felettünk Istenatyánk, ha magunk is irgalmasok voltunk. Semmi sem vesz el a számunkra abból, amit másoknak tettünk. Jól kihangsúlyozza ezt egy őskeresztény sírfelirat: „Amit másoknak adta, az enyém lett újra. S mindazt elvesztettem, amit magamnak megtartottam.” Már az Ószövetségben is csodálatos szép nyomait leljük az irgalmasságnak, a tevékeny, az egyetemes szeretetnek. A Szentlélekisten Jóban mondja el a mi épülésünkre: „Szeme voltam a világtalannak, lába a sántának. Atyja voltam a szegénynek, az ismeretlen ügyét is gondosan meghánytam. Összetörtem a gonosz állkapcsát, kiragadtam fogai közül a prédát.” Az irgalmasság testi és lelki bemutatkozása ez, amely feltétlenül elismerésre készítet, sőt követésre indít. Az igazi kereszténynek hiánytalanul kell érvényesítenie lelke irgalmát, azaz a testi és lelki irgalmasságot szüntelenül kell gyakorolnia. Nem túlzás ez? Korántsem az! A szeretet tanítvány, Szent János apostol írja: „Abból ismerjük meg az Isten szeretetét, hogy életét adta miérettünk; nekünk is életünket kell adni atyánkfiáiért.” Szent Jakab apostol még jobban hangsúlyozza az irgalmasságot: „Irgalom nélkül való ítélet vár arra, aki nem cselekedett irgalmasságot; az irgalmasság azonban felülhaladja az ítéletet!”

Jézus adja nekünk a legfenségesebb példát. Milyen csodálatos az, éppen az irgalmasság révén juthatunk isteni lényhez a legközelebb. A szeretet irgalma visz bennünket a szeretet Istenéhez! Jézus irgalmassága páratlan, fáradhatatlan cselekvés az emberekért, a lelkekért. Nincs az a testi vagy lelki nyomor, amin Ő nem segítene jó szívvvel, készségesen. Hogy kiemeli örök szolgálatának szent estéjén az utolsó vacsora termében: „szolgálni jöttem s nem, hogy Nekem szolgáljanak.” Ezért a szolgálatban kell hozzá hasonlunk s ez a tényleges hasonlóság lesz legigazibb boldogságunk. Vagy nem boldogság nézni a friss kenyeret fogyasztó, a szomjat oltó, a jó ruhába öltözködő, a puha fekhelyen pihenő, a betegségben örvendező, a szabadságot visszanyerő, a koporsójában békésen megnyugvó embert, jól tudván azt, hogy mindezeket Jézus kegyelmével mi okoztuk, mi teremtettük? Ő hogyan volna az! A mi és mások boldogságegysége ez, - vagyis azonban még magasabb rendűbbé, bensőbbé tesszük, ha sikerül a bűnt leverni embertársaink lelkéről, ha elűzzük a tudatlanság sötét fellegét, ha a bizonytalanul ingadozónak jótanáccsal sietünk a segítségükre, ha megvigasztaljuk a nyomorult szíveket, ha élő és megholt atyánkfiainak ügyét imáinkkal gyámolítjuk, ha minden igaztalan bántalmat oly békésen viselünk, hogy rosszért jóval fizetünk, ha minden ellenünk vétkezőnek igaz szeretetből megbocsájtunk. Ez Jézus világa!

Azokban ne elégedjünk meg mindezekkel, csak kutassuk tovább s rá jövünk arra is, hogy Jézus s mindazok, akik belőle élnek, Vele vannak, megtelnek szeretettel teljes aggsággal és buzgalommal, az együttérzés, az együttélés szent valóságával. Szent Pál apostol fejezi ezt ki a legtisztábban: Krisztus szeretete üz bennünket! - „Kis szenved, hogy én ne szenvednék?” ... Ez a kettő, vagyis a szeretet serkentése, és másba olvadás teljessége szerzi meg az irgalmasság diadalát. Szentjeinkben, drága keresztény testvéreink találékony szeretetének számtalan cselekedetében ez ünnepel. Kiömlenek ők önmagukból, s körüllelnek, csecsemőt és szülőt, fiúcskát és leánykát, testben s vérben vergődő serdülőt, tanoncot és egyetemistát, inségeseket és elaggott tehetetleneket.

⁵⁶ Katolikus Élet, Szolnok, 1936.05. hó, XIII. évf.5.sz. 66-67.o.

Mindenkinek mindenévé leszek!

S mindez sikerül nekik, mert áldozatkészek. Ők igazán helyesen értik Szent Ágoston Szavait: „A gazdagok feleslege a szegények szüksége; a másét tartja vissza az, ki a felesleget tartogatja.” Hát ezeknek a jó lelkeknek soha sincs feleslegük, - nekik minden kevés. Elúszik minden a kezükön, mint Szent Miklósén, Szent Odilóén, Szent Ferenc Atyánkén, Szent Erzsébetünkén, Páli Szent Vincéén, Vianney, vagy Don Bosco Szent Jánosén. De oly megindítóan, oly vonzóan tudnak ők kérni, hogy mindig lesz nekik legalább is személyes szolgálatuk kifogyhatatlan.

Itt a május telve étellel, illattal, színnel. Itt a Szent Szűz, Jézus után a legnagyobb boldogságteremtő. Ő az irgalmasság Anyja, mert Ő hozza koldus és beteg világunknak Jézust, - mert anyai szerelme, irgalma, minden bajunkra gyógyírt ad. Legyünk igazik gyermekei! Legyünk jézusi, máriás boldogságteremtők!

Új világ felé⁵⁷

Földindulás, égszakadás a mi korunk jellegzetessége, de legfőképpen átvitt értelemben az.

Erkölcsei, társadalmi, politikai, gazdasági életünkben sehol egy talpalatnyi biztonságos hely. A félelem vagy a cinizmus az uralkodó irány eljárásunkban, sőt legbensőbb gondolatainkban, vágyainkban és érzelmeinkben is ez érvényesül. Félünk az emberektől, a hatalmasoktól s szolgálilag végzünk mindent, - főköszöntésünk: „Alázatos szolgája!” - Félünk az Istentől, mert sehogy sem érezzük tisztának, nyugodtnak magunkat ennyi alakoskodás, sokszor jellemtelenség láttán...

Valaki így fejezte ki ezt előttem:

Félek a templomba menni, attól félek, hogy rám szakad aljasságomért. Mér egészen bolond vagyok, azt se tudom, kire hallgassak. Lelkem sikoltoz, de be kell dugnom a fülemet, hogy ne halljam szavát, mert mindenem elvesz, ha a lelkem szerint járok el... Szeretném elfelejteni, hogy van Isten, van lelkem, hogy másképp is lehetne élni, s mindenek felett azt, hogy másképp kellene élni, - s nem bírom! Ó, én boldogtalan! Miért is élek?!

Mily tragikus ez! De mennyivel szomorúbb, amikor néma csend honol „már” belül, gunyoros cinizmus tesz e világ élharcosává egyeseket, sokakat. Nekik semmi sem fontos, ami nem a „főnöktől” vagy a „vezértől” származik. Mindent lecsepülnek, bármilyen parancsra készek, semmi sem erkölcstelen nekik a célért. Pompás hangadók, kiváló tapsolók, páratlan dübörgők. Írnak és beszélnek, dalolnak és táncolnak. Fáradhatatlan szervezők, mindentudó irányítók, vakmerő életrobaták...

Úgy-e kár folytatni a jellemzést, hisz' jól ismerjük e típust, talán magunkon is keverődött már egyik-másik arcéle?

Sokszor vergődve kerestem korunknak és kórunknak szülő okát, s bármit okoskodtam is mindig odajutottam, hogy zavarosak ismereteink, kétesek érzelmeink, bizonytalanok akarásaink, vétkesek cselekvéseink, - beteg egész valónk. Majdnem élőhalottak vagyunk. Hiányzik belőlünk az élet élete. Talán Szent Ágoston nyit rá bajunkra: „Miként a test holt lélek nélkül, úgy válik holtá a lélek is szeretet nélkül.” - Szinte megijedünk ettől: szeretet! Hol van ma szeretet, amikor még az igazság sem érvényesül?! „Isten a szeretet!” Ó hát akkor Isten, Isten, igen Isten kell nekünk!

Igen Isten éspedig igaz Isten! Olyan Isten, akinél biztosan érvényesül Szent Ágoston szava: „Aki megismer, feledi önmagát és Téged szeretet, jobban szeret önmagánál, kivezetik saját énjéből, csak hogy veled egyesülhessen.”

Hiszem, szent meggyőződésem, hogy jobb jövőnk egyedüli biztos útja:

Megismerni Istent,
feledni önmagunkat,
szeretni Őt,
jobban szeretni önmagunknál,
kivetkőzni saját énjünkől,

⁵⁷ Kalazantinus Tudósító, Szociális Társadalmi Szemle, Budapest, 1936. május hó, V. évf. 5. szám, 72.o.

egyesülni Istennel.

Egy a szükséges⁵⁸

Az élet féktelen igénylése mindig rossz jel. Sokszor valami halál felé való rohanást jelent. Nem gondolok itt örök halálra, mert ilyen nincs. Ha volna, minden könnyebb lenne a feléje rohanóknak. Ilyen nincs, de igenis van örök élet: örök nyomorúság, vagy örök boldogság.

A ma embere élet- és lélekbeteg. A krízis már az ágyánál virraszt. Félnek is az „orvosok” s egymást túllícitálva, receptszüretet eredményeztek. Az egyetlen, az egyetemes bajnak ezer orvosságot írtak s a beteg mindig rosszabbul lett. Már mindent szételemeztek benne, szinte ízekre, atomokra, elemekre bontották, minden parányi részvét külön „specialista” kutatta szédületes elmeéllel s a helyzet mégis válságos.

Senki sem gondolt a „specialisták” közül arra, hogy a beteget maguk tesszük tönkre részekre bontásukkal, hiszen az élet vagy lélekhasadás, az atomizálás még kísérletképpen is gyötrése az osztatlan, a halhatatlan emberi életnek, léleknek. Ó, de mennyire az!

Fejlődés, kiteljesedés kell neki, - ezt pedig csak az Élet, a Lélek biztosíthatja, amelyből forrászott az ember. Mi hát a fontos a beteg számára? Csak ennyi: megérteni, ha gondolatfájást is okoz:

Istenből vagyok,
Istenhez törekszem,
Istenért élek!

Ki az Isten? - Ne sokat okoskodjunk? Maga a teljes élet, - minden lét forrása és célja, - mindenható teremtő, bölcs kormányzó, jóságos világfenntartó, - az ember segítője, gyámola, boldogsága, dicsősége, - a bűnös félelme, remegése, ítélete, boldogtalansága. Ő a színlét, a magátólvalóság, a páratlanság, az egyetlenség!

Ebből a szédületes felfoghatatlanból származom én is, s valami „ilyesmi” vagyok, - hasonló hozzá, - teljességre, hiánytalanságra vágyó! Értem-e már, hogy Hozzá kell érnem, - hogy Ő a céloom?

Miért is törekszik az ember? Nagyságért, boldogságért, gazdagságért! Hát mond meg, én lelkem: ki nagyobb Önála, ki boldogabb, ki gazdagabb? Senki! Hát akkor indul, lendülj, siess, rohanj, törj feléje! Ne tévelyegj, ne bolyongj tovább, - ne keresd tested-lelked javát bizonytalan utakon, hanem találd meg, érd el, öleld meg Őt s boldog leszel, Őbenne megnyugszol!

Igen teszem, teszem, de nem Istenért, hanem magamért! Nem értem, miért Istenért élek s miért nem magamért? ... Csak csendülj s okosan gondolkozzál: Ő nagy s te kicsi; Ő óriás s te csöppség! Az ő nagysága szédületes a te piciséged mellett és mégis tebenned dicsőül meg, te viszont benne leszel naggyá, -Ő a lét óriása, akiben te is benne vagy, te meg óriás voltának szikrája, melyből láng tűz máglya lehet. Minden benne és érte van, de létezőnek épen ez a nagysága és boldogsága. Ezért minden Istenért van, Istenért él, de az élő önmagáért is, saját boldogságáért is!

Isten nélkül semmi, senki, - vele hatalom, dicsőség, öröm, s boldogság!

Értem, - megnyugszom benned Istenem, Atyám, Mindenem!

Az lesz az egyes ember legnagyobb jótévője, aki hiánytalanul visszaadja az Istent az embernek, az embert az Istennek.

Az lesz a társadalom halhatatlanja, aki újra trónjára emeli az Istent az élet minden megnyilvánulásában.

Minden más semmi, vagy nem fontos, ez az egy a szükséges.

A legnehezebb művészet⁵⁹

⁵⁸ Kalazantinus Tudósító, Szociális Társadalmi Szemle, Budapest, 1936. június, V. évf. 4. sz. 85.o.

⁵⁹ Kalazantinus Tudósító, Szociális Társadalmi Szemle, Budapest, 1936. július, V. évf. 7.szám. 100-101.o.

Életünk nagy igazsága ez, - jóért cselekszik az ember.

A jó mozzgat, indít, serkent a cselekvésre. A jónak legalább a látszata benne van minden elérendő célban. Nehéz azonban az igazi jót megkülönböztetni az ál-jótól. Egyetlen meggondolás segít át bennünket ezen a nehézségen, a helyes Isten-ismeretből származó meggyőződés: Isten a legfőbb jó, Ő a végső és elérendő cél!

Íme a helyes Isten-ismeret biztonsága! Bátran kimondhatjuk? Istent igazán megismerni annyi, mint akarni Őt!

Az a kérdés most már, hogyan juthatunk el az Istenhez, mi vezet bennünket Őhozzá? Krisztus nem hagy kétségben eziránt. „Bizony mondom nektek, amit egynek a legkisebb atyámfiai közül cselekedtek, nekem cselekedétek.” (Máté 25, 41) Így az Istenhez való jutás gyakorlati útja a jézusi cselekvés, a keresztény önzetlenség.

A mi korunk fennen hirdeti szociális jellegét s mégis olyan nehezen érti meg, hogy a szociális élet szükségképpen követeli az önelhagyást, az önmagunkról való megfeledkezést. Mi, emberek ugyanis telve vagyunk antiszociális hajlamokkal, törekvésekkel és cselekvésekkel. Ezeknek forrása a fékevesztett önzés, a rendetlen önszeretet. Legsürgősebb kötelességünk ettől megszabadítani önmagunkat és következményeitől megkímélni másokat!

Mennyivel más, igazabb, boldogabb és szebb lenne az élet, ha magunkévá tennénk ezt a művészetet! - Nem gondolok én itt világrengető hőstettekre. Senkinek se kell Assisi Szent Ferenc evangéliumi szegénységig lemeztelenítenie önmagát, avagy Istenes Szent János észfőlötti irgalmasságig emelkednie, nem kell elsajátítania Páli Szent Vince vagy Bosco Szent János kéregető, pénzteremtő művészetét sem. Csak annyit kell megérteni mindegyikünknek, hogy nemcsak önmagunkért élünk, hanem másokért is!

Értsük meg nagyon jól, hogy a magunk boldogsága elválaszthatatlanul összefügg mások boldogságával és viszont. Életünk gonoszsága hasonló törvénynek engedelmeskedik. Ennek eredményeképpen mi valamennyien egy emberközösséget alkotunk, melynek javán, boldogulásán közösen kell munkálkodnunk. Ez az egyetemes emberi boldogságnak s az én boldogságomnak is az útja!

A közmondás bölcsen oktat: Aki jót akar, szabaduljon meg önmagától! Egyikünk se akarja csupán a magáét, hanem segítsünk, hogy mindenki elérje az szükségest. Ő, ez oly emberi s mégis oly igazán krisztusi! Itt senki sem tehetetlen! Éppen ezért:

Szünjön meg szipolyozni a munkaadó, - hagyja el a kártevést a munkás.

Ne kívánjunk senkitől sem emberfelettit, - tűnjenek el az amerikázók.

Becsüljük a testi értékeket, - érvényesítsük a lelkieket.

Ne keressük az érdemtelen dicséretet, - utáljuk a mézes-mázos hízelgést.

Szeressük a tiszta becsületet, - irtsuk a képmutató álnokságot.

Aki mindezeket a maga életkörülményeinek megfelelően cselekszi, az önfeledésben is igazán szereti önmagát, szereti embertestvéreit. Ha csupán szemernyit tett is jó szívvvel, teljes odaadással, olyan, mint az evangéliumi özvegy, aki túlsó garasával mindenét a templomnak adományozta, - az Isten lett örök jutalma.

Ennek az életművészetnek az lesz halhatatlanja, aki mindenét másnak adja s önmagának mit sem tart meg! Vajon én mennyit adtam?!

Egy kép a magyar élet mélységeiből⁶⁰

Csonka hazánk leglátogatottabb búcsújáróhelyén történt a következő eset, amelyet nem általánosítás, hanem gondolat- és lelkiismeretébresztés céljából közlök és elemzek. Vajha gondolat- és lélekfájást okozna és javulást eredményezne!

Az eső már napok óta esett, szinte sártengerben úsztak a magyar úttalan utak. Szombat délután mégis kiderült és estére kelve már százas csoportokban érkeztek a búcsúsok. A kegyhely egyik védett helyéről kis *úri* társaság nézte a búcsúsokat. Az imént érkezett csoport, amely valóban

⁶⁰ Korunk Szava, 1936. július 1-15, 270.o.

síralmasan vonszolta fáradt, ázott testét, igen lekötötte a férfiak figyelmét. Az egyik ötvenen túli férfi lesajnáló hanggal vetette oda:

1. Nézzétek ezt a sáros, együgyű tömeget!

S mintha a fiatal *óriás* se akart volna méltatlan lenni az előbbi bölcshez, hozzáfűzte:

2. Igazi vénasszony-sereg!

Nem földrengető esemény ez, nem is istenkáromlás, mégis végtelenül szomorú. Szomorú pedig azért, mert az illetők bizonyára *igen jó katolikusoknak* érzik és tudják magukat, hiszen az nap járultak a szentségekhez ők is; talán a főváros vagy a vidék *vezető katolikusai ők*; az ifjú bizonyára az *új katolikus elit* fő vagy alvezérének tartja magát, mégis hiányzik belőlük a legsajátosabban katolikus, krisztusi jelleg: az aktív kompasszió, a cselekvő együttérzés! Nem értik, hogy a hitvallás, a hitélet nem szép szó, nem nagy beszéd, nem kényelmes, autón való búcsújárás, hanem krisztusi tett, a szeretet cselekvő szétáradása, amely valami csodás erővel jár át minden boldog szeretet-megtapasztalót, s eleve megnyeri a később hirdetendő igazságnak. Jézus volt örök művésze ennek s ezt fejezi ki isteni egyszerűséggel a szentlélek: *Coepit Jesus facere et docere!*

Még szomorúbb az eset, ha a fenti szavakat elemezve, az életáradatba állítjuk, ahol múlt, jelen, s jövő szükségképen összefügg.

Uraim, katolikus Urak, *ki felelős azért, hogy az isten után vágyódó szegény népünk száz kilométeres utakból alig bír járható negyven-ötven kilométert találni?* Rázta-e már Önöket a szomorú valóság, hogy háromezernégyszáz magyar faluból *egyezerkettőszáz a mai napon még teljesen távol él minden járható úttól*, s a többi is csak diribdarab utakkal kapcsolódik a megyei és a városi úthálózatba? Ámulandó nagy csoda az, ha ilyen útviszonyok mellett, több napi esőzés után, sáros a tömeg?

Aztán még nekünk, katolikus intelligens embereknek is csak pusztán *tömeg* a katolikus egyszerű nép?! Nem arcpirító, hogy *amikor mindenki népi politikáról beszél, akkor nekünk a lélekkel, isteni szellemmel töltekező nép csak tömeg!* Még jó, hogy tömeg s nem csürhe, mint harminc-negyven évvel ezelőtt! Nem akarjuk észrevenni az idők járását, hogy milliók sorakoznak zászlók, jelvények, eszmék, eszmények alá, mögé s hogy ezek már nem tömeg, hanem öntudatos, gondolkozó, mérlegelő, számító, erősen harcra és áldozatra kész emberek *egysége!* Csak mi, katolikusok, nem tudnánk egységbe tömörülni Krisztus Király vezérsége alatt, egy értelmesebb, igazabb s boldogabb élet céljából? Amikor szerte a világon embermilliók találják meg egymást, s fognak kezét fajtestvérnek, nemzettagnak érezvén magukat, csak mi, magyar katolikusok, nem akarjuk megtalálni szeretve cselekvőn egymást! Ugyan meddig leszünk még: tömegember és úr, nyomorult és gazdag, bárgyú és tudós?....

A tömeg még hagyják, hiszen kollektív világban élünk, de mi legyen az *együgyűvel?* Valóban együgyű? Igazán buta vagy pláne buta paraszt? Ugyan kinek a hibájából, kinek a kényelméből, kinek a zsugoriságából az? Ki felelős azért, hogy *amikor emberfeletti erővel győzi le a magyar felekezeti és állami tanítóóság az analfabetizmus szörnyű sötétségét, még nem született meg az igazán katolikus népi sajtó, a vallásos és oktató, a léleknemesítő és mégis szórakoztató népi irodalom?* S ha elvértve van is egy-két ilyen munka, az is olyan drága, hogy a fillérben gondolkozó és számoló szegények képtelenek megvenni. Ugyan ki felelős ezért? Az együgyűek a legkevésbé!

De van itt más meggondolni való is. Csak egyetlen magánhangzót veszek hosszú helyett rövidnek s páratlan érték, mélység mutatkozik népünk lelkén: ők a szó legigazibb értelmében *együgyűek!* Nekik minden a jó Isten és a segítő Nagyasszony, Mária. Belőlük merítenek erőt embertelen életsorsuk elviseléséhez, miattuk nem átkozzák bajaik okozóit, miattuk nem lesznek forradalmárok!

Ó, milyen lesújtó tudat, milyen szomorú katolikus és magyar valóság az, hogy *hárommillió sárba, porbabukó, éhező, nincstelen magyar van csonka hazánkban!* Hogy ezeknek a száz kilométeres utakon zarándokló magyar katolikusoknak csak száraz, barna kenyér és pici kosár cseresznye jut négy napra és semmi egyéb, sokszor még jó ivóvíz se!

Térdeljünk le *s köszönjük meg az Égnek népünk hosszú tűrését. De vigyázzunk is, mert*

piroslik az ég alja, vihar van kitörőben!

A gúnyolódó úrfi talán nem is sejti, hogy milyen vére igazságot mondott e szavakkal:

3. Igazi vénasszony-sereg!

Tovább is van ám! Hol vannak a vén emberek, hol vannak a fiatal asszonyok és a fiatal emberek, hol vannak a leányok és a legények? Ez a nagy kérdés! Jézusnál és Nagyasszonyunknál csak parányi hányada. A többi másutt. Másutt, mert nincs hitük, mert megingott bennük az emberek iránti bizalom, mert már másutt szervezkednek, készülnek megvívni a harcot az emberibb, a magyarabb, a boldogabb életért....

A magyar A. C. is bizonyára mélyen látta ezeket s a még siralmasabb valóságokat s azért tűzte az idei katolikus nagygyűlés zászlajára programként: *Krisztus és a falu-t.*

Akarom hinni, hogy a *Korunk Szava* hűséges olvasói hiánytalanul ki fogják venni részüket ebből a nemzet és lélekemelő munkából. Csak arra vigyázzunk, a sorrendet el ne tévesszük: Először *cselekedni* és csak utána *tanítani!*

Szeressünk⁶¹

Semmi öncélú sincs az ég alatt. Munka, törekvés, harc, mind célt akar. Cél! Ez a cselekvések hajtóereje, ez a legnehezebb művészt, az önelhagyás serkentője.

De mi a cél? Szeretni és szeretettetni!

Ó, mire nem képes az ember, csak hogy ezt elérje!

Boldog emlékű Prohászka püspökünk ma is fennen hirdeti: „A haladást az ész hordozza, az elváltozott korok nézetét és életét az új eszmék szolgálják, de az alakítás, a harmónia, a boldogság a szívből ered.” A szív legigazibb természete pedig a szeretet.

Amilyen a szíved, olyan vagy magad is!

Amit, vagy akit szeretsz, te is azzá leszel!

Mi nem fontosabb tehát, minthogy biztosan tudjuk, mit vagy kit szeressünk igazán?

Ha Isten a teremtett mindenség oka, forrása, célja, - ha minden feléje tör, - ha minden szeretetéről beszél, - ha ő a lét középpontja, - ha ő az ember lényege, lelke, mindene, - ha ő a nyugalom, a béke és boldogság, - ha ő maga a személyes, örök szeretet: csak Őt szeretjük igazán!

Minden szellem és életóriás ezt bizonyítja!

Minden könny, baj, nyomor erről tanúskodik!

Minden öröm, kacagás, szívrepedés ennek ad igazat!

Igen! Mert „elfogyhatatlan kincs az Isten-szeretet, vele mindenki dúsgazdag, nélküle bárki bármivel is szegény.” (Sz. Bazil) – Hatalom ez a legfőbb szeretet! Hatalom, mint érzelem, mert Istenig emel, hatalom, mint cselekvés, mert csodás, új világot teremt.

Csak a szeretet által leszünk kiteljesült emberek. Ó, ki ne akarna közülünk ilyenné lenni!?

Érte meg kell tisztulnunk érzelmeinkben, a nyomában született gondolatainkba, vágyainkban, még inkább akarásainkban és cselekvéseinkben.

Vajon mikor értjük meg, hogy Isten nélkül minden semmi és senkivé tesz, viszont Istenben minden kincssé válik és mi istenivé?!

Hatalmasok és senkifiak, bölcsek és tudatlanok, győzők és elbukottak, mind, mind, ti emberek, szeretitek a szeretetet? Úzótt-e már benneteket az isteni tűz szeretni mindenkit, kivétel nélkül minden embert? Sírjatok-e már Isten és lélektiprások miatt? Zúgott-e a fejetek a gondtól, hogyan teszitek jóvá a szívtelenségeteket? Ó, ha nem boldogtalan életkoldusok vagytok! Rongyos és piszkosruhájú szegény meghívottak, akik sohasem fogjátok megízlelni a Szeretet lakomáját!

Minden mulandó, csak Isten örök és a lelkünk!

Ha nem tudjuk szeretni az Istent önmagáért, hát szeressük legalább önmagunkért. Különben kín, sírás és fogcsikorgatása lesz örök életünk.

Buzdítgassuk Szent Gergellyel lelkünket: „Nem fogsz ragyogni az örök Szépség fényözönében, ha nem izzított át a földön a cselekvő szeretet.”

⁶¹ Kalazantinus Tudósító, Szociális Társadalmi Szemle, Budapest, 1936. augusztus hó, V. évf. 8.szám, 116-117.o

Teljes elménkkel, teljes lelkünkkel, teljes szívünkkel és minden erőnkkel egyért éljünk, és könyörögjünk: „Add meg Uram, amit kérek, Tenmagadat, mert jól tudom, ha minden teremtett kincset nekem adsz is, kevés lesz az nékem, a te szolgálódnak”. (Szent Ágoston.)

Az életboldogság titka⁶²

A keresztény Európát semmi sem teszi méltatlanabbá nevére, mint erkölcstelensége. Az a szinte ördögi cinizmus, amellyel lemosolyogja, benyálazza, gennyes rothadással lepi el a legnagyobb mélységeket, értékeket: a nemiséget, a nőt, a házasságot. A fehértógás Jézus arca fényesebb lett, amikor kihirdette az Isten-látás, az Isten-bírás titkát: „Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent.” S amilyen egyszerűek ezek a krisztusi szavak, oly bizonyosak! Közel 2000 éves keresztény múlt igazolja a zseniális Tertullianus szavát: „Ahol Isten van, ott a tisztaság.” Európa nemzetei, népei ma már nem Isten-hívők, még kevésbé Isten-élők! Ne ijedjünk meg ettől s ne próbáljunk meg azonnal bizonyítani az ellenkezőt, - úgyszólván hiába! Ha idejét múlta is az elméleti istentagadás, a gyakorlati annál féktelenebbül tombol. Vagy nincs igaza Szent Anzelmnek, amikor hirdeti: „Ott nagy a szeretet, ahol nagy a tisztaság! Vajjon az európai tömegnyomornak nem egyik legmélyebb forrása-e az a fékevesztett züllés, nemi tobzódás, amely milliárdokat emészt meg évenként? - De nem erről akarok írni, - csupán az a célom, hogy a tisztaság négyes arcát kissé ismertebbé, vonzóbbá tegyem kedves olvasóim számára.

Mi a nemiség? Tiszta teremtő erő a Teremtővel. Az élet továbbáramlása. - Óriási dolog életet adni, önmagunkat Isten ereje folytán megsokszorozni. Lassan, meg-megrázó öröme kíséretében nevel az Isten erre. Élet és örömfakasztó szervei Isten kezének remekei. Lesújt-e a meggondolás, hogy ugyanaz a teremtő kéz, amely az eukarisztikus színeket alkotta, adta, adja nemi szerveinket is! Ki oly' vakmerő, hogy visszaéljen az Oltáriszentséggel? Ó, hasonló vakmerőség kell a nemiséggel való visszaéléshez! Mi a szerelem! A szeretet legfőbb emberi, fizikai, lelki foka. Az élet lendítője. A történések rugója. A történelem legjelentősebb irányítója. A kifejezhetetlen öröme és fájdalma, a sokszor felfoghatatlan boldogságok és boldogtalanságok forrása. - Nem szeretkezés a szerelem. A szenvedély, a számító ravaszság alkotó eleme. - Maga az élet tavasza, ízes gyümölcsöket termő nyara. A titkok világa s mégis a legközelebb van hozzánk. Fokozója, irányítója, fehérizzásig hevítője a tisztaság. Semmi sincs ebből azokban, akik úgy értelmezik a szerelmet, hogy az boldog „megtapasztalások” világa s hogy a tapasztalás mértékével növekszik a szerelem is. Így szerintük van: első, igazi, valódi, egyetlen, halálos szerelem s csak ezután jön a házastársi szerelem. Szomorú ez! Sok fehérizzást Jézusból, hogy a szeretetig emeljen szerelmünk!

Ki a nő? Isten legremekebb teremtménye A jóság, az irgalom, az áldozat, a szeretet megtestesülése. Az élet benső forrása, - annak fogyhatatlan növelője Istennel. Létében piheg, nyugszik az élet, az ember a család, a társadalom tisztasága és tisztessége. Istennel a mennyország, nélküle pokol. Ha igazán nő, akkor feltétlenül tiszta! Ma is az élet legnagyobb ereje, - de a rombolás vulkánja a nő. Ma 300 millió 20-30 éves hajadon él s csak fele jut nőiessége Isten szerinti kiteljesedéséhez, 150 millió pártában marad. Jajj, de megkínazza természetellenes sorsának okozóját. Istent, Istent a nőnek, mert elpusztul a világ! Családi szentélyt neki fehéren, el nem tékozolt erővel, hogy megszépüljön az élet!

Mi a házasság? A földi Szentháromság. Az egység és a háromság életmisztériuma. Az emberi nem életfészke. Minden fejlődés alapja. Az életnek szentségi megnyilvánulása. Életkapocs az Isten és az ember, a szülők és a gyermekek, a családtagok és a társadalom között. S mindez és még sok ezer más érvényesül benne, ha tiszta, ha isteni és krisztusi. Csak a keresztény család adhatja vissza Krisztust Európának, s Európát Krisztusnak. Viszont a keresztény család lényege a tisztaság, a maradátság, a megszünetlenség, XI. Pius pápa bátran az Oltáriszentséggel hasonlítja össze. Amint az szentség az alkotás pillanatában s az is marad az elemek felbomlásáig, hasonlóképpen a házasság is nemcsak a megkötés pillanatában szentség, hanem mindaddig, míg a házaspár élnek, míg az egység fel nem bomlik egy másik életért Isten rendeléséből. Olyan kincsek

⁶² Keresztény Élet, Szolnok, 1936.8-9; 119-120.o.

ezek, amelyek birtokában a szegény is dúsgazdag, nélkülük a milliomos is koldus. A megszerzésük, a megőrzésük csöppet sem könnyű. Helyesen állapítja meg Tertullianus: „Könnyebb a szüzességért, mint szűzen meghalni!” S minden félelem nélkül kimondhatjuk: könnyebb szűzen élni, mint a nemiséggel, a szerelemmel, a nővel a házassággal vissza nem élni! A tisztának szüntelen éberség, ima, harc az élete! De korántsem szomorúság ez! Nem lehangoló állapot így élni! A tisztuló, a tisztaságban növekvő ember mindig szellemibb lesz, s így mindig közelebb jut a Szellemhez, az Istenhez. Viszont Őt látni és bírni elveszíthetetlenül: maga az örökélet, az örök boldogság. A szívtisztaság és élettisztaság a mi szív és életboldogságunk alapja. Ugyan meddig keressük még másfelé?

A szeretet bölcsessége⁶³

A legnagyobb törekvésünk, célunk: Szeretni és szeretettetni!

Isten, ki maga a személyes szeretet, sohasem tiltotta, sőt a legtermészetesebb valaminek fogta fel az okos önszeretetet. Isten az önszeretetet. Mert szeretni önmagunkat is, - de okosan!

Régi közmondás szerint: A jólrendezett szeretet önmagunknál kezdődik.

Egészen érdekes távlat nyílik meg szemünk előtt, ha megvizsgáljuk egyetlen napunkat azért, hogy megismerjük: mit is tesz az ember önmagáért!?

Szinte elámulunk tudatos és tudatalatti cselekvéseink szövevényes sokaságán s önként elismerjük, hogy valóban lényünk, természetünk az önszeretet.

Baj lesz azonban ezzel az önszeretettel, ha nem az okosság szemszögéből nézzük ezernyi megmozdulását, aktivitását. Az okosság mindig célirányos, építő, - előrelátó, megfontolt, - lassú és mégis törekvő, - határozott, éppen ezért mindig eredményes.

Lesújt bennünket önszeretetünk rengeteg negatívuma, erőpocskolása, sokszor romboló ösztönössége s feltör lelkünkéből a sóhaj:

Uram, taníts szeretni önmagunkat s adj nekünk tanulékony, okos lelket, hogy kormányozza életünket!

Milyen nagy kincs az, ha a mának szédítő iramában, sokszor pokoli zajában, felhangzik mindent elnyomó életösztönök és kuszált önszeretetünk harmóniát esengő, célirányosságért kiáltó szava! Ez már Isten kegyelme, - a tisztuló emberi elme újszülöttje, - a jobb jövő záloga.

Istenatyánk nem vár sokáig. Az őszinte igaz szóra szent kinyilatkoztatással válaszol:

Ember, ne csak önmagad szeresd, hanem engedd, tégy róla, hogy szeressenek!

Az isteni szózatra megmozdul legbensőbb énünk s az okosságból bölcsesség lesz. Pascallal megértjük, szinte bensőn megtapasztaljuk: „Minden mást előbb ismerni kell, hogy megszerethessük. Az Istennél fordítva van: Őt szeretnünk kell, hogy jobban megismerjük.”

Szent Ágoston így oktat a szeretet bölcsességére: „Jobban szeretni Istent önmagunknál!” Ez annyit jelent, hogy okos dolog önmagunkat helyesen szeretni, de bölcs önszeretet Istent önmagunknál jobban szeretni!

Az most már a fontos, hogy miképp valósíthatjuk meg ezt a szeretetbölcsességet?

Egészen egyszerűen!

Minden Istentől van és minden Istenért van! Ennek az igazságnak kell életünkben indig és mindenütt érvényesülnie. Ez gyakorlatilag annyit jelent, hogy mindent, de mindent felhasználhatunk életünk boldogságára, csak ne vonjuk el azt Istentől. Egyszerűbben: Fordítsunk mindent a saját javunkra és az Isten dicsőségére!

Értsük meg jól, hogy Isten mindent a saját dicsőségére alkotott. Egyesegyedül ebben lelki Ő kedvét, de ebben rejlik az ember teljes boldogsága is!

Annál bölcsőbb s így boldogabb valaki, minél jobban dicsőíti az Istent! A mód melléke! Gyermekség, aggság, - gazdagság, nyomor, - hírnév, megalázottság, - egészség, betegség, kacagás, sírás, - boldogság, szenvedés, - élet, halál; mind eszköz Isten dicsőítésére és önmagunk boldogságára.

⁶³ Kalazantinus Tudósító, Szociális Társadalmi Szemle, Budapest, 1936.szeptember, V. évf. 9.szám. 135.o.

A csillagos ég, a virágos rét, az égi-vagy elkárhozott szellemek, az emberek, vagy a szentek, a Szent Szűz s maga Jézus Krisztus is Isten dicsőségét hirdeti. Sőt Krisztus Isten eleven, örök dicsősége! Így dicsőül meg Isten-emberi természete!

Rohanó, nyugtalan, kínban-gyönyörben úszó Emberek, Testvérek, Keresztények, álljatok meg, nyugodjatok s okosságon messze túl értsétek meg bölcsen: akkor, csakis akkor jön az új, a jobb, a krisztusibb világ, ha mindmagatok Isten eleven dicsőségére lesztek!

Éljetek, szeressetek bölcsen s szeretni fog benneteket maga az Isten!

Az örök szeretet⁶⁴

Emberi életünk legmélyebb élménye az a titkos édes megtapasztalás, megbizonyosodás, hogy Igazán szeret az Isten és én Igazán szeretem Őt és örök szeretetben egyesülünk.

Kiteljesedünk mindenképpen, az életünk telve lehet harcok, küzdelmek árán szerzett győzelemmel, örömmel, dicsőséggel, földi s emberi jóval, de ha hiányzik a szeretet, a maradandó, a biztos, az örök szeretet, semmit sem ér életünk, küzdelmünk, győzelmünk. A szeretet és pedig az örök Szeretet mindenképpen igazi jutalma, célja!

Szeretet a fény, az út, az erő, az öröm, a lendület, a megnyugvás, a letörölhetetlenség, az élet, - a szeretet minden, - nélküle minden semmi!

Ezért van igaza a mindent kipróbált, a mindent megízlelt s a mindentől megcsömörlött Szent Ágostonnak, amikor a legfőbb törekvésnek a szeretettel, az Istennel való egyesülést hirdeti:

Egyesülni Istennel!

Istennel egyesülni annyi, mint belőle, benne, általa élni! Élni, élni a Szeretet! Ez viszont föltétlen Isten-igénylést, Isten-keresést, Isten-birtoklást jelent. „A szeretet képesít majd küzdelemre s szeplőtelen életre, - a szeretet és semmi egyéb” - oktat Istenben boldogult Prohászka püspökünk.

Küzdeni, - tisztán élni!

Mi ellen küzdeni? Mitől tisztulni, s miben tisztán élni? Ezek az örök szeretet nagy kérdései! Aki örökre szeretni s szeretettetni akar, annak e földi életben szüntelenül jó harcot kell harcolnia testi s lelki ösztöneivel s indulataival szemben, - meg kell tisztulnia minden nemtelen vágytól és cselekvéstől, minden szertelen s öncélú anyagiasságtól. Győzelmesen ki kell harcolnia a test és a lélek Isten szerinti harmóniáját, készséges össz munkáját. Ennek eredménye: Minden eszköz csak ezen a világon, a cél az Isten, a Szeretet! Ez azonban csak alap!

A békeség, harmonikus embernek szomjaznia kell a teljes igazságot, munkálnia a nem e világi boldogságot és az örök szépség tükrévé lennie már e földön is. Ami maradandót, boldogítót, szépségeset emberi agy, szív, akaraterő kitermelt, elért, azt mind-mind magába kell szívnia, egyéniségében feldolgoznia, hogy így hovatovább örök életű legyen. Ha azonban csak eszköz s nem egyben cél is a földön minden anyagi, teremtett érték, akkor csak eszköz s nem egyben cél is a szellemi, a változhatatlan értékek világa is. Bizony nem cél! Nem önmagáért s nem önmagunkért kell érték küzdeni, hanem azért, hogy másoknak, embertestvéreinknek szétosztogassuk. S mindezt önzetlenül, őt áldozatosan, azaz többet, jobbat, szebbet másoknak. Ez a szeretetnek az örök Szeretet felé való igazi áramlása, törtétese, - szeretettel való mind teljesebb töltekezése.

A telje megelégedés, az igazi szeretet-béke é szeretet-boldogság akkor lesz valóság az ember számára, amikor szinte meghal önmagának, önmaga szerint embertestvéreinek s csak Istennek, Istenben él és Isten öbenne, Isten szándéka szerint él és cselekszik embertestvéreiért. Ez az isteni értékek virágba borulása itt a földön, - ez az a hatalmas erő, mely vonzza, húzza az égi Kertészt, hogy leszakítsa érett gyümölcsét é égi asztalának ízes büszkesége legyen, - hogy a „gyümölcs”, a kiteljesedett, az örök szeretetben megérett lélek, a teljes ember elmerüljön az örök Szeretetben.

Nem érzélgés, nem ábránd ez, hanem kemény férfias munka, alig felfogható eredménye. Erő, fegyelem, kegyelem össz munkájának élő csodája ez!

„Akik szentek voltak, azok a keresztény két évezred bármely szakában szeretet által

⁶⁴ Kalazantinus Tudósító, Szociális Társadalmi Szemle, Budapest, 1936.november, V. évfolyam 11. szám, 172-173.o.

győztek. Nem a tudás s nem a disputálás volt tulajdonképpen erejük, hanem a krisztusi szeretet Isten s ember iránt, ez volt az a győzedelmes s mindig korszerű hatalom, amellyel legyőzték, azaz, hogy meghódították a kételkedő s szenvedő világot”. (Prohászka).

Jobb jövőnk biztos útja hát:
Megismerni az Istent,
Felfedni önmagunkat,
Szeretni Őt,
Jobban szeretni önmagunknál,
Kivetközni saját énünkéből,
Egyesülni Istennel!

Kedves olvasóm, ha érdekel és szereted lelkedet, gondolkozz el újra és újra a hét utolsó elmélkedés nyomán, értsd meg és tedd magadévá azok tartalmát, - biztos, hogy magad is igazán boldog leszel, sőt boldogságforrás sokak számára.

Szeráfi húsvét⁶⁵

Énekeljete az Úrnak új éneket,
Mert csodálatos dolgokat cselekedett.
Segítségére volt jobbja,
És szentséges karja,
Megismertette az Úr az ő szabadítását,
Megmutatta a nemzetek előtt igazságát;
Megemlékezett kegyességéről.
A föld határai mind látják
Istenünknek szabadítását.
Ujjongjatok az Istennek, országok mind,
Énekeljete, örvendjete, zengjete.
Zengjete az Úrnak lanttal,
Lanttal és zsolttárányakkal
Trombitával és kúrtszóval,
Ujjongjatok az Úr, a Király előtt.
Zúgjon a tenger s ami azt betölti,
A földkerekség és lakói,
Tapsoljanak a folyóvizek,
Egyszersmind ujjongjanak a hegyek
Az Úr előtt, mert eljött
Megítélni a földet.
Megítélni igazsággal a földkerekséget,
És méltányosan a népeket.

97. zsolttár:

Így örvendez szeráfi Atyánk a zsolttáros szavaival az egyetlen és igazi Mester, az isteni Példakép megdicsőülésének ünnepén, az allelujás húsvét vasárnapján. Egész lényé élő himnusz, örökké zengő allelujává változik. Az öröm nem fér szívébe. Azért testvéreinek, égnek és földnek, eszes és okatlan teremtményeknek hirdeti öröme szent okát. Kicsordul belőle a hála, a magasztalás, mint a telt pohárból az üdítő, illatos bor és körülrajongja Úr-Istenét, jóságos Isten-Atyját, mert „csodadolgot cselekedett” értünk, szegény, elesett picinyekért, hogy fölemeljen, nagygyá tegyen bennünket isteni Fia és a Szentlélek által. Senki se lesz többé rab, Isten szabadságában részesülünk

⁶⁵ Ferences Közlöny 1936 /XVI.évf./ április hó 100-101.o.

és igazsága érvényesül rajtunk, azért éjjel-nappal vigadozva imádkozunk, dicséretet zengünk Istenünknek. Áldás, magasztalás övezze a dicsőt, „aki az Úr nevében jő”, aki személyében hozza a fiak szabadságát és a lélek fényességét. Ezért az ég, ezért a föld és minden, minden velünk örvendezzen és együtt értsük meg: *most teljesült az Isten akarata.*

Az együttérzés, az együttörvendezés, a szeretetben egygé forrt lelkiség ünnepe ez! Teljes ez szeráfi atyánkban! Óh, hogyne lenne teljes, mikor az az Isten-Atya fizet „szegény kolduskájának”, aki a pohár vízért is jutalmat ad! Ferenc testvér pedig mindenét Jézusnak s embertestvéreinek adta, - ezért kap szeráfi húsvétot, szédítően bő kegyelmeket, csodálatosan közel jut Istenhez és az örök alleluját előre megízleli.

Jól értsük meg, hogy mindez *együtt szenvedő szeráfi szeretetének jutalma*, bőséges isteni jutalma. Szeráfi Atyánk húsvétját, az egyszerű szavak mögötti kegyelmi, isteni mélységeket, senki se fogja megérteni, ha szenvedéseinek titkába bele nem mélyedt. Viszont szenvedését sem érti meg, ha törekvéseiben meg nem leli az egyetlen mozgató erőt, vonzó célt: *Istenhez hasonlítani mindenben, minden elérhető módon, - mindenk felett a szenvedésben.*

Csak így érthetjük meg Szent Ferenc Atyánk életét és mértékfeletti szeretetét. Ez magyarázza meg az ő igazi keresztény testvériségét. Ez a gondolkozása segíti rá őt arra, hogy a világon mindent Isten szemével lásson és értékeljen. Így olvad össze szeráfi Atyánkban az anyagi és szellemi világ diadalmas életszoltárrá, és lesz könnyes-kacagó, szenvedve örvendező, örvendezve szenvedő világ és életszemléletének lényegadó elemévé. Persze, hogy képes így Istennek méltó imáadására, a Fiúnak megérdemelt magasztalására, a csüggedők felvidítására s a keresztet hordozók összeroppanástól való megmentésére. Ezért van az, hogy az Ég egészen közel jön már a földön Ferenchez, a gyermekmosolyú, tanító, a szenvedő Jézus, a szentséges és szeplőtlen Istenanya, a szent angyalok mind-mind édes vendégei földi zarándoklásának. Ezért van az is, hogy szinte mindenki utána fut a földiek közül és nála, vele nyer békét és igazi boldogságot. Ezért hódol az engedelmes neki az egész teremtett világ. Röviden és egyszerűen így adhatom a szeráfi húsvét titkának megoldását:

Ő az Istené teljes mindenével, ~ az Isten is az övé kegyelmeinek bőségével!

A mi nagy és örök feladatunk ez: oly teljes egyéniségekké, személyiségekké lenni, hogy hiánytalanul érvényesüljön bennünk, kiverődjön rajtunk az örök eszme, amit Isten rólunk alkotott s ezáltal képessé lenni Isten szent közelségére, boldogságos, teljességes élvezésére.

Testvérem, annyiban lesz szeráfi a húsvéted, amennyiben szeráfi az életed!

A katolikus Jászberény⁶⁶

Könnyű vállveregetőkkel magasztalni, az ócsárlókkal leszólni a jászok „fővárosának”, Jászberénynek múltját vagy jelenét, de egyben igazságtalan és erkölcstelen is. Mi a múlt tanúsága és a jelen adottságai alapján szeretnők fellebbenteni a távoli szemlélő elől a fátylat, hogy ezzel is szolgáljuk az olyannyira szükséges magyar okulást és jobbulást.

Jászberény megyei város csonka hazánk szívében, a Zagyva folyó mindkét partján, a Hatvan-Újszász-i vasútvonal közepén épült. A belterülete 1326 k. hold, míg a hozzátartozó tanyavilág 46703 k. holdat hasznosít. Lakóinak száma 30.101, ebből katolikus 27.245, református 2.019, izraelita 676, felekezet nélküli nincs. Népe értékes, eléggé tehetséges, jóra törekvő és vallásos. Sajátos jó tulajdonságai: mértékletesség, munkaszeretet, élelmesség, hosszú tűrés, egészséges önbizalom, nyílt szabadságszeretet és néha szinte túlzott tekintélytisztelt legnagyobbjaival szemben. Hibái: nagyfokú anyagiasság, önzés, keményszívűség, adott szavát nem veszi sokszor komolyan, csavarintós észjárású, a ravaszság határát súrolón kamukéros, idegenkedő a „jött-menttel” szemben, akin „gyökértelen”-t, bortokkal, biztos vagyonnal nem rendelkezőt ért.

⁶⁶ Korunk szava: Aktív katolikus orgánumban, VI. évf. 21. szám, 1936. november 1. 409-410.o.

Ezen általános vonásokon túl, bennünket most az érdekel, ugyan milyen a majdnem évezredes múltú katolikus Jászberény vallási és kulturális, gazdasági és szociális helyzete.

Közmondásos a jász vallásosság. Igaz ez ma is. Hosszú küzdelmes századok edzették e nép lelki hűségét a katolikus hit iránt. *Főképp a ferences egyszerűség, bensőséges istenhit, letörhetetlen bizalom, s áldozatos szeretet voltak mélyforrásai.* Igazán és teljesen katolikussá a ferencrendiek nevelték őket. Amíg köztük éltek tiszta rendi szellemükben, mindig fölötté értékes volt e nép. Távozásukat, házagos munkájukat igen megéreztek a török idők alatt, a vallási villongások korában. A kényelmes és a töröktől is jobban szívlelt *újhit* sokakat eltántorított ősi Egyházától. Súlyosabb rést vágott katolicitásán az igazságtalan elzálogosítás, bár tagadhatatlan, hogy a lovagrendi idő is értékesen fejlesztette erkölcsi életét, sőt gazdasági tudását. Azt hisszük, nem tévedünk, ha a leggyászosabb kornak a jozefinizmusét és az azt követő liberalizmusét tartjuk. Ekkor vesztette el a nép legvalóságban ferences lelki vezéreit s kapott helyettük – kevés kivétellel – anyagiakért viaskodó, úri barátokat. Így maga is könnyebben csúszott lefelé, anyagiasabb lett s földszagúbb a hite és vallási élete. A nagy fellendülés, a rémes világégés utáni jobbrafordulás ismét nem választható el a ferencesektől, akik a húszas évek óta ősi szellemük életrevalóságával, ernyedetlen szorgalommal munkálják itt a krisztusibb jövőt.

A jász vallásosság megnyilatkozása jó értelmű tömegvallásosság, - egyéni élmények nyomán fakadt színt, ízt, zamatot még nem nyert. Eléggé passzív a hitélete, kényelmes, bár a megszokott s rendkívüli napokon tud hősies áldozatot is hozni vallási vágyaiért. Aktivitása, *az igazi katolikus elit hiánya miatt*, a semmivel egyenlő. A szegénységet, az elesettséget, a nyomort keresztény szemmel nézi, ésszel megérteni, jószívvel orvosolni alig képes. Vallásos jótékonykodása is erősen emberi, hiányos és ingatag.

Rendkívül szereti a körmeneteket, hittel vesz azokon részt és büszkén vallja katolikusnak magát, de ezt eleven hatóerővé fejleszteni nem tudja. *Találón mondta róla egyik katolikus politikusunk: „Körmenetezni kitűnően tud e nép, de az egyéni és a közösségi életben kitűnni már kevésbé.”* Tagadhatatlan, hogy már sok történik ez irányban is. A kongregációk, vallásos egyesületek, az American sok-sok egyéni, családi életet szenteltek meg s adtak egészen helyes irányt egy-egy közösségi ténynek. A nagyobb eredményt erősen gátolja az is, hogy Jászberény hármasságát él: városit, falusit, tanyait s egyiket sem igazán. *A 27.245 hívő lelkigondozás hivatalosan egyetlen plébános, egy helyi lelkész, két káplán, két hittanár és három hitoktató vállára nehezedik. Erre az óriási munkára legalább is három plébánia és három helyi lelkészség kellene s bármilyen nehéz is, evangéliumi egyszerűséggel, fáradhatatlan apostolsággal e néppel európai csodát művelhetnénk.*

Az *Actio Catholica* is élettelen, a szakosztályi élet teljesen pang, pedig csak a sajtó terén is óriási feladatokat kellene megoldania. A munka ezen és már téren is sok, de az itteni A. C. is erősen érzi a gyakorlati s áldozatos katolikus elit hiányát. Katolikus Hetek, ádventi estek, kultúr délutánok rendezésével igyekeznek a hiányon segíteni. Ez azonban kevés. Mielőbb meg kell kezdeni az elitképzést, ami semmiképp sem lehet tömegmunka, hanem mélyen egyéni és szellemi, viszont ehhez a hivatott apostol és munkás még kevés.

A női lélek már itt is jóval előbbre jutott, ami főképp az ötven éve intenzív leánynevelést és női elitképzést végez szatmári irgalmas nővérek érdeme. A férfiak nehezen nyílnak meg és finom érintésre is s még nehezebben lépnek ki megszokottságuk, sokszor fásultságuk szűk köréből. Különösen szomorú a 16-25 év körüli földműves ifjúság és a 40-en túli férfiak helyzete. Egyrészt a teljes magárahagyatottság, másrészt a világháború, a forradalmak és a sanyarú „ma” nehezedik lelkükre. Igen türelmes, bölcsességgel és szeretettel teljes munkára van szükségük. Talán nem késik már sokáig!

Jászberény kulturális képe még szomorúbb! Ha igaz a Széchényi-tétel: „A kiművelt emberfő mennyisége a nemzet valódi kincse”, akkor sajátos helyzeti körülményeinél fogva, kevés Jászberény „kincse”, kevés „a kiművelt emberfő”. Ez korántsem akar lenézés vagy lekicsinylés lenni a meglévővel szemben, hanem a hiányzó hangos fájjalása. Az anyagi fedezet, a szellemi

képesség, a szükséges kulturszentélek mind megvannak, jórészt régen is megvolt a szellemi, kulturális fejlődés mégis elmaradt. Miért? Bizonyára a „tudós”-tól való sajátos idegenkedés, a szellemi munkához szükséges kitartás hiánya miatt s legfőképp azért, mert a néprétegből fölemelkedett elit túlságosan elvált a forrásától. Sokszor önös érdekek vagy kicsinyeskedése miatt nem teljesítette saját véreivel szemben óriási fontosságú kötelességeit. Bármit mutat is a külső, a valóság az, hogy mély szakadék tátong a nép és az úr között. Jászberényben is, mint annyi másutt, komoly feladatok várnak megoldásra a hivatott elit részéről, a megoldás azonban csak akkor lesz eredményes, ha az állam, a közösségek és az egyének munkája szervezett, közös irányú és állandó lesz.

Föltétlenül szaporítani kell az elemi iskolákat a tanyákon és bent a városban egyaránt. Tehermentesíteni kell a tanítószágot, mert lehetetlen az, hogy tanerő komolyan elláthasson hat elemiben 60-70 növendéket, 40-50 ismétlőt, 50-60 leventét s e mellett a kimutatások, a jelentések százait készítse el és éljen családi életet is. Nagyobb leleményességet, ügybuzgóságot igényel a gazdasági oktatás, mert nagyon szegényes a kertgazdaság, a helyes gyümölcsstermelés, a fásítás stb. A legsürgősebben kell segíteni az ipari és kereskedői oktatás színvonalának emelésén, szervezésén, mert súlyos károk érik népünket s a jövőben még fokozottabb mértékben történik ez, ha gyorsan s helyesen munkához nem látnak az illetékesek. Természetesen ezek állami kötelességek lennének elsősorban, de a társadalom se állhat vesztég. A vezető réteg teljes tartalmában értse meg a kor sürgető szavát: Keresd, szeresd, emeld a népet! A lehetőségek megvannak erre. Kultúrház, Katolikus- és Gazdakörök, Emericana, Legényegylet, Cserkészlet mindmegannyi munkaterület, ahol egyéni munkáját kifejtheti a köz javára. Különös gondot kell fordítani az iskolából kikerült gazdai fűságra, amellyel a leventeoktatókon kívül senki sem foglalkozik, pedig az ügyes és vidám közösségi és sportélet után nagyon vágyakozik. Az egyéni apostolságra számtalan alkalomról gondoskodik a mindennapi élet: hivatalos munka, utca, öröm- vagy gyásznapok, téli, munkátlan esték..., csak legyen kiben-kiben éber, segíteni, emelni kész jóakarát.

Szólnunk kell még a politikai életről is, ami szintén beteges. A város lakosságának nincs tiszta politikai öntudata, vakon megy vezetői után, ha úgy adódik, a legellentétebb utakon. Hazánkban a választás szinte mindenütt pár ember vezette technikai művelet, Jászberényben még inkább az. Komoly orvoslást igényel ez is hisz' többről van itt szó, mint „az eredménytelen és igen káros ellenzéki politika feladásáról”. Szabad levegőt, mozgási teret kell adni népünknek politikai téren is, bármennyi vele szemben az „ellenszenv”. Mindenek előtt ki kell szabadítani a „családi politika” betegesen önző karjaiból, különben újra adva lesz a lehetőség a múlt ismétlődésére, hogy Apponyi Albert nevelte legitimisták szélső szabad királyválasztók lesznek, legalább is papíron. Azt hiszem, a jászberényiek politikai hovatarozandóságát frappánsan hirdeti a nagy templom tornyáról aláragyogó Szent Korona: keresztény, alkotmányos, törvényes királyság az!

Való igaz, hogy a tudás, a lelki, a szellemi kultúra hatalom. Belőle fakad az anyagi kultúra, a civilizáció is. A kettő mindig karöltve jár. Ahol alacsony a kultúra - fok, ott ugyanilyen a civilizáció is. Jászberény az utóbbi évtizedek nagy erőfeszítései ellenére is igen lemaradt, e téren, nagyon sok még a hiány. Szörnyű a „jászeső”, a por pusztítása, kevés és rosszak az utak, az öntözés, a tisztogatás terén is sok a kívánni való. Az artézi kutak még mindig nem fedezik a vízszükségletet, több helyre kellenének j kutak. A por és vízhiány mellett a szerencsétlen lakásviszonyok is erősen rontják a nép egészségét. Bizony sürgősen kellene ezeken segíteni.

A gazdasági és szociális életről katolikus szempontból kevés a mondanivalónk, nem mintha nem lennének ezek életbevágóan fontosak, hanem mivel a hiányokon való segítség csak szervesen történhetik s országosan.

A birtokmegosztást „ideálisnak” mondhatjuk. Nagybirtok sehol sincs a környéken, legalább is nem olyan hogy bénítóan hathatna a 48.000 holdas jász fővárosra. Magában a városban senkinek sincs 1000 holdon felüli birtoka. A föld így oszlik meg:

100-1000 holdas birtoka	3.494
20-100 „ „	17.460

10-20	„ „	8.907
5-10	„ „	6.560 hold esik
5 holdon aluli birtoka		9.765 hold jut.

A 48.000 holdból:

szántó	22.883 hold
rét.....	7.258 „
legelő.....	4.064 „
szőlő.....	3.173 „
erdő.....	889 „
kert.....	436 „

Ez is egészséges eloszlásnak mondható, bár kevés az erdő. Annál örvedetesebb a szőlő megoszlása, ugyanis a 3173 holdból a legnagyobb a 70 holdas, 2-3 van 50 hold körül, a többi mind 3-2-1, sőt félholdas, s tisztviselőké, kereskedőké, iparosoké, földműveseké egyaránt.

Az értékesítés és a beszerzés terén keresztény szempontból sajnálatosan rossz a helyzet. A szövetkezeti élet sehogy sem bír fejlődőképesen meggyökerezni. A keresztény ipar még csak érvényesül valahogy, de a kereskedelem csak tengődik a tökehiány miatt. A közel 150 elszegényedett kereskedő mellett 100 izraelit kereskedő gazdagodott meg és tartja szinte versenytárs nélkül hatalmában az egész Jászságot, ez pedig lélekszám-arány alapján lesújtó valóság. elengedhetetlenül szükséges a keresztény társadalom felvilágosítása, gazdasági szervezése és összmunkája a keresztény morál alapján. *Ez nem támadás mások ellen, ez köteles gondoskodás magunkról és a mieinkről.* Ennyivel tartozunk magunknak és egymással szemben.

A szociális felelősség a keresztény világnézet szerint még ennél is súlyosabb. Az itteni antiszociális, sőt a nyomor mélypontja felé süllyedő helyzet szorosan összefügg a kulturális elmaradottsággal és a valláság ellenére is mélyen gyökerezett önzéssel. Kevesen értik meg a Legnagyobb magyar szavát. *„Csak a gyenge szereti önmagát, az erős egész nemzeteket hordoz szívében”* (Hitel). Jászberényben még túl sok a tehetős gyenge s könnyen megszámlálható az „erősek” kis csapata. Még a legbuzgóbb jászok között is elenyészően kevés azoknak a száma, akik Széchenyi Istvánnak így imádkoznak: *„Csak úgy hosszabbítsd meg, mennyei Atyám, életemet, ha a közre nézve hasznos lehetők.”* (Naplók).

Sokat lehetne, talán kellene is még írunk, mégis a népszámláló biztos soraival zárjuk írásunkat, kihangsúlyozva vele a helyzetet és a jobbulás lehetőségét adottságaink alapján: *„Sok a beteg, helyenként csak az erkölcsi fogyatékoság is. Nagy és sötét a nyomor. Sok mindent meg kellene látni és sok mindent meg kellene javítani.* De még mindig több a jó ember, a tiszta család és a tiszta szoba, mint ezeknek az ellenkezője.”

Nyilatkozat⁶⁷

Kaptuk a következő sorokat:

Igentisztelt Szerkesztő Úr!

A *Jász Hírlap* november 14-i száma a *Korunk szava* aktív katolikus orgánumban megjelent „A katolikus Jászberény” c. kis tanulmányomra két választ is közölt.

Nem fogok a lapban válaszolni, mert a *Jász Hírlap* olvasói 80-90 %-ban nem ismerik a *Korunk Szavát*. Ha jónak tetszik látni, szívesen megengedem, hogy kis tanulmányomat, valamint a megjelenő válaszomat is leközlje a *Jász Hírlapban*, hogy mindenki meggyőződhesék arról, hogy semmi igaztalant, vagy sértőt nem írtam városunk katolikus társadalmáról.

Szíves szolgálatkészségét hálásan köszönöm:

Jászberény, 1936.nov.15.

⁶⁷ Jász Hírlap, 1936. november 21. 18. évf. 47. sz. 4.o.

Kedves Kelemen⁶⁸

Rectory of St. Ladislaus R.C. Church, 215 Somerset Street, Telephone: 1427

New Brunswick, N.J. 18. február 1937.

Hálásan megköszönöm Jézusomnak, hogy sikerült általad biztosítani a szegénygondozás egyik ágának ferences megoldását. Segítsen számtalan kegyelmével az Úr.

Ha szabad, hát magamról is valamit őszintén: megvagyok, jól érzem magam, honvágy se kínoz s mégis idegennek, otthontalannak érzem magam, , itt kevés a lélek, a szellem. S sodródok én is egy rohanó életáradattal, amely nem akarom, hogy nekem is kedves legyen, mert rabságba ejti az embert. Nyolc napja hol itt-hol ott beszélek emberekkel, magyarokkal, egyházzal, világgal, s mindnek csak itt és így jó. A beszédeket a legegyszerűbb nívón kell mondanom nyelvi nehézségek miatt, tetszik nekik s mégis hidegen, belváltozás nélkül hagyja őket. Nincs ezeknek katolikus, krisztusi élményük, papjainak se, s így vallási életük, sok szép vonás ellenére is, szellem nélküli, ég a magyar ferencesek munkaterületein is. Munkám lesz bőven, itt nagyböjti beszédeket mondok szerda esténként, - s vasárnap is 2-szer beszéltem, hogy őket kimélgem, segítsem.

Eddigi missziós programjaim:

II. 22-25. Roebing,

II. 28-III.07 Alpha,

III. 7-III.14. N. Brunswick,

III.14-III.21. New York,

III.21-III.25. Cartere,

III.28-IV.11 Bridgeport /1-1 hét férfiak, nők!/
utána itt lesz még a gör. kat. templomban triduum s bizonyára más is június 12-ig, amikor P.

Kommisszárius indul haza. Akkor jönnek az egész lelkigyakorlatos, eddig 2x8 napos van, de lesz több is. Közben meglesz otthon a Capitulum s bizonyára döntenek az én jövőmről is. Én csak annyit írok most neked: sajnálom szétszórni, magamról letördelni azokat a tartalmi, stiláris, formai pozitívumokat, amelyekkel otthon a hithideg felsőköröket is sikerült megfognom.

Klétusznak mond meg, hogy én semmiért se neheztelek, ha veled egészen őszinte voltam s megértem, hogy fáj az a megállapítás, hogy magiszternek nem való vagyok, ez csak 9 éves legjobb történésem nyomán fakadt érzékenység, de még sem neheztelés.

Azsi bácsit, Antalt, Rajmundot, Aladár ... atyákat, s a többieket üdvözlöm, írni missziós munkám miatt nem bírok. A fejem fáj, olyan szorongás kínozott, bizony többször, talán az akklimatizálódás eredménye ez.

Kegyelemben allelujás húsvéti ünnepeket!

Szerető szívvel: Szalézod.

A nővéreknek is üdvözlöt.

Az igazi boldogság felé⁶⁹

Rozzant kunyhó szalmás fekhelyén utolsó óráit éli egy édesanya. Magáról megfeledkezve, égő szerelmében, utolsó erejét is összeszedve, leheli búcsúcsókját egyetlen gyermeke arcára, majd halkán ezt susogja: Édes gyermekem, ha meghalok, keress magadnak másik édesanyát, aki úgy szeret mint, én, hátra hanyatlott és csendesen meghalt.

A temetés után az árva elindult anyát keresni. Az emberek szemébe néz, keresi azokban a szeretet biztató sugarát. Jóságos arcú asszonnyal találkozik, eléje ugrik, s teljes bizalommal mondja:

- Néni, legyen az édesanyám!

- Nem lehet, édes kicsikém, hisz' magam is igen szegény vagyok és hét árvának anyja. A gyermek tovább vándorolt, a városba ért. Az esti fényárba úszó város leköti figyelmét, de célját

⁶⁸ Kézzelel írt levél, New Brunswick, MFKL, Király Kelemen hagyatéka

⁶⁹ Magyar Hírlap, New Brunswick, V. évfolyam 10. szám, 1937. március 11. 1.o.

nem felejt. Az útnál megáll egy autó. Kacagó úrnő lép ki belőle egy fiatalemberrel, gyors léptekkel közeledik a palota kapuja felé. A kisfiú eléje toppan:

- Néni, legyen az édesanyám!

- Azt már nem, bátor fickó, felelé mosolyogva a hölgy, de pénzt azt kapsz bizalmadért.

A gyermek tétován állt a fényes palota előtt, kis kezében szorongatta a nagy darab ezüst pénzt. Szíve elszorult, anya helyett egy pénzt kapott. Fájt, nagyon fájt neki, de nem csüggedt... Elhatározta, hogy munkával, szolgálattal, tudással, törekvéssel, alkotásokkal. Áldozatokkal fogja kiérdemelni az új édesanyát. Ez nem sikerült! Bért, elismerést, magasztalást, néha hálát is kapott, de melegszívű édesanyát soha. Vándorlásában meglett emberként ért édesanyja sírjához, azt csókolgatta s szíve mélyéből zokogta:

Anyám, édes jó anyám, senkit, de senkit sem találtam olyan, mint te voltál. Senki sem tudott úgy simogatni, oly melegen szívéhez ölelni, csókjával elhalmozni, ős senki, de senki sem tudott úgy szeretni, mint te!... Anyám, édes jó anyám, szeretet nélkül, nélküle nem tudok boldog lenni, utánad vágyódik mindenem, - zokogva dőlt a sírhantra és ott hasadt meg a szíve.

A ma embere a boldogságkereső árva. Arcán-lelkén kiüt az árvák boldogtalan sápadtsága. Megpróbált mindent. Ledöntötte a lehetőségek és szabadságok határfalait, fékezetlenül kutatott, keresett, habzsolt, hogy szeretetben, hogy örömben... boldogságot leljen, de sikertelenül. Nem sikerülhetett neki, mert rossz úton, rossz helyen és helytelenül kereste és keresi még ma is a boldogságot.

Boldog igazán csak akkor lehet, ha megérti mélyen:

1. Az élet boldogságfakasztó édesanyja a jóságos Isten. Belőle vagyunk, mindenünk erről tanúskodik, örök nyugtalanságunk őbenne nyer boldogságos békét, édesanyjai, istenszülei szeretetet.
2. Az igazi boldogság nem a pénz, a hatalom, az elismerés, nem is a hírnév, a dicsőség, az emberi megértés, de még a szerelem, a simogató gyengédség, az önzetlen segítség sem az. Szeretete mérhetetlenségében maga az Isten az igazi boldogság!
3. Istent elérni, Vele összeölelkezni, összeforrva és önfelelt boldogságban élni, -nem könnyű dolog. Kemény, hűséges, szakadatlan istenkeresés, istenkövetés eredménye az. Páratlan kincs s minden áldozatra érdemes. Ezt kell megszereznie a ma emberének!

Szent Bernát szerint az igazi boldogság lényege ez: „Távol lenni mindattól, amit nem akarunk s bírni mindazt, amit óhajtunk.”

Mindkettő meghaladja a természet, a tér az idő, a világ kereteiben mozgó ember erőit. Új erő, emelő, magasba lendítő és ott fenntartó erő kell ehhez. Erő, mely az Erőből, a Mélységből, a Magasságból, magból az Istenből való. Ez jézusi kegyelem és a majdnem mindenható emberi akarat életegységének páratlan gyümölcse.

Igen, ez az igazi élet, ez a boldogságos élet nyitja!

Ebből fakad az alsó és a felső ember békéje, ez munkálja a test és lélek célba érését, az összes képességek és lehetőségek kihasználását, - belőle forrásoz, a boldogan szerető és szerette boldog élet, a jelen és a jövő hiánytalan teljessége.

Katholikus Magyar Testvéreim, Újvilágban élő Magyarok, ne bolyongjatok hiába a kincs, a hatalom a gyönyör keresésében, semmi sem fog kielégíteni titeket, senki sem fog úgy szeretni benneteket, mint JÉZUS KRISZTUS!

Ismerjétek meg Őt igazán.

Szeressétek őt a legjobban.

Tartsátok meg a törvényeit hűen.

S boldogok lesztek itt a földön ezer baj ellenére is.

S boldogok örökre odaát!

Az evilági és a túlvilági boldogságot munkálja bennetek a Szent László Hitközség nagy MISSIOJA. Hasznosítsátok a magatok és tiétek számára ezeket az üdvösséges napokat!

Father Kiss Szaléz, ferences misszionárius

Gondolatok távol a magyar hazától⁷⁰

Bizonyára nem a sovinizmus, hanem az egyetemes világ és néptörténelem ismerete sugallja nekem, hogy messze Magyarország megcsonkított határáról jobban megértsem és fennen hirdessem: Nincs a világnak még egy olyan földje, mely szülöttjeiben oly mélyen tudná a múlt tartalmi értékeit és jelen tragikus valóságát személyes életégységbe összefűzni mint a magyar hazáé. Az igazi magyar mindig alkotmányos múltjából és hosszú századok óta tragikus jelenéből élt! Ez formálja századunk magyarságát is az óhazában. Közülük való vagyok, közjük tartozom hűségesen, áldozatosan és büszkén.

Sötét éjjel hagytam el hazámat, mert nem akartam szememmel látni csonka határát, hisz magamon és száz és százezer élve kínlódó magyar testvéremhez valóban, érzem annak borzalmas következményeit. Bécsig ki sem néztem vonatomból. A múltból és a jelenből erősödtem lelkemben, bensőmben a jobb jövőért. Bécs igen egyszerűnek, sőt szegényesnek tűnt fel nékem Budapest, a Duna királynője mellett. Sajnos, a külső sokszor nem a belső értékének hú tükre, - -féle, hogy valami más is lappang a két dunai város mögött. Tírol és Svájc földöntúli, nem evilági békétől boldog polgárai, a táj, a külső és a belső harmonikus egysége fölemelt, csendes irigységgel töltött el.

Páris meglepett! Frivolabbnak, gögösebbnek, bűnösebbnek képzeltem, pedig Párisnak van lelke, van szelleme, van ifjúsága, van főséges múltjának újbóli realizálásért titánin harcoló jelen. Trianon, mint borzalmas jog- és nemzetiprás fáj, de az új Páris meglelése boldog reménnyel tölt el. Ezeket túl valami mélyen kínoz: Ugyan lenne-e trianoni Magyarország, ha a múlt és a közelmúlt magyarjai nem a bűnös, hanem az új és mégis ősbib Párist keresték, élvezték volna?! De ezek mind csupa múlt, gyors impressziók: Amerika, az Egyesült Államok azonban kínzón érdekelt. Nem lelkesedtem érte, nem is örömmel közeledtem feléje. Nehezteltem rá, mert hosszú évtizedeken át, a borzalmas világégés előtt, százezreivel vonzotta magához a nagyon is sok néprétegű óhaza magyarságát, - pedig, pedig, ha ők el nem jönnek, ha ők küzdve bár és szegényen, de hűek lettek volna a magyar röghöz, de jobb lenne ma a magyarnak sok millió másnak! Csak egy hónapja élet az újvilágban, de ámulva nézem, nézem ezt a csodálatosan ifjú, életerős, gigantikus Gyermekevilágot. Csodálom, bár ezernyi ezer ténye idegen nekem, sok bizony fáj is, de csodálatom hovatovább tiszteltté magosul. Csak magyar szempontól is sokat meg kell köszönnöm Amerikának: A tiszta magyar hajlékokat, a kényelmes otthonok ezreit, a magyar nyelv megbecsülését, a szabad kultúr-szentélyeket, az ég felé törő sok istenházát, a második generáció gondtalan, tiszta örömet és sok ezernyi mást. Egy hónap kevés idő még egy kis magyar falu igazi megismerésére is, mennyivel inkább az egy ilyen szédítően nagy világ való értékeinek a meglelésére. Azonban mint a kultúr-bölcsélet és a szociológia egyik napszámosa, kíváncsian kutatom a szabadság kifejezhetetlen lehetőségeinek hazájában e kettős, e szellemi és fizikai világ pozitív eredményeit. S bizony fáj, nagyon fáj látni a szellem markáns hiányvonalait s igen megkínoz, hogy itt is hatalom a magántulajdon természetjogi ténylegességén felépül Európának és az egyetemes Kultúrvilágnak első számú közellensége: a vörös kéz! Elég ebből ennyi!

Én magyar testvéreimhez jöttem, hogy a tiszta szellem kenyerét szeljem nekik, ha már az evilági kenyérből, a földi javakból a csonka haza nevében nem oszthatok neki. S hiszem, hogy a vendéglátó Amerika, amely technikai csodáiban oly életerős szellem, elem „körmeit” revelálja, megérti apostoli munkámat, amelyben a sok anyagi jóért felsőbb rendű valutával akarok neki, az amerikai magyar testvéreken át, igenis neki fizetni. Father Kiss Szaléz, O.F.M. misszionárius

A felsőbbrendű élet forrása az Isten szerinti nő⁷¹

„Alkotta tehát az Úr Isten az embert a föld agyagából és orcájára lehelé az élet leheletét s így

⁷⁰ Amerikai Magyar Népszava, 1937. március 13. XXXVIII. évf. 72.sz. 4.o.

⁷¹ Katolikus Magyarok Vasárnapja, 1937. április. 15.

lőn az ember élő lényé.” (I. Mózes, 2.7), - majd pedig: „Bocsát azért az Úr Isten álmat Ádámra, s amikor elaludt vala, vőn egyet az ő oldalcsontjai közül és húst lőn a helyébe. És az Úr Isten az oldalcsontot, melyet Ádamból vett vala, asszonnyá alkotá és vivé őt Ádámhoz!”

Íme az ember, főképp a nő teremtésének isteni leheletszerű munkája! Mennyi finomság és nem jóság ömlik el a teremtés minden mozzanatán. Érezzük, hogy nagy dolgok történnek, s valóban:

Az Isten a föld agyagából alkotja az embert, s arra lehelte az élet leheletét.

A nőt az élő férfi, az Isten lelkével megszentelt első ember húsából teremtette, tehát sokkal nemesebb anyagból, az Isten látására kiválasztott ember élő szervezetből, kihangsúlyozva ezzel azt a fontosságot, azt a nemesebb, magasabb rendű életet, amelyet a nő van hivatva biztosítani.

S „Vivé őt (a nőt!) Ádámhoz”, hogy jobban szeresse szülő apjánál és szülő anyjánál és hogy legyenek „ketten egy testben”, miután a mocsoktalan, az Istenből forrászó szeretet által már lélekben egygő forrtak.

Íme, az Isten akarata szerinti élet biztos útja: az Istenhez megszentelődött nőnek az élete, aki másokat is erre ihlet a házasság titkos élet-egysége révén!

Nagy kérdés azonban, hogyan fejlődik ez az élet az igazi nőben s általa övében? Biztosítja ezt a nő a maga egyéni és közönségi életének minden mozzanatában érvényesülő felsőbbrendűség által, azaz:

- 1.) Semmi sár és porszerűséget nem tűr meg önmagában vagy övéiben.
- 2.) Istenhez száll a lelke, hogy másokat is Istenhez emelhesen!
- 3.) Testi és lelki liliomossága által teljesen megszenteli önmagát és ezzel tölti el övéit a fehér lelkűség ellenállhatatlan vonzása által, sőt mindazokat, akikkel csak él és találkozik!
- 4.) Mindig jobban megtelik isteni erővel, kegyelemmel úgyannyira, hogy áldás fakad minden lépése nyomán!

Sártól mentes élet.

Sajnos való igaz, hogy emberi életünkben szinte mindig nagyobb úr a test, mint a lélek, ha igen komolyan nem örködünk, s így a lélek is sokszor az alsó ember ösztöneinek igáját kénytelen viselni.

A pórból alkotott „senki” elkezd gőgösködni, hogy „ki és mi vagyok”.

A gőgből aztán igen könnyen hatalmi túltengés, „uralhatnáság” lesz, ha mások egyéni vagy családi boldogságába vagy becsületébe kerül is az. Sőt, mivel az uralhatnáság drága multság, sok pénz kell a rongyázáshoz, felburjánzik a szerencsétlenben a „kapzsiság ördöge” s elfoglalja honját, ahonnét irányítja a pénzszerzés bűnös manővereit.

Mennyi sok szép lélek hullott a sötétség eme mélységeibe, mert hiányzott mellőle az igazi nő, aki tudván tudja, hogy az ember minden igazi vétke az Istenből forrászó, - feléje áramlik és őbenne lesz teljessé!

Ezért igen fontos, hogy a nő óvja magát a test bárminemű rabságától, sőt kifejlessze magában azokat a nagyszerű képességeket, melyekkel a jó Isten önmagán túl övéiért s szinte mindenkiért elhalmozta. Jól kell, hogy lássa a bukás törvényét, azaz, ha ő megromlik testében vagy lelkében, akkor a borzalmak zuhatagával árasztja el mindazokat, akik a közelébe kerülnek, hogy egykor század vagy, - ó borzalom! – ezredmagával bukják alá a „sötétség vég nélküli birodalmába.”

Óvja, ő óvja minden boldog nő lelke szépséges világát a test ösztönös rabságától! S ha oly boldogtalan, hogy ismeri már annak „gyönyör-ürömét”, hát egy pillanatig se késsék attól megszabadulni, ha mégoly véresre tépi is a szakítás a testét!

Az örök birtokos⁷²

Bármennyire okoskodunk is, földi életünkben nem tudjuk kiteszkolni a bajt és a jajt. Körülfognak, elkísérnek mindenüvé, húsunkba, vérünkbe szívódnak, egyek lesznek velünk. Bizony, bizony, ha az emberi okosság nem látatja be ezt velünk, balgaságunk kétszeresre növeli a bajt és a

⁷² Jó pásztor, 1937. április. 16.

jajt, s akkor hová vész az emberibb az igazi boldogság? Ezért, ha még oly idegen elem életünkben a könny, a sóhaj, a fájdalom, szelíden ki kell békülnünk azokkal. Erre serkent az Üdvözítő, mikor fennen hirdeti:

„Boldogok a szelídek, mert ők bírják a földet.”

A lelki szegénység, a kiüresítettség után új birtokos lesz az emberből, a lélekből, mert a legszegényebb embernek is kell valamit bírnia, kincessel, vagyonnal rendelkeznie, - ez az emberi szükséglet!

Nagy kérdés azonban, hogy mi lesz az új birtok?

Mi az evangéliumi föld?

Egészen bizonyos, hogy első és legmélyebb értelemben nem a múlandó anyaföld. Magasabb és egyben mélyebb fekvései is az, mit a kiérdemlője, - a szelídség.

A Szentatyák szerint az élők földje az, ahol a lelkek élnek, s nem haldokolnak élve. Persze nagy titok maga az élet is, de ezen az új földön az is új értelmet nyer.

Mások szerint a Messiás országa, az ígélet-földje a. Azaz a jobb haza, a jobb anya, vagyis az Anyaszentegyház, mert kívülről nem üdvözülhet az ember.

Végül nevezik ezt az új földet Isten-országának is, mely bennünk van s mi abban.

Annyi bizonyos, hogy a szelídség jutalma felbecsülhetetlen érték, birtokosává lenni ezerszer érdemes.

Ha ilyen értékes a szelídség gyümölcse, - mi akkor maga a szelídség?

Páratlan birodalom, mely szédítő mélységekből, szédítő magasságig tejre, - az önmagát párkicsinek érző embernek Istenatyánk kebléig való felemelkedése az.

Kifejezhetetlen erő és hatalom, mely indulatokat, ösztönöket, rohamokat fékez, mindent elbír: emberi esendőséget, hálátlanságot, betegséget, nyomort, bukást, bűnt, még a hálált is, - sőt odáig emel, hogy az ember mindent nyugodtan fogad az Isten kezéből.

Nagy lélekjelenlét a szelídség, amely mindig ébren figyel, megelőz, felvértez, erősít, munkára és harcra képesít.

Csak a kegyelem világánál megérthető lelki nyugalom, amely úgy áthatja az embert, a boldog birtokost, hogy a közmondás szerint „nem lehet kihozni a sodrából.”

Végül orvos, a szelídség – orvosa az emberi szívnek és léleknek, az egyénnek és a közösségnek egyaránt. Ahol ő otthonos, ott nincs nyavalya, gyógyíthatatlan betegség!

Ugyan ki ne kíváncznék ez után, az isteni, jézusi kincs után? Ugyan, hogy szerezhettük meg azt magunknak?

A szelídség forrása az őszinte lelki alázat, az alázatos türelem, amely részint kicsi esendő, sőt vétkező emberi voltunkból növekszik, másrészt a hit erejével Istenatyánk keblein lesz teljessé.

Így mindig igazak Szent Leónak szavai: „Az alázatosnak semmi sem megalázó (ugyan kicsoda kisebb nálánál?), a szelídeknek semmi sem durva, (érzi, hogy mindent megérdemel bűneiért, viszont minden durvaság, az Ég érintésére öröm és kincs forrássá lesz a részére.)”

Azonban ez korántsem olyan egyszerű dolog, amint azt első pillanatban gondoljuk. Nagy dolog és igen nehéz mindig és mindenütt szelídek lenni! Szent Ambrus bölcsen oktat erre: „Boldog, aki edzett a szigorban és a szelídségben, hogy az egyikkel elsajátítsa a fegyelmet, a másikkal meg vissza ne éljen a nyájasság rovására.”

Tehát az állandó fegyelem és figyelem szerzi és őrzi meg számukra a szelídséget.

Vajon érdemes-e szelídek lenni? A fentiekből ez teljesen világos, de a bizonyosság határához akkor jutunk el, ha saját magunkon tapasztaljuk meg a szelídség érdemdús erejét. Ezért igen tévednek azok, akik gyávaságnak, megfutamodásnak, férfiatlanságnak akarják bemagyarázni a szelídséget.

Ha ez igaz volna, akkor a durva és őrjöngő, az oktalan és a vakmerő, a véresszájú és az izomember lenne az eszménykép. Ugyan ki annyira balga, hogy ezek után megy? A krisztusi és az igazi boldogságra éhes lélek a legkevésbé!

A szelíd ember az Ég mosolya ezen a bűnátkozta földön, s ez a mosoly termékeny, - életerő,

fény akad ki belőle.

Így az igazán szelíd lélek, - a Szelídség nélkül senki sem igazán keresztény!

Szelídség nélkül azonban nemcsak az ember vétektelen Jézus előtt, hanem vétektelen semmivé lesz a család, a közösségi élet is. Szelídség nélkül nincs igazi közösségi élet, nincs kormányzás, - ábránd az ellentétek kiegyenlítése, még inkább a haragosok és az ellenséges emberek kibékítése a közös cél érdekében. A szelídséggel viszont növekszik az egyéni és a közösség testi, lelki, szellemi értéke is.

Töltekezzünk szelídséggel, ezzel az égi szellemnek s magunk is égiek és szellemiek leszünk!

Főtisztelendő P. Vizitátor Generális!⁷³

Szeretett Atyám!

Ismeretlenül, a messzi távolból írok, mert ezt a parancsolja a lelkiismeretem és ezt tanácsolta amerikai Vizitátor Generális atyám, P. Rysinky Benjamin, Prlc. Gen. is.

Két ügyre kell a közelmúltban kapcsolatban rámutatnom, amit ezennel röviden és egyszerűen megteszek kérve jóságos és törvényes támogatását, mint ferences gyermek legfőbb ferences Atyától.

Első ügy:

1934. szilviszter éjjelén Budapestre utaztam helyi elöljáróm engedélyével a Főtisztelendő P. Provinciálshoz, hogy jöjjön velem azonnal Pécsre, mert P. Félix, Fr. Ubald és Szabó Sándor, volt szeráfi kollégista oly módon gázolnak erkölcsi életembe, ami hacsak némi gyanút kelt is ellenem, képtelenné tesz magiszteri és lektori munkám további é eredményes végzésére. A főt. P. Provinciális hazaküldött, mert „az ő becsülete az enyém és az enyém az övé”. Az ügy azonban a halogatás miatt elmérgesedett. A jezsuita és ciszterci Atyák tudomására jutott, világi papok szóltak és írta róla, nyilvános étterembekben, rendházainkban beszéltek a piszkos ügyről. Klerikusaimat „felvilágosították”, hogy ki a magiszterük. Az Istenben boldogult P. Kusztos, Jakab atya eljárást követelt ellenem, s még sem történt semmi. P. Ákost, lektor társamat, aki 5 féléven át volt lelkiatyám, sikerült ellenem hangolni ebben az ügyben, amivel kapcsolatban ő szemembe mondott olyan dolgot, amit pillanatig is elgondolni képtelenség neki, aki a klerikát helyzetét jól ismerte, ha enm elfogult. Ezzel kapcsolatban kerültem bele a P. Antal és P. Aladár ügybe, akikről szóló híreket a Főtisztelendő P. Provinciálissal szemben indiszkrét voltam, de lelkiismeretemben kötelezve éreztem magamat arra, hogy szólja, amikor az én egyéni becsületemen túl, más, igen nagyra becsült atyáink ellen is piszkos dolgokat beszélt. Reméltem azonban azt is, hogy így az én ügyemet is kényszerülnek tisztázni, ami legfőbb óhajom volt. P. Antal, exminiszter atya később írásban kérte tőlem, amit neki, a Főtisztelendő P. Provinciálistól hallottakról mondtam. Amit leírtam, ma is tiszta lelkiismerettel vallom és szilárdan tartom.

Alázattal kérem ennek az ügynek teljes kivizsgálását az ellenem beadott feljelentés alapján, ami a Tartományfőnökség irattárában bizonyára megvan. Ha szükséges nálam is vannak iratok és bizonyítékok, aminek világánál ártatlanságom bizonyos, - ezeket szívesen rendelkezésre bocsájtom.

Ha magiszteri és erkölcsi becsületemet meghurcolták világiak és egyháziak előtt, fájón bár, de elviselem, - azt azonban nem, hogy Rendtartományunkban is a legpiszkosabb rágalmakkal rontsák egyéni és magiszteri becsületemet. Isten akarata, hogy a pap szeme világánál jobban óvja erkölcsi jó hírét. Amíg Isten extraorcinario modo nem nyilvánítja abbeli szándékát, hogy egyéni és szerzetesi becsületem máglyáján akar önmagához emelni, addig kötelességemnek érzem azt legális, rendi úton megvédeni. Ezt kérem jóságos Atyámtól az első üggyel kapcsolatban.

Második ügy:

1936. november 27-én a Főtisztelendő P. Provinciális váratlanul Salgótarjánba diszponált és

⁷³ New Brunswick, N.J. 1937. június 4.; Kézírás a lap tetején: Igen fontos! Szaléz beadványa 1937. jún. 4. MFL: A gyöngyösi befallazásból előkerült dossziéban.

így év közben mozdított magiszteri és lektori állásomból.

Lelkiismeretem és meggyőződésem szerint nem követtem el olyan kriment, amely miatt mint magisztert a nevelés szempontjából el kellett volna csapni és így kleikusink lelkében felborulást előidézni, - de olyant sem, ami miatt mint szerzetes papot Jászberényből el kellett helyezni.

Leszögezni kívánom a következőket:

1/ Semmi nemű engedetlenséget sem követtem el. Ennek hangoztatása a legjobb esetben tévedés, de inkább üres okkeresés vagy rossz akarat.

2/ Az Egri Érseki Aula semminemű lépést se tett ellenem sőt a dologról hivatalosan tudomást se vett. A két főtisztelendő úrnak ellenem írt jászberényi cikke, saját bevallásuk szerint, Dr. Kele István Jászberényi prelátus-plébános nyomására készült.

3/ A Prelátus úrnak a Főtisztelendő P. Provinciálishoz küldött följelentése hemzseg a valótlanságoktól. Sajnos nem kaptam engedélyt arra, hogy az igazság és nyíltság útján magam intézzem el ügyemet azzal, aki megrágalmazott.

4/ A magiszterségről sosem mondta le, ilyen éntőlem senki sem kért vagy ajánlott. Csak annyit mondta a Főtisztelendő P. Provinciálisnak, főképpen P. Ákossal szembeni helyzetemet kihangsúlyozva, ha megoldást nem nyer az ügy, magiszter nem leszek, a felelősséget nem vállalom.

5/ Az engem mindjobban kínzó, Rendtartományunkat pedig mind szélesebb körben diszkreditáló helyzet nyomása alatt vállaltam el a Főtisztelendő P. Provinciális egyenes kérésére 1937. szeptemberéig az Észak Amerikai Egyesült Államok területén lakó magyarok számára tartandó missziók megbízatását.

Ezek alapján kérem a második ügy megvizsgálását és orvoslását mind a magam érdekében, mind pedig Rendtartományunk jó hírnevének érdekében.

Ha az igazság és szerzetesi kötelességeim ellen bármiben is vétettem kész vagyok azok következményeinek az elvállalására és elviselésére. Ahhoz azonban a gonosztevőknek is joga van, hogy megtudja: ki?, miért?, - mire? - ítélte.

Én is ezt igénylem, ha cselekvéseimért ítéletet érdelek.

Legfőbb atyai és joghatósági hatalmába helyezve ügyemet, bizton remélem azoknak Isten szerinti rendezését.

Kézcsókkal engedelmes gyermeke:

Őszintén a jobb jövőért⁷⁴

Kifürkészhetetlenek az Isten utai, a misszionárius életében érvényesül ez a legjobban. Sok mindenre ráveti, sok mindent rendez általa. Nagy igazság az is, hogy az ember sohase adhat többet, még lelkiatyjának se, mint őszinte bizalmat. Itt nyer a lelkiatya mély bepillantást az élet valóságaiba. Ez a kettős életirányító hatalom: a kifürkészhetetlen égi és az őszinte emberi kényszerít arra, hogy miután nagy vonásokban beszámoltam első amerikai missziós utamról, - tegyek valamit a jobb jövőért. Érzem, hogy az Isten akarata és magyar Testvéreim java egyaránt azt követeli tőlem, hogy beszámoljak tapasztalataimról s ezzel is hozzájáruljak az amerikai magyar katolikusok erkölcsi és kegyelmi gyarapodásához. Vázolni szándékozom azokat a rossz szokásokat, hanyagságokat, amelyeket ki kel irtani. De rá fogok mutatni azokra a valós értékekre is, amelyeket hovatovább gyarapítanunk kell Isten és Hazánk dicsőségére, valamint a magunk és a mieink javára.

Isten országa bennetek van! - hirdeti lelkünkéről az Úr Jézus. Az a mi legfőbb feladatunk, hogy Istent szüntelenül lelkünk trónusán hordozzuk, Neki szolgáljunk és Benne már itt a földön, még inkább az égben boldogok legyünk. Sajnos sok amerikai magyar katolikusban megingott az Isten országa, - sokan letaszították az Istent lelkük trónusáról. Voltak olyanok, kik ezt tudatosan és vakmerően cselekedték, sőt cselekszik ma is, -ezekhez nincs szavam, mert ők leszakadtak a

⁷⁴ Amerikai Magyarok Vasárnapja, 1937.06.17

szentistváni magyar katolicizmus szenteket termő gyökeréről, de legfőképp azért, mert eszük ágában sincs bűnös útjukról visszatérni és életüket megjobbitani. Vakok ők és köszívűek, mint Fáraó, akit az egyiptomi csapások se térítettek észre, - egyen irgalmas hozzájuk az Úr utolsó órájukban! Szólok és írok azoknak, akiket nem a rossz akarat, hanem a rossz környezet, a könnyelműség, s nem-gondolkozás vitt a bűnre.

Ima és élet.

„Amilyen az imádságod, olyan az életed!” - mondá Szent Ágoston. Valóban, aki lebecsüli vagy elhanyagolja az Istenhez emelő imát, az nem tud erkölcsösen keresztény katolikushoz méltó életet élni. Az amerikai tempó és iram legelőször is ezt az alapot kezdte ki magyar véreinkben. Az imádságos magyarnak, aki a pacsirtával kezdte dicsérni az Urat és az ő nevét rebegeve aludt el, a nyomát is alig leljük. A legtöbbet a **keveset, ritkán és rosszul** imádkoznak! **Reggel** alig imádkozik valaki, mindenki siet a gyárba, a munkahelyére. Későn kelnek vagy lustálkodnak és ezért nincs erre pár percnyi idejük se. Ezzel a szülők és a nagyok gyökerében rontják el a gyerekeket, amit hamarosan tapasztalnak is és nem tudják mire magyarázni.

Délben eszükbe se jut az Isten. Pedig mennyivel jobb lenne a gazoli-bűzös tömött utcák helyett a templom hűs és csendes magányában keresni enyhet kifáradt testünknek – lelkünknek. Elég lenne ebből öt-tíz perc és szinte felülülnének. Ha kissé távol van a templom, nem baj inkább az Isten, mint a bűnbarlangok felé sétáljanak. **Este** étkezik együtt a család, de az asztali áldás sajnos legtöbbször elmarad. Vacsora után jön a különféle szórakozás és miegymás, amiket oly sok esetben a lélek és erkölcs kisebb kárával tennének fiatalok és öregek, ha csak egyetlen percig is komolyan imádkoztak volna vacsora után Istenhez. Persze hogy nem esik jól az imádság lefekvéskor annak, aki lelkét, testét megrabolta a „szórakozással.”

Szomorú jövőt hordoz méhében az ilyen ima nélküli élet!

De méltatlan és megalázó is ez a magyar emberhez, hiszen a magyar büszke a józan eszére. Olyan nehéz azt belátni, hogy az Istentől nekünk ajándékozott napnak 1240 percéből illik 15-20 percet Istennek és halhatatlan lelkünknek is adni és szentelni?! Annak az Istennek, akiben **élünk, mozgunk és vagyunk**. S annak a léleknek, amelynek **örök élete biztos, de boldogsága vagy boldogtalansága teljesen bizonytalan**, mert a mi életünktől függ! Nem, nem nehéz ezt megérteni, csak jóakarattal kell hozzá és azonnal meg is adjuk „Istennek, ami az Istené”, a lelkünknek is, ami a lelkünké!

Komolyan kell vigyázni arra is, hogy **ne akárhogyan** menjen az az imádság. Az Isten urunk és bíránk, atyánk és mindenünk, de semmiképp se kománk, akivel csak odavetve valamit is beszélünk. Azért mindig becsületesen és szépen imádkozzunk! A jó imádság olyan, mint a májusi eső: élet, virág, illat gyümölcs... fakad és terem nyomában. **ÍGY IMÁDKOZZÉK MINDENKI, AKI KATOLIKUS ÉS MAGYAR!** (Folytatása következik.)

Együtt a Mesterrel⁷⁵

Az augusztus havi első pénteki ájtatosságon bizonyára feltűnt a jó híveknek, hogy milyen sok apáca van az esti áldáson. Bizony félszáz apáca térdelt a Szentségi Szív előtt és hívogatta az ostyai színek alá rejtőzött fehértógás Mestert: -Jöjj be hozzánk, Jézus, utánad ver a szívünk. Téged kívánunk. Veled akarunk lenni. Sok a mondani valónk. Sok a tanácstalanságunk. Jöjj hozzánk, Ó, Jézus, és maradj velünk! A sok-sok apáca szív kívánságát himnuszban egetostromló imává sűrítettem s felzuhogott az orgona, hogy a Veni Sancte Spiritus énekével valóban beteljük a Szentlélekkel és Ővele minden égi, isteni kincessel!...

Az ének utolsó akkordja is elszállt, az orgona pianissimója se hallik már, ötven Kedves Nővérré ráborult a Szent Magány és a Csend! - Milyen csodálatos: az élet rohan, az autók száguldanak, hangos az utca... s ötven apáca a lélek istenpusztájába menekül és nyolc napig a szavak néma csendjében egyedül az isteni Mesterrel beszél. Elnémulnak a beszédes ajkak... hogy annál hangosabban szólhasson a lélek.

⁷⁵ Toledo, 1937.08.13, 8. évfolyam 32. szám, 1.o.

És vajon mi történik a nyolc hosszú napon át?

1. A nagy némaságban naponként négyszer szólok és beszélek én, mint a Mester követé. A szent evangélium, a majd kétezer éves egyház szentjei, az emberi szívek, lelkek, nyomorok, bajok ezeregy kútjából merítem azt a sok mondanivalót, amit harmincnégy félóránál is több odaadó, éber figyelemmel hallgatnak, magukba szívnak... Én beszélek, ők hallgatnak!

2. Naponta százszor és százszor szól a lelkük amikor már nem beszélek! Néma csendben, térdre ereszkedve zokog fel a Lélek s telik meg néma, szent alázattal, őszinte bánattal az elmúlt év hibái, gyarlóságai miatt, - majd megtelik vágygal, szent akarással: „Istent akarjuk, a mi jó Atyánkat” hallik a néma ajkak lélek himnusza s az Ég valóban meghallgatja azt!

3. Jön mindegyikhez Jézus, s beszél, oktat az Egyetlen, az igazi Mester és Nővér, mint egykor Mária Magdolna a bethániai házban, hallgatja az Ő szent szavát. Erő, fény, napsugár, szín, ragyogás, öröm, béke, kegyelem hullámszerűen bensejükben és megszületnek ismét egy újabb év még ismeretlen, sok-sok áldozatára, igazi, jézusi missziós munkára.

Ez a nyolc nap nagyvonalú történése. Felvetődik azonban a kérdés: Miért ez évenként és miért ilyen hosszú ideig? Felelek rá röviden!

1. Nehéz ám a szerzetesi élethivatás, áldozatos élet az, és sok erő, sok kegyelem kell hozzá! Vegyük csak a tanítást és a nevelést! Milyen sok gondot okoz száz és száz gyermek igazi képzése a tudományokban és a jellemben. A civil, az állami tanítók csak tanítsanak, itt nevelnek is. Ott nem fontos az erkölcs, a jellem, a lélek, - itt ez az első és a legfőbb. S ezért megtízszereződik a szerzetes tanítónő gondja és munkája is. Mennyit kell tanulnia, hogy a színvonalat tartani tudja és sikeresen nevelhessen! Ehhez megnövekedett feladathoz kell sok égi, isteni erő s ezt nyújtja a lelkigyakorlat.

2. Milyen nehéz kielégíteni az embereket! Aki közelről figyeli a szerzetesnői iskolák életét, el se hiszi, hogy mennyi keresztet, gondot okoznak a szülők, az emberi kicsinyeskedések s szerzetesnőknek. Csak ne legyen olyan gyermekének a jegye, mint a másik Missis gyermekéé, mit képes rázúdítani a Nővérré, az Apácákra! A gyermek az semmiben sem hibás, csak, csak a Nővér... Ó, mennyi erő és türelem kell ehhez és a sok „máshoz”, és ezekhez is az erőt a lelkigyakorlat adja.

3. Milyen nehéz a zárdák élete! Milyen fájó tehetetlennek lenni! A kincses Amerikában, a rendezett viszonyok között élő emberek között élő emberek között a legszegényebbek az apácák. Képzelem, hogy milyen tágra nyílik egyesek szeme. De én csendesen le fogom húzni a kitágult pillákat. Mert: a) Itt is különösen a szegény szülők gyermekei közül választja ki Jézus az Ő munkásait, akik bizonyára nem hoznak dús hozományt, nagy vagyont a Zárdának, - legalábbis a magyar zárdákra ez áll! b) Itt eleddig sehol sem hallottam, hogy a nővérek részére ilyen és ilyen birtokot, vagyont hagytak volna, - legalább a magyar nővérekre nem! c) Az egész világon az amerikai katolicizmus fizet a legkevesebbet a szerzetesnői munkáért. Pedig Amerikában igen sokban kerül a tanítói diploma. Rengeteg anyagi gondot jelent az anyagházak fenntartása, ahol az ifjú tagokat kiképezik, a munkaképteleneket, betegeket ellátják... betegségek, halálesetek, mind-mind súlyosan terhelik a szerzetesnői előjárókat és Kenyérkeresőket. Ha már egy kis családnak fenntartása is annyi gonddal jár, mennyivel inkább egy ilyen nagy családé, mint amilyen a szerzetesi család! Ezért, ó, ezért is kell a számtalan isteni kegyelem! d) De a világon senkinek sem fáj jobban a testi nyomor és a szegénység, mint a jó Nővéreknek s ez a megértő szeretet kínna lesz, amikor segíteni képtelenek. Segíteni pedig alig tudnak, mert maguk is szűkösködnek anyagiakban. Ha lemondanak ételeikről, összeroppannak, idegessé, erőtlenné lesznek, - ha odaadják nehezen szerzett s kevés fizetésüket, marad a sok kamat adósság, - nem lehet megszerezni a szükséges eszközöket, a diplomát, melyekkel az iskolák, és intézményeik színvonalát fenntartják. Ezért késik, ostromolják Jézust, hogy segítsen a testi, az anyagi nyomorgókon, árvákon, aggokon, özvegyeken. S ezért, ó ezért is kell nekik a lelki magány, hogy Istennel bensőbben egyesülve erőt merítsenek és erőt adjanak az elkövetkező időkben.

Íme néhány komoly ok, hogy miért kell a Nővéreknek a jó Isten kegyelme, ereje! És miért kell arra külön időt szentelni, hogy lelküket felfrissítsék, megerősítsék, mintegy alámerüljenek az

Isteni kegyelem kimeríthetetlen mélységeibe. Szent és igen komoly idő ez a nyolc nap, lelkigyakorlatok ideje!

Kérem az én jó Magyar Testvéreimet, szeressék nagyon ezeket a jó Istennel, az isteni Mesterrel együtt élő Nővéreket. Értsék meg, segítsék és támogassák őket imájukkal, szerető szívükkel. Életükben és végrendeletükben gondoljanak rájuk is, hogy egészen Istennek, a szegényeknek, a gyermekek nevelésének áldozhassák életüket. Maga az Úr Jézus lesz érte örök jutalmuk! Father Kiss Szaléz, O.F.M.

Hol vagy István Király?⁷⁶

Hol vagy, hol vagy, ó magyar?

Szerte az öt világrészen, ahol igaz magyarok élnek, Krisztus oltárai elé rogyva lelkükből felzokognak az ősi ének szavával: HOL VAGY, ISTVÁN KIRÁLY? De jaj, mi ez a jaj? Megroppan a budai oltáron a szent Jobb kincses burka, bilincse. - Szent István Jobbja éled, - mutatójja egyenesre nyílik és csendre int, majd hallik a némaságban királyi szava:

~ Engem kerestek, magyar Véreim?

~ Azt kérditek hol vagyok?

~ Hát figyeljetek, - megmondom:

~ Először is az égben vagyok Istennél, mert: becsületes voltam, mint ember, - mindenki javát akartam, mint magyar, az Egyház diadalmáért, majd meg népem és a világ boldogságáért harcoltam, kormányoztam, mint katolikus király, az Isten dicsőségéért és összes embertestvéreim örök üdvösségéért életem, mint Isten embere! Ezért megdicsőített az Isten az égben, az Egyház a földi hívek előtt, a Kereszténység az emberek előtt, a Történelem a világ előtt!

~ Másodszor szent koronában vagyok és abban élek. A Szent Korona az én élő valóságom. Benne fénylik a krisztusi hit, ereje Szent Péter és az Egyház sziklaszilárdsága, életető melege a fogyhatatlan és örök szeretet. A szent Koronába kapcsoltam össze én és jogutódaim az Ország minden darabját, hegyeit, völgyeit, vizeit élő és megholt fiait, leányait, öregeit és fiataljait. Ők mind együttvéve, eltéphetetlen egységben élnek mint az én népem és országom, az Isten, az Egyház, a Világ és a Történelem előtt. Aki ezt az élő, szerves egységet sorvasztja, tépi, szakítja, vég az Isten igazsága, a keresztény hit, a világ békéje és a történelem sérthetetlen szava ellen! A Szent Korona népe és országa él Énbennem minden külső, emberi gabszág és durva kegyetlenség ellenére is!

~ Harmadszor élek a magyar alkotmányban, mert abban az igazság elvei, a jogok és a kötelességek, az evilági és az örök élet boldogsága forr össze népem és országom javára s korok, s kultúrák, a világnézetek és a különböző rendszerek mulandósága fölött. Életképes és örök ez a nemzeti életforrás, mert ilyenek őstalajai, amelyből fakadtak!

~ Íme, Magyarjaim, így élek én ma is az Égben, a Szent Koronában és a Magyar alkotmányban!

~ De hol, hol vagy, ó Magyar! Hol vagytok, hol éltek Ti, Én Magyarjaim? Szóljatok!

~ Miért hagyátok el a becsület, az emberi jóság a krisztusi egyház és az Isten embereinek az útját? Becstelenség, gyűlölet, hitelenség és evilágiasság ütötte fel fejét köztetek. Ó, Véreim, hát nem értitek még ma se, hogy így önmagatokat ölitek meg és készítetek magatoknak evilági és örök poklot? Én Szent vagyok s így halhatatlan és örökre boldog! Azok az én népem és az én igazi magyarjaim, akik becsületben, jóságban, hitben és Istenben eggyé lesznek velem!

~ Miért hagyátok külsőleg szétrombolni a Szent Korona élő egységét? Én népem és országom, megérted-e végre, hogy élő és széttörhetetlen vagy, de csak a keresztény hitben, Szent Péter szikláján és az isteni s felebaráti szeretetben? Én intelek, én kérlek: Térjete vissza a hit egységéhez, az egy Isten egy Krisztusnak anya-szent-egy-házához és forrjátok össze az Istenben,

⁷⁶ Toledo, 1937. augusztus 20. 8. évfolyam 33. szám, 1.o.;

Amerikai Magyar Népszava, 1937.08.22, 4-5.o. Ebben a cikkben nem szerepel a „Hol vagy, hol vagy ó magyar?” alcím!

azaz a Szeretetben! Értsétek meg és velem fogtok élni a Szent Koronában!

Szóljatok s mondjátok meg, miért vágtok részt a Magyar Alkotmányon? Miért nem érvényesítitek minden emberi tekintet mellőzve az igazságot, amely egyedül szabadíthat meg titeket a rabságból? Miért nem adjátok meg minden magyarnak az őt megillető jogot, hogy az élő alkotmány építő része legyen kötelességei révén? S ti, akiknek oly sok jogot és benne oly sok jót nyújt az Alkotmány, miért nem teljesítitek kötelességeiteket? Nem értitek még most se, hogy majga is kivesz a magyarnak a földről, ha visszaél az Alkotmánnyal? Én népem, én országom, térj vissza s újítsd fel az Alkotmányos életet, hogy a Szent Korona: Országá, Népe és Királya bennem és Istenben ismét valóság legyen!

Ismét csend van. A Szent Király tudjuk már, hogy hol van, - de még nem, hogy hol a Magyar? Ugye Véreim, nem maradtok úgy és ott, ahogy és ahol eddig voltatok!?

Hiszem, hogy nem! Mi a kötelességtek Néktek, amerikai Magyarok?

Ennyi!

1. Felszítani magatokban és tiéitekben a becsületes szentistváni életet!
2. Az egész világ előtt hitet tenni a Szent Korona országot és népet összefogó életéről!
3. A Magyar Alkotmány szellemében kiteljesedő életet minden töletek teljethető módon sürgetni az Óhaza és Újhazátok kormányzói felé!

Ennyi elég lenne, ha a ma többet nem követelne. Mit követel még a ma?

1. Minden külföldre szakadt vagy kényszerült Magyar tartsa lelkiismeretbeli kötelességének, hogy Újhazában született gyermekeit megismerteti még életében:

a) Az Óhazával s haza viszi,

b) Szent Istvánnal s imádkozik a Szent Jobb előtt gyermekeivel;

c) Az ó- és az újhaza magyarjainak lelki – szellemi egységén minden erejével dolgozik

2. Amikor a világot és a történelmet irányító isteni gondviselés Szovjetország és nemzeti-szocializmus kettős örülete között új feladatot bíz Magyarországra, azaz, hogy az egész keresztény világot megtanítsa arra, hogy a krisztusi hit és élet erejével legyőzze az istentelenség vörös és fehér örületét, akkor ennek az olyannyira szükséges KRISZTUSI HITNEK ÉS ÉLETNEK A FORRÁSÁT, A LEGMÉLTÓSÁGOSABB OLTÁRISZENTSÉGET eljön az egész világ katolikusaival Budapestre imádni. Megtesz mindent azért, hogy aki csak teheti, ott legyen a kettős magyar szentév ünnepein! Édes Magyar Véreim, ezt üzenik Néktek a magyar, ferences barát útján : Szent István! Szent Koronánk Népe! Alkotmányunk hú Magyarjai! FATHER KISS SZALÉZ, O.F.M.

A mennyországos ember⁷⁷

Korántsem értette meg Krisztus norma tanítást, a kereszténység lényegét az, aki itt, ezen a földön akar boldog lenni, itt rendezi be a maga boldogság-várát, mert az „biztos”. Szomorú keresztény az ilyen. Számuk ma folyton növekszik, önmaguk s Krisztus szomorúságra.

Az igazi keresztény boldog is, biztos is örök, elpusztíthatatlan boldogságországa miatt, mert az nem békétlen, a folyton változó, pusztuló s újjáteremtő földön van, hanem a lélekben és az égben: Isten országa az, vagyis a mennyország. Így ő Isten gyermeke és mennyországos ember.

Könnyebb azonban leírni, mint elérni, megélni ezt. Mégis, ha az Isten akarata, hogyan érheti el földi halandó? A boldogság örök tanítója, Jézus, így oktat erre: Boldogok, akik üldözést szenvednek, az igazságért, mert övük a mennyek országa.

Főnséges tanítás. Igazán csak a mély és komoly lelkeknek való út. Nehéz lesz a percek, órák, a napok, a föld s a világ fiainak, ha névleg, ha a kerestség és a többi szentségek által „keresztények” is. De könnyű teher és édes iga lesz azoknak, akik megértették az Úr Jézus tanítását az első boldogságról, a lelki szegénységről és maguk is ilyenekké lettek. Biztos, hogy igen-igen boldogok ők már itt a „siralomvölgyben” is, mert a szegénység, és szenvedni tudás a legnagyobb biztosítékai evilági és örök boldogságunknak.

⁷⁷ Jó Pásztor (Amerika), 1937. szeptember 10. (Kézirat)

Álljunk meg egy kissé. Igaz-e, hogy a lemondásban és a szenvedésvállalásban fogant boldogság a kereszténység lényege? Mert ha igen, akkor az újkor legnagyobbjainak a „vádjai” igazak, s Krisztus ellen kell fordulni mindenkinek!

Ne ijedjünk meg a nehézségektől, hanem keressük az igazságot. Mit jelent keresztény? Ennyit: ember, akinek életében a kereszt tény, azaz olyan ember, akinek van keresztje. Idevág Szent Ágoston bölcs mondása „Krisztus egyetlen szolgálja se élt szenvedések nélkül: ha neked nincsenek gyötrelmeid, akkor még nem vagy keresztény. A Szentlélek belesüvíti szavával az ámuló világba: nincs nekünk itt maradandó városunk; csak jövevények vagyunk.”

Prohászka püspök atyánknak kedvenc hasonlata ugyancsak erről így szólt: Fészekből kiesett madárfiókák vagyunk s a bokrok alján csipogunk anyánk, s megmentőnk Krisztus után. De maga Jézus tud a legjobban eligazítani bennünket az ő életformája a kereszténység lényege felől: Keressétek először az Isten országát és az ő igazságait...” Mert mit használ az embernek, ha az egész világot bírja, de lelkének kárát vallja? „Aki pedig utánam akar jönni, tagadja meg önmagát mindennap és úgy kövessen engem.” „Aki jobban szereti atyját, anyját, feleségét, fiait, házát, mezejét, vagyonát, avagy saját lelkét, mint engem, nem méltó hozzám.” „Senki sem szolgálhat két úrnak.” „Aki nem gyűjt velem, szétszór.”

Ugye kedves olvasóm, elég ennyi a világos beszédből? Megértjük, hogy Krisztus a kereszténység: nem a kényelem, az önmagának élő, az evilági emberé, hanem az igazi Krisztus követőé.

Ha azonban ez igaz, akkor mi lesz a Krisztus Urunk ellen felhozott vádakkal?

Ibsen mindenkit óv a sápadtarcú Krisztustól, a véreskezű Megváltótól, aki a széttaposott emberi örömeiben lelki kedvét. Anatola France is az örömeik véreskezű ellenségének hirdeti Jézust. Nietzsche pedig harcra szólít az élettágadás szimbóluma a kereszt és az élet megátkozója, Krisztus ellen. Marxtól Sztálinig a szociáldemokraták és kommunisták mindent elkövettek, hogy a jövő boldogságának a világforradalomnak legnagyobb akadályát, Krisztust és egyházát tönkre tegyék. S éppígy Nietzsche-től Rosenberg Alfrédig mindent összehord ma a német nemzeti szocializmus, hogy fajelmélete és a német birodalom legnagyobb ellenségével, a zsidó Krisztussal, a sátán földi utódjával, Krisztus földi helytartójával, a Pápával, végül a katolikus anyaszentegyházzal, sőt az egész kereszténységgel leszámoljon. Ezek a letagadhatatlan valóságok, de nem igazságok. Vagy ha azok, csak olyanok, mint az őrült, a dühös emberé. Ők a gyűlölet, a szenvedély, s önistenítésük rabjai, Krisztus nélküli borzalmak s annak bizonyítékai: hova juthat az ember Krisztus nélkül.

Boldog béke és békés boldogság⁷⁸

Amióta ember él a földön, azóta sohase volt általánosabb a békétlenség, a kapzsiság, az engesztelhetetlen gyűlölet, mint napjainkban, persze boldogtalanabb sem volt az emberiség, mint éppen ma. A kultúra, a civilizáció, a technika majd két milliárd embert kapcsol többé-kevésbé össze, de ennek az összekapcsoló háromságnak az átkát, mérgét is általánossá, mindenütt otthonossá teszi.

Ma már bizonyos, hogy nem minden igazi kultúra, azaz az Isten és a valóságot a boldogságot szomjazó emberi lélek szétáradása, nem minden civilizáció igazi, azaz a boldogságos Isten és a boldogságot teremtő szétárasztó ember műve; és a szép élet Urának, Istenének és a szép élet apostolának az önzetlenül rendező és harmonizáló embereknek a remeke. A kultúrában részt vesz a hamisság, a civilizációban az önzés, a technikában pedig a tehetetlenség. Ezért hiányzik a ma emberéből, a ma társadalmából, a ma világából a béke.

Mi a béke? A karácsonyi istengyermek ajándéka a jóakarató embereknek. A tiszta lelkiismeret virága; a Krisztus-hozta kard győzelme, a Krisztus-hozta tűz szüzi termőtalaja, minden jót ígérő tavasz, a népek és nemzetek boldogságának alapja, Isten fiainak ismertetője, az Úr barátságának biztos jele, ezen és a másvilágon is minden jónak és boldogságnak az összessége, a feltámadt Krisztus legistenibb ajándéka, az Oltáriszentségi Jézus ízes gyümölcse.

⁷⁸ Jó Pásztor, 1937. szeptember 17. A kézirat vége hiányzik!

S Jézus ezt édes mindnyájunknak szánta: Boldogok a békességesek, mert Isten fiainak hívatnak. Mivel pedig mi mind egy Atyának, a Miatyánknak vagyunk fiai, hivatalosak lettünk erre a békés boldogságos békére.

Sajnos ez a béke nemcsak a világból, a társadalomból, hanem az emberből is hiányzik. Ezért az ember békétlenségét kell megszüntetni, s megszületik nyomban a békéje. Bölcs a közmondás szava: A békét Isten, az ördög a civakodást adja...

Szent Ferenc életének művészete⁷⁹

A Nagykirály hírnökét semmi mást se tett a földön, mint minden elérhető módon felszította magában, övéiben és az emberekben a szeretetet. Ő a szeretet szikráit, pislákoló mécseseit hatalmas tüzekké szította s e lobogó szeretet tűzénél összeforrasztotta a szétesni készülő emberei szíveket, a széthúzókat egységbe fonta s a Szeretetben boldoggá tett mindenkit!

Mi volt életművészetének titka? Csak ez:

Csodás mély Istenbe-nézés és még csodásabb Istenbe-merülés!

Szeráfi Atyánk a földre szállt Istenbe, Krisztusba nézett szemlélő lényé felmérte az élő Krisztus borzalmas keresztyét, az ember milliókban élő Jézus új Kálváriáját és segíteni akart a megkínzott, a szüntelenül bántalmat és üldözést szenvedő Megváltón. –De megrendülve nézte az *embertestvérek bűnátkozta életkeresztjét* is – a kint, a gyötrelmet, a halált, a testben és lélekben. – Persze, hogy segíteni akart nekik!

Segíteni a szenvedő Jézusnak!

Segíteni a szenvedő embereknek!

Istenbe-merülni, benne, vele, általa élni szüntelenül! Ezek Szt. Ferenc nagy törekvései!

Szüntelenül imádkozik, - még rövid álma, éji nyugalma is imádság. Szüntelenül dolgozik művén, - munka és pedig minden munka: Istent dicsérő, Jézust megvigasztaló, embereket megmentő imává magasztosul nála. A szüntelen ima és a munkaképessé teszi a lehetetlenre is, a szeretet Jézusi áldozatára: új Kálváriát teremt, és az Alvernán Jézussal második Krisztussá, a Megváltónak testi-lelki másává lesz olyan mértékben, mint senki más azelőtt vagy azóta!

Nagyszabású Szent István emlékűnnep New Brunswickon 1938. szeptember 5-én⁸⁰

Édes Magyar Véreim, Amerikai Magyar Testvéreim, nekünk Szent István örök magyarságában újjá kell születnünk önmagunkért és édes hazánkért. Azért a hazáért, amely éppen örök magyarságánál fogva, nemcsak a mi szülőföldünk, hanem **a legnemesebb kultúra védőbástyája, az emberibb élet áldozat-földje, az a csatatér, amelyen az összemériség jó vagy balsorsa fog eldőlni hosszú, hosszú időre.**

Mindezt mélyen átértve, a legnagyobb felkészületlenséggel, az örök magyar eszmétől felhevülve, mindenre kész szeretettel és szolgálattal nyújtja majd New Brunswickon rendezendő Szent István Emlékűnnep mindazt, ami a szentistváni örök magyarságból kifejezhető és magunkba szívható. Kedves Magyar Testvér, készülj Te is erre a nagy magyar találkozóra, intézd ügyeidet úgy, hogy amikor egész Amerika széles jókedvvel ünnepli az alkotó emberi munkát, akkor mi imádságos és kemény munkára kész lélekben összeforjünk és leesdjük magunkra a jó Isten áldását és szent István romlatlan Jobbjának simogató, irányító jóságát. Father Kiss Szaléz, O.F.M.

Nagyszabású Szent István emlékűnnep New Brunswickon⁸¹

Liszt Ferenc, a magyar zenetitan büszkén vallotta, hogy minden zenei alkotásán két egyéni vonását fedezhetjük föl:

1.) belső átélését a zenei gondolatnak,

⁷⁹ Ferences Közlöny, 1937. november hó, 346.o.

⁸⁰ Magyar Hírlap, New Brunswick, VI. évf. 32. szám, 1938. augusztus 18. 5.o.

⁸¹ Amerikai Magyar Népszava, 1938. augusztus 22. XXXIX. évfolyam 234. szám, 5.o

2.) a legnagyobb egyéni áldozatra is vállalkozó alkotó készséget.

Micsoda életszépítő, életnemesítő mélység rejlik ezekben az egyszerű szavakban: Átélni az eszmét és rátenni mindent, hogy megvalósuljon az. Milyen más lenne az élet, ha az embereknek lennének magasztos eszméi, ha átelnék és megélnék azokat! Sajnos a mai ember valami vészes gondolatresttség jellemzi. Lusta gondolkozni és valamit komolyan mérlegelni. Persze így nem képes itélni és ennek következtében elhajló lépései bizonytalanok, ingadozók. De mert ember, szükségképpen kellene neki a „gondolatok” az események „rugói” lázasan izgatják fantáziáját és könnyen lesz a „csodaemberek” imádója. Hogyan, mikor ez olyan kényelmes valami! „Az” gondolkodik helyette is, neki van terve és eszméje, sőt számtalan akadály dacára is megcsinálja azt, - ő csak izgul, élvez vagy retteg és sokszor erején felül is „áldoz az eszme még nagyobb diadaláért.

Borzasztóan sekélyes ez az emberi nívó! Egyben rettenetesen veszélyes is. Ezért végtelenül fontos minden rendelkezésünkre álló erővel odahatni, hogy minden ember önállóan. Legjobb egyéni tudásának felhasználásával megelje a maga eszméjét, azaz azt a csodás erőt, amely minden gondolatát, érzését és cselekvését át meg átjárja s hovatovább ízes gyümölcsöket terem a maga és embertársai számára.

A mai tömeg-eszmés korban különös örömmel kell kitárnunk lelkünket és egyéniségünket Szent István felé, aki a magyar lét és nem-lét tragikus éveiben megszülte, kivergötte az örök magyarság eszméjét, maga is megélte azt, másokat meg, különösen övéit szüntelen vonzással arra lelkesíti, hogy egyéni életükben újra meg újra bizonyosságot tegyenek annak örök és minden áldozat mellett is boldogító voltáról.

A nemzetalapító Szent Király óta sohse voltunk társtalanabbak, mint mostan, szülőhazánk sohse szorult ilyen parányi területre, a magyar jövő pedig a legvészesebb történelmi múltban sem volt annyira kétséges, mint éppen napjainkban. Senki se higgye, hogy lázálom ez, nem velőnkig ható valóság az!

Kihez, merre menjünk?

Semerre, senki máshoz, mint legjobb önmagunkhoz!

Édes Magyar Véreim, Amerikai Magyar Testvéreim, nekünk Szent István örök magyarságában újjá kell születnünk önmagunkért és szülőhazánkért is. Azért az országért, amely éppen örök magyarságánál fogva nemcsak a mi szülőföldünk, hanem a legnemesebb kultúra védőbástyája, az emberibb élet áldozatföldje, az a csatater, amelyen az összemberiség jó vagy balsorsa fog eldőlni hosszú, hosszú időre.

Ezért a legnagyobb felkészültséggel, az örök magyar eszme szent tüzetől felhevülve, mindenre kész szeretettel és szolgálattal nyújtja majd a New Brunswickon rendezendő Szent István emlékűnnep mindazt, ami a szentistváni örök magyarságból kifejezhető, magunkba szívható.

Kedves Magyar Testvér, készülj Te is erre a nagy találkozásra, intézd ügyeidet úgy, hogy amikor egész Amerika széles jókedvében ünnepli az alkotó emberi munkát, mi imádságos és kemény munkára kész lélekben összeforrjunk és leesdjük magunkra a jó Isten áldását és Szent István romolhatatlan Jobbjának simogató, irányító jóságát. FATHER KISS SZALÉZ Ofm.

Katolikus Nap New Brunswickon Labor Day-n, szept. 5-én⁸²

Sohse volt magyar erény az „összetartás”, sőt nemcsak, hogy össze nem tartottunk, hanem igen sokszor széthúztunk, -sajnos, nem egyszer egymás ellen dolgoztunk. Szomorú nemzeti sajátságunk ez, amelyben lehet valami az önállóságra, a magunk útját járni akaró törekvésből, de sok benne a „csak azért se” ősmagyar dac. Talán, mint nemzeti sportot megtörhetnénk ezt az önálló akarhatnámságot, ha a ma nem lenne olyan borzasztóan veszélyes. De nagy veszély idején mégis csak összefogtak őseink, sajnos többször már későn, amit drágán fizetett meg nem egyszer a nemzet.

Az amerikai magyarságot is valami tragikus hasadás jellemzi: vannak csoportok,

⁸² Magyar Hírnök, New Brunswick, XIX. évf. 34.szám, 1938. augusztus 25. 1. és 5.o.

amelyek élnek-halnak sok nagy szónoklatban az óhazáért, - mások nyíltan hirdetik semmi közünk az óhazához, itt se sok egymáshoz, - ismét mások akarják a közösséget az óhazával s az itteni magyarsággal, de túlon-túl kitűnik a haszonlesés, vagy a parancsolni akarás vágya. - Szomorú valóság, hogy se „east”-en, se „west”-en nincs egyetlen hatalmas magyar szervezet, amely akár az óhazában, akár itten valóban a magyarság nevében beszélhetne és cselekedhetne.

Mi ennek a szomorú széthúzásnak az oka? Elhanyagoltuk az egységesítő erőket s így felapróztuk az erőinket. Közös, nagy tettekre képtelenek vagyunk. Pedig, de szeretném belsírni minden igaz magyar szívbe: Veszélyben a haza, az ősi Magyarország csonka maradéka! Rengeteget tehetnénk, ha egyek lennénk s egy ütemre cselekednénk!

Jó sorsunk-e az oka, vagy mi, nem tudom, de érzem, tapasztalom, hogy nem ver át bennünket a csonka-magyarság borzasztó helyzete. Vitatkozunk, helyese a német, az olasz barátság, jó-e az angol, a francia kéz felé nyúlás? Csak azt ne feledjük el: Társtalan nép voltunk és vagyunk, különös nemzeti küldetéssel. Jelenünk és jövőnk egészséges, egységes önmagunktól függ!

Ez az örök magyar sors, ez az örök magyarság! Ez izzott, ez szikrázott elő, szent királyunk agyában, lelkében. Ennek megvalósulására adta oda négy évtizedét. A mostani sorsdöntő hónapokban, amikor számtalan titkos alku és ármány leselkedett édes csonka-hazánkra, szinte lelkében, erkölcsében, legjobb önmagában született újjá az óhaza magyarsága. Az eucharisztikus Kongresszusra megmozdult az egész ország, megtisztult a lelkében s közelebb jutott az Istenhez. A Szent István jubileumi év, a szent király „arany vonaton” országot-járó Szent Jobbja pedig ököre szorítja a legkeményebb magyar kezét is, hogy mellét verve megsirassa széthúzását, korcs magyarságát, hogy aztán magyar becsületét rátéve megesküdjön: Életem ezután az első, apostoli királyát, Szent Istvánét mintázza, követi, éli!

Szeretném, ha amerikai magyar testvéreim soraimból kivennék lelkem egyetlen vágyát, azt, hogy az idei keleti, a szűkebb-körű new jersey-i Katolikus Magyar Nap felszíthassa bennünk is az örök magyarság szellemét. Szent István igazi keresztény hitét, kemény és áldozatos munkásságát, egyetemes embertársi szeretetét. Én ezt tekintem az idei Katolikus magyar Nap feladatának, ezért semmi se nehéz vagy sok nekem. Amerikai Magyar Testvéreim, készüljete a szeptember 5-i Magyar Napra, hogy Szent István lelke, szelleme bennünk is új, pezsdülő életet, szeretetben, egységben és alkotásokban gazdag életet teremtsen. Father Kiss Szaléz, o.f.m.

Felhívás Kelet-Amerika magyarságához!⁸³

Jöjjetek a Szent István Emlékünnepre New Brunswickra
1938. szeptember 5-ikére

Csodálatos nép a magyar. Évezredek számtalan értéke gazdagította lelkét, szívét, jellemét. Különösen jellemzik ezek:

1. Isten imádó és hazáját szerető nép. Isten a szíve-lelke, kincse. Tisztelve imádja, imádva szereti. Ember létére sokszor megbántja, de egyéni és közös nemzeti bánattal mindig visszatár hozzája. Keresztény minden porcikája, szíve, lelke, esze, szája, keze s lába. Ez a kereszténység benne kálváriás hősiességét magasztosul, ha az Ég úgy kívánja.

Hazáját minden népnél hűbben és áldozatosabban szereti. Ezer év tanúskodik róla, hogy a magyar föld „szent föld” a számára, érte élni, halni kész,, de hozzá hűtlen lenni képtelen. A haza él, eleven a számára. Árpád, Géza, István, Gizella, Imre, László, Erzsébet, Kálmán, Mátyás és ok más hús és szent magyar élnek a nép, a nemzet szívében. Sőt őszinte hite szerint ők és jómaga is az Isten tenyerén pihennek s rájuk borul a Magyarok Nagyasszonyának édes oltalma.

2. Kiválóan úri faj, úri nép. Mindenkit megbecsül és tisztel, amíg a tiszteletnek és a megbecsülésnek legparányibb okát megsejti embertársában. Háza, otthona, vagyona, sokszor adósságcsinálásra is szolgálatára áll a testvér, a vendég, az idegen szórakoztatására, támogatására.

⁸³ Amerikai Magyar Népszava, 1938. augusztus 26. XXXIX. évfolyam 238. szám, 2.o; A cikk megegyezik: Magyar Hírnök, New Brunswick, XXIX. évf. 35.szám, 1938. szeptember 1. 4.o.

3. Egyeneslelkű és jellemes nép. Utálja a hazudozást, a köntörfalazást, túllát a szitán és nem hisz a handabandázónak, a puffogó ígéretőt megveti és a szószátyárt lenézi. Szeret beszélni s nagyon megbecsüli a „jó szavalt”-ú pap vagy „nadrágos” embert. De jó keresztény lelkéhez híven legtöbbször a „rövidített igét” tartja, azaz a tiszta és egyenes beszédet.

4. Életre való, józanul mulató nép. Nem eszméje a pazarolva tékozló, az élvezet hajhászó; az ilyent utálja és megveti, még ha fajtájából való is. Meg tudja becsülni az Isten minden teremtményét s mert tudja azokról, hogy jók, szívesen élvezzi azokat. Mulató, de nem kirúgós.

Ez a négy jellegzetes vonás lebegett szemünk előtt, amikor Kelet-Amerika magyarjait a magunk programjára, New Brunswick városába hívtuk, hogy nálunk, hogy velünk ünnepeljenek, imádkozzanak, sírjanak és vigadjanak, de hogy mindenekfelett megújuljanak és megerősödjenek velünk együtt a kilenc évszázados szent istváni magyarságban.

Ezért ünnepi programunk komoly, őszinte valóság, senkit se csábítunk üres ígéretekkel, de mindazt adjuk és biztosítjuk, amit az önzetlen szeretet és az áldozatos előkészítés eredményezhet New Brunswickon.

Programunk ez:

1. 1938. szeptember 2-án megjelenik az Amerikai Magyar Népszavának Szent István jubileumi száma s több ezer példányban kerül a magyar családok asztalára. Ez a nagyszerű újság a keleti magyarság harsonája volt eddig is, most még inkább az lesz, sőt ünnepi kürtje, harangja és orgonája lesz, hogy mindenkit felserkentsen, szent izgalomba hozzon s azoknak, akik bármi okból nem lehetnek jelen a mi nagy és hatalmas ünnepünkön, legalább ezzel az ünnepi számmal lelki örömet nyújtson és biztosítson.

2. 1938. szeptember 4-én New Brunswick ünnepel, finom kultúr lélekkel. Ezen a napon a hitközség apraja-nagyja magához veszi az Oltáriszentséget és megesküszik az Úr oltáránál, hogy tette készen mindig hű lesz a szent istváni és szent lászlói eszmékhez.

Dél előtt 11:30-kor Father Kiss Szaléz plébános megáldja a kívül-belül megújult Szent László iskolát, hogy ez a korszerű, modern, egészséges kultúrotthon még több hasznára legyen az ifjúságnak az Isteni Szeretet Leányainak vezetése mellett. Az idei iskolaévtől kezdve nyolc külön tantermű lesz az iskolánk, nyolc képzett, szívvel és lélekkel tanító nevelő sisterrel, a két lelkipásztorral az élen.

Semmi mulatság vagy szórakozás nem lesz ezen a napon, csak nyitva lesz gyönyörű iskolánkban minden ajtó, hogy jól megnézhesse mindenki és jól megláthassa, hogy mink van s reá jöjjön arra, hogy hova kell járatnia gyermekét és hogy kikre, milyen kezekre bízza életének legdrágább és legnagyobb kincsét: szülői szívének magzatját.

3. Szeptember 5-én szent István emlékűnnep. A mi legnagyobb és legszentebb napunk. Ezen a napon minden a Riverside Parkban lesz, mely a River Roadon, Bounk Brook és New Brunswick között fekszik.

10 órakor ünnepi szertartást celebrál Msgr. Hart J. Péter, a new brunswicki Szent Péter egyház esperes-plébánosa. Evangéliumkor angol szentbeszédet mond a magyar kultúrtörténelemnek legkomolyabb szakismerője, a magyar vallásosság, keresztényi áldozatkészség lángszavú hirdetője, Msgr. Griffin, a hittudományok doktora s a Sourth Amboy Szűz Mária egyházának plébánosa.

Szentmise alatt a new yorki Szent István templom kiváló énekkara fogja vezetni a népénekeket. Kleiner Miklós karnagy vezénylese mellett. Szerepelni fog még az Isten Szeretet Leányai Társulata arrochári anyaházának híres énekkara is. Szentmise végén lesz a magyar szentbeszéd, amelyet Ft. Kiss Szaléz plébános fog mondani.

Szent István díszünnepély programja:

1. Takács József ünnepi bevezetője magyar és angol nyelven.
2. Amerikai himnusz, éneklí az Isteni Szeretet Leányainak énekkara.
3. Magyar himnusz, éneklí a new yorki Szent István dalárda vezetésével az ünneplő közönség.
4. „Szent István és a Róma” címen tartja meg szenzációs ígérkező beszédét Rev. Dolin Péter, a kiváló tudós jezsuita.

5. Linzboth György m. kir. konzul ünnepi köszöntője.
6. Karének, előadja a new yorki Szent István énekkar.
7. Rafferty János, a kiváló politikus, New Jersey állam legfőbb bíróságának tagja méltatja a magyar nép érdemeit az új hazában.
8. Msrg. Hart J. Péter a trentoni egyházmegye s a kegyelmes püspök úr üdvözlését tolmácsolja.
9. Shine T. Imre városi tanácsos, a magyarság őszinte barátja, New Brunswick város nevében köszönti az ünneplő magyarságot.
10. Karének, előadja az Isteni Szeretet Leányai Társulatának archoári énekkara.
11. Zárszó, mondja Fedás Tivadar, new brunswicki görög katolikus plébános, aki egyben tolmácsolni fogja püspökének, Nagymélt. Takách Bazilnak, az amerikai görög katolikusok főpásztorának üdvözlését is.

A díszünnepély után számtalan szórakozás, tánc és zeneszám lesz. Gondoskodva lesz kiváló ételekről, gyümölcsről és fagyaltról, melyet a hitközség derék és ügyes asszonyai, leányai készítenek. Férfijaink hűsítő italokat fognak gyorsan és figyelmesen felszolgálni.

Készüljete, kedves magyar testvéreim, jöjjetek el hozzánk. Meglátjátok, hogy felejtethetlen nap lesz számotokra Szent István emlékének new brunswicki nagy ünneplése. Father Kiss Szaléz.

Szent István a történelem és az élet tükrében⁸⁴

Írta: Father Kiss Szaléz, O.F.M.

Az első magyar család szentségéből származik az örök magyarság!

De korán jön a szomorúság a vigasság után! Még alig szállt haza a lakodalmas vendég-sereg, már is jönni kell újra, - temetni jönni a legnagyobb fejedelmet – Gézát. Hirtelen szólította magához az Úr, hogy számot adjon felpogány és félkeresztény életéről.

István mélyen megrendült lélekkel gyászolta, siratta szülőapját. Rettegett érte, mert tudta, hogy az Isten szeme előtt a Szentek se tiszták – hát még az ő szegény apja! Gyásza komolyabb s mélyebb, az Úr keresztjeit is vállaló és hordozó élet lett. Teljessé akarta tenni azt, amit fejedelmi apja megsejtett és megkezdett. Ez nem volt könnyű, de mégis haladt előre a nemes ügy, mert teljes ember csinálta. Ez az élet-teljesség a nyitja ország-alapító, ország-szervező munkájának.

Az Úr igája édes és könnyű, - de nem a pogánynak! István, a teljes keresztény még a kereszt gyönyörét is megtapasztalta s ezt a nem evilági örömet akarta biztosítani népének kivétel nélkül.

Koppány nem akarta!

Neki a fejedelmi szék és Sarolta keze kellett, vele persze az egész ország, - de ősi pogányságban. István és Koppány, kereszténység és pogányság egymással szemben! Kibékülés, megegyezés, félgyőzelem lehetetlen! Itt az egyiknek buknia kell! A veszprémi csatában győzött a kereszténység a pogányság, István Koppány fölött. A hőst, a győzöt csodálták, de sokan nem értették akkor se és ma se.

István nemcsak ember, - ő Isten eszköze, népe jövőjének biztosítója, - kemény, mint a szikla, edzett, mint az acél. Vele, egyéniségével áll vagy bukik az ország!

Örök magyar fundamentum!

Ki hihet szemének? A szikla-ember, az acélöklű fejedelem a szegények, a nyomorgók között? István az özvegyek s az árvák vigasztalója és ő lenne az igazak istápjá, a zsarnokok ostora? A legnagyobb úr a legalázatosabb imádkozó, a legigazabb hívó?...

Ez a valóság! Templomok, kolostorok, zárdák épülnek, - iskolák kapui megnyílnak, - papok,

⁸⁴ Amerikai Magyar Népszava, 1935. szeptember 2. XXXI. évf. 245. szám. 1. oldal; Az újság neve fölött nagy betűvel: KATOLIKUS MAGYAR NAP 1938. szeptember 5-én; fénykép: Ft. Kish Szaléz, O.F.M. Róm. kath. Plébános A Kat. Magyar Nap elnöke; Egyéb cikkek: Father Medveczky Medard: Az első Magyar Király Szent Élete 1.o.; dr. Schütz Antal: Szent István király a hitvalló 2.o.; F. Raffinszky Romuáld: Szent István és a mai ifjúság, 3.o.; Féloldalas keretezett hirdetés: meghívó a Kat. Magyar Napra; F. Fehér Péter ofm, new yorki plébános: Szent István és az amerikai magyarság, 4.o.; Kiss Gyula trentoni plébános: Szent István és Róma, 5.o.; Polgármester keretezett hirdetése, mely egyben üdvözlét a résztvevőknek. 5.o.;

szerzetesek, apácák a nép között, - részt vesznek s vezetnek az erdőirtásban, az otthonok és házak építésében, - szinte máról holnapra megváltozik az ország képe. Hasonló erjedés folyik a belsőben! Az ősi, erkölcsös és nemes nép öntudatosan finomul, mélyül, - keresztény és európai lesz lelke, erkölce, élete. Ez az Isten akarata, ez István leghőbb vágya. Az ilyen vágyból, ilyen akarat mellett, csak igaz valóság lehet, - s lett is!

Róma ámul és hallgat. Sohse látott még ilyet a világ: a fejedelem az apostol, az építő, a szervező, a harcos, a védő, a gondviselő, a fejlesztő... s mindezt alig három év alatt elvégezte István, Géza fia?

II. Szilveszter alig bír örömeivel, - III. Ottokár hősiességével nem győz betelni. Föl-föl villan bennük a kételkedés szikrája, de ha szemük megpihen Asztrik apát istenes lényén, szertefoszlik a homály, hisz' ez az ember a világért se mondana igaztalant! Ez a főpap, Szent Benedek gyermek, Adalbert szeme-fénye, a clunyi szellem tüzes terjesztője. Neki igaza van mindenben s így örök igazságként hangzik Szilveszter pápa szava: - Én csak apostolutód vagyok, de ő valóságos apostol! A pápa szentelt koronát és apostoli keresztet, a császár meg szentelt lándzsát küld Géza fiának, Istvánnak.

Ezredik év, Szent Karácsony! Micsoda karácsony!

Esztergom sohse látott fényben úszik. Pápai követ, főpapok, apátok, szerzetesek, apácák, - német, olasz, francia, lengyel főurak, lovagok, - a magyarok színe-java és tengernyi nép mind Esztergom és környékén szorong látni a magyar csodát:

István urat a Pápa úr koronájával Magyarország első királyává koronázzák!

A legszentebb magyar év, a legszentebb magyar karácsony! Ezer éve született Jézus Krisztus! Ezen a napon jog szerint is megszületett a Keresztény Magyarország!

Harminc év, hogy elmúlt Istenem!

A szent király milyen öreg ember lett. De ki ismerne a keresztény, a kultúr Magyarországon a régi, ázsiai, portyázó s harcos magyarok sátor-tábor hazájára? Nyoma sincs már annak.

Gazdag, keresztény, kultúr élet árasztja ott a maga boldogító szellemét. Ez az ország a keresztény Európa büszkesége lett! Esztergom és Kalocsa, Veszprém és Székesfehérvár, Buda és Nyitra, Pécs és Győr, Vác és Eger mind-mind áll már királyi, püspöki intézményekkel. A Mecsekben, Bakonyban, Erdélyben, a Duna-Tisza közben színes, gazdag, boldog élet! S mindez István király műve! Béke honol az ország határain túl is! Fényes csillag lett Európa egén a magyarok hatalmas, csodás királya! Szerette az Isten, szerette a népe! Meg is érdemelte!

-Jaj Istenem, jaj Istenem, de meglátogatod az igazat! - sírt az egész ország, - sort a szegény magyar király, siratta édes magzatát, váratlanul meghalt, gyönyörű bölcs fiát, Imre herceget. Majd meghasadt a szíve a szegény, öreg királynak. Való igaz, hogy az ezerharmincegyben kapott szívsebe sohse gyógyult meg egészen.

Jó is, vigasztaló is azért a keresztet adó Isten! A ősz király mély sebe mégis hegedni kezdett a jó Gizella királyasszony s még inkább az angyalos, az égi Nagyasszony, Szűz Mária vigasztalására.

Ez a két jóságos szív segített elrendezni mindent. Az egyik az ősz király utolsó percében örök boldogságra csókolta szemét, a másik meg édes országa sorsát vette a kezébe. Ezerharmincnyolc augusztus tizenötödik napján: - Meghalt a szent király! - zokogta az árva ország.

- Engedd, jó Uram-Istenem, hogy népemet és országomat a Szent Szűz, Magyarország Nagyasszonya kormányozza, oltalmazza, - imádkozta az égbe költözött király!

Ezernyolcvanhárom augusztus húsz!

A magyarok szeme-fénye, a daliás László király, a Pápa úr, VII. Gergely parancsára és kegyes engedelmével fölnyitatta István király és Imre fia sírját. Az imádkozva szorongó ország önmagán tapasztalja az Isten kegyelmének bőséges szétáradását, hisz' a csodák sokaságával dicsóíti meg az Úr hű szolgáját és liliosos fiát!

Ujjong az ország s vele az egész keresztény világ, mert király is van már az égi Szentek között:

Szent István, a magyarok királya! Ő az első szentté avatott király. Az ujjongás még nagyobb,

amikor felcsendül az Egyház imája: - Könyörögj értünk, Szűz, Szent Imre herceg! A két könyörgés, Szent Istvánhoz és Szent Imréhez, sohse halkult el az igaz magyarok ajkán!

Ezerkilencszázharmincyolc augusztus húsz!

A megcsonkított, szegény Magyarország zokogó örömmel emeli Égre a szemét s lelke lelkéből feltör a hála az Úristenhez, hogy reánk sugározta az Eucharishti⁸⁵ világ diadalát, hogy a sarkaiból kifordulni készülő világ számtalan pogánysága közepette is felragyogtatja előttünk s az egész világ előtt Szent István király glóriás alakját, mint útjelzőjét, hogy megtudja széles evilágon mindenki, hogy merre, ki után kell mennie, ha élni akar.

Szent István országa, jó magyar népe megújult a lelkében; élő, törhetetlen hittel hirdeti s csak az Istentől reméli hazánk, Nagy-Magyarország feltámadását!

Ezerkilencszázharmincyolc szeptember öt!

Kelet-Amerika igaz magyarjai, őseikhez s óhazai testvéreikhez híven, most New Brunswickra gyűlnek, hogy imádságosan tanulékony és boldogan örvendező lelkekben mind összeforrjanak Szent István király méltó ünneplésére. Ez az ünnep a szent és örök magyarság ünnepe! Mi mind, egyesült szívű magyarok, hálásan köszönjük a jó Istennek Szent István királyt és a kilenc hosszú évszázadon át nyert számtalan jóságát, de egyben hitet is teszünk arról, hogy Szent István utain járván, Isten hű népe, gyermeki leszünk.

Vajon, Kedves Olvasó megérted-e a történelem és az élet tanítását? Lesz-e számodra valami fontosabb a szentistváni örök magyarságban való újjászületésnél?

Ugye: Nem!

S ezért bizton hiszem, hogy Te is velünk leszel Szent István Király Emlékünnepén!

Szent István a történelem és az élet tükrében⁸⁶

Írta: Father Kiss Szaléz, O.F.M.

A krónikás remegve sercegtette pennáját, kilencszázhetvenötöt írt. Szent irgalom lett úrrá rajta, valamint Géza fejedelem egész esztergomi udvarán. Éjjel-nappal talpon van mindenki, néma csend uralkodik az egész környéken s mégis izgul, remeg mindenki. Miért. Erdélyi Sarolta szenved, magzata fényt kíván s a fény a szenvedés kemény hatása után jön csak Géza fejedelem is verejtékezik, misztikusan átéli asszonya kínját s szinte ő is vajúdik az új életért: Velőtrázó sikoly... néma csend...sürgés forgás...zaj és lárma, öröm és mámor, sehol sincs már nyoma a szomorúságnak, a nép és az udvar, alig bír örömeivel, egymás nyakába borulva harsogják: - Fia született Géza fejedelemnek!... Ez a Gyermek népe öröme volt léte első percétől, - nevét Vajknak írta a krónikás.

A nagy óra elérkezett. Adalbert püspök szíve megtelt örömmel. Hogyne, amikor lehetetlen észre nem vennie az Isten kezét ezen a remegve térdelő, serdült ifjú-emberben, akire most ömlik a kereszt víz, hogy teste a szentháromság templom legyen, önmaga meg különöse eszköze a történelem Istenének!

Neve életének az útjelzője! - István, ő valóban, mint eszményképe és égi patrónusa. Romlatlan s nemes lélek, - kemény s bátor harcot vállal az Isten országáért. Ezért semmi se sok néki, az életét is áldozatul adná érte. Adja is, - utolsó csöpp vérének is, - de ez a vértanúság nem egy napig, hanem negyven évig tart!

István valóban Szent István! Lássuk, igaz-e?

A hazatért követek örömmel újságolják:

- Bajor Henrik angyal-szép leány, Gizella, „igent” mondott s még ez évben, az Úr kilencszázkilencvenhatodik évében meglesz a kézfogó.

Csodálatosak az Isten útjai!

A Zárda Isten-békés környezete helyett egy újjászületni készülő nép bölcsője mellé rendeli az Ég Bajor Gizellát. De aki egész lelkével csak az Istent akarta a Zárda kőfelán belül, az meglelte

⁸⁵ Ezt a mondatot nem igazán értettem!

⁸⁶ Amerikai Magyar Népszava, XXXIX évf. 247-ik szám, 1938. szeptember 4. 2.o.,

és hiánytalanul bírta őt új hazájában is.

István és Gizella – életegység a lélek és kegyelem egységében. Ez a frigy Isten terve volt. A mocsoktalan, acélos ifjú ilyen leányt érdemelt és csak ilyen nő oldalán végezhette el mindazt, amit az Isten várt tőle. Az első magyar család szentségéből származik az örök magyarság!

De korán jön a szomorúság a vigasság után! Még alig szállt haza a lakodalmas vendég-sereg, már is jönni kell újra, - temetni jönni a legnagyobb fejedelmet – Gézát. Hirtelen szólította magához az Úr, hogy számot adjon félpogány és félkeresztény életéről. István mélyen megrendült lélekkel gyászolta, siratta szülőapját. Rettegett érte, mert tudta, hogy az Isten szeme előtt a Szentek se tiszták – hát még az ő szegény apja!

Gyásza komolyabb és mélyebb, az Úr keresztjeit is vállaló és hordozó élet lett. Teljessé akarta tenni azt, amit fejedelmi apja megsejtett és megkezdett. Ez nem volt könnyű, de mégis haladt előre a nem ügy, mert teljes ember csinálta. Ez az élet-teljesség a nyitja ország-alapító, ország-szervező munkájának.

Az Úr igája édes és könnyű, - de nem a pogánynak! István, a teljes keresztény még a kereszt gyönyörét is megtapasztalta s ezt a nem evilági örömet akarta biztosítani népének kivétel nélkül.

Koppány nem akarta!

Neki a fejedelmi szék és Sarolta keze kellett, vele persze az egész ország, - de ősi pogányságban. István és Koppány, kereszténység és pogányság egymással szemben! Kibékülés, megegyezés, félgőzelem lehetetlen! Itt az egyiknek buknia kell! A veszprémi csatában győzött a kereszténység a pogányság, István Koppány fölött. A hőst, a győzöt csodálták, de sokan nem értették akkor se és ma se.

István nemcsak ember, - ő Isten eszköze, népe jövőjének biztosítója, - kemény, mint a szikla, edzett, mint az acél. Vele, egyéniségével áll vagy bukik az ország!

Örök magyar fundamentum!

Ki hihet szemének? A szikla-ember, az acélöklű fejedelem a szegények, a nyomorgók között? István az özvegyek s az árvák vigasztalója és ő lenne az igazak istápjá, a zsarnokok ostora? A legnagyobb úr a legalázatosabb imádkozó, a legigazabb hívó?...

Ez a valóság! Templomok, kolostorok, zárdák épülnek, - iskolák kapui megnyílnak, - papok, szerzetesek, apácák a nép között, - részt vesznek s vezetnek az erdőirtásban, az otthonok és házak építésében, - szinte máról holnapra megváltozik az ország képe. Hasonló erjedés folyik a belsőben!

Az ősi, erkölcsös és nemes nép öntudatosan finomul, mélyül, - keresztény és európai lesz lelke, erkölce, élete. Ez az Isten akarata, ez István leghőbb vágya. Az ilyen vágyból, ilyen akarat mellett, csak igaz valóság lehet, - s lett is!

Róma ámul és hallgat. Sohse látott még ilyet a világ: a fejedelem az apostol, az építő, a szervező, a harcos, a védő, a gondviselő, a fejlesztő... s mindezt alig három év alatt elvégezte István, Géza fia?

II. Szilveszter alig bír örömeivel, - III. Ottokár hősiességével nem győz betelni. Föl-föl villan bennük a kételkedés szikrája, de ha szemük megpihen Asztrik apát istenes lényén, szertefoszlik a homály, hisz' ez az ember a világegyetért se mondana igaztalant! Ez a főpap, Szent Benedek gyermek, Adalbert szeme-fénye, a clunyi szellem tüzes terjesztője. Neki igaza van mindenben s így örök igazságként hangzik Szilveszter pápa szava: - Én csak apostolutód vagyok, de ő valóságos apostol! A pápa szentelt koronát és apostoli keresztet, a császár meg szentelt lándzsát küld Géza fiának, Istvánnak.

Ezredik év, Szent Karácsony! Micsoda karácsony!

Esztergom sohse látott fényben úszik. Pápai követ, főpapok, apátok, szerzetesek, apácák, - német, olasz, francia, lengyel főurak, lovagok, - a magyarok színe-java és tengernyi nép mind Esztergom és környékén szorong látni a magyar csodát:

István urat a Pápa úr koronájával Magyarország első királyává koronázzák!

A legszentebb magyar év, a legszentebb magyar karácsony! Ezer éve született Jézus Krisztus! Ezen

a napon jog szerint is megszületett a Keresztény Magyarország!
Harminc év, hogy elmúlt Istenem!

A szent király milyen öreg ember lett. De ki ismerne a keresztény, a kultúr Magyarorszáiban a régi, ázsiai, portyázó s harcos magyarok sátor-tábor hazájára? Nyoma sincs már annak.

Gazdag, keresztény, kultúr élet árasztja ott a maga boldogító szellemét. Ez az ország a keresztény Európa büszkesége lett! Esztergom és Kalocsa, Veszprém és Székesfehérvár, Buda és Nyitra, Pécs és Győr, Vác és Eger mind-mind áll már királyi, püspöki intézményekkel. A Mecsekben, Bakonyban, Erdélyben, a Duna–Tisza közben színes, gazdag, boldog élet! S mindez István király műve! Béke honol az ország határain túl is! Fényes csillag lett Európa egén a magyarok hatalmas, csodás királya! Szerette az Isten, szerette a népe! Meg is érdemelte!

-Jaj Istenem, jaj Istenem, de meglátogatod az igazat! - sírt az egész ország, - sort a szegény magyar király, siratta édes magzatát, váratlanul meghalt, gyönyörű bölcs fiát, Imre herceget. Majd meghasadt a szíve a szegény, öreg királynak. Való igaz, hogy az ezerharmincegyben kapott szívsebe sohse gyógyult meg egészen.

Jó is, vigasztaló is azért a keresztet adó Isten! A ősz király mély sebe mégis hegedni kezdett a jó Gizella királyasszony s még inkább az angyalos, az égi Nagyasszony, Szűz Mária vigasztalására.

Ez a két jóságos szív segített elrendezni mindent. Az egyik az ősz király utolsó percében örök boldogságra csókolta szemét, a másik meg édes országa sorsát vette a kezébe. Ezerharmincnyolc augusztus tizenötödik napján: - Meghalt a szent király! - zokogta az árva ország.

- Engedd, jó Uram-Istenem, hogy népemet és országomat a Szent Szűz, Magyarország Nagyasszonya kormányozza, oltalmazza, - imádkozta az égbe költözött király!

Ezernyolcvanhárom augusztus húsz!

A magyarok szeme-fénye, a daliás László király, a Pápa úr, VII. Gergely parancsára és kegyes engedelmeivel fölnyitatta István király és Imre fia sírját. Az imádkozva szorongó ország önmagán tapasztalja az Isten kegyelmének bőséges szétáradását, hisz' a csodák sokaságával dicsőíti meg az Úr hű szolgáját és lilomos fiát!

Ujjong az ország s vele az egész keresztény világ, mert király is van már az égi Szentek között:

Szent István, a magyarok királya! Ő az első szentté avatott király. Az ujjongás még nagyobb, amikor felcsendül az Egyház imája: - Könyörögj értünk, Szűz, Szent Imre herceg! A két könyörgés, Szent Istvánhoz és Szent Imréhez, sohse halkult el az igaz magyarok ajkán!

Ezerkilencszázharmincnyolc augusztus húsz!

A megcsonkított, szegény Magyarország zokogó örömmel emeli Égre a szemét s lelke lelkéből feltör a hála az Úristenhez, hogy reánk sugározta az Eucharishti világ diadalát, hogy a sarkaiból kifordulni készülő világ számtalan pogánysága közepette is felragyogtatja előttünk s az egész világ előtt Szent István király glóriás alakját, mint útjelzőjét, hogy megtudja széles evilágon mindenki, hogy merre, ki után kell mennie, ha élni akar.

Szent István országa, jó magyar népe megújult a lelkében; élő, törhetetlen hittel hirdeti s csak az Istentől reméli hazánk, Nagy-Magyarország feltámadását!

Ezerkilencszázharmincnyolc szeptember öt!

Kelet-Amerika igaz magyarjai, őseikhez s óhazai testvéreikhez híven, most New Brunswickra gyűlnek, hogy imádságosan tanulékony és boldogan örvendező lelekben mind összeforrjanak Szent István király méltó ünneplésére. Ez az ünnep a szent és örök magyarság ünnepe! Mi mind, egyesült szívű magyarok, hálásan köszönjük a jó Istennek Szent István királyt és a kilenc hosszú évszázadon át nyert számtalan jóságát, de egyben hitet is teszünk arról, hogy Szent István utain járván, Isten hű népe, gyermeki leszünk.

Kedves Hitközségi Testvér!⁸⁷

SZENT LÁSZLÓ HITKÖZSÉG
215 SOMERSET STREET
NEW BRUNSWICK, N.J.

Boldogan nyújtom át Önnek és Kedves Családjának Jubiláló Iskolánk és Hitközségünk gyönyörű: EMLÉKKÖNYVÉT.

Olvassák el szeretettel és szívják magukba azt az ősi szellemet, amely belőle árad, - azt, amely létrehozta, sok küzdelem és harc között is fenntartotta s ma új virágzásra segítette katolikus magyar intézményeinket.

Kettőt kérek őszinte bizalommal:

1. Áldozatos és apostoli szeretet, hogy hitközségünk fejlődjön, napról napra többen legyünk, - egyetlen római katolikus magyar se legyen városunkban, aki nem tartozna szívvel és lélekkel közénk.
  2. Tegyenek meg minden lehetőt, hogy kettős jubileum emlékére teljesen kifizessük megújult Sистерházunkat.
- Segítségét, a család minden tagjának áldozatos szeretetét bizalommal várja lelkipásztoruk.

New Brunswick, N.J., 1939. Szeptember 16.

Father Kiss Szaléz O.F.M.
Plébános

Nagy Revíziós Népgyűlés⁸⁸

FELHÍVÁS

A NEW BRUNSWICK- I ÉS KÖRNYÉKBELI HAZAFIAS MAGYAR KÖZÖSSÉGHEZ

Elérkezett az idő, amikor az álmok valósággá válnak. A külpolitikai helyzetben beállott változások megadták a lehetőséget arra, hogy Magyarország is visszakapja elveszett területeinek egy részét.

Most folynak a tárgyalások afelől, hogy mely területek lesznek visszakapcsolva az anyaországhoz.

Ellenfeleink a nemzetközi propaganda jól kipróbált fegyvereivel harcolnak és a magyar törekvéseket a jogtalanság színezetében igyekeznek feltüntetni.

Mise sem maradhatunk tétlenül és nem nézhetjük ölbe tett kézzel, hogy az igazságot ismét keresztre feszítsék, mint annak idején Trianonban.

Az Amerikában élő magyarság nagy erkölcsi erőt képvisel és biztosak vagyunk, hogy minden hazafias érzelmű magyar egyetért velünk abban, hogy itt az ideje annak, amikor ezt az erkölcsi erőt harcba kell vinni Magyarország érdekében.

Vasárnap délután 2-kor REVÍZIÓS NAGY-GYŰLÉST tartunk New Brunswick-on, a Somerset Streeten lévő Szent László Hallban.

Megtárgyaljuk ott a nagy eseményeket és indítványozni fogjuk, hogy a Revíziós Nagy-Gyűlés táviratban kérje fel azokat a hatalmasokat, akiknek befolyásuk van a vitás kérdések elintézésében, hogy jóakarató támogatásukkal segítsék elő a magyar igazság érvényesülését.

Táviratban óhajtjuk felkérni Chamberlain angol miniszterelnököt, Mussolini olasz miniszterelnököt, Deladier francia miniszterelnököt, Hitler kancellárt, a velünk baráti viszonyban élő lengyelek vezérét Moscki köztársasági elnököt, hogy befolyásukat Magyarország ügyében érvényesítsék. Táviratban óhajtjuk üdvözölni Horthy Miklós magyar kormányzót is, abban a

⁸⁷ Sokszorosított levél, MFL, 1939. szeptember 16.

⁸⁸ Magyar Hírlap, New Brunswick, VI. évf. 42. szám, 1938. október 20. 1.o.

meggyőződésben, hogy jóleső érzéssel fogja eltölteni a tudat, hogy az amerikai magyarság is osztozik abban a küzdelemben, amely végeredményben a magyar igazság diadalát fogja kivívni.

De ezeknek a táviratoknak igazi súlyt csak az fog adni, ha a magyarság oly tömegben fog részt venni ezen a népgyűlésen, amire eddig példa nem volt.

Bízunk abban, hogy minden magyar jelen lesz és megjelenésével tanúbizonyságot szolgáltat arról, hogy a magyar lélekben kiolthatatlanul ott él a vágy, hogy Magyarország ismét nagy és erős legyen.

Felkérjük az összes helybeli és környékbeli egyházak és egyletek vezetőségét, hogy ezen a nagygyűlésen képviseltesék magukat és bízunk abban is, hogy tagjaik teljes létszámban fognak ott megjelenni.

Bízunk abban, hogy a Szent László terem kicsinek fog bizonyulni a tömeg befogadására. De legyünk ott mindnyájan és töltsük meg az uccákat is, hogy mindenki lássa a magyar összetartást, amikor egy szent ügyről van szó.

Testvérek! Legyetek ott mindnyájan!

Meg kell mutatnunk a világnak, hogy él még a magyar igazság és magyar lelkekben még él a régi haza szeretete.

Hazafias üdvözlettel: Father Kiss Szaléz az előkészítő bizottság elnöke, Dr. Babochey Géza a bizottság jegyzője.

FELHÍVÁS

A NEW BRUNSWICK-I ÉS KÖRNYÉKBELI EGYHÁZAK ÉS EGYESÜLETEKHEZ

Október 23-án, vasárnap délután 2 órakor, a New Brunswick-i és környékbeli magyarság nagy revíziós népgyűlést fog tartani, hogy ezzel is bizonyítsa az amerikai magyarok meleg érdeklődését az óhaza sorsa iránt.

Kifejezésre óhajtjuk juttatni azt, hogy az amerikai magyarok is részt kérnek a magyar területek visszaszerzéséért folyó nagy küzdelemből és tehetségük szerint, előmozdítani óhajtják a nagy cél megvalósítását.

A vasárnapi népgyűlés, a jelek után ítélve, impozáns méretű lesz és azok a táviratok, melyeket a világ sorság intéző hatalmasságokhoz fogunk intézni, bizonyos mértékig elő fogják segíteni a magyar ügyet. De a táviratok elküldésével korántsem tartjuk munkánkat befejezettnek. Még sok nagy feladat vár megoldásra, amihez az amerikai magyar élet összes tényezőinek megértő együttműködésére van szükség.

Az október 18-án este megtartott tanácskozás során megállapítottuk a nagy revíziós népgyűlés idejét és nagyban körvonalaztuk a megoldásra váró feladatokat. A gyűlés megrendezésére és a legsürgősebb teendők ellátására pedig egy ideiglenes intéző bizottságot választottunk meg. De ezen ideiglenes bizottság helyét egy olyan központi szervnek kell elfoglalni, amely az egyházak és egyletek kiküldöttei által megválasztva, általános érdekű kérdésekben az összmagyarságot képviselhetné.

Ennek a bizottságnak megválasztása október 25-én, kedden este 8 órakor, a New Brunswickon lévő Szent László Hallban fog megtörténni.

Mint az ideiglenes intéző bizottság elnök, testvéri szeretettel felkérem az összes egyházakat, hogy ezen a gyűlésen magukat a lelkész és gondok urakkal képviseltesék. Az egyesületek viszont elnökük és titkáruk által lennének képviselve. Ez a gyűlés, - összetételénél fogva, a magyarság minden rétegének jogos képviselőjeként fogadható el és hivatott lesz arra, hogy megválassza azt az állandó bizottságot, amely a területi integritásért folytatandó harcban s minden közérdekű magyar ügyben, intézkedésre jogosult központi szerve lenne a New Brunswick-i és környékbeli magyarságnak.

Ismételten kérve szíves megjelenésüket, vagyunk hazafias üdvözlettel:

Father Kiss Szaléz az előkészítő bizottság elnöke. Dr. Babochay Géza a bizottság jegyzője.

Nagy tömegben jelent meg a helybeli és környékbeli magyarság
Táviratot küldtek Roosvelt elnöknek, Chamberlainnek, Mussolininek, Deladiernek, Hitlernek és
Beck lengyel külügyminiszternek
Táviratban üdvözölték Magyarország kormányzóját

Hatalmas tömeg részvétele mellett, ünnepélyes keretek között folyt le a New Brunswick-i és környékbeli magyarság vasárnap délután megtartott revíziós népgyűlése. A szent László Hallt teljesen megtöltötte a résztvevők sokasága. Eljöttek, hogy tüntessenek a magyar igazság mellett és határozatot hozzanak a revíziós mozgalom további irányítása ügyében. Lapunk szerkesztője volt megbízva azzal, hogy a megjelenteket üdvözölje és a szónokokat bejelentése.

Az üdvözlés és a népgyűlés megnyitása után FT. Father Kiss Szaléz a New Brunswick-i Szent László egyház plébánosa és a népgyűlést előkészítő bizottság elnök, mondotta el az ünnepi beszédet, amely mélységes hatást tett a hallgatóságra.

A klasszikus szépségű magas lendületű beszédet egész terjedelmében közöljük:
Kedves Magyar Testvéreim!

Évezredek messziségéből is főségesen rajzolódik elénk a koronás Próféta, Dávid, amint visszazáll lelke a múltba szemlélni népe szomorú rabságát. Nézi-nézi a vergődőket, a hazavágyókat, a lélekben és akaratban hőssé edződő elnyomottakat... A lelkük legmélyéig hatol, amikor erejük erejének forrására lel. Szinte lenyűgöző, és felfoghatatlan eskü-átka az édes haza szíve, az Istenváros iránt.

~ Száradjon el a jobbom, ha megfeledekem rólad, Jeruzsálem!

~ Némuljak meg, ha nem emlékezem meg rólad, ha nem teszek fővigassággommá Jeruzsálem.

Az évezredek pogány rohaiban csak a kicsi választott nép őrizte az Isten hitét tisztán és vitte, hurcolta borzalmas megpróbáltatásokon keresztül a jobb jövő zálogát: az igaz Isten hitét és erkölcs-törvényeit. Az Ő hősiességük nélkül nem jöhetett volna a 2 évezredek kereszténység és mindaz a kulturális, morális jó, ami belőle származott...

Az Isten népe, isteni misszióval a magyar nép is! Csodálatos nép, hős és szent minden gyarlósága mellett is! Ez nem elfogultság, nem szónoki fogás, - ez a megdönthetetlen igazság!
A mi társtalan népünket a történelmet irányító Isten keze vezette a Duna-völgyébe, hogy ott kifejezhetetlen szenvedések és áldozatok árán őrizze az emberi békét, a polgári haladást s az egyetemes keresztény kultúrát...

Történelmi igazság, hogy Szent István erős keze és államalkotó zsenije nélkül rengeteg bajt okoztak volna Dél Európában a besenyő és kun hordák. Szent László nemcsak megfékezte rombolásukat, hanem nagy részüket kereszténnyé és európaivá is tette az édes, hazai földön...

A tatárjárás borzalmak elszívása nélkül és a mi őseink példátlan áldozatosága nélkül sokkal szegényebb lenne ma az egyetemes emberi élet. Kinek van azonban olyan fantáziája, olyan zseniális szeme, hogy meglássa, elképzelje mindazt, amit kétszáz esztendő keresztül szenvedtek a töröktől csodálatos őseink?!

Hagyjuk, ne szakítsuk föl régi sebeket, mert akkor metszőbben fog fájni mindaz, amit még ma is tesznek velünk azok, akik a mi vérünk és áldozataink nélkül ma sokkal „kisebbség” lennének...

S lám, nekem mégse ez az emberfeletti hősiesség tetszik édes népünkben a legjobban, sokkal inkább lenyűgöz az a szent hűség, amellyel szerette és szereti az Istentől nekünk rendelt országot.

Lehetetlen nagy tisztelet és könnyek nélkül olvasni a török iga alól felszabadult magyar múlt országfelfedező, országépítő dokumentumait, - azokat a hősi hevületben, nagy, alaposággal készült könyveket, amiket Bél Mátyás pozsonyi rektor és oly sok más magyar írtak... szavukra, kezük munkás példájára 200 éves romjaiból újraépült az ország, a „legszebb ország a világon.” S még ezeknél is bensőbbem szeretem édes magyar népünket azért, mert a legemberibb és egyben a legüribb fokban volt „demokratikus” nép, aki tárt karokkal fogadta hazája földjére a nálunk

⁸⁹ Magyar Hírlap, New Brunswick, VI. évf. 42. szám, 1938. október 24. 1. és 3. o.

letelepülni akaró népeket. Soha senki nyelvét, kultúráját, vagyonát el nem oroztuk, el nem nyomtuk...

Nincs a földön kultúrállam, nem is volt és hiszem, hogy soha sem lesz, amelynek területén idegen népek olyan szabadon és olyan bőségben éltek, vagy fognak élni, az őslakosság felett, mint Magyarországon...

S lám példátlan világborzalomba, az 1914-18-as világháborúban, senki se vett részt annyira akarata ellenére, mint mi, és egyetlen háborús fél se vesztett vérben, szülőben, vagyonban, országterületben annyit, mint Magyarország!... Nekünk nem voltak hódító szándékaink, mi senki területére, vagyonára se áhítoztunk, mások vérért még legelkeseredettebb óráinkban se szomjúhozik, és mégis mint világgazembert, bennünket csonkítottak úgy meg, hogy élni se tudnánk, ha az Isten és őseink egyedülálló hazahűsége és áldozatossága nem táplálna, erősítene...

Nekem most nincs más feladatomban, mint belső hűségre inteni Édes mindnyájatokat ehhez az új hazához és ebben a hűségben is kicsiholni lelketekből azt az ősi, magyar érzést, amit édes anyánk és édes hazánk nevelt belénk.

A sírunkig kísérő és fogyhatatlan hűséget Magyarországhoz!

Szeretném, ha New Brunswick és környéknek minden magyarja velem éreznek, velem esküdne meg:

~ Száradjon el a jobbam, ha megfeledkezem rólad Magyarország!

~ Némuljak meg, ha nem emlékezem meg rólad, ha nem teszek fővigasságommá, Magyarország!

Köszönöm könnyes eskütöket...

Most nagy és magyar munkára fel! Felolvasom azokat a kábeleket, amiket küldeni fogunk a világ mai irányítóihoz, azért, hogy a történelmi, az ezeréves Magyarország területén élő minden polgár hozzájusson legemberibb jogához, a Wilson-i önrendelkezési joghoz és szabadon, szavazás útján döntsön a maga jövőjéről!

Senki területét se kívánjuk, senkit se akarunk magunkhoz erőszakolni, csak azt követeljük, ami az isteni és az emberi jog szerint is ezer év óta a miénk!...

A közeli és távolabbi feladatokat szem előtt tartva, kedden este a Szent László Hallban a helybeli egyházak és egyesületek két-két vezetőjének szavazása alapján megválasztjuk majd a New Brunswick-i Revíziós Magyar Nagybizottságot.

Sorakozzatok majd a nagybizottság vezető tagjai mögé és dolgozzunk, harcoljunk a jog és az igazság fegyvereivel mindaddig, amíg ismét NAGY LESZ MAGYARORSZÁG!

Ezután Ft. Fahther Kiss Szaléz, mint az előkészítő bizottság elnöke javasolta, hogy a népgyűlés táviratban kérje fel Rooseveltnél elnököt, Chamberlain angol miniszterelnököt, Deladier francia miniszterelnököt, Hitler német kancellárt, Mussolini olasz miniszterelnököt és Beck lengyel külügyminisztert, hogy befolyásukat a magyar követelések igazságos elintézésére érdekében használják fel.

Indítványozta azt is, hogy Magyarország kormányzójához intézzenek táviratot, melyben a magyar államfőt biztosítják arról, hogy az amerikai magyarság is részt kér magának az elrablott területek visszaszerzésére irányuló mozgalomból.

Az indítványokat a népgyűlés egyhangú lelkesedéssel magáévá tette azzal, hogy a táviratok New Brunswick és környékének

16,000-et számláló magyarságának nevében küldessenek el, Father Kiss Szaléznek, mint a népgyűlés elnökének aláírásával. A vezető államférfiaknak küldött táviratok magyar szövege a következő:

ROOSEVELT, az U.S.A. elnökéhez:

New Brunswick városának és környékének 16,000-et tévő magyar származású polgárai teljes bizalommal arra kérik, hogy a félremagyarázott Wilsoni-elvek alapján megcsonkított Magyarországot segítse az Ön nagynevű elődjének, Wilsonnak eredeti elgondolásához, a népek önrendelkezési jogához, hogy az ezeréves, történelmi Magyarország területén élő összes polgárok

szabadon, népszavazás útján dönthessenek jövő hovatarozásukról.

CHEMBERLAIN angol miniszterelnökhöz:

Az európai béke legnagyobb harcosától reméljük mi, a New Brunswickon és környékén élő 16,000 magyar, a Duna-medence népeinek békéjét. S arra kérjük, segítse elérni az ezeréves Magyarország területén élő polgároknak legemberibb jogát, hogy szabadon, népszavazás útján dönthessenek jövőjükéről.

BECK lengyel külügyminiszterhez:

New Brunswick városában és környékén élő 16,000 amerikai magyar biztosítja Excellenciát hálájáról és ragaszkodásáról abban a nemes küzdelem, amelyet az ősi lengyel és magyar nép történelmi, közös határáért magára vállalt.

MUSSOLINI olasz miniszterelnökhöz

A New Brunswick-i és környékbéli 16,000 amerikai magyar az elmúlt évek felbecsülhetetlen értékű támogatásai alapján bizton hiszi, hogy a történelmi Magyarország jogait ezekben a nehéz, de az igazság szerinti rendezésre legalkalmasabb időben biztos diadalra segíti. Fogadja ezért előre is legbensőbb hálánkat.

HITLER német kancellárhoz:

Amikor az isteni gondviselés elérni engedte a népet nép legősibb vágyait, bizalommal reméljük, hogy Excellenciád segíteni fogja Magyarországot területeinek hiánytalan visszaszerzésében. Ezért a nem s s igazságos cselekvéséért fogadja New Brunswick s környékének 16,000 amerikai magyarjának benső háláját.

DELAIDER francia miniszterelnökhöz:

New Brunswick amerikai magyar polgárai bizonyosak abban, hogy Excellenciád minden erővel oda fog hatni, hogy az ezeréves Magyarország ősi polgárai népszavazás útján dönthetnek saját jövőjükéről. Ezt kívánja a történelmi igazság és Európa békéje is.

HORTHY MIKLÓS Magyarország kormányzójához:

New Brunswick városának és környékének 16,000 amerikai magyarja a legnagyobb szeretettel kér és vállal részt abban a történelmi harcban, amelyet ezeréves hazánk jogtalanul elrabolt területeinek visszaszerzéséért Főméltóságod vezérlése mellett a Magyar Királyi Kormány s az öszsmagyarország folytat. Addig nem nyugszunk, amíg a történelmi Magyarország területi épsége ismét valóság nem lesz....

Dr. Birinyi Lajos Úrnak: A new brunswicki és környékbéli magyarság október 23-án megtartott revíziós népgyűlése testvéri szeretettel üdvözli Önt, mint a magyar revíziós eszme fáradhatatlan harcosát. Isten áldását kérjük apostoli munkálkodására és kérjük folytassa tovább a a harcot, amíg mindnyájunk közös álma Magyarország feltámadás megvalósul....

Ft. Father Kiss Szaléz felkérte a népgyűlés közönségét, hogy tehetségük szerint járuljanak hozzá az elküldendő táviratok költségeihez. A gyűjtésből 95 dollár 21 cent folyt be, amely öszszegen felül Vásárhelyi Lajos, az Európa színház igazgatója, aki a gyűjtés után érkezett, szintén 1 dollárral járult hozzá a költségekhez. A táviratok költségének fedezése után fennmaradó összeg hovaforodítása felől a megválasztandó állandó revíziós bizottság fog határozni.

Dr. Lajos K. Birinyi⁹⁰

11803 Buckeye Road,

Cleveland, Ohio

A new brunswicki és környékbéli magyarság október 23-án megtartott revíziós népgyűlése testvéri szeretettel üdvözli Önt, mint a magyar revíziós eszme fáradhatatlan harcosát. Isten áldását kérjük apostoli munkálkodására és kérjük folytassa tovább a a harcot, amíg mindnyájunk közös álma Magyarország feltámadás megvalósul. Father Kiss Szaléz, a népgyűlés elnöke.

⁹⁰ Magyar Hírlap, New Brunswick, VI. évf. 44. szám, 1938. november 3. 2.o.

Kötelességeink a történelmi Magyarország iránt⁹¹

Az Amerikai Magyar Népszava részére írta: Father Kiss Szaléz Omf.

Komolyan hiszem, hogy az amerikai magyarság soha se volt olyan történelmi feladat előtt, mint napjainkban. A népek és nemzetek Istene elérkezettnek látta az időt, hogy felszámolja azt az igazságtalanságot, amit szülőhazánkkal követtek el Trianonban. A történelmi korszakokban helyesen tájékozódó ember jól tudja, hogy az emberi történések fölött a világot teremtő és kormányzó Isten örökös és hogy világi eszközei, tereinek végrehajtói az emberek. Reánk, amerikai magyarokra is kiváló feladatok várnak, ha megértjük, hogy „Az idő szava az Isten szava!”

A magyar igazság elindult érvényesülése felé. Hogy azonban teljesen és ne csak részlegesen érvényesüljön, komoly kötelességeket ró ránk. Ezek a következők:

Hiánytalan egység!

A magyar nemzet ezeréves múltjának komoly tanúsága, hogy minden nemzeti tragédiája legmélyebb oka a széthúzás és pártos-gyűlölködés volt. Ettől a rettenetes faji sajátságunktól most meg kell szabadulnunk, mert a nemzet léte vagy nem léte forog kockán ezekben a történelmi időkben.

Ne keressük és nem élézzük ki a szétválasztó adottságokat, ne turkáljunk magyar testvéreink és közösségeink elmúlt tévedéseinek lomtárában, hanem vegyük szívünkre a legnagyobb magyarnak, Széchenyi István grófnak intését: Oly kevesen vagyunk és oly nagyok a feladataink, hogy az apagyilkosnak is meg kell bocsájtanunk!

Ez nem jelent gyengeséget, de igenis azt, hogy értjük a mának sürgetését és méltók vagyunk a reánk váró feladatokra. Az apagyilkosnál is elvetemültebb az, aki éket ver ma magyar és magyar közé!

Őszinte és cselekvő szeretet!

Senki se foghatja fel közülünk azt a mérhetetlen szenvedést és nyomort, amit magyar véreink és a történelmi magyar rögökhöz hű felvidéki és ruthénföldi testvéreink átéltek és elviseltek. Ők ma teljesen kifosztva és lerongyolódva kerülnek vissza ősi hazájukba.

Felszabadulásunk feletti nemes lelkesedésünk mellett legsürgősebb feladatunk rajtuk könnyíteni. A szerb kegyetlenkedések idején fonségesen mutatkozott meg az amerikai magyarság tetteiben gazdag szeretete az óhaza szerencsétlenek iránt.

Ma sokkal többről van szó!

Segíteni százezreken, hogy erőre kapjanak és szenvedésen érett lelkük szerint, megerősödött testben, eredményesen dolgozhassanak a jobb magyar jövőért. Minden amerikai magyar egyletnek, egyháznak, sőt a kívülük élő magyarságnak is ki kell vennie a maga részét ebből a segítő munkából – még pedig gyorsan, mert kétszer ad, aki gyorsan ad!

Aki igazán magyar, az tudja és megcselekszik a magáét!

Az apostol szavaival kiáltom: - Ne szeressetek szóval, hanem cselekedetekkel!

Hűség és állhatatosság a vezetőkben!

Boldog örömünk, hogy a várva-várt magyar egység papíron megszületett. Most már csak az a fontos, hogy olyan lelkes, önzetlen és áldozatos magyarok vegyék a kezükbe a jobb jövő munkás magyarjainak zászlaját, akik fáradhatatlanok és minden körülmények között hűek lesznek vállalt feladatukhoz.

Ilyen vezetőkkel az élen, a mi népünkkel csoda sokat elérhetünk. Hamarosan rájövünk arra, hogy elégtelen a havi pennyrendszer a nagy célok kivívása érdekében és komolyabb, súlyosabb áldozathozást követel a nagy idők szelleme.

Teljesen biztos, hogy az egyházak vezetői is szíves készséggel és kötelező áldozattal kérnek részt ebből a nemes ügyből, bár maguk is, szinte kivétel nélkül, nagy gondokkal küzdenek. Közös bankettek, magyar bálók és mulatságok rendezésével nemcsak a szükséges egységet fogják minden anyagi haszon nélkül szolgálni, hanem tetemes összeggel támogatják majd a hivatalos munka

⁹¹ Amerikai Magyar Népszava, XXXIX. évf. 317. szám, 1938. november 12. 4.o. (Az alcímbe téves: Omf.!)

központot is.

Nagy egyleteink és egyházaink áldozatos munkáját az amerikai magyar sajtó múltjához méltó ügyszeretettel, van hivatva elmélyíteni és tudatossá tenni. Ezt teljes bizonyossággal meg is cselekszi. Mégis szeretetből fakadó bizalommal arra kérjük, hogy szellemi fegyverzetének teljes felkészültségével tartsa állandóan béren hivatásából fakadó nemes kötelezettségeit.

Egészen bizonyos, hogy ez még nagyobb súlyt és értéke fog adni hasábjainak s az igaz magyarok odaadóbb szeretettel fogják olvasni azokat.

Munkára fel! Senki se nyugodjék közülünk addig, amíg ismét nem foglalja el méltó helyét a nap alatt Nagymagyarország!

A Revíziós Bizottság a magyarsághoz⁹²

Magyar Testvérek!

A mostani történelmi időben, az isteni gondviselés nagy és határozott feladatot ró édes magyar hazánkra, valamint az öt világrészben élő összes magyarokra. Ma kis ország, de nagy nemzet vagyunk. Kicsiségünket legnagyobbbrészt ellenségeinknek, majd meg a magunk szervezettelenységének tudhatjuk be.

Nemzeti nagyságunkat azonban egyesegyedül a jó Istennek és őseinknek köszönhetjük.

A mi feladatunk:

1. hogy jól megértsük az erős, független és nagy Magyarország óriási jelentőségét az európai és a világbéke szempontjából.
2. Hogy erről hivatott emberek útján az amerikai közvéleményt is meggyőzzük.
3. Hogy minden rendelkezésünkre álló eszközzel odahassunk, hogy a húszéves rabságból lerongyolódottan, mindenükből kifosztott felszabaduló magyar testvéreinken segíthessünk.

Ez a harmadik feladat a legsürgősebb és a legkönnyebben megvalósítható. Hogyan? Közös szeretetből fakadó munkával és pedig három úton:

1. Városunk lelkipásztorai az illetékesekkel megegyezve 1938. november 13-án, vasárnap templomi kollektát rendeznek felvidéki magyar véreink javára;
2. A Szent László hallban hatalmas méretű Revíziós Bankett lesz az összes egyházak, egyletek, társaskörök és az egész magyarság közreműködésével 1938. december 11-én, vasárnap este.
3. Ezen a banketten fogják városunk nagy múltú és rengeteg jót tevő egyletei a maguk adományát, a felvidéki magyar szegények számára átadni.

A templomi kollektákat, az egyletek és magánosok adományát nyilvánosan, a magyar sajtó útján nyugtázzuk és utána eljuttatjuk Horthy Miklósné főméltóságú asszonyhoz, aki a felvidéki magyarság megsegítésének legfőbb irányítója.

Mikor a Revíziós Nagybizottság nevében mindezeket szíves tudomásukra adva külön is felkérjük egyházuk illetve együletük elöljáróit arra, hogy szíveskedjenek velünk tudatni annak a két hivatalos kiküldöttnek a nevét és pontos címét, akik képviselni fogják nagyra becsült egyházukat illetve együletüket a Nagybizottságban, hogy azok nevét a bizottság hivatalos levél papírjára minél előbb rátehessük. Szíveskedjenek odahatni, hogy a kinevezett megbízottak pontosan megjelenjenek gyűléseiken és személyes tapasztalatuk alapján számolhassanak be a kiküldőiknek a gyűlésen törénteokről.

Kelt New Brunswick, N.J., 1938. október 29-én.

Cím: 215 Somerset St., New Brunswick, J.J., vagy 203 Somerset Street, New Brunswick, N.J.

Hazafias üdvözlettel, Father Kiss Szaléz, elnök, Kósa Imre, titkár

⁹² Magyar Hírnök, XXIX. évf. 1938. november 3. 5.o.; A cikk megegyezik: Magyar Hírlap, New Brunswick, VI. évf. 48. szám, 1938. november 14. 4.o.; Továbbá: Magyar Hírlap, 1938. november 3. 1.o.

Nagyszerű összefogás, céltudatos munka biztosítja a new brunswicki Revíziós Nagybizottság munkáját⁹³

1938. december 11-én nagyszabású Revíziós Estét rendeznek a felvidéki magyarok javára

Boldog örömmel hozzuk összes magyar testvéreink tudomására, hogy kitűzött célunk felé nagy léptekkel haladunk.

November 13-án templomaink szűkek voltak nagyszámú magyar testvéreink befogadására, akik egy szívvel-lélekkel köszönték meg a jó Istennek a magyar igazságnak részleges győzelmét, a Felvidék visszacsatolását. November 13-ikának anyagi eredménye is szép volt és felemelő, mert felvidéki testvéreink javára a következő adományok folytak be:

Fr. Kiss Szaléz, a ferences atyák nevében	100.00
Sz. László hitközség	75.00
Evangélikus Egyház	42.16
Somerset utcai ref. egy.	30.00
Sz. József gör. kath. Hitközség	13.00
Bonhamtowni róm. kath. Hitközség	7,00
Rev. Fedás Tivadar	5,00
Okt. 23-iki nagygyűlés	<u>27,84</u>
	\$300,00

mely összeget a new yorki Magy. Kir. Főkonzulátus útján juttatunk el rendeltetési helyére.

Ennél sokkal nagyobb anyagi eredményre számítottunk a december 11-iki Revíziós Est keretében rendezendő bankett s multság tiszta jövedelméből. Ennek az estnek páratlan sikerét már előre biztosítja az összes lelkesek, egyleti vezetők, üzletemberek és a jó magyar munkás népünknek nagyarányú támogatása s a magyar sajtó hasznos propagandája.

A Szent László hitközség díjtalanul rendelkezésünkre bocsátja a hatalmas Szent László termet, és elvégzi lelkes asszonyaival a 600 terítéses bankett sok munkáját, majd meg gondoskodik a férfi gárdával a bár zökkenő nélküli ellátásáról.

Ihász István szintén teljesen díjtalanul gondoskodik az est magyaros muzsikájáról, ami nagyban fog emelni Beregi Károlyné, Csonka István és Zilahi Sándor énekművészek, valamint a Szent László iskola növendékeinek tánca, éneke és ok más meglepetés, amikről még most teljes képet adni nem tudunk.

Walyus József nemes önzetlenséggel ezer darab csaora-jeggyel és ezer dollár értékű lunchtickettel ajándékozta meg a Revíziós Estet.

Városunk egyházainak és női egyleteinek asszonyai november 22-én este kidolgozzák az étrendet, a felszolgálást és gondoskodnak a szükséges süteményről.

November 28-án este összegyűlnek városunk magyar üzletemberei, hogy az ő tervük s adományaik alapján fedezzük a 600 terítéses bankett összes étel és italszükségleteit, ami által a tiszta hasznot tetemesen megnövelhetjük.

A vacsora áldomás-mestere nt. Pap Károly lesz, míg az egyetlen magyar szónok rev. Kiss Szaléz. Tekintélyes amerikai vendégeink is fel fognak röviden szólalni, valamint az egyletek kiküldöttei is, akik ekkor fogják átadni egyleteik adományait. Határozatilag kimondtuk azt, hogy a nagyobb összeget adományozó magánszemélyek szintén szólhatnak néhány buzdító szót.

Ezek azok a körvonalak, melyek előre jelzik a new brunswicki Revíziós Est nagyszerűségét.

Megkérjük ez úton is New Brunswick városának és környékének hazafias magyarságát, hogy mindegyikük jóelőre gondoskodjon bankettjegyekről és erejéhez mérten járuljon hozzá a Revíziós Est egészen rendkívüli anyagi és erkölcsi sikeréhez.

A Revíziós Nagybizottság nevében: KISS SZALÉZ, O.F.M., elnök, KÓSA IMRE, titkár

⁹³ Magyar Hírnök, XXIX. évf. 48. szám, 1938. november 24. 1.o.

Igazi Magyar Karácsonyt⁹⁴

Az Amerikai Magyar Népszava részére írta: Father Kiss Szaléz, Ofm.

Elöljáróban szögezzünk le három igazságot:

Huszonnégy év óta nem volt igazi karácsonyunk.

Az ideai karácsony édes, könnyes boldogságunk.

Szentkarácsony belső tartalma nélkül elvész a jelen és jövő boldogságunk.

Borzalmas éjszaka volt. Az ágyuk bömbölése, a háború réme jéggé dermedtette karácsony örömünket. 1914-ben magyar apák és testvérek, daliás-legendás magyar vitézek dőltek a névtelen sírba vagy heverték szanaszét az összecsonkolt hóban... Sok-sok magyar házban karácsonyi gyertyák helyett halotti gyertyák sercegetek s a Menyből az angyal... helyett bús zokogó sírdalt énekeltek. Kis szobánk asztalán, halotti gyertyák fénye mellett, édes apámat sirattam és is karácsony éjszakán... De sok magyar árva és özvegy zokogott velem ezen az éjszakán...

Az évek rohantak, a szomorúság és nyomorúság meg nőttön nőtt. Ki tudott 1918-ban karácsonyt ünnepelni? Kidőltek már akkor a jó és erős karú, az édesapát helyettesítő „bátyók” is, - üres, szédült lett a családi otthon, - az özvegyek és árvák zokogása, a nyomorgó magyar milliók kétségbeesése az eget verdeste s megdermesztette a magyar életet. A forradalmi hiénák s a magyar sakálok szinte szétmarcangolták az elalét hazát s ránk zúdították a megszállások és megcsonkítások millió poklát...

Ó, borzalmas trianoni évek, hány karácsonyt, mennyi magyar örömet öltetek meg! El ezekkel a szomorú, bús emlékekkel! Zengjünk inkább hálát és dicsőséget az Istennek, hogy elkergette egünkről az életfagyasztó felhőket.

Ezt az Isten cselekedte, - áldassék érte örökre!

1938. Szent magyar-karácsony!

Gyermeki álmaink édes újraébredése, jobb jövőnk csillagos hajnal, szent, magyar karácsony, szívből köszöntlek!

Ó, de kár, hogy gagyogunk és kapkodunk akkor, amikor a legtöbbet szeretnénk mondani. Vagy talán így tetszik ez Néked, értünk gügyögő gyermekké lett Isten?!

Némuljon el ajkunk, csak az örömtől csordultig telt szívünk dobogása, újjászületett lelkünk tisztasága, magyar erkölcsünk megszépült józansága rebegjék el hálánkat az ú, a szent magyar-karácsony isteni Gyermeke előtt!

Hát igazán van okunk örülni?

Édes magyar Véreim, hogyne volna!

Lássuk hát, mi nekünk ez az év s ez a szent-karácsony?

Közelmúlt álmainknál színesebb boldogságunk!

Mindenki, aki még magyar és hisz a világ feletti személyes Istenben csak ujjongva gondolhat vissza a magyar hitvallás példa nélküli napjaira, a Szeretet-kötélkének, a legméltóságosabb Oltáriszentség budapesti világünnepére s legfőképp annak megszámlálhatatlan kegyelmi, lelki gyümölcsére.

Aki magyar létére mindezért nem érez hálát a szívében, az már nem Szent István gyermekek, de nem is Isten-hívó, még kevésbé keresztény s magyar.

De mi, hívó és alázatos magyarok, hálásak vagyunk s hálás szívünk ajándéka számunkra Szent István áldott Jobbjának ország-járása s a világ minden tájára szétszórt magyarokra sugárzó dicsősége. Ó, kimérheti fel azokat, a lelki mélységeket és magasságokat, azokat a szentpáli kitérüléseket és kiteljesedéseket, amelyeket ez az áldott Szent Jobb felszított Budapesten, Szeged-Kecskemét-Debrecen őseink véréből szentelt síkságán, majd meg Dunántúlon és a Felvidék lábánál? Vajon megsejtjük-e, hogy mit művelt ez a Szent Jobb a trianoni határokon túl millió és millió magyar testvérünk bensejében? Van-e igaz magyar, aki tagadásba merné venni a magyar élet ősi és

⁹⁴ Amerikai Magyar Népszava, XXXIX. évf. 356. sz. 1938. december 5.o.

modern adottságainak és kívánalmainak legnagyobb és legmagyarabb emberének, Imrédynek szavát: - Felvidék egy részének visszacsatolása, a részleges revízió Szent István áldott Jobbjának legújabb csodája!

Ismerjük el hittel és boldogan, hogy ebben a revízióban és azokban is, amelyek még jönni fognak, az emberek, még a leghatalmasabbak is, csak eszközök az Isten kezében. Eszközök, hogy érvényesüljön az a magyar igazság, amelyet élünk és beteljesítenünk nemzeti feladatunk és örök küldetésünk. Lehet ezer veszélyben a haza, számtalan ellenség agyarkodhat ellenünk, ha áthat, áttüzesít bennünket a magyar igazság missziós tudata, istenből való és Istenbe torkolló sajátságára, mi élni fogunk és mihamarabb győzni.

Az idei Karácsony éjszakán magyar fenyőkön gyűjtják meg otthon a magyar gyertyákat, - magyar gyermekek örömmel telt szíve mellett örömtől fog dobogni tízmillió magyar szíve, a megnagyobbodott csonka hazában hála-himnusz szál az ég felé az elő, s igazi magyar-karácsonyért.

A mi karácsonyfánk itt Amerikában nem lesz magyar, s nem magyar gyertyák fénye fog ragyogni rajta, de a szívünk az magyar örömtől és magyar hálától lesz mámoros. Mi, szabad Amerikának szabad népe hálásan nézünk majd az égi gyermek szemébe s kicsi szívére téve kezünket megesküszünk: - Édes Jézusunk, örömünk mindaddig nem lesz teljes, amíg nem lesz újra magyaré Szent István országa!

A negyed század hajnalán ránk köszöntött magyar-karácsony kell, hogy a miénk maradjon! Magyarságunk lényege és a szent karácsony tartalma között benső, valós hasonlóság van. A karácsony nem fény, nem ajándékozás csupán, nem is üres megszokás, hanem szentséges ölelkezés az Istennel. Karácsony éjszakáján Isten száll le a földre s karjába temetkezik az életszomjas ember. Aki nem találkozik bensejében a személyes Istennel, annak nincs igazik karácsonya. A hívó gyermek öröme a legszívrepesztőbb karácsonykor, a hívó ember Istennel ölelkező karácsonya a legigazibb karácsony. A magyar családnak a magyar népnek is Istennel ölelkező, Istent magába szívó karácsonyra van szüksége. Nem fa, nem ajándék, hanem Isten kell nekünk. Isten az Istenből, világosság a világosságból, igazság az igazságból, - maga Jézus Krisztus!

Isten nélkül nincs Krisztus!

Krisztus nélkül nincs Szent István.

Szent István nélkül nincs örök magyarság.

Ez az első és legfontosabb! Ez mindegyikünk legszemélyibb és legegységesebb feladata felszívódni az Istenbe és magunkra öltetni a mi Urunk Jézus Krisztust!

Ez a megistenült magyarság lesz egyedül képes arra, hogy kiölje belőlünk a széthúzást és gyűlöletet, megfékezze a szűklátókörűséget és előítéletet, hogy szeretetet és igazi testvériséget fakasszon bennünk.

Szűnjenek meg a meddő viták és a lármás szócsaták, leheljék a sajtó fekete sorai, a szónokok szóáradatai a megértést, a tisztulást, az igazi testvériséget. El ne engedjük halványodni lelkünkben azt a meggyőződést, hogy az igazi testvériség a boldogabb magyarság ősfája, annak virága, zamatos gyümölcs.

Ezért a magyar emelje, nevelje testvérét. Adjon szívesen és sohse vegye el a másét. Bőven adjon a magyar munkásnak s ne szipolyozza ki. Irtsa ki szívéből a gyűlöletet és a visszafizetés bosszúját megtévedt vérével szemben. Sohse az ösztön, mindig a lélek, a szeretet vezesse életét, irányítsa cselekedetét.

Aki ezeket az életelveket életté nemesíti önmagában és környezetében, az az emberiség és az örök magyarság jótevője, művelője. Ez az életnemesítés fogja meghozni nekünk azt a magasabb rendű kultúrát, amelynek gyümölcse a jóakarató ember, aki öntudatosan dicsőséget ad az Istennek és a béke országát építi embertárai között.

Ez a második, az elsőnél nem kevésbé fontos kötelességünk.

Csillogj, mosolyogj ma és mindig igazi szent karácsony. Ragyogj be örök fényeddel a magyar lelkeket, hogy látván lássanak s telítsd meg örömmel a magyar szíveket, hogy szeretvén szeressenek Téged és minden embert.

Felhívás New Brunswick és környéke magyarságához⁹⁵

Kedves Magyar Testvéreink!

A nagy nap közeleg. December 11-én este 6 órakor pontosan megtartjuk Revíziós Estünket nagyszabású műsor és kitűnő vacsora keretében.

Jóleső örömmel hozzuk szíves tudomásukra, hogy üzletembereink teljesen előteremtették a 600 terítékes banketthez szükséges dolgokat, kocsmárosaink pedig olyan bőségben adakoztak sört, magyar bort, pezsgőt, különféle jó pálinkákat amihez példa még nem volt.

Képviselve lesz esténken az állam, a megye, a város vezetősége. A magyar kormány nevében Linzboth György konzul fog felszólalni, míg városunk magyarságának érzelmeit, vágyait Father Kiss Szaléz fogja tolmácsolni.

A kiváló Ihász zenekar adja a magyar zenét. Csonka István dalművészetét hozza esténkre, a Szent László iskola csöppségei pedig édes magyar élményt rejtegetnek. Beregi Károlyné és Halász Ikonka magyar nótái is felejthetetlenek lesznek.

Károlyi Mária gazdag énekművészete, Csubák István hegedűszámai Hack Imre zongorakíséréte mellett fognak bennünket a magyar művészet gazdagságának szeretetére készíteni.

Nt. Papp Károly fogja az áldomásmesteri tisztséget betölteni. Nt. Kósa András mondja majd az asztali áldást.

Vacsoránk után nyújtják át magyar egyleteink a maguk ajándékát rövid szavak kíséretében. Minden reménységünk meg van arra, hogy ezer dollárt tudunk hazaküldeni felvidéki testvéreink boldog karácsonyára.

Magyar Testvérek, jöjjetek, jöjjetek el és tegyük magunk és magyar Amerika előtt felejthetlenné a New Brunswicki Revíziós Estet!

Hazafias üdvözlettel: Father Kiss Szaléz, elnök. Kósa Imre, titkár.

KÜLÖN ÉRTESÍTÉS.

Egyházaink és Egyleteink december 9-én este fél nyolc órakor fognak a megmaradt jegyekkel és az eladott jegyek árával leszámolni. Kérjük, pontosan jelenjen meg mindegyik megbízott.

A NEW BRUNSWICKI REVÍZIÓS BIZOTTSÁG JELNETÉSE⁹⁶

Kedves Magyar Testvéreim!

Nincsen nemesebb öröm ezen a földön, mint önzetlen nagy céljaink beteljesülését megéni azon örvendezni. A New Brunswicki Revíziós Nagybizottság jogosan örül tizenhatezer magyar testérével együtt, mert első nagy vágyát, célját elérte. Aki részt vett a december 11-i Revíziós Est előkészítésében és annak élvezésében, az joggal elismeri, hogy :

1. New Brunswickon van élő, nemes magyar egység. A történelmi idő önmagunk fölé emelt bennünket, összekapcsolt minket az örök, az egyetlen istenbe vetett hit és az örök magyarság tudata.
2. A mi Isten-hitünk és magyar élményünk nem érzelem, nem pillanatnyi fellángolás csupán, hanem tette kész, ténylegesen alkotó szeretet. Fényes bizonyosság arról az a félezres lelkes vendégsereg, amely elfogyasztotta a lelkes százas csoport által előteremtett és elkészített ételt, italt, édességet.
3. Nagy igazság és nem lemosolyogható nagyzási hóbort az, hogy New Brunswick magyarsága az első \$300 dolláros küldeményét \$1000.00-ra! Megtoldotta, amely összeget a new yorki magyar királyi főkonzulátus útján küldtünk haza felvidéki testvéreink boldog karácsonyára.

A revíziós este, annak példaadó eredményén boldogan elgondolkozhatunk, de lehetlenség megfedkezünk egyházaink lelkészeinek, egyleteink, kocsmárosaink áldozatos és példás

⁹⁵ Magyar Hírnök, XXIX. évf. 50. szám, 1938. december 8. 3.o. A cikk megegyezik: Magyar Hírlap, New Brunswick, VI. évf. 55. szám, 1938. december 8. 1.o.

⁹⁶ Magyar Hírnök, XXIX. évf. 51.szám, 1938. december 15. 1.o.; A cikk megegyezik: Magyar Hírlap, New Brunswick, VI. évf. 57. szám, 1938. december 15. 2.o.

munkájáról, valamint a magyar sajtó egészen elismerésre méltó szolgálatairól. Ez a hála őszinte s ezért nem lehet csupán szó és betű; tettekben kel gyümölcsöt teremnie.

Magyar Testvéreink! A Revíziós Nagybizottság kér Titeket, tartsátok szent kötelességeteknek:

1. Magyar kereskedőktől, üzletemberektől vásárolni.
2. A magyar sajtót szeretni, pontos előfizetéssel és terjesztéssel támogatni.
3. Minden ügyes bajos dolgotokkal magyar vezető embereinkhez fordulni.

Szíves tudomásukra hozzuk, hogy elért, nagyszerű eredményünk után is együtt marad a Revíziós Nagybizottságunk és érett megfontolással készül közelgő új feladataink sikeres, eredményes elérésére.

Addig sem pihenhetünk, amíg a Magyar Szent Korona fénye joggal és szabadon nem ragyog a Kárpátok csúcsán és Bácska, Bánát felett. Éljen a történelmi, ezerével Magyarország!

Father Kiss Szaléz, OFM. Elnök; Kósa Imre, titkár.

A new brunswicki Szt. László Róm. Kath. Hitközség 35 éves a Szent László Iskola 25 éves Jubileumi Emlékkönyve⁹⁷

Nem hiszem, hogy lenn még egy magyar pap Amerikában, aki nálamnál nehezebben fogadta volna el a részére kijelölt helyet. S testem, se lelkem nem kívánta, nem akarta ezt a „kitüntetés”. Miért? Az erős honvágyon túl, leginkább azért, mert szeptemberi plébánosságom előtt fél éves missziós úton jártam Amerikában s több, mint húsz magyar hitközséget ismertem meg. Közel 15,000 lelket gyóntattam. Hogy ez mit revelált, mit tárt fel nekem lehetetlen elmondani. Ami mesében az ezeregy éjszaka csalfa-csillogása, az volt nekem az amerikai plébánia, sok értékével és bajával.

A szerzetes azonban azért szerzetes, ha nehéz is az Úr igája, magára vegye ha előljárói azt parancsolják. Ha nem szívesen is, de vállamra vettem a keresztemet s magyar becsülettel, ha Cirenei Simonos belső duzzogással is, de viseltem. Előljáróim, jó Híveim imája átsegített a válságon. A megismert feladat nagysága felébresztette szunnyadó, fáradt apostolságomat s hamarosan céltudatos munka útján találtam magam. Örömmel és nem eredménytelenül dolgoztam. Először is híveim lelke érdekelt. Nem fáj az olcsó népszerűség elvesztése, amit frappáns rövidséggel így fejezett ki valaki, idejöttöm után nemsokára: „Lakva ismerjük meg az embert.”

Vigasztalt és kárpótolt híveim őszinte szeretete. A családlátogatáskor egyetlen ajtó sem zárult be előttem, sőt... Hamarosan 150 új családdal szaporodott hitközségünk. Megkezdtük a kora reggeli miséket s elértük a napi 40 – 50, a vasárnapi 150-200, az elsöpénteki és elsővasárnapi félezres szentáldozást. Az Eucharisztikus Világ Kongresszus és a Szent István Jubileum elmélyítette ezt. 1938 szeptember 5-én, Labor Day-kor olyan Szent István emlékűnnep keretében rendeztük meg a IV-ik Katolikus Magyar Napot, amilyen még azelőtt nem volt. 7,000 magyar lélek vett azon részt. A távol maradók asztalára pedig odakerült az Amerikai Magyar Népszava Szent István Jubileumi száma. Az anyagi haszon is nagy volt, - majdnem 1,800 dollár.

Ez óriásit lökött hitközségünkön: rátaláltunk legjobb magunkra, s amit mások álmodni sem mertek, mi elértük, 3,600.00 dollár költségen teljesen megújítottuk a Szt. László iskolát. Father Gerencsér rendtársam és Takács József hitközségi ügyészünk szorgoskodásával 65,000.00 dolláros hitközségi note-unk és mortgage-unk 5%-os kamatát 4%-ra csökkentettük. Egyezer dollár körüli új templomi és iskolai értékkel gazdagodtunk. 1937. december óta, tehát alig 2 év alatt \$4,750.00 dollárt törlesztettünk. Felejthetetlenül szép keretben, ez év augusztus 6-án ünnepeltük Szt László Iskolánk negyedszázados jubileumát, amerikai zászlószenteléssel, 5,000 lélek szeretet-egységében. Ez közel 1,300.00 dollárral gazdagította hitközségünket. Olyan letagadhatatlan bizonyítéka ez hitközségünk életképességének, hogy a legjobb múltat idézi.

⁹⁷ Souvenir Book, 1939. New Brunswick, Bejegyzés tollal: A Szent László Egyletnek magyar szívvvel P. Kiss Szaléz ofm, In: Somogyi-Könyvtár, Szeged, Vasvári gyűjtemény.

S mit írjak Sister-házunkról és új játékterünkről? Csak egyet: a 8,000.00 dolláros építési költségből semmi sem maradt fenn. Az év végéig mindent rendezünk. A mai depressziós időben olyan teljesítmény ez, amiért elég hála sohse szállhat a minden javak atyjához, Jézus Krisztushoz, de – amiért elég elismerést alig kaphatnak kedves jó híveink. Október utolsó vasárnapján készül megülni hitközségünk fennállásának 35 éves jubileumát. Erről annak idején bőven beszámolunk.

Miért írtam le ezeket magammal kapcsolatban, amikor mindezek inkább jelenünk, mint múltunk eseményei? Csak azért, hogy egyrészt a jó hívek és lekipásztoruk harmonikus összmunkájának eredményeiről, úgy nagyjából bár, de mégis tiszta képet adjak, - másrészt pedig, hogy ezek a lelki és anyagi eredmények: még öntudatosabb katolikus-keresztény életre és jelenünknel is nagyszerűbb jövőnk munkálására serkentsenek.

Helyettes lelkészek és segédlelkészek.

A kánonjog rendelkezéseinek értelmében „plébános-üresedés” esetén az egyházmegyei püspök „vicarius oconomus”-t, helyettes lelkészt bíz meg a plébániai ügyek ideiglenes intézésével, - akinek a megbízatása az új plébános kinevezéséig, illetve plébániája átvételéig terjed. Ugyancsak a kánonjog szellemében, ha a szükség úgy kívánja, segédlelkészt rendel a püspök a plébános mellé „vicarius cooperator” néven.

Hitközségünknel a következők voltak helyettes lelkészek:

1. Rev. Jászai Benvenut, Farther Kalmár Özséb hazatérésétől Rev. Lombos László megérkezéséig.
2. Rev. Szabó Bruno, Farther Lombos Lászlónak Kínába történt utazásától Rev. Dr. Bende Szaniszló kinevezéséig.
3. Rev. Blihar Barnabás, Szaniszló Atya tűzhalálától Father Raffinszky Romuáld ideérkezéséig.
4. Rev. Gergely Gaudence pedig Father Hajós Márk cartereti kinevezésétől Rev. Kiss Szaléz hivatalának átvételéig.

Segédlelkészeink nevei a következők:

1. Father Blihar Barnabás, Rev. Lombos László mellett.
2. Father Szabó Brunó hazatérésétől, a rendfőnöki munka mellett, Rev. Medveczky Medárt volt szíves Father Hajós plébános segítségére lenni.
3. Father Gergely Gaudence, Rev. Hajós és Rev. Kiss mellett működött.
4. Végül Father Gerencsér Tarziciusz, városunk szülöttje, 1938. január óta segédlelkészkedik hitközségünknel.

A helyettes és segédlelkész Fatherek munkája is értékes és nagyon hasznos volt hitközségünkre nézve s ezért nem mulaszthatom el, hogy ezen a helyen is ki ne fejezzem a magam és hitközségünk háláját velük szemben.

Szent László Iskola.

Köziskolánk negyedszázados jubileumát csak a minap ünnepeltük. Ha azonban a Szt. László Iskolát, mint tudást és kultúrát közlő, ifjúságunkat oktató és nevelő intézményt tekintjük, akkor az már jóval idősebb, - 32 esztendő. 1907. júniusában nyílt meg a templom alatti basementben hitközségünk első amerikai-magyar iskolája. Hét évig, 1914-ig folyt itt a tanítás teljesen óhazai mód és tanrend szerint. Csupán az angol nyelvet tanította amerikai okleveles tanító, illetve tanítónő.

Magyar szempontból ez a hét év igen jelentős, ugyanis a szülőkkel idekerült, de Magyarországon született, valamint az első itteni generáció így teljesen magyar szellemben tanult és nevelkedett. Ők ma az alapítók és első fenntartók után hitközségünk legbiztosabb támaszai. Ez alatt a hét év alatt – hallomás után – a következők tanítottak és voltak kántorok hitközségünknel: Fehér László, Bögözi János, Ritmiller János, Szempás József Csinos János, Krenszky Gyula, Pogány Béla és Fehér Jénos.

Az igazság szellemében el kell, hogy ismerjük azt is, hogy az első, egészen magyar tanrendű iskola sok hátrányára lett ifjúságunk jövőjét tekintve. Az amerikai műveltség terén lemaradtak, a szükséges elit-réteg nem nevelődött fel, vagy ha igen, nagyrészt elveszett a mi számunkra. Ezért volt nagyon szükséges a „köziskola” és annak amerikai tanítási rendje. A magyar

Tisztelendő Nővérek töretlen óhazai szelleme pótolta minden magyar tankönyvet, annál is inkább, mert a Csecsemő és Napközi Otthonban szinte hat hónapos kortól, ők voltak gyermekeink második édesanyjai – magyar szívvel és magyar lélekkel.

Iskolánk 1914-ben lett kész és akkor nyílt meg. Hat világos, tágas tanterem, 6-700 lelket befogó díszterem színpaddal és basementben kitűnően berendezett torna és szórakozási terem várták itt amerikai magyar gyermekeinket. A tanítás hivatalos nyelve angol volt, de szabadon és legjobb belátásuk szerint taníthatták a magyar nyelvet is mindazt, amit jónak láttak, akkori plébánosunk és tanítóink, az Isteni Szeretet Leányai. 1920-ig átlag három amerikai civil tanerő kezében összpontosult a tanítás jó része, de már 1921-ben a Kedves Nővérek vették át a vezetést, mert részben maguk is megszerezték az itteni képesítést, részben mivel itt született és itt végzett j tagokat vehettek fel szerzetük kötelékébe. Ugyancsak 1921-ben lett hat osztályos iskolánk Rev. Radóczy Károly plébános előrelátó intézkedése folytán. Az 1922-23. tanévben pedig már teljesen hozzásimult iskolánk az itteni iskolai törvényekhez és tanítási rendszerhez. Ekkor nyerte el iskolán a törvényes elismerést is.

A teljesen egyenrangú iskolába szívesen adták a magyar szülők is gyermekeiket s így a tanulók száma évről-évre szaporodott. 1925-ben a Szent László Iskola új szárnya is elkészült s ezáltal 12 tanterem várta és fogadta ifjúságunkat. Ez évtől kezdve 500 fölött mozgott a növendékek száma. Természetes, hogy ez jóval több tanerőt, sok új kiadást is jelentett az építési kölcsön és annak kamatai fölött. Mégis, ha nem jön a DEPRESSION, gyönyörűen fejlődött volna iskolánk s vele a new brunswicki magyarság. Sajnos azonban 1931-ben már felére apadt a tanulók száma. S azóta is szüntelenül fogy. Miért? Felületes odavetés az, amit sokszor könnyelműen mondogattak: „Mert nincs jó vezetés!” Az okok sokkal mélyebbről forrásznak. A főbbeket ezekben összegzem:

1. Hitközségi iskolánkban, mint minden ilyen iskolában, ha keveset is, de fizetni kellett. A pénztelenség és a bevételek csökkenésének idején különösen rászorult erre a hitközség, - viszont magyar testvéreink éppen ekkor küzdöttek a legnagyobb gondokkal s így inkább a teljesen díjtalan Public Schoolokba küldték gyermekeiket.
2. A szegénységgel vagy a nehezebb életkörülményekkel együtt jár a bizonyos fokú „bűnözés”. Idézőjelbe tettem a bűnözést, mert sokan nem tartják annak, - Isten és nemzet ellen –, hogy a gyermek születésének száma olyan döbbenetesen visszaesett. Ki felelős ezért? Nem utolsó sorban azok, akik erre tanácsot adtak magyar véreinknek.
3. Inkább fájó, mint komoly ok a fajtánkból „kiemelkedők” sopánkodása: - „Ha gyermekeink a Szent László Iskolába járnak, lemaradnak, mert a Sisterek nem tudnak jól angolul...” Az igazság viszont az, hogy azok a magyar gyermekek, akik mind a nyolc évet nálunk végezték, a St. Péter és a Public High Schoolokban sokszor az elsők, de könnyűszerrel a jó közepes tanulók közé tartoznak. Alant közlöm a 22 esztendő statisztikáját a születésekről, a kötött házasságokról és beírt tanulókról. Leverő eredményt mutat a számokból olvasni tudóknak. Ugyanis, míg a házasságkötések középarányosa évről-évre szinte azonos, a születések s vele a beiratkozó gyermekek száma 1927-től megdöbbentően fogy. Ezt még a nagyképűen tollforgató magyarok is elfelejtették eddig számba venni.

Évszám	Születések	Házasságkötések	Beiratkozottak
1917.	132	62	261
1918.	128	34	229
1919.	127	37	239
1920.	111	26	264
1921.	129	25	285
1922.	80	17	294

1923.	71	21	433
1924.	103	30	449
1925.	74	30	497
1926.	76	46	536
1927.	86	30	529
1928.	64	26	496
1929.	79	25	436
1930.	70	45	384
1931.	51	38	292
1932.	44	26	283
1933.	48	31	216
1934.	53	40	239
1935.	48	30	208
1936.	41	38	203
1937.	31	38	199
1938.	37	31	207

Sorvadunk, veszünk! Mert bár súlyosak is napjaink, még sem lett volna szabad idáig jutnunk. Kiveszöben van az ősi, szentistváni hit és erkölcs. Könnyenélés, kényelem-szeretet s nem utolsósorban a gyermekneveléstől való félelem megtépázták azt. Vissza, vissza az ősi forrásokhoz, legjobb önmagunkhoz.

Ezt van hivatva biztosítani a SAIT LADISLAUS ALUMNI ASSOCIATION, a SZENT LÁSZLÓ ISKOLA VÉGZETT NÖVENDEKEINEK SZÖVETSÉGE.

Mi ez? Egy új egylettel megint több? Az is, de annál jóval több is. A S.L.A.A. Egységbe akarja fűzni az 1907-1914. között hozzánk járt s a javarészt teljesen magyar-műveltségű „ifjúságot”, madmeg az 1924-től 1922-ig idejárt, de másutt graduált végül az 1923-tól nálunk végzett növendékeket. Mi a célunk ezzel?

Először is meg akarunk újulni, sőt elmélyülni szent hitünkben, a hitszerinti keresztény-katolikus életben. Másodszor ifjúsági kedves emlékeink, múltunk időnkénti felidézésével elmélyítjük önmagunkban összetartozásunk tudatát és kötelességét. Végül ennek a külső és belső egységnek a szellemében odahatunk, hogy hitközségünk, iskolánk fejlődjön s jómagunk is előbbre jussunk jobb sorsunk útján.

A céljaink tiszták és becsületesek, a szervezetünk egyszerű. Évenként csak néhányszor lesz találkozónk s ennek keretében tanácskozásunk. Szervezetünk élén a legfőbb tekintély és lelkivezér a mindenkori plébános. Az elnököt, titkárt, levelező-titkárt és pénztárost az összes tagok választják évenként. A tisztikart segítik céltudatos munkájában a tanácsosok, akiket minden évfolyam saját tagjai közül választ, - évenként egyet-egyet. Íme a cél és keret!

-Az isteni kegyelem és a komoly elszánás hiszem, hogy megtermi gyümölcsét és hatósan fogja előmozdítani jobb jövőnket. Szent László Iskolán ma Magyar-Amerika egyik legnagyobb és legjobban felszerelt iskolája. Nyolc osztályunkat és Óvodánkat az idén új padokkal láttuk el és minden osztályba két teljes falhosszúságú táblát tétettünk, hogy a legújabb pedagógiai elvek szerint, egyszerre 16-20 gyerek csinálhassa ugyanazt a táblánál. Az ideai iskolai évtől két játszótéren szórakozhatnak majd gyermekeink, ami amerikai vonatkozásban igen nagy jelentőségű. A new-

brunswicki magyarság jövője biztos, ha sikerül elérnünk a születések számának emelkedését s ha a végzett növendékek gyermekei is valamennyien iskolánkban szívják majd magukba az évszázados magyar és amerikai kultúrát.

Az Isteni Szeretet Leányai.

Csodálatosak az Isten utai! A borzalmas világháború előtt alig egy évvel, 1913-ban magyar Apácákat vezérelt ide az isteni Gondviselés. Ő tudta csak akkor, hogy soha be nem teljesedő vágy marad magyar véreink tervezgetése.

- „Csak egy kicsit maradunk még, - csak valamicskét spórolunk még s aztán hazamegyünk az édes hazába, szép Magyarországba...” A háború borzalmi, no meg a párizskörnyéki „békék” nemzet és országcsonkító végzései elérhetlenné tették őszinte vágyainkat. Amilyen szomorú ez magában véve, olyan vigasztaló következményében, hogy itt Amerikában is igazi magyar élet lett otthonossá, aminek kifejlődésében elévülhetetlen érdemeket szereztek Tisztelendő Nővéreink, - New Brunswickon az Isteni Szeretet Leányai.

Ma már vitán felül áll, hogy amerikai-magyar iskoláink nélkül nem lenne itt lendületes magyar élet. Az iskolák fönntartása ugyanis sok-sok katolikus magyar család szerves együttélését követelte. Ez az együttélés és szét nem szóródás viszont magyaros szórakozást, színelőadásokat, multságokat és táncestélyeket rendszeresített. Ezeknek helye leginkább a Hitközségi Iskolák Hall-ja, díszterme volt. A legnagyobb áldozat is kevés lett volna ehhez Sistereink önzetlen élete nélkül. Egyrészt azért, mert még a kezdő amerikai tanítók is elvártak havi 65-70 dolláros fizetést, addig a mi jó Nővéreink tízszer annyi munkáért havi 30 dollárral is megelégedtek. Másrészt pedig azért, mert nélkülük nem fejlődhetett volna ki a színpadi élet. Ők ugyanis nem csak betanították a színdarabot, hanem maguk készítették a díszleteket és a jelmezeket is. Sokszor a hajnal is varrógépükönél és munkaasztaluknál találta őket. A magyar életnek és kultúrának nincsenek náluknál önzetlenebb és áldozatosabb apostolai ebben az országban.

Mindez persze new-brunswicki vonatkozásban is így volt. Sőt nálunk a Csecsemő és Napközi Otthon, valamint az Óvoda is az ő kezükben volt s reggel 6 órától este 6 óráig vigyáztak 150-200 magyar csöppségre. Nyolc osztályban tanítanak most is Sistereink, de az Óvoda is gondozásukra van bízva az édes szülők legnagyobb örömeire, mert valóságos csodát művelnek a kis amerikai gyermekekkel. Ez évben Anyák napján ünnepeltük az Isteni Szeretet Leányainak nálunk történt letelepedésének 25 éves jubileumát. 1914-ben érkeztek meg mihozzánk és első otthonukat alapító-plébánosunk, Father Szeneczey szerezte még 1913-ban. Bizony apostoli szegénységben és sok-sok nélkülözéssel kezdték meg itteni életüket. Évkönyveiket olvasgatva könnyű szökik az ember szemébe, de az itt is bebizonyosodott, hogy hangtalan áldozatuk megteremtette a százszoros gyümölcsöt.

Katolikus magyarjainkról sokszor elmondják igen könnyelműen, hogy nem igazán magyarok. Annyi bizonyos, hogy a mi magyarságunk nem tüntető és hangoskodó, de szentistváni nyomokon igenis a legöntudatosabb és legáldozatosabb magyarság. S ez nem is lehet másképp olyan Tisztelendő Nővérek mellett, hogy ne is említsek, - mint akinek mit sem sejtő krónikása eget ostromló imával rótt a sorokat: - „Isten óvja, védje a drága hazát és szeretteinket!”

Krónikájuk tanúsága szerint valósággal együtt szenvedtek és örvendeztek édes hazánkkal a világháború borzalmi és ritka igaz örömei alkalmával. Egy-egy óhazai levél valóságos sátoros ünneppel ért fel a szemükben s hónapokig elélegéltek abból. Számptalan szolgálataikért és hangtalan életáldozatukért csak a jó Jézus lehet és lesz is igazán méltó jutalmuk. Jubiláló hitközségünk viszont önmagát becsülte meg, amikor az ősi Sister-home-ot leemeltette régi fundamentumáról és amerikai módon, a templom szomszédságában, új alapra helyeztette, majd megkőruhába öltöztetve, belül és környékét színessé - virágossá tette s így kedves, új otthonnal ajándékozta meg őket. Az Ég és Püspökatyánk áldása kísérelje Tisztelendő Nővéreinket az az arany jubileum felé! Csak hála és nemes kötelességének teszünk eleget akkor, amikor ideiktatjuk az elmúlt 25 év alatt nálunk működött Kedves Nővérek neveit:

Főnöknők voltak a következők:

Sr.M. Blanda,
Sr.M. Hyacintha, R.I.P.
Sr.M. Consolata,
Sr.M. Narcissa,
Sr.M. Hermenegilda,
Sr.M. Melissa,
Sr.M. Erica,
Sr.M. Aloysia.

A tanító nővérek nevei ezek:

Sr.M. Salvatora, R.I.P.	Sr.M. Loyola,
Sr.M. Monetta,	Sr.M. Magdolna,
Sr.M. Felicitas,	Sr.M. Celestina,
Sr.M. Aristida,	Sr.M. Blanka,
Sr.M. Bella,	Sr.M. Eleonore,
Sr.M. Intemarata,	Sr.M. Geraldine,
Sr.M. Jozefa,	Sr.M. Laetitia,
Sr.M. Blendina,	Sr.M. Dolorosa,
Sr.M. Catherina,	Sr.M. Melania,
Sr.M. Gabriella,	Sr.M. Patritia,
Sr.M. Elizabeth,	Sr.M. Bernarda,
Sr.M. Irma,	Sr.M. Norberta,
Sr.M. Claveria, R.I.P.	Sr.M. Gonsaga,
Sr.M. Frumentia,	Sr.M. Aquila,
Sr.M. Ayuina,	Sr.M. Vincentia,
Sr.M. Agelin,	Sr.M. Marianna,
Sr.M. Agustina,	Sr.M. Aurelia,
Sr.M. Dora,	Sr.M. Caroline,
Sr.M. Florida,	Sr.M. Dorothy,
Sr.M. Maria,	Sr.M. Stephania,
Sr.M. Medarda,	Sr.M. Fidelis,
Sr.M. Inviolata,	Sr.M. Scholastica,
Sr.M. Michaela,	Sr.M. Martina,
Sr.M. Gertrude,	Sr.M. Leonia,
Sr.M. Pretiosa,	Sr.M. Bernadette,
Sr.M. Monica,	Sr.M. Agnella,
Sr.M. Cilla,	Sr.M. Claudia,
Sr.M. Rose,	Sr.M. Tersita,
Sr.M. Jolan,	Sr.M. Dolora,
Sr.M. Berchmans,	Sr.M. Gemma,
Sr.M. Rosalia,	Sr.M. Elsa.

Végül ide kívánczik azoknak a volt növendékeknek a nevei is, akik főképpen az ő nevelésük és számtalan imájuk révén lettek az oltár szolgálivá vagy vannak útban az oltár felé és még inkább azoké, akik az Úr Jézus arái, éppen az ő ruhájukat öltötték magukra, hogy megosszák Tisztelendő Nővéreinkkel bő aratásuk munkáját.

Az Isteni Szeretet Leányai szerzetének lettek a tagjai:

Sr. Kardos M. Magdolna,
Sr. Lukács M. Anna,
Sr. Terelmes M. Philomena,
Sr. Jánosi M. Hildegarde,
Sr. Radics M. Ladislaus,
Sr. Nógrádi M. Saleisa,
Sr. Simon M. Annunciata,
Sr. Gerencsér M. Zita,
Sr. Nógrádi M. Rita,
Sr. Bálint M. Begina,
Sr. Kondrát M. Alexia.

Befejezés

Kedves Jó Híveim! Édes Magyar Testvéreim!

Hitközségünk dicső múltja, az igazság iránti szeretet és a jobb jövő munkálásának a felelőssége íratta velem a fenti sorokat. Egy cseppet sem sajnálom a hónapokig tartó kutatógátást és a velejáró éjszakázást, mert nékem rengeteg tanulsággal lett a hasznomra s valahogy az az érzésem, hogy sokaknak hasznára lesz még énkvülelem is. Azt tartja a régi közmondás: „Történelem az élet mestere,” - de mennyivel inkább az a történelmet irányító, és annak eseményeit eredményező szellem. Engem ez érdekelt jobban! S nem mulasztottam el felfedni azokat a lelki és szellemi alkotó erőket, amelyeknek köszönhetjük múltunk és jelenünk minden értékét. Viszont nem mulaszthattam el rámutatni azokra a negatív, azaz romboló erőkre sem, amelyek zargásainkat, hitközségünk felfelé tartó útján a megtorpanásokat, sőt a visszaeséseket okozták. A jókat tanulékony szívvel kövessük, - a rosszat kemény akarattal kerüljük. Adjunk hálát minden nap a jó Istennek azért, hogy katolikus magyaroknak születtünk és hogy ebben az új hazában, ilyen dicsőséges múlttal ékes magyar-amerikai hitközségnek a tagjai lehetünk.

Legyen velünk a jóságos Jézus áldása, - a magyarok Nagyasszonyának oltalma, - Szent László királyunk különös védelme s mindezek felett egymás iránt a soha el nem múló szeretet!

Lelkipásztori szeretettel:

New Brunswick, 1939. szeptember. Father Kiss Szaléz O.F.M. Plébános.

A New Brunswicki Szent László Hitközség 1939. Évkönyve.⁹⁸

Kedves Híveim!

Hálás és örömtől teljes szívvel teszek pontot a mi felejthetetlenül szép és nagyszerű esztendőnkre, - az 1939. évre.

Hálát adok Jézusnak, a minden javak isteni forrásának, hogy volt kegyes minden munkánkat megáldani és gyümölcsözővé tenni azokat.

De telis-tele van örömmel a lelkem azért, hogy olyan nagyszerű népnek, oly igazán krisztusi hívőseregnek lehettem a pásztora, vezére, első munkása, mint Ti, Kedves Katolikus Magyar Testvéreim! mert minden kritikán felül álló bizonyosság az, hogy, amit ez a Hitközség alkotott ebben az esztendőben, az egészen csodálatos és tiszteletreméltó. Mi a csodálatos és mi a tiszteletet parancsoló valóság.

Az, hogy a Hitközségünk joggal ünnepelhette ez év május 14-én Tisztelendő Nővéreink, az Isteni Szeretet Leányai letelepedésének negyedszázados kultúr munkájának jubileumát. A gondolkodni tudó elme jól tudja, hogy mi mindent jelent ez. S ezt a „mi mindent” Hitközségünk fedezte hiánytalanul!

Ennek a hiánytalan gondosságnak volt ezüstös napja augusztus 6-ika, amikor a Riverside

⁹⁸ New Brunswick, 1940. január 28.

Parkban felcsendült a Te Deum kőiskolán 25 esztendő múltjának határkövénel. Ezer és ezer ifjú s ma már szülő, állta körül ezt az amerikai-magyar határkövet és köszönte meg a gondviselésnek, hogy ő is ennek az Alma Maternek, ennek a magyar apácák édesanyás-meleg kultúr-féskének lehetett egyik fiókája. Csupa szív, csupa boldogság volt ez a nap! Egykor huncut-hancúrozó gyerkőcök, mint meglett emberek, rajongták körül Kedves Tanító Sistereiket... Mennyi csillogás szorult össze szemben és szívben!

Az ünnepi lelkület nem akadályozott bennünket nagy munkánkban, a Sisterház körszerű, maradandó renoválásában. – sőt! Október 29-én ültük meg Hitközségünk fennállásának 35 éves jubileumát. S ezen a napon, délután 4-kor, áldottuk meg teljesen megújult zárdánkat. Ennél méltóbban nem ünnepelhettünk! Ez volt hivatva kifejezni az óhaza katolikus és hazafias elismerésének művészi szimbóluma, a hazulról kapott Szent Lászlós és Címeres magyar zászló, amit jubileumi bankettünkön nyújtott át szünni nem akaró tapsorkán és könnyes lelkesedés közepette Linzbótz György magyar konzulunk.

Érett komolysággal, áldozatos szeretettel avattuk fel december 3-án a Sisterház falába épített, márvány Szent László emlékművet, hogy a messi jövöben is hirdesse az alkotó magyar hitet és hazaszeretetet. Este pedig megszenteltük művészi hímezű magyar zászlónkat és megújultunk ősi és hősi magyarságunkban, amellyel méltók akarunk lenni őseinkhez és magasztos feladatainkhoz.

Íme, ezért és sok másért van örömmel tele az én és hiszem, Kedves Testvéreim, hogy a ti szívetek is.

Sohasem volt nékem nehéz hálásnak lennem azok iránt, akiknek jóságát, szívük szereteté éreztem. S ezért nem teher, hanem édes gyönyörűség nékem az, hogy ez úton is megköszönhetem Néktek. Jó Híveimnek, sok-sok jóságotokat, hitközségünkért hozott áldozataitokat. Legyen érte a ti nagy jutalmatok a mi Urunk Jézus Krisztus és az Ő számtalan áldása éltetetek minden napján.

De örömmel ragadom meg az alkalmat lelkipásztori és gyermeki hálám kifejezése rendemmel, Ferences Kommisszáriátunk Elöljáróival szemben is, hisz' rengetegszer segítettek rajtam nehéz óráimban s nagy összeggel járultak hozzá Sisterházunk építési költségeihez. Őszintén kívánom, hogy legyen mindenkor olyan gyümölcsöző áldozatos jóságuk, mint a mi esetünkben volt.

Mit írjak, mit mondjak a betűk néma szavával jó Tarzícusz Atyának, Kedves gondnokainknak és Tisztviselőinknek, a fáradhatatlanul munkás egyleti testvéreinken? Semmi mást, mint KÖSZÖNÖM! S meg kell, hogy érezzék, amik a nagy betűk mögött szoronganak!

Valakit azonban külön is ki kell emelnem, - bár jól tudom, hogy „szorulok majd érte. S ez Takács József! Kell, hogy ismerjenek, Jó Híveim, arról, hogy egyeneslelkű és nyílt ember vagyok. S ezzel a lelki sajátommal jelentem és nyilatkoztatom ki, hogy az égi támogatásokon kívül, senkinek sem köszönhetek annyit, mint Őneki. Vele és segítségével oldhattam meg utolsó hetek rendkívüli izgalmai között, magyar fajtánk becsületének és jóhírnevének sérelme nélkül, a sisterház körül támadt fizetési és számla zavarokat, amik nem gondatlanságunk, hanem őszinte bizalmunk és jóhiszeműségünk miatt értek bennünket. Őnzetlenül, bölcsen, tapintatosan dolgozott, - úgy, amilyen munkáért a szeretet és nem pénz a jutalom. – Én ezekben a nehéz napokban tapasztalt jóságát sohasem fogom elfelejteni. S igen szeretném, ha egyetlen katolikus és magyar testvérem se felejtene el, mert, amit nekem tett: HITKÖZSÉGÜNKNEK TETTE!

Lelkipásztori szeretettel:

New Brunswick, N.J., 1940. január 28-án.

FATHER KISS SZLÉZ
ferences plébános.

Ezután következik a hitközségi tagok adomány név, havidíj és perselyadományok összege: 818 személy. Majd a Szent László Iskola növendékeinek adománya: 185 diák adománya.

A Sisterházi renoválás és iskolai kerítés költségeinek összesített kimutatása.

A ház áthúzásához szükséges utcai szerelési díjak	\$ 98.81
Bugy Demeter a végzett munkáért és anyagokért	5,550.00
Peter's Iron Works, iskolai drótkerítés	235.00
Oidtman Studio, a kápolnai ablakok	150.00
resh István, villanszerelés	300.00
Walter Antal, Szent László emléktábla	150.00
Leston Co., új bojler, stoker, vízmelegítő	1331.56
H. Bach, tervek és mérnöki illeték	275.00
D. Katz, folyosói linóleum	120.00
J.H. Thompson Lumber Co., anyagok	1350.00
D. Newman, vízvezető csatornák	400.00
J. Weiss, vízvezetési munkák	161.00
O. Casagrande, fürdőszobai kövezés	90.00
C. Kozó, szállítások	34.00
Z. Bugy anyagok	165.00
Kifizetett összegek együttvéve	\$ 10,410.37

A Sister-házra adakoztak névsora (összesített kimutatás).

A NEW BRUNSWICKI SZENT LÁSZLÓ HITKÖZSÉG 1938. ÉVI ZÁRSZÁMADÁSA.

AZ 1939. ÉVI KIADÁS TÁRGYANKINT:

Lelkipásztor és Missiós atyák \$	2750.00
Orgonista	289.00
Templomi szükségletek	693.51
Janitor	970.00
Szén	842.43
Villany	567.66
Gáz	140.37
Telefon	143.70
Adó	54.00
Vízdíj	69.60
Javítások	62.43
Iroda és nyomda	289.47
Posta	92.00
Biztosítás	335.27
Kamat	3048.52
Törlesztés	2500.00
Rendkívüli javítás a templomban	75.48
Zárda renoválása és az iskolai kerítés	10260.37
Templomi új berendezés	175.04
Újberendezés a rectoryba	51.04
Sisterházi újberendezés	39.50
Sisterek	2820.00
Adományok Sistereink 25 éves jubileumára	320.00
Iskolai szükségletek	256.57
Iskolai újberendezések	701.63
Iskolai rendes javítások	328.22
Iskolai rendkívüli javítások	236.25
Egyházmegyei illetékek	1205.00
Indián és néger Missió	32.48

Szentföldi Offera	24.84
Árvaházi Kollektá	55.00
Aggmenházi Kollektá	44.52
Péter-fillér	49.66
Katolikus Egyetem	46.01
<u>Katolikus Missió</u>	<u>52.89</u>
	\$ 29597.46

Hitközségünk adóssága:	
New Bruns. savings Inst. Bank 4%-ra, Mortgage	43000.00
Trentoni Egyházmegye 4%-ra, Note	20000.00
M. Mars Rózs 2%-ra, Note	7000.00
Sas Antal és neje 2,5 %-ra, Note	1000.00
<u>Egy Hitközségi Tag 2,5 %-ra, Note</u>	<u>1000.00</u>
	\$ 72000.00

AZ 1939. ÉVI BEVÉTEL TÁRGYANKINT:

Vasárnapi perselyek és Kollekták \$	4786.57
Temetési, esküvői és litánia perselyek	814.49
Havidíjak	5579.00
Ünnepi perselyek	752.50
Karácsonyi Offera	711.00
Húsvéti Offera	579.47
Egyleteink kárcsonyi, húsvéti Offerái	501.00
Szén Offera	515.56
Hall, Bazár, és Kuglizó	4812.73
Sistereink 25-éves jubileumára	320.00
Iskolai és Hitközségi jubileum	2447.79
Missió és Szentségimádás	580.19
Votív mécses	211.44
Adományok	406.35
Adományok a Sisterházra	2998.80
New Brunswick Trust Co.-tól osztalék	4.20
Iskolai beíratás	184.80
Iskolai játékok	697.31
Indián és Néger Missió	32.48
Szentföldi Offera	24.84
Árvaházi Kollektá	55.00
Aggmenházi Kollektá	44.52
Péter-fillér	49.66
Katolikus Egyetem	46.01
Katolikus Missió	52.89
Szemináriumi Kollektá	48.87
<u>Hitvédelmi Kollektá</u>	<u>45.33</u>
	\$ 27302.80
Multévi maradvány a Sisterházra	2365.04
Multévi készpénz maradvány	20.55
New Brunswick Trust Co. visszafizetése	9.09
<u>New Brunswick Trust Co. Balance</u>	<u>91.78</u>
New Brunswick Trust Co. Részvények	434.00
Egész évi bevétel a multévi maradvánnyal	30223.26
<u>Kivonandó egész évi kiadás</u>	<u>29597.46</u>
Teljes maradvány	\$ 625

A hitközség pénzének elhelyezése:	
New Brunswick Peoples Nat. Bank Balance	\$ 100.02
New Brunswick Trust Co Balance	91.78.
<u>New Brunswick Trust Co Részvények</u>	<u>434.00</u>
	\$ 625.80

Az 1939. évi számadásokat átvizsgáltuk és mindenben helyesnek találtuk:

New Brunswick, N.J., 1940. január 28.

KISS SZALÉZ ferences plébános
ID. GYARMATI MIKLÓS ÉS IFJ. RADICS TAMÁS főgondnokok

Szeressétek a szeretet.⁹⁹

Írta: P. Kiss Szaléz ofm. (New Brunswick.)

EZERKÉTSZÁZHÉTBEN síró, sikongó, megindító hangon énekelte, zokogta bele Assisi Ferenc Itália ámuló millióinak a lelkébe:

Szeressétek, ó szeressétek a Szeretetet!

A Nagykirály Hírnöke semmi mást se tett a földön, mint minden elérhető módon felszólította önmagában, övéiben és az emberekben a szeretetet. Ő a szeretet szikráit, pislákoló mécseseit hatalmas tüzekké szította s e lobogó szeretet tüzénél összeforrasztotta a szétesni-készülő ember szíveket, a széthúzókat egységbe fonta s a Szeretemben boldoggá tett mindenkit!

Mi volt életművészetének titka? Csak ez:

CSODÁSAN MÉLY ISTENBE-NÉZÉS ÉS MÉG CSODÁSSABB ISTENBEMERÜLÉ!

Szeráfi Atyánk a földre szállt Istenbe, Krisztusba nézett, szemlélő lénye felmérte AZ ÉLŐ KRISZTUS BORZALMAS KERESZTJÉT, AZ EMBER MILLIÓKBAN Élő Jézus új Kálváriáját és segíteni akart megkínzott, a szüntelenül bántalmat és üldözést szenvedő Megváltón. De megrendülve nézte AZ EMBERTESTVÉREK BŰNÁTKOZTA ÉLETKERESZTJÉT is: a kint, a gyötrelmet, a halált, testben és lélekben. Persze, hogy segíteni akart nekik!

Segíteni a szenvedő s veszendő embereknek!

Istenbe-merülni, benne, vele, általa élni szüntelenül! Ezek Ferenc Testvér nagy törekvései!

Szüntelenül imádkozni, - még rövid álma, éji nyugalma is imádság. Szüntelenül dolgozik művén, a munka, és pedig minden munka: Istent dicsérő, Jézust megvigasztaló, embereket megmentő imává magasztosul nála. A szüntelen ima és a munka képesség teszi a lehetetlenre is, a szeretet JÉZUSI ÁLDOZATÁRA: új Kálváriát teremt és az Alvernán Jézussal második Krisztussá, a Megváltónak testi-lelki másává lesz olyan mértékben, mint senki más azelőtt vagy azóta!

Szeráfi Atyánknak s még inkább Jézus Krisztusnak úgy leszünk igazi fiai, ha ezt az IMÁBAN, MUNKÁBAN ÉS ÁLDOZATBAN KITELJESEDŐ SZERETETET felszítjuk.

Úgy-e Kedves Testvér, te is ezt akarod?

Azért forrjunk össze a szeretetben, - Jézusunk és Szeráfi Atyánk is ezt akarja!

Az assiszi koldus szelleme¹⁰⁰

Írta: P. Kiss Szaléz OFM (New Brunswick)

A KRISZTUSI evangélium tiszta, harmatos üde hulláma áramlik belőle szerte s a különböző nemzetiség sűrűvérűségén, a paragrafusok lelketlen ciklusain, az önző és kapzsi érdekek kuszáltságán át új világ, új hangok, új szellem, boldog, Istent zengő himnusz csendül fel énekes ajkain, diuma.

„Menjetek, íme én küldelek titeket, mint bárányokat a farkasok közé!... Ne vigyetek magatokkal sem zsákot, sem tarisznyát, sem lábravalót”. S a posztókereskedő kis Francescója megértette az aratás isteni Urának szavait, felséges eljegyzést tart, nagyszerű nászünnepeyen lemond mindenről s a legszebb Menyasszonyt nyeri s minden az övé. Beáll a végtelenség háborgó óceánjának hullámverése közé. Krisztus allelujás újrálátója akar lenni s meg akarja mutatni az önzés, a harc, az elégtelenség világának egy boldog, Istenbe merülő, Istennel töltekező életfeltételét. A miatyánkos Istent hirdeti, a mindenek Atyját, a mezők, erdők patakok Urát, a föld és ég Teremtőjét.

⁹⁹ Ferences Közlöny, 1941. január, XXI. évf. 1. szám, 4.o.

¹⁰⁰ Ferences Közlöny: 1941. április hó, XXI. évfolyam 4. szám; 56.o.

Ezért tudja magához vonzani szellemével korának szívét, lelkét. Ezért tud rendelkezni a szépség, a báj, az édes-kedvesség minden vonzerejével. Semmi mesterkéeltség, bonyodalmasság nincs lelkében, hisz nagysága az egyszerűségben, a természetességben rejtett és a saját szenvedéseit, örömeit lelkén keresztül szűrve közölte a világgal.

„A lángész a maga hideg dicsőségében külön áll. Gyötri az aggodalom, hogy sokan nem értik, még többen, talán tudatosan félreértik”. Az umbriai erdők és hegyek Isten ihlette lantosának nem kellett és nem is kell ettől félnie.

Megmérte a vad és önző ember, a nap, a csillagok; szövetséget kötött a gubbiói farkassal. Mindenből az Úr dicséretét olvassa ki. Hatalmának, nagyságának halvány nyomait látja a legparányibb féregben. A patak kristály-tiszta, hömpölygő hulláma az Istent igazán szerető lelkek angyaltisztaságára, a fűszálon rezgő harmat hajnali ragyogása az ifjú lélek szépségére, a jácintok, oleanderek, nárciszok illata a jó ember áldásos életére, a rigók, fülemülék dala, a vadgalamb méla bűgása, az égi zene boldogító élvezésére emlékeztette nemcsak őt, hanem az embereket is!

AKKOR.

ÉS MOST? A modern technika, a repülőgépek, a rádió világában meg tudjuk hallani az ő szépségében zengő énekét? Most, a különféle frizurák, a fogyó koztümök zavaros világában megértjük-e a hajkoronás, kámzsás asszisi Koldus-barát tanító szellemét, amely nem más, mint amit egyik legnagyobb fia formulázott: „Minél alázatosabb valaki, annál nagyobb; a legalázatosabb a legnagyobb.” - Lemondás, önuralom árán a legfőbb boldogságot, a lélek igaz és őszinte békéjét szerezzük meg magunknak, amelyre most oly nagy szükségünk van.

Boldogságkeresés¹⁰¹

P. Kiss Szaléz, O.F.M. (New-Brunswick.)

Rozzant kunyhó szalmás fekhelyén utolsó perceit éli egy édesanya. Magáról megfeledkezve, égő szerelmében utolsó erejét is összeszedve leheli búcsúcsókját egyetlen gyermeke arcára, majd halkán ezt suttogja:

Édes gyermekem, ha meghalok, keress magadnak egy másik édesanyát, aki úgy szeret, mint én, - hátrahanyatlott és csendesen meghalt.

A temetés után az árva elindul édesanyát keresni. Az emberek szemébe néz, keresi azokban a szeretet biztató sugarát. Jóságos arcú asszonnyal találkozik, eléje ugrik, ráemeli szemét s teljes bizalommal mondja:

-Néni, kérem legyen az édesanyám.

1. Nem lehet, édes kicsikém, hisz magam is szegény vagyok és hét árvának anyja.

A gyermek tovább vándorolt, a városba ért. Az esti fényárban úszó város leköti figyelmét, de célját nem felejt. Az útnál megáll egy autó. Kacagó úrnő lép ki belőle egy fiatal úr kíséretében, gyors léptekkel közeledik a palota kapuja felé. A kisfiú eléje toppan.

- Néni, legyen az én édesanyám.

- Azt már nem, bátor fickó, - felelé mosolyogva a hölgy, de pénzt azt kapsz bizalmadért.

A gyermek tétován ott állt a fényes palota előtt, kis kezében szorongatta a nagy darab ezüst pénzt. Szíve elszorult, anya helyett pénzt kapott. Fájt, nagyon fájt neki, de nem csüggedt... Elhatározta, hogy munkával, szolgálattal, törekvéssel, áldozattal fogja kiérdemelni az új édesanyát. Ez sem sikerült! Bért, elismerést, biztosítást, hálát kapott, de melegszívű édesanyát soha!

¹⁰¹ Ferences Közlöny: 1941. május hó, XXI. évfolyam 5. szám 68.o.

Vándorlásában meglelt emberként ért édesanyja sírjához, térdre rogyva, édesanyja keresztjét csókolgatva zokogta:

- Anyám, édes jó anyám, senkit, de senkit sem találtam olyant, mint te voltál. Senki sem tudott úgy megsimogatni, oly melegen szívéhez szoritani, csókjával elhalmozni; ó senki, de senki sem tudott úgy szeretni, mint te! Anyám, édes jó anyám, szeretet nélkül, nélkülöd nem tudok boldog lenni, utánad vágyódik mindenem, - zokogva dőlt az édesanyja sírhantjára s ott hasadt meg a szíve.

A ma emberi is boldogságkereső árva. Arcán, lelkén kiüt az árvák boldogtalan sápadtsága. Mindent kipróbált. Ledöntötte a lehetőségek és szabadságok határfalait, fékezetlenül kutató, habzsoló, hogy szeretetben, hogy örömben boldogságot leljen, de nem sikerült neki. Nem sikerülhetett, mert rossz úton, rossz helyen s helytelenül kereste és keresi ma is boldogságát. A ma boldogtalan emberének meg kell értenie:

- Az élet boldogságfakasztó édesanyja a jóságos Isten. Belőle vagyunk, mindenünk erről tanúskodik, örök nyugtalanságunk Benne nyer boldogságos békét, édesanyjai, istenszülei szeretet.

- Az igazi boldogság nem a pénz, az elismerés, a hírnév, a szerelem, de nem is az emberi megértés, simogató gyengédség, az önzetlen segítség, hanem a boldogság: szeretete mérhetetlenségében maga az Isten.

- Őt elérni, vele összelelkezni, összeforrva, önfeledt boldogságban élni, - nem könnyű dolog. Kemény, hűséges s szüntelen istenkeresés, istenkövetés eredménye az, de páratlan, mindenre érdemes kincs is. A ma emberének ezt kell elérnie! Szent Bernát szerint ez a boldogság létér, az idő, a világ kereteiben mozgó ember erőit. Új erő, lelkesítő, kiemelő erő kell ehhez. Erő, mely az Erőből, a Magasságból, a Mélységből: Istenből való. Ez pedig a jézusi kegyelem és a mindenható emberi akarat életegysége.¹⁰²

Igen, ez az élet, a boldogságos élet nyitja. Belőle fakad az alsó és felső ember békéje, a test és a lélek célirányos törtétese, az összes képességek és lehetőségek kiteljesedése, belőle fakad a boldogan szerető s a szeretve boldog, a jelen és a jövő hiánytalan teljessége. Kedves olvasóm, ne bolyongj hiába! Senki sem fog úgy szeretni és boldogítani, mint Jézus. Egyedül Őt keresd, Őt szeresd és boldog leszel.

Kedves Mrs. Mary Stez!¹⁰³

Pittsburg, XI

Levelét megkaptam. Én is boldog vagyok, hogy itt már azóta is misézhettem drága szüleiért; - no, meg magáért és a Többiekért is! - Köszönti a földije! A naptárt hétfőn Detroitban elintézem. Ismét már vasárnap, odamegyek és nov. 24-ig ott leszek. A címem: 8423 South St. Detroit Mich. Lencsés bácsi beszéljen a Plébános atyával. Ez a legjobb! Igaz szeretettel: F.K.Sz.

Mary Stez, 63 Paterson st. New Brunswick, N.J.

Kedves Mrs. Mary Stez!¹⁰⁴

Köszönöm mindkettejük levelét. Nem is hiszik, hogy milyen jól esik hűséges lelkük tanújelét olvasni. Én is viszonzni törekszem jóságukat. Itt is bensőn imádkozom szándékaikra.

Nagyon sajnálom, hogy nem bírunk vasárnap találkozni. Itt kell maradnom estig, mert csak akkor fejeződik be a Szentségimádás. Így csak hétfőn reggel mehetek South Norwalkra. Ott

¹⁰² Ez a bekezdés sajtóhiba miatt nem értelmezhető.

¹⁰³ Képeslap Mary Stezhez, New Brunswickba, Pittsburg. 1941. november 6. Király Kelemen hagyatékában

¹⁰⁴ Gépelt levél, Allentown, MFL Kriály Kelemen hagyatéka,

Ceruzával: 1941 nov. ben volt Brunswickon; jun. 8 (?) indul Európába

maradok szerdán reggelig. S ha nem jön közbe valami, akkor még aznap elmegyek Father Gáspárhoz, akinél egy kicsit kisegíték és vasárnap ismét az újságról beszélök náluk, azaz Passicon. Ha biztos leszek a dolgomban, meg fogom írni.

Azt megsugom lassan, hogy dolgozom azon, hogy New Brunswickon is legyen sajtó vasárnap. Talán június közepe fél. Amíg mástól nem fognak erről hallani, addig ne tudjanak róla. Nekem Father Medard írt erről s én azt válaszoltam neki, hogy ha jó néven veszik ott a munkámat, szívesen elmegyek. Majd meglátjuk, hogy mi lesz a válasz.

Ezt a levelet azért küldöm Special Delivery, mert holnap ünnep és félek, hogy nem kapná meg.

Köszöntöm mind a kettőjüket igaz szeretettel:

Allentown, 1942. május 29. Father Szaléz ofm.

Kedves Miksh mam & Mrs. Mary Stez!¹⁰⁵

A hajóról, 1942. jún. 10.

Az élet rohan, de az Isten örökös felettünk. Amikor már nagyon beborul felettünk,- ő teremt új fényt nekünk. - Így lett velem is.

Vasárnap még Allentownban beszéltem, estére Bridgeporton voltam, éjjel pakoltam, hétfőn már New Yorkban voltam, kedden nem jöhettem már ki E.I.ról és szerdán elindultunk.

Utunk szép volt, - mindenünkről gondoskodtak. Hiszem, hogy szépen érek haza. Lelkem és a szívem a régi.- Őrizzék meg emlékemet, mint én a magukét.

Igaz szeretettel: Father Szaléz. Ofm

Kérdőív egy amerikai magyar lexikonnak¹⁰⁶

1. Name: Father Kiss Szaléz / Francis De Sales Kish/ Ofm.
2. Place and date of birth: Szeged, 1904. július 27.
3. Name of Parents: +K. Ernő és + Halász Piroska
4. Profession: Ferencendi szerzetes, plébános
5. Education: Az universalis filozófiából rendi, tanári képesítem van.
6. Member of what organizations: Szent Ferenc Rend magyarországi, Kapisztrán Szent Jánosról elnevezett rendtartomány amerikai Komissariátjának a tagja.

7. Where and when did you publish article, pamphets and books?: Önálló munkám nem jelent meg, de közel kettőszáz cikkem és tanulmányom jelent meg a katolikus hit és erkölcs, a pedagógia és ifjúság -nevelés, valamint a magyar szociális kérdés tárgya köréből.

8. Kindly give detailed description of your life history. Szegeden születtem és végzetem elemi és polgári iskolámat, - ugyanott tettem különbözetit a gimnáziumból. 1920-ban léptem a Szent Ferenc rendbe, - ott végeztem el gimnáziumi, filozófiai és teológiai tanulmányaimat. 1928-ben szenteltek pappá. 1928-1934-ig Pécssett a Szeráfi Kollégiumban voltam gimnazista, jelölt ifjúságunknak prefectusa és spirituális. 1934. július 2-3-án a római Athenaeum Antonium által részemre előírt anyagból, a nevezett ferences egyetem rendi tanárai előtt, az univerzális filozófiából levizsgáztam s a rendi jog értelmében, Lector Provinciális lettem. 1934-től 1936. novemberéig a jászberényi ferences bölcséleti főiskola tanára és a növendékek magisztere, spirituális voltam. 1936. november 26-án rendi előjáróim Salgótarjában helyeztek egyházi és politikai nyomásra, amit a KORUNK SZAVÁBAN megjelent cikkem, a szociográfiai „KATOLIKUS JÁSZBERÉNY” váltott ki. (Ezt csak diszkrétén kérem használni!¹⁰⁷) Rendi előjáróim tanácsára 1937. február 7-én az Amerikai Egyesült Államokba, New Yorkba érkeztem MISSIOS munkára, amit a keleti és középanyugati magyar hitközségeknél el is végeztem. 1937. szeptemberben a new brunswicki Szent

¹⁰⁵ Kézzelel írt levél a hajóról, MFL, Király Kelemen hagyatéka, Talán az Ellis Island-on adta fel?

¹⁰⁶ New Brunswick, 1941

¹⁰⁷ A gépelt lapon ez a mondat zárójelben, tintával írva!

László Hitközség plébánosa lettem s vagyok a mai napig.

„Ebben az ősi magyar városban nekünk, magyar barátoknak is feladataink vannak...”¹⁰⁸

Mondotta beköszöntőnek P. Kiss Szaléz, aki hat év után most érkezett haza a háborús Amerikából egy diplomatahajón

Végtelen örömmel jöttünk Debrecenbe több mint százötven év után ismét. Érezzük, hogy a történelmi magyar egység érdekében ebben az ősi városban nekünk magyar barátoknak is komoly feladataink vannak.

P. Kiss Szaléz a debreceni új Szent László plébánia plébánosa mondja ezeket beköszöntőnek debreceni munkájuk elé.

Nem is mondhatnék mást, mint ami a rendemnek a szelleme: imádkozni és dolgozni jöttünk. Aki ismeri a magyar barátot az tudja, hogy a történelmi magyarságtól elválaszthatatlan. Nem keressük, ami elválaszt embertársainktól, magyar testvéreinktől. Hisszük a magyarságnak történelmi elhivatottságában ezekben az apokaliptikus időkben is s dolgozni fogunk tökéletes egységben mert csak ebben lehet átvészelnünk ezeket a viharokat egy jobb jövő érdekében.

P. Kiss Szaléz mosolygós, fiatal szerzetes 38 éves, 1904. július 27-én született, 38. születésnapján írta alá az adásvételi szerződést a plébániául és rendházul szolgáló Száraz Ferenc utca 10. számú házra. Megvan már tehát az ideiglenes otthona Szent Ferenc fiainak.

Szaléz atya életútja: 1920-ban lép a ferencrendbe, 1928-ban áldozópap, 1929b-1934 a pécsi Szeráfi kollégium igazgatója, 1934-37 a jászberényi rendi filozófiai főiskolán a szociológia előadó tanára. A Jászság életében nagy szerepet visz. Sok az ellensége, mert rámutat a jászsági nyomorra a „vad barát” 1937-ben elhagyja Jászberényt. Salgótarjánba kerül, ahol 350 acélgyári munkás lelkipásztorja. Itt érte legnagyobb megbízatása: az Északamerikai Egyesült Államokba kell mennie. Hat hónapra küldik s hat év lesz belőle. 1942 júniusában tér vissza a háború kellős közepén egy diplomata hajóval s most itt van Debrecenben.

Amerikáról kérdezzük. Készségesen felel, mindenről beszél s előttünk egészen széles távlatok nyílnak. Mindenkinek kellene hallania Szaléz atyát.

Miért kellett hazajönnie atyának? – kérdezzük.

Csak rövid ideig lehettem volna magyar, fel kellett volna vennem az amerikai állampolgárságot. Így inkább a hazatérésre gondoltam. A „Drottinghelm” nevű svéd gőzösön, a diplomatahajón jöttem haza. Tíz magyaron kívül 800 német, 125 olasz, 6 bolgár és 5 román jött haza a hajón.

Nem volt izgalmas a hajón?

Minden este nyugodtan tértünk aludni. Amint szürkülni kezdett az összes lámpákat meggyújtották és hatalmas fényszórók vakító fehérbe öltöztették a hajót. A távirászkok állandóan dolgoztak, távortartottak minden hadihajót a hajótól, amelynek állandóan jelezték irányát. Így történt aztán, hogy utunk alatt egyetlen hajót sem láttunk. Békés és nyugodt volt az út...

A kilencnapos hajóút után még sokáig a portugál fővárosban, Lisszabonban időztek a diplomáciai hajó utasai s onnan érkezett haza június 24-én Szaléz atya. Itthon aztán megkapta új beosztását a debreceni Szent László plébánia vezetését. Rövidesen beköltözik két páter társával együtt a Száraz Ferenc utca 10. szám alá s megkezdí a munkát Isten és magyarság érdekében, úgy ahogy hat éven keresztül távol a hazától, messze Amerikában munkálkodott...

Újból Debrecenben.¹⁰⁹

Szent Ferenc fiai még e hónapban immár harmadszor telepednek le Tiszántúl fővárosában, Debrecenben. Igen jelentős eseménye ez a háborútól és a tengernyi bajtól megpróbált magyarságnak. Ünnepe a magyar katolicizmusnak. Talán nem túlozzuk a dolgot, ha jobb jövőnk egyik hajnalcsillagának tekintjük ezt a letelepedést. Vajon miért? Egyszerűen azért, mert a történelem tanúsága szerint minden debreceni letelepedésünket egy-egy békésebb kor, építőbb

¹⁰⁸ Debreczen, 1942. VII. 28., 4.o.

¹⁰⁹ Magyar Barát: Ferences Közlöny: 1942. szeptember 15. XXII. évf. 9.sz. 135-136.o.

szellem jellemzi. Háborús időben telepedtek le őseink, de a béke munkásai és letéteményesei. Talán nem lesz fölösleges, ha történelem lapjait tanulság és okulás végett fellapozzuk.

Első letelepedés: 1332.

III. Endre váratlan halála mérhetetlen gyászba borította a magyarságot. Mindenki megérezte a vérünkéből és húsunkból való szent elődök és királyok kihalásának szomorú jelentőségét. Sajnos előérzetükben nem is csalódtak. Háborúskodásban, oligarchák hatalmi vetélkedésében, királyt választó belső küzdelmekben vergődött az ország. Róbert Károly, Vencel László cseh herceg és Bajor Ottó tülekedése a magyar trónért igen sok bajt zúdított hazánkra. A véleményében megoszlott országot ez alkalommal is a Szentszék okos, bölcs irányítása segítette át a nehézségeken. Róbert Károly kormányzása bizonyosságot tett e politikai helyessége mellett. I. Károly ízig-vérig magyarrá lett és a szent elődök lélek szerinti utóda igyekezett lenni. Az ő egyik hú embere, a Debreceni Dózsa ispán rokon, Péternek fia, Jakab vitéz alapította az első debreceni ferences templomot és kolostort. Fogadalomból, a trencsényi csata sikerének a Szent Szűztől való kieséséért. A vitéz győzött és hő lett ígéretéhez. Felépült Szűz Mária tiszteletére a templom és a kolostor úgy 1322 körül. Ekkorra már Károly király ura volt a helyzetnek. Jött és jönnie kellett a nagy lelki és nemzeti megújulásnak. A bölcs király helyes érzékkel nem a közelmúlt nagyjaiból választotta világi és egyházi apostolait, hanem a nép fiaiból, a harcok és győzelmek egyszerű napszámosaiból. Az egyházi élet újjászervezésénél is a két koldulórend tagjaira esett a választása nem egyszer, ha fontos egyházi méltóságok, megüresedett püspöki vagy érseki székek betöltéséről volt szó. Így kerültek az erdélyi, a boszniai és a váci püspökség élére a domonkosok, a kalocsai érsekséget és a nyitrai püspökséget pedig ferencesekkel töltötte be. A kolostorok számát nagyban szaporították hívei, hogy a kívánt lelki-kegyelmi fellendülés biztos legyen. A jövő nem cáfolta meg elgondolásaikat. A király és legjobbjai örömmel élvezték a megerősödött magyarság szellemi és lelki fejlődését.

Ezt a munkát Debrecen környékén az atyák nagyszerűen teljesítették. Munkájukról keveset tudunk a mindent felperzselő török dúlás miatt. Annyi azonban bizonyos, hogy Fráter György haláláig, 1522-ig megállták a helyüket és a protestánsvá lett város nem kívánta látni őket. Kettőszázharminc esztendő szolgálat után hagyták el kényszerből helyüket.

A második letelepedés: 1715.

Végtelenül szomorú idők jártak hazánk felett a tizenhatodik és a tizenhetedik században. Nincs eléggé kifejező szavunk e kor valós ecseteléséhez. Mindent megmond nekünk e rövidke kifejezés: török idők. Amíg a tiszántúli magyarság Szent Ferenc fiai nélkül élt, a nemzet a keserű és vérétiszívó zsarnokok uralmát nyögte. Nemzeti létünk jobbrafordulása elválaszthatatlan a magyar barát népét és hazáját szolgáló munkálkodásának szabadságától. Buda várán már magyar lobogó lengett akkor, amikor I. Lipót királyunk harmadik feleségét vezette oltárhoz Eleonóra, neuburgi grófnő személyében. A királyné méltó volt férjéhez és teljesen szívén viselte a török iga teljes összetörésének ügyét. Maga is fogadalmat tett a teljes győzelem kivívása érdekében. Hazánk Védasszonyának, a Szent Szűznek templomot ígért és ferences kolostort Debrecenben, ha az ország teljesen megszabadul az évszázados ellenségtől. Fogadalmát igyekezett hűségesen megvalósítani. De meghiúsulni látszott 1703-ban, az első próbálkozás alkalmával. A protestáns város polgársága egy emberként küzdött a szerintük megalázó és megcsúfoló terv ellen. Szavojai Jenő közbenjárására sikerült is rövid időre célt érniük. De már 1715-ben vagy meg kellett valósítaniok királyi uraik akaratát, vagy le kellett volna mondaniuk régi vágyuk teljesüléséről, hogy szabad királyi város lehessen Debrecen. Győzött bennük a jobb belátás. Szabad királyi város lett Debrecen, s helyet adott először falain kívül, majd később falain belül Szent Ferenc fiainak. Kálváriás, hosszú őt vezetett a Szűz Mária templom és klostrom befejezéséig. Fél századnál több idő kellett ehhez. De a török idők legendás hősei, a gyöngyösi kolostor atyái állták a vihart. Béketűrés, alázat és szelídség volt győzedelmes fegyverzetük. Az egykor csudálatos állatoknak csúfolt atyák munkája, igaz

keresztény élete megpuhította a másvallású polgárok szívét, s a hivatalos város is többször segítette őseinket, hogy templomuk, kolostoruk végre is elkészüljön. Sajnos, nem sokáig örülhettek türelmes életük gyümölcsseinek. A szerencsétlen kalapos király, II. József rendelete értelmében 1788-ban másodszer hagyták el Debrecent.

Harmadik letelepedés: 1942.

Ki bírja szívszorulás nélkül át és átgondolni azt a másfélszázados történelmet, amelyben benne foglalhatik az út török betörés, II. József terveinek kudarca, a francia forradalom és a napóleoni idők bizonytalansága, a reformkor lelkesedése és a szabadságharc leveretése, a megtorlás és a megbékélés kora, s mindezek után a világháború tengernyi áldozata, a forradalom és a megcsonkítás kínja? S ha ezeket mind átélmeledtük, vajon méltányoljuk-e eléggé a reánk zúduló, jelenlegi feladatokat? Felmérjük-e a követelményeket, melyeket az új rend kialakulása ró nemzetünkre? ... Letagadhatatlan, hogy jövőnk biztosítása és Gondviseléstől nekünk szánt feladatok teljesítése még rengeteget elrejt előlünk. Nem fölösleges ebben időben a több ima, a több munka legjobb nemzeti múltunk és évezredes, szent hitünk útmutatása szerint. Ez a nemzetet és jövőt biztosító feladat lebegett a legendás hírű dr. Lindenberger János, debreceni prépost-plébános és a két testvér rend tartományfőnökei, P. Badalik Bertalan és P. Schrotty Pál főatyák előtt, amikor közös akarattal lehetővé tették, hogy mind a domonkos, mind a ferences atyák újból letelepedjenek Debrecenben. Huszonnyolcezer katolikus régi vágyát teljesítette az egyházmegyei és rendi megegyezés. Reméljük, sőt biztosra vesszük, ogy a példás múltat, ha jelenbe igyekszünk ott építeni, akkor biztatóbban tekinthetünk jövőnk felé. Szent István és Szent László szelleme ma időszerűbb mint valaha. S aki igaz magyar és őszintén keresztény, az csak örvendezhet azon, hogy a fegyverek zajában szentélyek épülnek és kolostorok kápolnáiból száll égbe a könyörgés a békét és boldogságot hozó győzelemért. - Harmadik letelepedésünk, íme, ebben a szellemben történik. Vajha, századokig imádkozhatnának és dolgozhatnának atyáink a békés haza boldog Debrecenjében!

A könny és mosoly hőse¹¹⁰

A keresztény élet lényege az evangéliumi élet. Az evangéliumban Krisztus Urunk élete és tanítása maradt reánk nem okulásul csupán, hanem követésül. Aki Krisztus gyermeke kíván lenni, pláne igaz követője s benső barátja, az a lehető leghűbb követésre, az evangéliumban foglalt krisztusi élet szószerinti pontosságú utánzásra törekszik. Nem túlzás azt állítani, hogy az evangéliumi keresztény életet senki sem élte meg teljesebben, kifejezőbben Assisi Szent Ferencnél. Igaza van az ő rajongóinak, amikor fennen hirdetik életéről, hogy az evangélium legérthetőbb magyarázata. Benne nincs homály, nem okoz kételyt, hanem él és éltet, életre lelkesít s megkönnyíti, édessé varázsolja azt ami előbb még lehetetlennek tűnt fel. Az emberi életnek nincs még egy olyan ellentéte, mint a szenvedés és a vidámság. S lám, az evangélium hű mintázójának, a Keresztrefeszített, átítatja azt. Olyan természetesen leljük meg ezt a kettőséget életében, hogy alig vagyunk képesek a magunk okulására azt elemezni, kézenfekvővé, érthetővé tenni. Mégis meg kell próbálnunk, mert szükségünk van rá. A szenvedés hovatovább elborít bennünket, és elhal a dal ajkunkon, megfagy a mosoly arcunkon... Valami hangtalanul azt imádkozza bennünk: - Jöjj, ó jöjj Isten szegénye, s taníts meg szenvedni- örvendezni minket!

A Keresztrefeszített nyomában

Amikor az apuliai úton találkozott Ferenc a titokzatos Istennel, élete teljesességgel átértékelődött: ami édesség volt előtte keserűséggé változott. A Szent Damjánó nevezett templomocskában maga a Keresztrefeszített, a világot megváltó Úr Jézus hívta fel figyelmét az építő életre, mert romokban hevernek az isten-szentélyek, a templomok és a lelkek. S Ferenc épít anyagban és lélekben. Minél eredményesebb a keze munkája, annál fényesebb a saját lelke, végül is

¹¹⁰ Katolikus Figyelő: Debrecen, 1942. október, VIII. évfolyam, 10. szám, 5-6.o.

rádöbben, hogy a világ legrozogább templomainál is düledezőbbek a lelkek: nincs erő bennük, diadalmaskodik rajtuk a bűn, ragszítja fűzi őket a sátán és ami a legszomorúbb, otthon érzik magukat a világban s nem érzik az isteni szeretet hiányát, sőt gyűlölik, tépik, marják egymást...

Isten Szegénye és az emberek Szerelmese szinte felnyögött az új megismerés nyomán. A kereszt tövében keresett vigaszt és eligazodást, s nem hiába. Feltört ajkán a szentferenci új imádság, mely lelkét a legszebben és a legérthetőbben fedi fel:

- Imádunk téged, Krisztus, minden szentélyedben, amik az egész földön vannak, és áldunk téged, mert szent kereszted által megváltottad a világot!

A „szentély” nemcsak a templomokat jelzi és jelenti, hanem a lelkeket is, akik a nagy világon élnek szétszórva, bűnökben elmerülve... Minden szentélyben imádja és áldja a megsértett Istent és engeszteli a megváltó Jézus Krisztust. Az imádás és engesztelés élteinek tengelye, ezért lesz szegény és alázatos, ezért imádkozik éjjel és nappal úgy hogy Celanoi Tamás szerint „nem annyira imádkozik, mint maga a megtestesült imádság”, ezért űzi és fékezi a „szamar testvér”, s hajtja törekény testét a lélek igájába az evangéliumi tanácsok által, ezért kíván részt vállalni a Megváltó lángszerelméből alvernai esdeklésében és végül ezért osztja meg az új megváltás minden kínját a felfeszítettel, viselvén testén a megváltó szenvedés szent sebeit. Szilveszter testvér, a Szeráfi Atya kortársa lángolókeresztet látott Szent Ferenc szájából az ég felé törni. A láng keresztnek éle az égig ért, míg két karja átölelni látszott az egész világot. Nagyszerű képe ez a szentferenci szenvedés-szeretetnek. Szenvedni, hogy az Égnek dicsősége és a világnak üdvösség adassék. Milyen boldog az a lélek, amelyiknek sikerül a szent sebekkel ékes Ferenc Testvér nyomába lépni s így Krisztus igaz tanítványává lenni!

A nagy világ énekese

A minden porcikájában Krisztus szenvedéseit megosztó Szent Ferencről írta nagyon találóan Carducci: „harmónia minden gondolata és minden érzelme ének.” Valóban semmi sincs benne a bűnkozta föld diszharmonijából. Idegen nála a testi vagy lelki ecetesedés. Minden ünnepele benne, s minden ujjong. Szent Bonaventúra szerint: „könnyesen és túlradó örömmel” élt, dolgozott és halt meg... Senkise tud számot adni arról, hogy mikor kezdődött ez nála, és hogyan fejlődött. Csak annyit tudunk, hogy amikor Krisztussal találkozott és őt követni elhatározta bármibe kerül is, akkor már felcsendül a dal lelkéből és szépül körülötte minden. Gondoljunk arra a megrázó órára, amikor az assisi püspök előtt kitagadja atyja és ő fennhangon imádkozza el a maga Miatyáncját:

1. „Eddig Bernardone Pétert neveztem atyámnak, most már csak egy atyám van: MI ATYÁNK, ki vagy a mennyekben!”

S kevesen fontolták meg, ami ez után történt vele, hogy alig fért benne a felszabadult ember boldogsága, s amint ilyen lelkiállapotban vándorolt kicsi kápolnája felé, hát boldogan énekelt. Majd meg rablók kezébe került, akik kilétét tudakolták, s ő nagy ámulatukra így mutatkozott be:

2. „A nagy Király követe vagyok!”

Ez a nem evilági fölény felingerli a betyárokat, s az árokba taszítják, mondván:

3. „Pihenj paraszt, Isten követe!”

Erre ő még nagyobb lelki örömmel telik meg, és franciául énekel, ami nála legmagasabb foka a belső örömmek.

Ez mind igaz, csak nem a tény magyarázata. Miben keressük tehát annak a természetben otthonosan mozgó, mindent megértő és megérző, mindent megnemesítő és megbékítő művészetnek a nyitját, amely olyan sajátja mint senki másnak? Azt hiszem akkor közelítjük meg leginkább a valót, ha meggondoljuk, hogy benne a büntelenség, a bűnnel való leszámolás s egyben a legmélyebb megtisztulás érdemel ki Istentől olyan fényt, amely a valót látja, a létezőkben az Alkotó remekét, sőt megsejti és magárhoz öleli bennük az Istent magát. Nem a teremtményeket rajongja körül, hanem sokkal inkább bennük a Teremtőt, akit oktalanságukban és ösztönösségükben is jobban dicsőítenek, mint az emberek. „Csodás erejű és bőséges édességű szeretettel” fordul minden

teremtény felé Szent Bonaventúra szerint, s minden, de minden az ő testvére vagy nővére. Egészen különös módon uralkodik felettünk. A velencei mocsaraknál együtt énekel a madarakkal, majd amikor elérkezik a zsolozsmázás ideje, kis nővéreit csendre inti és társaival buzgón imádkozik. Végül megint együtt dicsérik az Urat. Porzinkulában megszelídíti a hollót, Gubbióban a farkast, Alvernán szerződést köt sólyommal, hogy pontosan felébredhessen Istent dicsérni és az embertestvérekért könyörögni. Beteg gerlicéket melenget és gyógyítgat, s méheket borral és mézzel erősíti a tél kemény hidegében. Gondja van a kukacra, a virágra, még az útszéli kóróra is. S mindenre lélekkel, édességgel, és utolérhetetlen kedvességgel. Amikor már minden énekel körötte, akkor maga ragad két fadarabot, s köszönti a nagy Teremtőt, majd meg édes együgyűséggel az angyalok dicsőítő énekét szeretné hallani, s megtudni, hogy az milyen. Megjelenik erre az égi küldött és égi melódiákat hallat. Ferenc Testvér szinte felnyög a bódító örömtől és esedezik:

4. „Elég, elég!”

Ezek igaz mélységek és ritkán lelhető valóságok! Rendkívüliségük akkor domborodik ki igazán, ha a könny és mosoly hősenek életét így fogalmazzuk meg: szenvedve énekel és énekelve szenved. Ez a krisztusi élet legízesebb gyümölcse, ez az evangéliumi élet emberileg elérhető teljessége. Boldog, aki nemcsak megéri, hanem meg is cselekszi.

Életünk fele van gonddal, bajjal. Kevés a békés és sok az idegesség belül és kívül. Házaink, otthonaink feldúltak „lelkileg”, társadalmunk „szelleme a gyűlölet és az okatlan rajongás végletei közt hánykolódik. A messi frontok poklát mi hovatöbben itthon pokolként szenvedjük... Nincs ez jól így! Nem az Isten akarata ez, s valljuk meg, hogy keresztény életünk dicstelensége is egyben. Változtassunk rajta Szent Ferenc példájára, és pedig így: 1. forduljunk jobban Isten felé, 2. szabadítsuk fel lelkünket a bűn és az ösztönök rabságából, 3. zengjen imádat és dicséretet bennünk és családjainkban kicsi és öreg, egészséges és beteg, szegény és gazdag egyaránt, 4. vállaljunk részt Krisztus megváltói szeretetéből és szenvedéséből, méregessük az ő szívéhez és az ő keresztjéhez a magunkét, 5. járjunk a nagy világ útjait lelkesen, felszabadultan s lessük meg a parányok nagyokat megszégyenítő életét... A többi már magától jön.

Kedves Olvasó, ne siesd el a dolgot. Olvasd és gondolt át újból az öt tanácsot, mintha Isten szegénykéje mondaná neked, s próbáld meg azokat ma és ne holnap megélni és magadévá tenni.

A felekezeti béke érdekében¹¹¹

P. Kiss Szaléz debreceni ferences házfőnök-plébános előadása a debreceni diétán.

Elismerem, hogy minden szubjektivizmus nívótlanít. Ma mégis meg kell engednem magamnak egy kis „Személyeskedést”. Olyan értelemben, hogy megértetni kísérlem az okot, amiért a felekezeti békéről tartok előadást.

2. A szegedi gondolat 1918- és 19-es szolgálata idején köztünk, szegedi fiatalok közt hírehamva sem volt a felekezetieskedésnek. Pedig voltak ott a katolikusok mellett reformátusok, evangélikusok is.

3. Az Amerikai Egyesült Államokban mindig együtt tudtunk dolgozni másvallású testvéreinkkel a magyar célok érdekében. Versengés nem volt az elsőségért, a felekezetieskedésnek még az árnyékát is kerültük. Köztünk nem maradhatott meg az, aki mások vallási meggyőződését érinteni próbálta. Ott a legemberibb szellemben volt igaz: „A vallás magánügy!”

4. Nem utolsó ok az, hogy katolikus pap vagyok és magyar barát. - Nem lehetnék az örök Főpap Jézus Krisztus munkatársa, ha nem érteném meg és nem venném halálosan komolyan főpapi imáját: Szent János evangéliuma 17,11 és 21, 23. (felolvassa). !”-ot a De nem lehetnék az Isten Szegénykéjének, Asszisi Szent Ferencnek sem igaz gyermeke, ha nem vallanám és élném szellemét: a „Pax et bonum!” a békés boldogságos béke életét.

Ezek alapján itt vagyok és megpróbálom a „lehetetlent”. Ugyebár furcsa kijelentés? Pedig igaz. A

¹¹¹ Az egység útja, I. évf. 1.szám, 1943. január, 26-27.o.

béke ugyanis Krisztus égi ajándéka, míg a nyilvánosság bizonyos fokban az utca ereje! Itt mi a békét akarjuk munkálni a nyilvánosság igénybevételével. Ez nem kis ellentmondás. Azonban, ha ez közösségi nyilvánosság ki tudja magából zárni az utca szellemét, képes hozzásimulni a Béke Fejedelméhez, Krisztushoz. Akkor ha a nagy tömeg részére nem is lesz sok eredménye ezeknek az előadásoknak, magunknak minden bizonnyal a hasznunkra fog válni.

Alapértelem az olyannyira fontos béke, s főleg a felekezeti béke érdekében a következő: Aki nem építi a béke országát Krisztussal, az rombolja azt a Sátánnal.

A béke szempontjából mindegyikünk vagy Krisztussal vagy a Békétlenség Fejedelmével dolgozik.

A béke ugyanis az isteni Gyermekek hozománya. Karácsonykor zengette angyalaival: „Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség a jóakarátú embereknek.” (Lukács 2,14) De az ő ajándékaiként hagyta itt a békét nekünk: „Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek: nem miként a világ adja, adom én nektek.” (János 14,27.)

Ha minden rossz forrásával, a Sátánnal nem kívánunk szomorú jelenünket és nagyon bizonytalan jövőnkét még jobban megnehezíteni és kétségesebbé tenni, akkor mindegyikünk komoly feladata a békét, és különösen a felekezeti békét Krisztussal munkálni. Ezt elérhetjük és megcselekedhetjük három úton:

1. A magyar józanság segítségével először. Tanuljunk meg édes véreinktől a mélyre nézni... Az őszi vagy tavaszi vetést vizsgáló, váró magyar tudja, hogy a búza nem rozs... A dolgok, és tárgyak közt különbség van. Így az emberek és vallások és a vallások között is... Szülőt és hitet nem választ az ember magának, ez a Gondviselés döntése. A hitbe a legtöbben beleszületünk, s nem választjuk magunknak. - Aki ezeket megérti, s ellene beszél vagy cselekszik, az mindenki lehet, de nem józan eszű magyar. Nem is tehet ezért senki különbséget ember és ember között, magyar és magyar között a vallás szerint. Mert nincsen magyar hit, magyar Isten, s nincsen magyar vallás. Még a kálvinizmus sem az, úgy hozták be hozzánk, mit előtte 500 esztendővel a katolicizmust. Mind a kettő behozott és elfogadott vallás és nem magunkkal hozott valami az őshazából... A béke közöttünk egészen bizonyos, ha megszűnik az okatlan magyar osztályozás a vallásbongészés alapján...

2. A műveltség nagyon elősegíti a felekezeti békét. A szakviták eldöntéséhez szaktudás szükséges. A hitbeli viták eldöntéséhez pedig hittudomány, amely a tudományok legszélesebb és legmélyebbreható tudománya. Aki ezzel nem rendelkezik, az ne szóljon a hit és vallás kérdéseiről, mert többet árt velem, mint használ. Ősi katolikus elv: „A hitről és titkairól ne vitatkozzatok, mert ritkán végződik a lelkek kára nélkül.” De a legtöbbször másokban is kárt tesz az okatlan vitatkozó, ami már nemcsak a hit ellen, hanem a szeretet ellen való véték is. Ha azután mégis vitatkozni akarok, legyen annyi műveltségem, hogy akiről beszélek, amikről véleményt mondok, azt az illető személy vagy közösség tanforrásaiból tanulmányozzam. Nem lehet a katolicizmust a másvallású vallástan könyvekből helyesen megismerni... Erről személyes tapasztalat győzött meg bennünket. Ugyanis a béke kedvéért nem júliusban jöttünk ide, hanem októberben, amíg a letelepedésünk elleni tiltakozások rendeződtek. Ez az idő jó alkalmul szolgált arra, hogy felkészüljünk debreceni munkánkra nem a hitviták szempontjából, hanem a méltányosság alapján: nem is érinteni azokat a tanokat, amik a felekezeti békét sérthetnék, azaz, hogy úgy hirdessük Krisztust, hogy vele másokat ne bántsunk. - Viszont egészen bizonyos, hogy a protestantizmust sem fogja senki sem megismerni teljesen, a katolikus vallástan könyvekből. És pedig azért nem, mert az elemi oktatásnál nem is érintjük azt, a középiskolánál is csak néhány oldalon az egyháztörténelem és a hitvédelem kapcsán. Hiszem és vallom, ha a felekezetek lelkészei, tankönyvei leginkább saját hitelveik és azok gyakorlati alkalmazásával foglalkoznának, nem lenne annyi súrlódás a felekezetek között. Azt pedig mélyen és határozottan elítélem, amikor más felekezetek dolgait viszi valaki az isteni ígértetés terére. Ez mindig csak rombol, sohasem épít. Magam sohasem fogom a magam plébániájához tartozó pap- és rendtársaimnak ezt megengedni. - Mi teljes mélységében valljuk, hogy a műveltség kötelez, a keresztény műveltség még inkább! - Ha

igazán kiművelt fejű magyarok leszünk, amint az Széchenyink szorgalmazta, akkor biztosan kevesebb lesz köztünk a felekezeti torzsalkodás és megtermi gyümölcsét a krisztusi béke.

3. A felekezeti béke legbiztosabb öre és biztosítója az igazi keresztény élet! - Krisztus Urunk mondotta: „Azért jöttem, hogy ti éljétek, s éltetek teljesebb legyen!” A teljesebb élet, az abundans vita a kereszténység igazi célja. Az élet maga Krisztus: „Én vagyok az út, az igazság és az élet!” Aki szerinte él, biztosítja a krisztusi békét önmaga és környezete számára. A békétlen ember kiszakadt Krisztusból, s már nem is keresztény cselekedetei szerint. Mert a keresztény élet kezdete és vége a béke; de a bölcsőben kezdődő és a sírig kísérő békét a szeretet biztosítja. Szeretni pedig szent kötelességünk. De nemcsak istent kell szeretnünk, hanem még ellenségeinket is. Jót kell tennünk velük és imádkozni tartozunk értük Krisztus tanítása szerint. Tehát a gyűlölet, a békétlenség, a sértegetés, a másnak való ártás, - mert ő másvallású – homlokegyenest ellenkezik a kereszténységgel, megtagadása Krisztusnak és szellemének. Ennek az életfelfogásnak és eljárásnak az írmagját sem tűrhetjük meg magunkban, ha fajtánkat és hazánkat pusztítani nem akarjuk. - Nincs nekünk más feladatunk a felekezeti béke érdekében, mint igazán keresztény életet élnünk!

Ezek életelvek, irányelvek. Ha valakinek lenne kérdése hozzám ezek „ezek aprópénzre váltása”, azaz megvalósítása szempontjából, szívesen állok rendelkezésre. (Az előadásról hosszan számolt be a Debrecen c. lap 1942. dec. 15. száma).

Debreceni élmények¹¹²

Nyíregyházi találkozó.

Verőfényes őszi nap volt október 10-én. Hiába kezdtek hulldogálni a rőtpiros őszi levelek, az Élet új utakat jelölt az élőknek. Hiába minden okoskodás: a debreceni letelepedést az Isten, a mindenen diadalmaskodó Élet akarta. Az isteni tervnek keresztülvivői ez ízben a nyolcadik évszázada hivatásukat teljesítő két testvér rend, a dominikánusok és a ferencesek.

Ősi szokás szerint a két testvér rend egyhelyütt gyülekezett. Közös imádság és közös összefogás jegyében indultak új munkahelyükre. Ez a hely a jelen esetben a Nyírség szíve, Nyíregyháza lett. Ó, micsoda lázas készülődés, micsoda sürgés forgás töltötte be az egész házat. Lett is rend, mire megékeztek a várvavártak.

Nagyszerű nap emlékeként él mindegyikünkben, akik szerencsések lehettünk együtt lenni.

Történelmi kezdet Debrecenben.

Az Úr ezerkilecszáznegyvenkettedik esztendejében október tizennegyedik napján, a gondviselő Atyától csak jóságos kedvében osztogatott, júliust megszegyenítő, fénnel és meleggel gazdagított nap kora reggelén, a „Mátyás király sínautóbuszon érkeztünk meg Debrecenbe. Dr. Bánáss László, debreceni prépost plébánossal az élet küldöttség fogadott bennünket. Az üdvözlésekből és a válaszokból egy kívánczik a krónikás tollára: Elérkezett az örömnep és a történelmi újrakezdés napja... Hála a jó Istennek, ha nem hamarabb is, de végre most megengedte ezt érnünk... A város, az egyházmegye, sőt az egész ország szeme rajtunk: Debrecennek tanítania kell!...

Bevonulás a Szent Annába.

„Ember tervez, isten végez”. A magyar katolikus úri ember mindenre tekintő finomsága tervezte azt, hogy autónk fogunk bevonulni, nehogy oktalan megrökönyödésre adjunk okot a nagyszámú tarka és barka barát-sereg bevonulásával. Azonban amíg a történelmi szavak elhangzottak az állomás fogadóiban, az autósok rosszat sejtette, s gyorsan besiettek a nagy plébániára, ott vártak meg bennünket. Így a történelmi bevonulás az ősi szokásokhoz híven, „az apostolok lován” történt. Senkinek sem ártott!

Hálaadás és eskütétel.

¹¹² Magyar Barát, 1943. február 15. XXIII. évf. 2. sz. 29.o.

Csáky bíboros fölséges alkotása, a debreceni Szent Anna-templom nagyon szűknek bizonyult, fölséges színekben pompázó új ruhájában is szürkének érezte magát a nap és a pillanat jelentőségéhez. Jelen volt Debrecen katolikus társadalmának minden neves és névtelen nagysága. Vezető és vezetettek, urak és szegények, galambösz aggastyánok és csillogó szemű gyermekek... Ámulva nézték a várvavárt valóságot: Itt vannak újból az atyák, itt vannak lelkünk és szent magyarságunk közel hétszázötven éve fáradhatatlan munkásai... Hála érte néked, Jézusunk, és neked, édes Nagyasszonyunk!...

Dr. Bánáss László vezette főpapi díszben az atyákat és a vendégeket a szentélybe. Egész egyénisége megismerhető lett mindenki előtt. Végtelenbe ívelő felelősségtudat évezredekkel számoló, Istenbe kapaszkodó liturgikus méltóság, fennkölt, mindenkor fegyelmezett, úri hang és páthosz a beszédben, szinte utánozhatatlan tekintélyszugárzás az esküvétel pillanatában... Valóban a történelmi vágyakat jelenbe építeni képes ember, katolikus főpap típusa. Mi sem természetesebb, hogy a két újrakezdő házfőnök-plébános, P. Juhász László, O.P. És P. Kiss Szaléz, O.F.M. is tüzet fogott, s az eskü hangjai betöltötték a templomot, még inkább a jelenlévők boldogságtól szorongó lelkét.

Nyilastelepi fogadás.

Csak a lelkében romlatlan nép, a minden modernségen és üldözésen diadalmaskodni tudó hívók képesek olyan fogadtatást rögtönözni, amiben nekünk volt részünk, ferenceseknek a vasutasok szárnyaskerékkel és kettőskereszttel ékes Debrecen-Nyilastelepi temploma előtt. Ide kevés a szó, mégkevesebb a betű. Igazi nagy élmény volt ez. Gyermeke, édesen könnyező nénikék, nyughatatlan, lelkes izgalomtól fűtött fiatalok, egymáshozsimuló ifjú párok, komoly urak, egyházi méltóságok és városi, állami vezetők, mind egyet éreztek: itt történt valami... Valóra vált az Isten emberek szívében imádságosan fogant akarata... Isten észíve szerinti népe tett itt igazik csodát...

A prépost-plébános és a főatya beszéde, valamint a plébánosi bemutatkozás ezt igazolták. Ha azonban lett volna valakiben bizonyos, titkos kétely a jelen őszintesége iránt, bizton elpárolgott belőle a nyilastelepi iskola udvarán. A nívós ünnepély, az a tiszta és becsületes, magyar lelkesedés, amely szavalót, műénekest, magyar négyest és a nagyszerű énekkar protestáns és katolikus szereplőit megihlették és művészetük legjavának nyújtására készítették, nem tűrt semmi bizalmatlanságot. Itt meg kellett győződnie mindenkinek: Évezredes magyarságunk és keresztény szellemünk romlatlanul él magyarjainkban, népünkben, s ördögi átok, pokoli rontás rajtunk a széthúzás, az egymás-lebecsülés, pláne a nemzetünket sorvasztó gáncsoskodás. Nem magyar az lélekben és életében, akinek még ma sem volt elég az ékverés, az elsőrangú és a másodrangú magyarság bomlasztó kórságából... Az ünnepélyt a két testvér rend közös fehér asztalnál fejezte be. Magyar vasutasok kis bográcsaiból ettünk magyar pörköltet, és jó emberek töltötték poharainkba az Istentől áldott magyar föld kincses nedűjét.

Júlián Barát, honunkat megmentő Kapisztrán, legyetek itt velünk!

Válasz Boross Dezső református theológus úrnak.¹¹³

A januári posta érdekes és megtisztelő folyóiratot hozott a debreceni FERENCES RENDHÁZ címére, a debreceni református theológus gyülekezet lapját a Közlönyt. Érdeklődéssel vettük a lapot kézbe s hamarosan megtaláltuk a nagy véres felkiáltó jelet, melyet bizonyára olyan valaki tett a cikk mellé, aki fel akarta hívni a cikkre a figyelmet. Észrevettük a nevezett cikket, mely a katolikus szentek tiszteletével kapcsolatban Kaszap István ügyével, az ügyel kapcsolatosan szerepeltetett református közleményekkel foglalkozik, így a cikk kettős irányú: véd az új bálványimádástól és ellentmondást nem tűrő hangon jelenti ki, hogy az illetők sohasem voltak igazi reformátusok, akik Kaszap Istvánhoz fordultak.

Mi legyen a mi válaszunk, ha már megtisztelték a lappal és a vörös felkiáltó jellel? Talán holmi oktalan vita? Ha ez nem látszik is céltalannak teológiát végzettek és most végzők között, mégis elküldjük azt, mert a kérdések tudományosan régen eldöntöttek, legalább a magunk részéről.

¹¹³ Katolikus Figyelő, 1943. március

Katolikus hittétel a szenteket megillető tisztelet a hozzájuk való könyörgések helyessége és ereklyéiknek tisztelete. Az a teológus, aki nagyjából is ismeri a második századbéli *Marlyrum Policarpil* és Szent Ágoston nagyszerű fejezeteit a szentek tiszteletét, bálványozásnak hitt célok ellen, avagy csak egyetlenegyszer elolvasta Pázmány Kalauzának idevágó részeit, az bizonyára nem fog így foglalkozni ezekkel a katolikus tanokkal és dogmákkal. Egyéni véleménye lehet ugyan, de sem a Bibliából, sem az egyház Legnagyobbinak irataiból, de még a józan észből sem fog merni leírni olyan érvet, amely tudományosan elvetné a fenti tanokat. A jóratörekvő cikkírónak is szabadságában áll csak a legutolsónak említett forrás, Pázmány Kalauzának **tudományos** megcáfolása. A mi hitünk nem oktalan és nem felületes, de nem is csak kényelmes hit. Évezredek edzették azt. Dacol is az esendő emberi balvéleménnyekkel. Ezzel a hittel szemben semmi mást nem kérünk, mint annyi tiszteletet, amennyit minden református elvár a maga hitével szemben. Gyakorlatilag ez annyit jelent, **ne igazságon bennünket egymás hite,** s ne mások hitéről írjunk a magunkéi számára.

A régi latin közmondás szerint lehet csak megérteni a cikkíró elfogultságát: *Timso unita libri leeferom, azaz lélek az egyszempontú embertől.* Ő sem állít mást, mint amit megtanult, vagy amire szemét rászoktatták. Különben nem írja ilyesmiket: Ezrek és milliók keresik és tisztelik, lekenyerezik és kényszerítve védik ezeket a közbenjárókat. **Néha visszatér az egészség, megmarad a vagyon, előkerül az elveszett pénz, és a Sátán jót nevet a markába.** Vagy másutt: »Tanúként elfogadnak mindenkit, akinek akár csodálatos módon zsír csepegett a bödönjébe; akár csodálatosan megkerült egy hét múlva az elveszett 180 pengő, akár csodával határosan megtelt tejjel a tejeskannája: akár... Hagyjuk, kár folytatni. Nem azért, mert kételkednénk az események megtörténtén, hanem mert az író képtelen megérteni még a saját isteni Mesterét is. Jézus mondotta mindannyiónknak.

***Aki kicsiben hű, az nagyban is hű,
Aki kicsiben hűtlen, az nagyban is hűtlen.*** «

Hol van a cikkíró attól a lelki nemességtől, amely elengedhetetlenül szükséges, hogy az élet tengernyi kis bajában bennünket ért segítségeket megértse. Nem éri, nem érheti a Szentek abbéli jóságát, hogy van türelmük és fogyhatatlan szeretetük kis bajainkban is segíteni. Ez a jeles jezsuita atya sem akart mást a sok jelentéktelennek látszó eset, imameghallgatás leközlésével mint meggyőzni a bajban és gondban elmerülteket, hogy gondviselő istenünk vérünkéből és fajtánkból valót emeli magához, hogy egy értünk könyörgővel több legyen az égből.

Legyen nyugodt a jóratörekvő cikkíró, mi nagyon komolyan mérlegeljük közel kétezer esztendő hitünk építő és romboló tényezőit. Szeretjük is annyira hitünket, hogy megvédjük, azt elsősorban a magunk körében előforduló túlzásokkal szemben. Kaszap István ügyében nekünk nem kell félnünk, semmi sem fenyegeti hitünket, az ügy jó kezekben van.

Ami viszont a református, vagy jobban mondva a protestáns testvérek neveinek közlését illeti, kissé bajos dolog, azon egyszerű oknál fogva, hogy az illetők olyan zaklatásnak legyenek kitéve, amilyent senkinek sem okozhat a lelkiismeretes szerkesztő. Inkább elviseli a gyanúsítást, hogy talán nem is igaz az egészről semmi. A Kaszap István »szövetereklét« megbecsülő református igazhívőségét nagyban kétségbevonja. Pedig nem is olyan csodálatos esemény az. Kint az amerikai Unióban történt egy eset. Protestáns és katolikus papok jöttek össze a bridegeporti katolikus plébánián nagyfontosságú események megtárgyalása végett. Várakoztunk egymásra. A magyar függetlenséggel kapcsolatban Kossuth Lajosra terelődött a szó. Erre föl pattant Falher Csernitzky és fennhangon így szólt:

■ Ad vocem Kossuth, van egy nagyszerű Kossuth relikviám, meg akarják az urak tekinteni?

■ De mennyire! volt a lelkes válasz.

■ Elő is került a féltve őrzött pénztárca és Kossuth-irat. Kézről-kézre járt. A nagy csodálkozásban alig vettük észre, hogy szinte remeg az izgalomtól azt egyik idős református

lelkésztársunk. Kezébe vette a pénztárcát, megcsókolta, a szívéhez szorította s ezt mondotta:

Ó, Kossuth, belőled élünk még ma is, légy velünk!.....

Vajjon a cikkíró szerint bálványimádást végzett ez a tiszteletes, öreg református lelkész? Pedig higgye el nekem, amin szemtanúja voltam az esetnek: ritka az a katolikus, aki nagyobb átéléssel és teljesebb hittel fordul az ő szentjeihez erőért és segítségért, mint a lelkész úr tette Kossuth ereklyéjét szorongatva. Meg kellene jobban ismerni a másik oldal őszinte és évezredes hitét és hitbeli gyakorlatait is és azonnal szerényebbek lennének a bírálattal és az elmarasztalással. Ma ez fokozottabban kötelességünk, mint bármikor. Ki tudja, mit hoz ránk a közeli vagy a távolabbi jövő? Annyi bizonyos, hogy a kereszténységet létalapjaiban érheti halálosnak szánt támadás. Mi katolikusok ezt érezzük, erre felkészülünk. Az is bizonyos, hogy ilyen időkben nagyszerű segítséget merítünk megszámlálhatatlan vértanúink hősiességéből, szentjeink emberileg megmérhetetlen lemondásaiból.

Végül arra, hogy református lelkipásztor Káldi bibliát idézett és nem Károlyi-fordítást, ismét személyes tapasztalásból válaszolok számos azoknak a protestáns lelkészeknek a száma, akik kitűnő jegyzetekkel ellátott Káldi-fordítást használják.

Egyben minden bizonnal egyek vagyunk, a Szentlélekhez való fohászkodásban. De a szándék kissé másképp alakul náluk, így:

Szentlélek Isten, értesd meg minden testvérünkkel, hogy amint a teremtő ige iránti szeretetünket nem csökkenti, ha szeretjük, becsüljük és használjuk teremtményeit; a virágokat, a gyümölcsöket és mindent, éppúgy nem *csökkenti tiszteletét és közbenjáró elsőségét*, ha szeretve tiszteljük a szenteket, akiket Ő ajándékozott nekünk és az Ő különös kegyelme segített abban, hogy eszményképeink, kegyelmi vezéreink legyenek!.....

Mi inasok. Lantos-Kiss Antal könyve.¹¹⁴

(Magyar Barát kiadása, Gyöngyös, 1942.) - Lépten-nyomon halljuk: erősítsük a belső frontot, álljunk egymás mellé és mindenütt tegyük meg kötelességünket... Joggal hangzanak el ezek az intő felszólítások. Mégis a belső front és végső célja: a dicsőséges győzelem és legboldogabb Magyarország szempontjából két kérdés nyer elsőrangú értelmet: az őrsgváltás és a magyar középosztály. Sokan hiszik és hirdetik, hogy az őrsgváltás felén túl vagyunk. Mi kételkedünk ebben. Hiszen, ha a történelmi Magyarország visszajönne és magunknak kellene minden visszatért területen iparilag és kereskedelmileg helytállnunk, ugyan mihez fognánk? Másrészt, hol vagyunk még a minőségi és nem csupán számbeli őrsgváltástól? Sokkal nehezebb a helyzet, ha a magyarabb és egészségesebb középosztály sorskérdését szemléljük. - Nincs helye a részletezésnek itten. Mindezt csak annak kapcsán írtuk le, hogy egy fiatal magyar pap, ifjúságunk rajongó apostola, a kolozsvári egyetem katolikus lelkipásztora, vette a fáradtságot, és valljuk meg, egyben a bátorságot, s nyíltan rámutatott az inasifjúság sok megoldatlan kérdésére. Könyve újszerű és nagyszerű. Talán az is a baja, hogy nagyon fel akar rázni bennünket és rengeteg esetet, példát halmoz össze igazságon bizonyítására. Újszerű benne a kérdés érdekfeszítő beállítása. Bárki veszi kezébe a könyvet, éreznie kell: én sem maradhatok tétlen az inaskérdésben, az én ügyem is az, mert ember és magyar vagyok. Rádöbbsentett a munkás kéz értékére s lehetetlen nem becsülnünk azokat, akiknek leggyöngébb még a karuk, de a munka legnehezebb és legmegvetettebb részét végzik, az inasokat. Számuk meghaladja az ötvenezret ebben az országban. Mindegyikük nagy feladata, hogy a boldogabb és igazabb Magyarország építője legyen. Minőségileg is hivatottak emelni a magyar ipart és kereskedelmet. Mint egyének, mint társasalmi egyedek, kell, hogy kivegyék részüket a magyarabb középosztály kialakításából. A fennálló törvények szelleme ezt elő is mozdítja papíron, de a szükséges ellenőrzés híján, még a fővárosban sem érvényesülnek azok. Hát még vidéken. Nem egy elrettentő esetet hoz fel a szerző. Nem áll meg azonban a baj megállapításánál, hanem megadja a helyzet javulásának módozatait. Ezeknek elseje, hogy

¹¹⁴ Sorunk: A Janus Pannonius Társaság folyóirata, III. évf. 3. szám, 1943. március, 263-264.o.

„becsülje meg mindenki az inast.” A segéd is, a mester is, a tanítója és nevelője is... A szerző nem mondja meg nyíltan, de sorai mögött mégis olvassuk gondolatát: nem lehetséges az osztálybeli felemelkedés mindaddig, amíg az osztályon belül is tömegesen nagy a lebecsülés, a lekicsinylés. Magának az államnak kötelessége biztosítani minden vonalon a tanonc jogait és odahatni, hogy ezek a jogok érvényesüljenek is. - Egyéni értékelés szempontjából is elemzi a szerző az inast. Jól látja a környezetet, ahonnan elindul. Ismeri szellemi, fizikai, erkölcsi felkészültségét. Tudja és nagyban hiányolja, tapasztalatai alapján, amire szüksége volna és nem kapja meg. Az inas kamasz-életét kissé sötéten festi. Kártyának, pénznek, nőnek nagyobb jelentőséget ad, mint a valóságban megbíráható. Középiskolásainkkal szemben nagyon elmarasztalja az inas a szeretkezés és elbukás eseteiben, de megfélekedezik arról, hogy szinte senki sem nyúlt inasifjúságunk hóna alá, amint tette azt hazai viszonylatban Prohászka, Sík, Koszterszicz, Tóth Tihamér, Szívós Donát középiskolásainkkal szemben. A cserkészlet nagyszerű munkáját nem is hangsúlyozva. Sőt maga a szerző is adós marad a biztosabb út kijelölésével. Bizonyára érezte, hogy nem fér bele a könyv előre megállapított keretébe. Várjuk is inasifjúságunk neveléséhez pozitív programját, talán a második kiadásban, vagy egy új könyvben. Hangsúlyozottan ajánljuk a könyvet mindenkinek, különösen a segédeknek, mestereknek, szülőknek, nevelőknek és magának az inasifjúságnak. Jól tennék törvényhozóink, a magyar élet vidéki és fővárosi vezetői is, ha időt szakítanának maguknak az inaskérdés tüzetesebb megfontolására. Kiváló segítségükre lesz ez a könyv. - Márton Lajos hangulatos, lélekkel teljes rajzai nagyban emelik a könyv értékét.

P. Kiss Szaléz: Hősi helytállásra van szükség¹¹⁵

A Hivatásszervezet értelmiségi tagozatának előadássorozata tegnap folytatódott. Zoltán Pál mondott megnyitót, amelyben hangoztatta, hogy optimistának kell lennünk.

Ezután P. Kiss Szaléz ferences plébános emelkedett szólásra. – Múlt előadásában felvázolta a ma emberére leselkedő veszedelmeket, az eltömegesedést, a laicizálócást, a megdöbbenést, a demoralizálódást és végül a forradalmat. Ezekkel szemben fel kell vennünk a küzdelmet. Józan humanizmust, krisztusi individualizmust sürgetett, amelyek a tömegesedés és a laicizálódás ellenszerei. Legyünk egész emberek, mert minden bajunk a félelmes sokaságból származik. Az önálló, teljes értékű emberegyedek Istenben találkozzanak. Ezeknek az embereknek aztán lehetetlenség lesz demoralizálódni. Az ilyen emberek nem fognak megdöbbseni a rájuk váró bajoktól, ellenkezőleg orvosolni fogják őket. Hősi helytállásra van szükség bármi lesz. A magyar mindig is többre becsülte a helytállást, a becsületes hősi halált, mint a becstelen életet.

Erre a helytállásra hozott fel megrázó példát P. Kiss Szaléz, egy rendtársának példáját, akit Debreczenben ápolnak. A frontról most tért haza, két lába lefagyott, amputálni kellett, öt ujját lefagyott, amputálni kellett. Ilyen állapotban azt kérdezte az őt meglátogató pátertől:

- Páter, megadja-e Isten nekem a kegyelmet, hogy így láb nélkül és megfagyottan szolgáljak Neki?

A demoralizálás ellen legyen apostoli hitünk és tűzünk, de ez az apostoli tűz ne menje nyugat felé és kelet felé, maradjunk itt, a Kárpátok medencéjében és először magunkat erősítsük. Egy nemzet nem indulhat meg addig a hódítás útján, amíg belsőleg meg nem erősödik. A forradalommal szemben kemény ellenállás szükséges: Szent István földjén még egy forradalom nem lehet.

Helytállásunkban két vezérünk legyen. Egyik szeretett Kormányzó Urunk, a másik a magyar szent korona. Ők vezessenek bennünket egy jobb jövőbe.

P. Kiss Szaléz beszéde nagy hatást keltett. Ezután Vida István központi főtitkár mondott beszédet, amely gyakorlati síkon kapcsolódott P. Kiss Szaléz mondanivalójába.

Ferences népiesség¹¹⁶

¹¹⁵ Debreczen, 1943. III. 7. 2.o.

¹¹⁶ Magyar Barát, Ferences Közlöny: 1943. május 15. XXIII. évf. 3. szám, 33.o.

Mindenkitől ismert igazság, hogy a ferencrendiek a nép papjai, magyar hazánkban barátai. Templomaik leginkább az egyszerű emberek nagy, lelki találkozóhelyei. Zaklatott lelkük, elnyűtt testük sokszor megpihen a meghitt, áhítatra ihlető szentélyekben. Szívesen fedik el lelküket az atyák előtt, szentgyónásaik a lélek, a család, a környezet megannyi gondját, baját kívánja megoldani. A lélek megtisztulása mellett lelkiatyáiktól remélik a rendezettebb családi, rokoni életet. Isten után a mindenük ezek a templomok és azok mindenkor készséges, türelmes, melegszívű papjai.

Mindezek nem kívánnak igazolást, természetesen igazak a kételkedést is csak a tudatlanság vagy a rosszakarat érteti meg a tényekkel szemben. Ha azonban igazak is ezek a lelki és kegyelmi történések, ha mindennapiak is azok, mégis izgatnak bennünket. szernők tudni: honnét fakadnak, miből táplálkoznak, miért nem apadnak ki?...

A ferencességnek népünkre ható eleven ereje három mélységből fakad:

1. Az énekes, békés lelkületből.
2. Az evangéliumi életből.
3. A szent keresztnak és a szenvedésnek nagy tiszteletéből.

Szent Ferenc ifjúságából, világi múltjából dalos, énekes egyéniségét őrizte meg a legérintetlenebbül. Mindent megújított önmagában, ezt azonban csak fejlesztenie kellett és még nagyobb érzelmeket biztosítania dalos természetének. Nagyszerűen sikerült ez nála, aminek nemcsak a Naphimnusz ékes bizonyága, hanem minden szava, ránkmaradt minden mondata, gondolata. Benne minden énekelt és dalra ihletett. Maga volt a testet öltött harmónia, telve érzellemmel, könnyre-dalra mindig éretten.

Akik a néppel közvetlenül érintkeztek, ismerik és vallják, hogy ilyen a romlatlan néplélek is, - maga a nép. Az Isten-adta s embertől eléggé nem értékelt nép. Nem ész emberek ők egyénekenként, hanem a nemes szív gyermekei. Inkább gyermekek galambösz fejjel is, mint a városi emberek legköltőibb egyéniségei. Ez az erejük. Sírnak tudnak és nevetni. Egészségesen. Kacagva dalba kapnak és költőkké lesznek, majdmeg sírnak és elégiát írnak a levegőbe, egymásnak lelkébe. - Lehetne elemezni ezt tovább is, de felesleges. A nép ilyen. S a ferences pap atyai öröksége a legtermészetesebb kiegészítője, nemesítője ennek a lelkületnek. Így találkozik a nép a maga ferences lelkivezetőjével. Ez a ferencesség és népiesség első találkozása.

A Szeráfi Atya kegyelmi élete a legteljesebben az Evangéliumból táplálkozott. Onnét eredt, ott nyert lendületet, abból fejlődött lépésről-lépésre, mindent halálosan komolyan véve és élethűen követve. Talán senkinek sem sikerült az evangéliumi életelveket annyira megélni, s olyan természetesen, mint Szent Ferencnek. Fiai csak az ő nyomába léphettek és lépdelnek is azon az úton tovább, mindig előre, Krisztushoz közeledve, másokat feléje, hozzá vezetve. Jól tudja ezt a nép, a hitből és evangéliumból élő emberek, s mennek lelkiatyáik után. Ha mégis érdekel bennünket a mélyebb találkozásnak magyarázata, nagy általánosságban ezekre hívhatjuk fel a figyelmet. A ferencesség: őszinte igénytelenség, egyszerű, csodálkozó hit, természetesen erős bizalom, bensőségesen igaz szeretet, az Úr Jézusnak hűségese követése.

A nép gyermekeinek a vallás, a keresztény élet szent kötelesség, művelt embereket sokszor megszegyenítő valóság. Ők a vallással nem játszadoznak, az nekik nem szeszély csupán, nem is a félelem gyümölcse, hanem egészséges lelkük Isten, Krisztus után való vágyakozása. Egyéniségükben egyszerűek s nem rangosak, szeretik, ha a vallást is így kapják, nekik így adják. Tisztán és mélyen látók, csodálkozók, de nem ámuldozók, ezért a hitük is nyílt, magával a titokkal s nem annak mikéntjével foglalkozó. A természet megedzi őket, a baj kíséri, ezért erősebbek, lelkileg edzettebbek, bizalmuk így erőtállóbb, tudnak Isten előtt keményen állni, térdelni és bizton várni. Hálások, piros szívűek. Égnak a nemességtől, ha találkoztak az emberi vagy égi jósággal. Kitartóak és hűségesen követik, akit megszerettek. Így járnak a megismert krisztusi úton is. Íme, a ferencesség és népiesség második ismertetője.

A harmadik természetesen következik a két elsőből. Magyarázatot nem is igényel. Aki dalolni tud

és hűségesen követni, mert szeret, az tud sírni és őszintén szenvedni is azzal, akit szeret. Így tett Szent Ferenc és így cselekszik a lelkében romlatlan nép. Ezért élmény számára a szent kereszt, a keresztút, a szentmise, az Oltáriszentség. S mindezt magának valóan kapja a ferencesektől, ezért érzi őket a maga sajátos papjainak. S joggal. Gondviselésszerűen. Akik ma népiességről írnak és beszélnek, nehezen ismerik ezeket a mélységeket, de nem is fontos. Fontos azonban, hogy a népben és a ferencesekben a források el ne tömődjenek. Kell forrásaik tiszta vize ma jobban, mint valaha.

Az élet ünnepe¹¹⁷

Húsvét az élet, mégpedig a diadalmas, győzelmes élet ünnepe: Jézus urunkban nem a szenvedés, a fogyhatatlan türelem, a rendíthetetlen célra törekvés a csodálatos, hanem az az isteni művészet, amellyel mindent beleszó élettervébe, és pedig építő, célt szolgáló tudatossággal.

Olyan jó a halálon diadalmaskodó húsvéti Krisztus sírjánál felszítani magunkban az új élet, az örök élet vágyát, és tudatosítani magunkban annak szünet nélküli szolgálatát.

Ma mindenütt a halál szedi áldozatát. A pusztulás angyala szeretné magáénak tudni az egész világot. Minden kislelkűség, minden küzdelemben való megbicsaklás az ő győzelmét szolgálja. Mi nem lehetünk a halál vazallusai, még kevésbé az ő mindenre kapható szolgálói. Bennünket múltunk és jelenünk az élet védelmére és szolgálatára kötelez. Nem lehetünk igaz magyarok és igaz keresztények, ha nem így gondolkozunk és nem így cselekszünk.

Mit kíván tőlünk az élet védelme és az élet szolgálata?

Követeli tőlünk elsősorban az élet igénylését, mindenek feletti szeretetét. Nem méltó az életre az olyan magyar, aki nem akar igazán élni, élni azt az új életet melyet Krisztus biztosított mindegyikünknek. Senki sem játszhat vagy könnyelműsködhet ezzel az élettel. Aki él, az Istenből és az Istenben éljen.

Az élet igénylése és szeretete nem maradhat meg az általános keretekben, hanem határozott céltudatossággal a magyar élet vágyává és rajongásává kell magasztosulnia. Ezt a földet és ezt a hazát nekünk szánta a népek és nemzetek Istene, s Ő elvárja tőlünk, hogy itt a dús magyar élet teremje meg izes gyümölcseit. Értse hát meg mindegyikünk, hogy itt csak magyarul szabad gondolkodni, érezni és cselekedni az Istentől nekünk szánt magyar élet érdekében. A magyar élet azonban ma is, mint olyan sokszor történelmi munkában: kálváriás élet. Sokan szenvednek, küzdenek, nélkülöznek ebben a házban. Még többen életük kockáztatásával, mondhatatlan szenvedéseikkel védelmezik és oltalmazzák azt a távoli frontokon. ez a belső és külső életáldozat mindannyiunkat önzetlen áldozatosságra kell, hogy lelkesítsen. Mindent meg kell osztanunk, hogy ne legyen annyira könnyes és sorvadó itthon és künn a magyar élet. Az önző nemcsak nemzete és testvérei ellen vétkezik, hanem saját jobb jövője ellen is. Félre hát az önzéssel, még inkább a mások szegénységén és éhségén spekuláló pénzhésséggel. Bitang ember, az tudatosan zsarolja és szipolyozza saját vérért.

A magyar élet önzetlen áldozattal való szolgálata nem lesz eredménytelen, mert ahol az önzetlenség áldozatossággal párosul, ott minden balszerencse és sorscsapás közepette diadalmaskodik a hősi optimizmus, az az elpusztíthatatlan életerő, amely annyiszor építette újjá ezt a hazát, s benne a családi szentélyeket. Bármi megtörténhetik velünk is ebben a pokoli színjátékban, ebben a sátáni háborúban, azonban semmi sem tehet bennünket tönkre annyira, mint saját magunk fejvesztése, vagy egymás elleni acsarkodása. Fel, fel a hősi harcra s a biztos győzelem reményében hozzuk meg a magunk áldozatát, de hősi optimizmussal ám!

Még egyet! Senki sem lehet közülünk félenk vagy gyáva, nyúlászívú, vagy tétovázó. Legjobbainkat nemcsak hősi elszánás jellemezte, nem is a mindenre kész áldozatosság csupán, hanem valami könnyörületet nem ismerő felelősségtudat is a hazaárulókkal, a magyar élet eltékozlóival szemben. Ez a szent radikalizmus óvta meg hazánk és népünk életét a szentistváni és a későbbi

¹¹⁷ Debreczen: Keletmagyarországi napló: XX. évf. 93. sz, 1943. április 25, vasárnap; 1p.

pogánykodásokkal és árulásokkal szemben. Nekünk is szent kötelességünk egy emberként védeni a magyar jövő biztosítékát: A csorbítatlan magyar életet, és pedig a szentistváni keresztény magyar életet. Tegyük róla, hogy ez a húsvét nemcsak az élet, hanem a magyar élet ünnepe legyen.

A magyar lelkiegységről¹¹⁸

P. Kiss Szaléz beszéde a debreceni „magyar est”-en

Kedves Magyar Testvéreim!

Nem a farsang utolsó szórakozására hívtunk ide benneteket. Nem is a régi magyar bálók tisztos szellemében kívánunk most néktek szórakozást biztosítani. Sokkal több izgatott bennünket ezeknél. Művelt, őszintén keresztény lélekkel láttuk egyrészt a Teremtő egységét a nagy természetben. Örvendezve szemléltük a teremtés isteni remekét: a tiszta szellemek és tiszta anyag teremtését, a szellemnek és anyagnak egységét az emberben, majd meg a Teremtő és a Megváltó egységében a Teremtő és a teremtett ember egységét, a békés összeforrást. Micsoda szédítő öröm tudni és nem csupán hinni, hogy Krisztusban békésen találkozott a Isten az emberrel és mi egyénekként is az egy Istené lehetünk, amint Ő mindegyikünké. Az öröm szinte könnyeket fakasztott szemünkből: sírni szerettünk volna azért, mert mi magyarok olyan kevéssé vagyunk még egyek. Sok köztünk az elválasztó elem. A sokat még többre fokozzák a szeretetlen széthúzás és önzés. Pedig valamennyien érezzük, hogy egyeknek kell lennünk, különben ebben a történelmi időben alul maradhatunk örökre...

Ezek és hasonló gondolatok élnek bennünk. Különösen a mi kedves házigazdánkban, Génessy műhelyfőnök úrban, Mezey református lelkipásztorban és csekélységemben. Ezért hívtunk benneteket ide. És én szívből örvendezek, hogy ennyien vagyunk. Százan és százan egymás mellett, szorosán együtt. Ebben én a magyar egység kézzelfogható bizonyítékát látom. De többet is ennél: a magyarság öntudatra ébredésének és élni akarásának biztos jelét.

Történelmi tragédiáink szomorú kormányzati elve volt: Oszd meg a magyart és uralkodj rajta! Magánál a szomorú valóságnál is szomorúbb, hogy mindig akadtak nagy számban olyan magyarok, akik készséggel vállalkoztak a megosztás, a magyar és magyar elválasztás, a nemzeti ékverés, átokkal teljes szerepére. Ma azonban – Istennek hála érte- világosság támad, kezdünk tisztábban látni. Mind több helyről hangzik: Egységben az erő, lelki egység a fő!...

Lehetetlen, hogy örömmel ne töltsön el bennünket ez az új megtapasztalás. Én azonban mégsem a miniszteri megnyilatkozásoktól, nem is a főpapi szózatoktól remélem a valódi magyar, lelki egységet, hanem magától a magyar néptől, annak természetes, józan eszétől és becsületes eljárásától.

A ma sok tekintetben szomorú, de sokkal több vigasztaló adottsággal találkozunk. Ki tagadhatja, hogy a magyar erő és szellem ünnepel agrár ifjúságunkban, drága, tanulni vágyó magyar gazdáinkban, hiszen népfőiskoláink, utóképző tanfolyamaink csak úgy zsongnak a többre törekvő magyaroktól?! Vajon nem örvendetes jelenség a magyar ipari fejlődés, a korszerű, versenyképes bemutatkozás, melynek tanúi lehetünk, ha a háborús vagy a polgári ipart vesszük szemügyre? S mit szóljak arról a nagyszerű őrségváltásról, mely a kereskedelemben, a pénz és valuta-élet terén megvalósult, s hovatovább termi meg ízes gyümölcsseit? .. Ha ennyire életképes a magyar, vajon a legnemesebb téren, a lelkiek terén maradna korcs és fejlődésre képtelen? Hihető az, hogy a magyaroknak okvetlenül szembe kell nézniük egymással, mert nem egy a hitünk? Józan dolog az, hogy elválasszon magyar a magyartól olyan tiszteletreméltó valóság, hogy templomba járnak, csak az egyik magyar templomán a kereszt ragyog, a másikén meg a csillag fénylik? ... Nem, ezerszer nem! Nem választhat el bennünket végzetesen a vallási különbség. Itt az ideje, hogy megértsük mindannyian, akik magyarok vagyunk, hogy nem vétkezhetünk egymás ellen anélkül, hogy vétünkkel hazánk, fajtánk és önmagunk ellen is ne vétkezzenék. Ilyen örültséget egy hit sem kíván

¹¹⁸ Egység Útja: 1943. május, 149-150p.

tagjaitól, követőitől!

Jó Testvéreim, Magyar Véreim, ugyan mit használ az a hazának, s jómagunknak, ha a magyar becsméri a magyart, mert nem olyan a hite, mint az övé? Ha a magyar munkás ajkáról elröppen, amint saját magam hallottam éppen a műhelytelepen: „Hát már te is a barnacsuhás barátok után jársz? Neked is kell már a templomuk?” Álljunk meg egy szóra! Emlékszünk-e az 1918-as rongy magyarok és sátáni vezéreik első kiáltására: Le a csuhásokkal! Vajon, annyira elhatalmasodott rajtunk a kenyér gondja, hogy gondolkozni se tudunk már helyesen, ítélni se a feltörő szavakból, azaz nem értjük és nem akarjuk meglátni, hogy ismét sok azoknak a magyaroknak a száma, akik köztünk rombolni készülnek, izgatnak hit és felekezet ellen, erkölcsi és népi jobbulást szorgalmazó papi munka ellen? Miért? Mert örült, nemzetközi agyrémeiket nem vihetik diadalra ott, ahol megbecsülik egymást az emberek... Mert csak akkor lehet itt új magyar október, ha valóban nem akarunk őrsgévváltást a felekezeti villongások terén. Ha nem vetünk véget a rövidlátásból, vagy a felekezeti önzésből származó szűkkeblűségnek. Én hiszek a fajtámban, hiszek népem józanságában és megvallom, hogy azért lehet nálunk ma nyugodtan magyar egységről, magyar lelki összefogásról, megbékélésről beszélni, mert ezt a magyar nép józan és szellemében keresztény közössége akarja.

Szeretve ismertem meg a fajtámat. Lusták vagyunk; szeretjük a kényelmet. Nem nagyon izgat bennünket jósorunkban, a világ baja és gondja..., de ha egyszer rádöbbenünk a magunk és a mások bajára, tudunk őszintén nagyot lendülni és kétkézre fogni a tennivalót. Ilyen elszánást, ilyen szent-akarást kérek én tőletek, Testvéreim, mert ez a legfontosabb ma számunkra. Itt bent erősnek, egységesnek kell lennie mindennek s mindenkinek, hogy kint a harctéren se inogjon meg a helytállás. Hogy pedig erősek és egységesek lehessünk itthon, őszintén keresztényeknek kell lennünk. Őszintén és komolyan keresztényeknek és nem fél keresztényeknek, vagy csúf keresztényeknek. Mert fél keresztény és csúf keresztény az, aki nevetlenkedik, durváskodik mással szemben a hithez tartozás miatt. Aki különbséget tesz magyar és magyar között, azaz nem tartja igaz magyarnak azt a testvérét, aki nem az ő templomba jár imádkozni. Szeressük és gyámolítsuk egymást. Ez a legkeresztényibb magatartás és a legbiztosabb magyar út. Ugyan ki szeressen bennünket, ha magunk se szeretjük egymást? Ez a szeretet ne legyen önző és szűkkeblű. Ne vigyünk felekezeteskedést a szeretetbe. Ne kényszerítsük egymást arra, hogy a hithez tartozás egyben érdekszövetség is legyen, mert nagyon rá fogunk fizetni erre. Magam mindig halálosan komolyan vettem a segítségadásnál, a közbenjárásnál az egyedüli fontosat: segíts, mert magyar testvéred a segítségre szoruló. Nem néztem és nem kutattam a hitét, segítettem, mert a segítség a szeretet biztos jele, a szeretet viszont a legjobb nemesítő, fölemelő hatalom. Én hiszek a szeretet hatalmában és egészen biztos vagyok abban, ha a különböző felekezetek vezetői és tagjai nemcsak ajkukon hordozzák a szeretet, hanem tettekkel bizonyítják azt másvallású testvéreikkel szemben is, különösen a sokgyermekesekkel szemben, akkor a magyar lelki és népi egység nem álom, hanem édes valóság lesz hazánkban.

Lélekvárás¹¹⁹

Zivataros, égzengéses időben imádságosan szorgoskodnak egymás mellett a jó emberek. Összedobog a szívük, egyet mond az ajkuk, valamennyien Istenhez fohászkodnak. Nem emberi gyengeség ez, hanem annak az igazságnak elismerése, hogy a legerősebb is gyenge egymagában, s hogy legjobban a bajban érezzük emberi gyengeségünket, égre szorultságunkat.

Ezek nem mai igazságok, így volt ez, amióta ember él a a siralom völgyében. Így éreztek és így cselekedtek Máriával az apostolok is, amikor az élet bizonytalansága, a viharok sejtelmes érzete összefűzte őket.

Viharos ma is az ég felettünk, bizonytalan a föld lábunk alatt. Sokan sorakoznak naponta azok táborába, akik a mai embertelen és kegyetlen háborúnak az áldozatai. Akik pedig olyan

---

¹¹⁹ Magyar Barát, Ferences Közlöny, XXIII. évf. 6. sz. 1943. június 15. 87.o.

védettek voltunk, hogy még nincs kit megkönnyeznünk, testvéreink, rokonaink közül, - vajon nem vagyunk-e keresztények és magyarok? Nem vagyunk-e európaiak, s mindenekfelett emberek? Azaz nem kell, hogy együtt aggódjunk, együtt sírjunk és szenvedjünk lesújtott testvéreinkkel? Nem ésszerű-e arra is gondolnunk, hogy „neked ma, nekem holnap!” A holnap sohase volt annyira bizonytalan, mint ma.

Mindezek nem szabad, hogy megzavarjanak bennünket kötelességeink teljesítésében, az olyannyira híres és dicsőséges magyar helytállásban, sőt több erőért és több világosságért kell esdekelnünk. Ez a mi pünkösdi előkészületünk, ez a mi józan lélekvárásunk.

Aki azonban találkozni akar a Lélekkel, az isteni fényvel és erővel, annak vágyódnia kell utána, hívogatnia kell Őt. Ó, de milyen gyenge az ember egyedül, milyen elhaló a hangja, ha az egeket akarja megnyitni. Ezért nem egyedül kell vágyakoznunk és nem egyedül kell hívogatnunk a Szentlelket, hanem közösen. Apák és édesanyák, testvérek, szülők és gyermekek, rokonok és szomszédok tegyék össze szívüket, forrjanak össze az imádságban és a szeretetben, hogy reánk szálljon pünkösdi ünnepén az életető és az életet szentelő Lélek.

Az Úr Jézus tanácsát megértő „mindenkor imádkozók” könnyen találkoznak össze, hogy „együtt legyenek egyazon helyen” és „egyakaratóiak legyenek az imádságban és a kenyérszégésben”. Ma azonban ez nem elég. Nekünk magunkkal kell hoznunk azokat is, akik távol éltek vagy távol élnek az Istentől. Azaz, a mi közös imánknak és közös áldozatunknak olyan átütő erejűnek kell lennie, hogy valóban szíven üsse azokat, akik miatt neheztelhetne ránk külön is az Isten. Mert sohase feledjük, nem elég imádkoznunk és az Istennel töltekeznünk, harcolnunk is kell a rossz ellen, a bűn hatalmának megtörésén. A harci tudomány pedig a legváltozóbb, a legnyugtalanabb tudomány. Semmi sem állandó benne, mint tudományban, hát még mint gyakorlatban. Napról-napra új feladatok, új szükségletek készítetik a tökéletesebb fegyverek gyártására és az elszántabb támadásra a háborúk intézőit.

Valahogy így vagyunk a lélek harcával is. Itt is minden változó, semmi sem állandó a lelken és a harcon kívül. Aki jól akar harcolni, aki győzni akar, annak százszerűnek és mindent jobban tudónak kell lennie. Ki tud ilyen lenni? Akit az Isten Lelke, a Szentlélek tesz látóvá és erősen, férfiasan cselekvővé. Íme, ezért kell nekünk a Szentlelket és ezért várakozunk mi Őreá!

Ha már most mindent rendben kívánunk cselekedni, jegyezzük meg a következőket:

1. Imádkozzunk tiszta szívvel, őszinte bizalommal.
2. Imádkozzunk közösen otthon és a templomban.
3. Közös imáinkba vonjuk bele hithideg családtagjainkat is.
4. Legyünk leleményesek és megnyerők a bűnösök Istenhez-vezetésében.
5. Lelkünket és minden porcikánkat ajánljuk naponta a jó Istennek, hogy a Szentlélek Isten fénye és ereje betölthessen bennünket.
6. Végül, ha vettük és fogadtuk a Szentlelket, ne szűnjünk meg hálálkodni és Vele együtt munkálkodni.

Jó Testvérem, kedves Olvasóm, engedd hinnem, hogy te is beállsz azok táborába, aki ma nagyon buzgó imával hívogatják közénk a Szentlelket és az Ő áldására méltó hűséggel kívánnak irányítása szerint élni.

Debrecenben első alkalom a porciunkulai búcsú elnyerésére¹²⁰

Hosszú évszázadok óta a jámbor keresztények százezrei augusztus 1-én a déli 12 órától augusztus 2-nak éjféljéig gyakran zarándokolnak a ferencrendiek templomaiba, hogy ott az Isten Szegénykéje által szerzett búcsúban, a porciunkulai búcsúban részesüljenek.

Talán nem lesz ez alkalommal fölösleges megemlékeznünk erről a nagy lelki kincsről, hisz Debrecen városában ismét nem is egy, hanem két ferences templom várja a jó híreket a porciunkulai

¹²⁰ Katolikus Figyelő, XIX. Évfolyam 8. szám, Debreczen, 1943. augusztus hó, 1.o.

búcsú elnyerése végett.

Porciunkula kicsinyke, düledező kápolna volt assisin kívül. Ferenc Testvér ezt a szegényes kápolnácskát szerezte meg a Monte Subaso-i bencésektől, hogy ott testvéreivel imádkozzék. Ez a kedves, igénytelen hely lett Szent Ferenc hatalmas rendjének bölcsője. Ebben a templomban, mely az Angyalos Boldogasszony tiszteletére épült, nyerte Szeráfi Atyánk Szűz Mária közbenjárására azt a rendkívüli kegyet, hogy mindazok, akik e templomban bűnbánó lélekkel *meggyónnak és megáldoznak*, készek *életüket megjobbítani*, elnyerik itt összes bűneikért nekik járó büntetések elengedését.

III. Honorius pápa élőszóval, míg későbbi utódai írásban is megerősítették ezt a nem emberi kincset, sőt tovább is fejlesztették Krisztustól nekik adott *oldó és kötő hatalmuknál* fogva. Ugyanannyira, hogy ma már ez a búcsú nemcsak a Porciunkula kápolnában, hanem minden ferences templomban elnyerhető a fentnevezett napon, sőt nem csak élők nyerhetik azt meg lelkük üdvösségére, hanem a megholtakért is felajánlható, ahányszor csak akarjuk. Természetesen, ha a szigorúan előírt föltételeknek mindenben pontosan megfeleltünk.

Ha lelki szemeinkkel a múltba tekintünk, s látjuk azt a tengernyi lelki hasznot, amely ebből a kápolnácskából, és a benne nyert búcsúból származott, akkor magunk is igazat adunk a protestáns, francia Szent Ferenc kutatónak, Sabatiernek, aki híres Szent Ferenc életrajzában így ír:

» Ez a kápolna a világ ama gyér szögletei közül való, melyekre az eget és földet összekötő titokzatos létra támaszkodik. Benne hímezték az emberiség fájdalmait csillapító legszebb álmok egynémelyikét.«

Sőt mi többet is érzünk és tudunk a vergődő történésnél. Minket nem gátolnak emberi elkötelezettségek, tudományos mezben kínlódo elfogultságok, s így mi nem a legszebb álmokról tudunk, hanem magunkon tapasztalt, minden porcikánkat átjárt igazságokról. Természetesen csak azért, mert mi a Szegények Szentjének minden szavát szószerinti pontossággal vesszük:

élő hittel tartunk bűnbánatot, bűneinket a kétezeresztendős egyház útmutatása nyomán meggyónjuk, az Oltáriszentséget jóratörekvő lélekkel magunkhoz vesszük és nagyon odaadóan imádkozunk saját magunkáért és meghalt szeretteinkért. Ő, mi már tapasztalásból tudjuk, hogy tisztulunk és erősödünk. Tudjuk, hogy Szent Ágoston intézésének teszünk ilyenkor eleget, azaz résztveszünk önmagunk és mások megváltásában.

Teljék meg hát szívünk hálával, hogy mi debreceni katolikusok is részesülhetünk ez évtől immár két templomban a porciunkulai búcsúban. Jegyezzük meg magunknak jól, hogy a ferencesek Szent István és Jézus Szíve templomaiban augusztus elsején déltől másnap este 9 óráig, ha meggyóntunk és megáldozunk, s ott Szent Atyánk XII. Pius pápa szándékára 6 Miatyánkot, 6 Üdvözlégyet és 6 Dicsőséget elimádkozunk, teljes búcsút nyerünk. Az elsőt felajánlhatjuk saját magunkért, minden további látogatás alkalmával elnyerteket pedig a meghalt hozzátartozókért. Gondoljunk nagy szeretettel hősi halált halt magyar véreinkre és minden szenvedő lélekre.

Üdvözlégy, hazánk reménye¹²¹

Röpke, pársoros hír közölte, hogy új szentel áldott meg minket a népek és nemzetek gondviselő Istene: Boldog Margitunk Szent Margit lett.

Nagy öröm ez nekünk ebben a gondoktól terhelt időben, s egyben nagy igazolás is. Mert ez a késői szentényilvánítás nagy magyar igazság felett mondotta ki ellentmondást nem tűrőn az ítéletet. Mi mindenkor hittük, hogy Margitunk szent volt, szent pici gyermekségétől, élete utolsó leheletéig. Törékeny porhüvelyéből csak az égbe röppenhetett hófehér lelke, hogy onnét teles erővel és szinte akadálytalan hatalommal sugározza megárvult és sokat szenvedett népére közbenjáró, védő és oltalmazó hatalmát. S íme, ezt a hitet ma az egyetemes, katolikus világ is velünk hisz és vallja. Hogyne örvendeznének! Mi örömünk azonban méltó öröm kíván lenni ahhoz az élethez, mely fölött

¹²¹ Magyar Barát: Ferences Közlöny: 1943. szeptember 15. XXIII. évf. 9.sz. 133-134.o.

az Egyház döntött ünnepélyesen. Ez az élet mindenestül bensőséges, szellemmel és kegyelemmel teljes élet volt.

Nem kell alapos életrajzi ismeret ahhoz, hogy Margitunkról megállapítsuk állandó szellemi és kegyelmi fejlődését. Elég annyit tudnunk róla, hogy édesszülei a legnagyobb veszély idején, a tatárdúlás borzalmi közepette ajánlották fel őt Istennek a népért és a hazáért áldozatul. Margitunk ezt az életáldozatot teljes odaadással a magáévá tette, amint azt megismerte és megértette. Az isteni Gondviselés így irányította életét. Harmincegy évre terjedő élete szinte megszakítatlanul a zárdában telt el. Pici gyermekségétől Istennek nevelték. Egyénisége mindig többet és többet szívott magába az égiekből. Szellemi világa kiszélesült, a végtelenbe tágult. Értelme az égiekkel foglalkozott. Magában semmi pusztán földiest nem hordozott, csak annyiban foglalkozott azokkal, amennyiben elengedhetetlenül szükségesek voltak. Senki se képzelje azonban Margitunkat holmi emberi furcsaságnak. Benne éppen az a nagyszerű, hogy mindenben természetes és az értelem fegyelmében érett meg. Semmi emberi nem került a lelkiek elé, de a földi dolgok is megbecsülésnek tárgyai a maguk értéke szerint. Szíve nagyon puha, minden jót befogadó szív. mindig a szeretet kiaknázására törekedett. Szinte kielégíthetetlen ez a szeretet. Mindenkire kiáradt, személyválogatás nélkül tudott szeretni. Mindenestül önzetlen ez a szív. Teste, ruhája, ékszer, játéka, kenyere, mindene másé. Legnagyobb vágya, hogy kiüressen önmagát és így megtelítődjenek az üres lelkek és szívek. A jótékonyság embereket megtöltő és megnyugtató művésze volt életet minden napján. Így megérthető az is, hogy akarata csak a hősökével mérhető. Semmi sem nehéz neki, ami Istenre, a lelkekere vonatkozik. Éjszakázás, böjtölés, kemény munka és zord fekhely, önostorozás, cilicium-viselés mindennapos gyakorlatai kora gyermekségétől kezdve. Méghozzá legtöbbször rejtett és senkitől sem sejtett gyakorlati. Mi sem természetesebb ezek alapján, minthogy egész egyénisége istenes, kegyelemmel telített, visszavonhatatlanul Istené. Életének magasztos áldozatától semmi sem képes eltántorítani, még szülői harag, egyházi tanács sem. Nyoma sincs életében az olyannyira jellemző magyaros makacsságnak. Határozott, kemény akarása nem emberi, csak emberi keretbe ágyazott. Isten szándékának megismerése, annak szeretettel és önátadó hősiességgel való vállalása az, amely egyéniségét, korát és nemét meghaladó határozottsággal vértette fel. Győzött, mert előbb győzelemre segítette önmagában a lelket és a kegyelmet.

Micsoda tanítás ez nekünk magyaroknak?

Ki nem csodálkozott rá Szent Imrénkre 1931-ben?

Ki nem hálálkodott Szent István királyunkért 1938-ban?

Ki nem érzi, hogy ma is akar valamit velünk az isteni Jóság, s azért ragyogtatja fel előttünk Szent Margitot?

Nem céltalan és nem időszerűtlen az ő éppen napjainkban való tökéletes megdicsőülése. Győzelemre hív és biztosít erről bennünket, ha a nyomdokain járunk. Nem lehet őt követnünk, ha nem ismerjük meg korát és korának magyarságát. Ha rá nem döbbenünk a tatárdúlás borzalmának legbensőbb okára, a gőg és hatalomimádást szédületében önmagát megosztó magyarság bűnére. - Esztelen és értelmetlen volt mindenestül. Megtermette a maga gyümölcsét, szinte elvérzett és földdel egyenlővé tétetett az ország. S a megmaradottak közül még utóbb is mennyien lettek szívtelenek, fosztogatók, pogányul önzők, nemzetet tönkretévő zsiványok. Még a legjobbak közül is nem egy akadt, aki abban mutatta meg akarata nagyságát, hogy a felkent király ellen lázadt. De egyénisége nem is lett országépítő, századokra is kiható.

Ünnepeljünk, ünnepeljen bennünk a szent magyarság, az a legnagyobb hatalom, amely annyiszor megtartott bennünket a századok folyamán: értelmes fej, szeretettel teljes szív, hősiességre is kész akarat, az Isten és a haza szolgálatában felmagasztosult élet. Ez jobb jövőnk útja, erre hív Szent Margitunk. Ugye utána megyünk?!

Szent István ferences plébánia új rendháza a Csapókerben¹²²

A mostani gondterhes napokban sokszor jut eszünkbe a Szentírás szava: „Csodálatosak az Isten útjai.” Vagy nem csodálatos az, hogy amikor a pusztulás orkánja süvít végig az egész kultúrvilágon, mi magyarok, mi debreceni katolikusok, még építeni is tudunk. Építeni kőben és élő emberben. Mert a Nyilastelepi katolikus iskola udvarán kettős építkezés folyik: épül bővül az iskolánk, hogy befogadhassa édes gyermekeinket, de még jobban épül és szépül gyermekeink leleke, jelleme a játszótéren. Talán annak az önzetlen kegyelmi és nevelő munkának, amelyet az elmúlt 11 hónap alatt végeztünk, van valami része abban a rendőrségi megállapításban, hogy az elmúlt esztendőben a Nyilastelepen nem volt komolyabb bűntény. Minden igyekezetünkkel azon leszünk, hogy magyar véreink becsületes, hithű és országfenntartó emberek legyenek. Az isteni Gondviselés csodálatos jóságát az is igazolja, hogy októberre megnyílhat Csapókerben is kis rendházunk, hogy az ottani híveink lelki gondozása intenzívebb lehessen. Csak hálálkodni tudunk ezért az isteni Jóságnak. Október havi programunk a következő: A hó első napjától minden este 5 órakor lesz templomunkba a fölséges rózsafüzér ájtatosság. Minden imánk a Szentatya és az Egyház szándékát fogja szolgálni, azaz, hogy minél előbb kiérdemeljük az igazságos és boldogító békét. Mi magyarok hozzátesszük még, hogy a háború hátralevő napjaiban is óvjon Nagyasszonyunk minden romboló, pusztító támadástól ellenségeink részéről, - nekünk pedig adja meg az összetartozandóság szellemét, hogy egy szívvel és egy lélekkel tudjunk cselekedni a jobb magyar jövőért. - Aki csak teheti, okvetlenül vegyen részt ezeken a könyörgő ájtatosságokon.

Október 1,2,3-án az ájtatossággal kapcsolatban emlékezünk meg rendalapítónkról, Assisi Szent Ferencről. Október 4-én pedig 9 órakor, a Szeráfi Atya ünnepén, a mi kedves testvérrendünk atyái, a dominikánus atyák fognak segédkezni, hogy ünnepünk fényét emeljék.

Október 11-én, legújabb debreceni letelepedésünk ünnepén, reggel 7 órakor ünnepélyes, hálaadó szentmisét fogunk bemutatni a jó Istennek, s kérni fogjuk segítő kegyelmét a ránk következő esztendők munkájára.

Október 23-án, Kapisztrán Szent János, a mi ferences rendtartományunk és a magyar honvédség védőszentjének ünnepén, szintén 7 órakor fogjuk ünnepélyes szentmisénket bemutatni.

Nem tudjuk még pontosan bejelenteni jó híveinknek, hogy mikor lesz a Csapókerben lévő új rendházunk megáldása és elfoglalása, de a legnagyobb valószínűség szerint legkésőbb október 11-én, a mi letelepedésünk évfordulóján. Erről még más úton fogjuk értesíteni katolikus testvéreinket.

Nyilastelepi rendházunk telefonjának szám: 18-53.

A Csapókerben lévő rendház telefonszáma: 30-85.

Minden szíves szolgálatára állunk kedves híveinknek.

Szent Erzsébet nyomában¹²³

Ha a háború nem volna és Magyarország lenne a mézzel és tejjel folyó Kánaán, még akkor is illenék feltekintenünk vérünk és hitünk, hogy nem mondjam, hivatásunk megdicsőítőjére: Magyarországi Szent Erzsébetre. ma azonban magyarságunk, hitünk és ferencességünk is csak gazdagodhatna általa, nézzünk hát arcába és lépünk a nyomába.

Magyarok vagyunk és magyarnak lenni itthon sem volt mindig dicsőség, külföldön még kevésbé. Szent Erzsébetünké az érdem, hogy egyike azoknak a kevés magyaroknak, akik a hazától távol is dicsőségére voltak hazájuknak és fajtájuknak. Magyarságának győznie kell és hódítania kellett, mert a legteltjesebb emberiesség és tökéletes önzetlenség jegyeivel ékeskedett. Sohasem került szembe emberi méltóságával, még ha állati durvaságot kellett is elszenvednie. De az önzetlen nagylelkűségben sem lehetett megközelíteni. - Ha képesek lennénk őt az emberiességben és az önzetlenség művészetében követni mindnyájan: a magyar jövő azonnal biztosabb lenne, mert bárki legyen az ő a világon, az emberséges önzetlen úri népet becsülnie kell!

¹²² Katolikus Figyelő, Debrecen, 1943. október; 7.o.

¹²³ Magyar Barát, Ferences Közlöny: 1943. november 15., XXIII. évf. 11.sz. 168-169.o.

Keresztény hitünk élő bizonyágtétele volt minden napjaiban. Élte és megdicsőítette önmagában a hitet. Mégpedig Isten felé való lebeszélést sem ismerő szolgálattal, kötelességeinek hősi beteljesítésével és szeretetének kifogyhatatlanságával. Akár megértette környezete, akár nem: lehetetlen volt nem becsülni. Ha magyarságunk a mai új pogányság közepette meg tudná cselekedni minden kötelességét Istennel szemben, semmivel se maradna adósa magyar véreinknek, sőt a szeret igézetében szorgoskodnék: hazánk jövőjének biztosításán megint csak bölcsen szorgoskodnék, mert ha emberek lehetnek is hozzánk hűtlenek, az Isten soha!

Szent Erzsébetünk azonban abban dicsőült meg a legjobban, ami a ferences élet örök dicsősége és örök időszerűsége: a szegénység megbecsülésében és a szegények mértéken felüli szeretetében. Legyünk hivatásunk és fogadalmaink által ferencesek, vagy csupán a tisztelet és a megbecsülés vezessen bennünket a ferences élet követésére, szentebb feladatunk nem lehet, mint ellesni, a magunkévá tenni ezt a szenterzsébeti művészetet. Olyan kinccsel gazdagíthatjuk magyar életünket, hogy mindent elbíróvá edződik ez az élet!

Figyeljünk Szent Erzsébet szegénység szeretetének jellegzetességeit:

1. Élő hittel Krisztust tisztelte és szerette a szegényben. A tudatos kegyelmi élet mindig Krisztus felé ösztökléte. Az imádság a szentségekhez való járulás, a rejtett aszkézis megannyi gyakorlása nem elégítette kis Krisztus után szomjazó lelkét. Amikor megértette, hogy Krisztus önmagát rejtette el a szegényekben, s a nekik tett szolgálatot magáénak ismeri el, nem lehetett vele bírni: mindig a szegények után vágyakozott.
2. Pénzt és ruhát vitt a szegényeknek. Gazdagságának és hatalmának két eszközével közeledett feléjük. bátran megtehetette, hiszen kevesen kaptak valaha nagyobb hozományt, mint II. Endre és Meráni Gertrúd leánya. Nem is ez volt szegény istápolásának a lényege, hanem személyes megjelenése, ajándékainak személyes kiosztása a szegények hajlékaiban.
3. Font és varrt szegényeiért. És pedig nem kitaszítása utáni időben, hanem még uralkodása idején. Személyes munkájának eredményeivel kedveskedett választottjainak. Körültekintő jósággal mindent úgy készített, hogy ne urakról levetett furcsaságokat adjon övéinek, hanem a nekik megfelelő és minden feltűnést elkerülő ruhafélékkel látta el őket.
4. Adósságaikat kifizette, terheiket magára vállalta. Abban az időben minden jó szándék mellett is nagyon könnyen csaphatott össze a szegény ember feje felett az adósság hulláma, egyszerűen elmerült abban, olyan nagyok voltak kötelezettségei. A megszorultakon tudott ő leleményesen könnyíteni. Nem egyszer séta közben látogatta meg szemérmesebb szegényeit, hogy érzékenységüket kímélje.
5. A gyermekeket váró édesanyákat különösen szerette. Saját kezével segített nekik, elvégezte helyettük házi munkáikat. Gyermekeiket, mint a sajátjait szerette és gondozta. Figyelmes jósággal osztotta meg életadó fájdalmukat, könnyített rajtuk minden lehető módon.
6. Szívesen lett az újszülöttek keresztanyja. Ilyenkor maga vitte a csöppségeket a templomba. Különös gonddal kísérte életüket. Százakra emelkedett keresztgyermekének száma, mégsem feledkezett meg egyikőjükről sem.
7. Szegényeinek temetésén személyesen megjelent. A halottas házban többször együtt imádkozott szegényeivel. Kikísérte az elköltözöttet a temetőbe. Sírjukra nem egyszer maga vitt virágot. Gyakran imádkozott lelki üdvükért.
8. Szegényeivel szemben megkettőzte szeretetét, ha betegség látogatta meg őket. Tudta, hogy a betegség még a gazdag embernél is nagy megpróbáltatás, hát még a szegénynél, ahol a gyógykezelés, a szükséges orvosság, a kellő nyugalom és kiszolgálás sincs meg. Nagyon sokszor még a szükséges és megfelelő táplálék sem. Minden lehető elkövetett szomorúságuk és bajuk enyhítésére.

9. Szegény betegek számára a világon először épített rendes kórházat. Mégpedig hármat: Eisenachban, Wartburgban és Marburgban. Kórházaiban maga is ápolta betegeit. Semmi undokságuktól sem riadt vissza. Velük szemben volt a leggyöngédebb és a legtürelmesebb.

10. Még a poklosoktól sem riadt vissza, sőt férje ágyába fektette őket, ha másutt nem volt már hely. Törhetetlenül hitte, hogy őt és övéit szolgálataiért csak még jobban védi az Isten. Sohasem lett baja szegényeinek ápolásából.

11. Kitaszítottága után a legkiállhatatlanabb szegényekkel lakott minden kényszer nélkül. Amikor módjában lett volna életsorán változtatni, nem cselekedte meg.

12. Szegényei közt adta vissza tiszta lelkét az Istennek.

Kedves olvasóm, ez a tizenkét pont beszél és tanít helyettem is. Olvad el többször és figyelj lelked szerelmes Istenére: mit tanácsol, hogy cselekedjél. Tedd meg és meglásd boldog leszel és boldogítasz lelket és országot építő tartalommal.

Utazás Északamerikában.¹²⁴

Belöni Farkas Sándor könyve. (Officina Könyvtár 47/50. Sajtó alá rendezte és bevezetővel ellátta: Reményi Zsigmond, Budapest, 1943.) Kevés könyvet olvastam lapról-lapra izgultabban. Bizonyára érthetetlen ez azoknak akik jó száz esztendővel később nem járták végig szinte mindazokat a helyeket, melyeket ez a nagyon éhes- és szomjas lelkű magyar bejárt, apróra vizsgálván mindent. Szinte keserű lesz az ember szja, s még keserűbb a lelke, amikor végére érve, leteszi a könyvet. Alig bír magán uralkodni. Hihetetlenül nehéz magába fojtania a kínzó kérdést: Miért, miért van az, hogy ilyen tisztafejű és mélylátású emberekkel ajándékoz meg minket a Teremtő, s mi lelkük, szellemük minden gazdagsága mellett szinte koldus-szegényen éledgélünk, mintha számunkra felemelkedés, előrehaladás nem volna? De kár ezen töprengenünk. Ez is van olyan titka magyarságunknak, mint fajtánk és vérünk összetételének kibogozhatatlansága.

A könyv 1834-ben jelent meg rövid európai és kis híján háromesztendős amerikai tanulmányút után. Talán párszázan olvasták, néhányan a „melegebbfejűek” közül elgondolkoztak rajta, s ezzel véget ért rendeltetése akkor. A szabadság és emberiség klasszikus földjét megjárt magyarnak még az a késői dicsőség sem adatott meg, hogy Kossuth és társai merítették volna tapasztalatainak kincses kútforrásából. Hiszen akkor nem teljesedett volna be rajtuk és harcukon a magyar végzet: a megosztottság, a külön vélemény, a csak azért is az én akaratom érvényesülésének szomorú következménye. Ez a sokat tapasztalt magyar ugyanis meggyőz bennünket arról, hogy a szabadság, az emberiesség, az egyforma juss megszerzéséhez és megtartásához elengedhetetlenül hozzátartozik az egy véleményre jutás és az egy akarattal való hősies cselekvés. Az amerikai szabadságnak győznie kellett minden külső, mégoly hatalmas ellenséggel szemben is, mert a legtisztább emberi jogért küzdöttek az egyszívűek és az egyakaratók. Ők győztek is. Csodát alkottak immár száz esztendővel ezelőtt a vadság és az őserdők földjén, a legkívánatosabb csodát, mely embertől származhat.

Őszinte hála illeti Reményik Zsigmondot kitűnő bevezetőjéért, és azért a fáradsággal teljes bátorságért, amellyel sajtó alá rendezte ezt a ma is aktuális könyvet. Vajha ezek olvasnák!

Mindent az Istenért!¹²⁵

Lechner Mária Franciska alapítóanya egyénisége

Bevezető

¹²⁴ Sorsunk: A Janus Pannonius Társaság folyóirata, Pécs, 1943. december, III. évfolyam, 12. szám. 935.o.

¹²⁵ Harmadik kiadás, Gyöngyös, A Magyar Barát Kiadása, 1944., 112p.;

Második kiadás, Gyöngyös, A Magyar Barát Kiadása, 1943., 112p.

Első kiadás, Ditreit, Mich. „Az Amerikai Magyarok Vasárnapja” Kiadása, 1942., 142.p.

Amerikai missziós utamon bárhol megfordultam, mindenütt azt találtam, hogy az ottani katolikus magyar élet elválaszthatatlan az Isteni Szeretet Leányainak áldozatos munkájától. Sokszor elcsodálkoztam fáradhatatlanságukon. Csak igénytelenségük múlta ezt felül. Kevesebb jutalomért senki se dolgozott többet a Magyar Amerikában, mint ők.

Minél jobban megismertem őket, végzett munkájukat, annál jobban érdekelt a szellem, amelyből éltek s élnek. Így terelődött figyelmem az Isteni Szeretet Leányai Társulatának megalapítójára, Lechner Mária Franciska anyára. Hálás vagyok érte az isteni Gondviselésnek. Hálámat igyekeztem leróni,. A kedves nővéreknek tartott lelkigyakorlatok elmélkedéseibe belebeszöttem Franciska anya nagyszerű életpéldáját, rámutattam lelkének nagy kincseire. Új tűz gyulladt a szívekben, új fénytől csillogtak a szemek, s persze, hogy a száj se maradhatott így néma. Kértek és mindig hangosabban mondogatták: Kedves Father, szó elrepül, a legszebb gondolat is elszürkül a gonddal terhelt hétköznapok egymásutánjában, de a betű, az írás megmarad. Tessék leírni, részünkre megörökíteni Alapító anyánkról elmondott elmélkedéseit...

Sürgető, serénykedő buzgóságuknak engednem kellett jóságos anyjukért. Így született meg ez a jóakarattal készült könyvecske. Bárcsak elérné célját: jobbakká tenne bennünket, fölleskítene Franciska anya példájának követésére, felszítaná bennünk az ő közbenjáró erejének hitét, s így előbbre vinné azt a célt, amely leányainak és tisztelőinek leghőbb vágya, hogy megdicsőülve lássuk őt oltárainkon.

Szent Tamás mondotta egykor Szent Bonaventúráról, aki Szent Ferenc életét írta: - „Hagyjuk a Szentet dolgozni a Szentért!”

Mi ugyan szentek nem vagyunk, de arra törekszünk. Minél őszintébb és eredményesebb ez a törekvésünk, annál biztosabban közeledik felénk az ő nagy napja és a miénk.

Ebben a szerény munkában nem részletes életrajzot akartam írni. Céлом inkább az, hogy fellebbentsem a fátyolt egy nagy lélek rejtek világáról, és néhány új meglátást biztosítsak azoknak, akik őt szeretik, tisztelik, követik.

Az első lapokon röviden összefoglaltam életének kiemelkedőbb állomásait és eseményeit. Főképen azokat, amelyek jellegzetesen megmutatják szellemét, szelleme mélységeit. Folyamatos kép támad így amely tükör is: benne ragyognak Franciska anya erényei, életének tanulságos mozzanatai és látva őket, könnyebben elmélkedhetünk róluk tovább.

Ami jó van ebben a kis munkában, vagy ami jó belőle esetleg származik azért legyen hála minden javak Forrásának.

Talán nem lesz fölösleges megemlítenem, hogy ez a kis munka az Amerikai Egyesült Államokban jelent meg először. Hazai kiadását Franciska anyag itthoni leányai és tisztelői szorgalmazták.

Végül kötelességszerűen és készségesen kijelentem, hogy mindazzal, amit Franciska anya lelke gazdagságáról, csodálatos bizakodásáról, imameghallgatásairól és a hozzá hasonlókról írtam, a legkevésbé sem kívántam az egyház hivatalos ítéletét megelőzni, - melynek minden soromat és szavamat teljesen alávetem.

Előszó a harmadik kiadáshoz.

Lechner Mária Franciska alapítóanya csodálatos egyéniségével és élete példájával akar valamit hazánkban az Úr. A róla írt könyvecske második kiadását alig egy hónap alatt egyszerűen szétkapkodták. Ez vigasztaló jel.

Azzal a boldog érzéssel bocsájtom immár harmadszor útjára kis könyvemet, hogy nemesítse, erősítse magyar véreinket és segítse diadalra Franciska anya szent ügyét.

Debrecen, 1944. január 2., Franciska anya születése napján.

P. Kiss Szaléz, O.F.M.

ELSŐ FEJEZET. BÖLCSŐTŐL A SÍRIG.

Lechner Franciska 1833. január 2-án született a bajorországi Edlingben. Édesapja neve Lechner Xavér Ferenc, édesanyjaé Fusstetter Mária. Semmi rendkívülit nem jegyzett, nem őrzött meg róluk az utókor. De azt ma is hiszi és vallja minden edlingi polgár, hogy jó katolikusok módjára éltek, igen békés, dolgos volt az egész család, becsületességük, igazi jó hírük csorbítatlanul kísérte őket a sírba. Amilyen egyszerűek ezek a vélemények, olyan igazán mély az értékük. Jegyezzük meg jól, hogy az édesapának bizalmi állása volt: községi fuvaros lévén, a falu terményeit vitte eladni a vásárra sok éven keresztül, mindenki meglegedésére, a közbizalmat soha el nem veszítette. Az édesanya igazi bajor nő: szíve az Istenért élt, keze a családért dolgozott. Kevésszavú, gyors kezű asszony. Hét leány anyja. Eszében, lelkében hét kiházasítás gondja. Csupa körültekintő gondosság: egyetlen pehely sem mehet veszendőbe az ő keze alatt.

Franciska e derék szülők negyedik gyermeke. Képre került: három testvér előtt, három utána, tehát ő a család szíve. Szerette is mindenki „Francit”. Eszes, eleven, életrevaló, nyílt szemű, nyílt szívű; egyszerű és mégis igen szomjas lelkű, bátor gyermek. Nem önző. Ami az övé az a más is, hovatovább mindenkié. Mindenki szereti, mert nincs benne semmi póz, pedig első tanuló az iskolában. Tanítójának jobbkeze, társainak igazi vezére. A ház hatalmas udvara az ő iskolája. Nagyszerű előadó. A legkeményebb publikum, az iskola tanulócserege hűséges hozzá napról-napra. A szavát elhiszik, komolyan veszik. Játékaikért lelkesülnek. Ő a gyermekcsereg lelke, jószelleme.

Persze, maga is igazi gyermek. Egész szívvel játszik és cselekszik. Fő játék az apácás, kapucinus zárdai élet. Minden fiú kapucinus: talán még szakállt is pingál nekik. Minden leány apáca: alig tud elég ruhát szerzni, hogy beöltöztesse övéit. Imádkoznak, szemlesütve járnak. Jaj annak, aki vét az illem, a becsület ellen. S ez nála nemcsak játék, hanem élet. Ha egy kapucinus testvér jön a faluba alamizsnát gyűjteni, ő szalad kopogtatónak ajtóról-ajtóra. Xavér pedig, az unokaöccse, a zsákot vagy a kosarat hordozza.

Sehol nem játék az élet, de falun igazán nem az. Francit is hamar helyére állította a mama vagy a papa. Mindenki nagy ámulatára Franci kitűnő munkás volt. Örömmel, vígan, ügyesen dolgozott. Eltanult minden házi munkát, értett a földműves munkához is, így édesatyjának szinte pótolhatatlan munkatársa lett. Számolt, rakodott, éles szemmel figyelt otthon és a vásáron mindent. Felnőttnek számított lélekben, testben.

Lelkivilága elmélyült. Tizenkét éves korában áldozott először. Lassan kialakult benne jövő hivatása. A biztos utat ugyan nem látta még, csak azt érezte biztosan, hogy a szíve, keze, élete nem férfié lesz, hanem Krisztusé. Kettőzött buzgalommal dolgozott, mert tudta, hogy el kell válnia az édes otthonától. Imáit megsokszorozta. Szinte állandó kapcsolatban élt szíve fehérostyás kincsével, Jézussal. A család évszázados fészete előtt sokszor és hosszan imádkozott. Így lett tizenhat éves.

Münchenbe indult. Első otthonát a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővéreknél találta meg. Sokáig azt gondolta, hogy iskolái elvégzése után velük osztja meg a neki is tetsző nevelő munkát. Nagyszerűen tanult; hamarosan kitűnően képzett kézimunka-tanítónő lett. A gyermeknevelésben kitűnőnél is maradandóbb elismerést szerzett.

Történt, hogy I. Lajos, bajor király Münchenbe hozatott vagy harminc néger leánykát és s kedves nővérekre bízta nevelésüket. A cél az volt, hogy ezek a néger leánykák majd annak idején kezére járnak a missziós pátereknek a feketék megtérítésében. Franciskán kívül senki sem bírt velük. A kis vadócok igazi mindene így Franciska lett, aki fogyhatatlan türelemmel nemesítette lelküket. A legkisebb hazugsághajlamot is igyekezett kigyomlálni szívükből. Másrészt őszinte bizalomra szoktatta kis feketéit. Az intézet idősebb leányai közül valamelyik egyszer a szentáldozás napján, hazudott, s ezt az egyik kis afrikai észrevette. Franciskához futott ámuló nagy szemével: - „Ni, Mama, Jézust eszi és hazudik.” Ez a kis történet jó fényt vet Franciska ügyes és Jézus lelke szerinti nevelő szellemére. Szerette és értékelt is munkáját mindenki. Szívesen fogadták volna maguk közé a nővérek. De őt egy benső vágy másra, többre ösztökölte.

1864-65-ben a müncheni Siketnémák Intézetében tanított munkát, kézügyességet. De alig egy év múlva már Svájcban találjuk, ahol Dr. Pozzo Jánossal, az „Isteni Szeretetről Nevezett Társulat” vezetőjével, a szociális tevékenység mellett két iskolát is szervezett a katolikus a protestáns gyerekek nevelésére. A jólelkű pap mindenfelé kéregetett, míg Franciska nagyszerű intézményeket tartott fenn az összekéregetett szerény adományokból. A munka ment fannakadás nélkül. Ő maga elemében volt. Remélte, talán ez az út, ez a már valamelyest térítő missziós munka lesz az övé. A társulat azonban világi maradt, ő pedig föltétlenül egyházit akart. Más nehézségek is támadtak, mire ő önzetlenül félreállt, másokat engedett a maga helyére. Ekkor már 1868-at írtak, s ő harminchatodik évében járt. Erős nyugtalanság kínozza egész bensejét. Valami üzte a biztosabb és a belső nyugtot szerző jézusi út felé. Pár hónapig a bajorországi Ebersbergben serénykedett, és szinte napok alatt váltotta valóra 100 munkás család szíve vágját: gyermekeik részére óvodát, magán elemi és kézimunka-iskolát szervezett. De ez a műve is másé lett, - tisztán az ő önzetlenségéből.

Ebersbergből Innsbruckba ment, ahol Istent szomjazva tartotta meg lelkigyakorlatát. Lelkét teljesen feltárta lelkivezetőjének, aki vágját Istentől származónak ítélte, és kimondta néki az előre-t. Ment hát sok reménnyel, szinte semmi pénzzel Bécsbe, hogy életművét megvalósítsa.

Mi volt a lelke vágya? Mindenekelőtt és legfőképpen a szegény és tapasztalatlan szolgálóleányok részére akart biztos, ingyenes, meleg otthont teremteni, ahonnét a sok testi-leli nyomorral jár életkörülményekre felkészülve mennének új munkahelyükre, de ahová bármikor visszatérhetnek, mint saját értük való otthonukba. Ez volt az alap, ez a főszme. Ez szélesedett, tágult, míg 25 év alatt 27 hatalmas intézményben 600 nővért, jól értsük meg: százezrek javára állított munkába. Ez a munka korszerű és nagyszerű volt. 1868. november 17-én ment föl kérvénye tervezett társulatának rövid alapszabályaival az illetékes minisztériumba jóváhagyás és alamizsnagyűjtő engedély végett. Szűz Mária bemutatása ünnepén, november 21-én tudta meg a jó hírt, hogy kérése teljesedett. Ez volt az „Isteni Szeretet Leányai Társulatának” első születésnapja.

Ettől az első boldog naptól kezdve, a fáradhatatlan munka, az akadályt nem ismerő hivatástudat, a semmiből teremtő és az önemésztő küzdelem, az Istenbe vetett rendíthetetlen bizalom, a szinte érthetetlenül bőterű nevelőművészet, de egyben a tengernyi félreértés és rosszakarat, a sokféle és nagyfokú testi-lelki szenvedés hozta létre pompás Mária-intézeteit, elemi iskoláit, árvái és elaggottai otthonait, cseléd-és beteg-üdülőit, a közép és felsőfokú oktatás megannyi csarnokát. Kéregetett, tervezett, épített, nevelt, tagokat toborzott, egyházi és világi hatalmasságokkal tárgylat, koronás fők és szegények javán fáradozott, egetostromló imával, áldott kézzel testi és lelki sebeket gyógyított, szomorúakat vigasztalt, betegeket vidított, szám meg szá útát megtett gyalog, kocsin, vonaton, hidegben, melegben, hóban, porban, sárban, sokszor betegen, majdenm haláraváltam, s mindig alapelvéhez híven: „Jót tenni, örvendeztetni, boldogítani, égbe vezetni.”

Lelke égett. Forralta a szeretet és a rengeteg munka, s mégis mindig a pontosság és a lelkiismeretesség mintaképe volt. Föltétlen ura lelkének, szavának, művésze a szenvedései eltitkolásának. A munka csak második életeleme, mert az első nála a kegyelem és az isteni akarat. Kincstára az isteni Gondviselés, égi közbenjárói a háromszor csodálatos Anya és Szent József. Istenben és Istenért élt. Isten az első, utána édes és áldott szegényei, s végül életműve, a társulat. Önmaga nem számított. Élete lázas, szentpáli és szentferenci előretörés, - majd jön hirtelenül a megállás: a csendes, szinte váratlan halál. Ó, dehogy is halál, csak a porhüvelyétől való megválás. 1894. április 14-én az Úrangyala után csak pihenőre segítette ma is építő, fenntartó, vezérlő lelke a hűség „szamár-testvért”, a testét, de lényé, szelleme építi, tökéletesíti nagy művét tovább.

Ki ne szeretné jobban megismerni ezt a törölmetszett, modern, korszerű és mégis örökkévalóságot lehelő lelket?

Mi, az ő leányai és tisztelői, sóvár, kegyelmi gazdagodásra éhes lélekkel nézünk reá és ellesett, jobban és világosabban meglátott eszméit magunkévá tesszük, az életét mintázzuk, magunkba szőjjük: Istenért, a szegényekért és a társulatért!

Bizonyára a kedves olvasó számára is hasznos lesz, ha itt nem teszi félre e kis munkát, hanem

tovább kíséri azt a lelket, akit mindnyájunk lelke javára adott a jóságos Isten.

MÁSODIK FEJEZET.

ÚJ MÓZES.

Az isteni világrend egyik alaptörvénye, hogy az életközösségek részére az Isten különös szándékát, a szerzetesi, sajátos eszményt az alapító élje meg és ragyogtassa föl olyan fényben, hogy soha el ne halványuljon. A szerzetalapítók nem halnak meg: élnek művükben. Újra-újra élnek az Isten szándékát, amely nem élettelen valami, hanem élő, emberek javára szánt isteni útmutatás.

Szeretem Franciska anyát a mi életünk új Mózesének tekinteni. Ő a mi mannánk, ő a mi fényoszlopunk. Mannánk, mert teljesen Jézussal él, s így rő tud bennünket nevelni arra az életművészetre, amely az ostyai Jegyessel való megszakítatlan közösséget és életegységet szorgalmazza. Ő a mi fényoszlopunk, mert élete, eszméi és szabályai a legbiztosabb ítirány a számunkra, amelyen célunk, céljaink felé közeledhetünk.

Az első Mózes nem bírta fejét örök álomra hajtani addig, míg a választott nép utódainak, az ígéret földje leendő birtokosainak még egyszer lelkére nem kötött boldogságuk biztosítékait, az isteni törvényeket: az Istennek tetsző élet nélkülözhetetlen alapelveit. Vajjon a mi Mózesünk ilyen igaz életünk vezére-e? Teljesedtek-e benne azok az isteni életelvek, amelyek Mózes ajkán utóljára hangzottak el? Lássuk. Tegyük őket egyenkint vizsgálatunk tárgyává.

1. Szeresd az Istent! A nemes gyümölcs fokozatosan fejlődik rügyből virággá és növekszik parányi gyümölcskéből, mondjuk, izes almává. A kicsi gyermek, a család szíve, január 2-án született, de már 3-án újjászületett vízben és Szentlélekben a szent keresztség révén. A picike és a Végtelen nem sokáig voltak egymás nélkül. S hiszem, hogy sohse voltak egymástól „hosszú ideig” távol. A szív gyermeke igaz szeretetet sugárzott. Szeretett és szeretetre indított. Jó nép elsősorban Isten szeretetében él. A kis Franci számtalan ösztönzést nyert az istenszeretetre az első, kacsóit imára kulcsoló, parányi homlokát és keblét kereszttel megjelölő szülői szeretettől. Az utolsó „Isten vezérelvéig”. S az a gyermek, akinek éles szeme és éles esze jeleket és kitűnőket érdemelt az iskolában, a szeretet tudományában is az élre törekedett. Persze a szeretet nem tantárgy, ebből nem lehet kikérdezni a gyermeket, ezt élni kell! Ő pedig jelesen élte!

Micsoda bájos kép lehetett az, amikor a gyermekbarát Jézus késői utóda naponként maga köré gyűjtötte a falu gyermekeregét, s a gyermek-mesternő tanított, magyarázott, feddett és mesélt...

Nem a szeretet kis kis-csodája z, hogy amit nem tudott elérni a lelkipásztor, azt elérte a gyermek-barát Franci? Szombatonként hosszú volt a gyerekeknek a rózsafüzér. Ima helyett kint hancúroztak a templom előtt. A komoly Franci fejébe vette, hogy ő rendet teremt. Sorba állította övéit, s lábujjhegyen a templomba vezette őket, ott kijelölte a helyüket, és igazán buzgó rózsafüzérezésre szoktatta őket. Ő, hányunknak nem sikerült ez a mieinkkel?! Hány kedves nővér próbálta ezt elérni növendékeivel s hányszor sikertelenül.

Íme: az ő szíve meleg, puha szív volt, tehát puhított és hajlított. A szeretet kis csodája ő, és ebből lesz majd később a szeretet élő misztériuma, de nem szóval, hanem élettél, győzelmes szeretet-áldozattal.

2. Imádd az Istent. Jó, imádságos szülők komoly, valóban imádságos gyermeke. Boldog, ha a templomban lehet. Még apácás-kapucinus játékában is előre sejtí már, hogy az imádság lényege a befeléfordulás. Ezt keresi hát itt is: szemlesütést, befelénézést, összeszedettség, vagyis imádságot. Egy alkalommal, alig kilenc éves korában, a missziós atya beszélt a pogány missziókról. Színes, lelkes szavakkal ecsetelte, hogy mennyien nem ismerik még Jézust... Ő azonnal tüzet fogott. Beszélt Xavérral, hasonló korú unokaöccsével, és elindultak pogányokat téríteni. Szíve csak egyet vert: mindenki szeresse és imádj a Istent! Nem méricskélte, elérhető-e a szándéka: elindult, mert a szíve súgta. A eredménytelenség nála nem fegyverletétel volt; nem, csak alkalmas időre várás a biztosabb cselekvés érdekében. Alig volt még tizenhat éves, s már nem lelte nyugtát otthon. Pedig a családban is, a faluban is mindenki szerette, becsülte. Altóttingbe zárandokolt a Szűzanyához. Régi szokást követve, leemelt a kápolna folyosóról egy nagy keresztet és körülhordozta. Majd a világ

legtermészetesebb módján, magányosan, szüzességi fogadalommal tette mindenét a szeretet és az áldozat jézusi oltárára. Teljesen komolyan, soha visszatérést nem Ismerve. Égbeszálló imádság ő serdülő korától fogva. Piszkos füst, hamu nincs áldozati oltáránál. Rajta és áldozatán az égi Atya mosolygós szeme pihent.

3. Ne kísértsd, ne ingereld az Urat. Józan, egészséges, bizonyos fokig szinte férfias határozottságot lehelő jelleme visszariadt az Isten megbántásától, a büntől. Ő szeretni és imádni, nem pedig kísérteni vagy ingerelni akarta az Urat. Káromló, piszkos szót nem tűrt meg maga körül. A vétkezőt kizárta a kertiiskolájából. Visszatérni csak a teljes javulás után lehetett. A könnyelmű vagy tudatos bűnöst nem tűrte meg övéi között. Micsoda mély élet és nevelő bölcsesség!

Apja mellett pontosan jegyzett mindent. Egy szem búza, egyetlen fillér se vesztetett el. Jobban vigyázott a máséra, mint a magáéra. Nevelő korában, amint már tudjuk, még kis, a könnyelmű hazugságokat se tűrte meg növendékeinél. Nem engedte tüskés szívbe az édes Jézust. A rábízott vagy vállalt munkát a legbecsületesebben végezte el mindenkor. Az adományok gyűjtésében és felhasználásukban a leglelkiismeretesebben vigyázott az adományozó szándékára. Csalárd és hálátlan sohase akart lenni. Élete isteni vigasztalás, nem pedig istenkísértés.

4. Minden törvényét tartsd meg. A legapróbb részletekig kidolgozta, megtervezte nem csupán nagyszerű hímzéseit és varrásait, hanem minden tettét. Alaposság, teljességre-törekvés jellemezte minden munkáját. Mennyivel inkább a lelkét! Neki törvény, isteni szent parancs nemcsak az ó- és újszövetség minden szava, hanem a legcsekélyebb lelkiismereti indítás, vagy tiltás is. Egész művén végig vonul a magasabb Kéz irányítása. Sokan megmosolyogják, elgáncsolják törekvéseit, de ő megy előre törhetetlenül, ha törekeny emberi teste nem egyszer ágynak esik is. Semmi, senki meg nem állíthatja, ha a lelkében érzi az égi indítást, ha hallja az égi szót. Egyetlen ellene felhozott rágalom sem bizonyult valónak. Teljesen Isten törvénye és szándéka szerint cselekedett, élt és halt meg. Megdicsőült benne az isteni akarat.

5. Űzd ki a testedet-lelkedet megrontó pogányt az ígéret földjéről. Szent Pál apostol kitűnő lélekismerete szerint a testi és lelki pusztulás fő oka maga a sátán, a hazugság és álnokság fejedelme, akár a test, akár a szemek kívánságtól, akár az élet kevélységétől származzék a kísértés. Vele szemben sohasem tehetjük le a fegyvert. Tőle csak a halál vagy a beteljesült szentség szabadít meg. Ez letagadhatatlan igazság. De van ennél letagadhatatlanabb igazság is. Ugyanis az evangéliumi Mester életének és működésének leggyökeresebb összefoglalását az evangélista így fejezte ki: „Körüljárt, jót cselekedvén.” (Mt 4,23) Ezzel a szüntelenül jót cselekvő élettel törte meg a legbiztosabban a sátán hatalmát. Franciska a jót cselekedet ördögűző erejét korai ifjúságától ismerte. Testét és lelkét nem adta át a kísértőnek soha. Másokét is védte tőle. Legfőbb törekvése a testi és lelki nyomor eltüntetése volt. Kell-e, lehet-e ezt tökéletesebben kifejezni, mint önmaga tette, amikor életprogramját így körvonalazta: „Jót tenni, örvendezni, boldogítani, égbe vezetni.” Ehhez alig van hozzátenni való. Hacsak az nem, hogy ez nála természetes, örömmel teljes apostolság. Persze, hogy futott tőle a „pogány” sátán!

Tekintsünk a mi új Mózesünkre és kövessük útmutatását!

HARMADIK FEJEZET. ISTEN, ÉN ÉS AZ IMÁDSÁG.

Nem kell nagy emberismeret ahhoz, hogy magunk is valljuk: a külső a belső tükre. Lehet ideig-óráig alakoskodni, színészkedni az életben, de nem sokáig. Előbb vagy utóbb az igazság kiderül. Isten előtt még inkább lehetetlen a kétszínűség, a kétkulacsosság. Örök igazság: „Senki két úrnak nem szolgálhat!” Máté 6,24.) Talán még kézzelfoghatóbban igaz: „A jó fa rossz gyümölcsöt nem teremhet, se a rossz fa jó gyümölcsöt.” (Máté 7,18.)

Olyan mély, tiszta, csudálkozó öröme van annak a természetbúvárnak, aki módszeresen, mindenre kiterjedő alapossággal figyeli meg az élet akármilyen kicsi területét, mondjuk, a szobai akváriumot, vagy valamelyik gyermek selyemhernyóját, vagy a kert egyetlen rózsatőjét. Egészen

mindegy, hogy mit, csak módszeresen és kitartóan tegye. Új világot fedez fel, amely telve van harccal, törtetéssel az életért, az élet kiteljesedéséért. Minden az egyetlen és föltétlenül elérendő célt szolgálja. A külső szerzés, a belső feldogozás, a küzdelem, a győzelem, a kezdet, a vég, min-mind ezt szorgalmazza. Nagyszerű élmény, nagyszerű tanítás.

Ennél nagyszerűbb, amikor eligazodik valaki a bölcselők, nagy életirányítók, a szellemi és a történelmi nagyságok gondolatrendszerében, és megleli világ- és életszemléletük centrumát, lényegi pontját. Mert hiszen valamely bölcséleti és világnézeti rendszer a legkönnyebben a dolgok lényegéről, a dolgok természetéről és létfeltételéről vallott elvekből ismerhető meg. Ez a rendszer szíve. Ezáltal szinte otthonosan érzi magát a kutató abban a világban, amely sokaknak égiséző fallal körülvett, titkos város. A legnagyobb megismerés pedig az, amikor sikerül rátalálnunk az Isten választottjainak, az ő belső világuknak rejtett titkaira és tisztán szemléljük: ki nekik az Isten, kik ők az Isten szemében, milyen a kettőjüket összefűző, az őket életességbe kapcsoló imaszellemük. Ez a z a titkos várkastély, amelynek kapuján lángbetűkkel ez van felírva: „Ez az én titkom!” És mégsem lehetetlen a szentélybe jutás. Boldog, aki benyithat és élvezheti csodavilágukat, amely nekik egészen természetes, mindennapi, sőt mindenperces élet.

Franciska anyja lelki és kegyelmi életének ez a titkos, belső világa nehezen közelíthető meg. Nála különösen nehéz, hiszen élete a tettek szakadatlan láncolata, pihenést nem ismerő alkotás. Látszólag lekötik egymás után következő alapítások. Külsőleg egy mindig tevékeny, soha meg nem pihenő szervező, cselekvő. Igazán „született alapító”, akinek egyik életrajzírója szerint nincs ideje arra, hogy „órákig imádkozzék és elmélkedjék”. De éppen ez a nagy előretörés, ez a semmiből való alkotás, ez az egyiket még be sem fejező, és máris a másikba kezdő, szinte vakmerő, sokszor esztelennek látszó alapítási láz, valamint a tényleges eredmények szakadatlan láncolata titkok titka. Mi hajtja őt? Lázás tevékenysége honnét fáradozik? Ki segíti? Mi a célja?

Erre senki sem adhat helyes, megnyugtató választ, addig, amíg Franciska anyja belső kegyelmi világában tisztán nem látja: ki neki Isten, kije ő az Istennek, milyen mély az áhítatszemlélete.

Próbáljuk megismerni ezt a kegyelmi háromságot, ezt a belső egységet. Mi is az ő lelkelelkéből származott jelmondatának első rész? Íme ez: „Mindent az Istenért!”

Életet, kegyelmet, munkát, örömet, szenvedést, éjjelt, nappalt... mindent, mindent az Istenért!” Kije az ilyen léleknek az Isten? „Mindene!” Nem csendül-e meg ebben a jelszóban sajátosan, újszerűen Szent Tamás és Szent Ferenc hitvallása? Nem zeng-e itt a maga-táadó léleknek és mindenének egészen Isten Őszentfelsége elé boruló hódolata és szolgálata, az ősi és mégis mindig mai: „Én Uram és én Istenem!” (János 20,28.), az „Istenem és mindenem?” (Szent Ferenc.)

Bizony így! Az ő „mindent Istenért” cselekvő életelve ugyan e jelszónak a külső élet számára szánt foglalata. Igen, Franciska anyjának mindene az Isten. De ha ez így van, akkor kije ő, mije ő az Istennek? Ez is egészen világos: ő az Isten kicsi szolgálója, az ő semmikéje. Az, aki nem okoskodik, nem kritizál, aki hallgat az égi szóra és tüstént cselekszik, aki nem nézi, mi a nehéz, nem méricskéli, ki-mi áll a parancs útjában: ő teljesíti a parancsot, neki ez a kötelessége.

Akinek a Isten az élet mindene, az az Isten picikéje. Akinek az Isten az élet eljessége, annak énja az Isten semmikéje! Mind a két igazság szüntelenül betölti lelkét, mindenét. Ez az élettereje, ez az életcélja! Viszont ebből világos, hogy a lelkét Istenbeemelő és az istent lelkébe-lehozó ima- és áhítat-szemlélete teljes, szüntelen.

Vegyük szemügyre közelebbről ezt az áhítatszemléletet. Ifjúkori naplójegyzeteiből részletezzük ezt a hármat:

5. „Reggel szíved mélyéből imádkozzál.”
6. „Mindен munkádnál indítsd föl a jószándékot.”
7. „Este ne hajtsd fejedet álmokra lelkiismeret vizsgálat nélkül.”

Az elsőnél a szíved mélyéből a lényeges. Ez az, amit a szeretet-törvény így sürget: Szeresd Istent „teljes szívedből”. De, aki teljes szívből, vagy szíve mélyéből szeret és imádkozik, - a kettő lényegileg egy-, az teljes elméjéből, teljes lelkéből és minden erejéből is szeret és imádkozik. Annak a lelkéből megérthetően hangzik a későbbi, komoly sürgetés: „Mindent imával, semmit sem

ima nélkül”. Ez viszont második életelvéhez vezet, amelyben a minden a jó szándék a fontos. Az Isten imádása és szeretete: az Isten dicsérete. Ezen a földön a legérthetőbb istendicséret a munka, a jócselekedet. A jócselekedet lelke pedig a jó szándék. Akinél minden munkát a jó szándék tesz értékessé, annál teljes az Isten magasztalása és dicsérete.

Az elmaradhatatlan önvizsgálat, a szenvedő Jézus lábánál napi nyomorúságainkat megkönnyező és a tőlünk telhetően őket engesztelő emberi gyarlóság nem rontja le, hanem növeli Istenhez való ragaszkodásunkat. Istenben boldogult Prohászka püspök atya szerint „az ima lehet édes, fényes, szenvedéses”. Ilyen a mi Franciska anyánké is.

Kissé feltűnő, nemde, hogy mennyire ritka nála a kérő ima? Hogy lehet ez? Egyszerű dolog: az önző, az erőszakoskodó imád nem ismerte. A bizalmasan könyörgő is ritka nála. Ő nem kér, ő cselekszik: „Én teszem a magamét, az Isten megteszi a magáért!” Minek ott a kérdés, ahol napként világít Krisztus szava: „Tudja a ti Atyátok, amire szükségetek van.” (Máté 6,32.) Nem lesz most már fölösleges, ha megismerjük életében a szóbeli, az elmélkedő és nyugalmas imát is. Ezek teljesebbé teszik édes, fényes és szenvedéses áhítatát. Jobban megérjük így a lelkéből írott és nővéreivel, szegényeivel, árváival és öregjeivel sokszor elimádkozott könyörgéseit. Ő maga is imádkozott és könyörgött velük, de az ő lelke magasabban, mélyebben esdekelt, mint amazoké. Velük azért imádkozott, hogy nevelje és emelje őket. Akár szóbeli imákat, akár karimát, akár a magán rózsafüzért vagy egyebet végzett, mindig teljes, külső és belső összeszedettséggel végezte, - igazán példaszerűen.

Beritenfurtban fiatal nővéreivel együtt imádkozott a zárda udvarán. Szerényen lépkedtek. Történt, hogy egy nagy varjú éppen ő melléje szállt és vele sétált. A fiatal nővéreket ez nevetésre ingerelte, - alig bírták a nevetést visszatartani. Franciska anya, mintha semmit sem venne észre, nyugodtan és pillanatnyi megállás nélkül tovább imádkozott. Ima után azonban így szólt hozzájuk: „Íme gyermekek, ez a varjú a kísértőt jelképezi. Gyakran elétek idéz valamit, hogy az imánál elszórakozzatok és világias gondolatokba merüljete. Azért vigyázzatok! Ne hallgassatok a kísértő sugallataira és akkor ott hagy benneteket. Ha a varjút azonnal elűztétek volna, nem nevettek volna. Mindjárt az első támadásnál szálljunk szembe a kísértővel, akkor győzedelmeskedünk.”

Megvolt benne az elmélkedés égi adománya is. Megfontolt, színes, lényeglátó szellem és egyben „született szónok”. Hosszú és gyakori utazásai alkalmával órákig a legnépesebb csendben és lelki magányban élvezte Ura és Istene édességét. Százszor megfontolta tennivalóit, aprólékos gonddal megtervezte mondanivalóit. Innét eredt biztonságérzete és legnehezebb órákban is moslygós, örvendező, napsugaras lelkülete.

Éjtszakánként hosszasan és bensőségesen beszélt Mindenével, az Istennel, belemerült az Ő szemléletébe. Új gondolatok, új meglátások villantak föl ilyenkor benne. Ezek a meghitt éjszakák gyultak ki lelke egén a vezérlő eszmék: „Fizikai és erkölcsi nyomort irtani”, „Lelkeket boldogítani, lelkeket menteni”. Itt kell keresnünk rendületlen bizalmának és az isteni Gondviselésben megpihenő nyugalmanak mély forrásait. Sokaktól, egyházi és koronás főktől megcsodált, nem evilági bölcsességét is innét kell származtatnunk. Gazdag éjszakák gazdag gyümölcse mindez. Koronájuk pedig az a nyugalmas égbenezés, amely különösen utolsó évét, utolsó hónapját jellemezte. Ennek az Úr keblén pihenő életnek ízes gyümölcsei azok a természetes egyszerűséggel kimondott, de jövőbelátó, meglepő kijelentések, melyek megmagyarázására a kedves nővérek semmi kézzelfoghatót nem találtak, s így meg sem értették őket: „Mindent elrendeztem”, „Ez az utolsó lelkigyakorlatom”, „Nem látom többé Boszniát és Magyarországot”, „Isten veletek, nem látok többé benneteket”, „Ti vagytok az utolsók, akiket én öltöztettem be, azért tinektek a legjobbaknak kell lennetek”.

Utolsó betegségében mindenki izgul körülötte; orvos orvost ér, csak ő nyugodt, a nagy rohanó, a nyugtot nem ismerő alkotó. Mosolyogva veszi a prágai kis Jézuska köpenyét: tudja, hogy ez csak övéinek jó vigaszul. Nincs kérése a lourdesi Szűz Anyától, amikor az egyik zarándok a közvetítésre vállalkozik: „A szentmisében és a szentáldozásban mindent elintézttem a jó Istennel”.

Ez már az örök haza zenéje. Annak a békéje és nyugalma ez, aki teljesen az Úré, akinél állandó lakást vett a Szentháromság és hiánytalanul teljes nála az Isten birtoklása. Itt inkább némán csodálkozni lehet, mint emberileg megérteni a belül történeteket. Ő az Istené egészen, és az Isten az övé.

Mikor leszünk már mi is egészen Jézuséi?

NEGYEDIK FEJEZET. A KERESZTÉNY ALÁZAT.

Aki a maga belő, lelki világában az áhítatnak olyan fönséges dómját építette föl, mint Franciska anyja, nem homokra épített, hanem a legszilárdabb alapra, a keresztény alázatra.

Életrajzírói igen félve írnak erről a rejtett kincséről. Igaz, ez Franciska anyának hétpecsétes levélnél is rejtettebb titka. Nehé is itt az eligazodás. Úgy van vele az ember, mint aki napfényről hirtelen sötét alagútba téved: sehogy se tud eligazodni, vakká lesz az új helyen. Pedig nincs ott sötétség, csak természetes homály. Akiket Franciska anyja külső, lázas, fényes sikerekkel ékes élete foglalkoztat, azok félve érintik a homályosat. Ő, pedig mennyi titok, mennyi új, mélyebb, rejtettebb öröm várja ott a tisztelettel közelítőt. Próbáljunk eligazodni „atplomában”, alázatosságának jézusi homályában.

Ifjúkori vezéreszméink egyikét így fogalmazta meg: „Jócselkedeteidben ne hiányozzék az alázatosság”. Micsoda üde, tiszta, evangéliumi levegő! Semmi sicima, semmi mesterkéeltség! Nem hiányzott az evangéliumi szellem nála soha. A Szentlélek tanítása szerint az öltözet, a nevetés és a járás az ember legjobb ismertetője. (Sir. 19, 27.) Franciska anyja öltözete mindenkor egyszerű, rendes, tiszta, a szent szegénység szerelmeséhez méltó. Sohse esett túlzásba. Sohse lett hűtlen szerzetesnői és főnöknői méltóságához. A fényőzésnek ellensége volt mindenkor, de a fölösleges holmikát sem tűrte meg magánál vagy nővéreinél. Érdekes szemügyre venni szobájának képét: milyen igénytelen rend, milyen rendezett igénytelenség mond ott prédikációt! Milyen kár, hogy bécsi első „otthona”, az Isteni Szeretet Leányainak Rivo Tortója¹²⁶, a Taubstummen-gasse 5. III. emeleti szobácskája nem maradt meg. Micsoda szegénység és mégis milyen tiszta megelégedés uralkodott ott. Ehhez a példás igénytelenséghez, ehhez a tiszteletparancsoló, rendezett szegénységhez később a Fasanen-gasse-i anyaházban és minden új alapításnál hű maradt. Hogy a szegénység vagy az alázat volt-e főbb indítéka, azt csak a jó Jézus tudja!

Arcán, egész megjelenésén előmlött az evangéliumi öröm. Kedves szavajárása Szalézi Szent Ferenc mondása: „Furcsa szent a szomorú szent.” Nevetése tiszta és üde, sohasem hahota. A hangos, fékezetlen nevetést valóságosan utálta. Nagyszerűen értett a búkergetéshez. Nem tűrte övéi között a lehangoltságot. Sohsem volt szüksége adomákra vagy idétlen tréfákra. Az alázat fegyelme diadalmaskodott szemén, szaván, mindenén. Öröm volt vele lenni. Járása, külső magatartása mindig komoly és öntudatos. Lépése igazi, szentbonaventúrai „gressus gravis”, súlyos lépés. Nem azért mert kissé kövér volt, hanem mivel „szeme a lába alatt pihent mindig”, minden lépésénél a lélek verte a traktust. De azért nehogy valaki fontoskodó, nagyképű „bölcset” faragjon Franciska anyából a föntiek alapján: mert ő a mondottak ellenére, sőt a mondottak alapján tudott serény, mozgékony és mindig „útonlévő” lenni, lelke vagy Társulata kára nélkül. Lelkének és jellemének krisztusi alázatát még tisztábbá és érthetőbbé teszik a következő megfontolások:

Semmi munka sem volt számára megalázó. Minden munkát meg akart ismerni és mindenben segített. Kapált, varrt, főzött, hímzett, nevelt, írt, kormányzott egyforma természetességgel, lélekkel és kegyelemmel. Soha semmi olyant nem követelt, amit ő maga meg nem tett. Mindenki munkáját ismerni akarta tapasztalásból. A kéregetésben mindig az első volt. Az engedélymegszerzésének kálváriás útját megjárta majdnem minden dél- és keleteurópai országban. Mint mindenkitől tisztelt alapítónő, 1889-ben, a „Csodálatos Anyáról” nevezett legújabb, bécsi anyaházban maga volt a szakácsnő, noha bőven volt egyéb tennivalója. Annyi természetes humorral és fáradhatatlansággal

¹²⁶ Rivo Torto Assiszi Szent Ferencnek és első társainak legendás szegénységű otthona.

viselte ezt a „tisztiséget”, hogy rejtett könnyeket csak nővérei szeméből.

Komolyan int a Szentírás: „Van, aki álnokul megalázza magát és belseje tele van csalárdsággal”. (Sir. 19,23.) Nem önála valami ilyesmitől félünk? A legkevésbé sem. Neki nem kenyere az alázatossággal való kérdés. Tele van lelke alázattal, és mégis elhárítja magától azt a tudatot, hogy alázatos. 1875-ben egykori nagy tisztelője, egy magasállású és befolyásos személy azt tanácsolja neki, hogy mondjon le rendfőnöknői tisztségéről. Illetéktelen egykori tisztelőjét nagyszerű levéllel szereli le. Csak az elejét és befejezését olvassuk el, ez elég:

„Ön azt akarja, hogy rendfőnöknői hivatalomat letegyem. Ismerem ezt a kívánságát...” „Ha alázatos volnék, örülnék az Ön részéről ért megvetésnek, így azonban mélyen érzem azt az ütést, amellyel Ön sújtani akart!” Milyen mesteri elrejtése annak, ami a kincse, s mégis milyen homálytalan tükre az alázatosságnak.

A főrangúakkal és a szegényekkel szemben egyformán természetes, kedves és mértéktartó. Sem a pompa, sem a nyomorúság nem zavarta meg. Fölfelé nem bókolt, lefelé nem tapsolt. Mindenkinek a javát akarta, de sohasem tolakodva. Szívesen segített, a panaszost türelemmel meghallgatta, de a titkokat nem kutatta. Mindig ura volt szavának, tiszteletadásának és érdeklődésének.

A vett jóért őszintén hálás. „Sok hibánk van, de hálátlanságról senki sem vádolhat”. Mondogatta. A hála nála nemcsak ima, hanem őszinte szolgálatkészség és leleményes „visszafizetése” a vett jónak. Kifogyhatatlanul találékony a jótevőinek szánt meglepetésekben. A határon azonban itt se ment túl: nem tolakodott, nem erőszakoskodott, sohasem akart hálásnak látszani.

Önmagával elégedetlen. Minduntalan többre ösztökélte önmagát Istenért, a szegényekért és a Társulatért. Önmagával való elégedetlensége még arra is rávette, hogy a szabálykönyvből nyilvánosan fölolvasta a rendfőnöknő kötelességeit és pontról-pontra fennhangon vádolta magát. Gyakran fennhangzott: „Ebben még nem vittem sokra!”

Dicséretet sohasem kívánta, ha elmaradt, nem érezte híját. Istenért élt és cselekedett. - Az Ő tetszése, saját lelkiismeretének öröme volt szemében a fő. Amikor világi tisztelet és elismerés érte, elmerengett, elszólta magát: „Szegény Lechner Franciska, mennyi port vernek föl miattad!”

Már súlyos betegen feküdt, amikor a király arany éremmel tüntette kivégzett munkáinak elismerésül. A nővérek féltek vele közölni az örömhírt, félte, hogy megárt edesanyjuknak. Milyen nagy volt a meglepetésük, amikor a hírközlés után egészen nyugodtan így szólt: „Jubileumomra kéziratot reméltem a királytól, de az végzetes változás a minisztériumban egészen lefoglalta az uralkodót”. Ezzel egyszerűen elrejtette a nagyobb kitüntetés tényét, és mentette az uralkodót a várt és elmaradt elismerésért. A kitüntetés nem érdekelte, de Társulatának jóhírért, tiszteletét mindig szíven viselte. Csakis ezért örült, ezért fogadta őszinte hálával az elismerést.

A dicséret arcát pírba borította, néha pillanatra meg is zavarta. Érzelmien művészien uralkodott. Önmaga vallotta be egyszer: „Ha lelkemben viharok dúltak, úgy el tudtam rejteni, hogy környezetem nem is sejtette szenvedéseimet”. Ez az önuralom könnyebben érvényesült, ha dicsérték, mert a szenvedés iránt volt a legérzékenyebb. Egy alkalommal Karolina Augusztia királynőnél alaptalanul bevádolták. Ezt ment valahogy rendezni, hogy Társulatának kára ne legyen. A királyné kegyesen fogadta, az ügyet nem remélt rövidséggel intézték el. Végül a felséges asszony, kezét megszorítva, a szemébe mondta: „Örülök, hogy megismertem. Most már senki se merészeljen rosszat mondani önről, - azonnal visszautasítanám”. A nem várt dicséret hirtelen megzavarta, elpirult és nem találta a hálás szavakat.

Egész nyugodtan pontot tehetnénk már most lelke alázatosságának megismerésére. De még se tesszük. Nem tesszük pedig azért, mert mindenkitől elismert, emberfölötti alapító és szervező munkássága egyben félreismerésnek egyik leggyakoribb forrása. Gyakran éri az alaptalan ítélet. „Túl sokat akart, elsiette a dolgokat.” Kötelességünk ebben is tisztán látnunk, hogy még jobban felismerjük alázatosságát.

Való igaz, hogy vállalkozó szellem és alkotó egyéniség, - de nem önféjű, nem önmagából

induló. Belső hang, titkos megérzés, kegyelmi meglátás indítja és sarkalja. Önmaga tehetetlenségét jól ismeri, de tapasztalásból tudja: „Mindent megtehetek azáltal, aki engem megerősít.” (Fil. 4,13.) Alkotó keze az Úr kezében pihen, vele épít, mert „ha az Úr nem építi a házat, hiába munkálkodnak, akik azt építik.” (126, Is.,1.), - vallotta teljes hittel és alázattal. Következetes célratöréskvésben, a gáncsok, a bajok le nem szerelik, a megkezdett munka abbahagyására rá nem vehetik. Mások félúton, félnehézségek után is hátrafordultak volna. Ő nem. Ő a végső állhatatosság híve. S ez legszebb bizonyítéka annak, hogy nem önmagáért, nem emberi célokért, legkevésbé evilági dicsőségért élt és küszködött. Jól érezte magát az Úr az ő alázatos szolgálóleányánál, és örömmel pihent meg szeme hűséges, kitartó munkálkodásán.

Vajjon a mi szavunk, tettünk és életünk forrása-e az égi Atya tiszta örömeinek?

ÖTÖDIK FEJEZET. ÁLLANDÓAN ISTENNEL.

A legkeményebb gránitra épült, művészi templom is üres, ha nem tölti be személyes, lényegi jelenlétével az Isten. Salamon templomépítő öröme akkor érte el a maga teljességét, amikor gyönyörű templomát betöltötte az ősatyák, Ábrahám Izsák, Jákob és a szent elődök, József, Mózes és Dávid Istene. Mit érne Franciska anya alázatra épült áhítatának szentélye, ha nem vett volna abban „állandó lakást” az Isten?! Ne aggódjunk! Ő, aki az Úrral építette élete templomát és minden művét, nem hiába építette. Betöltötte őt születése után alig egy nappal az Isten; kegyelmileg önmaga is ápolgatta, első szentáldozása lobogóvá és nagy tettekre éretté növelte, magányos szüzességi fogadalma a vér korszakában, 16 éves korában, örök szövetségre változtatta, és szerzetesi életre örök életre méltóvá magasztosította ezt a betöltöttséget.

A hit természeténél fogva csodavilág. Homályos, igen sokszor érthetetlen önmagában. Ilyen a hívő is. Megváltozik azonban a helyzet, amint a hitet cselekedetiben szemléljük. Hogyan? Lehet ez? Igen. Szent Pál nagyszerűen rávezet a megtérés első lépéseire a Rómaiakhoz írt levelében (10,11.): „szívvel hiszünk, szájjal pedig vallást teszünk”. Szóval az igaz hit a szívben fogamzik ez a termőtalaja. Prohászka püspök nagyszerűen igazolja ezt, két nagy elme ellentétes szavait idézve: Eötvös József báró így könyörgött egykor: „Isten, ki a fűszálnak harmatot, a virágnak napsugarat, a tengernek vihart adsz, hogy el ne poshadjon, - adj a szívnek hitet!” A sötét, de keserűen kacagó Byron így kiált fel: „Emberek, a szívembe ne nézzetek, mert ott poklot láttok!”

Franciska anyának szíve a hit mennyországa. Nem pici eszével értette meg az ima és a hitoktatás tartalmát, az örök igazságokat, hanem édes, meleg, szomjas szívébe szívta őket. Ez a telistele szív ömlött ki kerti-katedróján, ez oktatott, ez nevelt, ez épített. Sőt, mintha ez semmi sem lenne, kész volt elindulni a pogányok közé megismertetni szíve Istenét és boldoggá tenni mindenkit Őbenne. Ha vérét és életét nem áldozhatta is föl vértanúként: de hosszú, kálváriás előkszülete, jelöltsége a nagy mű előtt, valamint rendalapító és építő fáradhatatlansága hosszú, lassú, lelki vértanúság. S milyen teljes, milyen lelkes vértanúság! Mindenét kimerítette szíve Istenéért, a fizikai és az erkölcsi nyomor kiirtásáért.

Harmadik altöttingi zarándoklata után utoljára látogatta meg szülőhelyét. Bensón, könnyesen hálálkodott. Végül is a temetőbe ment, s kedves halottainak sírkövén függő szenteltvíztartóból meghintette a drága hantokat. Amennyi hit csak keze mozdulatába férhetett, az mind benne volt. Ilyen egész, külső, hitvalló, liturgikus élete is. Nincs egyetlen elnagyolt kereszttetése, egyetlen elsiertett térdhajtása. Egész szívvel hisz és egész testtel vallja meg Urát és Istenét. - Az ősi, családi kereszt az ő első tanácsadója, első erőforrása. Viszi magával, mint féltett, drága kincsét. - Kis Mária-szobra a neki és az érte oly sok jót kieszközölő Csodálatos Anyát idézi lelkébe. - Szentmiséiben, szentáldozásaiban elmerül, megerősödik, új fényt, új reményt merít belőlük. Szíve, lelke, mindene átizzik, és a legnagyobb bajok közepette is fennen hirdeti cselekedeteivel: „Minden lehetséges a hívőnek!” (Márk 9,22.)

Szent Bonaventúra szerint az igazi szerzetes hat dologra figyeljen és a hat megtartásával

tegyen bizonyosságot őszinte és szent életre való törekvéséről. A hitnek és a hittel teljes életnek hatos próbája ez. Vizsgáljuk meg Franciska anyja életét is, hogy lelkének aranya felragyogjon szemünk előtt.

1. Hogy el ne vesszél és a tökéletességben előre haladj, szeresd az imádságot és a szent olvasmányokat, gyakran keresd fel a templomokat, szívesen időzz szobádban, kerüld a tereket és az utcákat, a terek és az utcák tétlenségét, s ha valami szólít, szemed megfőkezve siess vissza.

Ki tud felhozni esetet Franciska anyja életéből, amely e pontok valamelyikében elmarasztalja? Az ima mindenható kulcs a kezében, zárdái a hosszú, fáradságos utazások céljai, a kápolnák meghitt lelki szanatóriumai, s a szeme, az ajka ritkán nyílik hiábavalóságokra, hiúságra pedig soha.

2. Szíved és érzékeid szemérmességét mindig őrizd meg. Hogy ezt elérd, senkivel se legyen külön barátságod, még lelki se, sőt annyira a közösé légy, hogy senki se lehessen ellened a nálkül, hogy a közösség ellen is ne lenne.

Mit emeljük még ki lelki hófehérsége bizonyosságául a szüzességi fogadalmán kívül? Azt az igazságot, hogy legelkeseredettebb ellenségeinek nem jut mégcsak eszébe sem, hogy szeplővel vádolják? Számptalan bizonyosság igazolja, hogy nemcsak maga nem akart, hanem nővéreinél sem túrt meg lelki különbarátságot. Az egyébként mindenkiben könnyen hívó Franciska anyja itt gyanakvóvá, bizalmatlanná válik, vagy lemond veszélyes barátságáról az illető, vagy megy a rendből, harmadik megoldás nincs. Abban pedig valóságos művész, hogy mindenki a magáénak higgye őt igaz és sajátosan kitüntető szeretete miatt. S ez Társulata egységét nemhogy megbontotta volna, hanem egyenesen így lett ő a közös egység szíveiben gyökeredző, szilárd, biztos alapja.

3. A nyelvedet a legszorosabb gonddal őrizzed. Ha másokkal vagy, sohse beszélj szükség nélkül. Ha jelenlévőt vagy távollévőt dicsérnek, vagy ócsárolnak, te lehetőleg se ne dicsérj, se ne ócsárolj.

A béke őre és a háborúság okozója nyelv. Jól tudja ezt Franciska anyja. Ezért igen kevésbeszédű. Hű az evangéliumi: „Igen-igen, nem-nemhez!” Sohasem kíváncsi, nem faggató, még hivatalból sem. Meggyőződése, ha a szeretet nem nyitja meg a szívet és az ajkat, a faggatás, a kényszer biztosan lezárja őket. Csak lélekből dicsér és csak szükségből fedd; dicsérgetés, ócsárlás nem sajátja.

4. A lehető legnagyobb gondossággal kerüld az „úgy látszik”, - „úgy hallatszik” nyomán terjedő „továbbadást”. Meg se hallgass másról mást, mint épületes beszédeket. Továbbadás, titoksértés lehetetlenség nála. Ezernyi munkája, beteges keze ellenére is maga írja meg a „bizalmas” válaszokat. Az árulkodást utálta és büntette, de szívesen beszélt, sőt, izes örömmel nővérei „sikereiről”, a Társulat „dicsőségéről”.

5. Sokszor emlékezzél meg szívedben az Úr jótéteményeiről és gondolj az utolsó dolgokra. Franciska anyja az örvendező, élő hála. Szíve túláradó örömmel telik meg minden egyes újabb égi kegyelem és evilági siker nyomán. Hogy énekelte és énekelte a Te Deumot! Egyrészt a hála, másrészt meg rövid, hátralévő ideje sarkallta a pihenést nem ismerő tevékenységre. Gyarlósága, halála egyaránt szeme előtt lebegett. A pokoltól és a haláltól nem félt, az eget belső, szent hittel remélte, nyugodtan, munkásan és utolsó évében tudatosan várta.

6. Ne ítélj meg senkit szívedben, vagy száddal, csupán önmagadat. A jó Franciska anyának mindig nehezebb esett a rendfőnöknői hivataltól elválaszthatatlan bíraskodás, ítélethozatal. Fájt ez neki. Ő emelni, nem lenyomni, menteni, nem elveszteni akart. Ítéletei szinte mesterművek. A vétkező cselekedetei és a szentszabályok hozzák meg az ítéletet, ő csak ott és akkor szól, ahol és amikor valami kimarad a szentszabályból, vagy helytelenül alkalmazták a Társulat egyik-másik törvényét. Földi adósságairól pontos számadást vezetett és tréfásan mondogatta: „Bűnöm előttem van mindenkor!” Mennyivel jobban érezte „adósságát” Istenével és Mindenével szemben. De mint mindenben, ebben is kerülte a feltűnést. Nem szerette azokat a nővéreket, akik súlyos, külső vezeklést akartak bűneikért vagy a bűnösökért. Igen jól ismerte a szent szabályokat és mindig tökéletes megtartásukat szorgalmazta. Ez volt az ő néma és szent penitenciázása.

Prohászka püspök atya, a teljes, az élő keresztény hit nagy élesztője és apostola mondotta

egykor: „Azt az erős, teljes, lelkes hitet, azt az egész katolikus hitet kívánjuk vissza, amely nem rejtőzik félénk a szív redőjébe, hanem katolikussá teszi az ész elveiben, a szívet az ő indulataiban, a nyelvet az ő szavaiban, a zsebet az ő adományaiban, a kart az ő cselekedetiben, az egész embert észben, szívben és testben!” Szó szerinti hűséggel alkalmazhatjuk minden kívánalmát Franciska anyára és boldogan mondhatjuk: nála mindez teljesen megvolt. Sőt teljesebb is volt ezeknél hite és kegyelmi élete. A mi új Mózesünk hite nem félénk és remegő, mert az ő Istene nem a csipkebokorban, hanem a szívében pihent és onnét szólott. Ő nem fölfelé, nem is kifelé küldte fohászait, hanem befelé imádkozott. A hívő anya és az imádott Isten egymásban pihent és lakott. Teremtő és kormányzó Istene nemcsak esténkint szólt hozzá, mint egykor boldog ősszüleinkhez, hanem annyiszor, ahányszor szíve vagy szándéka diktálta. Franciska anyja viszont sohasem volt rest az Isten szándékainak azonnali teljesítésére. Szemlélődő, mélyen értő szelleme mindenkor a biztos útra, a kívánt eszközök kiválasztására segítette. Sohse bánta meg, árkon-bokron követte szíve-lelke sugalmát. Sokan megcsodálták hegyeken mozgó hitét. Néha talán kissé „mosolygós” volt ez a csodálat, - de Franciska anyja hite soha. Az isteni Mester és a Jegyes szava benne sokszor, tisztán zengett: „Bizony, mondom nektek, hogyha valaki e hegynek mondja: Indulj meg és merülj a tengerbe és nem kételkedik szívében, hanem hiszi, hogy megtörténik, mind, amint mond, meglesz neki”. (Mk., 11,23.) Ő is mozgatott hegyeket, sőt hegyeknél nagyobb terheket is. Hofbauer Szent Kelemen, Bécs nagy apostola, mondotta sok és keserves tapasztalat alapján: „Nincs borzalmasabb valami, mint az irigységtől megkeményedett papi vagy szerzetesi szív.” S hány ilyen kösziklánál keményebb, hegynél nagyobb akadályt kellett eltávolítani Franciska anyának és előbb vagy utóbb, de sikerült neki. S ami a legszebb életében, nemcsak „mozdítani”, hanem „puhítani” is tudott. Az ellenségből barátot varázsolt elő szent hite, a hitből származó és a benne működő kegyelem. Elmondhatjuk róla is Szent Pál Apostol szavait: „Az Úr kegyelméből vagyok, aki vagyok s az ő kegyelme bennem nem volt haszontalan”. (I.Kor., 15,10.)

És mibennünk?

HATODIK FEJEZET. CSODÁS BIZALOM.

„A Hit pedig remélendő dolgok alapja” - hirdeti joggal Szent Pál apostol. (Zsid., 11,1) Amilyen valakinek a hite, olyan a reménye is. A hegyeket mozgó hitű Franciska anyja az Istenbe és az ő gondviselésébe vetett rendíthetetlen bizalomnak evilági csodája. Ha valaha oltárainkon tiszteljük őt, bizonyára a nagy bajbajutottak, a reményvesztettek, a kétségbeesés örvényének partjaira vetődöttek védője, kedveltje lesz. Erre az egész csodálatos bizakodásra van életében a legtöbb, szinte kézzelfogható adatunk. S milyen meglepő, hogy még ebben is milyen nehezen megközelíthető a lelke. Az eredményeket látjuk, ismerjük, de a hogyan nem. Azonban minél mélyebbről kell felszínre hoznunk elrejtett kincsét, annál inkább akarjuk, mert annál értékesebb mindannyiunk számára. Egész életén nyilván látható a titkos Kéz vezetése. Ez a kéz Istené. E a kéz vezette hosszú, tekervényes, 35 évre terjedő életén át, míg eljutott a lényeghez, életművének kezdetéhez. Semmi sem volt ebben a 35 esztendőben céltalan, semmi sem fölösleges. Ennek a legnagyobb bizonyítéka az a változatos, eseményekben, szenvedésekben és mindenek felett eredményekben gazdag 25 esztendő, amely emberileg teljesen megérthetetlen. A hosszú, de az elért sikerekhez mérten mégis olyan rövid 60 esztendőt koronázta meg ez az isteni Kéz a halál és megdicsőülés utolsó évével. Ezt a 61 esztendőt azonban az öntudat ébredésétől az árnyékvilágból való elköltözésig két dolog jellemezte: kegyelem és kötelességteljesítés. Szinte örvendező bizonyossággal hirdeti egész lénye: Olyan jó picinek, semminek lenni és tudni, hogy nagy Istené, a lét és a lényem teljességéé vagyok! Tisztán és világosan látta, hitte az Úr Jézus intését: „Nálam nélkül semmi jót sem cselekedhettek”. (Ján. 15,5) Ezért hangoztatta olyan eréllyel: „mindent az Istennel, semmit se nélküle”. Sőt ő „mindent az Istenért” és „Őbenne” akart végbevinni. Gyermekkorában és később is mindent a kegyelem indítására kezdett, a kegyelem vezérlő világánál végzett. Valóságos

művésze lett az eszközök kiválasztásának és alkalmazásának. Másrészt letagadhatatlanul nagylelkű, sokszor hős az önemésztésig menő kötelességteljesítésben. Hanyagság és gondatlanság ismeretlen valami igen mozgalmas életében. Pusztán emberi dolgokért sohse küzdött. Egyetlen és legfőbb kötelességének ismerte és vallotta: „Mindent megtenni az Istenért, a szegényekért és a Társulatért!” Főképpen élete nagy művének korszakában, 25 esztendő rendalapítói és szervező munkájában diadalmaskodott benne a kegyelem és a kötelességteljesítés harmonikus egysége.

Amikor Bécsbe érkezett, hamarosan tapasztalnia kellett, hogy minden ígéret, mástól táplált remény: üres semmiség. Egyedül állt a nagy császárvárosban. S milyen élvezet ennek az „egyedül való” léleknek első tapogatózásait figyelni! Betegágyában fogamzott meg a minisztériumba küldendő kérvényének eszméje és sikert ért. „Társaságát” hamarosan a jó Láng-testvérek barátsága, külső anyagi támogatása és Steiner Antal belső, lelki, társalaptó és munkatárs-szerzői odaadása váltotta fel. Később „kéregető”, azután meg „házszerző” sok-sok gondja jutott biztos révbe. Szomrú volt bécsi első lelkigyakorlata, amikor az amúgy is sokaktól megzavart „első követőket” máshova, biztos zárdába tanácsolta a túlbuzgó lelkiatya. Mégis nemcsak hogy szét nem verte tanácsával a kicsi nyája, hanem újabb hűség és lelkesedés forrása lett a tanács. Szinte mindannyian erejükön felül dolgoztak. Eszményképükkel, vezérükkel, Franciska anyával volt az Úr, ezt mindegyikük érezte, tapasztalta. Erről a hőskorról fennen hirdette Franciska anyja: „Senki se szégyenült meg, aki az Úrban bízott.” (Sir. 2,11.)

1870. január 8-án Annunciáta főhercegnő lett a társulat fővédnöke, és ez okból meglátogatta a bécsi tiszta, szép Mária-intézetet. Melegen érdeklődött minden iránt; különösen érdekelte, hogy mennyi az alaptőkéje a nagyjövőjű intézménynek. Mire Franciska anyja hittel és bizalommal teljesen, egyenesen márványba kíváncozó szavakkal felelt: „A mi alaptőkénk kimeríthetetlen; alaptőkénk az isteni Gondviselés!” Ekkora bizalom eredménye is lenyűgöző. Olvassuk csak el Franciska anyának az első négy év után kiadott, legelső értesítőjét. Négy év alatt öt rendházat alapított és bennük 10.600 szolgálat nélküli leányt gondoztak. Az ellátási napok száma 148.400. A gondozottak közül: 8,900 nyert új állást, 590 kórházba került vagy ment és 210-et bocsájtottak el bizonyos okok miatt. A vasárnapi iskolában 210-en nyertek ingyenes oktatást. A kézimunka iskolában 160-an. 322 árvát gondoztak és a dornbachi kisdudóvóban 130 gyerek részesült gondos nevelésben. S mindezt semmiből! Vagy dehogy is semmiből: kegyelemből és munkás szeretetből. Nem az isteni Gondviselés csodája ez? Pedig ez még csak a kezdet.

Hol van még a többi év eredménye? Ki ismeri a maga teljességében ezeknek az éveknek nemcsak az eredményét, hanem ezernyi gondját, szenvedését, isteni titkos kegyelmét? Ma csak sejtjük őket. Teljességükről csak az „utolsó napon” alkothatunk majd tiszta képet magunknak. Annyi bizonyos, hogy megalkuvást nem ismerve ment a maga útján. Csak Istenre épített és engedett építeni. A pénzt, az embereket csak eszköznek tekintette. Egyiket se becsülte túl. Egy alkalommal rájött, hogy az egyik főnöknő „örömöt” akart neki szerezni és titokban, kicsinyenként 600 forintot tett félre építésre. Póru járta vele. Az építésből nem lett semmi, sőt a pénzt sem tarthatta meg, mert a szent szabályok ellenére, a pénz nem volt elkönnyelve. Az Istenre hagyatkozó szegénységet műve éltető erejének hitte: „Ha egyszer az Istennél leszek, kérni fogom, hogy a Társulat mindig szegény maradjon”. Máskor meg: „Kérem az Istent, sohse adjon bőséget”. Ne is ismerte a bőséget. A gondot, a bajt annál jobban. Néha hetekig ágynak esett miattuk, szinte a halál környékezte. Szó szerint igazolódtak tehát rajta a próféta szavai: „Akik pedig az Úrban bíznak, megifjodnak erejükben, szárnyok kel, mint a sasoknak, futnak és nem fáradnak, járnak és nem fogyatkoznak el”. (Iz. 40,31.) Gyenge nő létére is teljesítette a zsoltáros intését: „Cselekedjétek férfiasan és erősítsétek meg szíveteket mindnyájan, akik az Úrban bíztok”. (30.Zs.25.) E nélkül egészen érthetetlen volna határtalan bátorsága és kitartása az igazságért vívott küzdelmekben. Püspöktől érsekig, érsektől bíborosig ment, de addig nem nyugodott, míg diadalra nem segítette, amit az Istenért és szegényeiért égi szóra kezdett. Harcai és küzdelmei nagyok, de győzelmei csodálatosabbak: kegyelmi remekművek.

Nincs benne kétkedés Istennel szemben, de magabízás sincs saját erőivel vagy képességeivel

szemben Abszolút bizalommal csüngött a Mindenén, Istenen, akinek szeretetéből élt, igazságában bízott és hatalmában megdicsőült. Istennel szemben odáig jutott, hogy képtelen lett a bizalmatlanságra, sőt később a reményre is. Nem tudott remélni, mert akarni sem tudott már. Elvesztette önakaratát és az Istenbe öltözött. Isten akaratából élt, Benne cselekedett, Benne pihent meg örökre. Teljes szívvel és szüntelenül imádkozza: „Legyen meg a Te akaratod!” Így lett a bizalom élő, evilági csodája!

Vajjon, mi mik vagyunk?

HETEDIK FEJEZET. EGŐ CSIPKEBOKOR.

A mi új Mózesünk maga az isteni szeretet égő, de soha el nem égő csipkebokra. Szíve a szeretet oltára s rajta lángolt szerelme. Tüzes, kegyelemmel nemesít vért vitt az agyba, a tagokba, és magába a szívbe. Gondolat, vágy, érzelm, cselekedet ebben a tiszta vérben, ebben a tüzes szeretetben fogamzott és valósult meg. A Lechner-család szíve gyermekét, „Francit” kis gyermekségétől magának szemelte ki a Szeretet. Elhalmozta Szíve kincseivel korához mérten, és szüntelenül növelte benne a kincseket.

Hiába keressük fiatal éveiben annak a gyakori gyermek-kitörések mását, amely az egyszere gyermekre arra vite, hogy keservében, szepegőn, könnyes szemmel ezt kérdezze: „Miért olyan könnyű rossznak lenni, és miért olyan nehéz jónak maradni?” Igazi jó gyermek volt a mi „Francink”. Szíve az isteni Szíven nemesedett. Nagyon szerette magát az Istent, nem csupán az Ő adományait. Ez az önzetlen, a személyes Istent kereső szeretet vitte az altöttingi fogadalmas oltárhoz, ahol önfelajánlást, a megengedett örömről való áldozatos lemondást jószívvel vette az Úr, mert a szeretet első iskoláját kitüntetéssel fejezte be: „Aki parancsaimat bírja és azokat megtartja, az az, aki engemet szeret.” (Ján. 14.21.) A ráalkalmazott szavak beteljesedésének bizonyítéka a kereszt tövében illatozni kívánczó, lilimos önfeláldozás.

Az Istent azonban nem lehet nagylelkűségben legyőzni. Akinek szívét, lilimos életét elfogadta, azt kivezette a régi, szép világból és új világ teremtőjévé képezte ki. Francin előmlött a lázas nyugtalanság, ellenállhatatlanul súgta fülébe a belső hang: „Menj ki atyáid földjéről!” S ő ment, bármennyire szerette is drága szüleit, jópajtásait, a becsületes munka egyszerű és Isten áldásától zes kenyerét. Érezte, hogy: „Akar velem valamit az Úr, ezeknél nagyobbra választott a Végtelen.” Minden bizonytalan volt előtte. Nemcsak a kezdet kezdetén, hanem hosszú éveken át. Sok mindenbe belefogott, gondolatban sokszor felkiáltott: „Ez az, ez az enyém!”, csak azért, hogy rövid idő múlva ismét tovább haladjon az ígéret földje felé. Bármennyi azonban ezekben a vándorló években a bizonytalanság, van bennük egy nagy bizonyosság is: Franciska akarata és szíve a végtelenbe táult. Akaratával átölelte a teremtő Szeretet nagy világát, és szíve kifogyhatatlan szeretetével rámosolygott minden egyes teremtményre. Nem nézte, fehér német-e, vagy afrikai néger-e, okos-e, tudatlan-e, szegény-e, kócos-e, városi egyetlen-e, katolikus-e, svájci kálvinista-e, süket-e, néma-e, tüzesszemű-e, ordító kis ördög-e, csak szerette, mert a Szeretet mondatta vele, hogy a magyar papköltő, Mécs László, szavaival fejezzem ki apostolságát: „Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld.”

Lelke, jelleme, szelleme elmélyült. Egyre jobban lángolt szíve oltárán a szeretet tüze. Tudott örülni, szomorkodni, szeretni, gyűlölni, - együtt örvendezni és együtt szenvedni Jézussal, titokzatos testének mindegyes tagjával. Utazásai, sokrétű munkája közben rájött a könnyben úszó világnak, a siralom völgyének millió bajára. Ellenállhatatlanul hangzott feléje a nagyvárosok cselédszobáinak bűn- és nyomor-poklából, a kiuzsorázott testü-lelkü életronsok betegágyairól, a kóborló, züllésnek indult árvák és szegények éhes szájából...: Segíts, segíts! Ő megrázkódott. Felnyögött szívének isteni Mindenéhez: „Hogyan?.. Én képtelen vagyok!”

Így vitte, vezette a Szeretet Bécsbe. Semmije sem volt, csak szeretetet sugározni kész teste-lelke, amelyben himnusz-ként zengett szüntelen: „Jót tenni, örvendezni, boldogítani, égbe vezetni”.

Szent Bonaventúra írta Szeráfi Szent Ferenc életének kezdetéről: „Nem volt többje Krisztus e szegénykéjének, csak két garasa: teste és lelke, csak ezt adhatta önzetlen szeretettel.” Ezek a szavak minden erőltetés nélkül ráillenek Franciska anya bécsi, dél és középeurópai missziójának kezdetére. Sőt mélyebbé válik Szent Ferenc és Franciska anya szeretettől lángoló, nyugtot nem ismerő lelkének hasonlósága, ha tovább olvassuk Szent Bonaventúra sorait: „Minden időben feláldozta testét a szigorú böjt, lelkét a vágy tüze folytán; kívül a pitvarban egőáldozatot, belül a templomban illatáldozatot mutatott be.” A templomépítő Szent Ferenc helyett a Mária-intézeteket építő, az árvákat összeszedő, a fizikai és erkölcsi nyomort enyhítő Franciska anyára értjük itt ezeket a beszédes sorokat. Ez az egyetlen Szeretet változatos hasonlósága!

Franciska anya szíve gyakran elszorult; az édes Üdvözítővel mondogatta: „Kérjétek az aratás urát, küldjön munkásokat aratásába. Az aratás ugyan sok, de a munkás kevés.” (Máté 9,37.) Mit tett nehéz helyzetében? Találékony szeretete a mennyiséget minőséggel pótolta: kevés munkást, de kiválót állított az „aratásba”. Éber gonddal és féltő szeretettel nevelte őket; még kis hibáikat is sem nézte el. Számtalanszor a lelkükbe véste: „Kis rókák pusztították el az Úr szőlőjét”; „Ki a kicsiben hűtlen, a nagyban is az.” Így épült, szépült a nagy mű kívül-belül, így osztogatta a szeretet ízes gyümölcseit személyválogatás nélkül az ámuldozó világnak.

Milyen igazak Prohászka püspök szavai: „A haladást az ész hordozza, az elváltozott korok nézetét és életét az új eszmék szolgálják, de az alakítás, a harmónia, a boldogság a szívből ered.” Franciska anya életének is ez a magyarázata: isteni szeretettől izzó szíve épített, nemesített, boldogított. Ebben a véget nem érő hármias apostolságban kimerült, kiürült volna, ha Szent Pállal igaz nem volna róla is: „Élek én, de már nem én élek, hanem Krisztus él énbennem.” (Gal. 2.20.) Csak a szeretetben Krisztussal eggyé forrt Franciska anya érteti meg velünk hegyeket mozgató hitének, a kegyelem és kötelesség földi hatalmának ezeregy „érthetetlen” eseményét. Szinte édes mosolyra fakadunk szavait olvasva: „Meg nem fejthető módon a pénzes dobozban 300 forintot találtam.” Ugyan ki fejt meg nekünk, hogy a kéregetni nem tudó nővéreknek a szükséges cipőket ki küldte? Ki mérte meg a lábukat, hogy mindegyiknek „éppen jó volt” a cipő? Ki számolta meg a lábbeliket? A Szeretet, aki választottait cselekvésre indítja a szegényekért és az erkölcsi nyomorgókért, a jókat, a megtérésre és a kegyelemre sóvár gazdagokat pedig segítségre ösztönzi az övéiért.

Kósa Jenő atya, a tizennyolcadik századbéli pozsonyi barát, a Szeráfok hat szárnyához képest hat pontban foglalja össze a szeráfi, vagyis a legnagyobb szeretet sajátságait. Elmélkedjünk róluk és alkalmazzuk őket egyenként Franciska anya szeretetére.

4. „Egész szívet teremtett az Isten, az egészet kívánja; vetélytársat és más örököszt nem tűr meg maga mellett; nem akar hitvány, világi érzelmekkel és szeretettel összekeveredni.” Franci is, Franciska is egész szívét ajándékozta Szerelmének, Istenének. A kis Franci az ő pici szívét, a serdülő Franciska már liliomos, szerelmes szívét. - Nem lehetett senki más szíve birtokosa, mégkevésbé örököse. A világ nem érdekelte; örömeit, gyöngyszemeit semmibe vette, szegényeit, hajótörötteit segítette.

5. „A második szárny lelken legyen, mely Isten képét viseli magán; éppen azért lett Istenhez hasonló, hogy egyedül Őt szeresse.” Franci sohse volt „képromboló”. A szent kegytárgyak mindenkor drágák voltak előtte. A Szent Keresztet, a szentek képeit, sőt magát a templomot is nemcsak szerette, hanem édes, hűséges gyerekszája csókjával halmozta el. Szívecskéje diktálta a csókok számát, azért volt olyan sokáig sokszor a templomban vagy udvari „klastromában”, az elhalt nagyszülők házacskájában. Ami „Francinál” még szentes játék, az már „Franciskánál” szent valóság. Minden igyekezettel azon volt, hogy az Isten képmása tisztán ragyogjon lelkén, azért sokat nézett befelé. „Franciska anya” pedig a lelkében élt. Ott pihent meg, ott ismerte fel tennivalóit, szemlélte a megelégedést, a továbblelkésítést lelke isteni képmásán. Lelkét az Istenben, Istent a lelkében ismerte meg.

6. „A harmadik szárny elmédet emelje s az imádság, elmélkedés útján oda törekedjék, ahonnan eredetét vette.” Idézzük vissza mindazt, amit az ő lelkét és Istenét összekapcsoló áhitat

szelleméről elgondoltunk. Valóban emelkedett, szárnyalt az Ég felé eleinte, később az Eget vonta a lelkébe. - Kettő sarkalta: „Közelebb, közelebb Tehozzád, Istenem!” és „Jöjj hozzám, maradj velem, lelkem szerelmes Mindene!”

7. „Vigye magasba a negyedik szárny erényedet, hogy a királyi szeretet teljesen uralkodjék benned, s minden cselekvésed nemcsak téled, a kegyelem állapotában lévőből származzék, hanem a szeretet nyílt s határozott parancsára történjék.” Franciska anya szeretetből lett azzá, aki volt, és szeretetben élt a Szeretetért. Akarata összeforrít az övével. Nem kellett a végén már parancs sem. Elég volt egy pillantás, egyetlen jel s kész volt azonnal cselekedni, vagy valamit abbahagyni. Kegyelem volt az ereje, kötelességteljesítés az öröme. A harmónia, a kettőnek szeretetben megdicsőült egysége nem bomlott fel benne soha. Nem, hiszen ő csak az Istenért és az Ő szerelmes szándékainak megvalósításáért élt.

8. „Az ötödik szárny kapcsolódjék minden erődbe, hogy a természet és a kegyelem emberének összes tehetségei Istenre irányuljanak, Isten szerint igazodjanak.” Teste a lélek szent igáját viselte, viszont a lélek testének minden képességét igénybe vette. A szellemi, érzelmi, akarati és cselekvő képességek mind a „gyakorlatban” edződtek. Semmi sem volt satnya, suta, elhanyagolt benne. Franciska anya szeme, lelke, kint is, bent is rendet teremtett. A szeretet világa és éltrendje volt ez. Isten volt a központ, mert belőle indult és feléje, hozzá tért vissza minden. A hűtlenséget nemcsak másban, hanem elsősorban magában nem tűrte. Az alsó és felső ember, a test és a lélek békés szeretetben teljesítették a Szeretet minden akarátát, megismert vagy megsejtett vágyát.

9. „A hatodik szárny a te teljes erősségedből emelkedjék minden fölé, úgy, hogy sem viszontagság, sem kísértés, sem üldöztetés, sem bármiféle szenvedély el ne szakíthasson téged a te édes szerelmedtől, Istentől.” Ez az utolsó, a legfőbb következménye a szeráfi istenszeretnek, s ez is tökéletessé fejlődött Franciska anya életében. Sem a világ, sem a test, sem az ördög nem vallhatta őt magáénak. Megtört rajta minden kísértésük; csábításuk, ármánykodásuk pedig megszegyenült. A test és a lélek minden gyötrelme, az ellenségeskedések és a rágalmak özöne, a belső és külső szenvedések nem ártalmára, hanem javára és dicsőségére szolgáltak, mert Isten volt mindene. Szerette Szerelmét nemcsak betlehemi édességében, tanító jóságában, hanem különösen a gyalázat és szenvedés királyi útján. A keresztre feszített Szeretet volt eszményképe, Ő meg Annak igazi büszkesége.

Íme, a mi új Mózesünk égő csipkebokor, földi szeráf, az ő nagy határtalan szeretete miatt. Nemcsak Istenért, hanem értünk is. Ég és lobog ő ma is Szerelmese, Jegyese égi honában.

Vajjon, mi égünk és lobogunk-e szeretetben Istenért?

NYOLCADIK FEJEZET. TESTVÉR, SZEGÉNY, ELLENSÉG.

„Akik szentek voltak, azok a két keresztény évezred bármely szakában szeretet által győztek. Nem tudás, nem disputálás volt tulajdonképpen erejük hanem a krisztusi szeretet Isten és ember iránt. Ez volt az a győzedelmes s mindig korszerű hatalom, mellyel legyőzték, azaz, hogy meghódították a kételkedő s a szenvedő világot”. (Prohászka O.) Ez a győzedelmes, korszerű és hódító szeretet Franciska anya lelkiségének és tevékenységének is velejárója, természetes, lelki adottsága. A szerzetesi élet, a jótékonykodó tevékenység, valamint ellenségeinek ármánykodásai elvégezték rajta a maguk munkáját. Röviden bár, de meg kell ismernünk testvéri, embertársi és ellenség-szeretetét, hogy Franciska anyát bennük is megcsodáljuk és kövessük.

„Mindent a Társulatért”, volt az ő legsajátosabb evilági célja. „A jólrendezett szeretet önmagunknál kezdődik”, így oktat az ősrégi bölcs mondás. Franciska anya személy és valóság szerint meghalt testi önmagának, és isteni Mindenének élt, de nem halhatott meg lelkének s misztikus testének, Társulatának. Ennek a léleknek, ennek az életelvnek kellett éltetnie, vezetni, hódítania, ötévit segítenie, szegényeit üdvözítenie. Társulata viszont nővéreiből tevődött össze, akiknek ő lett, ő volt is, sőt ma is ő a vezérlő szelleme, eszményképe.

Hogyan sikerült ez neki? A szeretet által. Szent Pál apostol intelmeit szó szerinti pontossággal törekedett megvalósítani: „Mindezek fölött pedig szeretettel legyetek, mely a tökéletesség köteleke; s Krisztus békessége uralkodjék a ti szíveitekben, melyre hivatva is vagy egy testben.” (Kol. 3,14.) Szeretet és béke fűzte össze édes nővéreivel egy testé, és ez egy test élte Krisztusba kapcsolódva a maga nagyszerű életét. A szeretet táplálta bennük a békét, s a béke növelte bennük a szeretetet Krisztus új törvénye szerint: „Új parancsot adok nektek, hogy szeressétek egymást, hogy amint én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást.” (Ján. 13,34.) Franciska anyja Krisztus példája szerint szerette minden nővérét, kivétel nélkül. Mindenét rájuk sugározta, s nekik adta Krisztus szándéka szerint.

Szeretete elsősorban nagyigényű s nagylelkű volt. Elvárta nővéreitől, hogy teljesen elszakadjanak mindentől testben és lélekben, még szüleiktől és saját akaratuktól is. Viszont biztosította nekik testük és lelkük minden javát, és megígérte nekik Krisztus és az Egyház nevében az égi örökéletet.

Ezért mindenek előtt igazi édesanyjuk lett. Sőt amennyivel több és nagyobb a lélek a testnél és a vérnél, annál több és nagyobb volt az ő szeretete nővérei iránt a legjobb édesanya szereteténél. Szeretetet, jóságot, világosságot, biztatást, lelkesítést sugárzott feléjük minden szava, tette.

Igen bölcsen és józan mérséklettel jelölte meg kötelességeiket. Hűséges, lelkes munkát várt tőlük, de semmi rendkívülit. Éles szeme mindenre figyelt. Gyorsan és jóságosan cserélte a munkában nővéreit, ha a szükség vagy a szeretet úgy kívánta. Nem egynek mondta: „Jöjj, gyermekem, más munkám van számodra.” S ebben semmi lekicsinylés sem volt, sőt a gondlatot is teljesíteni kiváló szeretet vezette, hogy lelkesen és örvendezően munkálkodjanak. Az elért eredményeknek szívből örült, sőt nem fukarkodott a szívből jövő elismeréssel sem.

A kevés és rövid szabálynak, a tiszta és egyszerű parancsnak híve. Még az 1875-ös általános káptalanon is, amikor már messze voltak a kezdet nehézségeitől, így fejezte ki a szabályszerkesztés célját: „Kevés rendelet, melyet megtartanak, többet használ, mint sok, melyet figyelembe sem vesznek.” Viszont, ami szabály, azt maga is komolyan megtartotta, de másoktól is megkövetelte. Nem szerette a szabályt vagy akaratát okadatolni: szólt és cselekvést vár azonnal. De nem volt híve a parancsolásnak. A lélek, nem pedig a „drill” művészetét szorgalmazta. Tiszta, világos szavaiban több volt a szeretettel és bizalommal teljese kérdés, több a megtisztelő hit, mint a hatalmi akarat vagy parancs. Szavait komolyan is vették, szívesen is teljesítették nővérei.

Személyválogatás nélkül fedd, de mindig javító célzattal. Nem szerette a kákán is csomót kereső akadémikuskodást, ha nem nézett is el semmit. Szeme előtt lebegett mindig, hogy csak egész emberekkel érheti el Isten szándéka szerinti célját. Feddéseiben nem vezette indulat, sőt sokszor nem is szólt, hanem a hibázó mellé állt és mutatta neki a jobbat, s mosolyogva hozzátette a végén: „Próbálja meg így. Ugye-e menni fog?” S a válasz csak „igen” lehetett, aminthogy legtöbbször az is volt.

Nem sietett az elbocsájtással. Gyakran mondta az elküldést szorgalmazóknak: „Ami késik, nem múlik.” Számtalan esetben őt igazolta a jövő. A esetlenek, a kezdetben ügyetlenek, mint a kis Jozefa nővér, aki szegényes tejüket is elöntötte legelső helyükön, később értékes tagokká fejlődtek. Természetesen, ahol tudatos rosszakaratot tapasztalat, ott gyorsan és határozottan cselekedett. Nem ismert alkut a lázítókkal s a különbarátságot elhagyni nem akarókkal szemben. De kegyetlen velük sem volt. Józan mérséklettel és lelküket megmenteni igyekvő szeretettel irányította lépteiket a világba, s ha maguk is úgy akarták gyámolító, támogató kezét kint se vette le róluk. Nem szerzett ellenséget a zárdai életre alkalmatlanokból sem magának, sem az ügynek.

Bánat és őszinte javulás esetén még a legnagyobb bűnösöknek is örömmel megbocsát. Gyakran maga kereste a vétkezőt, s irgalmas jóságával a jó útra vezette vissza. Sohse gondolt többé a megbocsátott botlására. Ő maga fátyolt borított rá, de azt sem engedte meg, hogy a vétkező emlegesse. „Hagyjuk gyermekem, el van felejtve; maga se gondoljon rá többet.” Ennyi jóság és szeretet nemcsak lefegyverezte a megtévedettet, hanem fölverte a jó harcok harcára.

Mindenkinek igazán mindene. Fárasztó utazásainak legelső feladatát abban látta, hogy

mosolyt, vigaszt, bátorítást, örömet vigyen nővéreinek. Boldog volt közöttük és boldogított. Velük örült és velük szomorkodott, mosolygott és könnyet megosztott mindnyájával. Különösen a kéregető nővérekre és betegekre ügyelt gyöngéd szeretettel. Ismerte a kéregetés terhét, számtalan veszélyét. Felvértezte őket személyes tapasztalata alapján erővel, bölcsességgel. Egy-egy látogatása után mennyivel vidámabban, bizakodóbban mentek nehéz, de a Társulat intézményeinek fennmaradását biztosító s fejlesztő útjukra. A betegségnek is minden mozzanatát ismerte. Lelket, bizalmat öntött betegeibe, mosolyt lopott fáradt, lázas arcukra, szemükbe. A komolyan mosolygós anya még a tréfát is megengedte magának, csak hogy felvidítsa őket. Gondozásukat minden munka fölé helyezte, s a legnagyobb szegénységben is gondoskodott gyógyításukról, kényelmükről.

Mindenkinek jó példát adott, de életformát nem csinált magából. Sohse lehetett tőle hallani: „Nézzetek rám, engem kövessetek!” Szavaiban, körleveleiben is ritkán utalt magára. A Társulat negyedszázados határkövénel finom alázattal felsóhajtott: „Bár világosítaná föl a Szentlélek elménket, hogy mulasztásainkat megismerve, kegyelmeivel jóföltételeinket híven végrehajtanók!” Az ilyen és hasonló sorok viszont mindennél jobban hatottak. Sohse engedte, hogy kiszorgálandó úrnőnek tekinssék. Megértette és híven követte isteni Mesterét: „Az emberfia nem jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon.” (Mt. 20,28.) Igazi leleményességgel tudta feltűnés nélkül hasznossá tenni önmagát. A rejtett és titkolt személyzethiányt is észrevette, s maga állt helyt azonnal, sokszor, hosszú, kimerítő utazások után.

Így nevelte övéiben a tevékeny szeretet és a mosolygós, ragyogó békét, hogy százszoros gyümölcsöt teremjenek ezen a földön, s méltók legyenek az örök boldogságra, dicsőségre.

Forrón szeretett nővérei mellett a szegények, a tudatlan, munkátlan, beteges szolgálók, a kimerült vagy elaggott cselédek, az apátlan-anyakatlan árvák, a céltalanul kóborló vagy az erkölcsi és lelki nyomorba került leányzók, a magukkal is tehetetlen özvegyek és öregek voltak a szemefénye, életének dédelgetett, féltett kedvencei. Jézust látta, ápolta, gondozta, szerette bennük. Az életét áldozta értük, és igazolta életével és halálával: „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért.” (Jn. 15,13.) Valóban Franciska anyának barátai, szívének választottai voltak a Mária-intézetek, iskolák, óvodák, üdülők, menhelyek lakói, aprajuk, nagyjuk. Nappalát, éjszakáját, tudását, leleményességét, fáradhatatlan munkáját értük áldozta. A alál sem állította meg életet áldozatát, második Franciska anyaként él és cselekszik nővéreiben az ő választott barátaiért.

Nagyszerű rátermettséggel, gondviselészerű felkészültséggel ismerte fel, és csodálatosan orvosolta korának szükségét. Szíve a nagyvárosok sötét cselédszobáinak százezres testi, erkölcsi, lelki roncsai, a minden módon kihasználtszorgalmú szolgálók felé húzta. Irgalmas samaritanusuk lett Krisztusért. Összegyűjtötte az ügyetlen, a tudatlan, de még éptestű és éplelkű szolgálói szándékozók, testüket-lelküket gondozta, előkészítette őket munkájukra, helyett szerzett a számukra, gondjukat viselte, meghitt, tiszta otthonnal várta őket bármikor vissza. A fáradtakat új erőre segítette, a betegeket kórházba vitte, a kimerülteket csendes hajlékáról, mosolygós haláláról gondoskodott. Piszkos kis árvák, kócos csibészlányok lettek máról-holnapra „mássá” dolgos, gondos keze alatt. Az irgalmasság testi-lelki cselekedeteit égi, lángoló sohasem lankadó szeretettel és szinte utolérhetetlen jósággal, vidám, figyelmet elterelő, soha meg nem alázó leleményességgel gyakorolta. Csak a teljesen elzüllöttek, az eltompultságig megromlottak előtt állt meg néha tehetetlenül. De velük is elment a lehetőség végső határáig, sőt a földi „lehetetlen” is legyőzte nem egyszer szeretetével. Az ő szeretete igazán a „csodálatosan legmagasabbra” jutott. Miért? Hallgassuk meg Nagy Szent Gergely pápa szavait: „Valaki szeretete akkor érte el a szeretet csodálatosan legmagasabb fokát, amikor irgalmasan leereszkedett felebarátainak legutolsójához is!” ezt cselekedte a mi örökké élő Franciska anyánk! Ámulva nézünk fel reá, s elszoruló, boldog örömtől dobogó szívvel kérdezzük: mi van ennél nagyobb széles e világon? Még egy, egyetlen egy: „Semmi sincs csodálatosabb a nagy világon az ellenségeit is szeretni tudónál.” (Szent Ágoston.) Franciska anyja még ide is eljutott isteni Mestere nyomán.

Bőven kijutott neki az ellenséges aknamunkából. Mily sokan igyekeztek elgáncsolni,

lehetetlenné tenni! De mindhiába! Ő Jézusának követésére szánta magát és jól megértette: „Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak!” (Ján. 15, 20.) Nem maradt ki Krisztus üldözött választottainak táborából. Nagylelkűen elszenvetde a támadásokat és minden igyekezetével arra törekedett, hogy „jóval győzze meg a gonoszt.” (Róm. 12,21.) Maga az isteni Mester jelölte meg e nehéz művészet módját és ő a Mestert mindenben követte: „Szeressétek ellenségeiteket, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék, s imádkozzatok üldözőitekért és káromlóitokért.” (Mt5,44.) Amíg csak őt üldözték, vagy ócsárolták személyében, s ez nem volt Társulatának és „barátainak” ártalmára, addig csendes békével imádkozott. Nagy öröme telt bántalmazóinak Istenhezjárásában. Ha azonban az ádáz gyűlölet „ártalmas” volt, akkor ártalmatlanná tette, bármilyen áldozatába került is. De óvakodott a gyűlöletet a legkisebb rosszal is viszonzni. Sohse akart ártani, csak védeni. Igen gyakran előfordult, „hogy varázsszerűen ható, nyugodt, szelíd szavával lefegyverezte ellenfeleit” - írja egyik életismerője. Sőt szerette őket, igyekezett javukra lenni, s valóban nem egy ellensége később tisztelője, elért eredményeinek csodálója, szándékait önzetlen és lelkes odaadással támogató külső s néha belső munkatársa lett.

Ha igaz, amint valóban az, a régi mondás: „Amilyen a szíved, olyan az életed”, akkor Franciska anyának szeretettől csordultig telt szíve szerint: élete a szeretet élete. S ha a nagy Assiszi Szent Ferenc szerint: „Annyit érsz, amennyit cselekszel”, akkor csak a jóságos Isten tudja, mennyit cselekedett az ő fáradhatatlan Semmikéje, s mennyit ér Ő az égen és földön! Egy egészen bizonyos: élete a megszámlálhatatlan, az ezerszínű szeretet valóságos csodája!

Milyen értékű és hányrétű a mi szeretetünk?

KILENCEDIK FEJEZET. KÖNNY ÉS MOSLY.

„Bár mindenben nyomorúságot szenvedtünk, de nem búsulunk, sok szenvedésben forgunk, de kétségbe nem esünk” (II. Kor., 4,8.) - olvassuk Szent Pál apostol könnyes boldogságáról. Ugyanezek a szavak ráillenek a jó Isten hű szolgájának, Franciska Anyának a lelkére is. Bár kiitta az élet szomorúságának kelyhét, s bár kegyetlen percre se tette le élete keresztyét, mégis tudott bizakodóan örvendezni, örvendezvén, sohasem esett kétségbe!

Kora ifjúságában, romlatlan testének és liliomos lelkének üde tavaszában találkozott már a kereszttel és a kereszt szívbéli szerelmese lett. Mintha róla írta volna Gróf Széchenyi István klasszikus sorait: „Boldogok, akiket nem nyavalya, testi gyengeség vagy haláltól való rettegés kényszerít térden csúszni a kereszthez, hanem már életük legszebb éveiben, - midőn a fiatalság, egészség és jólét érzése szinte a halhatatlanság előörömeivel tölti be őket, - önként, a legfőbb Jóhoz való szeretetből emelték föl lelküket a Legtökéletesebbhez!” (Hitel.) Nem, ő nem térden csúszva ismerte meg a kereszt erejét. Az ő pici szeme, szívének édes, könnyíteni igyekvő jóságával nézett föl Rá, arra a fölfeszített Krisztusra, aki a Lechner-család 200 éves feszületéről nézett le. Korán megszerette Őt. Arca, szeme, szenvedő teste mindenüvé elkísérte, s ránevelte gyermekségében a rossz gyűlöletére és az ellen való küzdelemre. „Örömet hirdetni” a Szenvető és a szendvedők felé, „jót tenni” a Keresztrefeszítetttel és a keresztrefeszítőkkal minden módon: ez a jelszó élt és lobogott már „Franciban”, s ez kísérte el 25 esztendő belső és 25 esztendő külső apostolkodásának minden útjára „Franciskát” és „Franciska anyát”. Természetes, élete utolsó szakában, a nagy mű idején, vette ki a kehelyből és a keresztből a legnagyobb részt. Külső és belső világa, testének minden porcikája, lelkének legelrejtettebb tehetsége egyaránt részesült belőle. Egészen magára kellett öltönie Krisztust. Magára is öltötte Őt szellem szerint annyira, hogy Szent Pállal elmondhatta: „Ami testünkön mindenkor velünk hordozván Jézus sanyargatását, hogy Jézus élete is kinyilvánítassék a mi testünkön.” (II. Kor., 4,10.)

Nézzük először az ő kelyhes lelkét.

Hazulról való elindulásától haláláig, közel félszázadon keresztül, annyiszor vette körül a bizonytalanság, a jézusi társtalan elhagyatottság érzete, hogy alig tudunk csak valamennyire is gaz képet adni róla. El-elmerült bújában, gondjában, de jött a kehely, kiitta és nyugodtan indult útjára. - Hová, merre vezet, mit rejt, mit akar a kereszt? Nem izgatta. Ő már erős, teljesíti a részét, s nyotun várja, hogy az Úr is megtegye a magáét. Az övé a kehely, a gond, az alapítás, a szükséges eszközökről az Isten gondoskodik.

Nagy műve elején, amikor terve még egyházi jóváhagyást sem kapott, gyakran megesett, hogy jóhiszemű emberek megzavarták Franciska anyja „kicsiny nyáját” az ilyen beszédekkel: „kalandos vállalkozás az egész mű”, „merészség”, „vakmerőség fillér nélkül alapításokba kezdeni”, „össze fog omlani az egész, menjenek, meneküljenek biztosabb helyre, amíg nem késő”, „kár elpazarolniok ifjúságuk drága idejét ilyen haszontalanságra...” Ezek a beszédek éles török módjára verték át az ő jóért dobogó anyai szívét-lelkét. Még ezer szerencse, hogy éles szeme, bizalmat lehelő arca idején észrevette bizodalmát: mindent elmondtak neki, s ő mesterien orvosolt.

Maga vallja meg később: „Némelykor rettenetesen szenvedtem. Ha nagyon csüggedt voltam, kis unokahúgommal, az alig 5 éves Rézikével, a kápolnába mentem és felszólítottam, hogy imádkozzék velem, mert az ártatlan gyermek könyörgésétől meghallgatást reméltem.” A gyermek ártatlanságába rejtőzködött a nemes ártatlanság, amely vele is elmondhatta volna Jób igazát: „Nem vétkeztem, s keserűségben lakik szemem.” (Jób, 17,2.) Persze a világért se panaszkodott, hanem a munkában elfáradt testét lopta meg leleményesen; s míg nővérei aludtak, „Éjjel – így mondja – egyedül borultam a legméltóságosabb Oltáriszentség elé, hogy gondterhes szívemet megkönnyítsem.” Erőforrás volt számára az ősi, jól ismert, családi feszület is, melyet mindig magával vitt: „Ilyenkor tekintetemet a feszületre emeltem, amelynek lábánál a fájdalmas Anya szobra állott. E drága emlék látása sok szorongatásomban vigasztalt meg.”

Ha semmi módon nem lelet vigaszt, az apostol szavával lelkesítette önmagát: „Ha jót cselekedvén békével túrtok, az kegyelem az Isten előtt.” (Péter, I.2,20.) A kegyelemről viszont tapasztalásból vallotta, hogy a leghatalmasabb alkotó hatalom. Vigasz nélkül sohse élt, - bármi áron, de lelkét összekötötte a vigasztaló Istennel, aki a „vígan adakozót szereti.” (II. Kor., 9,7.)

Átalában könnyen hívő, szívesen bizalmas lelke volt. Igen mélyen megsebezte a szívét, ha rádöbbsent, hogy bizalmával visszaéltek. S ez, sajnos, nem is ritkán fordult elő. A nagy emberismerő nem bírta, talán nem is akarta elkerülni a Júdás csókját is eltűrő Jézus szomorúságának megpasztalását. Ebben is hasonló Kívánt lenni Mesteréhez. Volt benne része elégszer. Viszont ez annál értékesebbé tette előtte a hűek jóságát. Örvendezve volt nekik hálás.

Megismerte a minden mértéken felüli szenvedést is Kiürítette utolsó csöppig mértéken felüli szenvedések, különösen a lelki gyötrelmek kelyhét. Hallgassuk meg őt: „Szenvedéseim minden mértéket felülmúlnak. Z. nevű, száműzött kultúrharcos, föllázította ellenünk az érseket és rettenetes terveket szőtt Társulatunk ellen. Meghiúsította a tanítóképző felállítását Sarajevóban.” Így tört ki a fájdalom hatása alatt az, aki tudta, mit jelent: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?” (Mt. 27,46.) Pedig a fájdalmas Anya hű leánya volt, aki olyan erősen tudott állni, olyan „erős asszonyhoz” híven tudott szenvedni, hogy maga bevallotta: „Ha lelkemben viharok dúltak, úgy el tudtam rejteni, hogy környezetem nem is sejtette szenvedésemet.” Ez olyan magas foka a belső és külső önuralomnak, hogy tisztelettel és csodálkozással tekintünk föl győzelmes arcába. Ő a mi „szelíd bárányunk”, a mi életünk virága, aki úgy emelkedik ki szenvedéseiből, „mint a liliom a tövis közül.” (én., 2,2.) Ha a tövisek megszárták, jobban árasztotta illatát.

Ismerjük meg ezek után az ő kereszttel ékes testét.

A szent kereszt napsugaras dalnoka, Assiszi Szent Ferenc lelkendezve köszönte meg a neki juttatott szenvedést: „Hálákat adok néked, Úr Isten, a szenvedésekért, melyeket szenvedek és könyörögve kérlek, növelj őket százszorosra, ha Néked úgy tetszik.” A két nagy karmelita apáca könyörgése is hasonló. Szent Teréz azt sóhajtozta: „Szenvedni, vagy meghalni!” Pazzi Szent

Magdolna hozzáfűzte: „Uram, nem meghalni, hanem szenvedni akarok!” Ő nem mert ilyesmit kérni, hiszen túlon túl ismerte a maga „törékenységét”. Ő egyszerűen a kereszt kicsi, törékeny, de soha el nem törő szolgálója akart lenni. A fájdalmas Anya leánya, aki melléje állt, ha tudott, vagy lelkével állt őrt, amikor Jézushoz híven, a keresztje alatt leroskadt, ágynak dőlt, vagy szinte halálra vált. Szerelme és ereje rejtett volt, de a külső eseményekből felmérhetjük őket! Annyi és oly sokféle baj, betegség kísérte szinte állandóan, hogy Isten egészen rendkívüli támogatása nélkül meg nem érthetjük, hogyan volt képes annyit dolgozni és szenvedni.

Már Bécsbe érkezése után, a nagy mű megkezdése előtt, - ez a legigazibb kezdés jele! - halásos beteg lett: „Szegényen, elhagyatottan és megcsalva álltam ebben az idegen városban. Ezt annyira szívemre vettem, hogy halálosan megbetegedtem.” Három hét múlva már kérvénye a minisztériumban volt. Hamarosan engedélyt kapott a gyűjtésre, de alig bírta, olyan kimerült volt. Később falun próbálkozott, ahol viszont kínzó gyomorbaja gyötörte. Ez még csak 1868!

A Fasanen-gesse-i házban 1869 húsvétján gázömlés történt. A fáradt s mégis éber anya vette észre s mentette meg lányai életét, no meg a Társulatát is a gondatlanság botrányától. Nem volt nyugta az új házban, mert a volt tulajdonos mindig több-több pénzt követelt, s ahol csak tudott, rombolt. Gyűlölte, piszkolta a nővéreket. Ő némán túrt.

1870-ben ismét súlyosan beteg lett, de a neki felajánlott fürdőt egyik nővérének engedete át: „Neki nagyobb szüksége van rá!” Megfeszítette minden erejét és erősen, keményen, magának pihenést nem engedve dolgozott, - mintha űzte, hajszolta volna valami. Bizonyára a szeretet és előrehaladott kora, hogy művét teljesen befejezhesse halála előtt.

Hat éves, emberfölötti munkáját betetőzte egy szerencsétlen lépés, elesés. Jobb karját eltörte. Merevsége megakadályozta az írásban, pedig igen szerette bizalmas dolgait maga elintézni. Megadással fogadta s viselte újabb keresztjét. - A neki „engedetlen” jobb kéz munkáját azonban kamatostól beszédte testének többi tagján.

Boldog örömmel zarándokolt 1879-ben a híres Mária-Zellbe. Szűz Anya kedvesen fogadta, de hűsége bizonyosságául tífusszal látogatta meg amúgy is elhasznált testét. Mindenki megijedt, csak a jó anya mosolygott. Tudta, hogy érik hasonul örök Példaképéhez. A baj el is múlt s ő lelkesen, szinte fékezhetetlen buzgalommal dolgozott ismét. 1886-ban azonban olyan súlyosan letört szervezete, annyira beteg lett, hogy a legrosszabbra voltak elkészülve. Galinberti pápai nuncius és Dunajevszki krakkói érsek meglátogatták és vigasztalták. Mosolygósan köszönte meg figyelmüket. Újra felépült. Úgy látszik, csak azért, hogy az 1888. esztendő „egészen különös” szenvedést enyhítette a gyönyörű új anyaház, régi álmának beteljesedése. Hamarosan elkészült vágyainak netovábbja, fölséges anyaházi temploma. Erre már jöhetett az új fájdalom: 1891-ben jobb és bal szeme elhomályosult. Bal szemét 1892-ben szürke hályog miatt megoperálták. Teljesen tisztában volt a baj veszélyével. Nővérei remegtek, kicsinyek, öregek reszkető szívvel és kézzel imádkoztak. S nem hiába! Persze ez nem jelentett a kifáradt testnek nyugtot, sőt! Fog- és fejfájásai, idegbántalmi növekedtek. A negyedszázados ezüst-jubileum örömeinek kelyhébe is bőven csöppent ürom. Így volt szép. 1894-ben pedig magához vette az Úr azt, aki mindig kész volt élni és dolgozni, de szenvedni és meghalni még inkább! Sem a kereszt, sem a halál nem érte váratlanul. Az egyiket mindig viselte, a másikat, mint jóakaróját, bizalommal várta. De ezt most még hagyjuk. Kutassuk föl inkább lelke kelyhét és teste keresztjét megfényesítő kedélyvilágát, mosolygós szellemét.

A keresztel ékes örvendezés művészete.

„A jó Isten ifjúságomtól fogva vidám kedéllyel áldott meg, amit nagy kegyelemnek tekintek”, - vallja be egyik körlevelében. Mint minden tehetségét, Istentől reabízott minden „dénárját” megforgatta, úgy ezt is kamatoztatta, művelte, finomította, igazán tökéletesre csiszolta. Nem volt az a sötét lelki éjjel, az a mindent elborító fájdalom és szenvedés, amelynek sűrűjén ez a fény át nem hatott, amelynek beborult egén ez a fényes csillag ne ragyogott volna.

Lelki vidámságának lelkiismereti tisztaság és békéje volt az alapja. Szent Pállal róla is elmondhatjuk: „A mi dicsőségünk lelkiismeretünk tanúságtétel, hogy a szív egyenességében, az

Isten előtt őszinteségen, nem a testi bölcsességben, hanem Isten malasztjában jártunk e világon”. (Kor. II.1,12.) Szívből tudott örvezenni és örömet tudott másokból is fakasztani. Csupa öröm volt, ha jó hírt kapott bárkiről, ha jót látott bárkiben. Örömet sohse zavarta meg az önzés. Szerette a természetet. Az é és a föld minden egyes teremtményét Isten kezeművének tekintette, és úgy is becsülte. Virágok, teremtmények, kutyák és mindenféle állatok öröme és hálára ihlették finom, érzelmes lelkét. Különös hangsúllyal mondogatta a főnöknök felé: „A rendfőnöknöknek minden tyúkhöz van jó szava”. Nem édes jóság ez?

A lelki gyakorlatok után csupa öröm: „Megújultak!” Valósággal ujjongott, annyira tudta élvezni és értékelni a tiszta lélek illatát és gazdagságát. Boldogabban és nagyobb megnyugvással fogadta nővéreinek halálát, mint a leghalványabb rossz hírust. 1872-ben még kevesen voltak, mindenkire égető szüksége volt, s így nagyon érzékenyen érintette első társnőjének, Lucia nővérnek váratlan halála. Mikor azonban épületes, szép haláláról értesült, azonnal vigasztalódott. Lucia nővérnek ugyanis látomása volt, s fennhangon mondotta: „Szűzanya jön a szent angyalokkal!” S mosollyal az ajkán költözött el a földről. 1885-ben a boszniai s a sarajevói tífusz pusztított s elvitt 2-2 tehetséges nővért. A jó Isten rendelésén megnyugodva írta körlevelében Franciska anyja ezeket a hittel teljes szavakat: „Istennél való szószólásuk majd kitölti a vesztességük okozta űrt.”

Bírta a könnyek adományát és sok vigaszt merített belőle. Jó- és balsorsban egyaránt az Úrban örvezedett és ezzel tett bizonyoságot a benne élő Vigasztalóról Szent Bernát szavai szerint: „A Szentlélek jelenlétét semmi sem bizonyítja jobban a lélek üde öröménél”.

Szeressük és kövessük a könny és mosoly hőst!

TIZEDIK FEJEZET. ÖRÖKRE EGYÜTT.

„A templom felépült; a szent szabály meg van erősítve, többet már nem vár tőlem az Úr!” Prófétai szavak ezek, ha nem is szánta is ilyeneknek a jóságos, az örök házba készülő Franciska Anya.

„A templom felépült”... Elkészült az életnek az a szentélye, amelyben a Szentháromság örök trónja áll. Ő bennem s én Őbenne, örökre, elválaszthatatlanul.

„A szent szabály meg van erősítve”. Rómától és a Égtől, de tőlem is, szegénykétől. Minden szava és betűje Isten után a lelkemé, a szívemé. Minden porcikámmal, utolsó leheletemig megtartottam, hűségemmel s élettemmel megerősítettem és megszenteltem.

„Többet nem vár tőlem az Úr”. Nyugodtan várom Őt. Ez a szent, békés, édes várakozás az én utolsó feladatomban. Készen vagyok egészen, teljesen.

A nagy alkotó, a lázas rohanó megnyugodott, a pihenést ismerni nem akaró megpihent. Még nem örökre, de nyugodtan. Miért ez a nagy nyugalom? Maga felel rá: „Mindent rendezetten hagyok itt!” Amit tesz még, az csak szépítés, ékesítés. Van még rá ideje, bár napról-napra gyengébb.

Az utolsó földi hűsvét szertartása után, az illatos, napsugaras kerben szólt szelíden övéihez: „A viszontlátásra, jó gyermekek, a másvilágon! Úgy éljete, hogy a mennyországban örökre örvezdhesünk egymásnak”. Ő oda indul.

Az ünnepek elteltével Breitenfurthba ment. Szerette a természet üde békéjét, békés mérhetetlenségét. Néma lett s hallgatag. Csaknem szüntelenül imádkozott. Elmerült az ima, az imádás mélységében, edzette szívét-lelkét az örök imádás örömeire. Kevés már a kérés, a hála, meg az engesztelés, azt mind elvégezte. Nála csak az imádás, a dicséret teljessége lehetséges már. A legszebb és legteljesebb imádás, a dicséret teljessége lehetséges már. A legszebb és legteljesebb imádás Jézusé az oltáron. Ott derül fel ő is. Élete utolsó vasárnapján szeme a fehér, szent Ostyára szegeződött, mélyen a szent drága Vérbe nézett s így szólt: „Egészen, teljesen feláldoztam magamat a jó Istennek, s kértem Őt, tegyen velem, amit akar!” Íme, az egész, a teljes áldozat!

1894. április 12-én, igazi mély megilletődéssel végezte el a kápolnában utolsó szentgyónását. Maga tett vádat önmaga ellen, - ne legyen gondja vele az isteni Bírónak! Másnap ugyanott

bensőségesen megáldozott. Maga se sejtette, hogy ez volt az utolsó szentáldozása. Csendes reggelije után a kertbe ment, s onnét visszajövet, látta sürgő-forgó, leheletkönnyed lépéssel igyekvő nővéreit, akik vendégfogadásra készültek. Tréfásan szólt hozzájuk: „Azt hihetné az ember, hogy hercegnőket várunk: Majd elmondom hűgaimnak, mi mindent csináltatok”. Sohse mondta el, az utolsó óra, az utolsó percek közeledtek. A beszélgetés végeztével szobája felé mentek. Utolsó álmát mesélte a betegápoló nővér szórakoztatására. Micsoda finomság! Szobájából észrevette, hogy a kedves kertész nővér a temetőbe indul. A gondoskodó anya szíve utolsó kérdezett: „Evelt-e már, mert a munka sokáig tart!” A betegápoló nővérnek a konyhába le kellett mennie, s a dolgot el kellett intéznie. Ez volt az utolsó gondoskodása.

A déli harangszó végigszállt már a vidéken, amikor nagy gyengeség lepte meg, gyorsan utána vérömlés. Szólni akart még, de szavát csak odaát értették meg: visszaszállt az Istenhez!

Amilyen egyszerűen jött, olyan váratlanul, hogy nem mondjam, hirtelenül távozott. Az első egyszerűség elrejtette az ő földi nagyszerűségét, az utolsó egyszerűség az ő örök boldogságát! Pedig mennyire nem egyszerű a halála! Az a test és az a lélek, amely híven viselte a keresztet és kiitta kelyhet, semmit sem szenvedett akkor, amikor mindenki kínlódva, gyötrődve szenved és vívódik! Az az élet, amely leszámolt a bűnnel és a sáttánnal, semmi munkát sem végzett, semmi félelmet sem érzett utolsó órájában. A pap kezére sem szüksége, maga az örök Főpap, Jézus Krisztus nyúlt le hozzá; vagy ha jobb így: testéből lelkével együtt tért az örök hazába a Szentháromság. Az övé volt Franciska anyja, megszállta lényét régen, s a földi eget az égivel cserélte fel érte. Érte, Franciska anyáért maga a Szentháromság!

Ajándékba kapott, liliomos koporsóban temették el Breitenfurtban, ott pihenő nővérei közé, 1894. április 17-én. Harminc évig e helyen pihent, azután a Szent József-zárda sírkápolnájába helyezték át. Ott pihennek ma porladó csontjai 1924. július 30-ika óta. Lelke pedig az égből néz leányaira, szegényeire, tisztelőire. Istenét imádjá, leányaiban dolgozik, szegényeit vezérli, tisztelőit hálásan szereti. Az örök hazában is egy a programja a világ végéig:

„Mindent az Istenért, a szegényekért, a társulatért!”

TIEZNEGYEDIK FEJEZET. SZENT SZIKRÁK, SZENT LÁNGOK.

Felejthetetlenül szép a pusztai éjszaka a magyar rónán, az Istennek ezen csodás tenyerén. Ránkborul ott az esti szürkület, s mind sötétebb lesz a táj, a szemhatár összeszűkül, kigyulladnak a égi tüzek, ragyognak a csillagok. Ilyenkor a fáradt pásztorok pihenőre, pipaszóra áhítoznak. Ehhez azonban kevés a puha suba és az ízes dohány, valami más is kell még: pásztortűz. A nagy pusztaságban mindenki egyformán gondolkozik, s egyszerre égni kezdenek mindenfelé a páasztortüzek: kitágul ismét a határ, a szem messzire lát, még messzebbre a képzelet... Ropognak a száraz gallyak, pattognak a szikrák s mind magasabbra csapnak föl a lángok: csupa tűz, csupa imbolgó fény a föld és az ég! Összeolvad, összeölelkezik a látóhatár, s az Isten két tenyere, a földi és az égi táj, összesimul és áldólag pihen szíven-lelken, bárányon-emberen, füzesen-csaliton, a nagy mindenségben. Béke uralkodik a tájon, s emberszívekben ver tanyát magának... Lassan-vontatottan indul a társalgás. A pásztorok közelben és a messziségben járnak, ébren is álmodnak, hogy a végin is szívükbe zárják a szent emlékezés szikráit, lángjait: Istent, ősöket, hazát, szülőt, gyermeket, jó és rossz napokat egyaránt, s csendesen elszenderülnek. A tüzek lassan elhamvadnak, de alva is szikráznak és lángolnak a szívek...

Amikor az esti ima után utolsó berreg a zárda csengője, s álomra hajtja ki-ki a fejét: sokak álma lassan érkezik. Ha a gondok nyomasztó súlya ránehezedik a lélekre, ha meg-megvonaglik a szív és meggyötört idegzet, olyan jó, ha simogató égikéz nyugtatja, csitítgatja a szenvedőt. Isteni áldás ilyenkor a jó gondolat, a felvillanó új meglátás, a szent szikra, mely szentjeink szívéből pattan ki, hogy lángra gyújtson a pihenést alig adó éjszakában.

Tapasztalati igazság, hogy a gondolatokban, az érzelmekben és az elszánásokban is van

rokonság, egymásba simuló képesség. Ezért kíséri az édesanya szava, csókja, intése a gyermeket sírig. Ezért olyan felejtethetlenné a lelkiatyák, a szerzetesnői élet megálmodóinak és megélőinek gondolatai, tanácsai, szívüknek és lelküknek ezek a szent szikrái és szent lángjai.

Franciska anya élete a nagy vívódások, a kétségbeejtő feladatok és a képtelenségeknek ítélt cselekvések útvesztőin vezetett keresztül. Ma is rajtuk tör előre Társulatában. Lelkében és életében mindent megoldott, - a lehetetlenségek és a képtelenségek rendbe megvalósultak: örvendezett rajtuk az Ég és csodálkozott rajtuk a világ.

Az égi örömeink és a földi csodálkozásnak a titkát, ha nem is egészen mégis jórészt megsejtetik azok a gondolatszikrák, azok a lángok, amelyek ma is holt betűkön át is megvilágosítanak, eligazítanak, föllelkesítenek és tűzbe hoznak. Mi kell ennél több a föld küszködő vándorának?!

Olvassuk őket figyelmesen, érdeklődéssel, gondolkozzunk el rajtuk, ereszkedjünk le mélységükbe. Magunkon fogjuk tapasztalni, hogy a sötétség fényre változott, a nyugtalan szív a béke áldásait élvezi, s ami lehetetlennek tűnt eddig, az most az édes valóság elevenségével hívogat, megszerzésre serken, bármibe kerül is. Minél nagyobb a küzdelem, annál édesebb a kincses béke.

Leközljük először Franciska anyának ifjúkor életelvéit, melyeket mindenki haszonnal alkalmazhat élete nemesítésére. Azután a szerzetesi alapelvek következnek, amelyek az ő drága lelkéből forrásztak. Rendkívül értékesek nekünk, ha nem mindegyikük eredeti is. Franciska anya volt annyira bölcs, hogy más szentek és rendalapítók lelkéből és élet tapasztalataiból is merített, s gazdagította a maga és övéi lelkét. Végül beszédeiből idézünk röviden: Érett megállapítások, bölcs tanácsok ezek, Már nem szent szikrák, hanem valóban szent lángok ezek a megőrzött mondások, melyek nem márványba, hanem életben kívánkoznak. Boldogok, akik meglelik őket.

„Vedd és olvasd!” súgta az égi küldött a földiekben nyakig elmerült Ágostonnak. Ágoston nem bánta meg, hogy engedett a serkentésnek: az Ég örült megtérésének, az ámuló vilg pedig bizonytalanul lépdelt nyomdokain.

„Vedd és olvasd!”, hogy nemesebb légy magad és nemesíts másokat.

Ifjúkori életelvek.

Reggel szíved mélyéből imádkozzál.

Munkád előtt indítsd fel a jószándékodat.

Örömeidért légy hálás az Égnek.

Társalgás és szórakozás alatt is gondolja jelenlévő Istenre.

Keresztjeidet Istenbe vetett türelemmel hordozd.

Lelked mélyéből bocsáss meg a téged bántóknak.

Őszintén bánd meg elkövetett hibáidat.

Mások hibáit kíméletesen bíráld meg.

Jó cselekedeteidnél ne hiányozzék az aláztatosság.

Jó szívvel ajándékozd meg a szűkölködőt.

Vigasztald a szenvedőt.

Este ne hajsd fejedet álomra lelkiismeretvizsgálat nélkül.

Szerzetesi alapelvek.

2. Mi a szerzetesrend? A tökéletesek mennyországa; a lanyhák pokla; a bűnbánók rövid és enyhe purgatóriuma.
3. Mi a szerzetesnő a szent szabályoknak és a rend szabályzatának pontos megtartása nélkül? Szellemi pártütő.
4. Mi a szerzetesnő ima, elmélkedés és az Isten jelenlétének állandó gondolata nélkül? Test lélek nélkül.
5. Mi a szerzetesnő önmegtagadás nélkül? Árnyék test nélkül.

6. Mi a szerzetesnő szerzetesi szellem és erények nélkül? Konzakrálatlan ostya a monstranciában.
7. Mit nyer a szerzetesnő, ha világias magaviseletű, világias erkölcsű? A világ kineveti, az ördög kedveli, az Isten utálja.
8. Mi a szerzetesnő zárdai élet nélkül? Hal víz nélkül.
9. Mi a szerzetesnő lelkivezető nélkül, mi, aki önmagát akarja vezetni? Szerencsétlen tanítványa egy oktalan tanítónőnek, önmagának gonosz szelleme, kísértője, csábítója.
10. Mi a melankólia, töprengés, búskomorság? A test gyötrelme; atyja a gonosz lélek, anyja a nagyravágyás, dajkája a restség.
11. Mi a harag, a gyakran kitörő indulatosság? A pokol szelleme.
12. Mi a hiú tiszteletvágy? Moly, mely minden erényt és érdemet megemész.
13. Mi a henyélés? Az ördög párnája.
14. Mi az árulkodás, mások kisebbitése, a rágalom? Az ördög anyanyelve.
15. Mi a kísértés? Az érdemszerzés kincsesbányája, az erények próbaköve.
16. Mik a megaláztatások és sérelmek? Krisztus arájának drágagyöngyei.
17. Mik a betegségek, szenvedések, vigasztalanságok? Az isteni szeretet zálogai, mennyei kincseket magábanrejtő földbirtok.
18. Mi az isteni szeretet? Minden erény királynője, minden jócselekedet lelke.
19. Mi a testvéri szeretet? Krisztus tanítványainak ismertetőjele.
20. Mi az engedelmisség? A csodálatraméltó tettek édesanyja.
21. Mi a tisztaság? Jézus Krisztus menyasszonya.
22. Mi a szegénység? A világ fejedelemasszonya.
23. Mi az alázatosság? Krisztus erénye, a szent élet alapja és gyökere.
24. Mi az imádság, elmélkedés? A valódi szerzetesnő mindennapi kenyere, éltető levegője.
25. Mi a világ megvetése? Létra az égbe.
26. Mi a türelem? Krisztus katonáinak zászló.
27. Mi a szelídség? Krisztus bárányainak jellegzetes ismertetője.
28. Mi az önmegvalósítás, a böjt? Az erények táplálója, a bűnök kiölője.
29. Mi a hallgatás? Az üdvös gondolatok anyja, az imádság dajkája.
30. Mi az erényesség? A testben élő, de az Isten előtt kedves lélek tükre.
31. Mi a magány? Az egyedül igaz boldogság e földön; a mennyei vőlegény társalgóterme, ahol jegyesével bizalmas beszélgetést folytat.
32. Mi a nagylelkűség? A legrövidebb út a tökéletességre.
33. Mi az állhatatosság? Az erények koronája.
34. Melyek a szerzetesnő csodatettei? Krisztusért sokat szenvedni és érte megvettetni.

Bölcs tanácsok Franciska anya beszédeiből!

Kifürkészhetetlenek az Isten szándékai, - tehát határtalan legyen a bizalmunk bölcs gondviselésében.

Minél többet elmélkedünk Isten csodálatos alkotásain, annál világosabb lesz előttünk saját semmiségünk tudata.

Maradjunk mindig természetesek és keresetlenek: a mesterkéeltség visszataszító.

Nem beszéljétek saját énetekről és munkáitokról, hogy a megszegyenüléstől megóvassatok.

Aki a szomorú gondolatoknak átengedi magát, - utat nyit a gonosz ellenségnek s kísértésre.

Tereljétek a beszélgetést komoly igazságokra. Ez korántsem lehangoló, hanem a barátságot acélozza, buzdítja a lelket nagyobb jóigyekezetre.

Törekedjétek mindig vidám lelkületre, ezzel minden teher könnyebbé válik: Isten a vidám adakozót szereti.

Aki a melankóliának enged, önmagának legnagyobb ellensége, de környezetének igyekezetét is megbénítja.

Őrizd szívedet minden rendetlen hajlamtól, mert ha egyszer ilyen hajlam ejtett hatalmába, nagy küzdelem árán, s lelkednek nem csekély kárával szabadulsz meg tőle.

A nagylelkű szív könnyen és vidáman teljesíti a legfáradságosabb munkát is Isten dicsőségére; a kislelkű visszariad tőle, hősi elhatározásokra képtelen.

Igaz, bensőséges jámborság nélkül keveset ér a számos külső áhítatgyakorlat, mert gyakran önteltségre vezet, és nagy elvakultság okozója.

Közepes tehetségek a kellő helyen, szerénységgel felruházva több eredményt érhetnek el, mint a kimagasló talentumok, akiknél a kitartás és mérséklet hiányzik.

Gondoljátok el, mily szánalomra méltó az emberi elismerés és kegy hajhászása. Mennyi sok csalódással jár! Isten tetszésének elnyerése a fődolog, s erre törekedni mindenkinek módjában van.

Amire másokat oktatsz, azt előbb magad gyakorold. Példád lesz legbiztosabb támasza tanításodnak.

Isten legjobb Atyánk, nem pedig zsarnokok tekintétek! Ő megpróbáltatásokat küld, hogy javítson, de nem szűnik meg vigasztalni és enyhíteni felülmúlhatatlan, atyai jóságával.

Imádkozzatok azokért, akik nem, vagy csak hanyagul imádkoznak, mert abban a veszélyben forognak, hogy Istenhez hűtlenné válnak, és romlásukhoz közelednek.

Tartsatok mindenben rendet: a javulásra és tökéletességre való törekvésben is, a külső cselekedetekben is; mert aki a rendnek él, Istennek él!

Ragadj meg minden alkalmat, hogy másokkal jót tehess, ha nincs módod segíteni, legyen számukra mindig egy szeretettől hatott, vigasztaló szavad.

Ne utasítsd vissza soha a jó tanácsot, származzék bár előljáródtól, vagy rendtársadtól. Senki sem tökéletes, senki sem bölcs mindenben, de mindenkitől tanulhat az az ember valamit.

Félreértések, nézeteltérések miatt sohse viszálykodjatok, hanem törekedjetek szerény, nyugodt engedékenységre; a szeretet a fő dolog, amely Szent Pál szerint tűrő és kegyes.

Ne féljetek a szegénységtől, inkább ennek hiányától. A hű szerzetesnő sohasem fog híjával lenni a szükségességnek.

TIEZNEGYEDIK FEJEZET. A NAGY CSALÁD SZÍVE.

Az ember testből és lélekből áll, - tanultuk már gyermekkorunkban, de megbarátkoznunk ezzel a gondolattal sohasem sikerült. Valami egyszerűbbet, kifejezőbben szeretnénk tudni, hallani vagy mondani az emberről. Az ember több, mint test és lélek, no meg kvesebb is olyan értelemben, hogy valami életegység, valami egy is elég ahhoz, hogy hiánytalanul megismerjük. Vajjon mie ez az egy? A szíve! - Amilyen a szíved, olyan az életed! A jó szívű ember jó ember, a rossz szívű ember pedig rossz ember! Ezt a mindennapi élet igazolja, kár róla vitatkozni.

Franciska anyát is legjobban a szíve jellemezte. Ez a legjobb ismertetője ma is. Az Istent, aki maga a végtelen Szeretet, hódoló szívvel imádja, dicséri; a szegényeket, akik az Őr Jézus kedvencei, nővérei és szeretetművei által szeretve ápolja, szolgálja, róluk soha el nem feledkezik. A nagy családról, Társulatról, földön-élő, eszméiért küldő leányairól sem feledkezik meg. Sőt! Mi sem természetesebb annál, hogy mint szerető édesanyjuk, elsősorban is róluk gondoskodik, őértük esdekel a legbensőbb bizalommal Annak trónusánál, Akinek hívását olyan örömmel és készséges szívvel követte, akaratát pedig mindenben teljesítette. Igen, Ő ma is jóságos anya azoknank, akiket a Mindenható bölcs gondviselése az Ő nagy családja körébe, az Isteni Szeretet Leányai Társulatának tagjai közé vezérelt. Íme néhány bizonyíték Franciska anya késszéges, gondviselő szeretetéről, amellyel az örök élet mezejéről is kíséri, vezérli leányainak életét s ha kell, csodával határosan, vagy ha szabad mondani, amint hisszük és reméljük, hát csodával is segítségére siet szeretteinek. Beszéljenek a tények!

B. nővér megvakult. Az orvosok minden próbálkozása eredménytelen maradt. Végül is operációt ajánlottak, hogy ezzel legalább az életét és tiszta gondolkodását megmentésük, de szeme világának visszanyerésére semmi reményt sem adtak. A jó nővér minden bizalmát Franciska anyá-

hathatós közbenjárásába vetette és beleegyezett a rendkívül veszedelmes operációba. Nemcsak hogy életben maradt, hanem szeme világát is visszanyerte. Évek hosszú során át tanított az operáció után, és ma is folytatja nagyszerű eredménnyel tanítónői működését. Hála érte Franciska anya közbenjáró, szerető szívének!

Éveken keresztül kellemetlen, sőt visszataszító kiütésekkel volt tele a teste F. nővérnek. Ezek a kiütések nemcsak a munkában, hanem a járásban és a szabad mozgásban is akadályozták. Az orvosok segítsége itt is hiábavalónak bizonyult. A nővér Franciska anyához folyamodott, számos szentkilencedet tartott hozzá, egyben megígérte, hogy meggyógyulása esetén, a legfáradtságosabb munkához, az alamizsnagyűjtéshez kéri majd beosztását. Rövid idő múltán kiütései, sebei fokozatosan kevesbedtek, megduzzadt erei lelohadtak s most már több év óta végzi a nehéz munkát, melyet gyógyulása fejében készségesen vállalt. Esténként ott térdel e hálás lélek a tisztelendő alapító szobránál, s megindult lélekkel újból-újból megköszönni neki hathatós közbenjárását.

X. novícia-testvért el kellett bocsátani a Társulattól betegsége miatt. Szegényke egészen vigasztalhatatlan volt. Elment. Később fáradhatatlanul kopogtatott a visszavételért. Miután a Társulat vezetősége nem látta jónak visszavételét és többszöri kérését nem teljesíthették, ő más szerzeteknél próbálkozott felvételt nyerni, de eredménytelenül. Végre is az a sugallat erősödött meg benne, hogy Franciska anyához folyamodik, az ő közbenjárást kéri, hogy valamelyik szerzetbe felvegyék. Szentkilencedet kezdett az ő tiszteletére s annak hetedik napján teljesült a kérése. Az egyik szerzetben ma is boldogan szolgálja a jó Istent és nagyon, de nagyon hálás Franciska anya égi segítségéért.

A jóságos Franciska anya sohse volt hálátlan a vett és kapott jókért, sőt utánozhatatlan ügyességgel szerzett örömet a saját és nővérei jótevőinek. Nem változott ő égi hazájában sem. Kedves bizonyossága ennek a következő eset. Az Isteni Szeretet Leányainak egyik tisztelője, egy szerzetes, jónéhány év óta, szünni nem akaró küzdelmeken ment keresztül. Sehogyan sem tudta magát és törekvéseit megszerettetni s előjáróinak, rendtársainak kedvét, tetszését megnyerni. Sőt, minél inkább óhajtotta, annál kevésbé sikerült neki. Szomorúság szomorúságra halmozódott a lelkében, nyugtalansága folyvást növekedett. Megkettőzte imáit, egyik szentkilencedet a másik után végezte, de mindhiába, hivatásában megingott. Életének áldatlan állapota úgy tűnt fel neki, hogy nem a rendbe való, pedig nagyon szerette szerzetét, élt-halt az alapító szelleméért. A kilépésre nagyszerű alkalom kínálkozott, de ő nehezen határozott. Vívódásaiban Franciska anya küzdelmeinek olvasása azt a belső bizalmat ébresztette benne, hogy ő, aki a sokféle küzdelemben olyan diadalmasan győzedelmeskedett, biztosan segíteni fog. Rendíthetetlen bizalommal kérte őt arra, hogy szent hivatásában régi nyugalma és a szükséges belső békét visszanyerje. Bizalma rendkívül rövid időn belül nyert meghallgatást. A küzdelmek és a félreértések, ha nem múltak is el életéből, nem voltak többé elviselhetetlenek, sőt igaz lelki örömet szereztek már neki. Hálása lélekkel gondol Franciska anyára, és a neki megszerzett égi békét földi apostolsággal törekszik visszafizetni.

Folytathatnánk a szeretetből származott és a kiesett segítségét, a kisebb-nagyobb imameghallgatások sorozatát, de fölösleges. Akik Franciska anya jóságos lelkét megismerték, azok szentül hiszik, hogy ő az isteni jósnak és a jézusi szeretetnek földünkről égbe költözött csodája, aki szerető szíve sugallatára távolságot, időt, térséget legyőzve, siet övéinek segítségére.

Legyen érte hála öneki, méltó imádás Jegyesének, Jézus Krisztusnak!

TIZENHARMADIK FEJEZET. FRANCISKA ANYA TITKOS TESTE.

Ha az egri vár legendás romjai közt megilletődött lélekkel sétálgat a vándor, az egyik kies dombocskán megleli Gárdonyi Géza sírját. Hatalmas sírkeresztjére saját szavait írták: „Csak a teste!”

Ha az egyszerűségében is olyan nagyszerű breitenfurti sírboltkápolnában, Franciska anya

koporsójánál imádkozik a jámbor lélek, hamarosan valami édes, meleg, selymes érzés hatja át egész lényét. Nem tudja ennek másban okát lelteni, mint abban a titokzatos valóságban, amely láthatatlan betűkkel írja az Alapító anya sírja fölé: „Csak a lelke!”

Nem emberi porhüvely előtt térdelsz, nem is megmaradt csontok, vagy emberroncok ihletnek és lelkesítenek, hanem annak az élő és eleven szelleme, aki élt és él ma is, aki fáradhatatlanul dolgozott Krisztus napszámában, aki kért, esdekelt, alapította, szervezett, nevelt és megmentett lelkeket, és mindezt cselekszi ma is. Sírja szinte üres, mint egykor Krisztusé volt, s csak a lelke lebeg és ihlet itt, de a teste titokzatosan él és végzi továbbra is a maga gondviselészerű kötelességeit!

Semmit se csodálkoznak ezen azik, akik megértik és élnek Krisztus titokzatos testében, az Egyházban, a tagok életét: „Amint a test egy, bár sok tagja van, a testnek pedig minden tagja, bár sok, mégis egy test, úgy van Krisztus is.” (I. Kor., 12,12.) Így van Franciska anyja is: él és cselekszik az ő misztikus testében, a Társulatban, ma, holnap és az idők végezetéig, azaz az utolsó nővérig, aki ezen a földön az ő szellemében fog élni.

Való igaz, hogy az Isteni Szeretet Leányainak Társulata Franciska anyának emberi lényé, testének és lelkének köztünk állandósult tartózkodása, az ő leányait egy titokzatos testbe összefogó és éltető csodája. Ő a Társulat életfája, mely gyökereit az evangéliumi humuszba fúrja, Krisztusból él és szentségeivel táplálja leányait, akik az ő törzsének ágai. De élteti a leveleket is, akik az ő sok-sok szeretetművének boldog élvezői. Ő az evangéliumi mustármagból hatalmassá terebélyesedett mustárfa. Amelyen a élet szegény, fáradt vándormadarai megpihennek, felfrissülnek, szinte új élere születnek; az mustárfa, melynek élő, védő ágain, a hús és üde lombok között, azaz a jó nővérek között, fészket raknak, biztonságban élnek és üdvözülnek. Franciska anyja élő és éltető lényé avatja Társulatát azzá a titokzatos szőlőtővé, amelynek vesszei, ha alkalmas kezek új talajba ültetik, biztosan megtermik a maguk ízes gyümölcseit. Mindez szent és való igazság; ha titokkal teljes is, de nem a képzelet szüleménye. Jó róla elgondolkodni.

Minden teremtett élet születik, fejlődik és teljeseedik. Így Franciska anyja misztikus teste, a Társulat is. Születése Bécsben történt, fejlődését biztosította saját alapításaival, és munkálja az utódaival a mindig gyarapodó alapításokban; a teljeseedést is maga munkálja a krisztusi szeretet és áldozat titokzatos útján: „Krisztus szerette az Egyházat és önmagát adta érte avégett, hogy megszentelje és megtisztítsa a víz fürdőjében az élet igéjével, dicsővé tegye magának az Egyházat, hogy sem folt, sem ránc, sem más efféle ne legyen rajta, hanem legyen szent és szeplőtelen.” (Ef., 5, 25-27.) Amint az üde, nemesedő és Istent méltóképpen magasztaló egyházi életnek Krisztus a forrása és biztosítóka, úgy a Társulat számára Franciska anyából árad a lélek. Amíg tehát az ő leányai az ő lelke, szellem és szabályai szerint élnek, amíg tejesítik egyenkint és összesen gondviselészerű, sokágú, gazdag feladataikat, addig egy test lesznek egymásban, alapító anyjukban és magában Krisztusban az apostol szavai szerint: „Amint ugyanis egy testben sok testrésznünk van, nincs azonban minden testrésznünk ugyan az a rendeltetése, aképpen sokan vagyunk egy test Krisztusban, egyenkint azonban egymásnak tagjai.” (Róm., 12, 4-5.) S minél igazabb lesz az alapító anyja szelleme és élete leányaiban, annál igazabb lesz ez a titokzatos életegység.

Senki se lásson holmi fölösleges munkát az alábbi felsorolásban. Bár unalmasnak és hosszadalmasnak tűnik föl, valójában egészen más az értelme: felénk ragyog belőle Franciska anyának és Társulata életének hű képe. Ha olvasás közben meg-megállunk, ha éber szempilláink lecsukódnak olvasás közben, hamarosan az élet mozgalmas képének szemlélői leszünk. Szemünkbe ötlük (a lélek is lát, jobb szeme van testünkénél!) az imában elmerült Franciska anyának, vagy egyik-másik utódjának nem evilági alakja, aztán sürgés-forgás, kilincselés-kéregetés, majd meg lázas építés. A végén magunk is örömkönnyepektől fényes szemmel szemléljük az imában született alapításának végső aktusát, a felszentelést, a szeretetmű megáldását, rendeltetésének megkezdését. Pedig ez még nem minden. Ez csak a kezdet. S ha tovább figyelünk, észrevesszük azt a hosszú sort, amely a szeretetmű ajtajából indul és az életbe, a boldogságba, végül az égbe vezet azokat, akik ott nevelkedtek, megújultak és üdvösséges életre újjászülettek.

Országokint, az ottani alapítások időrendben közöljük az egyes szeretetműveket, mindenütt feltüntetjük rendeltetésüket. Franciska anyja alapításai az első, követik őket a többiek, amelyek mind az ő vezérlő, ma is szervező, alkotó és fenntartó lényének újabb bizonyítékai. Kísérjük el a fáradhatatlan alapítót az alapítások hosszú útján.

I. Franciska anyja alapította intézmények.

Ausztria.

Bécs, Mária-intézet: nevelő-intézet, kereskedelmi és háztartási iskola, cselédlányok otthona. Ez volt az első alapítás (1869.)

Troppau, Mariannaum: gyenge felfogású gyermekek iskolája (1870.)

Bécs-Breitenfurt, Szent József Oltalma-intézet: gazdasági intézet, beteg és elaggott nővérek, úgyszintén öreg és munkaképtelen cselédek otthona (1871.)

St. Gerogental, Istenteni Gondviselésről nevezett gazdasági intézet és árvaház (1874.)

Bécs-Breitenfurt, Segítő Szűz Máriáról nevezett Szegény leányok üdülőháza (1878.)

St. Andrä, Kärnten, Lorettói Szűz intézet; nevelőintézet és iskola (1880.)

Biala, Szent Hildegard-intézet: gimnázium és elemi iskola (1885.)

Bécs, Mária Szíve-intézet: nevelőintézet, iskola és cselédotthon (1885.)

Hirschstetten, Szent Anna-intézet: kiseddóvó (1887.)

Bécs Anyaház, noviciátus és nyilvános templom (1888.)

Leopoldsdorf, Szent Henrik-intézet: kiseddóvó és kézimunka-iskola (1893.)

Csehország.

Prága, Mária-intézet: tartományház, nevelő-intézet és cselédotthon (1870.)

Brünn, Mária-intézet: Nevelő-intézet, háztartási iskola és cselédlányok otthona (1870.)

Magyarország.

Budapest, Mária- és Szent Margit-intézet: cselédotthon, kiseddóvó, elemi, polgári iskola és gimnázium (1871.)

Toponár, Mária Oltalmáról nevezett iskola és kézimunka-iskola (1875.)

Berzence, Gyermekbarátról nevezett iskola és kiseddóvó (1876.)

Főherceglak, Szent Izabella-zárda: kiseddóvó, iskola és kézimunka-tanítás (1885.)

Celldömölk, Fájdalmas Szűz Anya-zárda: kiseddóvó, elemi és polgári iskola (1891.)

Légrád, Szent István-zárda: elemi iskola és kiseddóvó (1893.)

Nagylévárd, Hubertinum: kiseddóvó és elemi iskola (1893.)

Gyórszentiván, Marianum-zárda: kiseddóvó és iskola (1898.)

Jugoszlávia.

Sarajevo, Szent József-tanintézet: tartományház, elemi, polgári iskola, háztartási és ipariskola, tanítóképző (1882.)

Saltina, Bethánia gazdasági üdülőház.

Tuzla, Rózsafüzér Királynéja-zárda: kiseddóvó, elemi, polgári iskola, bennlakó növendékek intézete (1883.)

Bresked, Emmaus: üdülőház és gazdasági intézmény (1884.)

Tuzla, Szent József: gazdasági-intézet (1884.)

Sarajevo, Szent Ágoston-zárda: elemi, polgári iskola és gimnázium (1893.)

Lengyelország.

Krakkó, tartományház, Mária-intézet: elemi, polgári, tanítóképző, gimnázium, internátus és cselédotthon (1886.)

II. Franciska Anya halála utáni alapítások.

Ausztria.

- Stössing, Fájdalmas Szűz Anya-zárda: gazdasági iskola és internátus (1895.)
Groszmugl, Szent János-zárda: kiseddóvó és kézimunka tanítás (1898.)
Stinkenbrunn, Szent József-zárda: kiseddóvó és kézimunka-iskola (1904.)
Bécs, Erzsébet Királyné-leányiskola: elemi, polgári és ipar-iskola (1905.)
Maria Trost, Grác mellett, Immaculata-intézet: gazdasági-intézet és árvaház (1905.)
Bécs, Kagran, Szent Anna gyermekotthon: kiseddóvó, kézimunka-tanítás (1907.)
Bécs Jézus Szíve-intézet: egyetemi hallgatók otthona (1908.)
Wokenersdorf, Lourdesi Szűz Mária-otthon: kiseddóvó és kézimunka iskola (1908.)
Gerasdorf, Szent Mihály-zárda: kiseddóvó és kézimunka-iskola (1912.)
Adpersdorf, Szent Cecília-zárda: gyermekotthon és kiseddóvó (1913.)
Frohnleiten, Grác mellett, Szent József-gyermek-otthon: kiseddóvó és kézimunka-iskola (1919.)
Bergen, Szent Antal-gyermekotthon (1921.)
Blattendorf, Isteni Gondviselés-zárda: gazdaság (1927.)
Bécs-Breitenfurt, Augstineum: üdülőház (1929.)

Németország.

- Gerifswald, Szent Erzsébet-kat. Árvaház és szociális misszió (1928.)
Frankfurt am Main. Szent Ágoston-otthon: kereskedelmi és egyetemi tanulók otthona és menzája (1931.)
St. Andrä Mosern Kärnten: a Lorettói Szűz-intézethez tartozó gazdaság (1931.)
Unter Olberndorf, Jézus-Szíve üdülőház, leányok részére (1936.)
Frankfurt am Main, Szent György-szeminárium: háztartásvezetés (1939.)
Berlin Grünewald, szociális intézmény (1940.)

Csehország.

- Veltrusy, Prága mellett, Szűz Mária-internátus: noviciátus és bennlakó növendékek (1921.)
Plumlov, Szent József-árvaház (1926.)
Brünn, Augustineum: urinők otthona (1930.)
Pocapli: kiseddóvó és kézimunka-iskola (1935.)
Kunstát, Szent Rodiny-intézet: kiseddóvó és napközi otthon (1938.)

Magyarország.

- Zirc, Emericiánium-zárda: kiseddóvó és elemi iskola (1902.)
Marcali, Immaculata-zárda: elemi iskola (1912.)
Albert-irsa, Róm. Kat. Koedukációs Polgári Fiú- és Leányiskola (1924.)
Budapest-Svábhegy, XII., Farkasvölgyi-út 12-14. Tartományház. Noviciátus, gazdasági és háztartási Iskola (1926.)
Budapest, IX., Bokréta u. 3. - Orsz. Kat. Nővédő Egyesület (1926.)
Nógrád-Verőce, Migazzi-Papiothton: háztartás vezetése (1928.)
Rákospalota: Róm. Kat. Elemi Iskola (1929.)
Debrecen, Theresianum: gimnáziumi internátus vezetése (1933.)
Nyergesújfalú: Róm.Kat. Kiseddóvó és Polgári Leányiskola (1933.)
Veszprém: Püspöki és papnevelési háztartás vezetése (1938.)
Budapest, Andrassy-út: szociális munka a német katolikusság között (1939.)
Budapest, Bokréta utca 27. - Árvaház és cselédotthon (1940.)
Karád: Elemi iskola és kiseddóvó (1940.)
Tab: Elemi iskola és kiseddóvó (1941.)
Eger: Ciszterci Rendház háztartásának vezetése (1942.)

Jugoszlávia.

Ilidce, Bosnia, Szent Antal villa: betegfürdő, vendégek ellátása (1907.)
Pale, Bosnia, Szűz Mária-otthon: üdülőhely (1911.)
Supetar, Dalmácia, Irgalmas Szűz Anya-zárda: kiseddóvó és kézimunka-iskola (1922.)
Koprivnica, Horvátország, Jézus Szíve tanulók otthona (1925.)
Milna, Dalmácia, Kis Szent Teréz-zárda: árvaház és kiseddóvó (1926.)
Petrina, Horvátország, Kis Szent Teréz-zárda: kiseddóvó és kézimunka-iskola (1928.)
Krizevic, Horvátország: kiseddóvó (1928.)
Zágráb, Horvátország: háztartási iskola (1928.)
Lapd, Damácia, „Salvator” papi-otthon: háztartás vezetése (1932.)
Zágráb, Horvátország: Lanka Püspöki-leányotthon (1934.)
Postire, Dalmácia, Szent Család Otthon: kiseddóvó (1935.)
Split, Dalmácia, Csodálatos Anya-zárda: urinők otthona (1938.)
Novo Lelo, Dalmácia, Szent Miklós otthon: kiseddóvó (1938.)
Zágráb, Horvátország, Lourdesi Miasszonyunk-zárda: Leány-otthon (1938.)
Yasthebarskó, Horvátország, Állami Árvaház vezetése (1940.)
Novo Sarajevó, Bosnia: Kiseddóvó és iskola (1940.)
Zavidovici, Bosnia: Kiseddóvó és iskola (1940.)

Lengyelország.

Wola, Villa Providentia: gazdaság, beteg-ház (1913.)
Pleszow, Krisztus-Király árvaház és gazdaság (1930.)

Amerika.

New York, Szent Mary's Home: leányotthon első alapítás Amerikában (1913.)
Perth Amboy, N.J., Magyarok Nagyasszonya-zárda: kiseddóvó és iskola (1914.)
Trenton, N.J., Szent István-zárda, kiseddóvó és iskola (1914.)
New Brunswick, N.J., Szent László-zárda, kiseddóvó és iskola (1917.)
Bridgeport, Conn., Szent Istán-zárda: kiseddóvó és iskola (1917.)
Arrochar, S.I. Szent Joseph's Hill: tartományház, noviciátus, elemi és High School (1919.)
Bethel, Pa., Szent János-zárda: kiseddóvó és iskola (1920.)
Roebing, N.J., Mária mennybemenetele-zárda: iskola (1922.)
East Chicago, Ind., Szentháromság-zárda: kiseddóvó és iskola (1922.)
Soth Bend, Ind., W. Thomas St., Szent István-zárda: iskola (1923.)
Rankin, Pa., Szűz Mária-zárda: hittan, zenetanítás és kántorság (1926.)
South Bend, Ind., W. Calvert St., Magyarok Nagyasszony-zárda: kiseddóvó és iskola (1927.)
Toledo, Ohio, Szent István-zárda: kiseddóvó és iskola (1927.)
New York, E. 82nd St, Szent István-zárda: kiseddóvó és iskola (1928.)
Detroit, Mich., Szent Kereszt-zárda: iskola (1930.)
Chicago, Illionis, Magyarok Nagyasszonya-zárda: iskola (1930.)
Detroit, Mich., Szent Erzsébet-árvaház (1933.)
New York, 50th St.k St. Cyrill és Method-zárda: hittan, zenetanítás és kántorság (1933.)
Gary, Ind., Szent Imre-zárda: iskola (1935.)
Passic, N.J., Szent István-zárda: szociális munka, hittantanítás (1938.)
Detroit mellett, Carleton: aggmenház, szegénygondozás (1937.)
South Norwalk, Conn., Szent László-zárda: szociális munka és hittantanítás (1939.)
Windsor, Ontario, Canada, Krisztus-Király-zárda: elemi és zeneiskola (1940.)

Angolország.

Swaffham, Norfolk, Jézus-Szíve-zárda: iskola (1914.)
Hunstarton, Norfolk, Szent Teréz-zárda: iskola (1929.)
Chesterfield, Derbyshire, Szent József-zárda: iskola (1937.)
Long Eaton, Derbyshire, Szűz Mária-zárda: iskola (1940.)

Dél-Brazília.

Rio Grande do Sul.
Serro Azul, Gyümölcsöltő Boldogasszony-zárda: tartományház, noviciátus, iskola (1920.)
Serro Azul, Szent József-kórház (1931.)
Dem Pedrito: kórház (1934.)
Santo Christo: Krisztus Király-kórház (1938.)
Santo Christo: Krisztus Király-kórház iskola (1938.)
Rosario: kórház (1941.)

Észak-Brazília.

Rio Grande do Norte.
Caico, Kis Jézusról nevezett Szent Teréz-elemi és kereskedelmi iskola és internátus (1925.)
Assu, Győzelmes Miasszonyunk-zárda: elemi és továbbképző iskola (1927.)
Natal, Havas Boldogasszony-zárda: elemi gimnázium és kereskedelmi iskola (1932.)
Patos, Krisztus-Király-zárda: elemi iskola és tanítóképző (1938.)

Közép-Brazília.

Rio de Janeiro, Kormányzó-sziget, St. Judas Tádé-zárda: iskola, zene és művészet (1940.)
Rio de Janeiro, Sanatórium (1941.)

Szlovákia.

Német Protectorátus.
Privigye, Szűz Mária Szíve-zárda: kiseddóvó és iskola (1908.)
Trnava (Nagyszombat), Mária-intézet: tartományház, noviciátus, árvaház (1924.)
Dolina Krupa, Szent József-zárda: kiseddóvó és iskola (1927.)
Skipska Sobota (Szepesszombat), Gondviselés-zárda: kiseddóvó és iskola (1930.)
Krupina: kiseddóvó és iskola (1935.)
Korytne, Isteni Gyermekbarát-zárda: iskola (1937.)
Solonice: iskola és kiseddóvó (1940.)
Nagymihály: iskola és kiseddóvó (1941.)

Összesen van:

1. Tartomány: 8.
2. Zárda: 134.
3. Tartományház és noviciátus: 8.
4. Üdülő beteg és elaggott nővérek számára: 1.
5. Mária-intézetek és üdülők cseléd-leányok részére: 15.
6. Munkásnő-otthon: 1.
7. Otthon és üdülő urinők részére: 5.
8. Árvaház: 10.
9. Aggmenház: 3.
10. Kiseddóvó és gyermekotthon: 44.
11. Gyengefelfogású gyermekek intézete: 1.
12. Elemi iskola: 55.
13. Középfokú iskola: 32.

14. Felső iskola: 10.
15. Internátus és menza: 10.
16. Szeminárium és egyéb háztartásvezetés: 5.
17. Kórház: 5.
18. Szociális munka: 7.
19. Gazdaság: 6.
20. Nővér: 851.
21. Novicia: 106.
22. Jelölt: 121.

Ezek néma számok, de beszédes tények!

Nem kevesebről tesznek bizonyosságot, mint a pótolhatatlan korszerűségről, amely Franciska anya nagy művét, az Isteni Szeretet Leányai Társulatát jellemzi. - Vagy nem megfontolásra készítő tény-e az, hogy bár több, mint 4 éve tombol a második világháború, amelyben minden, de minden pusztul, melyben sokat szenvedett Franciska anya nagy műve is, s mégis, nemcsak pusztulásról tudunk, hanem fejlődésről, új alapításról is? 1940-től 1943-ig a következő országokban kapott új és nagyon fontos munkahelyet a Társulat:

Angliában 1,
Candában 1,
Dél-Barziliában 1,
Közép-Braziliában 1,
Jugoszláviában 3,
Magyarországon 3,
Németországban 3,
Szlovákiában 2.

S míg a férfi-szerzetesek és a világi papság alig nyernek utánpótlást, addig a szerzetesnői intézmények szaporodnak, s nem egy helyen maguk végzik a férfiak munkáját is. Áll ez Franciska anya nagy művéről is. A jó anya hívásának engedve, állandóan új-új tagok jönnek, s meglelik életük boldogságát az ő munkájának folytatásában.

Adjunk hálát mindezért a jóságos Istennek. S ha tehetünk valamit ebben a háborútól megkínzott világban, a jobb jövőért, akkor nem utolsó az, ha segítjük megépíteni Franciska anya korszerű művét: munkásokat, új jelölteket, új nővéreket irányítsunk a Társulatba.

Ez a társulatot fejlesztő apostolság szent kötelessége azoknak, akik már Franciska anya gyermekei, de azoknak is dicsőségére válik, aki csak ezen a kis munkán keresztül ismerték meg őt és nagy lelkét.

Ugyan mit tettem eddig a Társulatért, a szegények és az ifjúság érdekét oly lelkesen szolgáló szeretet-művéért? Nem hív engem is munkásai közé az Úr?

TIZENNEGYEDIK FEJEZET. BÍZZÁL ÉS BESZÉLJ!

Segítség, segítség! - hangzik a szinte velőtrázó sikoltás, valahányszor egyik vagy másik embertársunk bajba, veszélybe került.

Ma csak a süketek és a keményszívűek nem hallják ez öt világrésről egyaránt felhangzó, felénk viharzó kiáltást: Segítség, segítség! Mintha égő pokol víz- és vérözön ölné, gyilkolná ma az emberiséget. Ha nem gyilkol is meg mindenkit, de biztos, hogy élőhalottakká nyomorít ma nem ezreket, hanem milliókat, ha nem százmilliókat. S milyen fájdalmas tény, hogy sokan még tudomást

se akarnak róla venni! Mások viszont hallják a nyomor és a halál hörgését, a szenvedők szívtépő sóhaját, könnyöngését, de tehetetlenül kezüket tördelik, idegeskedve kapkodnak vagy sopánkodnak, imádkozgatnak. A higgadt és józan embereken is erőt vesz nem egyszer a bizalmatlanság, s mondogatják: „Hiába minden! Ezt el kell szenvedni, ezen senki sem segít!”

Ó, milyen bántó a közömbösek felületessége, milyen lesújtó a szívtelenek érzéketlensége, milyen elszomorító a jó bizalmatlankodó önmegadása! Elszomorító pedig azért, mert ők biztosan tudják, hogy mindenre van orvosság az égben, semmi sem lehetetlen az Istennél! Minden bajunkat felülmúlja az a letagadhatatlan tény, hogy túlon túl emberiek, földszagúak vagyunk! Több erkölcsi és lelkierőre, még több szellemi és kegyelmi nemességre volna szükségünk. A legegyszerűbben így fogalmazhatnám meg, mi korunknak a baja, egyben bajaink orvossága: szentnek kell lennünk!

A szentek nem csodaszülöttek, nem is születnek szentnek, hanem szentekké lesznek: 1. Isten kegyelméből, 2. önnön erőfeszítésükből, és 3. a beljük helyezett bizalomból.

Az első kettő biztos náluk, amint biztosan megeljük őket Franciska anyánál is, de sajnós, bizonytalan a harmadik – a mi bizalmunk! Jó lélek, kedves olvasó, bízzál Franciska anyában s te is érezni fogod az ő hittel és bizalommal kiesett közbenjárását Istennél! Akár leányai között élsz, akár csak tisztelet finom szála fűz hozzá, bízzál benne, kérjed közbenjárását, s meglásd, te is örvideni fogsz; de még jobban örvid az egyház, legjobban pedig a szenvedő emberiség, mert új segítője lett az égben és a földön!

Annál viszont semmi sem természetesebb, hogy ha érezted az ő jóságát, akkor beszélsz, szólsz róla, és megosztod velünk is örvidet, hogy mi is jobban tiszteljük, szeressük és bizalmunkkal egyre jobban kitüntessük őt. Hálás köszönet érte előre is.

Ezt a szerény kis írást azzal fejezzük be, hogy közkinccsé tesszük azokat az imákat, amelyekkel leányai és tisztelői fordulnak hozzá, és általa a jóságos Istenhez. Ha szíved és lelked sűja, végezd el minél gyakrabban!

Leányainak imája.

Mindenható jóságos Isten, ki a Te szolgálód, Franciska anya által az Isteni Szeretet Leányai Társulatát megalapítani és őt nekünk anyánkul adni kegyeskedtél, kérünk, segíts meg minket, az ő leányait jelen szükségünkben. Engedd, kérünk, hogy érezzük az ő szerető anyai gondoskodását most is, a Te isteni jóságodnál való hathatós közbenjárása által.

Őszinte bizalommal arra is kérünk, jóságos Atyánk, végtelenül szent Istenünk, hogy Franciska anyánkat oltárodon megdicsőíteni méltóztassál, minthogy földi életében egyedül Érted és szent szolgálatodért emésztette föl erejét és életét. Bizton reméljük kérésünk meghallgatását a háromszor Csodálatos Anya, Mária és Szent József közbenjárására, s a Te szent Fiad érdemeiért, aki Veled egyetemben él és uralkodik mindörökkön örökké. Amen.

Imádkozzál érettünk Istennek hűséges szolgálója, Mária Franciska anya!

Tisztelőinek imája.

Hálát adunk Néked, mindenható Isten, hogy Franciska anyát választottad ki az Isteni Szeretet Leányai Társulatának életbehívására. Te ékesítetted fel lelkét a hit és a jámborság erényeivel. Erőt és bátorságot adtál neki, hogy dicsőségedet gyarapítsa. Szívébe oltottad az áldozatosság és a buzgóság szellemét. Elárasztottad őt a Te atyai jóságodba helyezett határtalan bizalommal. Ő viszont szent kegyelmed erejével, arra törekedett szüntelen, hogy a rábizott talentumokat gyarapítsa, melyek bőséges termést is hoztak a Te dicsőségedre, az égiek örvidére és a földiek testi-lelki javára.

Erősen hisszük, őszintén reméljük, hogy ő már isteni színed látásának örvid. Azért gyermeki bizalommal kérünk, hallgasd meg alázatos esedezésünket, melyet Franciska anya által, jelen

szükségünkben Tehozzád intézünk.

Hozzád emeljük fel esdeklő lelkünket, és könyörögve kérünk, végtelenül szent és mindenható Istenünk, ne késsél hűséges szolgálódat, Franciska anyát oltárodon megdicsőíteni, miután földi életében egyedül Érted élt és a Te szolgálatodban emésztette fel minden erejét. Ezt mi bizton reméljük Tőled, hatalmas és jóságos Isten, a Te szent Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus által, aki Veled él és uralkodik mindörökkön örökké. Amen.

Szent Margit a béke angyala¹²⁷

1241 április 11-én éjjel elpusztult a magyar sereg. Kettőszáz esztendő dicsőség után elvérzett a magyarság Muhinál, letiporta a tatáráradat. Döbbenetes volt ez akkor és döbbenetes ma is. Döbbenetes azért, mert népek és nemzetek hibái azonosak és a nagy veszteségek mindig ezekből forrasznak. Hiába jött Magyarországra a kunok és Júlián barát útján mindig vészt jóslóbb hír a tatárok hömpölygéséről, amely mindent elsodor és megsemmisít, nem és nem akartak hinni a népek és vezetőik. IV. Béla királyunk volt az egyetlen, aki komolyan vette a veszélyt. Jól látta a maga és országa gyengeségét. Sietett is megtenni mindent a veszély elhárítására. Serényen dolgozott itthon, követői idegenben serénykedtek. Azonban szinte minden igyekezetet kárba vesztett. Hallgassuk meg kiváló történészünket, Hómannt:

„Európa nem vette komolyan a tatárveszedelmet, mert nem volt fogalma Ogotáj törekvéseiről, hatalmának nagyságáról és a tatár hadiszervezet erejéről.” (Magyar Történet, II. 121.) - „A legkevésbé hittek a veszedelem komolyságában maguk a magyarok.” (U.o. 124.)

Emberileg így érthető a borzasztó pusztulás, mely végveszéllyel fenyegette Magyarországot és egész Európát.

A boldogtalan magyar király a nemzetvesztés iszonyatos fájdalommal vágatott népes családjá után, hogy Frigyes ostmarki hercegnél megpihenhessen. De a baj sohasem jár egyedül. Frigyes embertelenül kifosztotta a menekülő királyt, aki a dalmáciai Klissaba ütötte fel végül is sátorát. Itt szorongott a megmenekedett magyarság, itt őrizték a megmentett királyunk testét. Ezen a szigeten imádkozott együtt a középkor legbensőbb áhíatával a menekült királyi család, s itt a legszentebb megy ős ereklyéje mellett fogant az a kicsi élet a királyné asszonyban, amely hivatva volt a bajt jóra fordítani, itt ajándékozta az Isten Margitunkat a reménykedő szülőknek és a szétvert Magyarságnak. A királyi szülők szent esküvel Istennek ajánlották gyermeküket a nemzet életéért, s az Isten kegyesen fogadta felajánlásukat, sőt el is fogadta és mindvégig megtartotta „áldozatát” magának.

Margitkánk, mint a magyar béke hajnalcsillaga jött erre a világra. Békét hozott magával és a béke munkálására az Isten nemzeteket és történelmet irányító hatalmát. Látszólag ennek a csöppke leánynak semmi része sem volt az események irányításában, mégis szent a hitünk, hogy minden halandónál nagyobb rész jutott neki a béke biztosításából. S nem is kis áron.

Nézzünk az ő egyszerűnek tetsző életébe és fedezzük fel életében a béke előfeltételeit, annak velejáróit és megdicsőülését, azaz a hármasság békét: az édes, a véres és a fényes béke birodalmát.

I.

Az édes béke galambja

Vérzivataros idők után jött a nemzet ékes gyöngye, kicsi Margitkája, s életével közénk hozta azt a békét, melyet a jóakarató embereknek ígért a testet öltött Isten, Betlehem titokzatos éjjelén.

A bűnösen könnyelmű és átkosan széthúzó magyaroknak semmi részük se volt ebben a gyenge leánykában. A béke galambja a legszentebb ősök és a legszentebb Isten közelségében

¹²⁷ In: Liliomos királyleány (Szent Margit antológia) Szerkesztette: P. Fenyvessy Jeromos O.P. I. kötet, Budapest, Stephaneum Nyomda, É.n., 98-104.o.

könyörgő szülők életközösségéből származott. Talán egyetlen magyar nagyságunknál se oly feltűnő az elődök legjobbjaiba való kapaszkodás, mint második honalapítónknál, IV. Bélánál. Nem hiába mentette meg mindenek felett az első honalapító ereklyéit, s nem hiába könyörgött éjt-nappalt egygyé téve hozzá. A gyermek, mely tőle származott, magával hozta a legszentebb nemzeti értékeket és a legkeresztényibb imádás szellemét.

Nem célunk Margitkánk életében nyomon kísérni az imádság és az imádás kiteljesedését; kézenfekvőnek tartjuk azt, mint az édes béke elengedhetetlen előfeltételét. Sokkalta jobban érdekel az isteni fejlődése. A gyermekleány lelki, szellemi és kegyelmi kiteljesedése. S itt sem ütközünk valami rendkívüli nehézségbe. Aki csak kevéssé is ismeri a XIII. századbeli dominikánus apácák zárdái szellemét és életét, azonnal tisztán fog látni és otthonosan fog járni-kelni a veszprémi zárdában, ahová Margitka vonult 1246 táján. Ebben a magyar szellemi fellegvárban, a második országépítés nagyon nehéz korszakában a megalázódás és a tisztánlátás kettőssége uralkodott nevelőkön és nevelendőkön. Megalázódás a múlt hibáiért és tisztánlátás a jobb jövőért. Három irány fedezhető fel a legendák és reánk maradt történelmi okmányok nyomán eben az életrendben:

tanulékony lelkület,
éber szellemség,
elszánt cselekvés.

Hogy Margitunk volt-e a legjobb alanya ezeknek az irányoknak, vagy éppen az ő drága gyermeksege ajándékozott meg bennünket ezekkel, nehezen dönthető el. Annyi bizonyos, hogy nem gyermekes kényeskedés, hanem a lélek kiművelése volt első feladata. Remekül megcselekedte. Szellem ömlött el egész gyermekségén. Nyomát se leljük első vagy későbbi életében az ösztönös kitörésnek, a test pünkösdi királyságának. Nem, nála kora ifjúságától a szellem irányított, hovatovább tudatosan. Örömmel élvezzük vérzivataros életkorában akaratának vértezett erejét, mellyel a szülői és az egyházi tekintély megbántása nélkül védi meg Istennek szentelt életáldozatának sértetlenségét. Nem a helyzet szülte erő kirobbanása ez, hanem a korai nevelésnek és a kegyelemnek ízes gyümölcse.

A hármassal alapra építette az isteni építész, Jézus Krisztus az ő kiválasztott gyermekében az édes béke szentélyét. Margitunk Jézus Urunknak szentelte életét. Boldogan ment Veszprémből a neki és az érte emelt nyulak szigeti zárdába és sohase kívánt kijönni onnét.

Hősi elszánásának, hogy életét maradéktalanul Istennek és Jézusnak szenteli, kettős az indítéka: a szent borzalom a nemzet bűnei felett és a mindjobban kiteljesedő felelősségtudat a nemzet boldogságáért. Mindkettőt mélyen ismerjük, ha a legendákat és a korabeli írásokat olvassuk. Viszont a messihi múltból sokkal könnyebben elismerhetjük, hogy Szentünkért tartott meg bennünket az isteni irgalom. Nem őseink erényei, nem pusztán elszánásai mentették meg országunkat, hanem leginkább a láthatatlan erők és kegyelmek fejlesztő hatalmában kiteljesedett gyermekáldozat biztosította az építéshez elengedhetetlenül szükséges békét. Nem a béke diadala ez, de az építés édes békéjének korszaka. Növekedett a Gyermek Istenben és Jézusban, s újjászületett a nemzet a halálból az életre. Édes volt az újjászületés a magyar és európai szempontból egyaránt.

Sem a nemzet, se a többi európai országok nem ismerték a béke biztosítóját, mert fogalmuk nem volt képességeiről. Vajon mi sem ismerjük el Margitkánk békét biztosító életét? S ha elismerjük, készek leszünk-e általa önmagunkban megújítani a magyar és az európai békés életet? Leszünk-e az édes béke mai apostolai?

II.

A béke véres áldozata

A gyermekből felnőtt lesz, a leánykából szépséges eladó. A fejlődés törvénye Margitkánkat is éretté, feltűnőbbé tette. Tisztábban látott a világban, nem mintha sokat forgolódott volna benne, hanem mert a világot elég közel hozta vagy sodorta feléje maga az élet, rokonai, ismerősei, látogatói és az események által. Megismerte a selyem- és bársony földte testek ezernyi nyomorúságát, a vér és test borzalmas vágatását, a gög és a kevélység megannyi átkát. Megborzadt, a kereszt tövébe roskadt élete teljében, és megfenyítette minden porcikáját érettük. Magányosabb

lett. Megjárta a külső, a belső és a jézusi magány hármass birodalmát. Gazdagon tért haza ebből a vándorlásból. Szerelmese lett a Megfeszítettnek. Tudatosan vállalta az isteni Mestertől kívánt feladatokat:

tagadja meg önmagát naponként,
vegye fel a keresztyét,
így kövessen engem.

Margitunk lelki érettségét mi sem bizonyítja jobban, mint az a komolyság, hogy amit elhatároz, azt meg is valósítja. Krisztus követése is őszinte élet, mindennapos, mindenórás élet nála.

Teljesen elfordult a világtól. Testét ma alig elképesztő szigorral fenyítette. Meghalt még önnön lelkének is. S milyen fölséges élmény megismerni tökéletes életáldozatában az ősi ígélet beteljesedését. Az Úr mondotta az ifjú Sámuelnek: „Én vagyok a te üdvösséged, békéd és életed”. Margitunk is elvesztette életét Krisztusért, a nemzetért, és megtalálta azt Krisztusban. Nagyszerűen bontakozik ki elmúlásának és új életének képe előttünk, ha a reánk maradt adatokból, mint apró mozaikokból összerakjuk életének szinte maradéktalan szegénységét, hófehér tisztaságát és mindenre képes engedelmességét. Nem bizonyítgatunk, csak rámutatunk az igazságra, s megyünk tovább. Lelki nemessége annál nagyobb, minél jobban rájövünk arra, hogy a nemzet véres áldozata önként, sőt nem egyszer szülői akarat és előljárói tanács ellenére hozta a maga nagy és megállást nem ismerő életáldozatát.

Ha a királyi szülők meg is feledkeztek a múlttól, ha nem kísértett is iszonyatosságával a közeli tatárveszély, ha a pillanatnyi politikai megfontolás mást javallt is, mint Margitunk életáldozatát, - Ő nem tágított. Nem lett 1261-ben II. Ottokár cseh királyé. Előre tudta, hogy fogadalmukról megfeledkezett szüleinek les rá legnagyobb szükségük. Ezért mindenét odaadta 1261. év pünkösdjén, fogadalomtételének napján isteni jegyesének. Visszavonhatatlanul, odaadó teljességgel.

Mindent elmélyített magában. Kijárt neki „konokságáért” még a szent helyen, a zárdában is a félreértés. Nagy művész az Isten. Felhasználja az emberi félreismeréseket, szívtelennek és oktalannak látszó előljárói hatalmaskodásokat kiválasztottjainak tökéletesítésére. Margitunk is így csiszolódott. Nagyobb lett szegénysége, lenézettebb a tisztasága és egészen rendkívüli ebben az időben az engedelmsége. Mindenét az áldozat oltárára helyezte. S jól cselekedte. Ki a megmondhatója, hogy mi lett volna az alig talpra álló országból, ha 1262-ben Pozsony alatt egymásnak meg IV. Béla és István bösz serege? S miért torpantak meg mindketten éppen az utolsó órában? Miért érezték szükségét annak, hogy a Nyulak szigetére tartsanak és ott, Margit soror jelenlétében béküljenek meg egymással? Miért? Ó, miért?

Tudták és tudniuk kellett, hogy a vértelen béke másvalakinek véres életáldozatába került. Ismerték a gyenge leányzót és eget ostromló húgocskát, akinek hatalma döntött felettük. Lehetetlen volt nem érezniük Margit nem e világi, békét biztosító hatalmát. Hát megbékéltek. Ha nem teljesen őszintén is, de mégis jót akaró, lavinas vérű magyarokhoz illően.

Margit soror meg tovább sajtolta gyenge testéből vért, hogy biztosítsa a békét minden áron. Megsokszorozta imáit. Szinte már nem imádkozott, hanem imává magasztosított életében mindent. Valami üzte, biztatta. Sejtette, hogy a harc újból kísérteni fog, és jaj a nemzetnek, ha összecsap apa és fia. Jaj Európának, ha megoszlik belső életében a magyar. Mindent látott és felfogott a nem véres áldozata, s ezért nem volt elég neki semmi sem az áldozatból. 1264-ben ezek a megszámlálhatatlan lelki, kegyelmi érdemek biztosították a második harc utolsó előtti órájában a végső békét, ugyancsak szende mosoly az istenes Soror ajkán, a nem, amikor IX. Lajos francia király öccsét, Károly herceget elutasítja, aki kész neki megszerezni a fogadalmak alól való felmentést. Ő már véglegesen és véresen az Istené és a nemzeté! Férfi sohase mondhatja magáénak, nemesebb a vágya: a nemzeté, a kereszténységé és az Istené kíván lenni, hogy biztosítsa minden áldozat árán is a békét.

Célját elérte. A királyi szülők csendesesen lehelték ki egymás után lelküket 1270-ben. Isten

elérte látszólag a célját, teljhatalmú ura lett az országnak. Nem is sejtette, hogy milyen rövid és milyen tövises lesz az olyannyira óhajtott uralkodása. De véget még hagyjuk. Tekintsünk inkább magunkba, s kérdezzük meg önámítás nélkül:

Meghoztuk-e a magyar békéért a magunk áldozatát?

Vállaltuk-e a háborúval járó szegénységet és lemondást?

Teljesítettük-e tisztaságunk vagy házasságunk esküjét, ha nagyon sokat kívánt?

Megcselekedtük-e mindazt, amit a Haza tőlünk Isten rendelése folytán kívánt?

Merünk-e magunkért és hazánkért a béke véres áldozatos oltárára lépni?

III.

A fényes béke csodája

A Táborhegy kopasz tetején megdicsőült Üdvözítő ráparancsolt apostolaira, hogy meg ne mondják senkinek, amit láttak, amíg halottaiból fel nem támad. De mi az, amit láttak ahhoz képest, amit nem láttak? Hisz' ne feledjük, hogy amint meghallották az Atya hangját, azonnal földre borultak, kezükbe temették arcukat. Több a sejtés bennük mint a tudás. Mindannyian így vagyunk, akik valaha közel akartunk jutni az Isten választottjainak táborhegyi fényéhez, egyéni, e világi megdicsőülésünk titokzatos valóságához. Nagyon kevés az, amit megtudhatunk, a többit elrejtí vaksi szemünk és botorkáló lelkünk elől a Gondviselés.

A királytemetés után Margit soror még befelébb fordult, élete még rejtettebb lett. A fehér, ostyai Jegyes, Jézus Krisztus lett a mindene. Félnapokig elimádkozott az oltár előtt étlen-szomjan. A test követelményei a legkevesebbre apadtak. Gyakori lett nála az égbenzés, a nagyobb tudás, a kibeszélhetetlen titok és igazságok megértése, - hovatovább elhalkult, kevés beszédű lett. Csak az engedelmesség irányította gyenge életét. A lelke minden percben kiszállni, kiröppenni készült törékeny porhüvelyéből. Egészen Istenben élt. „Megsebezte” szívét és mindenét a Jegyes, és nem tudott nélküle élni. Mindene feléje sóvárgott... Csak az Isten tudja, hányszor hívta, hányszor kívánt feloszlani és vele lenni.

Megszakítást alig ismert az Isten közelében élete végén, annyira együtt élt isteni jegyesével. Elszakíthatatlan volt életközösségük. Azok a tiszta, szabad órák, amelyek neki még adattak, legnagyobb odaadásának szentséges bizonyágai. Ó, hogy kívánt szolgálni mindenkinek, hogy tudta megismerni az Urat mindenkiben, mennyire engedelmes tudott lenni, a szíve és a lelke minden megrezdülésének! Nem kellett szólania az Úrnak, intése is elég volt, s már is cselekedett, vagy repült feléje, ha a halált jelentette is a hívás. Önmagát nemcsak elvesztette, hanem élni sem volt képes Isten különös kegyelme nélkül. Az Isten tartotta benne az életet, viszont élete már itt a földön megdicsőítette az Istent. Akik csak ismerték, ámultak és csodálkoztak életén és cselekedetein. Nem sejtették azonban a valót. Fényesebb volt ez az élet, hogysem megismerhették volna a maga teljességében!

A középkor nagy misztikusainak legfőbb igyekezete, az exinanitio, a tökéletes önmegsemmisülés, a legteljesebb kiüresedés minden e világiból, minden emberiből, nála is megvolt. Ki lenne azonban arra képes, hogy a hogyanyt megközelítse? Mi csak a fényt látjuk ma is, amely légies alakjából áradt. Csak arról tudunk, hogy neki minden édességet jelentett, még a kínzó, gyötrelmes betegség is, amely bontogatta a test és a lélek szálait. Azt tudjuk, hogy élete utolsó szakaszától, hogy minden vágya az volt, hogy egészen Istené, tökéletesen Krisztusé legyen. Mit tudhatnánk még többet ennél? Igazán nem sokat jelent, hogy életében kiket segített meg miatta még az Isten, vagy hogy hányan nyertek irgalmat iszonyatos bűneikért az isteni Bírótól? - Annyi bizonyos, hogy nem bírt vele a pokol minden hatalma sem, halála fényes diadal a mulandóság, a baj és a bűn felett. Mégpedig örökre.

Hogy mennyi erő és hívogató fény áradt ki még sírjából is, elég arra utalnunk, hogy boldogtalan bátyja, István király szinte összeroppant testtel és lélekkel vándorolt sírjához, s csak ott békélt meg Istennel, mindennel. Békésen ment 1272-ben, alig egy évvel húga után az Örök Bíró elé.

Csodálkozunk és ámuldozunk, nehezen értjük önmagunkat: miért nem jártunk mi is hozzá eleddig jobban és bizóbb lélekkel? Miért tudtuk elfelejteni tengernyi szolgálatát még a legnehezebb helyzetbe került véreivel szemben is? Miért nem esedeztünk hazánkért és a vérben úszó világért Őhózzá, aki háborúban született, vérevel bizonyította a békét és fénnel vette körül a megbékéltek halottas ágyát is? ...

Pedig mennyire szükségünk lett volna mindezekre! Milyen jó, hogy van édesanyánknál is jobb anyánk, az Anyaszentegyház, s Ő gondoskodik, égi intézkedés folytán, hogy felragyogtassa előttünk a béke biztosítékát. Igen, Szent Margit égi ajándék és égi intés nekünk, késői magyaroknak és európaiaknak a mi és a világ életéért. Vajha, megértenők tanítását és küldetését!

Akarjuk-e a legbiztosabb emberi, nemzeti és nemzetközi békét? Szánjuk el magunkat annak biztosítására: Legyünk egészen az Istené és Krisztusé!

Provinciánk életéből¹²⁸

Debreceni élet. Elmúlt már az elő teljes esztendő letelepedésünk óta. 1943. januártól decemberig megszakítatlanul folyt a munka, hogy az 1942-e gyors letelepedés, a sok kezdeti nehézség a múlté legyen, s minél eredményesebben végezhesük azt a munkát, melyért a letelepedés történt.

Talán nem lesz feleslege ezen a helyen megemlíteni, hogy debreceni életünk harmadszori újrakezdését mindenek felett a jó Isten akarta. Az Ő eszközei a mi jó ferences világi rendi testvéreink és az egyszerű, de jólelkű nép, különösen a vasutasok voltak. Ők szorgalmazták és szinte erőszakkal vitték keresztül letelepedésünket.

Ferences testvéreink apostolságának köszönhető, hogy az örök hazába költözött Erdős Imréné, Lohn Franciska ránk hagyta házáat, amit 40 ezer P-ért 1943. januárjában el is adtunk. Az Alma Provincia minden rendháza kivette a maga részét az alapítási gondok megkönnyítéséből. De ez még sem lett volna elég ahhoz, hogy a város keleti részén jó három kilométer hosszúságban elnyúló plébániának és a hozzátartozó 14 tanyai körzetnek, valamint Hajdúsámson leányegyháznak lelkipásztori feladatait korszerűen ellássuk. Debrecenben hirtelen örömet váltott ki katolikus testvéreink lelkéből a letelepedés valósága. Amikor megtudták kezdeti nehézségeinket, igazán Rivo Torto-s életünk sok hiányosságát, megindult felénk a segítő szeretet kedves csodája volt ez. Így vált lehetségesé, hogy a kezdeti házból, mely a Száraz Ferenc utcában volt, jó messzire a templomtól, nehezen megközelíthető homoktengerben, alig 10 hónapos ottlakás után átköltözhattünk a templommal szemben megvelt és újonnan befejezett kis rendházunkba, Szent Bonaventúra napján. Itt könnyebb lett híveink egy részével az érintkezés. De a plébánia hosszúsága szükségessé tette a hozzánk tartozó másik templom mellett is az állandó helyben lakást. S azért került tehát sor Nyilastelepen kívül a Csapókertben lévő templomunk közelében való letelepedésre 1943. október 31-én áldotta meg az új rezidenciánkat Dr. Bánáss László prépost úr. Ott két páter és egy testvér, míg Nyilastelepen négy páter és két testvér él és dolgozik.

Mindkét templomunkban kialakult már az istentiszteleti rend, mégpedig ferences jelleggel. Szépen fejlődik szent Antal tisztelete, a nagybőjtben a keresztúti ájtatosság és a nagybőjti szentbeszéd meghonosítása. Minden ájtatosságunknál arra törekszünk, hogy az egész templom imádkozzék. Nagyon szépen végzik híveink minden szentmise alkalmával a megtanult imádságokat. A nagyhéten az egész templom közösen énekli a Jeremiás-siralmakat.

Templomaink mellett van katolikus iskola 2-2 tanterősek. Hála a jó Istennek, már szűkek. Nyilastelepi iskolánk udvarán valósítottuk meg első játékterünket. Óriási szolgálatot jelent ez a játéktér az elmúlt évi hosszú szünidőben. Nagyon hálásak voltak a szülők a szeretettel teljes

¹²⁸ Rendtartományi Közlöny, 1944. január, 13-14.o.

gondoskodásért. Játékerünk most nagyot fog fejlődni, mert a MÁV elnökgazgatósága új területet és 20 ezer pengő segélyt szavazott meg számunkra. Így játékaink költözködni fognak, de nem árvul el a régi terület sem, mert ott meg a Ference Leventék és a Ferences Ifjúság tagjai fognak szórakozni. Téli időben minden vasárnap és ünnepnap mozielőadással szórakoztatjuk ifjúságunkat és híveinket. Pompás kultúrestek és színelőadások is változatossá igyekeznek tenni híveink ünnepnapjait. Hogy ezeket ilyen rövid idő alatt elérhettük, abban nagy része van annak, hogy pátereinknek sikerült szinte minden közelünkbe került és használható ifjú és meglelt hívőnket valamilyen egyetben munkába állítani. Ministráns Gárdán közel van a félszáz taghoz. Ference Leventéink egyesülete is népe é aktív. A Ferences Ifjúság a középiskolás fiainkat és leányainkat kapcsolja egybe a ferenceség családiasságának és életrevalóságának jegyében. A Szent István Körbe férfijaink tömörültek. Minden csütörtökön este találkoznak iskolánk egyik termében. A Ferences Világi Rend nagyon szépen fejlődik. Ők a kegyelmi élet elmélyítői és szegényeink fáradhatatlan gondozói.

A szegénység é a nyomor talán sehol az országban nem annyira katolikus jellegű, mint Tiszántúlon. A mi plébániáinkhoz tartozó 14 tanyai körzetben is lélegzet elállító a nyomor. Mindent megteszünk jobb sorukért. Az elmúlt esztendőben 18 ezer pengő értékben osztottunk ki közöttük cipőt, ruhát, télikabátot és élelmiszert. Nagyon hálásak ezekért. Természetesen magunk nem lettünk volna képesek erre, hiszen zent Antal perselyünk még alig haladta túl a 2000 -P-g. Azonban Dr. Lindenberger János nagyprépost úr, a bennünket letelepítő volt debreceni plébános, valamint Dr. Bánáss László, prépostkanonok, a jelenlegi főplébánia plébánosa segítettek bennünket. Éreztük szeretett Főatyánknak és a budai Rendháznak több ízben szerető támogatását. De híveink is igyekeztek megragadni minden alkalmat, hogy szegényügyünk rendelkezék a szükséges fedezettel. Egyleteink közösen rendeznek kétszer-háromszor évenként olyan ferences kultúrestet, népünnepélyt, amelynek évi jövedelme 3-4000 P. Így sikerül vigaszt és szeretet vinnünk azok közé, aki ma a legnehezebb sorban élnek.

Tanyai népünk szegénységének enyhítésénél is jobban serkentett munkára lelkünk üdvössége. Ez a terület igazán missziós terület. Csupán az a különbség, hogy idegen nyelvet nem kell tanulnunk s megvan a gyakorlatok nélkül élő híveinkben a jóakarát. Évszázadok óta nem volt ezeken a területeken szentmise é katolikus lelkipásztorkodás. Mi lépésről-lépésre haladunk előre. Bár tanyai körzetünk 28 km távolságra is elnyúlik, mégis atyáink ez évben minden helyen már többször miséztek és szolgáltatták ki a szentségeket. Hetenkint rendszeres hitoktatás folyik. Nem kis áldozatba kerül ennek biztosítása. A központi egyházközség csak a mi területünkön közel 12,000 P-t fizet évenként fuvardíjként. Viszont atyáink szorgalma é buzgósága oda is elviszi az evangélium vigasztalását, ahová a beállított költségvetés még nem tudott eljutni. A közös munkának megvan a nemes eredménye. Napról-napra tisztul Tiszántúl katolikus jellege. Nem is olyan kevesen vagyunk mi katolikusok ezen a területen, csak meg kell fognunk egymás kezét és össze kell forrnunk ősi, szent hitünkben. Ezt munkáljuk a ránk bízott területen.

Egységmozgalmunk is jelentős. Tiszteletet követel munkánk magunknak és a képviselt hitnek. Magyar vonatkozásban mindenkivel egyenlők vagyunk: semmiben sem maradunk alul másvallású testvéreink mellett. Szociális, gyermek- és népjóléti kezdeményezéseinket ők is megbecsülik és nem egyszer utánozzák. Bennünket sehol sem vezet felekezeti kislelkűség, önzés. Debreceni szóval élve „lélekhalászás”. Mi nem önző és sanda szándékból cselekedjük a jót, hanem Krisztusnak és Rendünk szellemének indításából. Ezt ők is kénytelenek elismerni. A tisztelettel és elismeréssel másvallású testvéreink nem is maradnak adóak. Csak a hivatalos közegek állnak még figyelő é várakozó állásban. Nem segítenek, de nem is gáncsolják el törekvéseinket. Ez is pozitívum é nem lekicsinylő eredmény Debrecenben.

Mi bízunk a jó Istenben, hogy nem kell tíz évnél több, és mindenki, aki szívén viseli a magyar nép vallásos é szociális haladását, el fogja ismerni békés é becsületes szándékunkat. Őt elő

is fogja majd ki-ki mozdítani munkánk és törekvésünk eredményességét. Hiszen sokszor nekik többet cselekszünk, mint magunknak. Amit mi végzünk, nekik kellett volna elvégezniök.

Mindent összefoglalva, debreceni letelepedésünk gondviselészerű. Sok munka vár ezen a vidéken a ferences barátokra. S nem hiába vár rá. Akik idekerülnek atyáink és testvéreink közül, azok előbb vagy utóbb tüzet kapnak és elvégzik azt a nehezebb és áldozatosabb munkát, melyet a magyar jobb jövő és a barát becsület ró rájuk. Vajha, semmi se csökkentené ezt a mieinket rekatolizáló munkásságot!

A nagy pártfogó¹²⁹

IX. Gergely pápa Árpád-házi Szent Erzsébetet a szentek sorába iktatta és a Harmadik Rend mennyei pártfogójává tette. Ezzel a szent életű királylányt odaállította minden harmadikrendi testvére elé. S benne nem csak pártfogónkat, hanem első sorban példaképünket tisztelhetjük, akinek életprogramja szerint kell alakítani életünket.

Amikor feltekintenünk a nagy Pártfogóra, ne feledjük, hogy az Egyház nem azért állította az oltár magasztára és tette mennyei közbenjárónkká, hogy csodáljuk, hanem sokkal inkább azért, hogy kövessük. A koldusokat, betegeket, nyomorgó szegényeket tápláló és gyógyító Szent Erzsébet legyen a harmadikrendiek emberbaráti tevékenységének örök mintaképe...

Rendünk egyik legismertetőbb jele, szinte azt mondhatnám, alapvonása, a szegénység szelleme. Asszisi Szegénykéje szent örökségként hagyta fiaira. „Ez legyen a ti örökségtek, amely elvezet az élet földjére. Ragaszkodjatok hozzá szívvel-lélekkel, drága testvéreim, s az Úr Jézus Krisztus nevére kérlek benneteket, ne legyen soha semmi tulajdonuk e világon.” Rendalapító Atyánk számára a szegénység nem keresztet jelentett, hanem úrnővé, jegyessé varázsolta.

Ebbe a szegénység iránti szeretetbe állítsuk bele Szent Atyánk egész lelkületét. Isten legnagyobb hősköltevénye volt, mondja Prohászka, aki egy szál ibolyában megtalálta azt, amit mások könyvtárak olvasása után sem tudnak meglegelni, Isten fenséges lelkét. A virág, az éneklő madár, a csobogó patak, a nap, hold, csillagok, a tűz-testvér, a szél-nővér, minden de minden az Istennek, a Teremtőnek a lelkét sugározta feléje. Kit látott akkor a szegény embertestvéreiben? Hogyan nézett a szegénységnek e rajongó hőse az elhagyottakra? A lelket, az Isten képére teremtett embert látta bennük? Nemcsak ezt. Ettől is többet. Minden koldusban a szegény és alázatos Krisztust szemlélte. „Valahányszor szegényt látsz előtted – oktatta fiait - mindig arra kell gondolnod, akinek nevében közelít hozzád, vagyis Jézus Krisztusra, aki magára vette szegénységünket és gyengeségünket.

Szent Ferencnek alig volt néhány tanítványa, máris küldötte őket a szélrózsa minden irányába, mint valamikor az Üdvözítő. Így került el néhány rendtársa Németországba, Eisenachba is, ahol éppen akkor a szegényekért rajongó magyar királylány, Erzsébet élt és dolgozott. Mi sem természetesebb annál, hogy a szegények nagy Pártfogója az első perctől kezdve rokonszenvezett ezzel a renddel, amely a szegénységet választotta életcéljául. Kolostort alapított számukra s maga is felvette a harmadikrendiek bűnbánó ruháját. Németországban elsőnek lépett be a ferencesek világi rendjébe. Igaz, már eddig is a felebaráti szeretet magas fokán állott, mégis azt kell mondanunk, hogy a minden szenvedőben Krisztust szemlélő Szent Ferenc nyomában lett az emberbaráti szeretet hőségévé. Tőle tanulta meg, hogy az elhagyott szegényben az isteni Mester barátját lássa. A nagy Asszisi Koldus szelleme sugallta neki ezt a kis imát: „Ó Uram, nem mondhatok neked elég köszönet azért, hogy megengedted a szegény embereknek, legkedvesebb barátjaidnak a felkarolását.”

Elosztotta minden földi értékét. De még ez sem volt elég. A földiekkal együtt elajándékozta szívének minden jóságát s fiatalon elfogyott, elégett a felebaráti szeretet oltárán.

Éljen minden ferences lélekben X. Piusnak a nagy terciárius pápának célkitűzése: „A

¹²⁹ Magyar Barát, Ferences Közlöny: 1944.február 15. XXIV. évf.2.sz. 24.o.

Harmadik Rend azért alakult, hogy ferences életemék szerint javítsa és evangéliumivá tegye a keresztény életet.” Örökös ferences hivatás marad, hogy magunkba szívjuk rendi Nagyaink szellemét és azzal alakítsuk, nemesítsük ezt a szenvedő világot. A lelki és testi betegek ápolása, kórházlátogatás, szegények felkarolása rendezett gyűjtések, didergők felruházása, alamizsnálkodás mind-mind évszázados ferences munkatér. Ha valahol, akkor itt igaz: annyit érünk, amennyit teszünk. Ma, ebben a szenvedéssel teli világban valóban az emberbaráti tevékenység gyakorlásával leszünk Rendalapító Atyánk hű követői és mennyei Pártfogónk igazi tisztelői...

Szent és alázatos büszkeséggel tekintünk fel a magyar királylányra, a Harmadik Rend mennyei Pártfogójára. Ő legyen a példaképünk. S valahányszor nehéznek érezzük a testvéri szeretet igáját, kérjük a költő szavával, hogy tanítsa meg a szeretet himnuszát énekelni, de még inkább élni.

Magyar égboltunk megint éjsötét...
Magyar szívekben vad pogány tűz ég,
Magyar ajkakon harci ének...
Az új éneket ki tanítsa meg?

Az új éneket – szeretet dalát
Megtanítani... gyere haza hát!
Nagy szíved legyen a magyar hárfa,
Taníts szeretni – Csillagok Leánya!

A Szent István ferences plébánia hírei.¹³⁰

Jóleső érzéssel gondolunk vissza legszebb hónapra, Mária Szeplőtelen Szívének májusára. Kedves templomunk lelkizarándoklat színhelye volt. Sokan voltak jelen ájtatosságainkon, de még többen csak lélekben csatlakoztak hozzánk Szeged, Pécs, Jászberény, Eger, Szolnok, valamint több kisközség buzgó katolikusai imádkoztak velünk a szeretet és a béke győzelméért. Reméljük, hogy nem hiába. A lelkizarándoklat résztvevői több mint kettőszáz szentmisét mondatnak Szűz Mária Szeplőtelen Szívének tiszteletére. Egészen október 13-ig, a Fatimai Szűz Anya utolsó megjelenésének napjáig, minden nap lesz templomunkban szentmise a lelkizarándokok szándéka szerint. Jó híveink havonként kétszer fognak templomunkban találkozni Mária Szeplőtelen Szíve tiszteletének elmélyítésére végett: minden hónap első szombatján és Fatimai jelenések napán a hó 13-án. Várjuk is híveinket és Máriának igaz gyermekeit!

Június 1-én szentóra lesz fél 7 órától Jézus Szentséges Szíve és az Oltáriszentség imáadására. Június 2-án, elsőpénteken reggel fél 7 órakor engesztelő szentmise. Június 3-án reggel 7 órakor szentmise és este fél 7 órakor ájtatosság Szűz Mária Szeplőtelen Szíve tiszteletére. Június 8-án Úrnapja. A Szent Anna plébániából indul az ünnepélyes körmenet. Igyekezzünk azon minél nagyobb számmal részt venni. Június 11-én lesz reggel 9 órakor a mi úrnap körmenetünk. Június 11-, 12- és 13-án este fél 7 órakor háromnapos előkészület Szent Antal ünnepére, valamint a ferences világi rendiek fogadalom-tétele. Június 18-án, Szent Antal ünnepe utáni vasárnapon reggel 9 órakor ünnepélyes nagymise Szent Antal tiszteletére, este fél 7 órakor pedig liliomszentelés. Aki még nem vett ilyenén részt, el ne mulassza azt, igazi élményben lesz része. Június 29-én az apostol fejedelmek ünnepe, Szent Péter és szent Pál napja. Ezen a napon különös buzgósággal fogunk imádkozni Szentséges Atyánkért, szent Péter utódjáért, hogy ezekben a nagyon nehéz időkben is biztosan tudja Krisztus egyházát kormányozni. Június hónap minden vasárnap és ünnepnap este Jézus Szentséges Szíve tiszteletére végezzük ájtatosságunkat. Kapcsolódjanak bele jó testvéreink az isteni Szív nagy engesztelésébe, hadd legyen áldása dús hazánk és népünk felett.

¹³⁰ Katolikus Figyelő: XX. évf. 6.szám, 1944. június; 9.o.

Értsétek meg a titkokat!¹³¹

A bajok és szenvedések, a háborúk és a forradalmak mindig aláássák a lélek, a szellem és a kegyelem hármasságát. Amikor a külső világ, s benne országok, társadalmak és családok omlanak össze, mi sem természetesebb, hogy a nagy bomlásból kevés lélek kerül ki győztesen. Viszont az új és a jobb kor építői biztosan ezek a kevesek lesznek. Ma tehát kettős a feladatunk: össze nem omlhat bennünk az Isten országa, a lélek, győzelmesen kell a jobb jövőt már most építenünk..

A lélek megzavarodik.

A küzdelmek idején nem az Istentől távol élőknek nehéz, hanem azoknak a nemeslelkűeknek, akik egy életen át úgy élték egyéni és közösségi életüket, hogy bensőségesen adták meg Istennek is, meg a közösségnek is azt, ami őket megilleti. Most pedig rádöbbennek a valóságra, hogy a bajok őket is sújtják, körülöttük is hasad-omlik a világ; Felsikoltanak:

— *Mi ez, Úristen?*

S kérdéseikre a világ nem felel. Amit emberek mondanak nekik, meg nem nyugtatja őket. Másra várnak, ha még várnak s össze nem kuszálódik bennük minden. Pedig nincs itt semmi rendkívüli, sőt döbbenetesen természetee minden.

Benne élünk egy korban, amely akár hisszük, akár nem, a forradalmak kor a. Gyökerei és életforrásai három évszázadon át erősödtek. Miben?

A féktelen egyénieskedésben, a zabolátlan szabadosságban és az egei is tagadó anyagiasságban. Amit építettek, az összeomlik, amiben hittek szertefoszlik és a jövőjük kísérteties, így kellett fennie. Kimosolyogták az Istent. Nem akarták megérteni az irgalmát, mely újszerűen mutatkozott be a 17. század második felében: Jézus irgalommal és szeretettel teljes Szívét. Pedig minden elpusztul, ami nélküle lett. Ne zavarodjanak meg hát a jók, hanem értsék meg, hogy ha a konkolyt nem szedte ki a Mester a vetésben hogy a tiszta búzát is ki ne tépje hasonló bölcsességgel nem kíméli meg övéit, sem a bűn és lázadás következményeitől, hogy legyen miért fenntartani az igazságos Isten büntető kezét. Akik tehát meg akarják érteni a „mát”, azok jöjjenek Jézus Isteni Szívéhez általa értsék meg a „bűn titkát”, lázadás gyümölcsseit.

A lélek új világot teremt.

Nem tekinthet bele senki az isteni Szívbe anélkül, hogy tüzet ne fogna, hogy új életre ne érezne hivatást. A szentséges Szív a szeretet parttalan óceánja, felgyullaszt mindenkit, aki hisz őbenne. szeretetének lángjai kiégetnek a hívóból mindet, ami az életnek ellensége lehet. De ez pusztán előkészület nagy birtokbavételre, a „jóság titkának” megtapasztalásához. A jóság, a szeretet, a kegyelem emberekben megérett gyümölcsiről nem lehet írni, ezt meg kell tapasztalni. Élni Isten Szíve szerint a bűn uralkodása ellenére, tisztának maradni, amikor a paráznság az egeket verdesi, megőrizni a lelket az anyagiak rabságától, amikor szinte mindenki azok után fut..., olyan „nem evilági”, s „nem mai” adottságok, hogy a világ nem adja ennek magyarázatát. Mégis megvan! Mert azokban, akik mertek és mernek élni Jézusban. Akik teljes önátadással kivetik az isteni Szív útmutatását. Ha valaki a világ fiai közül ráles élete gazdagságára, felkiált:

- *Ámulj, ó ég és föld!*

Pedig megint nincs min csodálkozni, egészen természetes események tanúja az illető: isteni erők ölelkeztek, szövődtek össze az emberi értékekkel. Vagyis, ha valaki megérti az isteni Szív vonzását és ellentmond a bűnnek, kívánja az isteni igazságokat, megerősíti önmagát az Oltáriszentséggel, és kész teljesíteni az Úr Jézus szentséges Szívének kívánságait: szükségképpen győz a világ felett, s különb ember lesz a világ felett, s különb ember lesz a világ legkülönb fiánál. Akik tehát élnek és élni akarnak jöjjenek Jézus Szívéhez és egész szívvel, tiszta lélekkel, önámítás nélkül becsületességgel éljék az ő életét: jobb jövő legáldottabb építői ők; emléküik áldott lesz, ha biztosítják a jobb jövőt. Jézus isteni Szívével minden lehetséges, - a jobb jövő is!

¹³¹ Katolikus Figyelő: 1944. június; 6.o.

SZENT ISTVBÁN FERENCES PLÉBÁNIA HIVATAL DEBRECEN, Vámospércsi-út 8.
167/1944 sz.

Főtisztelendő Delegátus Generális!¹³²
Szeretett Főatyám!

Szíves elnézését kérem azért, hogy az itt történekről eleddig nem számoltam be bővebben, de emberfelettin kellett dolgoznunk, hogy a veszteségeket pótoljuk, hogy szenvedő véreinket az örülettől, ez elme elborulásától megóvjuk.

Debrecen életében június 2-ika, Vörös-péntek lesz. Bár van bennem olyan érzés is, hogy ezek a rémes órák ma még kiszámíthatatlan jónak eredője. Az áldozat kell, viszont, ha az áldozat tiszta és Istennek tetsző, akkor sok jót eredményez. Én az itteni áldozatot tisztának és istenesnek találok. Tisztának, mert a lelkizarándoklat mélyen átjárta a legjobbaink lelkét. Sokan elsőpénteki szentáldozásukkal, Jézussal a szívükben léptek át az örökkévalóságba. Istennek tetszőnek vélem különösen a magunk telepének áldozatát, mert emberileg érthetetlen körülményekkel találjuk magunkat szembe. Nem különös az, hogy egy zsúfolt műhelytelep alig egy négyzetkilométeres területére ledob az ellenség közel 250-300 bombát, 2-15 mázsásakat, s a telep elpusztul, szinte pótolhatatlanul, s emberéletben mégis csak 32 halálesetet kívánt. 1800 munkásból 32! Igaz, van 60 súlyos sebesültünk, de mégis! Kint a lakónegyedünkben elpusztult vagy hatvan ház és 40 körül mozog a halottak száma. A város többi részén, a vasúti állomás mindkét oldalán alig érthetően kevesebb a pusztulás, de több az életáldozat. 400 halott és közel 500 sebesült. Ma már az egész város területéről, az itt állomásozó német katonák áldozataival együtt közel vagyunk az 500 halotthoz. Ezek vannak lakás nélkül. Tízezrek élnek a várost környező erdőkben, tanyákon. Iszonyatos órák iszonyatos emlékének hatása. Különösen a gyeremekek nem bírnak visszajönni. Rettegnek minden búgástól. Ugyanis itt meg sem próbálták az ellenállást, a légvédelem szinte nulla volt. Olyan alacsonyan repültek, hogy én és Firmus testvéri is, akik a templomból siettünk haza az első támadás után, s már be nem bírtunk menekülni a házba, a házunk melletti üres telek árkába húztuk meg magunkat, körénk hullván a halál alacsonyról, azt hittük itt a világ vége. Az sem lehet rémesebb. Ugyanígy éreznek ezek, hiszen itt kint nincsenek óvóhelyek...

Napokig temettünk. Még ma is kint voltam fél 2-ig. P. Kolumbán szegényeink fuvarosa: kerékpáron hordozza ki számukra a kenyeret, zsírt, paprikát, cernát, s mindazt, amire szükségük van és amink nekünk van, vagy amit kapunk a részükre. Sohsem éreztem annyira, hogy amink maradt az édes Jézus ajándéka: életünk, templomunk, házunk és iskolánk, valamint kibombázott híveink élete. Ami a miénk az ma az övék is, mert lehet, hogy holnap már a mi házunkra kerül sor...

A magyar barát szent és imádságos fogalom lett Nyilastelepn ezekben a nehéz napokban. Mindenütt ott voltunk, ahol segíteni kellett. Sok pincéből mi vezettük ki a rémült híveket és segítettük őket első segélybe. P. Benő a Kolóniai házak között, P. Kristóf a polgári lakosság között, én meg bent a telepen. Majd a telep kapujában az összefutott és megrémült nép, apát, hitvest és testvért keresők között. Itt tünt ki, hogy mik vagyunk mi ennek a népnek... Nehéz erről írni.

Végszavam: élünk és dolgozunk a több életért!

Szeretett Főatyámtól és a Ven. Definitóriumtól bizalommal kérem a kis Platon atyát hozzánk nyárra. Sok munka lesz míg gyermekeseregünket ismét össze tudjuk szedni. Nagy szerepet szántam ebben a munkában a Bábszínháznak, s ebben a kis Platon atya mester. Lelkiismeretben vállalom lelki és fegyelmi szellemének csobíthatlanságáért a felelősséget. Ő hallgat árm, az egyik kedves tanítványom.

Fr. Ceolesztin általam kéri szeretett Főatyánktól a novíciába való eljutást. Ezt magam is nagy jónak vélem, hogy lelki és kegyelmi élete elmélyüljön. Ez esetben kénék helyébe egy fogadalmas, jólelkű szakács testvért, talán éppen a novíciából.

¹³²

Debrecen, 1944. június 8.

Mindannyiónkat szeretett Főatyánk szeretetébe és imáiba ajánlom,
gyermeki bizalommal és szeretettel:

P. Szaléz ofm.

Mindig előre!¹³³

Sokan tévesen ismerik Szent Antalnak, a csodák szentjének életét. Komolyan hiszik, hogy élete a csodák láncolata, és így mi sem természetesebb, minthogy szinte úszott a boldogságban. Pedig, ha életét komolyan megvizsgáljuk, alig van szentjeink közül annyira „szerencsétlen” csak egy is, mint ő. Hosszú éveken át semmi sem „sikerült” neki. Lisszabbonban nem találta meg a magányt, ezért Coimbrába menekült. Coimbrában nem lelte végső célját, s minden gúny ellenére elindult az új élet felé: ferencrendi lett. Az j testvérek között a kezdeti boldogság csak arra szolgált, hogy előkészítse az újabb „felsülésekre”. Vértanú szeretett volna lenni. A pogányok közé készült, de hajótörést szenvedett. Az európai partokon szinte a halál környékezte, amikor vette az örömhírt: a Szeráfi Atya meg fog jelenni az Asszisziben tartandó gyékényes-káptalanon. Oda sietett. Láta a nagy rendalapítót, de szót sem válthatott vele. Sőt, amikor mindenki hazafelé indult, őt senki sem kívánta magával vinni, - annyira „ismeretlen” volt. Így került „ismeretlenül” a Szent Pálról nevezett remetéségbe. Ott viszont nem sok jót néztek ki belőle. Mégis itt kezdődött el szerencséje, innét indult el arra a nevezetes elsőmisére, amelyről elkésett a szónok és neki kellett engedelmességből beszélnie. Egyszerre felfigyeltek rá, olyan kiválóan beszélt. De mennyi minden, mennyi belső nyugalanság, mennyi aggodalom gyötörte később apostoli munkájában. Hányszor érezte lelkében, hogy szinte tehetetlen a megátalkodott bűnösökkel szemben...

Ha a sok sikertelenség között igyekszünk Szentünk lelkét és egyéniségét megfigyelni, számos indítást nyerünk napjaink keresztjeinek elfogadására, a bajok üdvösséges elviselésére. Figyeljünk hát kedves Pártfogónkra, hogy a megpróbáltatások nehéz óráiban üdvösségesen cselekedhessünk.

1. Szent Antal mindenkor az Istent kereste. Nem egyéni vágy hajtotta, nem a saját szeszélye miatt bontakozott ki szüleinek ölelő karjából, hanem egyszerűen és megmásíthatatlanul az Istenért. Őt ismerte meg ifjú lelkével, őt szerette minden csepp vérével és őérette kívánt élni ezen a világon. Csak ezért érthető, hogy nyugtalan a sok szülői és rokoni látogatás miatt. Ezek a látogatások visszavitték képzeletét a múlthoz, az Istentől az emberekhez. Pedig őbenne minden az Istent és nem az embereket szomjazta.

Emberi sikertelenségeink, bajainak legmélyebb forrása az, hogy legtöbb dolgunkban önmagunkat, nem az Istent keressük. Saját céljainkat kívánjuk elérni, nem az Isten örök terveit igyekszünk beteljesíteni. Emberi naggyá levésünk egybeesik Isten utáni komoly szomjúságunk kezdetével. A háború a baj, a hajléktalanság, a betegség, a múlt összeomlása nagy ösztönzése erre. Figyeljünk hát a bajban Istenre. Még bölcsőbb, ha már eleve kívánjuk megismerni Őt és velünk szemben való szándékát.

2. Szentünk áldozatosan lépett az új útra, amely hite szerint közelebb vitte az Istenhez. Nem hagyta el ő felületesen a régi, a jót. Százszor meggondolta elhatározásait, százszor megkérdezte lelkét és a benne rejtőző Istent: „mit cselekedjek? mi a te akaratod?” S ha megismerte az új eszmét, mely közelebb segítette a végső célhoz, akkor semmi sem volt a számára olyan nehéz, hogy ezért a nehézségért lemondott volna az eszme áldozatosabb szolgálatáról.

Amikor a csend és a kegyelem megéri a lelkünket, s lehullik szemünkről a világi hályog, akkor pirulva ismerjük el, hogy önzésünk, kicsinyességünk, túlzott beépzelésünk akadályoztak bennünket a tökéletesebb megvalósításban. Akartuk mi az Istent, kérdeztük is őt, hogy mit akar velünk, de amikor felrémelni engedte a reánk várókat, akkor nem volt elég bátorságunk azt akarni,

¹³³ Magyar Barát: Ferences Közlöny: 1944. június 15. XXIV. év. 6.szám, 87-88.o.

amit ő tervezett ideiglenes és örök javunkra. Pedig nincs nagyság és nincs becsületes előhaladás áldozatok nélkül. Fogadjuk el készségesen a ma keresztjeit és ne fussunk el az áldozatok vállalása elől. Ne feledjük, hogy a futás ez esetben szégyen és nem hasznos.

3. Isten választottja nem lett rabja elgondolásainak, a bajok közepette is a mélyebbre tekintett. Talán vértanóságra való vágyakozásban érvényesült nála ez a nagy lelki önfegyelem. Kívánva kívánta vérét ontani, s mégsem sikerült. Sőt a vadak, a pogányok közé sem jutott el. Nem lázadott, nem is fogadkozott: csak azért is meglesz! Elesettségében is egyre azt kutatta: mi ezzel az Isten szándéka? S mindig azt tapasztalta, hogy nem hiába kutatta az isteni tervet: közelebb segítette a baj, az önátadás és a mélyről fakadt nehezebb elfogadása az Istenhez. Ó, hányszor tapasztaltuk önmagunk életében is, hogy milyen könnyen két keresztet teremtünk magunknak egyből. Nem és nem akarjuk, amit az Isten tervezett vagy megengedett. Okosabbak szeretnénk lenni. Pedig ki adott még tanácsot az Istennek? Értsük meg jól: a felületesség értéktelenít, míg a mélységek megértése feltétlenül gazdagít. Tanuljunk meg kiegyensúlyozottan a rejtett valóságok után kutatni, még akkor is, amikor úgy érezzük, hogy pillanatok alatt kellene döntenünk, talán egy életre kihatóan cselekednünk.

4. A ferencrend büszkesége, Szent Antal boldogan sietett a Szeráfi Atyához Assziszibe, s íme, még beszélnie sem sikerült vele. Milyen természetes lett volna, ha Istennek ez két nagy apostola az első találkozás alkalmával azonnal felismerte volna egymást. Nem ez történt. Ferenc testvér központja volt a gyékényes-káptalannak, Antal testvére pedig csak kispontja. S mégsem volt fölösleges a találkozás. Szentünk jobban megismerte rendjének igazi szellemét, tisztábban megfogalmazhatta önmagában, hogy mi lesz a feladata. Nagy lelki érettségnek a jele, ha becsüljük Isten választottjait, de ha az Őr nem akarja őket javunkra felhasználni, akkor magunk sem erőszakoskodunk. Van lelki tolakodás is. Bizony sokan szenvedünk ebben a lelki betegségben. Sokan szeretnénk a szenteket a magunk szolgálatába állítani. Keressük csak az Istent öbennük és biztosan érdemszerző lesz irántunk való bizalmunk. Biztos, hogy személyes élmény nélkül is a javunkra lesznek ők.

5. Pádua nagy fia őszinte elrejtettségben élt, semmi feltűnőt sem cselekedett, hogy felfedezzék, belsőleg mélyült el annyira, hogy tetszett az Úrnak őt megismertetni a világgal. A Szent Pálról nevezett remeteségben nagyon egykedvűen teltek a napok. Szentünk jámborul befelé vizsgálódott. Külsőleg talán a kelletténél is ügyetlenebbnek mutatkozott. Nem is sokra használták. Minden cél nélkül vitték magukkal az első szentmisére meghívott atyák. Szentí finom gúnyként esett rá a leghasználhatatlanabb felszentelt papra a választás, hogy szónokoljon. Ő engedelmeskedett előjáróinak és az életét vezérlő kegyelemnek: úgy beszélt, mint kevesen kortársai közül. Rendjének és a keresztény világnak hamarosan a szemefénye lett. Szent Antalunk életében adódnak időszakok, amikor jobb az elrejtőzködő egyszerűség, mint mindenáron való érvényesülés. Sohase féljünk attól, hogy az Istenből és legjobb énünkből származó értékek elkallódnak. Nagy művész az Isten, hogy mikor használja fel képességeinket. Csak arra vigyázzunk, hogy a nagyság és használhatóság, sőt a pótolhatatlanság beképzeltjei ne legyünk. Rengeteg igaz érték ment már veszendőbe, mert föltétlenül világmentőnek hitte ki-ki önmagát, mégpedig idő előtt. Aki fejét veszi a nem várt pillanatok idején, mindent elveszíthet a megpróbáltatások sötét éjjelén.

6. Szent Antalunk élete és megdicsőülése azért oly csodálatos, mert igazi áldozata fölfedeztetésekor kezdődött. A világ, a közvetlen környezete nem sejtette, hogy mennyit és mily sokféleképpen szenvedett a lelkekért. Belső gyötrelmei a bűn és az ösztönök legyőzése érdekében sokszorosan nagyobbak voltak a régi szenvedéseknél. Ő mindent örömmel vállalt. Szinte fölemésztette önmagát a rábízottakért. Lelkesen, örvendezve. Égő és illatos áldozat volt a lelkek áldozati oltárán. Megdicsőülésünk nem egyenlő azzal, amit a világ nyújt, amikor felfedez és nagyjaként ünnepel. Az igazi értékek az örök értékek világából valók. Sajnos, ma

legjobbaink is nehezen akarják megérteni, hogy az örök erkölcsi, lelki, szellemi és kegyelmi értékek érvényesülése időszerűbb, mint valaha. Ma kell igazán megalkuvás nélkül helyállni a kipróbált és bevált értékek szolgálatában. Még akkor is, ha felemésztené az a helyállás!

Eszmélkedjünk-gondolkodjunk! Szent Antalunk korának legnagyobbja lett, mert gátat vetett az erkölcsi rombolásnak. Ma azok lesznek a legnagyobbak, akik mernek egész emberként katolikusok és magyarok lenni ebben hazában, azért, hogy a tengernyi rombolás közepette se álljon meg a jövő építése és szolgálata. Sok indítást nyerünk ehhez a helyálláshoz kedves védőszentünkől, Szent Antaltól.

Az egység felé¹³⁴

Szükség idején legnyugtalanítóbb a szegénység. S minél többeket érint a szükség, annál nyugtalanítóbb a szegénység. Immár ötödik éve tart a második világháború. Mi, magyarok az első három évet szinte szerencsésen éltük át, de közel két éve mi is mindjobban benne vagyunk a háború mindig többet és többet követelő áramában. Ha azonban csak ennyi lenne az egész, elbírnánk. De mindegyikünk érzi, hogy az ellenségeskedés mélyén ellentétes szellemek üzennek egymásnak végső leszámolást. Ha az anyagok harcához a szellemek harca is kapcsolódik, akkora győzelemre ott van nagyobb eshetőség, ahol az anyagi és a szellemi erők lehető egysége és teljesítőképesége állja a harcot.

Magyar vonatkozásban ez is hozzáárult ahhoz, hogy a magyar keresztény felekezetek és a magyar katolicizmus közötti egységmozgalmat országosan olyan örömmel fogadták. Idegesség azonban mindkét táborban – jó magyar szokás szerint – bőven akadt. Félték mindkét oldalon attól, hogy az Egység Útjának szelleme megbontja a belső fegyelmi egységet, s talán inkább megbontja a híveket, mint egységbe fűzi őket. Ennek az elgondolásnak adott kifejezést először szóban majd írásban a Debrecen kiváló református püspöke, Dr. Révész Imre *Utópia vagy Krisztotópia?* című tanulmányában. A lelkipásztor jelenik meg övéi előtt a tudós és a közösség véleményét igazolni akaró író személyében. Hosszasan és jellemzően elemzi a görög és a latin Szentírásban mutatkozó eltérést annak a szentírási szakasznak, melynek legnagyobb a jelentősége az egység szempontjából. A kis mű tudományos része nem sokat jelent, inkább a szellem a fegyelemre méltó: minden megmozdulásunkban, minden régi vagy új kezdésünkben a mohón előre törő római szellemet véli felfedezni, s ettől félti a maga felekezetéhez tartozókat. Az egységet elképzelhetetlennek tartja a különböző keresztény felekezetek és a római egyház között. S hogy ezt bizonyíthassa, hozza őj szentírásmagyarázatát Szent János evangéliumának 10. fejezetének 16. verséről, az annyiszor használt szövegről: És egy akol léssen és egy pásztor.

Dr. P. Vargha Theodorich OFM. a kiváló ferences szentírás-professzor ugyanezen a címen adja ki nagyon komoly tanulmányát ugyanerről a tárgyról. Nagy megnyugvás ez a tanulmány számunkra. Joggal hisszük, hogy más felekezetű keresztény testvéreinknek is. Ez a tanulmány minden sorából világosságot, meggyőző erőt sugároz minden személyeskedés vagy bárkit is vádló szándék mellőzésével. Őt, a kiváló szerzőt csak egy foglalkoztatja: Mi a teljes és a leghűbben visszaadható igazság? Mi akart kifejezni az isteni Mester, amikor ajkán megjelentek az idézett szavak? Negyven oldalon minden vonatkozásban megfelel erre P. Vargha Therodorich.

Írásából tisztán megértjük, hogy a kifogásolt latin szöveg inkább gyengíti a tetemre hívott római gondolatot, míg az érvül felhozott görög szöveg éppen annak a római törekvéseknek a legtisztább kifejezése, amely halálosan komolyan veszi az isteni Mester szándékát. Azaz: minden módon igyekszik előmozdítani, hogy Krisztusnak egy nyája vagy egy akla legyen – a nyáj vagy akol nem lényeges – és abba mindenki beletartozzék, aki hisz őbenne. Beletartozzék pedig úgy, hogy az apostol szerint: „szakadás köztetek ne legyen”.

Az egységmozgalom szempontjából módszertanilag értékes ez a két tanulmány. Dr Révész

¹³⁴ Magyar Barát, Ferences Közlöny: 1944. július 15. XXIV. évf. 7.sz. 104.o.

tanulmánya a nem kívánatos módszer szerint íródott, melyben a lényegét, a teljes krisztusi igazság meglelését megnehezíti a mindig kísértő római gondolat kutatása és igazolni, illetve minden katolikus megmozdulásban való megjelenésének bizonyítani akarása. P. Vargha tanulmányának a módszere a szerencsésebb, mert őt csak az igazság vezérli. Valami nagy biztonsági érzés hatja át: ha a keresett igazsággal ellentétes is a régi szöveg, vagy árnyalatilag tér is el az igazságtól, nem idegeskedik, megleli mindennek a magyarázatát, ha az tényleg okkal és nem véletlenségből történt.

Annyi bizonyos, hogy az egység ma szükségesebb, mint valaha. Nekünk, magyaroknak széthúzásra hajló természetünknel fogva még indokoltabb. Azért, akik tényleg lelkükön viselik fennmaradásunkat, azok kell, hogy mindent megtegyenek a lelki és a tényleges keresztény magyar egységért. Ha mindenki a lényegest, a szellemet keresi és azt kívánja magyar véreink között érvényesíteni, akkor a magyar jövő minden jelenlegi sötétség és ínség ellenére is vigasztaló. Szegénységünk, anyagi lerongyolódottságunk és lelki megosztottságunk a javunkra válik, mert megadja a fennmaradás előfeltételét: a nemzeti és szellemi egységet, - ez pedig a jobb magyar életet.

A világ magyarságáért¹³⁵

Halácsy Dezső a fenti cím alatt olyan hatalmas munkával ajándékozta meg a magyarságot, melyhez nincs hasonló. Igazi ajándékozást kell mondanunk, mert az író nemcsak szellemének és fáradhatatlan gyűjtő szorgalmának eredményét nyújtja könyvében, hanem a mai nehéz időben: önmaga vállalta a hatalmas mű kiadását és pedig olyan pazar kiállításban, amely a legjobb békeév könyvkiadásának is díszére válna. Ha ezekhez hozzávesszük önzetlenségét is, amellyel lemondott szerzői és írói jövedelmének legnagyobb részéről, akkor minden tiszteletünk a különös apostolságtól „űzött” íróé.

A mű valóban hatalmas, 510 oldal. Évek hangyaszorgalmának soha el nem lankadó gyűjtésének az eredménye. Az első, összefoglaló részben kapjuk a világ magyarjainak érdekében kitermelt gondolatokat, terveket és javaslatokat. Nem kevesebb, mint 330 oldalon. A gondolatoknak és valóságoknak olyan kincsháza ez a rész, hogy nem is sejtji, aki el nem olvassa. Itt értesülünk a magyarság pontos számáról, s arról, hogy 14 millió magyarból közel két és fél millió az utódállamokban és a külföldön él. Csak az Amerikai Egyesült Államokban él 600000 magyar. Különben az utódállamok után ezen a terület él a legtöbb magyar. Így egészen természetes, hogy erről a magyar tömbről kapunk legtöbbet. Itt a legizgatóbb a hazatelepítés, a magyarrá nevelés, illetve a magyarnak való megmaradás kérdése. A szerző tisztázza a kérdést, és minden lehetőségre felhívja a társadalom és a vezetők figyelmét. Ebben a részben kapnak először méltó elismerést a magyarság áldozatos napszamosai, a lelkipásztori munkát végző papok és szerzetesek, valamint a soha eléggé nem méltányolt szerzetesnők, akik nélkül Amerikában ma sok ezerrel kevesebb lenne a magyar. Talán ebben a pontban hiányos csupán a szerző munkája. Viszont ezt csak akkor írhatta volna meg kimerítőbben, ha maga is éveken keresztül tapasztalta volna, hogy micsoda „éhbérért” végeznek a magyar szerzetesnők magyarságmentő munkát.

A mű második részében megismerjük annak a tizenégy hivatalos és magán intézménynek és szervezetnek történelmét, munkásságát, amely eddig a világ magyarságáért végzett nagyon tiszteletreméltó munkát. Hazáját és fajtáját szerető művelt magyarnak ismernie kell ezeket az intézményeket és szervezeteket. Sőt munkájukból magának is részt kell vállalnia, hogy magyarság-szeretet tett és élet legyen. A szerző ebben a részben is alapos munkát végzett. Nem hagyott semmit felfedezetlenül. Akár a szerénység, akár a nagy elfoglaltság borított fátylat egyik-másik lelkes munkaközösségre, hogy megismertesse végzett munkáját, a szerző nem rest felfedni azt. Rendkívül jóleső érzés hatja át az olvasót, amikor megérti, hogy a nagy cél érdekében mennyire össze lehet fogni vezetőknek, hivatalos közegeknek és társadalmi közösségeknek, sőt a különböző felekezetek

¹³⁵ Egység Útja: 1944.szeptember; II. évf. 9. szám, 266.o.

hivatott vezetői, apostolai is megtalálhatják a magyarság-mentés nagy munkájában a közös eljárásokat, valamint az egymást támogató ésszerűséget.

Ennek a második résznek a végkövetkeztetése alapján szállunk kissé perbe az íróval, aki szinte emberfeletti erővel áll neki a munkának, hogy meggyőzzön és rávegyen bennünket arra, hogy építsük meg a Külföldi Magyarok Házát. Szerinte ez a ház palota legyen, olyan hatalmas és impozáns, hogy a világ magyarságának az ügyeit egy fedél alatt intézhessék a hivatalos és magán intézmények. S föltétlenül érvényesülhessen a szerteágazó munkában az egységesítés, a nagy cél, a világ magyarságának megmentése, sőt jórészenek hazasegítése érdekében. A cél hibátlan, de a mód nem alkalmas. Nem a társadalom hivatott ennek a kérdésnek méltó mérlegelésére, hanem a hivatott vezetőség. A magyar társadalom még ezt az apostoli munkát sem fogja megismerni, ha az illetékesek nem találják meg annak a módját, hogy az minden iskola, intézmény könyvtárában meglegyen. S ha meglesz a könyv mondjuk mindenütt, mennyi időbe telik, míg mindenki megérint a Külföldi Magyarok Házának szükségességét. Addig nem várhatunk éppen a világ magyarjainak érdekében. A könyv hivatott arra, hogy a sajtó és a szakfolyóiratok révén ráterelje az illetékesek figyelmét a külföldön élő magyarok egységesítéséért végzendő munka fontosságára. S ha végre megértik ezt az illetékesek, akkor az ő kezdeményezésük, a hivatalos vezetők áldozatvállalása olyan mozgalmas magyarságmentést eredményez, hogy bepótolhatjuk a mulasztásokat. Jó lenne megértenünk, hogy a háború győzelmes befejezése a nemzet legnagyobb kincsét követeli hovatovább: a magyar vért és a magyar életet. Ezt pótolni itthon: nem elég a természetes szaporaság, kell hozzá az ország határain kívül élők hazatelepítése is. Ha pedig ezt eredményesen kívánjuk megoldani, akkor már előre tisztában kell lennünk a feladatokkal. Ezt ma a hivatalos kormány nem végezheti el egyedül, ezért a Külföldi Magyarok Háza, hogy ott maga a vezetőség egységesítse az erőket és maga az állam szabja meg a cél érdekében való eljárásokat.

Bármit fog alakulni a világ magyarságának ügye, annyi bizonyos, hogy Halácsy Dezső érdeme elévülhetetlen lesz. Író és apostol nem kaphat megilletőbb jutalmat ennél. Az már a mű megkoronázása lenne, ha a kitűzött célt is elérné: sok ezer magyar jönne haza a Külföldi Magyarok Házában végzett egységes munka eredményeképpen.

A szentferenci béke¹³⁶

A kívánatos vagy szükséges értékek hiánya nagyban felfokozza érdeklődésünket, és a hiányolt javak megszerzése ösztökél bennünket. Mindegyikünk érzi, nagyon is megszenvedti a béke hiányát. Sokat is fohászunk a békéért. Még többet beszélünk, vitatkozunk róla. Magát a békét azonban nem munkáljuk a buzgósággal, amellyel vágyakozunk utána. Nem munkáljuk pedig azért, mert magát a békét is csak nagy általánosságban ismerjük és igényeljük. A béke vágyát a borzalmas háború, annak bennünket is mindig jobban érintő súlya váltja ki belőlünk. Pedig a béke önmagában is érték. Sőt annál nagyobb érték, minél jobban megértjük tartalmát és tökéletességét.

Micsoda különbség van béke és béke között?! Milyen más a magával is megbékélt ember, mint az, aki csak nagy nehezen él békében embertársaival?! Micsoda érték a keresztény béke, amely minden igazságtalanságon, minden gonoszságon diadalmaskodni akar?! Mennyivel több ennél az isteni béke, mely a hiányok pótlására is vállalkozik?! Mindenek feletti végül a krisztusi béke, mely a mindenség összhangjával ajándékoz meg és a mennyország előízével áraszt el bennünket.

Szeráfi Atyánk a béke tökéletes képmása, szinte leheli magából az összhangot, a megbékéltséget, azt a hatalmas erőt, melyen semmi és senki nem tud csorbát ejteni. Nincs az a szükség, az a baj vagy jogtalanság, amely megrabolni tudná lelke nyugalmát. A bű, a gonoszság nem ingerli fel, hanem engesztelésre és jobbításra készíti. Ha vádolja, kisebbíti valaki, nem indulatoskodik, hanem alázatosan megköszöni, hogy érdem szerint bánt vele az illető. Minden porcikájával érzi a teremtő Atya összhangot szorgalmazó szándékát, s ezért odasimul a teremtett

¹³⁶ Magyar Barát: Ferences Közlöny: 1944. szeptember 15. XXIV. évf. 9. szám, 125.o.

világhoz, annak mindegyik teremtett lényéhez és a maga békés, Istennek szolgálni kész lelkét csókolja belé. Megifjodik csókjától, békés lényétől a természet. A bűn hatalmát megtörni az ő végső és legfőbb feladata. Tudja, hogy nincs és nem is lehet addig igazi béke, amíg a bűn uralkodik a világon, az emberen. Világot megváltani kész lélekkel, de Krisztusát oltalmazó szeretettel öleli át a kereszttel, és maga akar lenni az áldozat a bűnért, hogy a béke szelleme hatalmába kerítse a világot és megajándékozza az emberiséget a mennyország örök ízével, a krisztusi békével. Könnyű azonban mindezt papírra vetni, de nagy művészet ezt megélni. Igazán nem tudja az ember, hogy mit csodáljon a Szeráfi Atyában: a benne élő és a belőle áradó békét-e vagy azt a hősi elszánást, amellyel biztosítja önmagában és másokban is a béke szellemét. Annyi bizonyos, hogy az ő magasrendű, tiszta, evangéliumi békéje nagy áldozatok, kemény önfegyelmezések és hősi elszánások eredménye. A ferences aszkézis minden zegét-zugát át és át kellene kutatnunk, ha meg akarnánk érteni az ő békéjének kialakulását. Pedig bennünket mégis az érdekel. Mit ér ugyanis megcsodálnunk a szentferenci békét, ha ah nem lesz a miénk. Ma nem megcsodált békére van szükségünk, hanem a béke csodáira. Ezeket a csodákat azonban a következetes Krisztus-követés eredményezi.

A szentferenci Krisztus-követés a következőket köti a lelkünkre a béke bennünk és környezetünkben való érvényesüléséért:

- Győzz le magadban minden indulatot, minden gonosz vágyat.
- Légy igénytelen a világgal és embertársaiddal szemben.
- Fogadd örömmel a szegénységet és a nélkülözést.
- Sohase viszonzd az ellened elkövetett gonoszságot.
- Tégy jót mindenkinek, még ellenségeidnek is.
- Semmi se legyen sok, hogy megtörhesd a bűn hatalmát.
- Viseld örömmel, ha félreértnek és lekicsinyelnek.
- Ne bántson, hogy nem kamatoztathatod képességeidet.
- Simulj mindenben az Úr szándékaihoz.
- Dicsőítsd meg magadban és tiedben az Úr Jézust.

Kedves Olvasó, ha őszinte követője és tisztelője vagy a Szeráfi Atyának, ne siesd el az egyes pontokat, nem mond és ne hidd el könnyen: „ó ezt én már túlhaladtam!” Ne tedd ezt, hanem ferences lélekhez illően alázd meg magad és ismerd el józanul: „még az első pontot se értem el igazán, még nem tudtam mindenben legyőzni magam!... Ha ezt őszinte beismerést, komoly igyekezet követi a jóra, tied lesz a szentferenci béke!

Az áhítat egységesítő jelentősége¹³⁷
Szent Ferenc napjára: okt. 4.

Egyik amerikai missziós utam alkalmával felejthetetlen élményben volt részem. Felhívták figyelmemet a város gyönyörű methodista székesegyházára.

Nézz meg Father, sohasem felejt el; mint ferencset különösen érdekelni fogja.

Minden szép és nagyszerű mű érdekel. Ha vallási és kegyeleti jellege van, még inkább foglalkoztat. Így nem sokat vártam, hanem a késő délutáni órákban szerényen beléptem a székesegyházba. Fölséges, térdeplő alakban kagylót tartó angyal fogadott. Nálunk bizonyára szenteltvíz medencének használtuk volna. Hófehér karrarai márványból készült, egészen művészi munka. Méltó bevezetője volt annak, ami a templomban meglepett. Mindenütt diszkért művészi szín és forma. Semmi idegenkedés a megszokott katolikus és őskeresztény díszítő elemektől. Színes ablakok, oltárok, padok, nyitott oldalkápolnák mind áhítatról beszélnek a belépőnek. Ha valaki nem tudja, hogy milyen templomban van, egészen bátran katolikusnak vehette volna. Kerestem benne mégis a feltűnőt és a ferencset érdeklőt. Nem tudtam, hol keressem. De feltűnt, hogy a gyéren szállingózó

¹³⁷ Az egység útja; II. évf. 10. szám, 1944. október, 289-290.o.

emberek szinte semmivel sem törődve, egyenesen a jobboldali kápolnába igyekeznek. Valami oda vonzott. Szerényen magam is oda mentem. Valóban meglepő kép fogadott. Az egész kápolnában valami rendkívüli báj ömlött el. Teteje és külső falaknak jórésze finom üvegből készült. Táblái fölségesen szűrték meg a külső fényt és a szivárvány minden színének jelenlétét biztosítják. A kápolna ajtajával szemben sziklás alapon állt Szent Ferenc Atyánknak átszellemült alakja, hosszan kinyúlva mintha az égbe törne egész lénye. Két keze mélyen lenyúlt és jobbjával a mellette csodálkozó őzikét, farkast, bárányt és egyéb teremtett lényeket emelte az Úrhoz, míg bal kezével a mellette térdeplő fehér, néger, indián embert vont magával a végtelenbe. Az egész alkotást nagyszerűen jellemezte a ferences és mondjuk ki bátran a keresztény áhítat szelleme: az égbeemelkedés a teremtett világgal, hogy tökéletes hódolatot adjon a lét isteni okának és fenntartójának Jézus Krisztusnak.

Amint belső megilletődéssel kigyönyörködtem magam ebben a nem mindennapi művészi alkotásban, meglepetten vettem észre, hogy ide nemcsak nézegetni járnak az emberek, hanem őszinte bensőséggel imádkozni is. többen térdelve mély áhítatba merülten imádkoztak, mások összekulcsolt kézzel fohászkodtak. De szinte mindenki a hamisítatlan belsőből szólt az Úrhoz, és csodálkozott rá az ő hűséges szolgájára, Assisi nagy Fiára. Sehol sem értettem meg annyira tisztán Harnack, protestáns teológus megállapítását: Szent Ferenc a középkor áhítatának inkarnációja.” Itt lelkemből adtam neki igazat. De itt gondolatom nem tudott megállni. Mindig jobban mélyedt el a régi olvasmányok átértékelésében. Felötlött bennem Sabatiernek, a híres francia történésznek áldozatos munkássága, aki protestáns létére az egyik legnagyobb Szent Ferenc kutató. De több is ennél. Szeráfi Atyánkban lelte meg a keresztény misztika legkövetendőbb és legkövethetőbb példáját. Ő sokban tévedett, de egyben biztosan nem, abban, hogy szentferencien meghódoló szív és lélek Jézus Krisztusban él, ez áhítat élményszerűsége pedig szükségszerűen a jobbra ösztökéli az embert mindennapi életében.

A ma borzalma s a holnap bizonytalansága mindenkit imára, könyörgésre sarkall, sürget. Ha imánkat nem a kétségbeesés, nem az emberi félelem, hanem az Istenhez simuló őszinte hit és bizalom fakasztja fel, akkor a hívő és bíz magyarságnak, az egész magyar keresztény közösségnek is nagy ihletője ebbéli imájában Assisi Szent Ferenc. Bárcsak megihletne mindannyiunkat valláskülönbség nélkül a legnagyobb olasz hazafinak szentsége, és megértenénk azt a belső kegyelmi és hazafiúi érték-egybevágást, melyet Mussolini fejtett ki Szent Ferencről szólva: „A legszentebb olasz és a legolaszosabb szent.” A szentferenci áhítat hitünkben és hazafiságunkban elmélyít. Bárcsak annyira a mélyre eveznénk, hogy Krisztusban valamennyien találkoznánk! Imádkozzunk ma ezért!

Éjék és szolgálják egyházközségeink az egyház évezredes szellemét.¹³⁸

Akik csak sietve, átutaztukban csodálták meg a világ egyik legnagyobb vízesését, a Niagara Falls-ot, azok megcsodálták a keleti rész 330 méter széles és 47 méter mélységbe alázóduló víztömegét, s utána átsétáltak a nyugati részre, ahol 578 méter szélességben, közel 25 méter vastagságban és 44 méter mélységbe zuhan alá az iszonyatos víztömeg. Ámuldoztak, de tovább nem jutottak. Pedig a Niagarának több olyan jellegzetessége van, amelyre érdemes figyelni, érdemes annak utána nézni. Gondolok először is arra a 2-3 kilométerre szétágazó vízlisztre, csodálatosan termékenyítő felhőre, amely felszáll a vízesés felett, hogy a termékenység gazdagságát biztosítsa. Fölséges az élet gazdagság a Niagara környékén! Elgondolkodtató az is, hogy ennek a természeti csodának a dübörgő hangja még 60 kilométerre is elhallatszik.

Aki megfigyeli az anyaszentegyházunknak évezredes életét és küzdelmét, az könnyen úgy jár, hogy megcsodálja fennmaradását, gigantikus nagyságát, de tovább nem tud mit kezdeni az egyházzal. Nem érti, hogy miért maradt fenn? Mi élteti? Hogyan tudja felhívni magára a figyelmet a tőle távol élők között is? ...

Mélyebb megértést csak komoly körültekintés, a józan mérlegelés, a titokzatos életerőre való

¹³⁸ Teológiák egyházsónoklattan tanárok konferenciáján elhangzott beszéd, Budapest, 1945.

figyelés és az egyház feddhetetlen életének, jó hírének tovaterjedésének megsejtése biztosítja. Röviden: meg kell ismerni az egyházat egyetemességében és kisebb-nagyobb közösségeiben.

A hívek közössége egy test.

Az egyház legfőbb tanítója, Szent Pál apostol segít rá bennünket egyházismeretre, amikor emlékezetünkbe vési:

„Amit ugyanis egy testben sok testrészünk van, nincs azonban minden testrésznek ugyanaz a rendeltetése, akképp sokan vagyunk egy test Krisztusban, egyenkint azonban egymásnak tagjai.” /Róm. 12,4-5./

„ha tehát az egyik tag szenved valamit, együtt szenved vele valamennyi tag; vagy ha az egyik tag megdicsőül, együtt örvendez vele valamennyi tag.” /1Kor., 12,26/

„járjunk azért az igazság útján szeretetben s mindenképpen növekedjünk öhozzá, Krisztushoz, aki a fej, és akitől van az egész testnek az egybeerősítése és egybekötése minden összekötő íz közreműködésével minden egyes tagra kimért tevékenységében; így történik azután a test növekedése a maga épülésére a szeretetben, /Eph. 4,15-16./

„azért szakítsatok a hazugsággal, és mindenki igazat mondjon felebarátjának, hisz egymásnak testrészei vagyunk.” /Eph. 4,25/

Az apostol szavai meggyőznek bennünket arról a titokzatos egységről, amely egybefűz bennünket Jézus Krisztusban, hogy egymás szenvedésében, örömeiben részt vegyünk, a részvétel által növekedjünk, fejlődjünk isteni Mesterünkben, s egymásnak minden hazugságtól ment felebaráti, igazi testrészei legyünk. Mindezt meg kell valósítanunk egyházközségi, egyházmegyei és világviszonylatban is. Azaz a magunk összetartozandóságát tudatosítanunk kell a kisebb és nagyobb közösséghez való tartozandóságunk szerint.

Egyházközségi egység.

A legkisebb és egyben a legcsaládiasabb, a legmeghittebb katolikus közösség az egyházközség. Amely lényegében nem más, mint egy-egy plébánia híveinek szervezett összessége, akik a megyéspüspök legfőbb jogú irányítása szerint, a plébános vezetése alatt, egyházilag jóváhagyott szabályok alapján választott képviselőik útján bizonyos egyházi ügyek intézésében részt vesznek. Az egyházközség tehát olyan közösség, amelyhez jogilag a plébánia minden tagja hozzátartozik, még akkor is, ha valaki erről nem tud, vagy tudomást venni erről nem akar. Mint katolikus hívő szerves tagja ennek a lelki és jogi közösségnek. Ennek a szerves egységnek hazánkban legfőbb irányítója a megyéspüspök, akinek egyházmegyéjéhez tartozik a plébánia. A megyéspüspököt illeti a jog és a szent kötelesség, hogy a tagoknak utat, irány szabjon azoknak a szent céloknak az elérése szempontjából, amelyeket mindegyikünknek el kell érünk, s amelyek az egyházközséget sajátosan is érintik. Melyek ezek az egyetemes célok? Hallgassunk Szentséges Atyánkra, XII. Pius pápára:

Minden egyházközség legfőbb célja, amelyért élni és dolgozni köteles ez: „Krisztus visszatérése a lelkiismeretbe, a házi tűzhelyek mellé, a közerkölsbe, a társadalmi osztályok viszonyába, a társadalmi rendbe, s a nemzetközi kapcsolatokba. Ez magasrendű keresztény vállalkozás, mely a küzdő egyház buzgó fiait a legnemesebb és legszentebb kereszteshadjárat érdemével és díszével övezi.” / Az olasz A.C. Küldöttségéhez, 1940.X.4./ Rövidebben is megfogalmazta szentatyánk: „Az A.C. a hívek tevékeny részvétele az egyházi munkájában.” Az egyháziak legfőbb feladata, pedig a jó hívekkel egyetemben nem más, mint: „közreműködni a lelkek üdvözítésében, s minden időn és téren át folytatni Jézus Krisztus megváltói működését.”

Itt tehát a lelkipásztorok és a hívek összmunkáját sürgeti a legfőbb Pásztor az isteni Jópásztor nevében és szellemében. Mert senki se gondolja, hogy az A.C. valami új dolog. Nem. Olyan ősi az, mint maga az egyház és az egyházban a lelkipásztorok és a jó hívek közössége. Sőt, az igazi egyházközségi életet meg sem érthetjük, be sem teljesíthetjük, ha tanulékony lélekkel nem figyelünk az apostolfejedelmekre, az ő tanításukra, valamint az egyház évezredek történelmének tanúságára.

A lelkipásztor feladatai.

Az első, akinek sokat kell beteljesítenie az egyházközségben a lelkipásztor. Aki elsősorban a hívek melegszívű lelki anyja és atyja, aki az isteni ige szolgálata mellett életét, munkáját és mindenét a rábizottaknak szenteli. De figyeljünk az apostolra: „Habár rátok nehezedhattunk volna, mint Krisztus apostolai, mégis úgy voltunk köztetek, mint kicsinyek, oly módon, mint a dajka ápolgatja gyermekét. Akként ragaszkodtunk hozzátok és szívesen akartuk nektek adni nemcsak az Isten evangéliumát, hanem életünket is, mert nagyon megkedveltünk titeket... Ti tanúskodtok róla, úgyszintén az Isten, hogy milyen szent, igaz és feddhetetlen módon éltünk értetek, akik hívők lettetek. Hasonlóképpen azt is tudjátok, hogy mindegyiketeket, miként az atya gyermekeit, úgy intettünk és vigasztaltunk titeket és kérve-kértünk, hogy viseljétek magatokat méltóképpen ahhoz az Istenhez, aki meghívott titeket országába és dicsőségébe.” /1 Tess. 2,7-12./

Főlséges lelkiatyai hivatás, melyet bármelyik lelkipásztor, ha komolyan vesz, amint reméljük és imádkozunk, hogy minden lelkipásztor komolyan is vegyen, súlyos következményekkel jár: szenvedéssel, belső és külső félreértéssel, támadással és ok minden mással. Az apostol is erről tesz bizonyosságot és ezt igazolja a mindennapi élet is: „Azt tartom, hogy Isten minket apostolokat utolsóknak állított orda, mint halálra szántakat, mert látványossága lettünk a világnak, angyaloknak is, embereknek is... Átkoznak minket és mi áldást mondunk, üldözést szenvedünk és mi eltűrjük.” /1 Kor. 4,9-13./ Mert „tiértetek még szükséges, hogy megmaradjunk a testben.” /Fil. 1,24./

A külső szenvedéseket belsők is tetézik. Az isteni ige nem mindig tetszik a híveknek sem, sőt sokakat egyenesen felingerel, ha mélyebben érinti őket. A lelkipásztornak mégis hirdetni kötelessége az ígét minden időben, amint az Úr nevében parancsolja az apostol: „Hirdesd az ígét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan; ints, kérj, feddj minden türelemmel s tudománnyal.” /2 Tim. 4,2/

Az isteni Üdvözítő a magvetőről szóló példabeszédjében jóelőre figyelmeztette magvető lelkipásztorait, hogy az elvetett magnak mennyi ellensége van, s milyen nagy dolog az igazi termés biztosítása. Ezért az igazi lelkipásztor állandóan imádkozik híveiért, közbenjár értük Istennél, hogy lelki emberek legyenek. Szent Pál apostol is bizonyosságot tesz erről a szent kötelességről: „Hálát adunk az Istennek mindenkor mindnyájatokért, mikor megemlékezünk rólatok imádságunkban, szüntelenül.” /1 Tessz. 1,2/ „Ez okból hajtom térdemet a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja előtt: adja meg nektek dicsőségének gazdagsága szerint, hogy megerősödjétek benső emberré az ő Lelke által, hogy Krisztus a hit által szívetekben lakjék; s a szeretetben meggyökerezve és megalapozva legyetek.” /Ef. 3,14-17/

Az imádságot meg kell tetéznie a lelkipásztornak mindenkire való alkalmazkodással, hogy mindenkit megnyerjen és üdvözítsen: „Mert bár mindenkitől független voltam, magamat mindenkinek szolgáljává tettem, hogy többeket nyerjek meg. Bizony a zsidóknak olyan lettem, mint a zsidó,..., azoknak, akik a törvény alatt, mintha a törvény nélkül volnék...A gyöngéknak gyöngé lettem, hogy mindenkit üdvözítsek.” /1. Kor. 9,19-22/

Mennyi megaláztatással jár ez a terhes feladat. A legkevesebb az, hogy opportunistának neveznek, azaz haszonlesőnek, köpönyegforgatónak és megalkuvónak. S ezt is el kell szenvedni, mert az Úr így látja üdvösségesnek, s valóban csakis így lehet mindenkire hozzáférközni. Ez az áldozatos alkalmazkodás szenvedést, de még több vigasztalást jelent a lelkipásztornak: „Mert amint bőven van részünk Krisztus szenvedéseiben, úgy bőven van részünk Krisztus által a vigasztalásban is. Tehát akár szorongatást szenvedünk, a ti vigasztalásotokért vagy, akár vigasztalásban van részünk, a ti vigasztalásotokért vagy, akár buzdításban van részesülünk, a ti buzdításotokért és üdvösségetekért vagy, mely erőt ad ugyanazon szenvedések elviselésére, melyeket mi is szenvedünk.” /2 Kor., 1,5-6/ „Mert mi, akik élünk mindig halálra adatunk Jézusért, hogy Jézus élete is nyilvánvaló legyen a mi halandó testünkön. Tehát bennünk a halál munkálkodik, bennetek pedig az élet.” /2 Kor. 4,11-12, 15-16./ „Krisztus szeretete sürget minket, mivel úgy vélekedünk, hogy ha egy meghalt valamennyiért, akkor valamennyien meghaltak; és valamennyiért meghalt Krisztus, hogy azok is, akik élnek, már ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és feltámadt.” /2 Kor., 5,14-15/ „Ezért vigasztalást találtunk bennetek s a ti hitetekben, testvérek,

minden ínségünk és szorongatásunk mellett is, mivel mi akkor éledünk fel, ha ti állhatatosak vagytok az Úrban.” /1Tessz. 3,7-8/ „A mi levelünk ti vagytok, a mi szívünkbe írva, ismeri és olvassa minden ember, mert nyilvánvaló rólatok, hogy Krisztus levele vagytok, melyet mi szolgáltattunk, nem tintával, hanem az élő Isten lelkével írva, nem kőtáblákra, hanem a szíven hústáblájára.” /2.Kor., 3,2/ „Ragaszkodjatok az élet igéjéhez, hogy meglegyen a dicsőségem Krisztusnak napján, hogy nem futottam hiába és nem fáradtam eredménytelenül.” /Fil., 2,16/ „Ti vagytok a mi dicsőségünk és örömünk.” /1. Tessz. 2,20./ Nem lenne nehéz tovább haladni, hogy teljes legyen az apostolfejedelem leveleiben és az egyház mindennapos életében megdicsőült lelkipásztor képe, mégis megállunk és tekintetünket a hívekre fordítjuk, a lelkipásztor apostoltársaira, munkájának megosztóira. Nem kevésbé markáns a róluk nyerhető arcél. Ugyanaz a főpásztori és apostoli lelkület vezeti a nemzetek apostolát, amikor a hívek igazi képét rajzolja meg.

A hívek kötelességei.

Minden igaz katolikus hívő első és legszentebb kötelessége üdvösségének munkálásra választott lelkipásztorok iránt, hogy imádkozzék érte tiszta szívvel, még ha nem kérné is, amint azt az apostol cselekszi: „Kérlek tehát, titeket, testvérek, a mi Urunk Jézus Krisztusra, és a Szentlélek szeretetére, segítsetek engem imádságaitokban, melyekkel az Istent értem kértek, hogy megmenekedjem a hitetlenektől,” /Róm. 1530-31./ „hogy a sokak javára bennünk levő ajándékért sokak által adassék a hála érettünk,” /2. Kor. 1,11/ „hogy a megfelelő beszéd adassék meg nekem, hogy kinyissam számat és bátran hirdessem az evangélium titkát,” /Eph. 6,19./ „hogy az Isten tárjon fel előttünk ajtót a beszédhez, Krisztus titkának a hirdetéséhez, amely miatt bilincsekbe is vertek, hogy úgy ismertessem meg azt, amiképp róla szólnom kell,” / Kol., 4,3-4./ „hogy az Úr igéje, miként nálatok is, terjedjen és dicsőíttessék.” /2Tessz., 3,1/

Íme, mennyi színe-íze van az apostol szemében a hívek imájának az apostoli legszentebb feladattal, az igehirdetéssel kapcsolatban. Pedig sok másért is tartozunk esedezni lelkiatyáinkért a minden javak forrásához, Istenhez.

A jó híveknek nem kevésbé fontos imakötelezettsége a hittestvérekre vonatkozik, sőt az apostol szerint mindenkiért tartoznak jól és üdvösségesen imádkozni:

„Mindenkor Lélekben esedezzetek minden imádságban és könyörgésben, s emellett virrasszatok kitartással és esdekléssel az összes szentekért,” /Ef., 6,18./ azaz az összes hívekért. De tovább menve mindenkiért, még a nem hívőkért is, hogy megtérjenek: „tartassanak knyörgések, imádságok, esedezések s hálaadások minden emberért, a királyokért s minden fellebbvalóért, hogy békés és csendes életet élhessünk, telve jámborsággal és tisztességgel. Ez jó és kedves üdvözítő Istenünk előtt, ki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön s az igazság ismeretére jusson.” /1 Tim., 2,1-4/

Az imádság önzetlen szelleme megtermékenyíti a hívek szívét és érzékennyé, figyelmessé nemesíti azt a lelkipásztor és a többi hívek s emberek bajai, gondjai iránt. Szívesen nyújt segítséget, s tesz bizonyosságot cselekedeteivel hite és szeretete őszinteségéről.

„Jól tettétek, hogy részt vettetek nyomorúságomban... Nem mivel áhítom az adományt, hanem a gyümölcsöt, mely gazdagon számít javatokra.” /Fil. 4,14.17./ A szeretet legyen tettetés nélkül: utáljátok a rosszat, ragaszkodjatok a jóhoz. Ami a testvéri szeretetet illeti, legyetek egymás iránt gyengédek, a tisztelet dolgában egymást megelőzők, az igyekezetben nem restek, lélekben buzgók: az Úr az, akinek szolgáltok...Áldjátok azokat, akik üldöznek titeket, áldjátok és ne átkozzátok... Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért a jóra törekedvén nemcsak az Isten, hanem minden ember előtt is.” /Róm., 12,9-17./ Vajon, aki beteljesíti a nemzetek apostolának intését, mi híjával lehet a szeretetnek? Semmivel sem. Szeretete teljes, mert felebarátja minden ember, akár jóakarója, akár ellensége.

A hívek hitben és szeretetben való megerősödését csak állandósítja, ha egyetértésben élnek egymással és tartózkodnak az apostol intése szerint minden pártoskodástól, minden criticizmustól, amely megbontja a hívek egységét és megakadályozza az egyházközség javát is. De hallgassunk és figyeljünk Szent Pálra:

„Kérlek titeket, testvérek, a mi Urunk Jézus Krisztus nevére, hogy mindnyájan ugyanazt mondjátok, és ne legyenek köztetek pártoskodások, hanem legyetek tökéletesen egyek ugyanegy értelemben és ugyanegy véleményben.” /1.Kor., 1,10./ Arra kérlek benneteket, „tartsátok szemmel azokat, akik egyenetlenségeket és botránkozásokat okoznak azon tanítás ellenére, melyet tanultatok.” /Róm.16,17./ „Ne érintkezzetek a paráznákkal... Vessétek ki a gonoszt önmagatok közül!” /1.Kor., 5,9.13./ „Elég az ilyenek ez a büntetés, mely a többség részéről érte. Akinek pedig ti megbocsátotok valamit, annak én is megbocsátok, mert én is, amit megbocsátottam, ha valamit megbocsátottam, értetek tettem Krisztus személyében.” /2.Kor., 2,6.10./

Egyesületek, világi vezetők.

Az egyházközségben egy testvérként élő hívek nemcsak liturgikus életet élnek, hanem közéletük is van, mégpedig egymás között egymásért, s kint a nagy világban az egész emberiségért. A liturgikus és közéleti katolicizmusnak is egységesnek kell lennie, ezért már az ősegyház óta ismeretesek az egyesületek, az egyházközségen belül működő jámbor és apostolkodó közösségek. A jól rendezett egyházközségben mindig eleven egyesületi és apostoli élet van. A mai egyházközségi életben a hívek liturgikus, kegyelmi és erkölcsi életére kiható eseményekkel, irányítással, tervekkel az egyházközség, s egyben az A.C. hitbuzgalmi szakosztálya foglalkozik. Míg a közéleti katolicizmus és karitatív, s végül szervezési szakosztály igyekszik megfelelni. Ehhez a kettős, liturgikus és közéleti feladathoz már nem elég a lelkipásztor, nagy szükséges a szinte személyi mása, mai nyelven az egyházközségi világi elnök és az a ő többi vezető munkatársai. Hivataluk és tekintélyük isteni akaraton és apostoli elrendezésen nyugszik. Maga az apostol, mint püspök, mint a már megszervezett egyházak főpásztora tesz erről bizonyosságot: „Kérlek titeket, testvérek – ismeritek Sztefanásnak és Fortunának és Achajkusnak házáat, hogy ők Achajának zsengei, és hogy magukat a szentek szolgálatára szentelték, - hogy ti is engedelmeskedjete az ilyeneknek, és mindenkinek, aki velük együtt munkálkodik és fárad.” /1Kor., 16,15-16./

Főpásztori irányítás.

A püspök nem öncélből kívánja a hívek engedelmességét a világi előljárók és munkatársak iránt, hanem azért, hogy az egyházközségi belső fegyelem mozdítsa elő az illető egyházközségen túl az egész egyházmegye egységes keresztény és közéletét. Ezért a püspök, az apostolutód: irányító és kemény kézzel a távolból is kormányzó hatalom: „Azért írtam mindezt távollétemben, hogy jelen leszek, ne járjak el keményen azzal a hatalommal, melyet az Úr nekem építésre adott, és nem rombolásra.” /2.Kor. 13,10./ „Tehát, ha írtam is nektek, nem a sértő miatt írtam, sem a megsértett miatt, hanem, hogy megmutassuk gondosságunkat, mellyel irántatok viseltetünk. /U.o.,7,12./

A főpásztor azonban nemcsak a legfőbb egyházmegyei irányítója és egységesítője híveinek és az egyházközségnek, hanem minden gyermekének szerető szívé atyja, aki bátran megírja:

„Vágyódom utána, hogy lássalak titeket, és juttassak nektek némi lelki kegyelmet a ti megerősítetekre, azaz, hogy köztetek lévén, közösen megvigasztalódjunk egymás hite, a tietek és az enyém által.” /Róm., 1,11-12./ „A mi szánk nyitva van hozzátok, a mi szívünk kitérült. Nem a szívünk szűk számotokra, hanem a ti szívetek szűk. Hogy pedig ezt viszonzóztok, mint gyermekeimnek mondom: Tárjátok ki ti is szíveteket.” /2.Kor.6,11-13./ Büszke örömmel írhatja más híveihez, amit szinte mindenütt tapasztalt a hívek nagylelkűségével kapcsolatban: „Tudtotokra adjuk pedig, testvérek, az Isten kegyelmét, mely Macedónia egyházainak adatott, hogy a nyomorúságnak sok megpróbáltatása között bőséges lett az örömük, és igen nagy szegénységük jószívűségük gazdagságának bőségévé lett. Mert erejük szerint, tanúbizonyosságot tesznek mellettük, sőt erejükön felül is önként adakoztak, sok rábeszéléssel kérvén minket, hogy részük lehessen a jótékonyságban a szentek javára véghezmenő szolgálatban, „ s azon felül, amint reméltük, önmagukat adták oda először az Úrnak, azután nekünk Isten akarata által... Azért amint mindenben kitértek: hitben, szóban, ismeretben és minden buzgóságban, sőt irántunk való szeretetben is, úgy tünjete ki ebben a jótékonyságban is. Nem parancsként mondom ezt, hanem, hogy mások buzgósága által a ti szeretetezete őszinteségét próbára tegyem. Hiszen ismeritek a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmét, hogy értetek szegénnyé lett, bár gazdag volt, hogy az ő szegénysége által ti

gazdatok legyetek. De azt tanácsolom, mert ez hasznokra van, akik nem csak cselekedni, hanem akarni is elkezdtek tavaly óta: most tehát hajtsátok végre tettel is, hogy amint meg van a késég az akarásra, úgy meglegyen a végrehajtásra is, abból, amitek van.” /2.Kor.8,1-11./

A főpásztori szeretetnek, irányító elkötelezettségnek, de egyben a mértéktartó, a mások kezdeményezését megbecsülő jósnak és bölcsességnek micsoda tárháza ez a néhány sor is. Misem természetesebb, hogy ott ahol a főpásztori kérés, intés, tanács, egységes irányítás meghallgatásra talál, sőt feleletül a lelkipásztor, az egyházközség és kebelében a hívek mozgató szerve az A.C lelkesen lát a munkához, megismétlődik a macedóniai egyház nagyszerű példája. Hogy ez minél egyetemesebben érvényesülhessen egyházmegye szerte, ezért szintén az ősegyházhoz hasonló érvényben és szellemben kell a főpásztor mellett működnie az egyházmegyei A.C központnak, akik valóban satrapái, szemei, kezei, fülei, lábai a főpásztornak. Csakis így képes a főpásztor arra, hogy a rábizott hívek és egyházmegyéje területén élő hitetlenek és másvallásúak javára is lehessen. Fölvehesse a szent harcot az istentelenség nyílt vagy burkolt tömegmozgalmaival, gondoskodhassék arról, hogy a megváltozott viszonyok között se kallódjanak el nagyszerű katolikus intézmények, sőt újabbak is alakuljanak a legújabb feladatok megoldására, az új bajok orvoslására. Szellem és szervezettség kérdése nálunk is, hogy éppen a krisztusi szegénység korszakában fogjunk hozzá legnagyobb hiányainknak pótlásához egyházmegyei, sőt országos főpásztori és A.C -beli irányítás mellett: a katolikus kórházak, szülőhelyek megszervezéséhez, védvén a kor áramlatával szemben; a katolikus egyetem megteremtéséhez, hogy biztosítani tudjuk világi ifjúságunknak modern, de mindenben az örök igazságok szerint is jártas művelődését, s versenyre kényszerítsük a laicizált és ellenséges tudományos fórumokat is. Mindez nem ábránd, hanem valóság és kötelesség, ha él és érvényesül mindannyiunkban az apostoli, még inkább a mi Urunk Jézus Krisztus szelleme.

A legfőbb pásztor: a pápa.

Ha nagyon röviden is, de mégis szólnom kell a titokzatos krisztusi test látható fejről, s egyházunkban érvényesülő szerepéről. Az apostolfejedelmek annyira egyek az egyház kormányzásában, hogy bátran alkalmazhatjuk Szent Pál szavait Szent Péter szellemében is szentséges atyáink munkásságára. Az első, amit a kusza és zavart nemzetieskedés után és a színtelen, ideges és kapkodó nemzetköziség mai zürzavarában meg kell értenünk és végtelenül értékelnünk, az a munus pastorale:

„Adósa vagyok görögnek és barbárnak, bölcsnek és tudatlannak, ennél fogva, ami engem illet, megvan bennem a készség, hogy hirdessem az evangéliumot nektek is, rómaiaknak is.” /Róm., 1,14-15./ Azaz hirdesse az evangéliumot, annak szellemére irányítsa figyelmét minden népnek és nemzetnek. S ez nemcsak a tanításra vonatkozik hanem természetes folyománya, hogy minden nemzet és nép életében előforduló bajokat úgy érinti, mint a sajátját, azaz az egyházét: „Mert ti hasonló sorsra jutottatok, mint az Isten egyházai, melyek Júdeában vannak Krisztus Jézusban, mert ugyanazt szenvedtétek el fejestvéreitektől, mit ők is a zsidóktól.” /1.Tessz. 2,14./

A szentatya az egyház egységének a letéteményese, s nem szűnik meg ezért fáradozni: „Igyekeztek megtartani az egységet a béke kötelékével. Egy test és egy lélek, amiként hivatástok egy reménységre szól. Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség. Egy az Isten és mindennek Atyja, aki mindenek fölött, mindenben és mindnyájunkban vagyom.” /Eph. 4,3-6./

Az egység mellett ő a szentségnek is biztosítója, csak rá kell figyelünk, csak meg kell értenünk tanítását és helyesen kell alkalmaznunk egyetemes útmutatását, azaz a tiszta szellem értelmében. Így érthetjük meg, hogy miért alkalmazhatjuk az egyház szentségére azt a szentpáli szózatot, melyet a házasságban élő férjekhez intéz: „Ti férjek, szeressétek feleségeteket, amiképp Krisztus is szeretett egyházat, és önmagát adta érte avégett, hogy megszentelje és megtisztítsa a víz fürdőjében az élet igéjével, s dicsővé tegye magának az egyházat, hogy sem folt, sem ránc, sem már efféle ne legyen rajta, hanem legyen szent és szeplőtelen.” /U.o. 5,25-27./ A legfőbb pásztor mindenkori kötelessége az egyetemességre való törekvés is. Mindenkihez jogszerűen és tolakodóan

van szava, akik hisznek egy személyes Istenben és érzik az egy Istentől való származás egységre irányító és serkentő akaratát. Hallgassuk meg az apostolt, aki a megtértekhez szól, de minden korok hívó és hitetlen, azaz egységben és egységen kívül élő embere is érthet belőle: „Tartsátok tehát eszetekben, hogy egykor pogányok voltatok, a testi származás szerint, és körülmetéletlenségnek neveztek azokat, akiket a testen kézzel végzett körülmetélkedésről neveztek el. Akkoriban Krisztus nélkül voltatok, idegenek voltatok Izrael közösségétől, kívül álltatok az ígért szövetségén, remény nélkül és Isten nélkül voltatok ezen a világon. Most azonban ti, akik egykor távol voltatok, közel jutottatok Krisztus Jézusban Krisztus vére által. Mert ő a mi békességünk, aki a kettőt egyé tette és közbeeső válaszfalat, az ellenségeskedést lebontotta a saját testében, - a parancsok rendelkezéseiből való törvényt megszüntette, hogy mint békeszerző, a kettőt egy új emberré teremtsen önmagában. S eljött, hogy békét hirdessen nektek, kik távollevők voltatok, s békét a közellevőknek, mindkettőnknek utat nyitott egy Lélek által az Atyához. /U.o. 2,11-18./

Az egyház apostoliságára, azaz az apostolokon való megalapozottságára is rámutat a római legfőbb pásztor, s joggal elvárja övéitől, hogy magukra és embertársaikra nézve is vállalják mindazt, amit ez az apostoliság jelent és megkövetel: Az egyház „az apostolok és próféták alapján rakott épület, melynek szegletköve maga Krisztus Jézus. Benne az egész egybeszerkesztett építmény az Úr szent templomává növekszik. Ti is egybeépültök benne az Istennek lakóhelyévé a Lélekben.” /U.o. 2,20-22./

Biztos, hogy katolikus egyházunknak küldetése a világ végéig szól, de a küldetés mindennapos beteljesítése a mi feladatunk a legfőbb pásztor és fópásztoraink által nyert útmutatás szerint. Sohase feledjük, hogy a mi munkánkra láthatatlanul is rányomja az örökkévalóság bélyegét a bennünk és az általunk munkálkodó kegyelem. Szeretnünk kell az egyházat, s benne mindazokat az intézményeket, mely örök jelleggel bírnak, s ezzel a szeretettel vállalnunk kell mindazt, amit az egyház hivatásának betöltése ró ránk időről-időre.

Az is bizonyos, hogy az egyház mindenkor és mindenütt időszerű, de apostolokra, személyekre és szervekre van szüksége, hogy korszerű feladatait elvégezze. Nincs nagyszerűbb élmény, mintha csak nagy vonásokban is szemmel kísérjük egyházunk történelmében az elementum humánus belső küzdelmét az elementum divinummal, sőt ha a belső küzdelmek és győzelmen túl, szemmel és okulással vizsgáljuk, hogy miként gyúrja át az egyház a történelemnek egy-egy korfordulóján az embereket, s milyen nagyszerű elhivatottsággal szenteli meg a korok pogány vagy egyházellenes törekvéseit. Részletezés helyett szabadjon itt egy magyarul is megjelent szerény, de rendkívül fontos könyvre felhívni a figyelmet: Kurth Godfrid: Az egyház és a világtörténelmi válságok. Nagyszerű s egyben rövid átfogása ez a munka az egyház világtörténelmet szellemileg megtermékenyítő és megszentelő munkásságának. Egyben kitűnő módszer is arra nézve, hogy a közelmúlt negyedszázad rendszereivel folytatott küzdelmeit is rendszerezzük és a magunk és híveink számára tudatosítsuk.

Végül és legutoljára azt szeretném még kihangsúlyozni, hogy egy katolikus népnek, nemzetnek egyházhoz való hűségét nagyban növeli és életképessé teszi, ha megismerteti saját népében az egyház érvényesülésének, apostoli, egységesítő, megszentelő, mindenkor időszerűvé nemesítő munkásságának legfőbb vonásait. A magyar egyházközségi életnek, s így a magyar katolikus akciónak is az adna nagy lökést, ha minden egyházi és világi munkatársának főképpen, de másoknak is kezében adhatná a Kurth -féle történelmi munkát magyar vonatkozásban.: „A magyar katolikus egyház és a nemzeti válságok” címen.

Köszönöm türelmüket.

Főtisztelendő P. Provinciális!

Szeretett Főatyám!¹³⁹

---

¹³⁹ 1945. március 6.

A bpesti rendházban vagyok immár harmadik napja és semmi módon sem sikerült Budára átjutnom testvéreimmel. Nagyon sajnálom, de a budafoki próbát már nem tehetem meg, mert nagybőjti szónok vagyok otthon és péntekre otthon kell lennem.

A nagy események elmúltak. Boldog örömmel írhatom én is, hogy a „gyöngyösi szellem” kiállta a fényes próbát. A rendház megmaradt familiáris egészében is kitűnő volt, de egyes tagjaiban kiváltképen. Itt különösen a két fiatal káplánra gondolok, akik egészen rendkívüli áldozatosságról tettek tanúbizonyságot. Magam is jószívvel osztottam meg a munkát velük.

Házfőnök atyánk komolyan és kiegyensúlyozottan állt őrt a familia és a rendházház értékei felett. Jobban megszerettem ezekben az időkben, mint azelőtt. Igaz, hogy a nagyon mértékettartó fegyelem is engedett, kissé demokratikusabbak lettünk, s én is, meg a többi atyák is bizony sok mindent egész nyíltsággal tárgyaltunk meg vele. Beigazolva látom régi elvemet: a megbeszélés sok mindent tisztáz. P. Ákossal együtt lakom, vele is kibeszéltem magam, ő is velem. Tisztázódott sok minden. Hálás vagyok érte a jó Istennek.

A rendház anyagi helyzetéről élő szóval akartam beszámolni, így most röviden teszek arról említést. Mindenünket elvitték az oroszok. Kenyér fejadagjainkat biztosítva látom a város részéről. Lisztet, főzelékfélét, olajat és zsír félét, drága pénzen hozunk be a vidéki falvakból. Nálunk még a só is nagy probléma, 50 P. körül mozog kilója. Fánk még van egy kevés, java részét elvitték az oroszok.

A klerikát okvetlenül maradjon Gyöngyösön. A legegyszerűbb átköltözködés is súlyos 10-ezrekbe kerülne. Ennyi pénzből még a mai súlyos árak mellett is rendbehozhatjuk a fősikolánkat. A munkát már el is kezdtük. Tankönyveink, könyvtáraink megmaradtak. Papír anyagunk nincs egyenlőre, de nem is olyan nagy ügy még most.

Testvéreink közül Attila és Ányos mindvégig mellettünk maradtak. Minden tiszteletet és dicséretet megérdemelnek. Nagyon kérem a részükre a nagyrendeket. Kocsárd és Buda a legelső alkalommal igyekeztek vissza az Alma Materba. Főatyánk gondoskodása Mátét, Zalánt és Hetényt is visszahozta már. Filozófusaink közül a junior, Fülöp testvér maradt velünk. Őt is minden dicséret megilleti.

Töhötöm érdekében Ányos testvér társaságában kalandos utazások közepette megjártam Debrecent, sajnos eredménytelenül. Legújabb értesülesem szerint Odessa melletti magyar fogolytáborban van. Nagyon kérem, szíveskedjék a Nunciaturán lépéseket tenni érdekében. 1945. dec. 15-18 között vitték el Patáról.

László testvérünk katona volt, már megszűnt az lenni értesülesem szerint. Jelenleg Magyarokanizsára kísérte szüleit, s utána jön vissza Gyöngyösre. Angyal testvérről még semmi hírem sincs. Nem tudok hírt Kökéndről sem, a délre irányított háromról sem: Marót, Vászoly, Ocsád. Jó lenne nekik írni hivatalosan, majd Máté Hatvanban póstázná a leveleket. Árpád felkutatásával megbíztam Mátét

Mellékelve küldöm a debreceni tartózkodásom ideje alatt megszületett nyilatkozatot, illetve annak másolatát. Bizonyára érdekli főatyánkat is. A hatodik pont Révész püspök egyenes óhajára íródott. Háttérből élőszóval referálhatok csak.

Küldöm a klerikát mai anyagi állapotáról való beszámolómat. Talán rövidsége ellenére is érdekelni fogja Főatyánkat az általam meglátogatott rendházakról írt beszámoló. Voltam Debrecenben, Szolnokon, Jászberényben, Hatvanban és Egerben. A többi rendházakról részben P. Incétől értesültem, részint onnét való megbízható emberektől.

Talán március végére megkezdhetnénk a tanítást. Addigra jó lenne az ordók felvétele előtti lelkigyakorlatot megtartanom, ez egy kissi megújítaná a testvéreink jobbik énjét. Ha a dimissorialis leveleket meg tetszik küldeni átmegegyek személyesen Egerbe.

Nagyon kérem szíves elnézését a rapszódikus fogalmazásért, sietve készültek soraim, de őszinte, egyenes lélekkel.

A jó Jézus számtalan áldásáért esedezem Főatyán és Alma Provinciánk minden tagja számára. Engedelmes lélekkel és kézcsókkal:

Budapest, 1945. március 6. P. Szaléz ofm
 CSATOLMÁNY A FENTI LEVÉLHEZ! ELEJE HIÁNYZIK!

A háború folytán egy szobát beszakított a gránát. A legtöbb szoba ajtaja megrongálódott, kilincsek nélkül van, több belső ajtót feltűzeltek. Az ablakokat az orosz kórház (külsőt vagy belsőt), hogy használhassa a szobákat, nagyjából rendbehozatta, de jórészt a használat időtartama alatt el is pusztította.

Jelenleg a volt provinciális traktust, az északit rendezzük be, hogy 18 testvérünknek legyen lely. Ez fog sikerülni. Már dolgozunk is ezen. A felszerelésből nagyon sok hiányzik, mégis nem annyi, hogy a legszükségesebb beszerzések révén főiskolánkat meg ne kezdhethénk. Az alábbiakban adok hozzávetőleges képet a helyzetről:

Sorszám	Elvittek	Van	Kell	
1.	Ágy	15	20	-
2	Szalmazsák	25	8	12
3	Párna	42	38	-
4	Takaró	60	40	-
5	Lepedő	36	30	10
6	Párnahuzat	50	30	10
7	Törülköző	40	40	10
8	Szekrény	4	10	-
9	Íróasztalok fiókok nélkül vannak, néhány összetört			
10	Mosdók			-
11				
12	A székekből kb. 10 összetört			-
13	Kancsó	35	15	5
14	Lámpákat összetörtek és 20 elvittek		15	5
15	Iskolapadokból összetörtek 3-t			-
16	Kályhák	10	15	-
17	A kályhacsövek legnagyobb részét elvitték			
18	Szeneskannák	40	10	10
19	Majdnem az összes ablakokról hiányoznak a rolók			
20	Ajtókilincsek majd mind eltűntek			
21	Villanykapcsolók szinte mind odavannak			
22	A W.C. Annyira rossz, hogy a megjavítása ma reménytelen, a rendház emeleti W.C-jét kell használni			
23	Habitusból elvittek 10 (oroszk)			10
24	Palliumból	3		3

25	Habitusból novíciátba	vittek	a 3	3
26	Palliumból		3	3
27	Szandált		3	3
28	Takarót		3	
29	Személyi felszereléseink legnagyobb része áldozatul esett.			
30	Kápolnánk és felszerelése teljesen ép és hiánytalan			

Ez a kimutatás csak lényegében érinti anyagi helyzetünket, a szükségletek kimutatása biztos. A bútorjavítás miatt nagyon kívánatos lenne 1-2 asztalos testvér itteni munkája.

Gyöngyös, 1945. március 1. P. Kiss Szaléz ofm. magister

Az amerikai demokrácia¹⁴⁰

A gyöngyösi MADISz heti előadássorozatának keretében folyó évi április hó 19-én P. Kiss Szaléz, ferences teológiai tanár, az ifjúság őszinte jó barátja felolvasást, illetve szabad előadást tartott az amerikai demokráciáról. A klasszikusan körvonalazott demokrácia bemutatása után röviden vázolta az amerikai demokrácia kifejlődésének történelmi hátterét és időtartamát. majd rámutatott az amerikai demokrácia érvényesülésére a mai életben. Figyeljünk a P. szavára:

«Ha egy-egy futó pillantást vetünk a demokráciának az életben való érvényesülésére, azonnal érhetőbb lesz előttük az amerikai élet vonzóereje.

1. Polgárjog. Mindenki, aki az Unió területén született, vagy időközben polgárjogot szerzett, nagykorúságától, illetve állampolgári esküjének letételétől egyenjogú tagja az Uniónak származásra, nemre, állásra való tekintet nélkül. De nemcsak papíron, hanem valóságban is. Akár férfi, akár nő az illető: választó és választható joggal rendelkezik, minden politikai élet-megnyilatkozásra van befolyása demokratikusan, senkitől meg nem zavarhatóan.

2. Vendégjog. Minden nem polgár, aki az Unió területén él, vendége az Uniónak, teljes munka- és kereseti szabadsággal rendelkezik, amíg nem vét nyílt, vagy alattomosan z állam érdeke ellen. Hihetetlen szabadság ez a gyakorlatban. Engem, mint magyar papot, misszionáriust, újságíró, magasfokú kedveszménnyel ajándékoztak meg megérkezésem után az első 24 órában vasúton, vízen és levegőben, mert szerintük: kultúrát hozott s ezt a kultúrát elő kell segítenünk az érvényesülésben.

3. Munkajog. Talán semminek sincs Amerikában a szabadság eszméjén túl akkora becsülete, mint a munkának, s a dolgozó embernek. A munkás kéznek minden tisztelet kijár. A munkás és a munkavezető viszonya nem az úré meg a paraszté. De nagyon tévedne az, aki azt hinné, hogy a demokráciával megfér ott akár az úrhatnáság, akár a vezető elleni lázadás. A tekintély elve sértetlen, védi a vezetőt és vezetettet egyaránt.

4. Állások elnyerése. Nem kell hozzá ajánló levél, különös protekció, csak munkásra való szükség és tehetség a munka elvégzésére. Talán egy példát lássunk. Fial magyar mérnök érkezett Angliából Amerikába az 1940-es években. Detroitban a Ford gyárban szeretett volna elhelyezkedni. Volt némi összeköttetésünk ott s felkerestük kettesben a felvételi ügyek vezetőjét. Ifjú barátunk átadja angol és magyar ajánló leveleit, beléjük pillant az igazgató, s már teszi félre. Rosszat sejtünk. Idegesen mutatja mérnök barátunk kitüntetéssel megszerzett oklevelét, működési bizonyítványait. Még annyira sem méltatja. Hanem nyíltan megkérdi:

Mondja Uram, van valami elgondolása az autóval kapcsolatban? Foglalkozott autóink szerkezetével és egyéb kérdéseivel?...

Ha szabad őszintén nyilatkoznom, feleli a fiatal mérnök, akkor bevallom, hogy jó pár

¹⁴⁰ Fial magyarok: Ifjúsági irodalmi és tudományos szemlében, 1945. június hó; I. évfolyam 2. szám, 1-3.o.

éve izgat engem a fűtési rendszerek elégtelensége, s van is némi elgondolásom...

Az ifjú mérnök beszél, beszél. Majd föláll az igazgató:

Köszönöm. Jöjjön velem.

Bevezette barátunkat egy álomszerű mérnöki dolgozó szobába, s oda szolt:

Dolgozzék elgondolásán néhány hétig, s kész van valamivel, szóljon. Rendes mérnöki fizetését folyósítjuk.

Két hét múlva a mérnökünk rendes mérnöke lett a Ford gyárnak. Senki sem kérdezte: Ki az apja, miért jött Amerikába, mi volt a múltja? .. Tudomásul vették a képességét, munkakészségét, és érvényesült.

5. Társadalmi élet. Amerikában nincs rangkórság, embert megkülönböztető divat örület. Minden nő asszonyom vagy kisasszony, minden férfi uram. Ha azonban valaki vissza akarna élni, ezzel az adottsággal, akkor azonnal hallja:

Én elnök is vagyok ám, s erről meg ne feledkezzék!...

Azaz, ha valaki nevetetlenkedik, akkor jön az állás és a helyzet adta tekintély, s móresre szoktatják a ficánkolót.

6. Gazdasági élet. Szabad ipar, szabad kereskedelem, szabad verseny, korlátlan hitel jellemzi a gazdasági életet. Nem mondom, hogy Amerika a korlátlan lehetőségek hazája, de biztosan olyan ország, ahol a munka, a tőke és a kereskedői rátermettség a legjobban érvényesülhet. Mi lett kint a mi lenézett írni és olvasni is alig tudó magyarjainkból! Lehotai bácsi tehénfarmja közel ezer tehénnel. Az öreg együtt él fiaival és unokáival, s életük az álomországbeliekével egyenlő. Az öreg közel jár a 80-hoz, s nem tudja, hogy minek örüljön jobban: ötvenesztendős amerikai élete eredményeinek vagy a családjának. S ez nem egy eset. New Jerseyben ezer katolikus családomnak 600 családi háza és 1000 magán autója van. Mit mondjak még?

7. Erkölcsi élet. Sérthetetlen mindenkinek a magánélete. Nyilvánosan senki nem rombolhatja a közerkölcsöt büntetlenül. Hihetetlenül szigorú a törvény a csábítókkal, a kerítőkkel és a romlott természetűekkel szemben. Nem mondom, hogy nincs bűn és erkölcstelenség, de még bűneikben is emberibbek, romlatlanabbak, természetesebbek. Mozik, strandok, bárók, mulatók felügyelete nagyon éber és minden tiszteletet megérdemlő.

8. Hitélet. Az amerikai alkotmány sarkalatos tétele a keresztény hit és a keresztény erkölcs. Ebből később a demokratikus hét és erkölcs került a forgalomba. Hitét mindenki szabadon gyakorolhatja. Hiánytalan a vallásszabadság. Ez egyik magyarázat a katolicizmus nagy térhódításnak. Teljes liturgikus-, tan-, közéleti- és társulási szabadságot élvez az egyház: A liturgikus életben teljesen szabad a nemzeti nyelv használata.

9. Iskolai- és kulturális élet. Amerika iskolákat épített és enged építtetni. Nem az elméleti tudás volt számára fontos, hanem a műveltség. A nyolc elemi és a négy középiskolát mindenki számára ingyenessé tette az állam, s a legtávolabbi vidékről is iskolába segíti gyermekeit autóbuszon, lóháton vagy vonaton. Nem korlátozta az állam- és a ma sem korlátozza az egyházak iskola jogát. Csak egyet említek: 25 millió katolikusnak 18 nagyszerű katolikus egyeteme van. Aki ismeri az európai adottságokat, az tudja, mit jelent ez.

10. Sajtó. Kint is nagy hatalom a sajtó. De nemcsak politikai nagyhatalom, hanem az igazság és a kultúra legnagyobb fegyvere. Szabadsága sértetlenebb, mint bárhol másutt a világon. Igaz, sokan visszaéltek ott is ezzel a szabadsággal, de az is igaz, hogy ízesebb gyümölcsöket sem termelt másutt. Magyarország 1941. decemberében megüzente német nyomásra Amerikának a háborút. Az Unió nem vett erről tudomást, s a magyar nyelven megjelenő közel félszáz magyar nyelvű újság egyikétől sem vonta meg a megjelenés jogát, s nem vette újságainkat előzetes cenzúra alá. Felfojjuk, hogy mit jelent ez?»

A következőkben a Páter az amerikai demokrácia árnyoldalaira mutatott rá. Ez számunkra most nem fontos, s ezért mi is összegezzük frappáns tanulságait:

Tisztázzuk végre a magyar demokrácia teljes jelentőségét és tartalmát. Egységesnek kell annak lennie minden párt és minden mozgalom szempontjából.

- ~ Ne ingereljen bennünket a kezdeti különbség. Az eszmék tisztázódásához idő kell, hát még az életben való érvényesülésükhöz.
- ~ Nemcsak földkérdés van, hanem ipar, kereskedelem, s pénzkérdés is. Egész gazdasági életünket szervesen át kell építenünk. Ez megint nagy bölcsességet kíván, ha nem akar jogtiprás és zsarnokság lenni.
- ~ Meg kell találnunk a sajátosan magyar értékek átmentésének módját. A levegőben nem lóghatunk, de nem lehetünk a nagyhatalmak játéklabdája sem. Ez ellen nemzeti függetlenségünk és szabadságszeretetünk tiltakozik, életösztönünket ki sem hangsúlyozva. Semmiben se túlozzunk, ne legyünk szolgálélekek egyetlen nagyhatalom felé sem.
- ~ Minden magyarra szükségünk van, ha valóban fel akarjuk építeni a demokratikus, független, szabad Magyarországot. Fogjunk kezét egymással és dolgozzunk együtt egymást buzgóságban felülmúlni akarással, s a józanságot ne csúfoljuk meg a múltbeli hibák túlzott feszegetésével, a gyűlöltre építő, s nem demokratikus hatalom. Nekünk pedig annyi a feladatunk, hogy valóban szükségünk van minden magyarra, aki képes a 180 fokos megfordulásra, s a vele járó becsületes, minden mozzanatában ellenőrizhető építő munkára. A magyar demokratikus jövő szempontjából az igazán demokratikus, békés életet tartom a legjelentősebb feladatnak és valóságnak.

P. Kiss Szaléz levele felelős szerkesztőnkhez¹⁴¹

Dr. Márai János, lapunk felelős szerkesztője máj. 1-i beszédével kapcsolatban kapta az alanti levelet, melyet levélíró kívánságára szó szerint közlünk felelős szerkesztőnk válaszával együtt.
Főszerkesztő Úr!

A demokrácia nem utolsó kötelessége az igazság szolgálata és pedig minden félelemtől és gyávaságtól való szolgálata. Vétkeztem volna a demokrácia ellen, de az igazság ellen is, ha május 1-i beszédének azon része ellen fel nem emeltem volna szavamat, amelyben egyetemlegesen, semmit észre venni nem akaró egyoldalúsággal marasztalta el a magyar papságot és a magyar püspöki kart. Szólnom kellett. Most pedig kötelességem a bizonyítás. Álljon itt az elhalt Serédi Jusztinián bíboros hercegprímásnak a magyar püspöki kar nevében kiadott körlevelének néhány részlete:

„...erkölcsi és főpásztori kötelességünket mulasztanánk el, ha gondosan nem örködnénk, hogy az igazság csorbát ne szenvedjen, magyar polgártársainkon és katolikus híveinken pedig pusztasármazásuk miatt sérelem ne essék: azért hónapok óta szóbeli és írásbeli tárgyalások útján iparkodtunk általában az igazságosságot, különösen pedig a közelmúltban kiadott sérelmes rendelkezésektől sújtott polgártársainkat és híveinket védelmünkbe venni, magunknak a sérelmes rendeleteknek pedig módosítását, illetve hatálytalanítását kértük.”

„Azonban, bár itt-ott némi enyhítést is sikerült elérnünk, mégis mély fájdalommal és súlyos aggodalommal tölt el minket, hogy tárgyalásaink során éppen azt nem sikerült elérnünk, amit pedig legjobban szerettünk volna, hogy végleg megszűnjenek a jogcsorbítások és igazságtalanságok, kivált az elhurcolások. Minthogy azonban mi a kormányzat tagjainak kereszténységében, magyarságában és emberiségében bízva az eddigi eredménytelenségek ellenére sem adtunk fel minden reményt: Előttetek eddig nem nyilatkoztunk, hanem a lehető lépések megtétele mellett magunkat türtőztetve várakoztunk.”

„Most azonban, mikor nagy megdöbbenéssel látjuk, hogy eddigi tárgyalásaink minden erőfeszítésünk dacára éppen a legfontosabb dologban szinte eredménytelennek bizonyultak, azért minden lehetőséget ünnepélyesen elhárítunk magunktól. És amikor az isteni törvények védelmében Ti előttetek, Kedves Híveink, közösen felemeljük tiltakozó szavunkat: ebben a formában is kérjük az illetékes hatóságokat, hogy Isten és a történelem előtt felelősség tudatában a sérelmes rendeleteket minél sürgősebben orvosolják. Ezek a rendeletek ugyanis a nemzet létéért folyó küzdelem idején nemcsak jogbizonytalanságot okoznak, hanem megbontják a nemzet egységét is és

¹⁴¹ Gyöngyösi Néplap, 1946. május, 6. 4.o.

ellenünk fordítják a keresztény világ közvéleményét, főképen pedig ellenünk fordítják Istent!”

„Vigyázzatok, hogy a kifogásolt cselekedetek helyeslésével vagy előmozdításával Magatokra ne vonjátok a szörnyű felelősséget Isten és emberek előtt. Ne feledjétek, hogy igazságtalansággal a haza igazi javát szolgálni nem lehet. Imádkozzatok és dolgozzatok kivétel nélkül összes magyar polgártárainkért és szeretett magyar hazánkért.”

Legyen szabad felhívnom szíves figyelmét arra, hogy ezt a körlevelet nem 1944. március 19. előtt, hanem három hónappal később, 1944. június 29-én küldte el a prímás az összes magyar plébánoshoz és rendházakhoz felolvasás és nyílt tiltakozás végett. A felolvasásra nem került sor, mert Budapest zsidó lakossága nem mert nyúlni sem akkor, sem hónapokig még nyíltan a kormány.

Végezetül a magam, a rendtársaim és sok száz magyar katolikus pap nevében kijelentem: életünk kockáztatásával tettünk meg minden tőlünk telhetőt, hogy üldözött magyar testvéreinket mentjük, vagy helyzetüket könnyítsük. Eljön az idő, amikor a megmentett ezrek, és ezrek fognak bizonyosságot tenni erről. Ma még nem tehetjük ezt a bizonyosságot a magyar közvélemény elé, mert az ország legnagyobb százaléku vallási és társadalmi közösségének, a magyar katolicizmusnak a demokrácia diadalmas országulásának idején független sajtója nincs.

Szívből kívánom, hogy a demokrácia teremje meg édes hazánkban a maga ízes gyümölcsseit, azokat a gyümölcsöket, amelyek valóban a demokráciáé és nem a demagógiáé, a gyűlöleté.

Gyöngyös, 1945. május 1. Hazafias köszöntéssel: P. Kiss Szaléz

KALOT

Katolikus Agrárfjúsági Legényegylet Gyöngyösi-járási Központja, Gyöngyös

Főszolgabírói Hivatal
Gyöngyös.

Tisztelettel bejelentjük, hogy a KALÁSZ markazi és ...lói csoportja folyó év július ...én rendes gyűlést tart. Kérjük bejelentésünk szíves tudomásulvételét.

Gyöngyös, 1945. június 28.

Hazafias tisztelettel: P. Kiss Szaléz

KEDIM jegyzőkönyvek

Jegyzőkönyv /1945.04.23./

Készült Gyöngyösön, 1945. évi április hó 23.-án d.u. 5 órakor, a Katolikus Kultruház tanácstermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ alakuló közgyűléséről.

P. Kiss Szaléz üdvözlöi a megjelenteket. A jegyzőkönyv vezetésére felkéri Makkos Editet. Utána megkezdte előadását, melyet alapvető fontossága miatt szinte egészében megörökítettünk:

„A pusztulás és háború réme száguldott keresztül hazánkon és városunkon. A legváltóságosabb időn már túl jutottunk, sőt az építés munkája is elkezdődött. Az új építők közül azonban hiányzik az ezeréves magyar kereszténység a maga szerezttségével. Egyesek szorgalmasan végzik a munkájukat, de a keresztény közösség még hiányzik. Ugyan miért? Ne kerüljessük a dolgot, hanem egyenes becsületességgel állapítsuk meg, hogy rendkívül nagy az „átállás” a közemulttal szemben s amint a kereszténység mert „nem korszerű” lenni az elmúlt időben, nem siet ma akkorát „hazudni” vagy szerényebben kifejezni magunkat „állítani”, amekkorára szükség lenne, hogy a Keresztény korszerűség és ne holmi reakció lenne. Áll ez különösen világnézetünk „öregjeire”, akik már sok mindent megértek és sokféle-képen igyekeztek az elmúlt évtizedekben szolgálni a magyar fennmaradást. Az ő szervezttségük, munkakésztségük nem annyira fontos, mint a keresztény

magyar ifjúság. Keresztény magyar jövő, a keresztény magyar ifjúságé. Keresztény magyar jövő, a keresztény magyar ifjúságban rejlik, rajtuk múlik, ma jobban mint bármelyik megelőző ifjúságon. S ma ha nem üzünk strucc-politikát, nem dugjuk a fejünket a valóságok szemlélete előtt a homokba, könnyen megállapíthatjuk, hogy ifjúságunk nagyszámú és jó szellemű egyesületeinek ellenére is: kedélytelen, idegesen szeszélyes, fázik a komoly munkától, kritikátlanul hányódik az otthon és az utca, az iskola és a külső élet ezernyi újszerűsége és élménye között. Özönszerűen érzi, hogy valami visszatérhetetlenül elmúlt s itt dübörög valami, de nem érti, hogy mi az, pedig sejti, érte is és miatta is történik.

Az új idők sejtése nemcsak az ifjúságot izgatja, hanem sokkal jobban azok felelősséget viselő vezetőit: a szülőket, a nevelőket és a papságot, - mindenek fölött azokat a tiszta fejű és éles szemű ifjúsági vezetőket, akikre az isteni Gondviselés kisebb nagyobb ifjúsági csoportot bízott. Mindegyikünk lelkében hangzik a sürgetés:

- Tened és cselekedned kell értünk!

Igen, de mit? - szól a lelkiismeret visszhangja.

Mit?

Először is kézbe kellene tartanom a rámbízottakat egyenként és összesen. Nem és nem sikerül. A fele, a harmada sem jár gyűlésekre.

Talán a gyűléseinket kellene mozgalmasabbá és időszerűvé tenni. -

De hogyan? Nincs elég jó és szellemes előadó. Tagjaink közül is kevesen tudnak a kisérő műsorban részt venni. Megy mindez egyszer-kétszer, utána minden visszaesik. Nics kitartás.

Kevés a szórakozás is. A szülők és a keresztény társadalom részéről erős a tiltakozás a túlzott sporttal, a ki nem elégíthető táncszendveéllyel és a véget érni nem akaró játékkal és kimaradással szemben. Pedig ha ezekre nem figyelünk is, mennyi probléma előtt állok, ha ezeket egészséges mértékben biztosítani akarnám. Nincs alkalmas helyünk s nem olcsó mulatság ez. Aztán ki győzi ezt idővel hétről-hétre a mai nehéz és rohanással, gonddal teljes időben.

Végül és nem utoljára, hogy érvényesül ezekben a kereszténység és az új követelmény, a demokrácia? Ifjúságom és az egész ifjúság elfordulóban van a kereszténységtől. Valami törést érez magában a kereszténységgel szemben, mintha csődöt mondott volna. A demokrácia viszont ismeretlen előtte. Annyiféle képen hallja magyarázni, hogy alig vesz ki belőle valamit. Holmi egyformaságot ért alatta. Pedig egészséges ösztöne idegenkedik a nivótlan egyformaságtól, ő akar valami és valaki lenni. Szaporíthatnánk a szót, színezhetnénk továbbá a helyzetképet, de elégedjünk meg ennyivel. Minket ugysem a diagnózis érdekel, hanem a kór s a baj leküzdése hozott össze.

Azt keressük: mi a teendő, hogy ifjúságunk életképes legyen, méltó a hithez, magyarságához. Valljuk be és ismerjük fel fenntartás nélkül.

2. Keresztények vagyunk s azok is akarunk maradni, ha lehet. Hát lehet. Sőt most lehet igazán! A kereszténység nem került csődbe, semmit sem veszített értékéből, tekintélye akkora mint soha, egyetlen nagy hatalom sem negligálhatja könnyelműen. Ha valahol baj van a kereszténység körül, az onnét származik, hogy a kereszténység nem tan, nem dogmák rendszere, hanem következetes élet. Élet a javából, amely nem lehet félig keresztény, hanem vagy egészen keresztény, vagy keresztény pogányság csupán. Végre meg kellene már értenünk, hogy egyetlen társadalmi réteg, egyetlen párt sem válik értéktelenné azáltal, mert tagjai közül többen, kevesebben elárulták az eszmét és súlyosan vétkeztek ellene. Ilyen esetekben nem a társadalmi réteg, vagy a párt mondott csődöt, hanem a hozzájuk tartozó ember. Keresztény férfiak és nők, öregek és fiatalok kerülhettek szembe a keresztény étellel, de maga a kereszténység soha. Eszméi szerint mindenkor és ma is milliók éltek és élnek. Mi is azok szerint akarunk élni. Bátran, büszkén, mert nincs szebb és eszményibb élet ennél.

3. A kereszténység nem ellenkezik a demokráciával. Sőt, komoly erkölcsi tartalom és keresztény szellem nélkül a demokrácia csak ál-demokrácia, demagógia vagy zsarnokság lehet, semmiképpen sem egyforma jogokkal és érvényesülési lehetőségekkel teljes élet. Mi nem félünk a demokrácia teljes érvényesülésétől, szívvel és lélekkel szolgáljuk azt, a magunk és közösségeink

életében.

4. Ifjúságunkat, elhivatottságunkat elvitatni nem hagyjuk. Zajlik, roha velünk is a mai élet. Mi nem rohanunk az árral, hanem megfeszített munkával medret vájunk az árnak és alakító erőként használjuk fel a benne kifejlődő és szunnyadó erőket. Nekünk az a küldetésünk, hogy meghódítsuk és uralkodjunk a teremtetett világon. Így sem a testünkben, se a lelkünkben nem idegeskedünk, semmitől nem félünk, hanem az életet a maga adottságaival és járulékaival szemléljük. Ezt a józan szemléleletet megtetézzük kersztény bölcsességgel, s „egy bajból senki kedvéért nem csinálunk kettőt”, - ha az élet új hatalmasságai „munkánkat lebecsülik, érdemül elég nekünk a lelkiismeretünk tiszta bizonyosága”, - számunkra egy a fontos, hogy „életünk mindig teljes élet” legyen.

5. Munkaközösséget akarunk: Józanul megfogjuk egymás kezét, mert mi is tudjuk, hogy egységben az erő. Nem kicsinyeskedünk. Túl akarunk jutni a föltétlen érvényesülés pogány törtetésén. Nem uralkodni akarunk, hanem Krisztus szellemében szolgálni. Szolgálni Istennek, hazánknak és önnön jobb sorsunknak. Akik mindezeket elismerik és büszkén vallják, azok nemcsak korban, hanem lélekben is fiatalok, számukra ezek az igazságok új örömök és új eredmények forrásai.

Ha már most magunk elé fordítjuk figyelmünket, nem nehéz bevallanunk, hogy városunkban sok a szétforgácsolt ifjúsági erőcsoport, - egyesítenünk kell azokat, hogy a ránk váró feladatokat derekasan elvégezhessük. Kimondottan katolikus és valláserkölcsi alapon működő egyesületeink a következők:

Ifjú Cserkészek, Iparos Cserkészek, Katolikus Legényegylet, KALOT, Középiszkolai Mária Kongregáció, Ifjúsági Énekkar, Kalász, D.L., Tisztviselőnök Köre, Leánykör, Mária Lányok. Továbbá föltétlenül kersztény szellemű a Kisgazdapárt és a Polgári Demokrata Párt ifjúsága is.

Ha ezekhez hozzávesszük a gimnázium, a női kereskedelmit, a gazdasági iskola, valamint a fiú- és leány polgári iskola 14-ik életévüket betöltő kersztény ifjúságát, akkor jó félezer lélek áll előttünk, akiknek életereje és munkássága a szervezetlenség folytán nem érvényesül.

Ezt az ifjúsági erőt és munkásságot lesz hivatva egyesíteni és szolgálni városunkban a Kersztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége, röviden a KEDIM.

Mit akar a KEDIM? Semmi egyebet, mint városunk katolikus egyesületekbe tömörített ifjúságát, közös, bennünket egyformán érdeklő céljaink szolgálatába állítani, és pedig szervezeten.

A KEDIM a legteljesebb autonómia és a legodaadóbb kooperáció elvén épülne fel. Egyetlen hozzánk csatlakozott tagegyesület sem adja fel egyéni, sajátos célját, azt, amiért létesült. Visszont sajátos célján túl készséggel áll azoknak a közös céloknak a szolgálatában is, amelyeknek elérése mindannyiunk közös érdeke. Melyek ezek a közös célok és érdekek?

1. Egészséges test.

- a) Harmonikus életszerv, - remekmű,
- b) egyéni és közös játék, - öröm,
- c) egyéni és közös munka, - haszon,
- d) Szentlélek temploma, - eszményi.

2. Tisza erkölcs.

- a) A kötelező és a helyes megismerése, - igaz
- b) a hasznos és a kívánatos követése, - jó
- c) a nemes és a pótolhatatlan biztosítása, - szép,
- d) az örök és az isteni birtoklása, - tökéletes.

3. Kersztény élet.

- a) Emberi jóság, - szeretet
- b) európai kultúra, - műveltség
- c) kersztény hősiesség, apostolság
- d) kegyelmi gazdagság, hódítás.

4. Magyar boldogság.

- a) Isten népe vagyunk, - céltudatos élet,

- b) Európa védője, - vitézi szellem,
- c) Mária országa, lovagi szellem,
- d) Krisztus birodalma, - élet-szolgálat.

Miképen szolgálhatjuk ezeket a közös célokat?

1. Mindennap nyitva álló Ifjúsági Kaszinóval. Kultúrházunk reggeltől estig tagegyesületeink és tagjai számára nyitva lesz. Benne az egyéni és közös szórakozás és önművelés sok eszköze.
2. Hetente egy-egy ismeretterjesztő és céljaink elérésére segítő előadás az összes tagegyesületek részére. Így rengeteg időt és előadót lehet megtakarítani. Ezeknek az előadásoknak még az is fontos jellege lesz, hogy az ifjúság maga is beleszól, kérdez, vitázik a felvetett kérdések felett.
3. Tánckurzus és sportélet. GYSE
4. Havonként egy díszelőadás a Kultúrházban. Minden alkalommal egy vagy több tagegyesület munkája révén. A többi a látogatottságról gondoskodik.
5. Vándorvasárnapok. A tagegyesületek legalább havonta egyszer felváltva meghívják egymást, azaz egy a többit. Így mindenkit saját otthonában ismerünk meg. Egyesületi otthonra gondolunk, ahol ki-ki a maga sajátos egyleti életét éli.
6. Évenként megüljük az anyák, az apák, a leányok és a fiúk napját, közösen, szívesen-kedvesen.
7. Ugyancsak minden évben gondoskodunk a keresztény szellemű Március Idusának, a munka napjának, Szent István napjának megünnepléséről.
8. Egy-egy alkalommal közösen teszünk hitvallást, lelki napokat tartunk, szentségekhez járulunk és szeretet-reggelin veszünk részt.

Mi tehát a feladatunk:

1. Mondjuk ki a KEDIM megalakulásának szükségességét.
2. Gondoskodjunk ifjúságunknak akármelyik katolikus vallásos egyesületbe való tömörüléséről.
3. Az alapszabályok kidolgozására válasszunk vezetőkből és vezetettek közül egy bizottságot.
4. Mikor találkozunk legközelebb a részletesebb és a nagyobb számú ifjúság előtti programadás és ismertetés véget?"

--

1. P. Kiss Szaléz végül felteszi a kérdést: Van-e Gyöngyösön csak egy olyan ifjúsági egyesület is, amely egyedül minden téren tökéletes eredményt érhet el, s amelynek nincs szüksége a többi egyesületekkel való közös munkára, ha feladatát meg akarja oldani? Nemleges válasz után a közgyűlés szükségesnek tartja Gyöngyösön lévő keresztény szellemű ifjúsági egyesületek egybefogását, - az egyes tagegyesületek önállóságának meghagyásával,- s egyhangúlag kimondja a Keresztény Demokratikus Ifjúsági Munkaközössége /KEDIM/ megalakulását.

2. A Keresztény Demokratikus Ifjúsági Munkaközössége /KEDIM/ négy sarkalatos tétele tehát:

1. kereszténység
2. demokrácia
3. ifjúság
4. munkaközösség.

Célunk:

1. egészséges test
2. tiszta erkölcs

3. keresztény élet
4. boldog magyarság.

Hogy a keresztény ifjúságot összeharthatassuk, fontos, hogy minden egyes ifjú, vagy leány, 14 évtől kedve tartozzék a KEDIM valamelyik tagegyesületéhez. A KEDIM keretében belül azután az egyes tagegyesületek teljes és szoros együttműködése, a közös munka és a közös szórakozás végre összehozza a keresztény értelmiségi ifjúságot az iparos és kereskedő ifjúsággal, a diákságot a föld egyszerű fiaival.

3. Azután a közgyűlés megválasztotta az alapszabályok összeállítására kiküldött bizottságot, melybe 1. P. Kiss Szalézt, 2. az értelmiségi ifjúság részéről Macher Lászlót, 3. a Polgári Demokrata Párt ifjúsági szervezete részéről dr. Libisch Károlyt, 4. az állami gimnázium ifjúsága részéről Demény N. tanárt, 6. a polgári fiúiskola részéről Kecskés N. tanárt, 7. a női kereskedelmi szaktanfolyam ifjúsága részéről Szalmási Annát, 8. a tisztviselők csoportja részéről Fekete Matild szociális nővért, 9. A Katolikus Leánykör részéről Vass Máriát, 10. a Katolikus Legényegylet részéről Csiba Pált küldötte ki, akik f. hó 24-én d.u. 6 órakor megtartandó összeövetelükön megtárgyalják és megszövegezik a KEDIM alapszabályát.

4. Majd a közgyűlés megállapítja, hogy a legközelebbi összeövetelt, - melyen már a tagegyesületek lehetőleg teljes létszámban vesznek részt, - mához egy hétre, vagyis f. hó 30.-án d.u. ½ 6 órára tüzzük ki, a Katolikus Kultúrház nagytermébe.

Nemes Sándor káplán, a Független Kisgazdapárt ifjúsági szervezete és a KALOT egyházi elnöke, felszólalásában kéri, hogy a f. hó 30.-án tartandó gyűlés anyagát most döntse el a közgyűlés, hogy az előadók kellően felkészülhessenek reá.

P. Kiss Szaléz válaszában kifejtette, hogy a gyűlésen elhangzottak megisméltése kell, hogy kitegye, mivel a várhatóan sokkal nagyobb számú hallgatóság előtt újból ismertetni kell a KEDIM célját és lényegét. A legközelebbi gyűlésre majd egy előadás-sorozat tervezetét fogja előterjeszteni, mert fontos, hogy a célul kitűzött fogalmak ne csak szavak legyenek, de tényleg élő valóságot jelentsenek ifjúságunk lelkében. Elgondolása szerint hozzáértők tárgyalnák az egyes fogalmak mélységeit és tulajdonképpen értelmét, úgy hogy az ifjúság mindeköz hozzászóljon és megmutassa mire, hogyan reagál.

Baán Imre gimn. tanár felvilágosítást kért atekintetben, hogy a KEDIM csupán katolikus csúcsegyesületet jelent-e.

P. Kiss Szaléz válaszában kifejezetten hangsúlyozza, hogy a KEDIM nem keresztény vallás, hanem az egyetemes magyarság keresztény szellemű ifjúsági egyesületeinek, - így katolikusoknak, reformátusoknak egyaránt, - országos csúcsegyesületévé kell válnia.

Macher László, az ifjúság kiküldötte, felajánlja a „Fiatalk Magyarok” című ifjúsági folyóiratot a KEDIM céljaira.

A közgyűlés köszönettel elfogadja.

P. Kiss Szaléz hálás szavaival ért véget az emelkedett szellemű közgyűlés.

Kmft.

Makkos Edit

jegyzőkönyvvezető

Hitelesítjük:

P. Kiss Szaléz, ofm.

Jegyzőkönyv /1945.05.05./

Készült Gyöngyösön, 1945. évi május hó 5-én d.u. 6 órakor, a Katolikus Kultúrház tanácstermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ közgyűléséről:

Jelen vannak: a KALOT, a Cserkészek, a Leánykör és Mária Társulat tisztikara és tagjainak jórésze.

P. Kiss Szaléz üdvözli a megjelenteket. Ismerteti a KEDIM céljait a négy alapigazság: katolicitás,

demokrácia, ifjúság és munkaközösség, valamint a négy közös cél szellemében: egészséges test, tiszta erkölcs, keresztény élet és boldoga magyarság.

Az alapigazságok teljesen aktuálisak, a célok viszont elengedhetetlenül fontosak mindannyiunk szempontjából. Tagegyesületeinkkel külön-külön nem bírjuk ezeket az égető kérdéseket tisztázni, ezért fontos a munkaközösség, amely nem akar semmi mást mint:

1. hetenkint egy közös előadást az összes tagok részére,
2. biztosítani minden nap olyan szórakozási lehetőséget, amelyenről a tagegyesületek naponta gondoskodni nem tudnának,
3. összhangba hozni, elősegíteni egymás előadásainka sikerét, s az előadások idejében jöelőre megegyezni, hogy a KULTÚRHÁZ fennakadás nélkül tudja teljesíteni vállalt kötelezettségeit a Kisgazda Párt-tal szemben is, de saját ifjúságunkkal szemben is,
4. vasárnapi közös szórakozásról gondoskodni tánc, kirándulás, szűkebbkörű mókák, önképzőkori munkás és egyebek révén.

Mind a négy egyesületi ifjúsága kész örömmel csatlakozik a munkaközösséghez. Vass Mária tanácsolja, hogy közös kultúrelőadásunkat, amelynek keretében mindig egy-egy szakelőadó világítja meg a bennünket érdeklő kérdéseket, tartuk mindig vasárnap délelőtt 10 órakor a nagymise után. Erre az időre összejöhet ifjúságunk minden rétege. A javaslatot több hozzászólás után elfogadta a közgyűlés. Macher László fontosnak tartja, hogy a vasárnapi előadásokhoz nyugodtan hozzászólhasson az ifjúság. Tehát nem elvont előadásokat kívánunk, hanem bennünket érintő kérdések őszinte, teljes nyílt tisztázását. P. Kiss Szaléz örömmel vette az indítványt és kérte az ifjúságot, hogy ironnal, papírral kezében jelenjen meg vasárnaponkint az előadásokon, hogy az előadás befejeztével kezdetét vehesse a hozzászólások megvitatása. Molnár László szeretné, ha már most megegyeznénk a közeljövőben tartandó előadásaink időpontjában. Ez több hozzászólás után így alakul:

1945. május 20. és 21.én a Cserkészek rendeznek előadást sebesült katonáink javára.

1945. május 27-én a Leánykör tart nagyszabású előadást Anyák és Leányok Napjával kapcsolatban. Az előadás sikeréhez nagyban hozzájárul a Mária Társulat is egy színdarab előadásával.

1945. június 10-én a KALOT rendezi meg az Apák és Fiúk Napját bensőséges ünnep keretében. A KATOLT gondoskodik arról, hogy amíg a nagyteremben tart a tánciskola, tehát május végéig, addig ő rendez szűkebb körű ifjúsági táncot emeleti termében.

Május végétől a KEDIM keretében nyílik meg egy új tánciskola, hogy ifjúságunk megtanuljon táncolni és alkalmas legyen a már táncos ifjúságnak is szórakozni.

Novotny Zita indítványozta, hogy a plébániai KEDIM válassza meg a maga tisztikarát a holnapi első közös gyűlésen. Mindenki helyesléssel fogadja az indítványt. Ezzel a gyűlésünk véget is ért.

Kmf.

Kiss Szaléz ofm
díszelnök

Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Makkos Edith jegyző, Hitelesítjük: Molnár - Kovács

Jegyzőkönyv /1945. 05. 06/

Készült Gyöngyösön, 1945. évi május hó 6-án, a Katholikus Kultúrház nagytermében, de. 10 órakor, a Keresztény Demokratikus Ifjúsági Munkaközössége (KEDIM) gyűlésén.

P. Kiss Szaléz lelkes szavakkal köszönti az ifjúságot. Különös örömeinek ad kifejezést, hogy ilyen nagy számban, közel 150-en jelentek meg. Fájjalja, hogy első gyűlést rövidre kell fogni, de

magasabb érdek, a Kisgazda Párt népgyűlése miatt ezt ma meg kell cselekednünk. Kijelenti, hogy mai gyűlésünknek legfőbb tárgya a KEDIM tisztikarának a megválasztása. A nyilvánosan megejtett szavazás hosszas tárgyalás után a következőket tüntette ki bizalmával:

Díszelnök és lelkivezető: P. Kiss Szaléz,
Elnök és társelnök: Macher László, Novotny Zita,
Jegyző: Makkos Edith és Szalmási Anna,
Titkár: Antal Klára és Kiss András
Pénztáros: Makovinyi Mária és Kiss László
Ellenőrök: Kelemen Irma és Szabó Ottó
Rendezők: Komann Ödön, Hámori László
Molnár Béla, Vagányi László
Guba Katalin, Mihályfalvy Ágnes
Kovács Klári, Zombory Anna

A KEDIM ellenőrző és vezérlő bizottságát alkotják a tagegyesületek elnökei és két-két kiküldött tag. A bizottság fontos ügyben bármikor összehívható. Egyébként negyedévenként tart a jegyzőkönyv, pénztárnapló ellenőrzése, a történetek és a hallottak alapján közös megbeszélést. A bizottság elé tartozik a KEDIM keretében előforduló összes kifogásolható események, személyek megvitatása. Ha KEDIM kizár valakit a közös megmozdulásokból, ez maga után vonja, hogy az illetőt a maga egyesülete is törli a tagok sorából.

Végül meghívja az ifjúságot a Páter a délutáni tánccal egybekötött szórakozásra. Legyen jelen mindenki, aki szeret, vagy szeretne táncolni.

Kiss András legvégül kéri, hogy gyűléseinket kezdjük és fejezzük be imával és használja a KEDIM a KALOT köszöntést: ADJON ISTEN-t. Kész örömmel járult ehhez mindenki, s ima után erőteljes Adjon Isten-nel ért véget első közös gyűlésünk.

Kmft.

P. Kiss Szaléz ofm díszelnök, Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Makkos Edith jegyző, Hitelesítők aláírása.

Meghívó

a Keresztény Demokratikus Ifjúsági Munkaközösség
1945. május 13-án vasárnap, d.e. 10 h-kor tartandó ismeretterjesztő kulturdélelőttjére.

Műsor

Az ismeretterjesztő kultúrelőadás főelőadója:

P. Lukács Pelbárt, aki

A KERSZTÉNYSÉG LÉNYEGÉRŐL ÉS

az ezzel a kérdéssel kapcsolatot komoly problémákról és a kereszténységet ért mesterkéltségek, divatos vádokról tart előadást.

A kulturdélelőtt keretén belül örömmel fogadunk komoly és értékes hozzászólásokat, továbbá készséggel helyt adunk minden időszerű probléma megvitatásának.

Adjon Isten!

P. Kiss Szaléz, ofm díszelnök
Antal Klára ifj. titkár, Macher László ifj. elnök

Készült Gyöngyösön, 1945. évi május 13.-án d.e. 10 órakor, a Katolikus Kultúrház nagytermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ közgyűlésén.

Jelen vannak a Kalot, a Cserkészek, a Leánykör és a Mária Leányok tisztikara és tagja, kb. kétszázan.

Macher László ifjúsági elnök üdvözli néhány szóval a megjelenteket és azt az örömdetes bejelentést teszi, hogy a KEDIM könyvtára is már megalakult. P. Kiss Szaléz díszelnök nagylelkűsége eddig 100 kötet könyvet juttatott a KEDIM-nek, s bízunk abban, hogy tagjaink adománya révén is néhány kötethez hozzájutunk majd.

Így tehát felmerült a szükségessége annak, hogy már az előző gyűlésünkön megválasztott tisztikart kibővítsük négy könyvtárossal, akik a most megejtett választás útján: 1. Révfalvy Klára, 2. Papp Katalin, 3. Pócs Ferenc és 4. Bogdány Tibor lettek.

Utána az ifjúsági elnök felkéri a mai gyűlés előadóját, P. Lukács Pelbártot, hogy az előadást megkezdje. A Pater nagy figyelemmel kísért értékes előadásának a lényege a következő volt:

„A kereszténység nemcsak tudományos hit- és erkölcsrendszer, hanem világnézet is, az Evangélium örök elveinek szellemében. Ezért hitrendszere a Szentháromság titkán épül föl, erkölcs-rendszerével együtt és így az önszeretet, felebaráti szeretet és istenszeretet kellő megvilágításba kerül.

A kereszténység:

1. a teljesség világnézete. Sohasem a részletek megoldásán fáradozik, hanem a részleteket a nagy egészbe illeszti bele. Ezért nemzetek fölött áll az Egyház.

2. Mint az igazság teljes egészének egyedüli birtokosa, /mert az Egyház a csalatkozhatatlan kősziklán, Péteren épült./ az igazságot mindig középúton keresi és ott meg is találja. A keresztény szabadsága nem alárendelt, hanem mellérendelt minkét félnél.

3. Ez a Krisztusország ma is megtalálja a maga helyét, mint eddig is: vezeti az embereket az örök üdvösségre és ezt a szerepét jobban be tudja tölteni ma, mint valaha.”

P. Lukács Pelbárt előadásának befejezése után felszólította az ifjúságot, hogy az előadás kapcsán kiben-kiben felmerült kérdéseket nyilvánosan, vita útján tisztázzuk. Minthogy azonban ifjúságunk eddig még nem volt ránevelve arra, hogy ilyen komoly tárgynál is véleményt, egyéni felfogást, értelmezését nyilvánítsa, az élénk vita nem alakult ki. Néhány kisebb hozzászólásra P. Lukács Pelbárt beszédéhez hasonló értékes válaszokat adott.

Macher László meleg szavakkal mondott köszönetet kedves előadónknak, s átadta a szót Novotny Zita társelnöknek, aki a következőket mondotta: „Köszönet a bizalomért, mellyel megválasztottak a KEDIM leánycsoportjának elnökéül. Mi nem állunk szemben velük harcos politikával, mert mi s is harcos tagjai akarunk lenni, sőt vagyunk is a demokraciónak. Csak a mi utunkat Krisztus mutatja. A Gondviselés örökös felettünk, ezért tudunk működni és fogunk is tovább dolgozni, becsületos összetartozással és a keresztényi erkölcs tiszta eszményével. Már béke van és ebben a békében, mikor ébredünk a sok szenvedésből, a sok borzalomból, munkánkat nem ott folytathatjuk, ahol abbahagytuk. A mi munkánk építés és az alap, melyre építeni kezdünk: a magyar fiatalság. Rátok számítunk, együtt dolgozunk, munkás és tanult dolgozó és diák, mert csak így tudjuk mindnyájunk legszebb álmát, a magyar boldogságot megvalósítani.”

Végül Macher László bejelenti, hogy a jövő vasárnap tartandó gyűlésünkön Hortert Rezső gimn. tanár úr tart előadást: „Kereszténység és az ifjúság” címmel.

A KEDIM köszöntésével: „Adjon Isten”-nel gyűlésünk véget ért.

Kmft.

P. Kiss Szaléz ofm, díszelnök

Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Makkos Edith jegyző, Hitelesítjük: Pölhe Tibor, Kiss András

Meghívó

a Keresztény Demokratikus Ifjúsági Munkaközössége 1945 május hó 20-án Vasárnap, d.e. 10 h-kor tartandó ismeretterjesztő kultúrdélelőttjére.

Műsor

Az ismeretterjesztő kultúrdélelőtt főelőadója:

Hontert Rezső

okl. középiskolai tanár, aki

A KERSZTÉNYSÉG ÉS AZ IFJÚSÁG

örökké időszerű és lényegében nagyszerű kapcsolatáról a fiatal lelkek krisztusi tartalmáról. Az előadás tárgyalja a mai világnézeti harcok középpontjában álló ifjúság komoly és nehéz problémáját, kérdéseinek megoldását krisztusi szellemben Isten, a Haza és a Család javára.

A kultúrdélelőtt keretén belül örömmel fogadunk komoly és értékes hozzászólásokat, tovább készséggel helyt adunk minden időszerű probléma megvitatásának.

Adjon Isten!

P. Kiss Szaléz, ofm díszelnök

Kiss András titkár, Antal Klára titkárnő, Macher László ifj. elnök Novotny Zita társelnök

Jegyzőkönyv /1945.05.20./

Készült Gyöngyösön, 1945. május 20.-án délelőtt 10 órakor a Katholikus Kultúrház nagytermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ közgyűlésén.

Jelen vannak a KEDIM tageszerveleteinek tagjai és tisztikara, kb. 300 személlyel.

Macher László ifjúsági elnök üdvözlő szavai után kijelöli a jegyzőkönyvek hitelesítőit, utána jegyző felolvassa az előző gyűlés jegyzőkönyvét, melyet a közgyűlés helyesnek talált.

A jegyzőkönyv felolvasása után – az ifjúsági elnök felkérésére – Hontert Rezső gimn. tanár úr, gyűlésünk mai előadója megkezdte előadását.

Az előadó Krisztus és a kereszténység fogalmai közül Krisztusnak, az Isten-embernek, a tökéletes embernek és a tökéletes férfiideálnak az alakját akarja az ifjúság elé eszménykép gyanánt állítani. Célunk nem lehet más e földön, mint Krisztus akarátának a teljesítése. Az ifjúság ma válaszüton áll, a világnézeti harcok keresztútján. Vele-e vagy ellene? Krisztus hívja az ifjúságot. Nehéz úton akarja vezetni, de olyan úton, amely az örök élet felé vezet. Használja föl tehát az ifjúság minden képességét a krisztusi útmutatás alapján Isten, a Haza és a Család javára. Krisztus példáján elindulva az ifjúság igénytelenséggel és munkával kell, hogy szolgálja feladatát. Saját világának a megteremtése, jövőjének a kialakulása és élete folytonosságának biztosítása az ifjúságon áll vagy bukik. A jelent: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat” alapján kell kialakítani, mert ezt követve örök béke lesz. A jövő a jelentős függ. Földi életünk és az örök élet elválaszthatatlan összefüggésben állnak. A harmadik kérdés döntő tényezője a tiszta ifjúság és a házasság örök és elválaszthatatlan volta.

Az ifjúságnak ezen az úton járni kétségtelenül nehéz. Krisztust is megkísértette a Sátán, de Krisztus ellenállott. Legyőzte az anyagot, a dicsőséget és ahtalmat, s alázattal és szelídséggel szolgálta feladatát. Ezt kell tennie az ifjúságnak is. Végül Krisztus mindenekfelett szeretetét adta az emberiségnek, oltáriszentségi életével orvosságot nyújtott minden megnyugvást kereső léleknek. A mai ifjúság baj- és gondterhelt, keresse tehát Krisztust, mert Krisztus mindenkié, szociális különbség nélkül.

A termet zsúfolásig megtöltő ifjúság feszült figyelemmel kísérte az előadó minden szavát,

amit az utána következett érdekes hozzászólások is tanúsítanak. Így pl.

1. Miért nem tartja fontosnak a mai korszellem Krisztus és az ifjúság kapcsolatát?
2. Szabad-e arra gondolni a családalapításnál, hogy 5-6 gyerek legyen, amikor nehéz a megélhetés?
3. Ha a pénz Krisztussal ellentétes, akkor lehetne-e azt csinálni, hogy kiküszöbölnénk a gazdasági életből?
4. Példákból tudjuk, hogy a munkások és mások között van bizonyos engesztelhetetlen ellentét, még akkor is, amikor a munkás keres többet, miért van ez?
5. Mit csináljon az a leány, akiért nem jön el a mesebeli királyfi?

A feltett kérdésekre előadónk adta meg a választ, majd Macher Lászlónak volt néhány hozzáfűzni valója: „Igenis küzdenünk kell a földi jövőért is. Az alkalmak és lehetőségek ésszerű meglátása sokszor tehetségeknek a megfordítója vagy elindítója volt, tehát nemcsak a lelki jövő biztosítása kell, hogy célunk legyen. Azonkívül néhány szót még Krisztus és az ifjúság kapcsolatáról, - folytatta Macher László-. Vannak bizonyos eszmeáramlatok, amelyek – bár Krisztus tanait nem vallják, - kisajátítják Őt maguknak propaganda célokra, hogy így tévesszék meg a Krisztust követőket is. Az ifjúság csodálkozva kérdezi tehát: „Hogyan, hát Krisztus átfesthető zöldre, sárgára, vagy vörösre is, ahogyan éppen időszerű?” - Vigyázzunk, hogy megmaradjunk a középúton, az igazság útján, minden propagandától mentesen.

Utána P. Kiss Szaléz díszelnök kért szót, hogy a házasság kérdéséhez hozzászólhasson: A családnak van egy fölséges alapelve- mondotta a Páter- azt nemcsak eltartani kell, az eltartja önmagát. Ne avatkozzam bele a természet, a természetes rendjébe, akkor a család megadja az életerőket és energiákat. Csak az a fontos, hogy egészségesen, terheltség nélkül menjen a házasságba és azt tegye, amit Isten kíván tőle. Vegye tudomásul minden férfi és nő: ők ketten nem elégségesek ahhoz, hogy gyermek legyen, ahhoz több kell, ahhoz Isten kell, Aki azt mondja: „Akarom, hogy ember szülessék!”

Hozzászólott a Páter a pénzről folytatott vitához is: „A szocializmusnak az az elve, hogy ke kell kapcsolni a pénzt. Idáig ment az ember kiábrándulása. De nem lehet igaza annak sem, aki azt mondja, hogy a tulajdon az államé lesz. Az állam is egy-két embernek a kezében van összetartva. A helyzetnek egyetlen megoldása az, hogy az anyagiakat, a pénzt kell megreformálni és akkor a munkának örök ideálja lesz Krisztus, mert Ő az egyetlen, aki tisztulást hoz erkölcsi és családi vonatkozásban.”

Díszelnökünk hozzászólása után még egy kérdés következett: 7. Milyen okok miatt vezették be a polgári házasságot. A feleletet P. Kiss Szaléz adta meg, majd válaszolt a közben felszólalt egyik MADISZ-tagnak is, aki kijelentette, hogy várják a KEDIM csatlakozását hozzájuk. Válasza az volt a MADISZ részére, hogyha az olyan lenne, amilyennek lennie kell, akkor az ifjúságot aligha lehetne onnan visszatartani. De aki elhiszi azt, hogy Isten van, Krisztust bebizonyíthatólag az élet alapjának vallja, annak nem kétséges, hogy akik Krisztust akarják, azok nem a DISZ-ben fogják megtalálni, hanem minálunk.

Még felhívja a Páter a következőkre az ifjúság figyelmét: Ma délután a Cserkészek rendeznek előadást a katonák javára. A jövő vasárnap Anyák Napja. A fiatalság meg ne feledkezzék arról, hogy édesanyjának adjon valami keveset és finomat. A leánycsoport Anyák Napját rendez, legyen itt valamennyi KEDIM-tag. A tánciskolában részt vehetnek a középiskolás tanulók is, kérjük a jelentkezők összeírását. Szombaton délutánonként a fiúk részére önképzőkört tartunk, kérjük agrár-testvéreinket is minél nagyobb számban jöjjenek és hozzák az ő egészséges, természetes eszüket. Végül Macher László bejelenti, hogy a könyvtár újabb 20 kötettel gyarapodott. A leányok könyvtárnapja szerda, a fiúké a szombat lesz. Utána néhány szóval köszönetet mond kedves előadónknak és a gyűlést bezárja.

P. Kiss Szaléz ofm, díszelnök

Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Szatmári Anna jegyző, Hitelesítjük: Guba Katalin, Bogdány Tibor

Készült Gyöngyösön, 1945. évi május hó 26.-án d.e. 10 órakor, a Katolikus Kultúrház nagytermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ közgyűléséről. Jelen vannak a tagok és a tisztikar részéről mintegy háromszázhuszan. Novotny Zita társelnök üdvözlő szavaival megnyitja a gyűlést, majd a jegyző felolvassa a legutóbbi jegyzőkönyvet, melynek hitelesítésére elnök felkéri Guba Katalin és Bogdány Tibor tagokat. A hitelesítők kijelölése után Benei Sándorné – gyűlésünk előadója – a szeretet lényegéről tart felolvasást:

„Az emberi lélek legszelesebb skálájú érzése a szeretet. Ízesítő só, melegítő nap, világosító fény. A szeretet napjának első sugara önmagunkra esik. Az önszeretet azonban félig még ösztönérzés, mely könnyen az önzés és a hiúság mezsgyéjére térhet. A helyes önszeretet határa ott van, ahol a másét nem bántom, s a magam érdekeit nem helyezem szembe mások érdekeivel. Ez a helyes önszeretet már tulajdonképpen passzív felebaráti szeretet is. Nem ad, csak nem vesz el. A fiataltság azonban nem tűr semmi passzivitást, mert nem elégti ki a benne feszülő energiákat. Neki aktív felebaráti szeretet kell, mely segít, gyógyít, enyhít. Az Úr parancsot is adott a felebaráti szeretetre. Soha nagyobb szükség nem volt rá, hogy ezt a parancsot teljesítsük, mint ma. Az egyes társadalmi rétegek súlyos bajai a felebaráti szeretet hiánya miatt adódtak. A szocializmus igyekszik ezeket orvosolni. Tehát a szocializmus kiegyenlítődést jelent az emberszeretet jegyében. Midőn embertársainkat, magyar testvéreinket szeretjük, akkor szeretjük tulajdonképpen a nemzetünket is. Az új Magyarország demokratikus alapon épül, a demokrácia gyökerei pedig szintén a szeretet talajába nyúlnak.- Szeretjük otthonunkat is, mert a világ nagy, a szív kicsiny. Innen van, hogy a szívet nem a nagy világ boldogítja, hanem egy kis szeglet, ahol szeretetre talál. Az otthon varázsa ül minden megszokott bútordarabon. A legönzettelenebb szeretet forrása azonban az édesanya szívéből fakad. Mérhetetlen türelem, gond és aggodás között telnek napjai gyermeke életének első pillanatától fogva. Ezért a szeretetért földi jutalom nem képes fizetni, csak az isteni gazdagság. - A Teremtő bölcsessége az ember mellé segítőtársat, élettársat rendelt, hogy szent tervét az ő szándékai szerint vigye keresztül. Az élettársakat a legerősebb kötelékkel – a szerelem erejével – kötötte össze, s részesévé tette a teremtés misztériumának, midőn új embernek adnak életet. A házasságra azonban készülni kell, erkölcsi tőkét kell gyűjteni, mert a boldogságért fizetni kell. - Ha az emberi szív szeretetének széles skálájú dallama felhangzik lelkünkben, akkor megtanultuk a szeretet napjának ez a ragyogása az Isten arca fényességének kisugárzása bennünk. Szeretni Őt az élet végső célja és értelme. Csak az él boldogul és lelkesen, aki forrón és igazán szeret.”

Az előadást követőleg igen élénk vita fejlődött ki, s az ifjúság részéről a következő hozzászólások hangzottak el:

1. Ha szeretet van, miért van háború?
2. Mindenkit egyformán kell szeretni?
3. Miért van az, hogy mindenki most a felebaráti szeretetet hirdeti és most találkozunk vele a legritkábban?
4. Miért lesz tisztább az eljövendő világ, amikor az ifjúságtól el akarják ragadni Krisztust és az ifjúságot Krisztustól?
5. Mi az oka annak, hogy az apa és a fiú között a szeretet ellenére is komoly ellentétek támadnak?
6. Tudásunk és látókörünk kibővítése részben önszeretet. Az-e akkor is, ha azt valaki azért teszi, mert valamikor tudását a köz céljaira akarja bocsájtani?
7. Mik a szerelem indítóokai?
8. Mikor keresse az ifjúság az élettársát?
9. Van-e leküzdhetetlen ellenszenv?
10. Fiú és lány között lehet-e barátság?

Az ifjúság részéről feltett egyes kérdésekre előadónk adta meg a felvilágosító válaszokat, végül P. Kiss Szaléz díszelnökünk foglalta össze rövid beszédben a gyűlés folyamán felmerült problémákra vonatkozó válaszát, a következők szerint:

„Isten a szeretet. Dante úgy próbálja körvonalazni Istent a Divina Comedia-ban, hogy hatalmas, fölséges urnához hasonlítja, melyben buzog a benne levő tartalom. Ez a benne levő tartalom kiömlik az urnából a forrás közben és valahányszor kiömlik, az új világban és a nagy Mindenségben egy új fölséges csoda jelenik meg. Ez nem más, mint az önmagába szerelmes Istennek bemutatkozása a Világmindenségben. Mindent az Isten teremtetett és minden teremtmény az Isten szerelmének a gyümölcse. A szeretet nagy adottsága lényegében az Isten adottsága, Aki maga a Szeretet, de minden teremtetett lényben is benne van a szeretet. Annak kell valami személyes találkozás azzal, aki önmaga a Szeretet: az Istennel. Szeretet nincs Isten nélkül. Azért csonka minden humanizmus, minden altruizmus, amely tisztán emberi szeretetre akar felépíteni valamit. A szeretethez maga Isten kell. Nagyon hálás vagyok Előadónak azért, hogy mélyen és határozottan mutatott rá arra, hogy a szeretet természetes érzelem. A szeretethez, hogy az magasabbrándú legyen, kell a kegyelem. Mi indítja meg az embert a szeretetnél? Mindig a jó. Én nem akarhatok semmit, ha az bizonyos szempontból nekem nem jó. Még a bűnben is benne van a jó, amelyik elindítja akaratainkat. Itt jön a szeretet legnagyobb értelmessége és józansága, hogy magasabb rendű legyen a a jó, amely megindít engem. A szerelemre vonatkozólag is ugyanez áll. A szerelemhez két egymásnak való élet egybeillesztésének, egybekapcsolásának nagy csodája. A legnagyobb baj, hogy a szerelem sokak szemében csak kívánság, a kéznek, a testnek a játéka. A szerelem játékoságát kell mélyen és komolyan kialakítani, s a szerelemnél akkor nem játékról van már szó, hanem értékelésről, ahol a józan becsülés jut szóhoz, ahol a fiatal emberi szív nem csupán játékszer kíván lenni egymás szemében. Itt jön a barátság értéke. A szerelem kizárja akkor, amikor valakinek Herczeg Ferenc-i ideálja van, amikor a barátság csak viszony, szemtelen, frivol kapcsolat, amely csupán az állatnak az ösztönössége. Ez nem barátság! A barátság két szívnek az érzéktől mentes szellemi kapcsolata, amelyben ember az emberrel találkozik. Barátságos, kedves lehetek mindenkivel szemben, de a szívem csak egyszer szólalhat meg, amikor azzal találkozik, aki az övé és akinek őse élete másik felét teszi. A szerelemet csak egyszer lehet elrontani az életben. Utolsó ember az, aki megengedi, hogy az élete másik felét kitevő férfin vagy nőn kívül számára más is lehet. Az az Isten legfölségebb gondolata, hogy az egymásnak rendelt emberek a házasságban meg tudják hasítani az eget és lehozzák az Istent, hogy új életet adjanak. De ha kizárják az örök Istent, az a komédia káromkodás a házassággal. Nem lehet játszani a szerelemmel, egy társadalmi rendnek nem lehet az alapja az, ahol az Istennek háttérbe kell vonulnia. A házasságban azért megengedett minden, mert ott van a harmadik, aki jönni fog. Ott lebeg felettük az életet fakasztó Isten, a Szeretet. Itt van a mélység és a tartalom! S aki ezt átérzi, az lát nőt és férfit oltáron és piederasztálon, s ha valaki lelép onnét, a szeretetből szeretkezés lesz csupán és kivész belőle az Isten. A természet és a kegyelem örökké szemben állnak egymással. A házasságban is van valami, ami szeretné szétörni a kötelékeket. Jön egy pillanat, amikor – ha nincs ott a kegyelem és nincs ott az Isten, - a szerelemből gyűlölet lesz. Olyankor csak Isten képes a kihülő emberi szívet új erővel és új áramlattal megtölteni. Szeretni csak egyszer lehet igazán és aki ezt elrontotta, az mindent elrontott az életben a maga számára.”

Felszólalt azután az Országos Független Kisgazda Földmunkás és Polgári Párt Budapestről kiküldött szervezője is, aki megköszönte a Páternek azt a komoly munkát, amit vezetésével itt, a KEDIM-ben végez a magyar fiatalság, s amit más városban eddig nem tapasztalt. Kéri a Patert, vezesse tovább ifjúságát a megkezdett úton, az Istenbe vetett remény és a szeretet útján, s reméli, hogy akkor felépíthetjük a romokban heverő Magyarországot.

Novotny Zita társelnök köszönő szavai után a gyűlés véget ért.

Kmft.

Adjon Isten!

P. Kiss Szaléz ofm, díszelnök, Makkos Edith jegyző, Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Hitelesítjük: Kiss László, Pócs Ferenc.

Készült Gyöngyösön, 1945. évi június hó 3.-án, d.e. 10 órakor, a Katolikus Kultúrház nagytermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ közgyűléséről. Jelen vannak a tagok és a tisztikar részéről mintegy háromszázan. Macher László megnyitó szavai után Szalai Lajos sz. elektromérnök gazdasági tárgyú előadását megkezdi:

„Az újonnan meginduló gazdasági élet tisztaságának és erkölcsi kifogástalanságának legfőbb követelménye az, hogy fogalom eszközét, a pénzt tisztítsuk meg a múltban ráragadt szennytől, tisztán a kereskedelmi hivatásának hagyjuk élni. Bár ez legfőbb követelmény, mégsem látszik olyannak a megindulás, hogy ez a céljai közé tartozna. A múlt gazdaság élet hibáin okulva és jó tulajdonságait megtartva, mint tapasztalattal rendelkezők indítsuk meg az élet új irányú útján ahelyett, semhogy a múltat semmibe sem véve, őszinte mitsem tudással tévelyegjünk el az élet zezugos utain. Sokkal nagyvonalúbbak és egyéni érdektől mentesnek kell lennie ennek az új életnek, mert ha tovább is így folytatjuk, soha sem fogunk normálisan fejlett életszínvonalat és jóléti fokot elérni. A politikai döntéstől függően Kelet vagy Nyugat felé kell orientálódni a magyar gazdasági életnek. Egyenlőre úgy kell készülni, és erőinket összegyűjteni, hogy bármelyik irányzat esetén a lehetőséget a legjobban ki tudjuk aknázni. Meg kell fogni a külföldről felénk nyúló segítő kezét /érdekeltség vállalás/, mert ilyen összeomlás felépítéséhez erőink ha nem is kevesek, de az idő, amíg ezt végrehajtanók, hosszú lenne. A hazai lehetőségek teljes kiaknázása kell ahhoz, hogy ebből a mélypontból újra kiemelkedjünk. De ehhez mindenki munkája kell, mindenkinek szilárdan kell állnia azon a helyen, ahová az új élet állította.”

Az ifjúság részéről több érdekes hozzászólás volt, amelyekre előadónk adta meg a választ, az alábbiak szerint.

1. Hogyan lehetséges összhangba hozni az ipar és a mezőgazdaság termelését, mikor Magyarország mezőgazdasági állam?

Azt a megállapítást, - volt az előadó válasza- hogy hazánk mezőgazdasági állam, kétségbe vonom, mert ipara van olyan fejlett, mint a környező államokban. A mezőgazdaság és ipar összehangolását egyébként a mezőgazdasági gépek gyártásával gondolom el, mert ha iparunk ellátja mezőgazdaságunkat a szükséges gépekkel, vagyis, ha ebből a szempontból önellátóak vagyunk, mezőgazdasági termékeinket is olcsóbban állítjuk elő.

2. Hogyan fogja Magyarország megállni helyét ebben a súlyos gazdasági életben?

Számolnunk kell azzal, hogy akár Kelettel, akár Nyugattal kell kapcsolódnunk, minél többet termeljünk ki magunkból, minél többet építsünk saját erőnkéből, gazdasági életünket a lehető legbiztosabb alapokra fektessük, s akkor nyugodtan tárgyalhatunk bármelyik külföldi állammal. Tehát előbb saját erőinket használjuk ki teljesen, de természetesen elfogadjuk a külföldi által esetleg nyújtandó segítséget is.

3. Miért nem szociális a munkáspolitikánk?

A munkaeszközök állandó fejlődés alatt állanak, s ugyanúgy igyekeztek a munkás teljesítményét is jobban kihasználni, amivel a gyárak több keresete jár. Az igények is folyton emelkedtek, s a gyárak csak fokozatosan tudtak haladni a szociális tevékenységgel. Ez mind lassú fejlődés eredménye, s a még mutatkozó hiányok mind pótolhatók, mert az igényeknek mindig utána jár azok kielégítése. A gyárakat viszont nem lehetne arra kényszeríteni, hogy tőkéjük feláldozásával fejtsenek ki szociális tevékenységet, mert akkor a termelés megakad. Csakis arról a tőkefeleslegről lehet szó, amit mint nyereséget könyvel el.

4. Magyarország mezőgazdasági állam és nem áll ipari termelésünk arányban mezőgazdaságunkkal, mint a környező országokban. A kormány ebben a tekintetben hogyan fog intézkedni?

A háború következtében nem várható jelen pillanatban, hogy iparunk csak elővegye raktárából a szükséges gépeket, egyenlőre csak előkészületekről lehet szó, de mezőgazdaság gépeink termelése máris megerősödött. Sajnos, tőke kevés áll a mezőgazdaság rendelkezésére.

5. Minőségi termelésre kell törekednünk, amihez több tőke kell, s az, hogy megfelelő piac

megfelelő időben álljon rendelkezésre. Hogyan fogjuk megszerezni a külföldi piacokat, amikor éppen csak vagyunk?

A mintagazdaságok, amelyeket egyrészt az állam és egyrészt a magánosok tartottak fenn, jónak bizonyultak. Az ilyen gazdaságnak lehetősége van arra, hogy minél modernebb eszközöket alkalmazva, minél többet és jobbat termeljen, hogy a külföldi piacokon is megállja a helyét. A kisbirtokok feladata azután, hogy a mintagazdaságok kísérleti eredményeit megfigyelve, azokat saját termelésükben is hasznosítsák. Tehát igenis törekednünk kell a minőségi termelésre. A kérdés másik részére válaszolva Előadó közli, hogy a kormányzat intézkedései folytán vasúti kocsikat és teherautókat bocsájtottak a kereskedelem rendelkezésére, hogy a mezőgazdasági vérkeringés helyreálljon. Az állam vállalja a kockázatot arra az esetre, ha az árú útközben elveszne. Ennél többet jelen körülmények között a kormány nem tehet.

6. Magyarországon lehet-e a gépekkel való termelésre áttérni?

Az ország területe, amit be tudunk vetni mezőgazdasági termelésünkben, még nem érte el a 100 %-ot, még rengeteg megjavítható föld állna rendelkezésünkre, csak tőke kell hozzá. Foglalkoztatni tudunk gépek mellett is megfelelő munkásmennyiséget, ha a termelést kiterjesztjük nagyobb területre. Ezt bizonyítja a gyáripár. Az első varrógépeket p. össze akarták törni, mondván, hogy elveszi a munkás kenyerét. Ma általánosan használják és mégis megélnék a szabók, csak sokkal jobban és gyorsabban dolgoznak.

7. Hogyan fogják letörni a mai magas árakat?

Amennyiben megoldják devalváció nélkül, úgy az nagyon komoly újítás lesz, mert ez eddig nem sikerült. Talán megoldják úgy, hogy az árakat nyomják le, csupán a keresetet hozzák az árakkal összhangba, s akkor csak annyi történik, hogy több pénz lesz forgalomban, de az egyensúly önmagától helyreáll a gazdasági életben.

Majd P. Szaléz intézett kérdéseket az Előadóhoz:

8. Lehet-e gazdasági függetlenségről beszélni egy kis államnak hatalmas, szervezett gazdasági államoknak a szomszédságában? Ha van, magyar szempontból mi a kívánatosabb, a szocializálódás, vagy az idegen tőke elfogadása?

A kérdés olyan nehéz, - mondotta válaszában az Előadó, - hogy ennek a megoldása az ország gazdasági jövőjét dönti el. A múltban arra törekedtünk, hogy mindent, amit építünk a saját erőnkől építsük. A saját véleményem szerint sokkal egészségesebbnek tartok beilleszkedést egy nagyobb gépezetbe, pl. egy világkonzernbe, mert akkor válságokat nem tartok valószínűnek. Ha ez létrejön, nem jelenti egyúttal az állami monopolisztikus jövedelmek megvételét, hanem csak bérbevételét, ami viszont a tőkebefektetés kamata lenne. Ez rendkívül előnyös lenne azzal a feltétellel, ha megoldanák, hogy nálunk munkanélküliség, munkásfölösleg ne legyen, mindenkinek a mindennapi kenyeret a kezébe tudják adni.

9. Meghagyjuk-e függetlenül a nagyipart, vagy pedig az állam ezeket a gazdasági faktorokat szocializálja és magának sajátítja ki?

Ez a kérdés is elvi kérdés, mert azt tekintjük, hogy individualizmus, vagy kollektívizmus legyen. Bibizonyosodott, hogy akkor a legkollektívebb a termelés, ha a munkás kedvvel dolgozik, vagyis ha látja munkája eredményét, magát a produktumot. Ezt nyilván a szabad nagyiparban találjuk meg. - A kollektív rendszerben az ember csak egy szám, ott a munkás a produktumot nem látja. Így pedig munkakedve alább fog hagyni. A jövő berendezése szempontjából inkább megfelelőnek tartom külföldi érdekeltségek igénybe vételét, de úgy, hogy az ország keresse meg rajta mindazt, amit megkeresne egy nemzeti gazdaságon, s amit ezen felül a külföldi érdekeltség keres, az a nemzetet ne érdekelje.

Utána P. Szaléz röviden foglalkozott azzal a véleménnyel, mintha a kereszténység nem volna hivatott és fölkészült a gazdasági hatalom átvételére. Ennek megdöntésére példaként hozta fel a kisszámú holland katolikusságot, akik kényszerült helyzetükből adódóan megteremtették a gyarmati kereskedelmet és így a politikai életet is irányítani tudják. Végül a Pater köszönő szavai és néhány közlemény /Apák Napja ünnepével, „Fiatal Magyarok” c. lap megjelenésével kapcsolatban/

kihirdetése után gyűlésünk véget ért.

Kmft.

Adjon Isten!

P. Kiss Szaléz ofm, díszelnök, Makkos Edith jegyző, Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Hitelesítjük: Baráth Ilona, Szabó Gyula.

Jegyzőkönyv /1945.05.17/

Készült Gyöngyösön, 1945. évi június hó 17.-én d.e. 10 órakor, a Katolikus Kultúrház nagytermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ közgyűléséről. Macher László ifjúsági elnök megnyitja a gyűlést, majd a jegyzőkönyv felolvasása után felkéri Bán Imre gimn. tanár urat, hogy előadását megkezdje.

Az előadás tárgya a magyar férfiideál volt, amit Előadónk irodalmunkból merített példák nyomán rajzolt meg, s eredményként élénk állította azt az ideált, amelyet a magyar ifjúságunknak önmagában kell kialakítania. Beszédének lényege a következő volt:

„Minden kornak meg van a maga férfiideálja, s ez szinte nemzetközinek látszik. Így van a régi görög, antik ideál, az „egészséges testben egészséges lélek” elvének alapján. A középkor férfiideáljai a lovagok voltak, mint volt Bouillon Gottfried. A renaissance férfiideálja a sokoldalú ember, mint voltak Lionardo, Raffael, Michael Angaló stb. A barokk-kor férfiideálját a hősi lendület, a fékezett szenvedélyek jellemezték, míg a felvilágsodás korának férfiideálja tettekre törő, művelt serény és hasznos állampolgár volt. Azonban a nemzetközi vonások ellenére is van jellegzetesen magyar-francia-finn- stb. férfiideál. Keressünk ki néhány magyar jellemvonást, s bizonyára bennük találjuk meg a magyar férfiideált. Példáinkat vegyük az irodalomból, amely a nemzeti lélek legszebb tükre. Válasszuk először a katonás lelket és magatartást. A magyarságot katonává tette a sorsa, az örökös reákényszerített harc. Jó katona, de a harc nem életeleme. A magyar férfiideál második jellemvonása az emberi méltóság tisztelete. A magyar nem gyűlölködő fajta, ellenfélnek is emberséges. A magyar jellem további vonása az egyéniség tisztelete, a függetlenség érzése és a szabadságszeretet. Nézzük meg Toldit: nyers, de hűséges, szótartó, egyenes és minden színlelésre képtelen. A magyar ember szemérmes, érzéseit nem szolgáltatja ki. - A magyar a józan mértéktartás népe. Ez volt a magyar politikai géniusz nagy erőssége évezredek keresztül egészen Teleky Pálig, s ez nyilvánul meg a magyar paraszt józanságában is. Az igazi magyarban feltűnik a nemzeti érzés ereje. Nem sovíniszta, - de nemzeti érzésekhez szívósan ragaszkodik. Utoljára nézzük a magyar jellemben az istenhit vonását. A magyar nem elsődlegesen vallásos kedély, mégis nagy szellemeink mindenike az abszolút istenhit vallója volt.

Néhány rövid vonással megrajzoltam a magyar férfiideált, vonásait a népjellemből merítve, de ebből hiányoznak még a magyar hibák. Széchenyi a hiúság, önáltatás, szalmatúz, restség, gyűlölködés fogalmi körei szerint csoportosítja őket, de ezek fejtegetése most nem feladatunk. Befejezésül vegyük Szekefi Gyula mondását: „A demokrácia jelentse a legjobban uralmát.” Szeretnők, ha a magyar demokráciában a legjobb magyar erők virágoznának ki.”

Az előadás befejezése után szokatlanul élénk vita következett, mely bár némileg el is tért kissé a tárgytól, de sok olyan kérdést igyekezett tisztázni, amely ma igen foglalkoztatja az ifjúságot is. Az első felszólaló díszelnökünk, P. Kiss Szaléz volt, aki a következő kérdést vetette fel:

1. A férfiideál, mint ilyen, van-e annyira időnek, népitételnek, vagy a divat veszélyének kitéve, hogy ha a ma feleli azt a Holnap eldobja?

Előadónk határozott válasza volt, hogy nem. Hangsúlyozta, hogy ő a magyar irodalom nagyjaitól, nagy gondolkodóktól vette a példákat, s a magyar férfiideált Kukorica Jancsiból, Toldi Miklósból, Bánk Bánból gyúrta össze. Ez az ideál, vagyis a szókimondó, kemény, a szíve gyökeréig egészséges magyar minden idők magyarjának ideálja lehet és lesz.

Az ifjúság részéről is több hozzászólás volt:

2. Lehet-e napjainkban költői ideálról beszélni, amikor a világ nagyon anyagi?

Amit elképzelünk a magyarról, azt legnagyobb íróink munkáiból vett példákban találom meg,

ha a lényeket keresem. És a szellemi értékek mindig fölötte állnak az anyagiaknak.

3. A harcot szereti a magyar ember, kell is szeretnie, hiszen az élet is állandó harc.

A harcot szeretheti, - válaszolt az Előadó,- hogy katonáskodva szeretne harcolni, mert a magyar nem szükségképpen vérontó fajta. A harc számára mindig áldozatvállalás volt, hiszen hány idegen érdekért kellett küzdenie.

4. Ady Endre miért követendő férfiideál, amikor erkölcsi élete ismeretes?

Ady nem ideál, csak nagy tanulság. Ő maga tárja oda bűnös életét tanulságul, siratván eltékozolt kincseit.

Majd ifj. Antal József Lajos szólalt fel: „A magyar férfiideálnak egyik lényeges kelléke a szociális igazságérzet. Szerintem helyesen teszik ma a pártok vagy alakulatok, ha a férfiideál keresése közben eljutnak Dózsa Györgyig, felemelik a történelmi feledésből, mert hajlandó volt odáig menni, hogy a megnyúzott parasztokért közdött.”

P. Szaléz válaszolt reá: „Gondoljunk vissza pl. Dolfusra, az osztrák nép kancellárjára, akit népe ideálként tartott a maga szeméi előtt. Majd jött az új rendszer, megfogta ennek az embernek a porát, és szétszórta, gyilkosának pedig szobrot emelet. Most pedig ledöntötték ezt a szobrot. Azt kérdezzük, hogy a férfiideál a maga mivoltában állandóan változik, vagy pedig erkölcsi hatalom, ami meg nem mérhető? Ugyanígy meg kell gondolnunk, hogy Dózsa Györgyöt állítsuk-e férfiideálnak, aki szerintem lehet nemzeti paraszthős, de mint embernek, mint jellemnek a teljes képét még nem ismerjük eléggé, ezt az oknyomozó történelem lesz hivatva kideríteni. De magát a lázadást, a rombolást oda tudom-e állítani a követendő férfiideál közé? Minket csak az érdekel, van-e magyar férfiideál, amely egy magyar eszmét a magyar állam fennmaradásának szolgálatába tud állítani.

5. Az utolsó nagy magyar, gr. Teleky Pál ugyanabba a hibába esett, amibe annak idején Széchenyi is: előre látta a nemzetet fenyegető tragédiát és megijedt, eldobta életét.

P. Szaléz felelt reá: Széchényinél és Telekynél éppen annyira ködös a halálának az utolsó mikéntje, mit Dózsánál, vagy Zrínyinél az ideál mikéntje. Telekynél és Széchényinél nem az utolsó aktusukat látjuk ideálisnak, hogy öngyilkosok lettek, hanem azt a mérhetetlen titáni küzdelmet, amellyel mindig építeni, és sohasem rombolni akartak. Építették ezt az országot és nem forradalmasították. Mi 200 esztendőnkét felperzseljük országunkat és újjáépítjük és mindig hátramaradunk a többi nemzettől, mert nincs férfiideál, nincs jellem, nincs következetesség. Ha Széchenyi és Teleky öngyilkosságba menekültek, akkor ezzel utolsó felkiáltójelnek, és szétloccsanó agyvelőnek tiltakozunk az ellen, ami következik.”

A Pater szavai után Hontert Rezső gimn. tanár szólt hozzá a Dózsa Györgyről folytatott vitához: „A Dózsa György-mozgalom egy korlátozott, önző társadalmi osztály hibája miatt alakult ki. Ez a társadalmi osztály a magyar nemesség volt, amely arra törekedett, hogy a szabadságszerető magyar parasztot elnyomja. 1514-ben a magyarság hatalmas jövő előtt, az „Élet kapujában” állt. Amikor Bakócz Tamás hazajött Rómából, hogy minden magyar fogjon fegyvert a török ellen, a magyar parasztság hajlandó volt küzdeni és csak annyit kért a kiváltságos osztálytól, hogy adják meg emberi jogait és ők megmentik a hazát. És itt volt a történelmi pillanat elmulasztása, mert a magyar főnemesség nem volt hajlandó ezt megadni. És a parasztság, amikor látta, hogy nem kap megértést, Rákoson a fegyverhez nyúlt. A nemesség azt akarta, hogy az emberi jogok elismerése nélkül tegyék le a fegyvert, s amikor nem tették, az otthon maradt családtagokon álltak bosszút. Megértem a jobbagyságot, hogy ezek után fegyverével bűnöst, nem bűnöst úgy büntetett, ahogyan a nép szokott ítélni akkor, amikor számára nincs más út, csak ez. És amikor leverték a Dózsa-lázadást, kimondták, hogy örök szolgaságra vettessék a magyar paraszt. Ez történelmünk legirtózatosabb hibája, mert ettől kezdve a magyar parasztnak mindegy volt, hogy a török jön-e, vagy a földesura.”

Antal Lajos folytatta: „Itt lényegében le kell szögeznünk, hogy a lázadás a mai időkben teljesen eltűnt. Ez a történelmi pillanat lett volna 1514 s ebben az esetben a magyar forradalom építő lett volna. Akik a forradalom nélkül is tudtak rombolni, az a nemesség volt. A parasztság

próbálta megmenteni a magyar nemzetet. Ha férfiideált keresünk, akkor megtaláljuk az erkölcsi ideált is Dózsa Györgyben, mert évszázados bűnök jóvátételére jött. - De van egy jogi törvény is, amely szerint a forradalom mindig rossz, de ha győz, akkor az idő szentesíti.” „A magyar problémákat nekünk tisztázni kötelességünk, -vette át a szót P. Kiss Szaléz. - Legyünk igazságosak. A magyar nemességnek soha nem volt a magyar történelemben olyan kielégíthetetlen gögű vezére, mint Bakócz Tamás, aki paraszti sorból származott, de túlságosan gyorsan emelkedett fel. Sorstragédiánk, hogy éppen akkor kellett egy szörnyű, egy oda nem való vezér, amikor tényleg itt volt a történelmi pillanat. És a parasztság nem tudott kitermelni magából még egy vezért, hogy szembeállítsa vele, hanem a nemességből származó Dózsát választotta vezérévé. Igazságtalannak tartom tehát, hogy az egész nemesi osztályt odaállítsuk az ítélet padjára. De eltértünk a tárgytól. Az én kérdésem az volt, hogy a mai magyar ifjúságnak lehet-e Dózsa György férfiideálja. Ahhoz, hogy a magyar parasztot felemeljük, hosszú tanulás és tanítás szükséges, nem pedig forradalom. Magyarország jövője attól függ, hogy a magyar örök ideálokat minden pillanatnyi politikai változástól függetlenül hogyan látja meg az örök férfiben és hogyan valósítja meg. A magyar alap természeténél fogva nem politikus, nem a pillanatot nézi, hanem előre néz és ha közben elsodródik is, a maga elpusztulásában is szolgálja a nemzet örök élniakarását.

Utójára ismét előadónk szólalt fel és hangsúlyozta, hogy az ő célja nem az volt, hogy a tárgytól eltérő vitát eredményezzen, csupán az irodalom remekiből vett eszközökkel akarta megfesteni hallgatói előtt az ideális és ízig-vérig jellegzetesen magyar férfit, mint a mai ifjúság által követendő példát.

A Pater köszönő szavai és néhány a KEDIM pénzügyi helyzetére vonatkozó bejelentés után a gyűlés véget ért.

Kmft.

Adjon Isten!

P. Kiss Szaléz ofm, díszelnök, Macher László, elnök, Novotny Zita társelnök, Makkos Edith jegyző, Hitelesítjük: Szalai Magdolna, Perlaki Sándor

Jegyzőkönyv /1945.07.01/

Készült Gyöngyösön, 1945. évi július hó 1-jén d.e. 10 órakor, a Katolikus Kultúrház nagytermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ közgyűléséről.

P. Kiss Szaléz díszelnök üdvözlö a megjelenteket, a jegyzőkönyv felolvasását elhalasztja a gyűlés végére, s utána ismerteti a KEDIM alapszabályait, ami végre elkészült, s amelynek 1 példányát jelen jegyzőkönyvhöz mellékel.

Az alapszabály ismertetése után a Pater kéri a megjelenteket, hogy ha valami kifogásuk van a tisztikar ellen, akkor most másikat választhatnak. A tagok ezt tudomásul veszik, de bizalmukkal ismét csak a régi tisztikart tüntették ki, Kelemen Irma ellenőr kivételével, aki önként lemondott, mivel állandó lakhelye nem Gyöngyös és így nem lehet jelen a gyűléseken. Helyette Csima Margitot választották meg.

Utána a Pater ismerteti a pénzügyi helyzetet. A KEDIM javára adományoztak:

Leánykőr 1400.-P

Szabó Gyula 100.-P

Bogdány Lajos.-640.-P

Fischer József 2000.-P

Németh Lajos 2000.-P

Oszvald Géza 2000.-P

Tóth Béla 1000.-P

Nemzeti Hitel 2000.-P

M. Gazdák Hitel 2000.-P

Andrássy és V. 1000.-P

dr. Tímár József 1000.-P

Földi Gyula 1000.-P

Összesen 16.140.-P, melyért hálás köszönetet mondunk. Ugyancsak jegyzőkönyvileg mondunk meleg köszönetet Szalay Lajos sz. elektromérnök úrnak, aki a zongora kijavítását vállalta magára.

A Berczi-zenekar ügyesen és szorgalmasan működik, melyet négy eseti szereplésük eredménye mutat. Pártoló tagokként, - mondotta többek között a Pater, - bejelentem azokat, aki adományoztak a KEDIM részére. Utána a jegyzőkönyv felolvasására felkéri Macher Lászlót, s a jegyzőkönyv felolvasása után bejelenti, hogy a jövő vasárnap tartandó gyűlésünkön Porgesz Elemér doktor úr tart előadást az „Élet titka” címmel.

Többek között kéri a tagokat, hogy a jövő vasárnap a gyűlésen mindenki jelen legyen.

KEDIM köszöntésével: „Adjon Isten”-nel gyűlésünk véget ért.

Kmft.

P. Kiss Szaléz díszelnök, Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Makkos Edith jegyző, Hitelesítjük: Varga Gizella, Csima Margit

A KEDIM alapszabálya /1945.07.01/

A Gyöngyösi Keresztény Demokratikus Ifjúsági Munkaközösség Alapszabálya

1. A munkaközösség neve:

Gyöngyösi Keresztény Demokratikus Ifjúsági Munkaközösség (KEDIM), mely lényegében azonos az Actio Catholica keretében országosan előírt és működő Magyar Ifjúsági Katolikus Akcióval (MIKA).

2. A munkaközösség székhelye és működési területe:

Az Actio Catholica szellemében az egyházközség, illetve a plébánia területén működik a KEDIM. A mi egyházközségünk székhelye így Gyöngyös városa, és szorosan vett területe az Alsóvárosi Ferences Plébánia területe. Ez a működési terület kibővíülhet az egész városra, amint elvben már meg is van, de törvényszerűsítéséhez szükséges a Felsővárosi Plébánia egyházközségi tanácsának a hozzájárulása.

3. A munkaközösség pecsétje:

Kör alakú, kívül a munkaközösség nevével, belül az alapítási évszám és a kereszt.

4. A munkaközösség célja:

A plébánia, illetve a város területén működő összes ifjúsági egyesületek és szervezetek egységes irányítása legfőbb céljaink elérése végett. Ezek céljaink:

a./ Egészséges test.

b./ Tiszta erkölcs.

c./ Keresztény élet.

d./ Magyar boldogság.

Négyes célunkat a következő alapelvek szerint kívánjuk elérni:

a./ Keresztények vagyunk és akarunk lenni.

b./ Igényünk a legteljesebb demokrácia.

c./ Életet alakító ifjúsági elhivatottságunkat nyíltan megvalljuk.

d./ Egységesen, munkaközösségben dolgozunk és alkotunk.

5. A kitűzött célokat szolgálják:

a./ Állandóan nyitva levő központi ház, Ifjúsági Kaszinó, melyben az egyéni és a közösségi szórakozás és önévelés sok-sok eszköze megtalálható.

b./ Heti ismeretterjesztő előadások, melyeken lehetőleg összes tagjaikkal vesznek részt a tageszűleteink. Így ifjúságunk vallásos, kulturális, szociális, demokratikus és nemzeti nevelését egységesíthetjük céljaink és alapelveink szellemében.

c./ Havonként ismétlődő díszelőadások, melyeket esetenként a KEDIM egy, vagy több

tagtestülete rendez. Az előadás előkészítésében részt nem vevő egyesületek a látogatottságról és a nézőtéri rendre figyelnek, illetve gondoskodnak. Így megoszlik a kulturális és a progatív munka, s biztosítva van a hozzánk illő rend és fegyelem. Az előadás jövedelmén a tagegyesületek megegyezés alapján osztozkodnak.

d./ Tánckurzus és sportélet; a modern és a magyar táncművészet erkölcsös és biztos elsajátítása érdekében a KEDIM évenként esetleg többször is rendez tánckurzust tagjai és esetleg más érdeklődők számára. Kimondott sportéletet nem él munkaközösségünk, ezt bőségesen és választékosan biztosítják városunk sport egyesülete és a pártok sportsportjai. Mi csupán a ping-pongot, a turisztikát és a szórakoztató kirándulást szorgalmazzuk.

e./ Vándorvasárnapok. Munkaközösségünk tagegyesületei időnként meghívják egymást saját otthonukba, hogy egymás életrendjét, helyét, valamint a vendéglátó egyesület minden tagját jobban megismerjék és megszeressék. A vándorvasárnapok nagyban előmozdítják ifjúságunk demokratikus lelkületének és életfelfogásának gyakorlati érvényesülését. Először szűk keretben, hogy aztán az élet minden vonalán érvényesülhessen. A vándorvasárnapokon nem az eszem-iszom, a hajrá szórakozás a fontos, hanem a családias és minden ízében magyar demokrácia meggyökereztetése. egy-egy vándorvasárnapnak felejthetetlennek kell lennie.

f./ Évenként megüljük és fényesen, színesen megünnepeljük az édesanyák és nagylányok, az édesapák és nagyfiúk napját, valamint a magyar szabadság, az alkotó munka és az ország alapító Szent István király ünnepét. Rendkívüli alkalmakat szívesen használjuk fel arra, hogy egy-egy kérdéssel és eseménnyel kapcsolatban a magunk meggyőződését és véleményét megismertessük másokkal is.

g./ Évenként egyszer-kétszer közös hitvallást teszünk, lelkinapokat tartunk, közösen járulunk szentségekhez és közös szeretet lakomán, agapén veszünk részt.

6. A munkaközösség vagyona és kezelése:

Bevételeinket és kiadásainkat pontosan vezeti a pénztáros, akit munkájában segítenek és ellenőriznek a megválasztott ellenőrök. Bevételeink forrásai: tagdíjak a tagegyesületek részéről, adományok, előadásokon és társösszejöveleteken befolyt összegek. Kiadásainkat a szokásos egyleti kiadások képezik, melyekhez hozzájárulnak új beszerzéseink. A KEDIM vagyonáról és tárgyairól pontos leltárt tartozik a pénztáros vezetni. A könyvtárosok a könyvtár jövedelmével a pénztárosnak tartoznak elszámolni, hasonlóképpen neki jelentik az új könyvbeszerzéseket is a pontos leltárvezetés végett.

7. A munkaközösség tagjai:

Rendes és pártoló tagok lehetnek munkaközösségünk tagjai. Rendes tagok csak egyesületek lehetnek, melyek testületileg csatlakoznak az egyházközség ifjúsági csúcsszervezetéhez, a KEDIM-hez. Pártoló tag lehet minden egyházközségünkhöz tartozó férfi vagy nő, aki ifjúságunk keresztény és demokratikus összmunáját értékeli és kész azt anyagilag és szellemileg támogatni. Az igazgató tanács egyhangú döntése alapján másvallásúak és társadalmi vagy gazdasági szervezetek is lehetnek munkaközösségünk pártoló tagjai.

A rendes tagként szereplő tagegyesületek jogai:

a./ Részt vehetnek heti rendszeres ismeretterjesztő előadásainkon.

b./ Tagjaik egyenként is bejárhatnak a KATOLIKUS KULTÚRHÁZNAK a KEDIM részére átengedett termeibe szórakozás végett.

c./ Előzetes megbeszélés alapján a havi díszelőadások bármelyikét választhatják a magukénak, melynek sikerében szívesen segíti őket a KEDIM többi tagszervezete.

d./ A KEDIM igazgatótanácsában részt vesznek saját előljáróságuk egy kiküldött által.

e./ A tagegyesülete minden tagja jogosult a KEDIM tisztviselőinek megválasztására az évi közgyűlésen.

A pártoló tagok jogai:

a./ Bármikor részt vehetnek a munkaközösség heti vagy havi előadásain.

b./ Szabadon bejárhatnak az ifjúság napközbeni szórakozási helyeire, hogy ifjúságunkkal

érintkezessenek és maguk is szórakozhassanak.

c./ Bármikor beadvánnyal fordulhatnak a KEDIM igazgató tanácsához ifjúságunkat elmarasztaló vagy előmenetelüket előmozdító ügyben.

8. A munkaközösség intéző szervei:

A közgyűlés, az igazgató tanács és tisztikar együttesen alkotják a KEDIM irányító szervezetét.

a./ Közgyűlés. A KEDIM tagegyesületeinek összes tagjaiból és a pártoló tagokból tevődik össze. Lehet rendes vagy rendkívüli közgyűlés. Rendes közgyűlést évenként egyszer tart az az egyházközség ifjúsági csúcsszervezete, s azon választják meg egyszerű szótöbbséggel a KEDIM tisztviselőit. Fontos ügyben bármelyik tagegyesület vagy pártoló tag összehívhatja a rendkívüli közgyűlést a KEDIM igazgató tanácsa által. Az ügyvezető egyházi elnök saját hatáskörében is összehívhatja a rendes és pártló tagokat rendkívüli közgyűlésre. Közgyűlés jellege lehet minden vasárnapi vagy heti közös összejövetelnek is, s ha a szükség úgy kívánja, gyorsan intézhetnek el nagy horderejű ügyeket.

b./ Igazgató tanács. Az igazgató tanácsnak hivatalból tagjai a KEDIM közgyűlésen megválasztott tisztviselői, valamint az Egyházközség kulturális és hitbuzgalmi szakosztályának egy-egy kiküldöttje. Tagjai még azok, akiket mint rendes tisztviselőit kiküldenek a KEDIM tagegyesületi, így a tagegyesületek elnökei, titkárai, jegyzői, pénztárosai, és egy-egy választott tag. Az igazgató tanács dönt teljes joggal a KEDIM-et érintő minden szervezeti, kulturális vagy fegyelmi ügyben. Az igazgató tanács havonként, hosszabb, vagy rövidebb időközönként tartja gyűléseit, melyről a KEDIM jegyzője készít pontos jegyzőkönyvet.

c./ Tisztikar: ügyvezető egyházi elnök, ifjúsági elnök, társelnök, jegyző, titkár, pénztáros, ellenőrök, könyvtárosok. Kötelességeiket hivatásuk eléggé jelzi, körlírássra nem szorul. Ők biztosítják a KEDIM anyagi, szellemi és kegyelmi megerősödését. Mindannyiuk lelke és vezérlő szelleme az ügyvezető egyházi elnök, akit az ifjúság az évi közgyűlésen kér fel magasztos és fásasztó tisztjére. Az ügyvezető egyházi elnököt a plébános erősíti meg.

9. Tiltó rendelkezések:

a./ Szigorúan tilos a KEDIM termeiben mindennemű szerencsejáték vagy nyerészkedő kártyajáték.

b./ Tilos minden durvaság vagy tettelegesség.

c./ Nagyon szigorúan tilos mindenféle neveletlen beszéd, tréfa vagy cselekedet.

d./ Tilos minden anyagi kártevés is jóvátétel terhe mellett.

Bárki vét a tiltó rendelkezések ellen, azonnal jelenteni kell az ügyvezető egyházi elnöknek, aki vagy a saját hatáskörében, vagy az igazgató tanácsban oldja meg a kérdéses ügyet. A fő nem a bejelentés, vagy pláne az árulkodás, hanem a KEDIM céljainak zavartalan szolgálata és jó hírnevének föltétlen megőrzése.

10. Végső utasítások:

a./ Az egyházközségi tanács bármikor megváltoztathatja a KEDIM nevét, s választhatja az országosan elfogadott MIKA elnevezést.

b./ Ha a KEDIM bármi okból megszűnnék, akkor az egyházközségi tanács rendelkezik a KEDIM leltárilag kezelt vagyonaival és pénzével, amely értékét csak egyházközségi célokra fordíthatnak az egyházközségi tanács tagjai.

c./ A KEDIM alapszabályait az egyházközségi tanács hagyja jóvá és hivatott azon a KEDIM közgyűléseknek, igazgató tanácsnak javaslata alapján jogérvényesen változtatni.

Gyöngyösi Keresztény Demokratikus Ifjúsági Munkaközösségének alapszabályait egyöntetűen elfogadta a munkaközösség közgyűlése:

Gyöngyös, 1945. július 1.

P. Kiss Szaléz ofm egyházi elnök

Macher László ifjúsági elnök

Novotny Zita társelnök
Makkos Edith jegyző

A jelen alapszabályt jóváhagyta a Gyöngyösi Felsővárosi és Alsóvárosi Plébánia együttes egyházközségi tanácsa, és a két plébánia összes katolikus ifjúsági egyesületeit összefogó csúcsszervezet egyedül érvényes alapszabálynak ismerte el

Gyöngyös, 1945. július 1.
P. Karácsonyi Aladár egyházi elnök, alsóvárosi plébánia
alsóvárosi világi elnök
felsővárosi plébános
felsővárosi világi elnök
jegyző

Jegyzőkönyv /1945.07.15/

Készült Gyöngyösön, 1945. évi július hó 15-én d.e. 10 órakor, a Katolikus Kultúrház nagytermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ közgyűléséről.

P. Kiss Szaléz egyházi elnök üdvözlő szavai után Macher László elnök felkéri a jegyzőt a múlt heti jegyzőkönyv felolvasására. A Páter hozzáfűzi a jegyzőkönyvhöz, hogy KEDIM alapszabályát, amit a múlt közgyűlés elfogadott, - az egyházközségek által azzal a kikötéssel hagyták jóvá, hogy mivel a KEDIM életéért a felelősséget az egyházközségek viselik anyagi ügyek ellenőrzése is az egyházközségi tanácshoz tartozik. Utána a gyűlés előadója, Porgesz Elemér doktor Úr megkezdi előadását: „Az élet titka” címmel:

„Mi az élet? Ezt a titkot a materialista és vitalista életszemlélet egyaránt igyekszik megfejteni. A materializmus, az anyagelvűség szemszögéből minden valóság csak anyag, vagy annak működő erői. Így tehát az emberi gondolkodás is. Csak egyetlen valóságot ismer és ez: az anyag. Ez a felfogás a renaissancel kezdődik, s ez az ész forradalmának korszakával kezdődik, s ez az ész forradalmának korszaka. E kor meggyőződése az ősnemzés tana, amit Spallanzani döntött meg egyszerű kísérleteivel. A kémiai tudomány fejlődésével azután ismét megerősödött a materialista felfogás, egészen a rádium felfedezéséig. És akkor rövid egymásutánban három csattanós arculcsapás érte az anyag szerelmeseit: 1. a rádium felfedezése, 2. a quantum teoria, és 3. Einstein relativitási törvénye. A Curie-házaspár talált egy anyagot, a rádiumot, ami nem bizonyult abszolútnak, vagyis az Isten helyébe tett anyag szétesett és széthullott vele együtt a materializmus is. Később azután Eddingston és Hons-szel a vezető tudósok a világ alapjául a tudatot állapították meg, a tudatot ismerték el egyetlen abszolútnak. Mi tehát az élet? Az élet nem fogalom, nem megfogható, hanem egy természetfölötti valóság. Mit jelent ez? Az anyag, mint olyan nincs, az egyetlen valóság a tudat. Mi az élet? Én vagyok. Ez az egyetlen biztos, amit tudunk. Az élet titka nem az anyagban van, hanem ebben a kéttagú mondatban. Mit jelent az, hogy én vagyok? Az egyik valóság a tudat, a másik a factor, ami az „én” mélyén van, a boldogság utáni vágy. Mi az élet titka? Ez kifejezhetetlen, csak annyit tudok, hogy ahol élet van, ott tudat van, és ahol élet van, ott boldogságra való törekvés van. A tudat nem különálló valami; van egy világ-tudat, amelynek az egyes ember csak egy kis részecskéje. Krisztussal valamennyien egyek vagyunk, Ő az egyetlen világ-tudat, amelynek az ember a része. Az élet legnagyobb titka tehát Isten, Aki az életet adja, Akitől az életünket nyerjük, mert az Ő ereje és akarata teremtette meg az anyagot, nála nélkül semmi sem lett. „Az élet Istennél volt és minden Isten által lett.” A rendkívüli értékes és tudományosan felépített, nagy figyelemmel végighallgatott előadásért Macher László mondott köszönetet, majd P. Szaléz szólt hozzá röviden a tárgyhöz és összefoglalta még egyszer az előadás lényegét, kihangsúlyozva, hogy létünk nem más, mint az Isten boldogságának a kiömlése, kiáradása. Utána néhány közlemény bejelentése után gyűlésünk véget ért.

Kmft.

P. Kiss Szaléz ofm, díszelnök, Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Makkos Edith jegyző, Hitelesítjük: Kiss Klára, K. Gyula,

Jegyzőkönyv /1945.07.22./

Készült 1945. évi július hó 22.-én, Gyöngyösön, a Katolikus Kultúrház nagytermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ közgyűléséről.

A gyűlést P. Kiss Szaléz ügyvezető-elnök nyitja meg és meghatottsággal jelenti be, hogy a KEDIM-nek gyásza van. Egy szerencsétlen robbanás folytán két kiváló tagunk: Kádár András és Lengyel Lajos, cserkészi kötelességük teljesítése közben hősi halált haltak. Kéri a közgyűlést, hogy felállva, meghajtott fejjel adja meg nekik azt a néma tisztelgést, amit a hősöknek adni szoktak. - Utána kéri, hogy holnap reggel valamennyi itt jelenlevő vegyen részt a gyászmisén és a KEDIM közösen imádkozzék két elhunyt tagjának lelkiüdvéért.

Majd a közgyűlés nevében meleg szeretettel köszönti a közöttünk megjelenő dr. László Ákos patert, aki „Az emberi test és lélek” címen előadását megkezdi:

„Vannak az emberi életnek, - amely örök fáklyaként világít a földön, - mindig olyan kérdései, amelyek az értelem területéről már csaknem kiesnek, amelyek azonban, mert kérdőjelek, mindig fognak égni. Fogalmunk sincs az élet eredetéről, Isten és a világ, test és lélek lényegéről. A test és a lélek előttünk áll milliányi formában, annyira egyszerűnek látjuk növekedését és működését, mert benne vagyunk és benne élünk, azonban megérteni nem tudjuk. A lényeg tisztán csak ésszel igen nehéz megkeresni és megtalálni. A tudomány nézetei: vagy egyetlen egy elvet vet fel, amely mindenkinek az alkotója; ez az egyelvűség, amely szerint a világ összes tárgyai, személyei tisztán csak anyagból, vagy pedig tisztán csak szellemből volnának összetéve, vagy pedig egyetlen egy istenségnek a megnyilvánulásai. Ha anyagelvűség: materializmus, ha a lelket veszi: animizmus, ha az egy istent veszi: panteizmus a neve. Ez a monista felfogás tehát az egész világegyetemet úgy veszi, mint önmagától levő isteni lényt. A másik felfogás: a két vagy többelvűség. A dualizmus szerint van egy abszolút alkotó, tiszta szellem és mindaz, ami a világnak tárgya, az csak teremtése annak az egy alkotónak. Tehát a világ dolgai Isten kezéből jött teremtmények, amelyek nagy része teremtett anyag, de található bennük szellem is. Ez az anyag pedig sohasem egyenértékű a szellemmel. A nagy probléma: tényleg az egyelvűség érvényes-e, hogy a kettősség. A kételvűség az ősi. Pl. a fétizmus, amely bizonyos tárgyaknak tulajdonított olyan értékeket, amelyek szerint azokban szellem van. Ebből az ősi félelemből alakultak ki a legősibb vallási szertartások. Náluk kimutatható a dualizmus. S akkor megjelenik Bethlehemben valaki, Aki azt tanítja, hogy a lélek a valóság, a test csak szolgája és ezt vérével pecsételi.

A 18. században azonban megint felüti fejét az egyelvűség, az ősnemzés tana, s a monizmus legfőbb bástyája lett az újabb kornak. Megteremteni egy olyan embertípust, amely élhet szabadon, mert csak anyag, amely felelősséggel nem tartozik senkinek, Isten nincs, túlvilág nincs, büntetés nincs. A modern lélektan már beszél lélekről, mint egy láthatatlan valamiről, energiáról, amit igyekszik lemérni: az akaratot, emlékezetet, tudato, figyelmet, stb. Lélekről már beszél a tudomány is, csak ezt a lelket nem fogadja el más világból valónak. Ha az élő és élettelenek Urát találják föl olyan teremtményeknél, ahol már lelkeség is van, akkor azt a kinyilatkoztatott Istent fogják meglátni, Aki az emberekhez szól mindazokban az igazságokban, amiket mi keresünk. A lélek az örökkévalóságba való és halhatatlan, a test, a földi élet csak próbatétel, hogy sikerüljön a lelket örökéletűvé tenni.”

Az előadás befejezése után néhány kérdést intézett az ifjúság a Paterhez:

1. Ha a lélek önmagában véve van, tulajdonképpen mikor jön létre? A lelket Isten a fogantatás pillanatában teremti. A lélek ebben a teremtésben kezd létezni és soha többé el nem pusztul. Nem tételezünk fel semmi elsődleges létezését, csak az Istent, Akiről tudjuk, hogy öröktől fogva levő lény.

2. Ha az emberi lélek halhatatlan, nem-e az Isten lelkének része? Istent mindig külön kell választani attól, ami teremtmény. Ha az emberi lélek halhatatlan is, de nem olyan, mint az isten,

mert hiszen az emberi léleknek kezdete van, s nem lehet olyan értékű, mint az Isten, mert hiszen az Istentől függött.

3. Éreznek-e a materialisták lelkiismeret-furdalás? Nem meggyőződés vezeti a materialistákat sokszor, hanem az a tudat, hogy ne legyen felelősség. Ha itt meggyőződés van, és ebben meg is tud nyugodni, akkor lelkiismeretfurdalása aligha van. Ha azonban csak annyi a szerepe, hogy az ember számára időlegesen előnyöket biztosítson, akkor az ember felelőssége óriási, mert emberek sorsáért is felelős a magáén kívül.

4. Az Isten megalkotja az emberi lelket és halhatatlanná tesz. Felvetődik a kérdés, hogy az Isten megsemmisíti-e a halhatatlan lelket, ha az ellen szegül? Nem semmisíti meg. A lélekben anyagi, vagy romlandó nincs. Elmúlásról csak akkor lehetne szó, ha Isten külön elhatározással megsemmisít. Ha nagyon súlyos a vétke, akkor a büntetés is lehet örök-értékű, tehát nem kell megsemmisíteni a lelket.

Utána P. Szaléz szólt hozzá röviden a tárgyhoz, mondván: „Az igazságok önmagukban léteznek, tőlünk függetlenül is, de szeretném, ha a materialisták hajlandók lennének arra, hogy a kereszténység igazságai szerint rendezzék be az életüket és akkor mondanának véleményt. E nélkül a gyakorlati átélés nélkül nem lehet ítéletet mondani. A keresztény világnézet nem a kényelem világnézete, hanem a hősiessége. Én parancsolok mindennek, ami bennem anyag, és az Isten parancsol a lelkemnek. Vagyis a test és a lélek, ember és az Isten között ideális harmónia alakul ki.” Majd a Pater néhány szóval meleg köszönetet mond a kedves előadónak és áttért a KEDIM-et érintő közleményekre: „Az érettségizett ifjúságunk által 14.é és 15.-én rendezett est igen jól sikerült. Ebből a jövedelemből felajánlunk tagesületünk, a Leánykör könyvtára javára 500 Pengőt. A „Fiatal Magyarok” bár nem a KEDIM lapja hanem a gyöngyösi ifjúságé, de minthogy közel áll hozzánk és pénztelenül vergődik, ajándékozzunk nekik is 500 Pengőt.

A közgyűlés mindkét indítványt elfogadta. Azonkívül bejelenti az ügyvezető elnök, hogy P. Pelbárt nagylelkűségéből újabb 20 kötettel gyarapodott a KEDIM Könyvtára. Örvendezve vesszük tudomásul, hogy a KEIDM ifjúsága a maga erejéből az emeleti helyiségben milyen barátságos, otthonos szobát rendezett be, nyitott könyvszekrényben a KEDIM könyvtára, mert bízunk a KEDIM-tagok föltétlen becsületességében. A KEDIM egyik tagesülete pingpong verseny tartott a MADISZ-szal, az eredmény 2:4 volt a mi javunkra. Bejelenti még a Pater, hogy a következő vasárnapi előadást „az élet elindul” címmel dr. Porgesz Elemérné tartja, majd a KEDIM köszöntésével a gyűlést bezárta.

Kmft.

Adjon Isten!

P. Kiss Szaléz ofm, ügyvezető-elnök, Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Hitelesítjük: Varga Gizella, Csima Margit.

Jegyzőkönyv /1945.07.29./

Készült Gyöngyösön, 1945. évi július hó 29-én d.e. 10 órakor, a Katolikus Kultúrház nagytermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége /KEDIM/ közgyűlésén.

Novotny Zita társelnök megnyitó szavaiban üdvözlí a megjelenteket, köszönti dr. Porgesz Elemérné úrnót, mai előadónkat, aki előadását „Az élet elindul” címmel, megkezdi:

„Az élet elindul. Erre a kérdésre felelhetünk testi és lelki alapon. A tudat alattunk van, a lélekben van az ősforrás. Ott képződik ki Isten szándékából mindenenk a csírasejtje. Az elhatározás, hogy mi a világra szabaduljunk, megvan az Isten teremtő akaratában. A teremtéskor benne voltunk az Isten gondolatában, és amikor két fiatal teremtés találkozik az Isten szándékai szerint, akkor az Istentől kölcsönkérík a teremtő erőt és maguk is teremtővé válnak. Két ember kapcsolatában a legfontosabb az emberi mivoltuk, a testi és lelki kapcsolódásuk harmóniája. S ennek a kapcsolódásnak a végcélja a gyermek.

Tulajdonképen hogyan alakul ki a jövendő élet, hogyan születik a gyermek? - A leánycsecsemő magával hozza nemcsak a nemiségét, hanem parányiségében is tökéletes és

csodálatos kis lényében magával hozza a jövő élet csíráját is. Az újszülött leánygyermek kicsi petefészkeiben már ott van a petesejt, amely a nemi érés idején válik egyetlen nagy sejté, talán 10-15-szörösévé többi sejtjeinknek. S ebből a petesejtből, - ha találkozik a csírasejttel, - a női szervezet 9-20 hónap alatt, a méhen belül, egy csodálatos lényt képes kialakítani: a gyermeket. Mikor a gyermek megszületik, úgy állunk mellette mi orvosok is, mint egy csodával szemben. Az édesanya pedig úgy érzi, hogy ő kapott valamit, valami nagy dolog ment benne végbe: ő teremtett. - A régiak sokszor mondták a terhes anyára, hogy „áldott”, s az anya tényleg így is érzi. Soha nem olyan szép, harmonikus egy női arc, mint amikor a gyermeke bölcsője fölé hajol. A szülés óráiban ott állunk, s azt mondjuk, hogy a legnagyobb csoda született. Egy egészen tökéletlennek látszó szerv, pl. az emberek szeme, s mégis, mi a tökéletesebb, a fényképezőgép, vagy pedig a szem? Az ember soha semmiben nem tud hasonlót alkotni, mint a gyermek. Ha nehéz néha a fiatal korban a csapongó vágyaknak ellenállni, gondoljak mindig arra, a kis csírára, vagy sejtre, amit magammal hoztam, mint az utódok ígéretét. Nemcsak magamért vagyok felelős, hanem azokért is, akik életem folytatásai lesznek, hiszen a gyermek sokszor a legtökéletesebben leutánozza szüleit. Ez a hasonlóság meg lehet testi – és lelki- alapon egyaránt. Tudnom kell tehát, hogy az utódokra is kihat amit én csinállok. Kétségtelen, hogy a lélek az első, tehát mindig a lelki szempontokat kell elsőnek tekintenünk, - s kell, hogy a fogantatás pillanatában bennünk születő léleknek tiszta bölcsőt adjunk. Amikor egy bölcsőt tisztán tartottam, sokkal tökéletesebben váltottam valóra Isten akaratát. S a gyermek úgy köt össze Istennel, mint semmi más.

Gyakran halljuk, azt a mondást, hogy a házasságok az égben kötötnek, s hányszor látjuk tényleg, hogy amikor az Isten beleszól az emberi az emberi sorsokba, ott mennyi a harmónia. Ahol igazi otthon van, ott azt látjuk, hogy a lelki szempont a vezető, a testi szempont magától jön. Amikor a nemi érettséget elérjük, akkor érettek vagyunk a szerelemre és várjuk, hogy eljöjjön hozzánk a tavaszi eső. Bennünk mint erő áll az adottságunk a szerelemre, s ez a szerelmi készség fejlődik, s kell, hogy megtartsuk virágzásunkat addig, amíg eljutunk oda, ahhoz, aki igazi párunk lesz. A szent házasság nem nehéz dolog, ha valaki így gondolkozik, s az a beteljesülés biztonságát viszi magával.”

Előadónk felszólítására az ifjúság részéről több kérdés hangzott el;

1. Mi a gyermektelenség testi és lelki káros hatása? Vannak helyek, hogy az egyke, vagy az egyse a divat. Ott az ember legszentebb jogát lopják el, elveszik a magzatját és képesek gyermektelenségbe kergetni. Ez testi-lelki összeomlást eredményez majdnem mindig. Az soha többé töretlen asszonyi test nem lesz. Gondoljunk arra, mi történik akkor, ha egy érett gyümölcsöt veszek le a fáról? A kezemben marad a gyümölcs önmagától. De ha egy éretlen gyümölcsöt veszek le, akkor szakad vele a levél, a gyöngye gally, s utána életnedv csepeg a fából. A szülés is fájdalmasan nehéz és néha halálos dolog, de mégis rendes élettani folyamat, a vetélésnél viszont hozzá kell érnem a kis bölcsőhöz, tépődik, szakad a méh-nyálkahártya, a megtermékenyült pete ágya. Ez után a test éveken beteg, s a tönkretett asszony többé azután egyáltalán nem képes gyermek a világra hozni. Hogy azután mire válik az a férfi, akinek az otthonában tilalomfa van felállítva? Annak lelkileg is visszahatása van. Az ember éljen nemi életet, de csak akkor, ha már megtalálta a maga párját, addig transzformálja az erőit, nem lesz belőle semmi baj. Ha viszont megvan az élettársa, akkor tilalomfát nem szabad állítani oda.

2. Mi teszi boldogabbá a nőt, ha pillanatnyi örömet kap, vagy pedig, ha tudja, hogy belesimul isten akaratában? A felelőtlen emberek felelőtlen örömei nem hasonlíthatóak össze azzal, amikor az önátadásban az Isten akaratát benne van.

3. Mikor csinálják a nemi átültetéseket? A nemiség átültetése nem cél. Nagyon ritkán, ha valaki valami véletlen folytán, pl. balesetnél elveszti nemiségét, találkozunk ilyen műtétekkel, de eredményük csak időleges. Férfiaknál fordulnak elő inkább ilyen esetek, s akkor megcsinálják azt, hogy éppen elhalt fiatal férfi ivarmirigyét átültetik. Egyébként a pajzsmirigy működése is összefügg a pete működésével, s ha az egyik kiesik, ott zavarok keletkeznek. - Nőknél méhen kívüli terhesség következtében előfordulhatnak kiesési tünetek, s akkor megkísérlik a petefészkek átültetését.

4. A átültetés után lehet még gyermek? Ilyen szempontból nem szoktunk átültetni, csupán a már előbb említett, más mirigy működésével összefüggő zavarok kiküszöbölése miatt.

5. Mikor szokott bekövetkezni a méhen kívüli terhesség? Amikor a méh nyálkahártyája, amiben a pete megtelepülnek, - elroncsolódik, pl. vetélések által, akkor fordul elő a méhen kívüli terhesség. Ilyenkor a pete visszahúzódik a petevezetékbe, aminek a fala gyöngébb és nem olyan tágulékony, mint a méh. A méh u.i. 7-45 cm-re képes kitágulni, míg a vékony petevezeték alig tágul. A növekvő magzat megreped, s belevérzik a hasüregbe. Ilyenkor az anya meghal, ha kellő időben orvosi segítséget nem kap.

6. Van-e valamilyen előnye, vagy hátránya mesterséges megtermékenyítésnek? A legtöbb fogamzási gátlást az okozza, hogy bizonyos betegségek következtében nem közlekedik a petesejt, vagy a csírasejt, mert az útja nincs meg. A mesterséges fogamzás inkább állatgyógyászatban gyakori, de ott is a legkevesebb eredménnyel végzik.

7. Hogyan jönnek létre az ikrek? A petesejt egyszer egy hónapban képződik ki, mégpedig egyetlen egy, ami ha nem találkozik a csírasejttel, eltávozik a szervezetből. Ha viszont az egysülés folytán a méhbe került csírasejttel összetalálkozik, megtelepülnek a méhfal nyálkahártyájában, növekedni kezdenek. Előfordul azonban, hogy véletlenül egy hónapban két petesejt képződik, vagy az előző hónapi ciklusból maradt vissza petesejt, s akkor születnek a két petéjű ikrek, aik lehetnek különeműek is. Az egynemű ikre egy pete kettéoszlásából születnek. A vita lezárása után Novotny Zita társelnök mondott köszönetet az érdekes és fontos felvilágosításokat tartalmazó előadásért, majd a gyűlést bezárta.
Kmf.

P. Kiss Szaléz ofm, ügyvezető elnök, Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Makkos Edith jegyző, Hitelesítjük: ifj. Hámos Lajos, Kósa János

Jegyzőkönyv /1945.08.05/

Készült Gyöngyösön, 1945. évi augusztus hó 5-én, de. 10 órakor, a Katolikus Kultúrház nagytermében, a Keresztény Demokratikus Ifjúság Munkaközössége (KEDIM) közgyűlésén.

P. Szaléz nyitja meg a gyűlést, majd a jegyzőkönyv felolvasása után sajnálkozását fejezi ki, hogy a legutóbbi gyűlésen, s így ily nagyfontosságú és kényes probléma, mint „Az élet elindul” tárgyalásánál nem lehetett jelen, hogy a tárgyhoz illő teljes komolyságot biztosíthatta volna. Ilyen óriási horderejű kérdést – folytatta a Páter - azért iktattunk programba, mert ezen függ egész egyéni, családi és nemzeti létünk tisztasága. Nem idegeskedünk a nagy problémáktól, hanem igyekszünk megvilágítani azokat. Ez az életnek a józan útja.

Majd rátért a Páter arra a tudomására jutott, hogy távolléte alatt bizonyos egységankét terve született meg a gyöngyösi ifjúságban, mire összeállított egy tervezetet a egység megteremtéséhez, s kéri az ifjúság részéről a hozzászólásokat.

A jegyzőkönyvhöz csatolt tervezet felolvasása közben néhány kisebb közbeszólás volt:

Szabó Gyula megjegyezte, hogy véleménye szerint a tervezet annyira nagyvonalú, hogy túl nő Gyöngyös keretein, s országos viszonylatban szeretné keresztülvitelét látni. Azonkívül kérdést intézett a Páterhez, ha már az egységről beszélünk, miért nem közeledik a KEDIM a többi ifjúsági egyesülethez, pl. miért nem látni KEDIM-tagokat a MADISZ-ban?

A Páter válasza az volt, hogy a KEDIM ifjúsága három hónap alatt értékes és komoly iskolán ment keresztül, amit a MADISZ nem mondhatjuk, hogy jóindulatúan figyelt. Mi beleilleszkedtünk az országépítés halálosan komoly munkájába, s ha az eredményt keveslik, jöjjenek ők komolyabb programmal. Amit megállapíthatunk, nincs Gyöngyösön még egy ifjúsági együttes, ahol komolyabban dolgoztak volna hétről-hétre, mint éppen a sokat gáncsolt KEDIM-ben.

Ezeknek az ellentételeknek a kiegyenlítését célozná az ifjúság küzdelmi egysége, amely mellett mindenki megmaradhatna a maga csoportjában, de meglenne a csoportok közötti munkaegység. Éppen azért javasolja a Páter, hogy a tervezet egy-egy példányát küldjük meg a

MADISZ-nak,
SZIM-nek,
Kisgazdapárt Ifjúsági szervezetének,
Nemzeti Parasztpárt Ifjúsági Szervezetének,
Református Egyházközség ifjúságának,
kérve őket, hogy észrevételeiket velünk közöljék.

A közgyűlés a javaslatot egyhangúlag elfogadja. A Páter intéz még néhány szót az ifjúsághoz, amellyel a gyűlést bezárja:

„Annak a szellemnek, amely a KEDIM-et élteni, annak élnie kell, mert az igazság nem pusztulhat el. Fogjatok kezét, dolgozzatok mindenkivel együtt, aki ebben az országban új életet akar, akkor is ha nem tapsol is nektek a világ.”

Kmft.

Adjon Isten!

P. Kiss Szaléz ofm ügyv. Elnök, Macher László elnök, Novotny Zita társelnök, Hitelesítjük: Libiseh Ottó és id. Kollmann

Katolikus élgárda¹⁴²

Egyetlen vallás sem életképes csupán a templomban, de még az iskola, a kultúrház is kevés a szükséges érvényesüléshez. A liturgikus keresztény élet zavartalansága, a keresztény elvek érvényesülése a családi, a társadalmi és a nemzeti életben megköveteli a közéleti keresztény érvényesülést is, azaz részt kell venniük a keresztény katolikus híveknek az állam politikai, gazdasági, kulturális, társadalmi életében is.

Amerikában az Egyházra való különös tekintettel ezt részvételt az államéletben a Kolumbus Lovagok teljesítik elsősorban. Ott vannak mindenütt: az alsó- és a felsőházban, a legfelsőbb bírói székekben, a posta, a közgazdasági és közigazgatási élet minden jelentős posztján, és pedig úgy, hogy szinte pótolhatatlanok. Az amerikai katolikus egyetemek ezekben a kiváló tanítványokban állandósítják a maguk legteljesebb elismerését.

Műveltek ők valamennyien. Nemcsak katolikus műveltséggel rendelkeznek, hanem átfogó, mindenre kiterjedő a műveltségük. Kitűnő szakemberek, készségesek mindenkivel szemben, áldozatosak és mindenek felett megbízhatók. Az Egyház érdekében nem tolaokodók, de mindig készen áll szellemi fegyvertárukban az a bizonyíték-sorozat, mellyel ellentmondást nem tűrően bizonyítják, hogy ha ezt vagy azt a törvényt vagy tervet keresztülviszik, nem annyira az Egyház, mint az állam veszít. Tudják ugyanis, hogy gyűlölet nem lehet kormányzati elv, s ellenkezik is az igazsággal és demokráciával. Nagyon jól ismerik és kitűnően tudják érvényesíteni a demokratikus jogokat. Senki jogát nem sértik, de a magukét sem engedik elvitatni vagy elfojtani!

A Kolumbus Lovagok 1882 óta végzik nagyszerű apostolságukat. Számuk ma meghaladja az egymilliót. Katolikus vonatkozásban nincs hozzá hasonló intézménye egyetlen európai államnak sem, de nincs is a katolikus Egyháznak a közélet terén olyan öntudatos és elszánt elitgárdája, mint Amerikának. A sajtó, az irodalom, a zene, a művészet, a tudomány terén országos százalékszámukat jóval túlhaladva érvényesülnek. Érvényesülésüket nagyban előmozdítja a kitűnően kiépített katolikus női, férfi és ifjúsági szervezet, s ha szükséges, napok alatt milliók állnak fegyelmezetten cselekvésre készen.

A Kolumbus Lovagok működése nem utolsó anyagi pillére az amerikai egyházi és egyházközségi életnek. Az egyházközségek ugyanis nagyban hozzájárulnak az állam terheinek átvállalásához, különösen az iskoláztatás terén. Ezért az állam és kisebb közigazgatási hatóságok részéről minden katolikus kulturális intézmény és minden előadás teljesen adómentes. Még ma sem nyúlnak olyan katolikus iskolákhoz és kulturális élethez, pedig nagyon sokan viseltetnek ellenséges érzülettel az Egyház érvényesülésével szemben. S nemcsak hogy a hivatalos állam és városvezetés

¹⁴² Hitélet, Katolikus társadalmi és hitéleti folyóirat, Szeged, I. évf. 10. szám, 1945. augusztus 26., 1. o.

nem gáncsolja, vagy a saját kárán tanulta meg, hogy nem érdemes megakadályozni az Egyház jogos és tisztességes érvényesülését, hanem minden hivatalos nem-támogatás ellenére is gyakran megelik a módját az egyházközségek támogatásának. Csak boldog büszkeséggel tekinthetünk az amerikai Kolombus Lovagokra.

Bárcsak a megváltozott jelen kialakítaná közöttünk is azt az élgárdát, mely hivatva lenne közéleti érvényesülésünket is bizonyítani.

Arccal a tisztesség felé¹⁴³

Aki visszaidézik emlékezetébe városunknak és környékének egy évvel ezelőtti állapotát, s összehasonlítja a mostanival, nem vonhatja meg néunktől az elismerésnek adóját: - Ez a nép derekesen kivette részét az ország újjáépítéséből!

Valóban, városi és falusi népünk részt vállalt az újjáépítésből már akkor, amikor az még jeszó sem volt. Vagy nem volt országépítés a dögök megnyúzása és elföldelése, a soha nem tapasztalt mennyiségű piszok és szenny eltakarítása, a feldult és kifosztott otthonoknak újból és újból való rendbehozása, a házak és középületeknek kijavítása s mindezek tetejében a sebesültenek ápolása, a halottak eltemetése? De mennyire országépiés volt! Nem lenne szabad elfelednünk, hogy ezeknek a névtelen robotolóknak, itthonmaradt férfiaknak és nőknek, gyermekeknek és öregeknek, úrnak és iparosnak és parasztnak köszönhetjük, hogy nem uralkodott el vidékünkön a pestis és a járvány. Őket illeti a tisztesség azért is, hogy a háború és a pusztulás iszonyatosága után olyan hamar emberi képet nyert városunk és környéke. Ugyan ki ne büszkélkedne póstásainkkal, akik majdnem elsők lettek az ország póstásainak újjáépítési versenyében? Vagy ki feledhetné vasutasaink erőfeszítését, hogy megindulhasson a forgalom? Lehet-e elismerés nélkül gondolni kapásainkra, akik a tavasz pirkadásával nekiláttak a feldúlt és felismerhetetlenségig elcsúfított határ megmunkálásának? Mind ez nagyszerű megörökítésre méltó munka volt.

Azonban vigyázzunk, meg ne ártson az elismerés! Mert biz' itt terpeszkedik még más alakban a pusztulás és a háború réme. Nem és nem akar megszűnni a rendetlenség és a fékevesztett gyűlölet. Mintha még mindig háborút akarnának, úgy villog egyesek szeme. Eltorzul szájukból zuhog az eső a formálatlan hang. Kegyetlen öklök meredeznek és kardként villognak boldog és boldogtalan emberek felé. Szennyes és enyves kezek dézsmálják még ma is, amit meghagyott a háború. Állati ösztönösséggel keresik többen aljas vágyaik megejtett vagy leteperésre szánt áldozatát. Úgy elharapózott a hazugság, hogy ma már az igaz ember szavát fogadják kétkedéssel. És mi tagadás, sokan vannak köztünk olyanok, akik a fennálló törvényekkel mit sem törődnek, sőt hatalmukkal visszaélve, lábbal tiporják az ország felelős vezetőinek rendeleteit. Ó, mennyi még az erkölcsi rom és piszok városunkban és határainkon!

Pedig jól értsük meg, ez még csak bajaink nyiltabb és kézzelfoghatóbb területe. Mit szóljunk ahhoz a szerencsétlenségünket megelőző és vele egy ívású új erkölcsiséghez, amely visszahozta köznénk az öncélúságot. Ami Gömbös Gyula ködös agyában öncélú magyar volt, az mai prófétáinknak öncélú ember öncélú erkölccsel.

Beszéljünk talán világosabban. Sokan, nagyon sokan élnek és uralkodnak olyanok, akik azt tartják erkölcsi jónak, ami nekik használ és csak az rossz előttük, ami ártalmukra szolgál. Sereg a nevük azoknak, akik ezen új erkölcsiség alapján a kielégíthetetlen önzés és a lelkiismeretlen meggazdagodás megszállottjai. Akik minden erkölcsi gátlás nélkül verik fel az árat, nyúzzák és kínozzák szerencsétlen embertársaikat. Élnek és virulnak sorainkban olyanok is akiknek kevesebb köze van a független Magyarországhoz, mint a józan embernek az ingéhez. Folytassam-e erkölcsi zűrzavarunk bemutatását? Bőven elég ennyi az értelmes embernek! Számunkra, akik jelszavak és elismerés nélkül végeztük az újjáépítés tetemes részét, csak az lehet a fontos, hogy komoly munkával megerősítsük a tiszta és becsületes magyar erkölcsi sáncait, hogy minden módon védjük magunkat és hozzátartozóinkat az erkölcstelenség és jellemtelenség ragályától s hogy egy emberként álljunk az elé a hullám elé, amely elnyeléssel fenyegeti megmentett erkölcsi, lelki és

¹⁴³ Gyöngyös és vidéke, 1945. december 8. 2.o.

szellemi értékeinket. Bátran és nyíltan megvalljuk, csak azokat ismerjük el tisztességes és becsületes magyaroknak és csak azokkal vagyunk hajlandók vállalva együtt dolgozni Magyarország anyagi és erkölcsi újjáépítéséért, akik talpig emberek, s elfogadják a örök és változatlan erkölcsi törvényeket és mernek nekifeszülni a rossz áradatának, jóval győzvéen meg a gonoszt, istenhívők és büszkén bontakoznak ki az eljas emberi ösztönökből, keresztények a szó igaz és nemes értelmében s önmagukat nevelik, másokat megbecsülnek, sőt szeretnek, még ha ellenségük is. Magyar Véreim, ez a becsületes magyar erkölcs s aki mást hirdet néktek, vagy másképen cselekszik, nem igaz magyar és nem becsületes. Jó lesz tőlük óvakodni s ahol csak lehet, a körmükre nézni. Magunknak meg jól jegyezzük meg:

A mi feladatunk Hazánkat erkölcsileg újjáépíteni! Azért irányuk: Előre! Arcal a tisztesség felé!

A Nagy Csoda¹⁴⁴

A világ egyik legnagyobb vízesése az Amerikai Egyesült Államok és Kanada határán alázuhanó Niagara. Akit a szerencsése odavezérelt és életében csak egyszer is látta a természetnek ezt a fölséges csodáját, az feledni nem tudja soha. Az amerikai parton 330 méter széles a vízesés és 47 méter a l magassága. Fantasztikus mennyiségben ömlik alá mindkét oldalon a víz évezredek óta 25-30 méter vastagságban. S a szikla bírja ezt az iszonyatos pörölyözést. Bírja évezredek óta. S mégsem ez a a legesodálatosabb, hanem az a vízliszt, az a csodálatos liszt finomságú vízfelhő, amely a környéket állandóan permetezi és csodálatossá teszi ott az élet lehetőségét.

Amikor a kétezer esztendő katolikus Egyházra gondolok, akkor mindig a Niagara jut eszembe. Csodálatos a szikla, amelyet Krisztus vetett ennek a fölséges épületnek alapul. A pokol kapui és gonoszok hadai nem tudnak erőt venni rajta soha. Micsoda szikla ez! Nem víz zúdult rá az ezredek során, hanem az emberi gyűlöletnek olyan orkánja tépte és mardosta, amelyhez nincs fogható az emberiség történetében. S ez a szikla szilárdan áll: megdönthetetlen a Katolikus Anyaszentegyház!

Gondoljunk csak az apostolok elleni számtalan támadásra, az első keresztények iszonyatos üldözéseire, a közel tízmillió vértanúra: s az Egyházat mégsem bírták a csírájában megfojtani, amint azt minden pogány császár kitervezte és ígérte.

Eredménytelen maradt a hitehagyó Júlián császártól Hitlerig elgondolt és állati kegyetlenséggel végrehajtott minden pusztító szándék: az Egyház minden gyűlölet-orkánból diadalmasan került ki. Pápáit megkínózhatták, papjait és híveit szétverhették, templomait bezárhették, elvehették mindenét, az Egyház mégis élt, fönmaradt, sőt megerősödve foglalta el helyét, hogy újjáépítse a világot, mert építeni, romokat eltakarítani, új élet-lehetőségeket teremteni senki sem tud nála jobban. Ez az igazi nagy csoda, mely kétezer év óta mindig kézzelfoghatóbb, mindig letagadhatatlanabb.

Bármilyen nagy ez a föltétlen bizonyosság az Egyház elpusztíthatatlansága mellett, mégsem ez a végső nagyságának a jele és biztosítéka. Nála is abban kell ezt keresni, amiben a Niagaránál jelentkezik: a vízlisztben, a vízharthatban, mellyel termékenyít, szárazságtól meg óv és biztosítja minden körülmények között a lekel millióinak az örök üdvösséget.

Igen, a szentségek, a tiszta erkölcsnek , a föltétlen becsületességnek megszakíthatatlan egysége az Egyház örök és legnagyobb csodája. Mindenkor voltak szentjei, erkölcsi hősei jobban, mint bármelyik erkölcsi vagy politikai közösségnek. Nála becsületesebbé mg senki sem nevelt embereket! Nagyobb hősekkel senki sem ajándékozta meg az emberiséget! S ezt cselekszi az Egyház minden időben, de különösen az üldözések idején. Akinek nyílt szemük volt, azok tisztán láthatták ezt egész Európában ITT OLVASHATALAN 3 SOR!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Olyan mértékben cselekedte ezt az Egyház mint egyetlen más közület sem. Ez személyt, vallást, állást nem tekintő irgalmas jóságának mai bizonyossága!

¹⁴⁴ Szent Antal Missziós Naptár 1946, 33-34.o.

De több is van ennél. Hogy ez a szörnyűséges szellem, a fasiszta réz több áldozatot nem szedhetett, az nem utolsó sorban köszönhető azoknak, a hithősöknek, azoknak a katolikus és keresztény mártíroknak, akik nem vérüket ontották ki hitükért, hanem minden poklokon keresztül éltek hitük és Egyházuk törvényei szerint. S bármilyen megejtő volt a hatalom bemutatkozása, meg nem inogtak, hitükből és erkölcsi elveiből semmit sem engedtek. EZ A LEGCSODÁLATOSABB AZ EGHYÁZBAN!

A háború elmúlt, a fasizmus a múlté, de itt maradt a tengernyi anyagi, erkölcsi és szellemi rom. A romeltakarítás mindhárom vonalon nagy részben reánk vár: katolikusokra és hithű keresztényekre. S ha igaz gyermekei vagyunk Krisztusnak és hűséges tagjai a az ő Anyaszentegyházának, akkor munkánkat Isten dicsőségre, a magunk üdvére és Egyházunk igazolására mi is elvégezzük.

Ugye mi bizonyosságot eszünk Egyházunkról?

Szellemibb ember az igényünk¹⁴⁵

Szellemibb ember az igényünk!

Az embert eszes állatnak hirdeti a bölcelet és az emberi közmeggyőződés. Ahl hiányzik az értelem szikrázása, ott csak alvó, beteg vagy félemberről beszélünk.

Korunk legnagyobb betegsége, hogy sok a félemberről. Sokan csak ritkán használják az értelmüket, inkább ösztönös emberi életet élnek. Pedig milyen kár ez! Sem az illetőnek, sem a köznek nem használ ösztönösségével, sőt esztelen szélsősége megbontja a nehezen kialakuló békességet, a közbizalmat, az egymáshoz való közeledést. Az ilyen ember nem érez felelősséget a magyar demokrácia meggyökereztetéséért még akkor sem, ha naponként ezerszer használja a demokráciát és számtalanszor a reakciót. Nem esz, nem cél, de nem is nemes eszme vezérli. Ő még nem eszes ember, nem igazán értelmes lény csak félemberről... ITT OLVASHATATLAN ÉS ELMOSÓDOTT 4 SOR!

Az eszes embert jellemzi az ösztönök fekentartása, az okos embert a célok helyes megismerése és elérése, a bölcs embert nagy és egyetemes értékek szolgálata. Az eszes ember olyan mint a riporter, a szemfüles hírlaptudósító. Szeme, keze, füle, lába, minden porcikája kitárul az események és a történések felé, mindenről tudomást szerez és másokat is tudósít. Nagyon jó és szükséges ez a magatartása különösen a maihoz hasonló rohanó és eseménydús időben. De nem szabad túlértékelnünk a riportot, hírt. Legtöbbször futó és múlt események rejlenek mögöttük és bizony.. NEM OLVASHATÓ NÉHÁNY SOR!

Minden várakozást felülmúló hatalmas érdeklődés mellett zajlott le a Független Kisgazda-,
Földmunkás és Polgári Párt vasárnapi nagygyűlése¹⁴⁶

Gyöngyös város tömegei törhetetlen hűséggel ragaszkodnak a Független Kisgazdapárthoz.

Március első vasárnapja. Az ezeréves magyar történelemben üdén, frissen cseng bele a szó: március. A magyar múlt időszerűtlen nyúgeinek levetését, ifjú lendületet, felszabadulást, kemény, gerinces áldozatvállalást jelent nekünk e szó. Most is majdnem száz évvel a Magyar Március után, hosszú és kemény megpróbáltatásokkal teli téli tál utoljában, telve reménységgel, a békés építőmunka, a bizalom és a rend utáni vággyal lépünk be a tavasz első hónapjába. Gyöngyös város és a gyöngyösi járás dolgos népe is feszülő életerővel és munkakedvvel várja a tavaszi munkák elkezdését Dolgozni akar. Kérges két kezével akarja felépíteni kicsi világát, amelyet a sima kezű munkakerülők dúltak fel.

Népsük mind tudatosabban veszi ki részét a magyar politikai életből, s sorsát hideg ésszel,

¹⁴⁵ Gyöngyös és Vidéke, II. évf. 6. szám, 1946. március 2.

¹⁴⁶ Gyöngyös és Vidéke, II. évf. 7. szám. Gyöngyös, 1946. március 10. 1-2.o.

de meleg magyar érzéssel maga kívánja irányítani.

Komoly és meggyőző bizonyítéka ennek a Független Kisgazda-, Földmunkás és Polgári Párt gyöngyösi tagozatának vasárnapi népgyűlése. A Katolikus Kultúrház nagyterme már fél órával a gyűlés megkezdése előtt megtelt komoly választó polgárokkal. A templomból kitóduló tömeg feketén lepte el a Kultúrház felé vezető utcát s megszállta a gyűlésterem ablakait, folyosóit, színpadját, hogy hallhassa képviselőit és vezetőit. Az elnöki asztalnál Milissin Kornél Heves vármegye főispánja, Adorján József országgyűlési képviselő és a helyi pártvezetőség foglalnak helyet. Valamivel később érkezett Csépany József, a párt népszerű helybeli képviselője. Szép számmal jelentek meg különben a többi demokratikus pártok tagjai is, így a Nemzeti Bizottság elnöke: Lehoczky Pál (kom.) Kristóff Géza, (polg. dem.) Ripka Dezső szakszerv. És még igen sokan.

A gyűlést a Szózat eléneklése után Szalay János társelnök nyitotta meg. Melegen köszöntötte a megjelenteket és fölkérte P. Kiss Szalézt, a helyi szervezet ügyvezető alelnökét megnyitó beszédének megtartására.

A hatszáz éves magyar ferencrend hagyományain nevelt harcos magyar barát alakja emelkedett szólásra. A népből jött és Krisztuson keresztül a népért él. Rendje hétszáz éven át istápolta az elhagyott magyar jobbágyot és testét-lelkét gyógyította népünknek, midőn, a török-német rákfene rágta azokat. Ha valakinek van joga népünk vezetésére, akkor a magyar barátnak van, annak a magyar barátnak, akinek lelkében lángol a igazsághoz való törhetetlen ragaszkodás.

P. Kiss Szaléz beszéde

Bevezetőnek őszinte örömmel köszönti Gyöngyös városának és a gyöngyösi járásnak népét. Boldoggá tesz az a tudat – mondotta – hogy a vidék a rossz idő ellenére is eljött hitet tenni pártunk céljai mellett, hogy erőt adjon hivatott képviselőinek a további küzdelemre, valamint, hogy erőt vigyen magával haza innét.

A pártközi békét kívánja munkálni a demokratikus pártok között. Tiszta neme magyar szeretettel köszönti a gyűlésen megjelent pártok képviselőit, s bár tudatában van a koalíciós kormányzat felelősségének, becsületes ösztönközléssel kívánja biztosítani népének boldogulását. Munkájában nem vezetik osztályellentétek, korlátolt pártfegyelem, önérdék, csak a becsületes szolgálat vágya, mert nemcsak pap és szerzetes, hanem magyar barát is és nem másodrangú állampolgár. Meleg elismerését fejezi ki a továbbiakban Adorján József képviselőnek népe érdekében kifejtett fáradhatatlan tevékenységéért s szeretettel emlékezik meg Csépany József, városunk képviselőjének nélkülözhetetlen aktivitásáról, arról a munkáról, amely következtében nagyon sok ember köszönheti jobb sorsát öneki s arról a meleg emberszerető segítő készségről, amellyel a hozzáfordulók ügyes-bajos dolgait elintézi.

A Kisgazdapárt egységesen áll a vezetői mögött, nem oszlik, bomlik a párt, hiszen a mai súlyos időkben, midőn más pártok is kénytelenek feladni programjukból az országépítés érdekében, mennyire vonatkozik ez a Kisgazdapártban esetleg felmerülő árnyalatbeli politikai felfogásokra, amelyek végeredményben mind a polgári gondolatba torkolnak. Az adminisztráció, a párt hivatali ügyeinek elintézése, már pénz és fizetett tisztviselők kérdése s bár nem kívánatos a túlzó bürokrácia, hivatalszervezet a rendes ügyvitel érdekében mégis nélkülözhetetlen. Áldozatkészséggel kell tehát vállalni minden párttagnak a tagdíjak fizetését, mert pártunk más anyagi erőforrással nem rendelkezik.

A következőkben P. Kiss Szaléz a legnagyobb magyar kérdést vetette föl: fejlődő demokráciánk bizonyágtételeként van-e vallás és tanügyi szabadság?

Feleletként idézi:

„Mi a helyzet a Szovjetunióban” c. tájékoztató füzet tartalmát. Ebben hangsúlyozza ki a szerző, hogy minden állampolgárnak joga van vallásbeli meggyőződését követni és aszerint élni, de teljesen szabad jog illeti meg azokat is, akik ellentétes véleményen vannak. Mindezt olyan mértékben gyakorolhatják, amennyiben az állam érdekeivel nem ellentétesek. A magyar katolicizmus feje erkölcsi tekintélyénél fogva, a szólásszabadság alapján hívta fel az ország

figyelmét olyan visszasságokra, amelyek megrontják a magyar társadalmi és közéletet és hátráltatják az ország anyagi és erkölcsi újjáépítését.

Végezetül négy fontos kérdésre két választ a jelenlévő pártvezetőktől:

- Mi lesz a községi választásokkal?
- Pártunk és a közrend ügye?
- Mi a helyzet a béketárgyalásokra való felkészülés körül?
- Őszinte szót kérünk a pártunk egységéről!

P. Kiss Szaléz őszinte helyeslések közepette végighallgatott beszéde után Milissin Kornél, Heves vármegye főispánja emelkedett szólásra:

Pártunk őszinte együttműködés szándékával vállalta a koalíciót és ennek érdekében az áldozatvállalástól sem riadt vissza. Bizonyítja ezt kormányunk 50 százalékos kiscgazdapárti összeállítása a szavazáson elért 60 százalék helyett. További engedményektől sem riad vissza akkor, amikor pártközi együttműködésről és a bizalom szellemének megteremtéséről volt szó. Tette ezt azért, hogy az ország és a magyar nép minden erőit egybefogva tudja a romtakarítás és az építés munkáját elvégezni.

P. Kiss Szaléz kérdéseire válaszolva a következőket mondotta:

■ Rövid időn belül megtartják a községi választásokat s akkor a magyar nép szabadon érvényre tudja juttatni akaratát közvetlen vezetőinek kérdésében.

■ A községi választások után rákerül a sor a közrend kérdésének rendezésére is. Oly rendőrséget kívánunk, amely pártokon felül áll és egyformán mér mindenkinek érdeme szerint.

■ A béketárgyalás magyar és nemzetközi anyagának előkészítése folyamatban van. Hónapok óta az ország első szakértői, tudósok, szakemberek dolgoznak rajta s már táviratot kapnánk a béketárgyalásra, ma is indulhatnánk. Ezzel a kérdéssel kapcsolatos azonban a belső rend, fegyelmezett magatartás, hogy ezzel külföld bizalma töretlenül megmaradjon számunkra mert békét csak fegyelmezett, rendezett országgal lehet kötni.

■ A Független Kiscgazdapárt bomlásáról szóló hírek terjesztői hiába várnak annak bekövetkezéire. A magyar nép többsége változatlan hűséggel ragaszkodik a polgári gondolatot megtestesítő Kiscgazdapárthoz és tőle várja a béke és a belső rend megszilárdítását. Önfegyelem és pártfegyelem nemcsak a Független Kiscgazdapárt, hanem minden párt tagjai részéről. Hátsó gondolatok nélkül álljon mindenki az örök érvényű, pártokon felülálló népi és állami céljaink mellé és igyekezzék támogatni munkájával, fegyelmezettségével kormányunkat és annak miniszterelnökét Nagy Ferencet.

■ Milissin főispán komoly, realitásokat tartalmazó beszédjét a megjelentek figyelmesen és fegyelmezetten, de mégis gyakori taps tetszésnyilvánítással megszakítva kísérték végig. Utána Csépany József, városunk népszerű, harcos egyéniségű képviselője tartotta meg beszámolóját. Humoros, népies ízű, de nagyon sokszor maró, javító szatírárt tartalmazó beszámolóját sokszor szakítja meg a hallgatóság dörgő tapsvihara és harsogó nevetése. Kérdései, amelyekről beszámol, aktualitások, a napi életnek és politikának visszasságai, amelyekre a párttagok és a magyar közvélemény jó része válaszokat vár és kap most Csépany képviselőtől.

A koalíció kérdésében idézi a képviselőházban elhangzott közbeszólást: nem szerelmi házasság az, hanem érdekházasság. Politikai szükségszerűség tehát a közös kormány, s súlyos felelősséget vállal magára az, aki túlfeszíti a húrt és túl nagy próbának veti alá az együttműködés szellemében dolgozni kívánó Független Kiscgazdapárt türelmét. Tehát a pártok vezetőire, különösen a kisebbségi pártok irányítóira hárul az a feladat, hogy türelemmel, hozzáértéssel oldják meg a koalíció kérdésében felmerülő problémákat. Államvezetésünk gépe néhol bántóan élesen csikorog, valahol hiba van a szakszerűség, a rátermettség és hozzáértés körül. Keménykötésű szakemberek kellene a minisztériumok élére s igyekezzünk kiküszöbölni az egy-ember kultuszát, az államtitkár primadonnák szerepét, akik végigskálázzák a minisztériumi állások összes húrjait...

után szólni kívánok néhány felém dobott vádra.

Állítólag hordóhangú demagóg vagyok

Lehet, de csak azok szemében, akik érzik, hogy maguk demagógiájuk teljesen eredménytelen magyar testvéreim között, talán éppen szerény munkám és tisztességes nemzetszolgálatom miatt. Demagógnak nevezem azt, aki vádol, de nem bizonyít, aki igazság helyett látszat-igazságokkal dolgozik, aki tömegszenvédélyt korbácsol fel és élvezet számára a csőcselék pusztítása. Én ettől undorral fordulok el, sohasem volt kenyerem. Mindettől megundorodtam éppen Gyöngyösön a nyilas pribékek garázdálkodása idején. Ebben a városban életem át a csőcselék fosztogatását uszító demagógok vezérlete mellett. Szörnyű napok voltak. Rongy magyarnak tartom azt ma is, aki a tömegszenvédélyekre számít és építés helyett még ma is a rombolás a fő célja. Nem értem meg a városunkban magukat baloldaliaknak nevezőket: ugyan mi panaszuk lehet, hiszen az új magyar demokrácia kormányzati szerveiben, a Nemzeti Bizottságban, a Földosztó Bizottságban, a Terménybeszolgáltatási Bizottságban, a képviselőtestületben, a rendőrségen, a bíróságon és sokegyebütt számarányukat messze felülmúló többségben vannak. Úgy szavaznak, ahogy akarnak. Mi a bajuk hát? Talán az fáj, nem vagyunk velük mindenben egy véleményen?

Fáj egyeseknek, hogy pap-politikus vagyok,

s féltik a reverendámat a pizsoktól, amely a közélet terén kijár mindenkinek. Hát én nem félek tisztességes emberek között a pizsoktól, ha pedig rongy emberek részéről kapok pizskot, dísz népemért hétszázéve napszámoskodó barát ruhámon. A pap politikus is csak akkor fáj a másvéleményen levőknek, ha nem velük van a pap. Így volt ez a hitlerizmus korában is. Ha egy pap azt fújta, ami nekik tetszik, akkor azonnal kiváló egyházi férfiú lett, aki nagyszerű rátermettséggel képes szolgálni Istennek és hazájának is. Én nagyon szívesen elismerem a szocializmus gazdasági és proletármegváltó jóratörekvéseit, tudom, hogy csakis a katolikusoknak és a szocialistáknak van rendszeres társadalmi és gazdasági programjuk, de nem ismerhetem el sem a magán, sem a közéletre vonatkozólag a szocializmus történelmi anyagelvűségét, ami lényegében a szocialisták vallása. S mindaddig, amíg szocialistáink a politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális, közrendi életet ebből a szemszögből vizsgálják és kívánják reformálni, addig éppen a demokrácia nevében kötelességem a velem egyhiten lévőköt figyelmeztetni, illetve a magunk világnézetével meg egyező magatartásra nevelni, még a politikai életben is. Ma még kevesen látják köztünk tisztán az érintkező pontokat, ezért sok a kinti munkám, de iskolázódik a magyar, fiataljaiban és öregjeiben egyaránt. Én hiszem, hogy nemsokára megállják ők maguk is helyüket, s akkor szívesen eltűnök a politikai élet színpadáról.

Mások szerint bankárvédő, nagytőkéseket és földbirtokosokat oltalmazó vagyok.

Hálás lennék a nálam jobban értesült cikkírónak, ha megnevezné bankár barátaimat, ha a nyilvánosság elé hozná azokat a nagytőkéseket, aki az én papi barátsommal dicsekedhetnek, azokat az ügyvédeket, akiket én védelmeztem, vagy aki az én védelmemet csak valaha is kérték. Remélem, nem marad adós. Bátran mehet egyenesen a népbírósághoz, talán neki is jó lesz egy kis lecke, mint azoknak, az újdonsült demokratáknak, akik nagyszerűen meggazdagodnak ma városunkban és azzal igyekeznek leróni hálájukat a magyar demokrácia iránt, hogy alaptalanul rágalmazznak. Csak siessenek, mert ma még a demokrácia szégyenére ők vannak mindenütt többségben, de aha községi választások ideje eljön, akkor lesz egy kis fordulat. A földbirtokreformot hamarabb szorgalmaztam, mint a cikkíró úr. Ha lesz szíves nevét megmondani, kettő tűnhet ki: vagy nem járt még hosszú nadrágban akkor, amikor én már emberfeletti módon dolgoztam a jobb magyar vagyoneosztáson, vagy pedig jól megfért a régi földbirtokosok mellett, vagy egyenesen kiszolgáltatásban leledzett. A ma teljesen tehetetlen földbirtokos réteg elleni gyűlölet csak ilyen gyerekes felkészültséggel vagy múltbeli szolgálat magyarázza. Nekem egy nagybirtokos barátom volt csupán, gróf Széchenyi György, a Korunk szava megalapítója. Aki őt ismeri, tudja, milyen volt a barátom. Aki nem ismeri nézzen után, s becsülni fogja.

¹⁴⁷ Gyöngyös és vidéke; 1946. március 17. 2.o.

Végül sovinsztának neveznek.

Köszönöm a megtiszteltetést. Mindenütt megmondom, vallom, ha nem sovinizmus a bennünket környező államoknak, hogy egységes népi állam akarnak lenni és minden hozzájuk tartozót magukkal egy államtestben élőként kívánnak tudni, miért lenne ez nekünk sovinizmus?! Vagy kétféle igazság van? Avagy a tál lencséért mondhatunk évezredek jogainkról? Semmiképpen sem! A magyar nemzeti egység és szabadság hőseitől nem ezt tanultuk! Mi nem leszünk hűtlenek hozzájuk, bár szívesen ülünk le egyenlő félként a tárgyaló asztalhoz, hogy rendezzük végre a Dunamedence és Kárpátvölgye nagy kérdéseit. Ha aztán győz a józan ész és belátás mindenütt, elérkezik a megbékélés, amely egyedül biztosíthatja az itt élők boldogságát. Lehet ez a vélemény elítélendő olyan ember szemében aki nem ismeri az egyforma igazság elvét, vagy nem őszintén magyar. Hogy aztán okos-e ezt a kérdést az utcára kivinni, népgyűlések témájának kitűzni más kérdés. Szerintünk nem. De jól jegyezze meg: a parlamentből, amely a magyar kérdések megtárgyalásának legfőbb helye, nem mi vittük az utcára ezt a kérdést. Akik kivitték, azoké a felelősség, hogy nem olyan gyümölcsöket terem, amelyeket józan megfontoltságunk megkívánna. De aki szelet vet, vihart arat! Ha nyilvánosság kell, hát jöjjön a nyilvánosság még akkor is, ha az elidegeníthetetlen emberi és magyar jogok védelméért esetleg börtön, vagy földönfutás jár majd a mindennek mondható, de ilyen esetben biztosan nem szabad magyar demokráciában.

Mindezt csak azért írtam, hogy gyávanak ne láthassanak. Nem igényem ezekben történelmi időkben a vita, főképpen nem a vagdalódzás. Ismétlem: ma még többségében van a magát baloldálnak nevezők táborá demokráciánk kormányzati szerveiben; ha vádaskodók nem demagógok, tömegszenvedélyeket jellemtelenül felkorbácsolók, siessenek feljelenteni; ha az idézést megkapom, okvetlenül megjelenek bírám előtt. Addig meg járom a magam útját, s hiszem, hogy milliók járnak ezen az úton velem jobb jövőnk felé.

Kedves Julián!¹⁴⁸

Nagy örömet szerezte nekem is, meg Ákos atyának is leveleddel. Mindketten köszönjük. Egyben szívből büszkék vagyunk az elért eredményre. Csak előre! Remélem hamarosan doktorálsz is. Segítsen a jó Jézus!

Ha aztán tényleg előljáróink útján úgy dőlné sorsod, hogy nem haza jössz, hanem Amerikába, akkor nagyon sok öröme kivánok ottani munkádhoz. Tanulj azonnal angolul. Nagyszerű hasznát veheted majd későbbi lektori munkálkodásod alatt. Bizom abban, hogy csunyácska és nagyon megszegényedett hazánkat nem fogod elfelejteni a gigantikus Amerikában. Mardj az, aki voltál és semmitől sem féltél! Imádkozom érted. Ha kintjártadban ismerősökkel találkozol, már akik engem ismertek: köszöntsé őket nevemben, s mond meg nekik azt is, hogy gondviselészerű volt hazajövetelem és ma is teljes erőmmel dolgozom azért, amiért hazajöttem: magyar népünk tiszta hitéért és boldogságáért!

Itteni életem nehéz és küzdelmes, de engem boldoggá tesz a tudat, hogy a legnehezebb időben voltam gyöngyösi magiszter. Isten kegelmével megtettem mindent ami tőlem telt. A külső nagy eredmények meg nem érdekelnek, bár boldog lettem volna, ha magiszteri álmod, az ideális klerikát, a lelkemben hordozott familia franciscana legalább itt megvalósul, hogy aztán kint is jobban realizálódhassék. Siess te haz, hogy neked és általad jobban sikerüljön!

Maxit és Gedeont, s a többi testvéreket is szívből köszöntöm. Nekik is számtalan jót kívánok. Téged a régi szeretettel paxol:

Gyöngyös, 1946. március 30.

P. Szaléz ofm

---

¹⁴⁸ Gépirat P. Füzér Julián naplójában. MFL XI. fond, személyi hagyatékok, Gyöngyös, 1946. március 30.

Demokrácia az ó- és az újszövetségben.¹⁴⁹

Mélyentisztelt Hallgatóim!

Nagyon jól tudom, hogy kikhez szólok, - hogy mit éltek át és mitől menekültek meg, - tudm, hogy mit veszítettek életben és értékben, - tudom, hogy mitől rettegnek gondterhes óráikban..., ezért nem lenne nehéz számomra mindezeket felsorolnom az olcsó vagy tényleges népszerűség elnyerése végett.

Sokkal jobban becsülöm Hallgatóimat és önmagam, minhog ezt cselekedjem. Egy hozott ide, egyért vállaltam el a meghívást:

hogy jobban megismerjük egymást,
közelebb jussunk egymáshoz, és
közös erővel munkáljuk közös boldogságunkat.

Ezért előadásom során bátran állítsanak meg, ha mondanivalójuk van, vagy valamit nem értenek. Tudom, hogy művelt emberekkel vagyok együtt, akik érzik, hogy a műveltség kötelez, kötelez az egyetlen és föltétlen igazság megismerésére és elfogadására.

Ha megakasztani nem óhajtják előadásomat, ám jegyezzenek és utána kérdezzenek. Egy bizonyos: kérdéseikre legjobb tudásom, teljesen nyílt becsületességem szerint felelek. Lássuk miről kell szólnom?

A demokrácia az ó- és az újszövetségben.

Meg kellene mutatnom, hogy mit értett Isten szövetségében élő zsidóság és kereszténység a demokratikus szabadság, egyenlőség és testvérség jogai és kötelességei alatt.

Hát lehet ilyenről beszélni? Nem anakronizmus ez?

Lehet is, meg nem is. Ha a demokrácia lelkéről és szellemi összetevőiről, a demokrácia elemeiről kívánok szólni, akkor ezeknek a szövetségeknek nagyon sok mondanivalója van a mai, a demokrácia lázában égő emberiségnek.

De ha a demokráciát, mint államformát, mint kormányzati formát tekintem,- még közelebről, ha a demokrácia politikai, társadalmi avagy gazdasági mostani formáit kutatom bennük, akkor nem lehet. Mivel azonban a demokrácia is olyan mit az üres edény, s attól függ értéke, hogy mivel töltöm ki, végtelenül komoly jelentősége van annak, hogy mit tanulhatunk a demokrácia igazi megvalósulása érdekében a két szövetségtől.

Egy bizonyos, sem a zsidóság, sem a kereszténység nem tudta megszüntetni:

a kapitalizmust,
az osztályöntudatot,
a militarizmust,
a nacionalizmust,
a korrupciót.

De az is bizonyos, hogy nincs és nem is lesz olyan demokrácia, amely egyetemlegesen eltüntesse a földről az emberiség ezen bajforrásait. Ezek megmaradnak és érvényesülnek hol itt, hol ott, s követik az ember kisebb vagy nagyobb fokban, mint a fényt az árnyék. Teljes megoldás nincs. De nem is lehet. Az emberiség mindig újakezd, mert újraszületik és újra elvesz: egyedeiben, családjában és nemzeteiben. Nem szabad ezt feledniök azoknak, akik nem akarnak megelégedni féligazságokkal vagy félmegoldásokkal legalább a maguk területén. Mert az szentigaz, hogy a legteljesebb demokrácia szellemében élhetek és dolgozhatom én, ha zsarnokok vesznek is körül. Sohsem volna szabad felednünk, hogy a demokrácia ezért érvényesült olyan nehezen, mert a szorgalmazóik mindig csak a jogokért küzdöttek és nem új, demokráciájukból folyó kötelességeiket kezdték élni és beteljesíteni. Kötelességeimet teljesíthetem akkor is, ha jogaimat elrabolják. Végtelenül nehéz ez, de ez rejti magában a szellem domokráciáját, mely minden demokrácia éltető ereje, fénye, nedve.

Közelítsük meg azokat a végtelen értékeket, melyek mint a szellemi domkrácia elévülhetetlen

¹⁴⁹ Gépelmény, MFL: a Gyöngyösön befalazott dossziéból, 1946.04.02

kincsei érvényesültek már akkor, amikor a demokrácia fogalmát sem ismerte az emberiség, amikor a görög bölcselek és politikusok nem is gondolkoztak érvényesülési formáin.

A zsidóság két végtelen értékkel jár és él a pogányság tengerében:

az emberi méltóság öntudatával és

az elidegeníthetetlen szabadságért való küzdelem örök elszánásával...

Érvezredes küzdelmeiben bátorságot adott ennek a népnek a biztos hit mindazokra a végző igazságokra vonatkozóan, amelyek hivatottak voltak őt jogaiban megerősíteni és embertársait azok boldog részeseivé tenni. Mik ezek a hit és életigazságok:

az egyistenhit, - mindent Ő teremtett, mindenki az Ő műve...

egy emberség, - mindenki Ádámától és Évától, Mindenki Istenhez...

egy megvallás, - csak az ígért Messiás hoz mindenkinek szabadulást...

egy erkölcs, - nincs kétféle jó...

egy törvény, - X-parancs...

egy áldozat, - csak az engesztelt Istent, a többi csak esetlegesen...

Minden nagy érték az övék az ókorban, Krisztus előtt:

szövetség, - papi nép, - törvény, - ígélet, - istentisztelet, - atyák és próféták, - test szerint még Krisztus is.

Mindezekben józan konzervativizmus jellemzi a zsidóságot: védi és fönntartja igazságait, - csak a haladásnak enged...; de ugyanakkor jellemzi a józan liberalizmus is: enged és fejlődik mindabban, ami nem állandó jellegű...

De nemcsak ilyen általános vonásokban szemlélhetjük az ószövetség demokráciájának szellemi és valós kincseit, hanem a szürke hétköznapi élet vonalán is.

Bár ismer az ószövetség főpapokat, vezetőket, papi rendet, levitákat, katonákat, földműveseket, szegényeket, mégis a legtisztább demokrácia az ő népi egysége jogait és kötelességeit tekintve nemcsak az inkulturált pogányságot tekintve, hanem a görög és római demokráciát tekintve is.¹⁵⁰

Mindenki egyformán fizeti a templompénzt,

egyformán adja a maga zsebéjét a templomnak, szegénynek,

egyformán hagy kalászt az aratás után,

egyformán váltja ki elsőszülöttjét bárányért vagy egy pár gerléért,

egyformán nem szedi le a böngét,

egyformán pihenteti földjét és vele munkásait is hétévenként,

egyformán köti mindegyiküket a jubileumi év,

egyformán imádkozik a testvérekért és köztük élő idegenekért.

Hihetetlen mélységek ezek, melyekhez hasonlókat sehol, egyetlen vallási vagy kultúr megnyilatkozásban sem találunk Krisztus előtt. S mindezek az évezredes igazságot ma is élnek a hithű zsidóság lelkében, sőt a józan liberalizmus nyomán nagyobb területen érvényesültek ezek, mint régebben. Sokat várhatunk tőlük a népek és nemzetek demokratizálódása tekintetében, de csak akkor ha mindez náluk hit és élet, s nem csupán üres humanizmus. Egedjék meg, hogy minden sértő él nélkül kimondjam:

a zsidóság csak úgy teljesítheti kovász szerepét

az új pogány-tengerben a népek egymásra találás és egymást megbecsülő és segítő népuralma biztosítása terén, ha nem:

atheista,

apostata,

rengégát, köpönyegforgató értelemben.

Nagyon nyílt voltam, becsüljenek meg érte. Hitem és igazolt meggyőződéseim szerint szóltam.

II.

¹⁵⁰ Bejegyzés tintával: A demokratikus elemek gyakorlati érvényesülésükből tesznek bizonyosságot a következők:

Hogy és mint állunk az újszövetséggel? Mi az?

Szerves folytatása az ószövetségnek.

Beteljesítette annak: „Nem felbontani jöttem a törvényt, hanem beteljesíteni.” Mt. 11,5.

Hitben: egy Isten, és még: három személy.

Erkölcseben: tízparancs, és még a három szeretet-törvény.

Liturgiában: áldozati előkép és maga az áldozat.

Jézus test-szerint a zsidóságból való, de király is, pap is és próféta is személyében.

Ez a többlet mutatkozik meg egyetemlegesen és gyakorlatilag is:

Emberi méltósághoz az instenfiúság öntudata,
szabadsághoz a lélek szabadságának érvényesülése,
egy jutalom és egy büntetés itt és odaát,
egy Miatyánk,
egy boldogság alkotmány.

Gyakorlatilag:

1. A kereszténység valóságos proletár mozgalom, megváltása a legnyomorultabbaknak elsősorban...
2. Az őskeresztény, jeruzsálemi közösség valóságos termelő és fogyasztó kommunizmus.
3. Nem úr, nem szolgál a lényeg, hanem a testvér szeretetben,
4. Apostolok, püspökök, papok diákonusok a népből a népért.
5. Amikor részt vett az alkotmányok készítésében és az államok kialakításában, s az udvar és a császár vagy király szolgálója lett személyenként vagy mint államvallás, még akkor sem szűnt meg a népből regenerálódni és a népekért élni legalább partialisan, területenként. A császárság felbomlása, népvándorlás, törzsszervezet-alkotmányosság, rendiség.
6. Az új kor demokráciájában is mindenkinél előbb szolgálja az önzetlen nép boldogulást.

A francia forradalom idején Németországban, Amerikában.

A jövő az övé, ha a népből megújul és meri vallani:

az alázatos hit,
az alázatos élet,
a világ szellemén való fölülemelkedés és
a nép emelésének szolgálatát.

Emlékezzünk!¹⁵¹

1942 júniusában a külföldön élő Németek Szervezetének székvárosában, Stuttgartban különös élményben volt részem. Tizedmagammal együtt szorongtam hatévi távollét után először európai földön, ahol mint hazatérőket köszöntöttek. Igaz, ez a köszöntés nem nekünk, hazatérő magyaroknak szólt, hanem a hazajött németeknek, mégis részesei voltunk az ünnepségnek. De milyen ünnepségnek! A német szervezet ünnepi szónoka jó másfél órás beszédben emlékezett meg arról, hogy: „Ti most hazajöttetek Amerikából, ahol szabad volt beszélgetek, szabadon írhattatok, szabadon könnyelműsködtetek... de mindez a múlté. Ma ismét részesei lesztek a német nép azon elitgárdájának, amely emberfeletti bátorsággal, szívós céltudatossággal, irgalmat nem ismerő elszántsággal vezet győzelemre övéit. Nektek nem szájra és szabadságra van itthon szükségetek, nem ilyesmit vár tőletek a nép, hanem acélos vasöklöt. Tudjátok meg, hogy el kell tipornotok mindenkit, aki ellenetek merészel cselekedni, szét kell zúzni kemény öklötökkel azok koponyáját, akik népünknek való szolgátságukból fel merészelik emelni fejüket...”

Szabad Amerikából érkezett tizenegy árva magyarnak iszonyatos volt ennek a beszédnek minden szava. Megfélemlítő volt maga a hang is, a villogó szem evilági páthosz, ahogy mindezt előadta, s az az iszonyatos tapsvihar, ami felzúgott és örvénylett a légtérben a beszéd befejeztével.

¹⁵¹ Gyöngyös és vidéke, II. évf. 11. szám, 1946. április 7. 1.o.

Európa földjén ez volt az első találkozásunk a náciizmussal. Iszonyatos találkozás volt! Iszonyatos volt azért is, mert messziről jött embereként jól ismertük a háborús állapotokat és megdöbbenéssel gondoltunk hazánkra és népünk sorsára. Minden úgy történt, ahogy az előttünk felrémlt. Sőt iszonyatosabban. Lelketlen, szívtelen, sőt egyenesen örült vérszopó módon vetett oda áldozatul bennünket a német náciizmus vámpírja a háború vas- és vértörvényének. Oktalan és esztelen pusztításának teljes dühével rabolta el értékeinket, robbantotta hídjainkat és épületeinket, hogy vasúthálózatunkról ne is emlékezzem. Semmit sem tekintő elszántsággal hurcolta el gyermekeinket, testvéreinket, férfiainkat, hogy utánuk húzza kényszerítse az itthon maradottak millióit is. S ki képes mindazt elképzelni, ami 1944. október 16-tól 1945. április 4-ig történt a mi megnyomorításunkra. Még rá gondolni is rémes! Pedig kell, hogy rá gondoljunk! Különben nem értjük meg legbensőbb igazságában azt az emlékező ünnepet, amellyel ma áldozunk először a náciizmust legyőző hősöknek! Hősökre emlékezünk. Hősökre, akik odahagyták hazájukat, családjukat, mindenüket, hogy iszonyú harcban győzzük le azt a rémet, mely a legkétségbeejtőbb sorost kényszerítette a föld népeinek. Megilletődött lélekkel gondolunk az orosz katonákra, az itt meghalt hősökre, akik vérüket és életüket áldozták az európai és a magyar szabadságért! - Mind hősök ők! S mi adósaik vagyunk. - Hálaadósságunkat szívesen törlesztjük, mert tudjuk, hogy ők értünk is, miattunk is áldozták életüket! Ez a hálás megemlékezés új reményt is ébreszt bennünk.

A véráztatta magyar föld százszor megáldott csodáját. Azt a csodát, hogy akik ezen a földön haltak meg az európai és a magyar szabadságért azok nem haltak meg, hanem élnek köztünk és népünk között, hogy a nagy orosz nemzet és a kis magyar nép boldogulását és támogatását ápolják.

Az igaz hősök mindig tanítanak. Nemcsak a kitartó harcra, hanem az élet mélyebb értelmére is. Magyar Véreim! A magyar szabadság új ünnepén, április 4-én emlékezzetek a hősökre és tanuljatok tőlük élni, dolgozni, áldozatot hozni a szabadságért és boldogulásért! P. Kiss Szaléz, Ofm

Páter Kiss Szaléz előadást tartott a gyöngyösi Munkaszolgálatos Szövetségben!¹⁵²

A gyöngyösi Munkaszolgálatos Szövetség folyó hó 2-án szokásos keddi összejövetelén Páter Kiss Szalézt látta vendégül. Dr. Gondos Miklós elnök köszöntötte az illusztris előadót bevezetőjében.

„Hosszú időn keresztül el volt zárva ez a réteg a tanulás lehetőségétől – mondotta, - érthető tehát az az érdeklődés, az a szomjúság amellyel a tudomány, a művelődés iránt viseltetünk. Azért örvendezünk különösképpen, hogy ily kiváló tudóst üdvözölhetünk körünkben. Ezután Páter Kiss Szaléz zsúfolt teremben megtartotta közel másfél órás „Demokrácia az ó és az új szövetségen” című értekezését, melyet feszült csendben hallgatott végig a közönség.

A zsidóság – mondotta- két végtelen értékkel jár és él a pogányság tengerében: Az emberi méltóság öntudatával és az elidegeníthetetlen szabadságért való küzdelem örök elszánásával. Minden nagy érték az övék az ó korban Krisztus előtt: szövetség, papi nép, törvény, ígélet, isten tisztelet, atyák és próféták, test szerint még Krisztus is. Mindenki egyformán hagy kalászt az aratás után, egyformán nem szedi le a böngét egyformán pihenteti földjét, vele munkásait is hét évenként, egyformán köti mindegyiküket a jubileumi év, egyformán imádkozik a testvéreikét és a köztük élő idegenekért. Hihetetlen mélységek ezek, amelyekhez hasonlókat sem egyetlen vallási vagy kultur megnyilatkozásban sem találunk Krisztus előtt. Sokat várhatunk tőlük a népek és nemzetnek demokratizálódása tekintetében ma is, de csak akkor, ha mindez nálunk hit és élet és nem csupán üres humanizmus. A zsidóság úgy teljesítheti kovász szerepét az új-pogány tengerben a népek egymásratalálása és egymást megbecsülő és segítő népuralma biztosítása terén, hanem atheista, apostata, renegát köpönyegforgató értelemben. Majd az új szövetségre áttérve, mely szerves folytatása az ó szövetségnek, mondotta: Jézus test szerint a zsidóságból való, de király is, pap is és próféta is személyében.

A nagy tapssal fogadott előadást tartalmas vita követte, melynek során Dr. Fräkl Ernő az

¹⁵² Gyöngyös és Vidéke, 1946 április 14. 3.o.

egyház passzivitását hozta fel a hitleri gonoszságok idején. „Gyöngyöstől Hatvanon Miskolcon Kassán át Auschwitzig egyetlen katolikus papot sem láttam, akik a szenvedést enyhíteni próbálták volna. P. Kiss Szaléz válaszában Faulháber Initzer bíborosokra hivatkozik, mint akik Németországban, illetve Bécsben körömszakadtáig küzdöttek – fájdalom – majdnem eredmény nélkül az istentelen náci gonosztevők ellen. „Én magam jelentette ki P. Kiss Szaléz Beregffy Berger azóta kivégzett hazaáruló hadügyminiszter előtt négy ízben voltam mint „zsidó bérenc.”

Deutsch Elemér hozzászólásában kérte, hogy legyenek a szószólói az egyház emberei a társadalmi békének, hívják fel a figyelmet arra a mérhetetlen szenvedésre, amelyben keresztül ment a zsidóság. Dr. Fülöp György mondotta ezután „Azon téves tudat alapján mely szerint sem a materializmus térhódításának, sem a kormányzati hatalomnak nem a zsidók a birtokosai mégis minden kilengés a terhükre íratik közvélemény alkotásánál. Ennek pedig a rosszindulatú hírverés az oka. Ha akad a zsidó, vagy zsidó származású egyének gondatlansága, vagy tájékozatlansága folytán túlkapás, miért szül az egész zsidóság terhére kollektív vérvádat. A zsidóság elszenvedett fájdalmiért és az embertelen pusztításért nem a kereszténység világegységét okolja, hanem csak egyedeket. Mivel magyarázható, hogy ez a helyes nézet miért nem érvényesül minenki más részéről ebben az országban a zsidósággal szemben? „Válaszában hivatkozott a Páter a széles néprétegeknek elmaradottságára melyben az elmúlt rezsím tudatosan döntötte a magyarságot. Ferencfalvy Kálmáné, Tordai György szóltak még bele a vitába.

Dr. Gondos elnök zárszavával rámutatott arra, hogy ilyen kiváló hitszónokra és nagy tudású teológusra és a hozzá hasonlóakra a szószéken, gyóntatószékben és az iskola katedráján nagy szerep vár, hogy az egy emberöltő óta fasizmusmal megfertőzött embereket a tisztességes demokratikus gondolkodásra ráneveljék és így az emberek lelkében azok közös ó és új szövetségben egyaránt meghirdetett erkölcsi törvények érvényesüljenek, amelyek az emberiség közkincsévé váltak, de a gyakorlatban nem érvényesültek, a nyilas éra alatt.

Dr. Gondos Miklós zárószava után azzal az érzéssel vett búcsút a szövetség az előadótól, hogy egy nagy lépéssel jutottak előbbre mindkét részről a megismerés útján, amely előfeltétele annak, hogy egyszer végre megbékéljenek a lelkek és a demokratikus Magyarország felépítésének eltökélt szándékában találkozzanak. - s -l.

Érdemes még élnem?¹⁵³

A következő történetet P. Kiss Szaléz ferences írta ötven évvel ezelőtt. Két évvel később a kommunista diktatúra bérencei Gyöngyösön letartóztatták azzal a hamis váddal, miszerint „gyóntatószékéből vezetett az orosz katonák meggyilkolására irányuló akciókat.” 1947-ben Sopronkőhidán kivégezték. Mostani írásunkkal rá emlékezünk.

1944. április 5, nagyszerda.

Több, mint három órát késett az erdélyi személyvonat. Sokan szorongtunk a metsző szélben a szolnoki állomás peronján. Valamennyiünket megviselt lelkileg az első budapesti bombázás, a rengeteg menekült, a kiáltó szenvedés kézzelfoghatósága. Pedig milyen keveset tudtunk mi a valóságból.

Szuszogva állott meg a rogyásig megterhelt erdélyi személyvonat. Sírás, kiabálás, érdeklődés, tolongás mindenütt a késő éjszakai órában, kísérteties sötétben. Nagy nehezen magam is felkapaszkodtam az egyik harmadosztályú kocsni nyílt részére. Örültem, hogy helyet kaptam így is. Okvetlenül otthon kell lennem nagycsütörtökre. A kényelmetlenséggel nem törődtem. Annál is inkább, mert magamat szinte dédelgetett lénynek éreztem a meggyötört és menekülő csepeliekhez, szenterzsébetiekhez hasonlítva. Mindenki beszélt, mindenkinek volt nagyzás nélküli mondanivalója. Nagyzás nélküli volt minden szavuk, mert olyan iszonyatos élmények kényszerhatása alatt kellett elhagyniuk régi otthonaikat, amelyeket még senki sem élt át ebben a hazában. Csomagjaik, megmentett vagyronroncsaik olyan szeszélyesek és szinte nevelésesek voltak, hogy így csak az iszonyat idején csomagol az ember.

Éjfél felé továbbindult a vonat. Kissé elcsitult a zsvivaj. Leülni, megtámaszkodni, elhelyezkedni

¹⁵³ Feltételezésem szerint megjelent az Új Misszió folyóiratban 1994-ben

igyekezett mindenki. A mi peronunkon különösen nagy volt az igyekezet, mert menetirányban voltunk, közel a mozdonyhoz, s bizony a metsző szél jócskán hozott füstöt és kormot is hozzánk. Magam a vaskorlátnál szorongtam. Igyekeztem összehúzni magamon köpenyegemet, nehogy megfázzam. Feltűnt azonban, hogy minél jobban burkolódom én köpenyembe, annál jobban teszi ki magát egy megviselt arcú, néma szavú munkásember a szél dühének. Még jobban csodálkoztam azon, hogy senki sem szól hozzá, senki sem figyelmezteti, pedig előbb még beszéltek hozzá. Egy ideig csak némán figyeltem a jóembert, de aztán elfogyott a „türelmem”, azaz felülkerekedett bennem a felelős szeretet és csendesen szóltam hozzá:

- Jóember, húzza össze az ingét és a kabátját, mert olyan meghülés lesz a vége, hogy sose felejt el...Ő hihetetlen nyugalommal rám nézett, lassan felém fordult, s még lassabban nyitotta szőlásra száját. Szinte egy örökkévalóságnak tűnt fel mindez, mert valami szorongás vett rajtam erőt: hátha nem szól; vagy megsértődik, vajon, mi lesz? - mondogattam magamban. Mégis, végre megszólalt:

- Tisztelendő úr, tud maga imádkozni?

- Ó, igen - feleltem készségesen.

- Akkor hát kérje azt a jó Istent, hogy úgy veresse át tudómet, csontomat és egész testemet a széllel vagy bármivel, hogy minél előbb elpusztuljak. Érti?!

Dehogy értettem. Mégis hallgatnom kellett, mert ebben a hangban annyi volt a bánat, annyi a nyugalom, oly hihetetlen mélyről buggyant fel minden szó, hogy lehetetlen volt meg nem éreznem benne a kikívánczó „igazat”. De hogy lehet ilyen kívánság „igaz” - évődtem magamban. Mert az én jóemberem magába roskadt, s ismét elmerült bánatában. Tanácstalan voltam. De nem sokáig. Az egyik velünk utazó ember, aki mint mondotta, szintén székely és munkatársa a mi emberünknek, mesélni kezdett közvetlen közelemben.

- Tudja, tisztelendő úr, nagy sora van az ő bánatának. Csepeli munkások vagyunk mi itt majd* mindnyájan. Ő szegény feje nemrég jött haza az orosz frontról. Egy évnél tovább volt odakint. Amint hazajött, azonnal kapott munkát Csepelen, de nehéz volt neki a front után megint család nélkül. Hát gondolt egyet és elhozta asszonyát és két gyermekét Csíkból. Szentersébeten kapott lakást. Nagyon boldogok voltak. No aztán jött ez a borzalmas bombázás, s az asszony is, meg a két gyerek is elpusztult és velük mindenük, amijük volt... Közben ő is rám figyelt. Talán az arcomat vizsgálta, vagy tán a lelkemig látott, mert megint megszólalt:

- Érdemes még élnem? Kellek én még az Istennek itten?

- De mennyire - feleltem gondolkodás nélkül, majd folytattam:

- Nézze, maga erdélyi ember, kemény, mindent elbíró férfi. Annak kell lennie, ha igazán erdélyi. Én alföldi vagyok De kint Amerikában több erdélyi ferencrendi atyát és erdélyi magyar testvért ismertem. Mindegyiküknek sajátsága volt, hogy erősebbek, szívósabbak, mint a többi magyar atyámfia. Ez magával is így van biztosan. Ne tiltakozzon, úgysem hiszem el, hogy gyengébb náluk. Ha kibírta az orosz poklot, ezt is ki kell bírnia az Istenért, meg a hazáért. Mert bármennyire is fáj a seb, amelyet a szörnyű esemény ütött a lelkén, nem szabad elfelejtenie, hogy mi magyarok is vagyunk, meg Krisztusban hívő emberek is. Így van még miért élnünk...

Sokáig beszéltem így és a jó Jézus tudja még hogyan, annyi bizonyos, hogy már Püspökladányt is elhagytuk, amikor megint megszólalt az én emberem:

- Tudja, tisztelendő úr, nehéz a lelkem, annyira nehéz, mint még soha. De mégis érzem, hogy igaza van. Csak magam sem tudom, hogyan bírom a sorsomat. Oda megyek vissza, ahonnét 10 évvel ezelőtt elindultam, az édesanyámhoz. Oda viszem megmaradt vackomat. Nem tudom aztán mibe kezdek, de azt tudom, hogy Csepelre vissza nem megyek...

- Volt-e már Csíksomlyón? - kérdeztem.

- Én-e? Bizony voltam.

- Na akkor nem félttem magát, mert az erdélyi embernek mindennél több a csíksomlyói Szűzanya. S aki édesanyjától oda zarándokol, pláne, ha az édesanyjával együtt zarándokol, azt a Szent Szűz el nem hagyja. Én csak azt mondom, menjen a Szűzanyához minél előbb, s ő eligazítja, hogy miért kell élnie egy sokat szenvedett székelynek ebben a szomorú mában.

A vonatunk megállt Debrecenben. Hazaértem. Kezet fogtam a jóemberrel, szót váltottam a többiekkel is, és nagycsütörtök hajnalán nagyon éreztem, hogy micsoda hatalom a szeretet szava. Plébánosi nagymisémben külön imádkoztam az én magyar testvéremért, meg a többi szenvedőért, hogy az édes Szűzanya kegyhelyén nyerjenek új erőt, találják meg igazán a mindenre képesítő erő forrását, az Úr Jézust.

Azt meg önmagam vigasztalására írom és mondom, hogy ezer esztendő bizonyítja, ha Máriával keresi a magyar az Úr Jézust, megtalálja és őbenne mindent meglel, amire magának, hazájának szüksége van.

Bárcsak senki se tévesztené el, hogy hol keresse az erőt és a segítséget ebben a hazában!

Tartalomjegyzék

<u>Műveinek listája</u>	2
<u>Jegyzőkönyvecske a lelkiismeretvizsgálatra</u>	7
<u>Az éneklő Passziflóra</u>	7
<u>A mi kincsünk</u>	9
<u>Néhány szó a missziókhöz</u>	13
<u>Örüljtek!</u>	16
<u>Emeljük magasra Krisztus Keresztjét</u>	18
<u>Élni</u>	23
<u>Nagy vágyak</u>	24
<u>Exhortációk, elmélkedések</u>	24
<u>1. Érzéki ember (hédonista)</u>	24
<u>2. Dicsőség hajhászó (glorialista)</u>	25
<u>3. Vagyonszomj (utilitarizmus)</u>	27
<u>4. Tudomány</u>	29
<u>5. Művészet</u>	30
<u>6. Erkölc</u>	31
<u>7. Vallás</u>	32
<u>8. Vallásos lelkület fejlődése</u>	33
<u>9. Viszonyok Isten és lélek között</u>	35
<u>10. Mi tölti ki a vallási viszonyt? Szeretet (fő)</u>	36
<u>11. A szeretet fokai</u>	37
<u>12. Imádság</u>	39
<u>13. Kegyelem</u>	41
<u>14. Tízparancsolat</u>	41
<u>15. Első parancs</u>	42
<u>16. Első parancs</u>	43
<u>17. Második parancs</u>	44
<u>18. Harmadik parancs</u>	45
<u>19. Negyedik parancs</u>	45
<u>20. Negyedik parancs</u>	47
<u>Veni Sancte Spiritus</u>	48
<u>Új élet után</u>	48
<u>Memento</u>	48
<u>Alleluja</u>	49
<u>Minket keres</u>	50
<u>Szűz Anyánknál</u>	50
<u>Öt szent betű</u>	50
<u>Isteni Szikra</u>	51
<u>Patrona Hungariae</u>	52
<u>A Máriatisztelek szociális jelentősége</u>	54
<u>A mi édes Kisasszonyunk</u>	56
<u>Isten szentjei</u>	57
<u>Az életből</u>	58
<u>Ifjúságunk világszemlélete</u>	59
<u>Szent Ferenc szeretetsoltára</u>	61
<u>Szent Ferenc lelke</u>	63
<u>A papok szombatja</u>	65
<u>Élni a Krisztust, megdicsőíteni életével az evangéliumot!</u>	66
<u>Katolicizmus és „nemzedékgondolat”</u>	69

Szent Ferenc és a teste.....	70
Kihez, hová, merre?.....	71
Tóth Tihamér: Hiszem az örök életet.....	73
Emlékezés.....	74
Esendő testben égi szellem.....	75
A könnyek boldogsága.....	76
A boldogvilág csodaszere.....	77
Boldogságteremtés.....	79
Új világ felé.....	80
Egy a szükséges.....	81
A legnehezebb művészet.....	82
Egy kép a magyar élet mélységeiből.....	82
Szeressünk.....	84
Az életboldogság titka.....	85
A szeretet bölcsessége.....	86
Az örök szeretet.....	87
Szeráfi húsvét.....	88
A katolikus Jászberény.....	89
Nyilatkozat.....	92
Kedves Kelemen.....	93
Az igazi boldogság felé.....	93
Gondolatok távol a magyar hazától.....	95
A felsőbbrendű élet forrása az Isten szerinti nő.....	96
Az örök birtokos.....	97
Főtisztelendő P. Vizitátor Generális!.....	98
Őszintén a jobb jövőért.....	99
Együtt a Mesterrel.....	100
Hol vagy István Király?.....	102
A mennyországos ember.....	103
Boldog béke és békés boldogság.....	104
Szent Ferenc életének művészete.....	105
Nagyszabású Szent István emlékűnnep New Brunswickon 1938. szeptember 5-én.....	105
Nagyszabású Szent István emlékűnnep New Brunswickon.....	106
Katolikus Nap New Brunswickon Labor Day-n, szept. 5-én.....	107
Felhívás Kelet-Amerika magyarságához!.....	107
Szent István a történelem és az élet tükrében.....	109
Szent István a történelem és az élet tükrében.....	111
Kedves Hitközségi Testvér!.....	114
Nagy Revíziós Népgyűlés.....	114
   FELHÍVÁS.....	114
   FELHÍVÁS.....	115
Revíziós Népgyűlés volt New Brunswickon.....	116
Dr. Lajos K. Birinyi.....	119
Kötelességeink a történelmi Magyarország iránt.....	119
A Revíziós Bizottság a magyarsághoz.....	120
Nagyszerű összefogás, céltudatos munka biztosítja a new brunswicki Revíziós Nagybizottság munkáját.....	121
Igazi Magyar Karácsonyt.....	122
Felhívás New Brunswick és környéke magyarságához.....	124
A NEW BRUNSWICKI REVÍZIÓS BIZOTTSÁG JELNETÉSE.....	124

<u>A new brunswicki Szt. László Róm. Kath. Hitközség 35 éves a Szent László Iskola 25 éves Jubileumi Emlékkönyve.....</u>	<u>125</u>
<u>A New Brunswicki Szent László Hitközség 1939. Évkönyve.....</u>	<u>131</u>
<u>Szeressétek a szeretet.....</u>	<u>136</u>
<u>Az assiszi koldus szelleme.....</u>	<u>136</u>
<u>Boldogságkeresés.....</u>	<u>137</u>
<u>Kedves Mrs. Mary Stez!.....</u>	<u>138</u>
<u>Kedves Mrs. Mary Stez!.....</u>	<u>138</u>
<u>Kedves Miksh mam & Mrs. Mary Stez!.....</u>	<u>139</u>
<u>Kérdőív egy amerikai magyar lexikonnak.....</u>	<u>139</u>
<u>„Ebben az ősi magyar városban nekünk, magyar barátoknak is feladataink vannak...”.....</u>	<u>140</u>
<u>Újból Debrecenben.....</u>	<u>140</u>
<u>A könny és mosoly hőse.....</u>	<u>142</u>
<u>A felekezeti béke érdekében.....</u>	<u>144</u>
<u>Debreceni élmények.....</u>	<u>146</u>
<u>Válasz Boross Dezső református theologus úrnak.....</u>	<u>147</u>
<u>Mi inasok. Lantos-Kiss Antal könyve.....</u>	<u>149</u>
<u>P. Kiss Szaléz: Hősi helytállásra van szükség.....</u>	<u>150</u>
<u>Ferences népiesség.....</u>	<u>151</u>
<u>Az élet ünnepe.....</u>	<u>152</u>
<u>A magyar lelkiegységről.....</u>	<u>153</u>
<u>Lélekvárás.....</u>	<u>154</u>
<u>Debrecenben első alkalom a porciunkulai búcsú elnyerésére.....</u>	<u>155</u>
<u>Üdvözlégy, hazánk reménye.....</u>	<u>156</u>
<u>Szent István ferences plébánia új rendháza a Csapókerben.....</u>	<u>158</u>
<u>Szent Erzsébet nyomában.....</u>	<u>158</u>
<u>Utazás Északamerikában.....</u>	<u>160</u>
<u>Mindent az Istenért!.....</u>	<u>160</u>
<u>Szent Margit a béke angyala.....</u>	<u>195</u>
<u>Provinciánk életéből.....</u>	<u>199</u>
<u>A nagy pártfogó.....</u>	<u>201</u>
<u>A Szent István ferences plébánia hírei.....</u>	<u>202</u>
<u>Értsétek meg a titkokat!.....</u>	<u>203</u>
<u>Mindig előre!.....</u>	<u>205</u>
<u>Az egység felé.....</u>	<u>207</u>
<u>A világ magyarságáért.....</u>	<u>208</u>
<u>A szentferenci béke.....</u>	<u>209</u>
<u>Az áhítat egységesítő jelentősége.....</u>	<u>210</u>
<u>Éjék és szolgálják egyházközségeink az egyház évezredes szellemét.....</u>	<u>211</u>
<u>Főtisztelendő P. Provinciális!.....</u>	<u>217</u>
<u>Az amerikai demokrácia.....</u>	<u>220</u>
<u>P. Kiss Szaléz levele felelős szerkesztőnkhez.....</u>	<u>222</u>
<u>KALOT.....</u>	<u>223</u>
<u>KEDIM jegyzőkönyvek.....</u>	<u>223</u>
<u>Jegyzőkönyv /1945.04.23./.....</u>	<u>223</u>
<u>Jegyzőkönyv /1945.05.05./.....</u>	<u>228</u>
<u>Jegyzőkönyv /1945. 05. 06/.....</u>	<u>229</u>
<u>Meghívó.....</u>	<u>229</u>
<u>Jegyzőkönyv, /1945.05.13./.....</u>	<u>230</u>
<u>Meghívó.....</u>	<u>231</u>

<u>Jegyzőkönyv /1945.05.20./</u>	<u>231</u>
<u>Jegyzőkönyv /1945.05.26./</u>	<u>233</u>
<u>Jegyzőkönyv /1945.06.03./</u>	<u>235</u>
<u>Jegyzőkönyv /1945.05.17./</u>	<u>237</u>
<u>A KEDIM alapszabálya /1945.07.01./</u>	<u>240</u>
<u>Jegyzőkönyv /1945.07.15./</u>	<u>243</u>
<u>Jegyzőkönyv /1945.07.22./</u>	<u>244</u>
<u>Jegyzőkönyv /1945.07.29./</u>	<u>245</u>
<u>Jegyzőkönyv /1945.08.05./</u>	<u>247</u>
<u>Katolikus élgárda</u>	<u>248</u>
<u>Arccal a tisztesség felé</u>	<u>249</u>
<u>A Nagy Csoda</u>	<u>250</u>
<u>Szellembb ember az igényünk</u>	<u>251</u>
<u>Minden várakozást felülmúló hatalmas érdeklődés mellett zajlott le a Független Kisgazda-, Földmunkás és Polgári Párt vasárnapi nagygyűlése</u>	<u>251</u>
<u>Egyszeri válasz</u>	<u>254</u>
<u>Kedves Julián!</u>	<u>255</u>
<u>Demokrácia az ó- és az újszövetségben</u>	<u>256</u>
<u>Emlékezzünk!</u>	<u>258</u>
<u>Páter Kiss Szaléz előadást tartott a gyöngyösi Munkaszolgálatos Szövetségben!</u>	<u>259</u>
<u>Érdemes még élnem?</u>	<u>260</u>